

Инжил, Рут китабы, Эстер китабы, Юнус китабы

Nogai New Testament, Genesis, Ruth, Ester, and Jonah

This Bible is copyrighted by Institute for Bible Translation, Moscow (ibtrussia.org) and is provided with permission at the cost of printing by the Digital Bible Society (dbs.org). This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Non-commercial-No Derivatives license 4.0.

This Bible, and many others, are available for free download in a variety of digital formats at dbs.org/bibles.

Яратылув.....	4	1 Салоникшилер.....	243
Рут	44	2 Салоникшилер.....	246
Эстер	47	1 Тимотей	248
Юнус	54	2 Тимотей	252
Матай.....	56	Тит.....	255
Марк.....	85	Пилимон	257
Лука.....	104	Ювытлар	258
Яхья.....	136	Якуп	269
Элшилердинъ Ислери.....	159	1 Петер.....	273
Урымшылар	188	2 Петер.....	277
1 Коринтшилер.....	202	1 Яхья	280
2 Коринтшилер.....	216	2 Яхья	284
Галатияшылар	225	3 Яхья	285
Эфесшилер	230	Юда	286
Пилипшилер	235	Ашылув.....	288
Колосшылар.....	239		

Яратылув

Дуныядынъ яратылувы

1 Басында Алла коьк пен ерди яратты. ² Ер бос эм шоьллик эди, денъиздинъ уьсти каранъалык эди, Алла рухы сувлар уьстинде эсе эди.

³ Алла айтты: «Ярык болсын». Ярык болды. ⁴ Алла, ярыктынъ калай аьруув болганын коьрип, оны каранъалыктан айырды, ⁵ ярыкка «куьн» деген атты, а каранъалыкка «кеше» деген атты берди. Аксам болып, танъ атты – биринши куьн.

⁶ Алла: «Сувларды эки айырган, арасында аспан болсын», – деди. Эм соьйтип болды. ⁷ Алла аспанды яратты, аспан астындагы сувларды аспан уьстиндеги сувлардан айырды, ⁸ аспанга «коьк» деген атты берди. Аксам болып, танъ атты – экинши куьн.

⁹ Алла: «Коьк астындагы сувлар бир орынга йыйылсынлар эм катылык коьринсин», – деди. Соьйтип те болды. ¹⁰ Алла катылыкка «ер» деген атты, а йыйылган сувларга «денъизлер» деген атты берди. Бу заттынъ калай аьруув болганын Алла коьрди.

¹¹ Алла: «Ер оьсимликлер тувдырсын: урлык берген коьгоьленлер, урлыгы болган емис берген туьрли тереклер болсын», – деди. Эм солай болды.

¹² Ер оьсимликлер тувдырды: урлык беретанган туьрли коьгоьленлер, урлыклары ман емис беретанган туьрли тереклер тувдырды. Бу заттынъ калай аьруув болганын Алла коьрди. ¹³ Аксам болып, танъ атты – уьшинши куьн.

¹⁴ Алла: «Коьк аспанында куьнди кешеден айыар, заман шакларын билдирер, куьнлер эм йыллар санар уьшин ярык берген затлар болсынлар. ¹⁵ Олар коьк аспаныннан ярык берсинлер эм ерди ярыкландырсынлар», – деди. Эм солай болды. ¹⁶ Алла эки уьйкен ярык берген затты яратты. Уьйкенин – ол куьнлерге, кишкейин – кешелерге басшылык этсинлер деп яратты. Юлдызларды да болдырды. ¹⁷ Алла оларды коьк аспанында, ерди ярыкландырсынлар, ¹⁸ куьнлер эм кешелердинъ авысувын тергесинлер эм ярыкты каранъалыктан айырсынлар деп орынластырды. Бу заттынъ калай аьруув болганын Алла коьрди.

¹⁹ Аксам болып, танъ атты – доьртинши куьн.

²⁰ Алла: «Сув януварларга толсын. А ер уьстинде, коьк аспанында, куслар ушсынлар», – деди. ²¹ Алла уьйкен денъиз януварларын, сув ишинде

кайнаскан туьрли янлыларды, канатлыларды яратты. Бу заттынъ калай аьруув болганын Алла коьрди, ²² эм оларга: «Емисли эм коьп санлы болынъыз, денъиз сувларын бийленъиз. А ерде куслар коьп болсын», – деп разылыгын берди.

²³ Аксам болып, танъ атты – бесинши куьн.

²⁴ Алла: «Кара ер янлылардынъ коьплеген туьрлилерин: мал, ерде йылысатаган янлылар эм туьрли кийик айванлар яратсын», – деди. Эм солай болды. ²⁵ Алла ер уьстинде йыйылган коьплеген туьрли кийик айванларды, малды эм ерде йылысатаган янлыларды яратты. Бу заттынъ калай аьруув болганын Алла коьрди. ²⁶ Сонда Алла: «Аьдемди оьз келбетимизге коьре яратайык. Ол Бизге усасын, денъиздеги балыкларды, коьктеги кусларды, малды, буьтин ерди эм ерде йылысатаган баьри янлыларды оьзине бойсындырсын», – деди.

²⁷ Алла аьдемди Оьзининъ келбетине коьре яратты. Соьйтип аьдем Алла келбетинде яратылды. Алла аьдемлерди эркек пен хатын этип яратты.

²⁸ Оларга: «Емисли эм коьп санлы болынъыз, ерди толтырынъыз эм бийленъиз. Денъиздеги балыкларды, коьктеги кусларды эм ерде йылысатаган янлыларды оьзинъизге бойсындырынъыз», – деп разылыгын берди. ²⁹ Эм Алла: «Мен сизге баьри ер уьстинде урлык беретанган буьтин оьленлерди, емисинде урлыгы болган буьтин тереклерди азыкка беремен.

³⁰ Буьтин кийик айванларга, коьктеги кусларга, ерде йылысатаган янлыларга – ишинде яшав тынысы болган баьри затларга – азыкка оьсимликлердинъ ясыллыгын беремен», – деди. Эм солай болды. ³¹ Алла Оьзи яратканларга карады – баьри зат та бек аьруув эди. Аксам болып, танъ атты – алтыншы куьн.

2 Соьйтип коьк пен ер эм оларда болган баьри затлар тамамландылар. ² Етинши куьн Алла исин битирди. Соьйтип Оьзининъ баьри ислерин токтатып, етинши куьнинде рахатлык тапты. ³ Алла етинши куьнге разылыгын берди эм оны кие куьн деп белгиледи, неге десе сол куьн, яратылув исин кутылып, Ол рахатлык тапты.

Адам ман Ава

⁴ Мине коьк пен ердинъ яратылувы акында хабар. Раббий Алла ер мен коькти яраткан заманда, ер уьстинде бир коьгемлик болмаган, бир

оьсимлик те оьспеген, ⁵ неге десе Раббий Алла аьли де ерге ямгыр явдырмаган, ер уьстинде куллык этпеге аьдем де йок эди. ⁶ Тек ердинь оьзегиннен шыккан булаклар ердинь уьстин сувгаратаган эдилер. ⁷ Раббий Алла аьдемди ердинь топырагыннан † яратты, бурын тесиклерине яшав тынысын берди эм аьдем янланды. ⁸ Куьнтуварда, Эденде, Раббий Алла бав экти эм онда Оьзи яраткан аьдемди орынластырды. ⁹ Раббий Алла онда аьр туьрли карамага ярасык эм аьлемет емисли тереклерди ерден оьстирди. Бавдынь ортасында яшав тереги, соьйтип те ийгилик эм яманлык билим тереги де бар эди.

¹⁰ Эденнен йылга агады; ол бавды сувландырады, оннан сонь доьрт колга айырылады.

¹¹ Бири Пишон деп аталады, ол Хавила кыралынынь тоьгерегиннен агады. Сол кыралда алтын бар. ¹² Сол кыралдынь алтыны бек аьруьв, онда ийиси аьлемет болган сагыз эм оникс тасы бар. ¹³ Экинши йылгадынь аты Гихон эм ол Куш кыралынынь тоьгерегиннен агады.

¹⁴ Уьшинши йылгадынь аты Тигр, ол Ашшурдан куьнтуварга агады. Доьртинши йылга – Ефрат.

¹⁵ Раббий Алла аьдемди Эден бавында оны ислеп ярастырсын, сакласын деп, орынластырды ¹⁶ эм: «Сен бу бавда оьскен теректинь кайсысынынь да емисин емеге боласын, ¹⁷ тек ийгилик эм яманлык билим терегининь емисиннен еме. Эгер есенъ – сол куьн оьлеексинь», – деп буйырды.

¹⁸ Раббий Алла: «Аьдемге ялгыз болмага ийги тувыл. Ога тенъ ярдамшы яратайым», – деди.

¹⁹ Раббий Алла топырактан аьр туьрли айванлар эм куслар яраткан эди. Оларга аьдем кайдай атлар берер экен деп алып келди. Аьдем кайдай ат берсе – солай янувар аталайык.

²⁰ Баьри малларга, баьри кусларга, баьри кийик айванларга аьдем ат берди – тек араларында оьзине ярдамшы таппады.

²¹ Сонда Раббий Алла аьдемди терен уйкыга коьмди. Аьдем уйклаган заманда Раббий Алла онынь бир кабыргасын шыгарды, ол болган ерди эт пен япты. ²² Кабыргадан Раббий Алла кыскайкыды яратты эм аьдемге алып келди, ²³ Эм аьдем: «Мине онынь суьеклери меним суьеклеримнен, онынь эти де меним этимнен. Кыскайкы деп айтылаык, неге десе эркектен алынган ††».

²⁴ Эне соны уьшин эркек атасын анасын калдырып, пишеси мен косылады эм экиси бир ден болады. ²⁵ Экеви де, эм эркек те, эм кыскайкы да, яланъаш эдилер, ама уялмайтаган эдилер.

Инсан куьнага туьседи

3 Йылан, Раббий Алла яраткан януварлардынь ишинде, энъ кылыплы эди. Ол кыскайкыдан:

† «Топырак» ювыт тилинде* адама адам ††
«Кыскайкы» ювыт тилинде* ишша иш

«Алла сизге бу бавда болган эш бир теректен емис емеге ызын бермегени тувра ма?» – деп сорады.

² Кыскайкы: «Йок, бизге емис емеге болады», – деп явап берди. – ³ Тек Алла, бавдынь ортасында оьскен теректинь емисин еменъиз, колынъыз бан да тийменъиз, ол болмаса оьлеексинъиз деп, билдирген.

⁴ «Оьлмеексинъиз, – деди йылан. – ⁵ Тек Алла биледи, сиз оларды есенъиз, коьзинъиз ашылаык эм оьзинъиз Алладай ийгилик пен яманлыкты билеексинъиз».

⁶ Кыскайкы сол теректинь аьлемет емисли, карамага ярасык эм акыллылыктынь булагы болганын макул коьрди. Онынь емисин уьзди эм еди, янында болган эрине де берди, ол да еди.

⁷ Сонда экисининь коьзлери ашылды; олар яланъаш болганларын анъладылар эм ынжыр терегининь япырактарыннан янбасларына байлавлар эттилер.

⁸ Салкын кешки ел эскенде, бав иши мен Раббийдинь келеятырганын эситтилер эм тереклер артына ясырындылар. ⁹ Раббий Алла: «Кайдасынъ сен?» – деп аьдемди шақырды.

¹⁰ Ол да: «Бавда авазынъды эситтим.

Яланъашлыгымнан коркып, ясырындым», – деди.

¹¹ Раббий Алла: «Яланъашлыгынъды сага ким айтты? Мен сага емеге ызын бермеген теректинь емислерин единъме?» – деп сорады.

¹² Аьдем: «Сен мага берген кыскайкы берди мага сол емислерди, мен де оларды ашадым», – деп явап берди.

¹³ Раббий Алла: «Сен солай неге эттинъ?» – деп кыскайкыдан сорады.

Ол да: «Мени йылан алдады, эм мен ашадым», – деди.

¹⁴ Сонда Раббий Алла йыланга: «Эткен затынъ уьшин мал эм кийик айванлар арасында энъ наьлетлисинъ; курсагынънынь уьстинде йылысып, оьмири яшавынъды тоз бан азыккланаяксынъ.

¹⁵ Сени эм кыскайкыды бир биринъизге душпан этеекпен, балаларынъыз да бир бирлерине яв болаяклар: онынь улы сенинъ басынъды шашаяк, а сен онынь оькшесине шагаяксынъ», – деди.

¹⁶ Раббий Алла кыскайкыга: «Аягынъ авыр болганынъда кыйналувынъды коьп этеекмен, балаларынъды азап пан табаяксынъ. Эринъди куьсеп тураыксынъ; эринъ сенинъ байынъ болаяк», – дегенди айтты.

¹⁷ Адамга Раббий Алла булай айтты: «Мен сага еме деген емисти, пишенье тынълап единъ! Сени уьшин ерге де наьлет: онынь емислерин азап пан табаяксынъ, куьннен куьнге оьмиринъ бойы. ¹⁸ Ер сага шокыр эм яман оьсимликлер тувдырар, кыр оьленлери мен азыккланаяксынъ. ¹⁹ Кара терге туьсип оьтпегинъди табаяксынъ. Ахырында сен топыракка кайтаяксынъ, неге десе топырактан алынгансынъ: сен – тоз эм тоз болаяксынъ».

²⁰ Аьдем пишесине Ава † деген атты берди, неге десе ол баъри яшайтаганлардынъ анасы болды.

²¹ Раббий Алла териден кийимлер этти эм Адам ман онынъ пишесин кийиндирди.

²² Раббий Алла: «Аьдем бизим биримиздей болды – энди ийгилик пен яманлыкты биледи! Энди яшав терегиннен емис уьзип ашамагай эди, оны ашап оьлимсиз болмасын!» – деди.

²³ Эм Раббий Алла аьдемди Эден бавыннан кувды, ол алынган ердинъ уьстинде куллык этпеге йиберди. ²⁴ Аьдемди кувганнан сонъ, Эден бавынынъ куьнтувар янында керувларды †† эм баъри якка бурылатаган отлы кылышты яшав терегине баратаган йолга каравыл этип салды.

Кабил мен Абил

4 Адам пишеси Ава ман кавышты. Ава, авыраяклы болып, улын тапты эм: «Раббийдинъ ярдамы ман аьдем алдым!» – деп, ога Кабил ‡ атты берди. ² Оннан сонъ ол Абилди, Кабилдинъ кардашын, тапты. Абил койлар бакты, а Кабил ер мен куьрести. ³ Бир кесек заманнан сонъ Кабил Раббийге ер берген емислерди, ⁴ а Абил – биринши козыларынынъ майын савгага аькелдилер. ⁵ Абил мен онынъ савгасы Раббийге ярады, а Кабил мен онынъ савгасы – ярамады. Кабил ашувланды, юзин кайгы каплады.

⁶ Раббий Кабилден: «Неге ашувландынъ? – деп сорады, – Неге сенинъ юзинъди кайгы каплады? ⁷ Эгер сен ийгилик эткен болсанъ – савганъды кабыл этер эдим. Ама яманлык эткенинъ уьшин сенинъ босаганъда куьна ясырынады. Ол сени оьзине тартады, ама сен оны енъмеге керексинъ».

⁸ Кабил оьзининъ кардашы Абилге: «Данъылга шыгаяк», – деди. Данъылда Кабил Абилге шапшыды эм оны оьлтирди.

⁹ Раббий Кабилден: «Кайдады сенинъ кардашынъ?» – деп сорады.

«Билмеймен, – деди Кабил, – Мен ога каравылшыман ма?»

¹⁰ «Сен не эттинъ? – деди Раббий. – Тынъла! Кардашынънынъ ерге тоьгилген каны Мага, оьшимди ал деп, ялбарады. ¹¹ Эндиден арбатын сен наьлетсинъ, сен тоьккен кардашынънынъ каны синъген ерден кувылаяксынъ. ¹² Энди сен не шаклы ерде ислесенъ де, ол сага оьзининъ куьшин бермеек. Буьгуьннен арбатын сен ер уьстинде кувгын эм коьшкинсинъ».

¹³ «Бу яза бек авыр, – деди Кабил, – мен оны коьтерип болмаякпан. ¹⁴ Энди сен мени ерден кувасынъ, сеннен узак болып калаякпан. Мен кувгын эм коьшкин болаякпан, мага ким йолыкса да мени оьлтirmeге болаяк».

¹⁵ Тек Раббий: «Йок! Ким Кабилди оьлтirse, оннан ети кере оьш алынаяк», – деди. Сонда, Кабилге ким

† «Ава» ювыт тилинде* яшав †† Керув:* маьлектей ян
‡ «Кабил» деп коьширилген ювыт ат Кайин. Кайиннинъ маьнеси* алынган

йолыкса да, оны оьлтirmeсин деп, Раббий Кабилге белги салды. ¹⁶ Кабил Раббийден кери кетип, Нод кыралында, Эденнинъ куьнтуварында орынласты.

Кабилдинъ тукымы

¹⁷ Кабил пишеси мен кавышты. Пишеси, авыраяклы болып, улын Энокты тапты. Кабил сол заманда сахар курды, улынынъ аты ман сахарды Энок деп атады. ¹⁸ Энокта Ирад тувды, Ирадта Мехуяэл, Мехуяэлде Метушаэл, Метушаэлде де Лемек тувды. ¹⁹ Лемек эки пише алды: бирининъ аты – Ада, баскасынынъ – Силла. ²⁰ Ада Явалды тапты. Явал шатырларда яшаган эм мал бакканлардынъ атасы эди. ²¹ Онынъ кардашынынъ аты Ювал эди. Ювал лирада эм сыбызгыда ойнаганлардынъ атасы эди. ²² Силла Тувал-Кайинди тапты. Тувал-Кайин бакыр эм темирден аьр туьрли алат ислевши уста эди. Онынъ карындасы Наама эди.

²³ Лемек пишелерине: «Ада эм Силла, тынъланъыз мени! Бийкелерим, кулак салынъыз меним айтаякларыма! Мени яралаганы уьшин бир аьдем оьлтирдим, мени зарарлаганы уьшин бир яс оьлтирдим. ²⁴ Кабил уьшин ети кере оьш берилеек болса, Лемек уьшин етпис ети кере оьш берилер!» – дегенди айтты.

²⁵ Адам тагы да пишеси мен кавышты. Пишеси ул тапты эм «Алла мага Кабил оьлтирген улым Абил уьшин янъы бала берди», – деп, ога Шит †† деп атады. ²⁶ Шиттинъ Энош деген улы болды. Сол заманнан аьдемлер, Раббийдинъ атын айтып, Аллага дува этип басладылар.

Адамнан Нух пайхамбарга дейим

5 Мине Адамнынъ тукым тарихи. Алла аьдемлерди яраткан заманда, оларды Оьзине усаслы яратты. ² Оларды эркек пен кыскакылы этип яратты, оларга разылыгын берди эм яраткан куьнинде «аьдем» деп атады. ³ Адам 130 ясына келгенде, оьзине усас, оьз келбетине коьре улы тувды. Адам ога Шит деген атты берди. ⁴ Шит тувганнан сонъ, Адам 800 йыл яшады; онынъ баска уллары да, кызлары да болды. ⁵ 930 йыл яшап, Адам оьлди.

⁶ Шит 105 ясына келгенде, Энош деген улы тувды. ⁷ Энош тувганнан сонъ, Шит 807 йыл яшады; онынъ баска уллары да, кызлары да болды. ⁸ 912 йыл яшап, Шит оьлди.

⁹ Энош 90 ясына келгенде, Кенан деген улы тувды. ¹⁰ Кенан тувганнан сонъ, Энош 815 йыл яшады; онынъ баска уллары да, кызлары да болды. ¹¹ 905 йыл яшап, Энош оьлди.

¹² Кенан 70 ясына келгенде, Махалалэл деген улы тувды. ¹³ Махалалэл тувганнан сонъ, Кенан 840 йыл яшады; онынъ баска уллары да, кызлары да болды. ¹⁴ 910 йыл яшап, Кенан оьлди.

†† «Шит»тинъ маьнеси* савга

¹⁵ Махалалэл 65 ясына келгенде, Еред деген улы тувды. ¹⁶ Еред тувганнан сонъ, Махалалэл 830 йыл яшады; онынъ баска уллары да, кызлары да болды. ¹⁷ 895 йыл яшап, Махалалэл оьлди.

¹⁸ Еред 162 ясына келгенде, Энок деген улы тувды. ¹⁹ Энок тувганнан сонъ, Еред 800 йыл яшады; онынъ баска уллары да, кызлары да болды. ²⁰ 962 йыл яшап, Еред оьлди.

²¹ Энок 65 ясына келгенде, Метушелах деген улы тувды. ²² Метушелах тувганнан сонъ, Энок 300 йыл Алладынь йолында юрди; онынъ баска уллары да, кызлары да бар эди. ²³ Энок 365 йыл яшады, ²⁴ Алладынь йолында юрди. [Заманы келгенде,] Энок ер уьстиннен кешти, Алла оны Оьзине алды.

²⁵ Метушелах 187 ясына келгенде, Лемек деген улы тувды. ²⁶ Лемек тувганнан сонъ, Метушелах 782 йыл яшады; онынъ баска уллары да, кызлары да бар эди. ²⁷ 969 йыл яшап, Метушелах оьлди.

²⁸ Лемек 182 ясына келгенде, улы тувды. ²⁹ Лемек: «Ол бизим исимизде, Раббийдинъ наьлетлеген ериндеги куллыгымызда юбантувшы болар», – деп ога Нух † атты берди.

³⁰ Нух тувганнан сонъ, Лемек 595 йыл яшады; онынъ баска уллары да, кызлары да бар эди.

³¹ 777 йыл яшап, Лемек оьлди.

³² Нух 500 ясына толганнан сонъ, уллары Сам, Хам эм Япет тувдылар.

Яманлык коьбейди

6 Ер уьстинде аьдемлер коьптен коьп болып басладылар. Оларда кызлар тувдылар,

² эм аьдем кызларынынъ ярасыклыгын коьрип, Алла уллары †† олардынъ араларыннан яратканларын пише этип алатаган болдылар.

³ Сонда Раббий: «Меним Рухым аьдемде оьмирликке турмаяк. Онынъ оьлеек дени бар; оьмири 120 йыл болсын», – деди. ⁴ Алла уллары аьдем кызларын пише этип алатаган эм олардан бала тувдыратаган заманда эм оннан сонъ да ер уьстинде Непиллер [давлар] бар эдилер. Олар бурынгы пелуванлар, мактавлы аьдемлер эдилер.

⁵ Раббий, ер уьстинде аьдемлердинъ коьп яманлык эткенлерин, акыллары эм ойлары дайым яманлыкка каратылганын коьрди. ⁶ Раббий ер уьстинде аьдемди яратканына оькинди, Онынъ юреги кайгыга толды, ⁷ эм: «Мен ер юзиннен Оьзим яраткан аьдемлерди, олар ман бирге малды, ерде йылысатаган айванларды, кусларды йок этейим. Мен оларды яратканыма оькинемен», – деди. ⁸ Тек бир Нух Раббийге ярай эди.

† Нух ювыт тилинде* юбантув
 †† Алла уллары: билким мелеклер, белким де оьзлерине Алла уллары деп айтатаган патшалар.*

Нух пайхамбар кеме ясайды

⁹ Мине Нух акында хабар. Сол заманнынъ аьдемлери арасында туврашыл эм айыпсыз тек Нух эди: ол Алладынь йолында юретаган эди.

¹⁰ Нухтынъ уьш улы бар эди: Сам, Хам, Япет. ¹¹ Алла дуньядынъ бузылганын, зорлык пан толганын анълады. ¹² Алла дуньяга карап онынъ калай бузылганын коьрди. Ер уьстиндеги аьдемлердинъ баьри де тувра йолдан тайган эди.

¹³ Алла Нухка булай айтты: «Ер уьстинде яшайтаган аьдемлердинъ баьрин де йок этермен: ер олардынъ эткен зорлыгы ман толган. Мен оларды да, ерди де йоярман. ¹⁴ Тек сен оьзинъе кипарис ‡ агаштан кеме яса, онынъ ишинде боьлмелер эт, ишиннен де, тысыннан да сагыз бан ягып шык. ¹⁵ Узынлыгы 300 аршын, эни 50, бийиклеви 30 болсын. ¹⁶ Кемединъ ябувын эт; ябувы ман янлары арасында бир аршынлык бос ер болсын. Кемединъ эсигин кабыргасына орынластыр. Кемеде биринши, экинши, уьшинши шарлак болсын. ¹⁷ Мен ер уьстине сув казасын аькелермен эм яшав тынысы болган затлардынъ баьрин де йок этермен. Ер уьстинде яшаганлар баьри де оьлееклер. ¹⁸ Тек Мен [сени куткарап уьшин] сени мен келисуьв беркитеекпен. Сен кемеге улларынь, бийкенъ эм келинлеринъ мен кир. ¹⁹ Кемеге януварлардынъ аьр бир туьрлисининъ косакларын, ата-анашларын ал, олар да сен мен янларын кутарсынлар. ²⁰ Аьр бир кус, айван эм ерде йылысатаган янлылардынъ туьрлилерининъ косаклары сав калар уьшин сага келееклер. ²¹ Оьзинъе де оларга да ас болсын деп аьр туьрли азык-туьлик йыйып сал».

²² Нух, Алла калай буйырган болса, солай этти.

Сув казасы

7 Раббий Нухка: «Кемеге кир, буьтин аьелинъди де ал. Коьремен, аьли яшаганлардынъ ишинде тек сен туврашылсын. ² Оьзинъ мен баьри алал айванлардан ети косак, ата-анашларын, эм де арам айванлардан ети косак, ³ куслардынъ баьри туьрлилериннен де ети косак ал. Ер юзиндеги янлылардынъ эш бир ырувы курымасын. ⁴ Ети куьннен сонъ ер юзине Мен ямгыр йибереекпен – ол 40 куьн, 40 кеше яваяк – эм Мен ер юзиннен баьри яратканларымды йок этеекпен», – деди. ⁵ Нух, Алла калай буйырган болса, солай этти.

⁶ Ер юзине сув казасы келгенде, Нухка 600 йыл болган эди. ⁷ Нух, сосы сув казасыннан кутылар уьшин, уллары, пишеси эм келинлери мен кемеге кирди. ⁸ Алла Нухка калай буйырган болса, алал эм арам айванлардан, куслардан эм ерде йылысатаган янлылардан ⁹ косаклар, ата-анашлар, Нухтынъ

‡ «Кипарис» деп коьширилген ювыт соьзде* гофер

янына келип кемеге кирдилер. ¹⁰ Ети куьн кетти, сув казасы ер юзине келди.

¹¹ Нухтынъ яшавынынъ 600-нши йылында, йылдынъ экинши айында, айдынъ 17-нши куьнинде деньиз туьбининъ буьтин сув булаклары кайнап шыктылар, коьктинъ капаклары да ашылдылар. ¹² Ер уьстине ямгыр 40 куьн, 40 кеше куйып явды.

¹³ Сол куьн Нух, уллары Сам, Хам эм Япет, пишеси эм келинлери мен кемеге кирди. ¹⁴ Олар ман бирге аьр туьрли кийик айванлар эм аьр туьрли мал, ерде йылысатаган аьр туьрли янлылар, аьр туьрли куслар эм баска ушувшы затлар келдилер. ¹⁵ Яшав тынысы болган аьр туьрли янлылардан бирер косак Нухтынъ янына келип кемеге кирди. ¹⁶ Алла Нухка калай буйырган болса, кемеге кирген баьри айванлар ата-анаш эдилер. Сонда Раббий Нухтынъ артыннан кеме капысын япты.

¹⁷ Кырк куьнге ер уьстинде сув казасы узалды. Сув коьбейгенде, кеме де ер уьстиннен йогарыга коьтерилди. ¹⁸ Сув ер юзинде косылып барды, бек коьбейип турды. Кеме сувдынъ уьстинде юзди. ¹⁹ Сув бек йогарыга коьтерилди, коьктинъ астында болган энъ бийик тавларды да япты. ²⁰ Сув тавлардынъ уьстине он бес аршынга коьтерилди, тавлар сув астына кеттилер. ²¹ Сол заманда ер уьстинде яшаган баьри де: куслар, мал, кийик айванлар эм ерде суьрилетаган янлылар ман баьри аьдемлер оьлдилер. ²² Баьри, бурнында яшав тынысы болганлар, ер уьстинде яшаганлар баьри де оьлдилер. ²³ Ер уьстинде яшаган не бар болса – аьдемлер, айванлар, ерде йылысатаган янлылар, коьктеги куслар – баьри де ер юзиннен йок болдылар. Тек Нух эм оны ман кемеде болганлар сав калдылар. ²⁴ Сув казасы 150 куьнге созылды.

Сув казасынынъ ахыры

8 Алла Нух эм оны ман кемеде болган баьри кийик айванлар эм мал акында эсине туьсирди. Алла ерге ел йиберди, сувлар орнына туьсип басладылар. ² Деньиз туьбининъ сув шыккан орынлары эм коьктинъ капаклары ябылды, ямгыр токтады. ³ Сув акырын ерден кетип баслады. 150-нши куьнинде сув азайган эди. ⁴ Етинши айдынъ он етинши куьнинде кеме Арарат тавларында токтады. ⁵ Сув аз-аздан кете эди; йылдынъ оныншы айы келди. Оныншы айдынъ биринши куьнинде тавлардынъ баслары коьринип баслады.

⁶ Кырк куьн кетти. Нух, кемеде эткен терезеди ашып, ⁷ тыска каргады йиберди. Карга бир де ушып, бир де кайтып, ер кепкенге дейим тоьгерек айланып турды. ⁸ Артыннан, сув ер юзиннен кеттима экен деп, Нух коьгершинди ушырды, ⁹ ама коьгершин, конмага ер таппай, кемеге, Нухтынъ

янына кайтып келди, неге десе энди де ер сув астында эди. Нух колын узатып, коьгершинди тутты эм кемеге алды. ¹⁰ Тагы да ети куьн саклаганнан сонъ, ол коьгершинди экинши кере ушырды.

¹¹ Коьгершин аксамда ога кайтып келди. Авызында янъы зейтун япырагы бар эди. Муны коьрип, Нух сувдынъ ерден кеткенин билди. ¹² Ол тагы да ети куьн карап турды, тагы да коьгершинди йиберди, ама бу кере коьгершин артына кайтпады.

¹³ Нухтынъ 601-инши яшав йылында, биринши айдынъ биринши куьнинде ер юзиннен сув кеткен эди. Нух кеме капагын ашты эм ер уьстининъ кепкенин коьрди. ¹⁴ Экинши айдынъ йорма етинши куьнинде, ер савлай кепкен эди.

¹⁵ Сол заманда Алла Нухка: ¹⁶ «Пишень, улларынъ эм келинлеринъ мен бирге кемедеен шык. ¹⁷ Сени мен болган баьри айванларды – кусларды, малды эм ер уьстинде юрген баьри янлыларды да шыгар: олар буьтин ерге шашылып кетсинлер эм сансыз коьп болып яйылсынлар», – деди.

¹⁸ Нух уллары, пишеси эм келинлери мен кемедеен шыкты. ¹⁹ Олардынъ артларыннан баьри айванлар, ерде йылысатаган янлылар, куслар, ер уьстинде юрген аьр туьрли януварлар да шыктылар.

²⁰ Нух Раббийге курман этпеге ер ясады эм, аьр туьрли алал айванлардан эм аьр туьрли алал куслардан алып, сол ерде савлай куьйдирилген курман этти. ²¹ Раббий, курманлардынъ ийисин сезип, Оьзине: «Аьдемлер уьшин арбатын ерди наьлетлемекпен. Аьдем юрегининъ ойлары яслыгыннан баслап яманлыкка ымтыладылар. Мен эткенимдей арбатын баьри янлыларды кыраяк тувылман. ²² Дуния не кадар заман турса, шашув эм орув, сувык эм иссилик, яз эм кыс, куьн эм туьн токтамаяк».

Алла Нух пайхамбар ман келисуьв беркитеди

9 Алла Нухка эм онынъ улларына разылыгын берип: «Тукымлы эм коьп санлы болынъыз, ерди толтырынъыз. ² Ер юзиндеги баьри айванлар, коьктеги куслар, ерде йылысатаган янлылар, деньизлердеги балыклар сизден корксынлар эм калтырасынлар: олар сизинъ иелигинъизге берилгенлер. ³ Баьри айванларды сизге азыкка бермен; алдын сизге оьсимликлерди бергендей, энди аьр затты бермен.

⁴ Тек каны саркымаган этти еменъиз; неге десе канда ян болады. ⁵ Сизинъ канынъыз – суьйткенде сизинъ алынган яшавынъыз уьшин, ол канды тоьккен айван болсын, кардашынынъ янын алган аьдем болсын, Мен шуьшине каты йолыктыраякпан. ⁶ Ким болса да бирев аьдем канын тоьксе, баска аьдем онынъ канын тоьксин. Неге десе аьдем Алла келбетинде яратылган. ⁷ Сиз тукымлы эм коьп санлы болынъыз, ер уьстинде яйылынъыз эм онда коьбейинъиз», – деди.

⁸ Сонда Алла Нух пан онынъ улларына булай айтты: ⁹ «Мен сиз эм сизинъ тувдыкларынынъыз бан, ¹⁰ сиз бен кемеден бирге болган баъри януварлар ман: куслар, мал, айванлар – кемеден шыккан баъри ер айванлары ман келисуьв беркитпеге суьмен. ¹¹ Мен сиз бен беркитеек келисуьвим бу: энди арбатын сув коьтерилип баъри янлыларды оьлтирмеек, буьтин ерди аьлек этеек сув казасы болмаяк».

¹² Эм Алла булай айтты: «Мине Мен сиз бен эм баъри янлылар ман оьмирге, ырувдан ырувга беркиткен келисуьвимнинъ белгиси: ¹³ Мен булытларга яйымды, курткашыкты, илдим. Курткашык Мен мен ер юзинде яшаганлардынъ арасында беркитилген келисуьвдинъ белгиси болар. ¹⁴ Мен ер уьстинде булытлар йыйсам, булытлар ишинде курткашык шыгаяк.

¹⁵ Сол заманда Мен сиз бен эм баъри туьрли янлылар ман туьзген келисуьвди эске алаякпан – энди арбатын баъри янлыларды оьлтирген сув казасы болмаяк. ¹⁶ Булытларда курткашык болса, Мен Алла оны коьреекпен эм Оьзимнинъ баъри ер юзинде яшаганлар ман туьзген оьмирлик келисуьвимди эске туьсиреекпен».

¹⁷ Алла Нухка: «Бу Меним ерде яшаган баъри янлылар ман туьзген келисуьвимнинъ белгиси», – деди.

Нух пайхамбардынъ уллары

¹⁸ Кемеден шыккан Нухтынъ уллары – Сам, Хам, Япет. Хам – Кенаннынъ атасы.

¹⁹ Бу уьшеви Нухтынъ уллары эдилер. Ерге яйылган баъри аьдемлер олардан яратылганлар.

²⁰ Нух ер мен аьрекетлеп баслады: ол юзим оьстиргенлердинъ бириншиси болды. ²¹ Шагыр ишип, эсирди, шатырында яланъаш болып ятты. ²² Кенаннынъ атасы Хам онынъ яланъашлыгын коьрди эм тысына шыгып сол зат акында эки кардашына айтты. ²³ Сонда Сам эм Япет аркаларына аба каплап, арт карап шатырга кирдилер эм аталарынынъ уьстине яптылар. Оьзлери баска якка карай эдилер, сонынъ уьшин онынъ яланъашлыгын коьрмедилер. ²⁴ Нух, эсириги таркаганда, уянды эм кишкей улынынъ эткенин билип: ²⁵ «Наьлет болсын Кенанга! Кардашларынынъ ыргатларына ыргат болаяк!» – деди. ²⁶ Тагы да: «Сам куллык эткен Раббий Аллага шуькир болсын! А Кенан Самнынъ ыргаты болсын!» ²⁷ Алла Япеттинъ † байлыгын оьстирсин! Япет Самнынъ шатырларында яшасын! А Кенан онынъ ыргаты болсын!» – деди.

²⁸ Сув казасыннан сонъ Нух тагы да 350 йыл яшады. ²⁹ 950 йыл яшап, Нух оьлди.

Нух улларынынъ тувдыклары

10 Мине Нухтынъ уллары Сам, Хам, Япеттинъ тувдыкларынынъ тарихи.

Сув казасыннан сонъ Самнынъ, Хамнынъ, Япеттинъ балалары тувды.

² Япеттинъ уллары: Гомер, Магог, Мадай, Яван, Тувал, Мешек эм Тирас.

³ Гомердинъ уллары: Ашкеназ, Рипат эм Тогарма. ⁴ Яваннынъ тувдыклары: Элиша, Таршиш, Киттим эм Роданим. ⁵ Олар денъиз ягаларында яшаган халклардынъ аталары болдылар. Кыралларында туьрли-туьрли тиллерге, миллетлеринде туьрли-туьрли тукымларга боьлиндилер.

⁶ Хамнынъ уллары: Куш, Мисраим, Пут эм Кенан. ⁷ Куштынъ уллары: Сева, Хавила, Савта, Раама эм Савтека. Раамадынъ уллары: Шева эм Дедан. ⁸ Куштынъ Немруд деген улы да болды. Немруд дуньяда энъ биринши баьтир эди ⁹ эм Раббийдинъ ярдамы ман атаклы авлавышы болды. Соннан: «Раббий сени Немрудтай атаклы авлавышы этсин!» – деген айтув келеди. ¹⁰ Онынъ патшалыгынынъ биринши шахарлары Шинар кыралында Бабыл, Эрек, Аккад эм Кадне эдилер. ¹¹ Немруд сосы кыралдан шыгып, Ассирияга кетти, онда Ниневияды, Реховот-Ирди, Калахты ¹² эм Ниневия ман бас шахар Калахтынъ арасында болган Ресенди курды.

¹³ Мисраимнинъ тувдыклары: Луд, Анам, Лехав, Нафтух, ¹⁴ Патрус, Каслук эм Кафтор †† халклары. Кафторшылар Пилистшилердинъ аталары болдылар.

¹⁵ Кенаннынъ уллары: Сидон (онынъ тунъышы) эм Хет. ¹⁶ Евус, Амор, Гиргаш, ¹⁷ Хив, Арк, Син, ¹⁸ Арвад, Семар эм Хамат халклары да Кенаннынъ тувдыклары эдилер. Сонъ Кенан тукымлары тоьгеректеги ерлерге яйылдылар:

¹⁹ Кенаншылардынъ ерлери Сидоннан Герар бетке – Газага дейим, оннан да Содом, Гоморра, Адма эм Севойим бетке – Лашага дейим узайды. ²⁰ Сондай Хамдынъ тувдыклары; олар ерлеринде эм миллетлеринде туьрли-туьрли тукымларга эм тиллеге боьлингенлер.

²¹ Самда да балалары болды. Ол – Япеттинъ уьйкен кардашы, баъри Эвер улларынынъ бабалары.

²² Самдынъ уллары: Элам, Ашшур, Арпакшад, Луд эм Арам. ²³ Арамдынъ уллары: Ус, Хул, Гетер эм Маш. ²⁴ Арпакшадтынъ Шелах деген улы бар эди. Шелахтынъ улы – Эвер.

²⁵ Эверге эки ул тувды: бирининъ аты Пелег ‡ эди, неге десе онынъ заманында ер боьлинген эди, экиншисининъ аты Йоктан эди. ²⁶ Йоктаннынъ уллары: Алмодад, Шелеф, Хасармавет, Ерах, ²⁷ Хадорам, Узал, Дикла, ²⁸ Овал, Авимаэл, Шева, ²⁹ Офир, Хавила эм Йовав. Булардынъ баъри де Йоктаннынъ уллары.

† Япет аттынъ маьнеси* кенълик, байлык

†† Кафтор: Крит.*‡ Пелег аттынъ маьнеси* боьлинуьв

³⁰ Олардынъ ерлери Мешадан куънтувар бетке, Сефар тавларына дейим яйылды. ³¹ Сондай Самдынъ тувдыклары; олар ерлеринде эм миллетлеринде туърли-туърли тукымларга эм тиллерге боълингенлер.

³² Сондай Нух улларынынъ тукымлары; атлары миллетлеринде тукым тарихлерине коьре язылды. Сув казасыннан сонъ баъри аьдемлер олардан яратылдылар.

Бабыл каласы

11 Ол заманда сав дунияда бир тил бар эди, бирдей соьзлер кулланылатаган эди.

² Куънтувар якка коьшип, аьдемлер Шинар кыралында бир туьзликке еттилер эм сонда орынластылар. ³ «Келинъиз, балшыктан кербишлер этейик эм отта кыздырайык», – деп, бир бирине айттылар. Тас орнына – кербиш, киреш булгамасы орнына сагыз кулландылар. ⁴ Сонъ: «Ер юзине шашылмас уьшин, оьзимизге сахар эм бийиклиги коькке еткен кала курайык. Соьйтип атымызды мактатырмыз», – дедилер.

⁵ Аьдемлер кураяк болып куьрескен сахарды эм калады коьрер уьшин, Раббий ерге туьсти.

⁶ Раббий: «Мине, булар бир халк, баърисинде бир тил. Бу олардынъ этеек баслапкы ислери! Не зат ойлансалар да, баъри зат та колларынан келеек!

⁷ Кала, туьсейик де бир бирлерин анъламасынлар деп, тиллерин карыстырайык!» – деди. ⁸ Раббий оларды оннан сав дунияга шашты. Соьйтип олардынъ сахар курууларын токтатты. ⁹ Соны уьшин бу сахарга Бабыл † деген ат берилди, неге десе Раббий онда дунияда яшавшылардынъ тиллерин карыстырды эм оннан аьдемлерди сав дунияга шашты.

Самдан Аврамга

¹⁰ Мине Самдынъ тукым тарихи. Сув казасыннан эки йыл сонъ, Самга 100 йыл болганда, онынъ улы Арпакшад тувды. ¹¹ Арпакшад тувганнан сонъ, Сам 500 йыл яшады; онынъ баска уллары эм кызлары да болды.

¹² Арпакшад 35 ясына толганда, онынъ улы Шелах тувды. ¹³ Шелах тувганнан сонъ Арпакшад 403 йыл яшады; онынъ баска уллары эм кызлары да болды.

¹⁴ Шелах 30 ясына толганда, онынъ улы Эвер тувды. ¹⁵ Эвер тувганнан сонъ Шелах 403 йыл яшады; онынъ баска уллары эм кызлары да болды.

¹⁶ Эвер 34 ясына толганда, онынъ улы Пелег тувды. ¹⁷ Пелег тувганнан сонъ, Эвер 430 йыл яшады; онынъ баска уллары эм кызлары да болды.

¹⁸ Пелег 30 ясына толганда, онынъ улы Реу тувды. ¹⁹ Реу тувганнан сонъ, Пелег 209 йыл яшады; онынъ баска уллары эм кызлары да болды.

²⁰ Реу 32 ясына толганда, онынъ улы Серуг тувды. ²¹ Серуг тувганнан сонъ, Реу 207 йыл яшады; онынъ баска уллары эм кызлары да болды.

²² Серуг 30 ясына толганда, онынъ улы Нахор тувды. ²³ Нахор тувганнан сонъ Серуг 200 йыл яшады; онынъ баска уллары эм кызлары да болды.

²⁴ Нахор 29 ясына толганда, онынъ улы Терах тувды. ²⁵ Терах тувганнан сонъ Нахор 119 йыл яшады; онынъ баска уллары эм кызлары да болды.

²⁶ Терах 70 ясына толганнан сонъ, онынъ уллары Аврам †, Нахор эм Харан тувдылар.

²⁷ Мине Терахтынъ тукымы акында хабар. Терах Аврам, Нахор эм Хараннынъ атасы эди. Хараннынъ Лут деген улы болды. ²⁸ Харан, атасы Терах атасы сав заманда, тувган элинде, Халдеядынъ Ур шахарында оьлди. ²⁹ Аврам эм Нахор уьйлендилер: Аврамнынъ пишесининъ аты Сарай, а Нахордынъ пишесининъ аты – Милка эди. Милка, Искадынъ атасы Хараннынъ кызы эди. ³⁰ Сарай каратон эди эм онынъ баласы йок эди.

³¹ Терах, улы Аврамды, улы Хараннан тувган немереси Лутты эм келини Сарайды, Аврамнынъ пишесин, алып, Халдеядынъ Ур шахарын калдырып, Кенан ерине йол алды. Олар, Харан шахарына етип, сонда орынластылар. ³² Терах 205 йыл яшап, Харранда оьлди.

Раббий Аврамды (Ибрагим пайхамбарды) шақырады

12 Раббий Аврамга: «Тувган элинъди, кардаш-кавымынъды, ата юртынъды калдыр, Мен коьрсетеек ерге бар. ² Мен сеннен уллы миллет яратаякпан, сага разылыгымды берип атынъды мактатаякпан; сен аркалы баскалар да разылыгымды табаяклар.

³ Ким сага разылыгын берсе, сога Мен де разылыгымды

береекпен. Ким сени наьлетлесе, соны Мен де наьлетлеекпен. Ер юзиндеги баъри халklar сен аркалы разылыгымды табаяклар».

⁴ Аврам, Раббий айткандай, йолга шыкты; Лут да Аврам ман бирге барды. Аврам Хараннан шыкканда, етпис бес ясында эди. ⁵ Ол оьзи мен бирге пишеси Сарайды, йиени Лутты, Харранда йыйган мал-муьлклерин эм тапкан ыргатларын алып, Кенан ерине барган йолга шыкты. Сонъында Кенанга еттилер.

⁶ Аврам, сол ерди айланып, Шехем шахарында оьскен Море ‡ деп аталган эмен терегине келди. Сол заманларда бу ерде кенаншылар яшайтаган эдилер. ⁷ Раббий Аврамга коьринип: «Сосы ерлерди Мен сенинъ тувдыкларынъа береекпен», – деди. Аврам коьринген Раббийге курман этетаган ер курды. ⁸ Оннан Аврам Бетел шахарынынъ куьнбатырында орынласкан тавларга йол алды,

† «Бабыл»дынъ маьнеси* карысув

†† Аврам: Ибрагим пайхамбардынъ баслапкы аты.* ‡ «Море»динъ маьнеси* устаз

сонда шатырларын курды; Бетел – куьнбатарда, а Гай шахары – куьнтуварда эди. Сол ерде Аврам Раббийге курман этетаган ер курды эм, Раббийдинъ атын айтып, дува этти. ⁹ Сонъ конып, кубылага, Негев ерине йол алды.

Аврам (Ибрагим пайхамбар) Мысырда

¹⁰ Кыралда ашлык басланды. Соны уьшин Аврам Мысырга кетип онда бираз турды, неге десе Негевди ашлык кыскан эди. Аврам пишеси Сарайга: «Сенинъ калай ярасык болганынъды мен билемен. ¹² Мысыршылар сени коьрселер, меним пишем болганынъды анълаяклар. Сонъ мени оьлтирееклер, а сени сав коьяклар. ¹³ Сен оларга, Аврамнынъ карындасыман, деп айт. Сол заман сенинъ хаьтеринъе мага ийгилик этерлер, мени сав коярлар», – деди.

¹⁴ Аврам Мысырга еткенде, мысыршылар Сарайдынъ бек ярасык хатын болганын коьрдилер.

¹⁵ Фараоннынъ янындагылар да оны коьрдилер, фараонга онынъ ярасыклыгын мактадылар. Сонъ оны фараоннынъ сарайына алдылар. ¹⁶ Онынъ хаьтерине фараон Аврамга ийгилик этти. Аврамнынъ койлары, эшкилери, сыйырлары, эшеклери, ыргатлары, таьвкелери эм туьелери болдылар.

¹⁷ Тек Раббий, фараонды эм онынъ аьелин, Аврамнынъ пишесин Сарайды алганы уьшин, авыр баьлелерге йолыктырды. ¹⁸ Фараон Аврамды шақырып: «Сен мага не зат эттинъ? Не уьшин Сарайдынъ сенинъ пишенъ болганын айтпадынъ? ¹⁹ Не уьшин оны карындасым деп айттынъ? Мен соны уьшин оны пише этип алдым! Ал пишенъди эм кет!» – деди. ²⁰ Фараон Аврам уьшин аьдемлерине эмир берди. Соьйтип пишеси мен эм баьри мал-муьлки мен кыралдан шыгардылар.

Аврам ман Лут айырылады

13 Аврам пишеси эм баьри мал-муьлки мен Мысырдан артына Негевге кетти; оны ман бирге Лут та кетти. ² Энди Аврам бай эди: эм мал ман, эм куьмис пен, эм алтын ман.

³ Негевден баслап, ол коьшип-конып, Бетелге – сол Бетел мен Гай шахарларынынъ арасында бир заманларда шатырын курган ерге кайтты. ⁴ Сол ер онынъ, курманлык этетаган орын ярастырып, Раббийдинъ атын айтып, дува эткен ери эди.

⁵ Аврам мен бирге коьшип-конып юрген Луттынъ да койлары, эшкилери, сыйырлары, шатырлары бар эди. ⁶ Олардынъ малы коьп болганнан себеп, экевине ер де етпей, бирге яшамага тар болып баслайды. ⁷ Аврам ман Луттынъ шобанларынынъ арасында эрис-суьрис басланады. Бу заманларда сол ерде тагы да кенаншылар эм перизшилер яшаганлар.

⁸ Аврам Лутка: «Сен эм мен ювык еткенлер боламыз, соннан себеп экевимиз арамызда, соьйтип те шобанларымыз арасында эрис-суьрис болмасын. ⁹ Савлай ер сенинъ алдынъда. Кел айырылаяк. Сен солга барсанъ, мен онъга. Сен онъга бурылсанъ, мен солга».

¹⁰ Лут, буьтин Йордан тогайлыгы Соар шахарга дейим, Раббийдинъ бавындай эм Мысырдынъ ериндей, сувгарылатаганын коьрди. Аьр ерде коьп сув бар эди. Раббий Содом ман Гоморра шахарларды йок эткеннен алдын, сол тогайлык булай эди. ¹¹ Лут Йордан тогайлыгын сайлады эм куьнтуварга карап йоьнеди. Соьйтип олардынъ йоллары айырылды.

¹² Аврам Кенан еринде орынласты, Лут – тогай шахарларынынъ янында. Содомнан узак болмай шатырын курды. ¹³ Содомнынъ яшавшылары бек яман аьдемлер эди эм Раббийге карсы коьп куьналы ислер эте эдилер.

¹⁴ Лут эм Аврам айырылган заманда Раббий Аврамга: «Эс бер! Булайдан керуьвге эм кубылага, куьнтуварга эм куьнбатарга кара. ¹⁵ Сен коьретаган буьтин ерди Мен сага эм сенинъ тувдыкларынъа оьмирликке береекпен. ¹⁶ Сенинъ ырувынъды Мен кумдай коьп этеекпен: калай кумдынъ увакларын бир аьдем де санап болмаяк, сенинъ тувдыкларынынъды да санап болмаяк. ¹⁷ Бар энди, Мен сага береятырган ерди, басыннан сонъына дейим карап шык», – деди.

¹⁸ Аврам шатырын йыйып, бир ерден бир ерге коьшип, Хеврон шахардагы Мамре эменлигине этти. Сол ерде Раббийге курманлык этпеге орын аьзирледи.

Аврам Лутты кутарады

14 Шинар патшасы Амрафелдинъ, Элласар патшасы Ариоктынъ, Элам патшасы Кедорлаомердинъ эм Гойим патшасы Тидалдынъ заманында кавга баратаган эди. ² Олар Содом патшасы Берага, Гоморра патшасы Биршага, Адма патшасы Шинавга, Севойим патшасы Шемеверге, эм соьле Соар деген Бела патшасына кавга ман шыктылар. ³ Бу бес патша бирлесип, соьле Оьли деньиз болган Сиддим тогайлыгында аьскерлерин йыйган эдилер. ⁴ Олар он эки йыл Кедорлаомердинъ баскынлыгында эдилер, а он уьшинши йылында ога карсы коьтерилдилер. ⁵ Он доьртинши йылда Кедорлаомер оны ман бир болган патшалар ман бирге келди. Олар Аштерот-Карнайимде рефашыларды, Хамда зузшыларды, Шаве-Кирятаимде Эмдинъ яшавшыларын ⁶ эм шоьлдинъ шетинде орынласкан Эль-Паранга дейимге созылган тавлы Сеир кыралында хоршыларды енъдилер. ⁷ Оннан олар соьле Кадеш деген Эн-Мишпатка кайтадылар эм Хасасон-Тамарда яшайтаган амалекшилер эм аморшылардынъ ерлерин тонайдылар.

⁸ Содом, Гоморра, Адма, Севойим эм Бела – соълеги аты Соар – патшалары йолга шыктылар. Бу бес патша Сиддим тогайлыгында доьрт патшага – Элам патшасы Кедорлаомер, Гойим патшасы Тидал, Шинар патшасы Амрафел эм Элласар патшасы Ариокка карсы согыска тизилдилер. ¹⁰ А Сиддим тогайлыгында сагызга толы сансыз коьп шонькырлар бар эди. Содом эм Гоморра патшалары кашканда, бир неше аьскершилери сол шонькырларда батып калдылар. Сав калганлар тавларга каштылар. ¹¹ [Еньуьвшилер] Содом ман Гоморрадынъ буьтин мал-муьлклерин эм азык-туьликлерин алып кеттилер. ¹² Олар Содомда яшаган Аврамнынъ йиени Лутты да, онынъ мал-муьлкин де алып кеттилер.

¹³ Сав калганлардынъ бири еврей † Аврамга келип, болган затларды билдирди. Аврам сол заманда аморшы Мамрединъ эменлигининъ янында яшай эди. Мамре мен кардашлары Эшкол эм Анердинъ Аврам ман бир бирине ярдамласпага деген соьзи беркитилген эди. ¹⁴ Аврам йиени есирге туьскенин эситкенде, уьйинде тувьп оьскен уш юз он сегиз аьдемди йыйып, Дан шахарга дейим явдынъ артыннан кувьп йоьнеди. ¹⁵ Сол ерде Аврам аьдемлерин боьлип, кеше явга шапканлык этип, оны кырады, Дамасктынъ керуьвинде орынласкан Хова шахарга дейим кувьп барады. ¹⁶ Ол явдынъ тонаган буьтин затларын, Лутты, онынъ мал-муьлкин, эм хатынларды эм есирлерди явдан кутарады.

Мелкиседек Аврамга разылыгын билдиреди

¹⁷ Аврам, Кедорлаомерди эм ога ярдамласкан патшаларды енъип, кайтаяткан заманда, онынъ алдына Шаве тогайлыгында – соьле Патша тогайлыгы – Содомнынъ патшасы шыкты.

¹⁸ Салим патшасы Мелкиседек олардынъ алдына оьтпек эм шагыр шыгарды. Ол, Аллаху-Тааладынъ дин куллыкшысы болып, ¹⁹ Аврамга: «Аврам, ерди-коькти яраткан Аллаху-Таала сеннен разы болсын! ²⁰ Явларынъды колынъа берген Аллаху-Таалага шуькир болсын!» – деп разылыгын билдирди. Сонда Аврам алган затларынынъ оннан бир кесегин Мелкиседекке берди.

²¹ Содомнынъ патшасы Аврамга: «Меним аьдемлеримди кайтар, а мал-муьлк сага калсын», – деди. ²² Аврам: «Мен колларымды коьтерип, Раббийге, ерди-коькти яраткан Аллаху-Таалага ант этемен, ²³ сенинъ мал-муьлкинънен эш бир зат – йиптинъ, аяк кийимнинъ бавынынъ оьзин – алмаякпан. Сонъында: „Аврамды мен бай эттим“, – деп айталмассынъ. ²⁴ Мага, аьдемлериме азык-туьлик болмаса, баска эш бир зат керек тувьл. Мен мен бирге согыска барган Анер, Эшкол эм Мамре де оьзлерининъ пайларын алсынлар».

† Еврейлер: Эвердинъ тувдыклары (10:21-ге каранъыз).*

Алла Аврам ман келисуьвин беркитеди

15 Сосы болган ислерден бираз заман кеткен сонъ Аврамга бир коьринис болды. Раббий ога: «Коркпа, Аврам. Мен – сени коршалавшы. Сенинъ алаяк савганъ бек уллы» деп айтты.

² Аврам: «Ием меним, Раббий! Сенинъ савгаларынъ мага неден керек, эгер дейим балаларым йок болса? Меним уьйим дамаскшы Элиезерге калаяк. ³ Сен мага бала бермединъ, баьри зат та меним уьйимде тувган кулыма калаяк», – деди.

⁴ Раббий яньыдан Аврамга «Йок, ол сенинъ асабанъ болмаяк: оьз улынъ асабанъ болаяк», – деп айтты. ⁵ Раббий Аврамды шатырдан шыгарды эм ога: «Коькке кара, юлдызларды сана: санап боларсынъма? Сондай сенинъ ырувынъ болаяк!» – деди.

⁶ Аврам Раббийге ьйнанды – Раббий онынъ туврашылыгын сонда коьрди.

⁷ Раббий Аврамга: «Сени Халдейлердинъ Ур шахарыннан шыгарган Раббиймен; сосы ерди сага байырлыкка береекпен», – деди.

⁸ «Раббий, Ием меним! – деди Аврам. – Сосы ер меники болаягын кайдан билеекпен?»

⁹ Раббий: «Аькел мунда уьшйыллык сыйырды, уьшйыллык эшкиди, уьшйыллык кошкарды, анаш коьгершинди эм коьгершин баласын», – деди.

¹⁰ Аврам оларды аькелди эм экиге боьлип шапалады, аьр бирининъ яртисин карсы салды. Кусларды боьлмеди. ¹¹ Карагуслар ушып келип, илеслерге кондылар. Аврам оларды кувды.

¹² Куьн батып баслады. Аврам эси авгандай болды, каранъалык туьскенлей, куьшли коркув оны бийледи. ¹³ Раббий Аврамга: «Бил, сенинъ тувдыкларынъ ят кыралда ят аьдемлердей яшаяклар, доьрт юз йыл ыргат болып эзиет шегееклер. ¹⁴ Ама Мен оларды эзиетлеген халкты язалакпан. Сол заманда сенинъ тувдыкларынъ коьп мал-муьлк пен оннан кетееклер. ¹⁵ А сен, терен картлыкка етип, тынышлыкта оьлип, ата-бабаларынъа кетип, коьринъди табаяксынъ. ¹⁶ Сенинъ тувдыкларынънынъ тек доьртинши несили мунда кайтып келееклер, неге десе аморшыларды, куьналары оьзининъ оьлшемине етпегенше, муннан кыстамаякпан», – деди.

¹⁷ Куьн батты, каранъалык туьсти. Сол заманда эки боьлинип шапаланган айванлардынъ арасыннан туьтини шыккан мангал эм янган от шырак коьриндилер эм шыктылар. ¹⁸ Сол куьн Раббий Аврам ман келисуьв беркитти: «Сенинъ тувдыкларынъа Мысырдынъ агымыннан уллы йылга Ефратка дейим – ¹⁹ Кен, Кениз, Кадмон, ²⁰ Хет, Периз, Рефа, ²¹ Амор, Кенан, Гиргаш эм Евус халкларынынъ баьри ерлерин беремен», – деди.

Хаджар ман Исмаил

16 Аврамнынъ пишеси Сарай каратон эди. Сарайдынъ Хаджар атлы мысырлы таъвкеси бар эди. ² Сарай Аврамга: «Раббий мага бала бермейди. Тилеймен, меним таъвкем мен яша – билким ол мага ул бала табар», – деди. Аврам Сарайга тынълады. ³ Сарай таъвкесин, мысырлы Хаджарды, эри Аврамга хатын этип берди. Сол заман Аврамнынъ Кенан ерине келип яшап баслаганына он йыл болган эди. ⁴ Аврам Хаджар ман яшап баслады, Хаджар авыраяклы болды. Авыраяклы болганын анълаганда, Хаджар ханбийкеси Сарайга йогардан карап баслады.

⁵ Сарай Аврамга: «Меним корланганыма сен шуъшлисинъ. Мен таъвкемди сага пише этип бердим, ол да авыраяклы болганын анълап, мага йогардан карайды. Раббий экевимизге тоърелик этсин!» – деди.

⁶ «Сенинъ таъвкенъ – сенинъ иелигинъде; калай суъйсенъ солай эт», – деди Аврам. Сарай Хаджарга солай каты турды – ол да даяналмай кашып кетти.

⁷ Шоълде, Шур сахарга аькеткен йолдагы шоқырак янынъда, Раббийдинъ маълеги Хаджарды тапты ⁸ эм сорады: «Хаджар, Сарайдынъ таъвкеси, кайдан келип кайда барасынъ?»

Ол да: «Мен Сарайдан, ханбийкемнен кашаман», – деп яваплады.

⁹ Раббийдинъ маълеги: «Кайт ханбийкенъе эм ога бойсын. ¹⁰ Мен сенинъ тувдыкларынынъды сол каъдер коьп санлы, санап болмастай, этеекпен», – деди.

¹¹ Сонъ Раббийдинъ маълеги булай айтты: «Сен авыраяклысынъ. Ул табаяксынъ. Оны Исмаил † деп ата, неге десе сенинъ кайгынъды Раббий эситкен. ¹² Сенинъ улынъ кийик эшектей [шоълде коьшип айланаяк]. Ол баърине, баъри де ога карсы тураак. Кардашлары ман татым яшамаяк».

¹³ Хаджар «Мен ушени мен де мени коьретаган Аллады коьрдим ме?» деп, оны ман соьйлеген Раббийге «Эл-Рои ††» деген атты берди. ¹⁴ Соны ушин куйы Беэр-Лахай-Рои ‡ деп аталады. Ол Кадеш пен Берединъ арасында орынласкан.

¹⁵ Хаджар Аврамга ул табады. Аврам улына Исмаил деген атты береди. ¹⁶ Хаджар Исмаилды тапкан заманда Аврам 86 ясында эди.

Келисуьвдинъ белгиси – суьннет

17 Аврам 99 ясында болганда, Раббий ога коьринди эм: «Мен Куьдиретли Алла. Меним йолымда юр эм куьнасыз бол. ² Мен сени мен келисуьв беркитип, тувдыкларынынъды бек коьп этеекпен», – деди.

³ Аврам тизлериннен шоьнъкти эм Алла айтты:

⁴ «Бу Мен сени мен беркиткен келисуьв: сен

† «Исмаил»динъ маънеси* Алла эситеди †† «Эл-Рои»динъ маънеси* Мени коьретаган Алла ‡ «Беэр-Лахай-Рои»динъ маънеси* Аллады коьрип сав калганнынъ куйысы

коьплеген халклардынъ ата-бабасы болаяксынъ.

⁵ Муннан арбатын сенинъ атынъ Аврам тувыл, а Ибрагим †† болаяк, неге десе Мен сени коьплеген халклардынъ ата-бабасы этеекпен. ⁶ Сенинъ тувдыкларынынъды коьп санлы этеекпен: ырувыннан халклар туваяк, бир нешеси де патша болаяк! ⁷ Мен сени мен эм сенинъ тувдыкларынынъ ман келисуьв беркитеекпен. Бу – оьмирлерге ырувдан ырувга коьшип бараяк келисуьв болаяк. Мен сенинъ Алланъ эм тувдыкларынынънынъ Алласы болаякпан. ⁸ Сага эм сенинъ тувдыкларынынъа сосы сен соьле ят аьдемдей болып яшаган ерди береекпен. Буьтин Кенан ерди Мен сенинъ тувдыкларынынъа оьмирлерге береекпен эм олардынъ Алласы болаякпан».

⁹ Алла Ибрагимге: «Тек сен де Мени мен беркиткен келисуьвди бузбаска керексинъ, сеннен сонъ сенинъ тувдыкларынынъ да солай, ырувдан ырувга. ¹⁰ Меним сени мен эм сенинъ тувдыкларынынъ ман беркиткен келисуьвимнинъ шарты бу: сизинъ баъри эр кисилеринъиз суьннетли болмага кереклер. ¹¹ Мени мен келисуьвинъиз болганын суьннет пен белгиленъиз.

¹² Аьр бир тувган эркек бала сегизинши куьн бабага олтыртылмага керек – соьйтип ырувдан ырувга. Сенинъ уьйинъде тувган да эм сенинъ урлыгыннан болмаган, баска ырувдан сатылып алынган да ¹³ бабага олтыртылмага кереклер – ол да, баскасы да: уьйде тувган да, эм сатылып алынган да. Соьйтип Мени мен келисуьв оьмирлерге сизинъ тенинъизде этилген зат пан белгиленеек. ¹⁴ Суьннетленмеген, бабага олтыртылмаган эр киси, Мени мен беркитилген келисуьвди бузганы уьшин, халкыннан куьвилаяк».

¹⁵ Тагы да Алла Ибрагимге: «Энди сенинъ пишенъе Сарай деп айтпа, аты Сара † болсын.

¹⁶ Мен Сарага разылыгымды билдирермен эм оннан сага ул берермен. Ол коьплеген халклардынъ анасы болар. Сол халклардынъ патшалары да онынъ ырувыннан шыгар», – дегенди айтты.

¹⁷ Ибрагим тизиннен шоьнъкти, ишиннен куьлемсиреп, ойланды: «Юз ясына келген мендей картларда бала тувама экен? Токсан ясында Сара бала калай тапсын?» ¹⁸ Эм Аллага: «Сага бир де болмаса Исмаилдынъ яшавы канагатландырсын», – деди.

¹⁹ Алла: «Болмас! Сара, сенинъ пишенъ, сага ул табаяк, сен ога Исхак †† деген атты береексинъ. Оны ман эм онынъ тувдыклары ман Мен оьмирлерге келисуьв беркитеекпен.

²⁰ Мен сенинъ Исмаил акында тилегинъди де алдым: Мен ога разылыгымды билдиреекпен,

†† «Аврам»нынъ маънеси* Уллы ата

Коплердинъ атасы †† «Сарай»дынъ да

«Сара»дынъ да маънеси* патша кызы ††† «Исхак»тынъ маънеси* куьледи

онынъ тукумын оьрисли этеекпен эм ога коьп тувдыклар береекпен. Ол он эки басшыдынъ атасы болаяк, Мен де оннан уллы халк яратаякпан. ²¹ Тек келисуьвимди Мен, сага Сара бир йылдан сонъ табаяк Исхак пан, сол ок заман, беркитеекпен», – деди. ²² Соьйтип Алла айтып, Ибрагимнинъ касыннан кетти.

²³ Сол куьн Ибрагим улын Исмаилди, тувганнан бери онынъ уьйине байыр эр кисилерди, акшага сатып алынган кулларды – баьри уьйдеги эркеклерди суьннетледи. Ол Алла не буйырган болса, соны толтырды. ²⁴ Ибрагим суьннетленгенде 99 ясында, ²⁵ улы Исмаил де 13 ясында эди. ²⁶ Бир куьн Ибрагим де, онынъ улы Исмаил де, ²⁷ Ибрагимнинъ уьйиннен баьри эркеклер де – эм онынъ уьйине тувганнан бери байыр болганлар да, эм баска ырувлардан сатып алынган куллар да суьннетлендилер.

Алла Ибрагим мен Сарага ул береди

18 Уьйле иссилегинде, Мамре эменлигининъ касында, Ибрагим шатырынынъ эсигинде олтырып турганда, ога Раббий коьринди. ² Ибрагим, коьзлерин коьтергенде, алдында уьш аьдем [†] турганын коьрди. Ол, оларды коьргенлей, алдыларына шыкты эм, ерге дейим сежде кылып, айтты: ³ «Иелерим меним, меннен разы болсанъыз, кулынъыздынъ касыннан кетпенъиз. ⁴ Сизге аякларынъызды ювмага сув аькелсинлер. Сиз терек астында тыншайсынъыз. ⁵ Мен кулынъызбан. Мага конак болып келгенинъизге коьре, сизге бираз азык берейим, йол шыгаяктан алдын карувланарсынъыз».

«Аьруьв, сен айткандай эт», – дедилер.

⁶ Ибрагим шатырга зырылдап кирди эм Сарага: «Тез болып энъ ийги уннынъ уьш оьлшемин ^{††} алып, ийле эм оьтпек писир!» – деди. ⁷ Оннан сонъ суьруьвге карап шапты, аьруьв семиз, бесленген бузавды айырып, кулга, тез болып аьзирлесин деп, берди. ⁸ Ибрагим оьзи аьзирлеткен бузав этин каймак эм суьт пен бирге конаклардынъ алдына салды, касларында, терек астында, олар ас ишкенге дейим, олтырмаганлай саклап турды.

⁹ «Сенинъ пишенъ Сара кайда ды?» – деп олар Ибрагимнен сорадылар.

Ол: «Булайда, шатырда», – деп явап берди.

¹⁰ Раббий: «Мен сага бир йылдан кайтып келеекпен, Сарада ол заман ул болаяк», – деди.

А Сара Онынъ артында, шатырга кирген ерде, тынълай эди. ¹¹ Экеви де, Ибрагим де, Сара да кавдыраган картлар эди, хатынларда аьдетте болатаган зат Сарада токтаган эди. ¹² Ишиннен Сара куьлди эм ойланды: «Бу куванышты мен

[†] Уьш аьдем: аьдем кебинде келген Алла ман эки маьлек. Ама Ибрагим пайхамбар бас деп бу затты билмейтаган эди.*

^{††} Оьлшем – ювыт тилинде «сеа» (1 сеа = 13 кг).*

калай коьрермен? Шешекейленген заманым кеткен, бийим де карт болган...»

¹³ Тек Раббий Ибрагимге: «Сара неге куьлейди: „Мендей куртка бала табарма?“ – деп.

¹⁴ Раббийдинъ колыннан келмеген бир зат барма? Мен сол белгиленген заманга, сага бир йылдан кайтып келеекпен, сол заманда Сарада ул болаяк».

¹⁵ «Мен куьлмедим», – деп, Сара коркканнан алдады.

«Йок, – деди Раббий ога, – сен куьлдинъ!»

Ибрагим пайхамбар Содом уьшин дува этеди

¹⁶ Конаклар, йолларын бардыраяк болып, турдылар эм ойга, тогайга, Содом бетке карадылар. Ибрагим оларды озгармага шыкты. ¹⁷ Раббий Оьзине айтты: «Ибрагимнен Оьзимнинъ не этеегимди ясырмайкпан. ¹⁸ Неге десе Ибрагимнен уллы эм куьшли халк яратылаяк эм ер юзиндеги баьри халклар ол аркалы разылыгымды табаяклар. ¹⁹ Мен Ибрагимди, ол балалаларына эм баьри тувдыкларына Раббий йолы ман тувра барсынлар, акыйкатлыкта эм аьдилликте ислерин юргистсинлер деп насихатлар уьшин, сайлап алдым. Сонда Мен, Раббий, баьри ога ваьде эткенлеримди толтыраякпан». ²⁰ Сонъ Раббий айтты: «Содом ман Гоморра уллы яманлыктар ман шуьшленедилер, авыр олардынъ куьналары. ²¹ Ойга туьсейим эм карайым, баьриси де шуьшли ме экен, билким, баьри де болмас? Карап билейим».

²² Аьдемлердинъ экиси бурылдылар эм Содомга карап йоьнедилер, ама Раббий Ибрагимнинъ алдында калды. ²³ Ибрагим Ога ювыклап: «Кыянатшылар ман бирге Сен туврашыларды да йок этеексинъме? ²⁴ Билким сол шахарда 50 туврашыл табылса да – Сен шахарды йок этеексинъ, сол 50 туврашыл кисилерди де аямассынъма? ²⁵ Бу эш болмаяк зат! Сен сол затты этпессинъ! Сен туврашыларды кыянатшылар ман бирге оьлтирмеексинъ. Туврашыл ман кыянатшыга бирдей оьким шыгарылама? Уьйтип эш болмаяк! Савлай ер юзининъ оькимшиси солай аьдилсиз оьким шыгармас!»

²⁶ Раббий явап берди: «Эгер Мен Содомда 50 туврашыл киси тапсам, солар уьшин шахарды аярман».

²⁷ Сонда Ибрагим соьзин бардырды: «Мен топырак эм шанъ, кене де Иеме айтпага йигерленемен: ²⁸ эгер дейим 50-ге 5 туврашыл етпесе, Сен 5 етпеген киси уьшин савлай шахарды йок этерсинъме?»

Раббий явапка: «Йок этпеспен оны, эгер дейим 45 туврашылды тапсам», – деди.

²⁹ Ибрагим бардырды: «Бирден бир тек 40 туврашыл табылса ша?»

Эм Раббий яваплады: «40 туврашыл табылса да, сол затты этпеекпен».

³⁰ Ибрагим айтты: «Меним Ием ашувланмасын айтканыма. А тек 30 туврашыл табылса ша?»

Раббий яваплады: «Шахарды аярман, 30 туврашыл тапсам да».

³¹ Ибрагим айтты: «Иемнен сорамага йигерленейим: эгер дейим 20 туврашыл болса ша?»

Раббий яваплады: «Аярман 20 туврашыл уьшин».

³² Ибрагим айтты: «Ием мага ашувланмасын – меним сонъ соравам: тек 10 туврашыл болса ша?»

Раббий яваплады: «10 туврашыл аьдем уьшин аярман».

³³ Соны айтып, Раббий кетти, а Ибрагим уьйине кайтып келди.

Содом ман Гоморра йок этиледи

19 Эки маьлек аксам туьскенде Содомга етти. Лут сахар капысынынъ касында олтыра эди.

Йолавшыларды коьрип, йолыгар уьшин коьтерилди эм, ерге дейим сежде кылып:

² «Бийлерим, келинъиз мага, кулынъыздынъ уьйине. Менде конарсыз, аякларынъызды юварсынъыз, эртен турып йолынъызды бардырарсыз», – деди.

«Йок, – деп олар явап бердилер. – Оннан эсе биз орамбаста конармыз».

³ Ама Лут келмеселер унамады эм олар разы болдылар. Ол оларды уьйине аькелди, кешки ас аьзирледи, калакайлар писирди эм конакларын тамакландырды.

⁴ Уйкламага ятпага уьлгирмедилер, сахардынъ яшавшылары – баьри эр кисилер, уьйкени де, кишкейи де Луттынъ уьйин тоьгерек алып курсадылар. ⁵ «Кайдады сага конмага келгенлер? – деп бакырыстылар. – Шыгар оларды, биз оларды корлаякпыз!»

⁶ Лут босамакка шыкты, оьзининъ артыннан эсикти япты ⁷ эм айтты: «Кардашлар, бу яманлыкты этпеге ярамайды, этпенъиз! ⁸ Меним эр сынамаган эки кызым бар. Оларды сизге берейим, не суьйсенъиз, соны этинъиз, тек меним уьйиме келгенлерге тийменъиз!»

⁹ Тек олар: «Кет булайдан! Сен ят киси болып келген, а бизге басшылык этеек боласынъма? Соьле биз сага оларга этеегимизден бетер яманлык этермиз!» – деп явапладылар. Олар, эсикти куьш пен бузып ашамыз деп, Лутты ийтеп басладылар.

¹⁰ Ама эки маьлек колларын узатып, Лутты уьйдинъ ишине киргистилер де, эсикти киртледилер.

¹¹ Босамактынъ янында топарласкан аьдемлерди – уьйкенлерди де, кишкейлерди де маьлеклер сокыр эттилер. Аьдемлер энди кайтип куьресселер де, уьйдинъ эсигин таппадылар.

¹² Маьлеклер Лутка: «Шахарда сенинъ энди де киминъ бар? Киевлеринъ, улларынъ, кызларынъ, тагы да ким бар болса – баьрин де булайдан шыгар! ¹³ Биз сосы сахарды йок этеекпиз. Онынъ яшавшылары Раббийдинъ алдында авыр

кыянатшылык пан шуьшленеди, Раббий бизди сахарды йок этпеге йиберген».

¹⁴ Лут барып кызларынынъ ашыкярларына: «Тез болып сосы сахардан кетинъиз! Раббий оны соьле ок йок этеек!» Ама олар Лут завыкландыраяк болып айтады деп ойландылар.

¹⁵ Танъ ярык берип баслайды. Маьлеклер Лутты асыктырдылар: «Тез болып кызларынъды эм пишеньди сахардан шыгар! Ол болмаса куьналы сахар ман сен де оьлерсинъ!» ¹⁶ А Лут асыкпады. Сол заманда маьлеклер Лутты, пишесин эм эки кызын колларыннан алып сахардан шыгардылар, неге десе Раббий Лутты аяй эди. ¹⁷ Оларды сахардан шыгарганда маьлеклерден бири Лутка: «Кутар оьзинъди! Артка карама! Эм тогайда да коьп калма – тавга каш, ол болмаса оьлерсинъ!» – деди.

¹⁸ «Йок, Ием! – деди Лут. – ¹⁹ Сен сондай бир танъсынъ мага, кулынъа! Уллы сенинъ рагимлигинъ мага: сен меним яшавымды кутардынъ! Тек мен тавларга кашалмаякпан – каза мени етеек, мен оьлеекпен. ²⁰ Эне бир кишкей бир сахар, сонда етпеге болаяк. Сонда мен шабайым – ол кишкей тувылма? – сонда мен сав каларман!»

²¹ «Аьруув, – деди маьлек, – сен уьшин оны да этермен: мен сол сен айтатаган кишкей сахарды аярман. ²² Сонда тез болып каш! Сен онда етпей, мен бир зат та эталмайман». Соны уьшин сосы сахар Соар † деп аталады.

²³ Ер уьстинде куьн тувды. Лут Соарга келди. ²⁴ Раббий Содом ман Гоморрага янган коькиртти коьктен Раббийден явдырды ²⁵ эм эки сахарды, баьри тогайды, онда яшавшыларды, ерге не оьскен болса, соны йок этти. ²⁶ Луттынъ ызы ман келетаган пишеси артка караганлай, туз сынтасына айланды.

²⁷ Эртенъликте Ибрагим туьнегуьн Раббийдинъ алдында турган ерге келди. ²⁸ Содом ман Гоморрага эм тогайдынъ аьр янына карады. Ер, шоьлмек куьйдиретаган пештей болып, туьтинге капланганын коьрди.

²⁹ Тогайдынъ сахарларын йок этеекте Алла Ибрагимди эсине туьсирди. Алла, Лут яшаган сахарларды йок этеекте, Лутты оьлимнен куткарды.

Лут пан кызлары

³⁰ Лут Соарда калмага коркты. Соны уьшин оннан шыгып, эки кызы ман тавларга кетти. Олар бир дорбында орынластылар. ³¹ Уьйкен кызы кишкейине: «Атамыз картаяды. Ер юзинде энди бизи мен, аьдеттегиндей болып, яшамага бир эр киси де калмаган. Атамызга шагыр иширейик те, оны ман уйклайык. Оьз атамыздан болса да, балаларымыз болар», – деди. ³³ Кеше олар аталарына шагыр бердилер. Уьйкен кызы барып,

† Соардынъ маьнеси «кишкей».*

оны ман уйкады. Ол не болганын да анъламады, кызынынъ калай оны ман ятканын да, калай кеткенин де билмеди.

³⁴ Эртеси куьн сол кыз синълисине: «Озган кеше мен атам ман уйкадым. Биз ога тагы да шагыр иширермиз эм сен бу кеше барып, оны ман ятарсынъ. Оьз атамьздан болса да, балаларымыз болар», – деди. ³⁵ Тагы да олар аталарына шагыр иширдилер. Кишкей кызы келип, оны ман ятты. Ол не болганын анъламады – кызынынъ калай оны ман ятканын да, калай кеткенин де билмеди.

³⁶ Соьйтип Луттынъ эки кызы да аталарыннан авыраяклы болдылар. ³⁷ Уьйкени ул тапты эм Моав † деп атады. Ол – соьлеги моавлылардынъ ата-бабалары. ³⁸ Кишкей кызы да ул тапты эм Бен-Амми †† деп атады. Ол – соьлеги аммонлылардынъ ата-бабалары.

Ибрагим пайхамбар Авимелекти алдайды

20 Ибрагим Мамреден кубылага, Негев ерине коьшип, Кадеш пен Шур шахарлары арасында яшап баслады, оннан сонъ Герар шахарында орынласты. ² Сарады карындасым деп, айтатаган эди, соны уьшин Герардынъ патшасы Авимелек аьдем йиберип, Сарады оьзине алды. ³ Ама кеше, туьсинде, Авимелекке Алла келип айтады: «Сен сосы пишеди алганынъ уьшин оьлеексинъ. Онынъ байы бар».

⁴ А Авимелек ога аьли де тийген йок эди. «Ием меним! – деп, ол ялбарды. – Шуьшсиз халкты Сен йок этерсинъме? Сол киси оьзи айтты мага, карындасым болады деп!

⁵ Хатын да оьзи солай айтты! Меним бетим таза, колларым куьнасыз!»

⁶ «Тувра, – деп Алла яваплады ога туьсинде, – билемен – сенинъ бетинъ таза. Соны уьшин сага, пишеди байырлап, Мага карсы куьна этпеге амал бермедим. ⁷ Тек энди оны байына кайтар. Байы онынъ пайхамбар. Ол сени уьшин дува этер, сен де сав каларсынъ. Бил: эгер дейим сен хатынды байына кайтармасанъ, оьзинъ де, сенинъ ырувынъ да оьлеексиз!»

⁸ Эртенъликте Авимелек, оьзининъ куллыкшыларын шақырып, баьри бу соьзлерди айтты. Олар баьриси де бек корктылар. ⁹ Авимелек Ибрагимди шақырып ога: «Сен бизи мен не затлар этесинъ? Коркынышлы куьнага мени эм меним патшалыгымды киргисткендей, мен сенинъ хаьтеринъди не зат пан калдырдым? Мага ярамаган ис эткенсинъ», – деди ¹⁰ эм сорады: «Не уьшин сен сол затты эттинъ?»

¹¹ Ибрагим явап берди: «Мен, бу ерлерде Алладан коркпайдылар, мени пишем уьшин оьлтирерлер деп, ойландым. ¹² Оннан сонъ ол уьшини мен де меним карындасым – атамнынъ кызы, тек баска

анадан. Ол пишем болды, ¹³ тек Алла мага ата журтымды койып, элгезерликке шыкпага буйырганда, мен пишеме, кайда келсек те мени кардашым деп, айтарсынъ деп тиледим».

¹⁴ Авимелек Ибрагимге койлар, сыйырлар, ыргатлар, таьвкелер савга этти, Сарады да байына кайтарды ¹⁵ эм айтты: «Меним баьри ерим сенинъ алдынъда: каерде суьйсенъ, сол ерде яша». ¹⁶ А Сарага: «Мен сенинъ кардашынъа мынъ кесек куьмис ‡ беремен. Бу сенинъ ювыкларынынъ алдынъда, оьпкенъди эм намысынъды аклаяк».

¹⁷ Ибрагим Аллага дува этти, Алла Авимелекти, онынъ пишесин эм таьвкелерин савартты. Пишелер тагы да бала табып басладылар. ¹⁸ Оннан алдын Алла, Ибрагимнинъ пишеси Сара уьшин, Авимелектинъ уьйинде баьри пишелерди каратон эткен эди.

Исхак пайхамбар тувады

21 Раббий, соьз бергениндей, Сарага яхшылык этти. Раббий Оьзининъ ваьдесин толтырды.

² Сара авыраяклы болды эм Алла белгилеген заманда, картайган Ибрагимге ул тапты. ³ Ибрагим Сара тапкан улына Исхак †† деген атты берди, ⁴ а сегизинши куьн, Алла буйыргандай этип, оны суьннетледи. ⁵ Исхак тувганда, Ибрагимге 100 йыл толган эди.

⁶ Сара: «Куьлкили зат этти мени мен Алла: ким меним акымда эситсе – сол куьлеек», – деди. ⁷ Эм косты: «Ким айтар эди Ибрагимге, Сара баласын эмшеги мен эмизлендиреек деп? Ама мине, оьзим картайганда, мен ога ул таптым!»

Хаджар ман Исмаил куваланды

⁸ Бала оьсти. Оны эмшектен айырган куьн, Ибрагим уьйкен той этти. ⁹ Ибрагимнинъ Хаджардан улы Исмаил Исхакты маскаралаганын коьрип, ¹⁰ Сара Ибрагимге: «Сосы таьвкеди улы ман бирге кув! Онынъ улы меним улым Исхак пан барабар асабанъ болмаяк!» – деди.

¹¹ Сосы соьзлер Ибрагимди кайгыртты, неге десе Исмаил да онынъ улы эди.

¹² Тек Алла ога айтты: «Бала эм таьвке акында кайгырма. Сара калай айта болса, солай эт, неге десе сенинъ ырувынъ Исхак аркалы бардырылаяк.

¹³ Ама таьвкединъ улы да сенинъ баланъ. Соьйтип оннан да Мен уьйкен халк яратаякпан».

¹⁴ Эртеси куьн Ибрагим Хаджарга оьтпек эм торсыкта сув берди, аркасына салды, улы ман кетпеге буйырды. Хаджар кетти эм Беэршева шоьлинде адасты. ¹⁵ Торсыкта сув таьвесилди. Хаджар улын коьгемликтинъ салкынлыгында калдырды. ¹⁶ Оьзи эрекке, улынынъ калай оьлгенин коьрмеек болып, ок ушкан эрекликке кетип олтырды эм каты йылап баслады.

† «Моав»дынъ маьнеси* Атадан †† «Бен-Амми»нинъ маьнеси* Халкымнынъ улы.

‡ Мынъ кесек куьмис = 11,5 кг. †† «Исхак»тынъ маьнеси* куьледи

¹⁷ Ама Алла онынъ улынынъ авазын эситти. Алладынъ маълеги коьктен Хаджарга: «Сага не болганды, Хаджар? Коркпа! Алла улынынъ давысын эситкен.

¹⁸ Тур, бар улынъа, ал оны колынъа! Мен оннан уллы халк яратаякпан». ¹⁹ Алла Хаджардынъ коьзлерин ашты. Хаджар куйы коьрди. Ол барды, торсыкты сувга толтырды эм улына сув иширди.

²⁰ Алла онынъ улыннан разы эди. Яс оьсти, шоьлде орынласты эм ок атувшы болды.

²¹ Ол Паран шоьлинде яшады, пишесин Мысырдан анасы аькелди.

Ибрагим пайхамбардынъ Авимелек пен антласувы

²² Сол заманда Авимелек аьскерининъ басшысы Пикол ман келип, Ибрагимге айтты: «Сен не зат этсенъ де, Алла сага ярдам этеди. ²³ Соны уьшин Алла аты ман мага ант эт, не мени, не балаларымды, не де уныкларымды сатпаспан деп: мен сага калай ийгилик эткен болсам, сен де мага эм сени кушагына алган кыралга ийгилик этерсинъ».

²⁴ «Мен сондай соьз беремен», – деди Ибрагим.

²⁵ Сонъ Авимелекке аьдемлери оннан тартып алган куйы акында шагынды. ²⁶ «Мен билмеймен оны ким эткенин, – деди Авимелек, – Сен мага бир зат та айтпагансынъ. Мен биринши кере эситемен».

²⁷ Ибрагим Авимелекке койлар, эшкилер, сыйырлар савгалады эм олар экеви антластылар.

²⁸ Ибрагим койлардан ети ургашы козы айырды.

²⁹ Авимелек сорады: «А муна ети козыды неге айырдынъ?»

³⁰ «Оларды сен кабыл этип ал. Сосы куйыды мен казганман – сол заттынъ белгиси бу козылар», – деп анълатты Ибрагим. ³¹ Олар бир бирине ант эткен заманнан алып, бу ердинъ аты Беэр-Шева †.

³² Ибрагим мен Беэр-Шевада антласувды беркитип, Авимелек эм онынъ аьскер басшысы Пикол, Пилист ерине кайтып келдилер. ³³ Ибрагим Беэр-Шевада йылгын олтыртты эм сонда Раббийге, Дайымлы Аллага сежде кылды. ³⁴ Оннан сонъ Ибрагим Пилист еринде коьп йыллар яшады.

Алла Ибрагим пайхамбарды сынайды

22 Сосы затлар болганнан сонъ Алла Ибрагимге сынав берди. «Ибрагим!» – деди ога Алла.

«Тынълайман!» – деди Ибрагим. ² Алла: «Оьзинънинъ сынъар эм суьйикли улынъды, Исхакты ал эм Мория ерине бар. Сонда, Мен коьрсеткен тав басында, сен оны савлай куьйдирилген курманлыкка береексинъ», – деп буйырды.

³ Эртенъликте Ибрагим эрте турып, эшекти иерлеп, эки ыргатты улы Исхак пан бирге алды эм

савлай куьйдирилеек курманлык уьшин отын ярып, йолга шыкты – сол Алла айткан ерге.

⁴ Уьшинши куьнде Ибрагим эректен карап, сол ерди коьрди. ⁵ Ыргатларына: «Булайда турынъыз, эшекти каравылланъыз. А мен бала ман сонда барып, Аллага сежде кылармыз да, сонъ сизге кайтармыз», – деди.

⁶ Ол савлай куьйдирилеек курманлык уьшин отынды алып, Исхактынъ аркасына салды. Оннан сонъ отлыктасты, пышакты алып, йолга шыктылар.

⁷ Исхак атасын шақырып: «Атам!» – деди.

Ибрагим: «Не зат, улым?» – деп яваплады.

Ол да атасыннан: «Бизде отлыктас та, пышак та бар, тек савлай куьйдирилеек курманлыкка козы кайда?» – деп сорады.

⁸ «Улым, – деди Ибрагим, – савлай куьйдирилеек курманлыкка козыды Алла Оьзи берер!» Эм олар экевлери йолларын бардырдылар.

⁹ Алла айткан ерге келип, Ибрагим курманлык этпеге орын аьзирледи эм онынъ уьстине отынларды тизди. Улын, Исхакты, байлады эм курманлык орынга, отынлардынъ уьстине, салды, ¹⁰ пышакты шыгарып, улын оьлтирер уьшин онынъ уьстине коьтерди. ¹¹ Сол вакытта коьктен Раббийдинъ маълеги шақырды: «Ибрагим, Ибрагим!»

«Аьше!» – деп ол яваплады.

¹² «Балага тийме! – деди маьлек. – Бир зат та этпе! Энди мен билемен сенинъ Алладан коркатаганынъды. Сен сынъар бир улынъды Мага бермеге кызганмадынъ!»

¹³ Сонда Ибрагим коьзлерин коьтерип, муьйизлери мен коьгемликлерге шырмалган кошкарды коьрди. Ол, барып, кошкарды аькелди эм оны улынынъ орнына савлай куьйдирилген курманлык этти. ¹⁴ Сол затлар болган ерди Ибрагим Яхве-Йире †† деп атады. Сол себептен буьгуьн де «Раббийдинъ тавында керек болган затлар берилеек» деген айтув яшайды.

¹⁵ Тагы да Раббийдинъ маълеги Ибрагимди коьктен шақырды: ¹⁶ «Оьзим Оьзим мен ант этемен, – дейди Раббий: сенинъ эткен затынъ уьшин – сынъар улынъды бермеге аямаганынъ уьшин – ¹⁷ Мен сага разылыгымды коьрсетермен. Сага, санлары ман коьктеги юлдылардан, деньиздинъ ягасындагы кумнан коьп болган, тувдыклар савгалайман. Сенинъ тувдыкларынъ душпанларынынъ шахарларына ие боляк. ¹⁸ Сен Мага тынълавлы болганынъ уьшин, сенинъ тувдыкларынъ аркалы баьри ер уьстиндеги халкларга разылыгымды коьрсетеекпен».

¹⁹ Ибрагим кайсы ерде ыргатларын калдырган болса, сол ерге кайтты, олар ман бирге Беэр-Шевага кеттилер эм Беэр-Шевада яшады.

† «Беэр-Шева»дынъ эки маьнеси бар:* Ант куйысы Етидинъ куйысы

†† «Яхве-Йире»динъ маьнеси* Раббий керек болган затларды берер

Нахордынъ уллары

²⁰ Бир кесек заман кеткеннен сонъ Ибрагимге, онынъ кардашы Нахордынъ пишеси Милка уллар тапкан деп, айтадылар: ²¹ Усты (ол тунъыш), Бузты, Кемуелди (Арамнынъ атасы), ²² Кеседти, Хазды, Пилдашты, Идлапты эм Бетуэлди. ²³ Бетуэлдинъ Ривка атлы бир кызы болды. Мине Ибрагимнинъ кардашы Нахорга Милка тапкан сегиз ул. ²⁴ Оннан баска, Нахордынъ Реума атлы неяхсыз пишеси ога Тевахты, Гахамды, Тахашты эм Маахады тапкан.

Сарадынъ оьлими

23 Сара 127 йыл яшаган. Сарадынъ оьмири сол кадер эди. ² Ол Кенан еринде, Кирьят-Арба шахарда оьлди. (Кирьят-Арба соьле Хеврон деп аталады.) Ибрагим келип, Сарадынъ оьмиралласын этип, оькирип йылады, ³ сонъ, оьлидинъ касыннан кетип, хетли басшыларга: ⁴ «Мен, сиз мага кешинмеге амал берген, ят аьдеммен. Сизинъ еринъизде оьлген пишемди коьммеге кабыр этер уьшин, бир орын сатынъыз», – деп тиледи.

⁵ «Рагимлик эт, бийимиз! – деп явапладылар хетлилер. – Сен Алла суьйген, сыйлы киси. Пишеньди бизим энъ аьруьв кешенемизде коьм: аьр ким де оьз тукым кешенесинде сага орын береек».

⁷ Ибрагим турды, сосы ерде яшаган хетлилердинъ алдында бас ийди, ⁸ эм айтты: «Эгер сиз еринъизде оьли пишемди коьмуьвим мен разы эсенъиз, мага тынъланъыз. Мени уьшин Сохардынъ улы Эфроннан тиленъиз: ⁹ онынъданъылынынъ шетинде орынласкан Махпела дорбынын мага сатсын. Мен оны, бизим мезарымыздынъ орны болсын деп, сизинъ алдынъызда толы баасына куьмис пен сатып алайым».

¹⁰ Хетли Эфрон халк арасында олтырган эди. Ол, сахар капысыннан киретаган баьри хетлилер эситкендей этип, Ибрагимге: ¹¹ «Йок, бийим. Мага рагимлик коьрсет: сол данъылды дорбын ман бирге меннен савгага ал. Меним ырувдасларым шаат: мен сага сол данъылды савга этемен, сен сонда оьли пишеньди коьм!» – деди.

¹² Сосы ердинъ яшавшыларына сежде кылып, ¹³ Ибрагим, баьри йыйылганлар эситкендей этип, Эфронга: «Тилеймен, рагимлик коьрсет: данъыл уьшин сага акша берейим. Акшады ал, сонъ оьли пишемди коьмейим», – деди.

¹⁴ Эфрон явапка: «Бийим! Рагимлик коьрсет. Сосы данъылдынъ баасы 400 кесек † куьмис. Ол мага да, сага да не ди? Оьлигинъди коьм!» – деди.

¹⁶ Ибрагим Эфроннынъ баасы ман разы болды эм хетлилер, шаат болып, не шаклы куьмис деп соьйленген болса, сол шаклы куьмис шектилер: савьдегерлер арасында кабыл этилген авырлыгы

ман 400 кесек куьмисти Эфронга бердилер.

¹⁷ Соьйтип, Эфроннынъ Мамреден узак болмаган Махпеладагы данъылы, тоьгеректеги тереклери мен, сол данъылдагы дорбыны ман бирге Ибрагимге байыр болды. ¹⁸ Ога сахар капысыннан киретаган баьри хетлилер шаат эди. ¹⁹ Ибрагим пишесин Мамреден (соьле Хеврон) узак болмаган Махпела данъылындагы дорбында, Кенан еринде коьмди. ²⁰ Данъыл эм дорбын хетлилерден Ибрагимге коьшти эм оьлгенлерди коьметаган ер болды.

Исхак пайхамбар Ревекага уьйленеди

24 Ибрагим энди терен картлыкта эди. Алла ога аьр ягыннан разылыгын коьрсеткен эди.

² Ибрагим онынъ мал-муьлкин юргисткен уьйиндеги тамада ыргатына: «Меним янбасыма тий эм ерди, коькти яраткан Раббий Алла ман ант эт: бирге яшаган кенанлылардан улыма кыз алмаяксынъ, ⁴ а барып меним кыралыма, меним ювыкларыма соннан улым Исхакка кыз аькелеексинъ», – деди.

⁵ Ыргат: «А кыз унамаса мени мен бу ерге келмеге? Ол заманда мен сенинъ улынъды сен келген кыралга кайтармага керекпен ме?» – деп сорады.

⁶ «Буьйтип эш болмаяк! – деп яваплады Ибрагим, – Меним улымды онда кайтарма! ⁷ Мени тувган еримнен, ата юртымнан булайга алып келген, сосы ерди тувдыкларынъа береекпен деп ант эткен, коьклерди яраткан Раббий Алла, сага сол ерден меним улыма кыз аькелмеге амал берип, сенинъ алдында маьлегин йибереек. ⁸ Эгер кыз сени мен келмеге унамаса, сен антынънан босаяксынъ, тек меним улымды онда кайтарма!»

⁹ Ыргат, бийининъ янбасына тийип: «Айтканынъдай этермен», – деп, ант этти. ¹⁰ Оннан сонъ, бийине байыр болган он туьеди егип, оьзи мен бийининъ коьп туьрли казнасын алып, Месопотамияга [Ибрагимнинъ кардашы] Нахор яшаган сахарга кетти. ¹¹ Туьелерин сахар тысындагы куйыдынъ янында шоьктирди. Аксам болган эди. Сол вакытта кызлар, сахардан шыгып, сув алмага баратаган эдилер.

¹² Ибрагимнинъ ыргаты дува этти: «Я Раббий, меним бийим Ибрагимнинъ Алласы! Тилеймен, меним бактымды буьгуьн аш, меним бийим Ибрагимге яхшылык эт! ¹³ Мине мен куйыдынъ касында турыман. Шахардынъ кызлары сув алмага келедилер. ¹⁴ Мен олардынъ бирине айтаякпан: „Тилеймен, шоьлмегинъди ий, мага сув ишпеге ызын бер“, деп. Эгер ол: „Иш. Сенинъ туьелеринъе де сув аькелеем“ десе, сол заманда оны Сен кулынъ Исхакка пише этип айырганынъды билеекпен. Сен бийимге яхшылык эткенинъди сол белгиден анълаякпан».

¹⁵ Ол сол соьзлерди айтып кутылмай, ийинине шоьлмек салып, Ибрагимнинъ кардашы Нахор ман

† 400 кесек = 4,6 кг.*

Милкадынъ улы Бетуэлдинъ кызы Ревека келди.

¹⁶ Ол бек ярасык эди, энди де кыз – эркек оны билмеген. Ол куйыга кетти эм, шоьлмегин сувга толтырып, артына кайтты.

¹⁷ Ибрагимнинъ ыргаты ювырып касына барды да, тиледи: «Мага шоьлмегинънен сув иширтагы!»

¹⁸ «Иш, бийим», – деди ол, эм, тез болып ийниннен шоьлмекти туьсирип, Ибрагимнинъ ыргатына сув иширтти. ¹⁹ Оннан сонъ: «Соьле мен сенинъ туьелеринъе де сув аькелеем, олар да суьйгенлери кадер сув ишсинлер», – деди. ²⁰ Тез болып сувды олыкка куйды, тагы да сув алмага куйыга зырылдап кетти, туьелердинъ баьри де ишкенге дейим сув аькелди. ²¹ Ыргат, Раббий онынъ йолын кабыл этип этпегенин анълаяк болып, уьндемей карап турды.

²² Туьелер сув ишип болганда, ол кызга бурны уьшин бир бека [= 6 гр] авырлыгы болган алтын сырға эм он шекел [= 115 гр] авырлыгы болган эки алтын билезик берди, ²³ эм сорады: «Сен кимнинъ кызысынъ, айт мага? Эм сенинъ атанънынъ уьйинде конмага ер табыларма экен?»

²⁴ Ол: «Мен Нахор ман Милкадынъ улы Бетуэлдинъ кызыман», – деди. ²⁵ Эм косты: «Бизде тобан да эм малга ем де коьп, конмага ер де бар».

²⁶ Ибрагимнинъ ыргаты ийилип, Раббийге сежде кылды: «Бийим Ибрагимнинъ Алласы Раббийге шуькир! Раббий яхшылыгы эм туьзлиги мен бийимди тасламаган: мени туп-тувра бийимнинъ кардашынынъ уьйине аькелди!» – деди.

²⁸ Ревека шабып уьйине кетти, анасына баьри болган затларды айтты.

²⁹ Ревекадынъ Лаван атлы кардашы бар эди. Лаван карындасы Ревекадынъ бурнындагы сырғады эм колларындагы билезиклерди коьрди. Ревекадынъ «Сол аьдем мага булай айтты» деген соьзлерин эситип, куйыга асыкты, Ибрагимнинъ ыргатынынъ касына барды. Ол энди де оьзининъ туьелери мен куйыдынъ касында тура эди. ³¹ Лаван айтты: «Хош келдинъ, Раббий разы болган аьдем! Шахардынъ тысында неге турасыз? Мен уьйди йыйыстырдым, туьелеринъе орын аьзирледим!»

³² Ибрагимнинъ ыргаты уьйге кирди. Туьелерди юклериннен босаттылар, тобан эм ем аькелдилер, а конакка эм йолдасларына аякларын ювмага сув бердилер. ³³ Ас бердилер, тек Ибрагимнинъ ыргаты: «Мен мунда не уьшин келгенимди айтпай, ас ишеек тувылман».

«Айт», – деди Лаван.

³⁴ Ол айтып баслады: «Мен Ибрагимнинъ ыргаты. ³⁵ Раббий меним бийимге разылыгын коьрсетип, ога уллы байлык берди: койлар, эшкилер, сыйырлар, куьмис эм алтын, ыргатлар эм таьвкелер, туьелер эм эшеклер. ³⁶ Меним бийимнинъ пишеси Сара картайганда, ога ул тапты, бийим де баьри болган байлыгын улына байырлады. ³⁷ Бийим меннен соьз алып, „Мен

ерлеринде яшайтаган кенанлылардан улыма кыз алмаяксынъ. ³⁸ А атамнынъ юртына, ювыкларыма барып, оннан улыма кыз аькелеексинъ“ деди.

³⁹ Мен бийимнен: „Эгер кыз мени мен келмесе, не этермен?“ деп сорадым. ⁴⁰ Ол мага: „Мен йолында юретаган Раббий сени мен бирге маьлегин йиберер, сен меним ювыкларымнан, атамнынъ юртыннан улыма пише аькелер уьшин бактынъды ашар. ⁴¹ Эгер сен меним ювыкларыма келген болсанъ, антынънан босаяксынъ. Кызды сага бермеселер, сен антынънан босаяксынъ“, деп айтты.

⁴² Буьгуьн куйыдынъ касына келгенде, мен дува эттим: „Я Раббий, меним бийим Ибрагимнинъ Алласы! Тилеймен, меним бактымды буьгуьн аш! ⁴³ Мине мен куйыдынъ касында турыман. Сув алмага келген кызлардан бирине айтаякпан: ‘Тилеймен, шоьлмегинъди ий, мага сув ишпеге ызын бер’, деп. ⁴⁴ Эгер ол: ‘Иш. Сенинъ туьелеринъе де сув аькелеем’ десе, сол заманда оны Раббий меним бийимнинъ улына пише этип айырганын билеекпен.“ ⁴⁵ Мен солай дува этип уьлгирмей, Ревека ийнине шоьлмек салып,

куйыдан сув алмага келди. Мен оннан сув тиледим. ⁴⁶ Ол шоьлмегин ийниннен туьсирип, „Иш. Сенинъ туьелеринъе де сув иширтермен“, деди. Мен сув иштим, оннан сонъ ол туьелерге сув аькелди. ⁴⁷ Мен сорадым: „Сен кимнинъ кызысынъ?“ – деп. Ол айтты: „Мен Нахор ман Милкадынъ улы Бетуэлдинъ кызыман“.

Сол заманда мен бурнына сырға эм колларына билезиклер бердим, ⁴⁸ а оьзим, ийилип, Раббийге сежде кылдым. Раббийге, бийим Ибрагимнинъ Алласына, мени мунда – бийимнинъ ювыкларыннан бийимнинъ улына пише этип кыз алмага тувра йол ман аькелгени уьшин, шуькир эттим. ⁴⁹ Энди соьз сизге: рагимлик этип бийимнинъ тилегин кабыл этеекисизбе? Болмас деп айтаяксызба? Не зат этеегимди билер уьшин, сиз мага явап беринъиз».

⁵⁰ Лаван эм Бетуэл: «Бу ис Раббийдинъ мырады, биз сага яман яде яхшы зат айталмаймыз. ⁵¹ Мине Ревека – ал оны оьзинъ мен. Раббийдинъ ыркы толтырылсын эм сенинъ бийинънинъ улы оны пише этип алсын», – дедилер.

⁵² Соны эситип, Ибрагимнинъ ыргаты ийилип, Раббийге сежде кылды.

⁵³ Оннан сонъ ол Ревекага куьмис эм алтын затлар ман ярасык кийимлер, кардашына эм анасына да баалы савгалар шыгарып берди.

⁵⁴ Сонъ конаклар ас иштилер эм уйкламага яттылар, а эртенъликте Ибрагимнинъ ыргаты: «Мага бийимге кайтпага ызын беринъиз», – деди.

⁵⁵ Ревекадынъ анасы эм кардашы: «Энди де биз бен бир он куьн турсын!» – деп тиледилер.

⁵⁶ «Мени ысламанъыз, – деди Ибрагимнинъ ыргаты. – Раббий меним бактымды ашканнан сонъ, мага бийимге кайтпага ызын беринъиз!»

⁵⁷ «Кызды шакырып сораыйык, – дедилер, – ол озы айтсын». ⁵⁸ Олар Ревекады шакырдылар эм сорадылар: «Бу киси мен бараяксынъма?» – деп.

Ол: «Бараякпан», – деди.

⁵⁹ Олар Ревека эм онынъ эмишткен анасы, Ибрагимнинъ ыргаты, онынъ йолдаслары ман аманластылар. ⁶⁰ Ревекага разылыкларын билдирип: «Карындас, сенинъ тувдыкларынъ мынъ, он мынъ болсынлар! Сенинъ ырувынъ душпанларынънынъ шахарларына ие болсын!» – дедилер.

⁶¹ Ревека эм онынъ таавкелери туелерге олтырып, Ибрагимнинъ ыргатынынъ артыннан йоьнедилер. Соьйтип ол Ревекады алып кетти.

⁶² Исхак сол заманда Негев еринде яшайтаган эди. Ол Беэр-Лахай-Роиден келген эди.

⁶³ Аксамда ол, ойланар уьшин, данъылга шыкты. Эректе туе кеваны ювыклап келеятырганын коьрди. ⁶⁴ Ревека да, Исхакты коьрип, туеден туьсти. ⁶⁵ Ибрагимнинъ ыргатыннан сорады: «Данъылдан бизди йолыкпага келетаган аьдем ким ди ол?»

«Ол – меним бийим», – деп яваплады ыргат. Сонда Ревека явлыкка оранды.

⁶⁶ Ыргат Исхакка йолшылыгынынъ хабарын айтканнан сонъ, ⁶⁷ Исхак Ревекады оьзининъ анасынынъ, Сарадынъ, шатырына киргистти. Ревека онынъ пишеси болды. Исхак оны суьйди. Соьйтип ол анасынынъ оьлиминен сонъ юбаныш тапты.

Ибрагим пайхамбардынъ оьлими

25 Ибрагим тагы да пише алды, онынъ аты Кетура эди. ² Кетура ога уллар тапты, атлары: Зимран, Йокшан, Медан, Мидян, Ишбак, Шуах. ³ Йокшан Шева ман Деданнынъ атасы болды. Деданнынъ тувдыклары – ашшурлылар, летушлылар эм леумлылар. ⁴ Мидянынъ уллары: Эфа, Эфер, Ханок, Авида эм Элдаа. Олар баьриси – Кетурадынъ тувдыклары.

⁵ Ибрагим баьри болган байлыгын Исхакка калдырган. ⁶ Неяхсыз пишелериннен тувган улларына да савгалар берип, оьлмей турып, Исхактан эрек, куьнтувар ерлерге йиберди.

⁷ Ибрагим 175 йыл яшады. Онынъ оьмири сол шаклы эди. ⁸ Ол, яшавга тойып, терен картлыкка келип, ян берди эм ата-бабаларына косылды.

⁹ Уллары, Исхак эм Исмаил, оны хетли Сохардынъ улы Эфроннынъ данъылында, Мамреден узак болмаган Махпела дорбынында коьмдилер.

¹⁰ Ибрагим бу данъылды хетлилерден алган эди; онда эм Ибрагим, эм Сара коьмдилер. ¹¹ Ибрагим оьлгеннен сонъ, Алла онынъ улы Исхакка разылыгын коьрсетти. Исхак Беэр-Лахай-Роидинъ касында яшады.

Исмаилдынъ тукумы

¹² Мине Исмаилдынъ тукум тарихи. Ол Сарадынъ таавкеси мысырлы хатын Хаджар ман Ибрагимнинъ улы эди. ¹³ Исмаилдинъ улларынынъ атлары тувган кезуьвлерине коьре: Невайот (Исмаилдынъ тунъышы), Кедар, Адбеез, Мивсам, ¹⁴ Мишма, Дума, Масса,

¹⁵ Хадад, Тема, Етур, Нафиш эм Кедема. ¹⁶ Булар Исмаилдынъ уллары, он эки ырувдынъ он эки басшысы. Олар атларын авылларына эм коьшип айланган ерлерине бердилер. ¹⁷ Исмаил, 137 йыл яшаганнан сонъ, ян берди эм ата-бабаларына косылды. ¹⁸ Онынъ тувдыклары Ашшур ерине барган йолда, Мысыр мажасында, Хавила ман Шур шахарлары арасында орынластылар. Кардашларынынъ куьнтувар янында яшадылар.

Исхак пайхамбардынъ уллары: Эсав ман Якуп

¹⁹ Мине Ибрагимнинъ улы Исхактынъ тукумы акында хабар. ²⁰ Паддан-Арамдан болган арамлы Бетуэлдинъ кызы, арамлы Лаваннынъ карындасы Ревекады пише этип алганда, Исхакка 40 йыл эди. ²¹ Пишеси каратон болганы уьшин, Исхак Раббийге онынъ акында дува этти. Раббий Исхактынъ дуvasын кабыл этти: Ревека бала коьтерди. ²² Ама онынъ уллары аьле курсакта тоьбелесип басладылар. Ревека: «Аьше, не ди бу басыма келген зат?» деп, Раббийге сорамага барды. ²³ Раббий ога булай айтты: «Эки миллет сенинъ курсагынъда, эки баска туьрли халк сеннен шыгаяк. Бири экиншисиннен куьшли боляк, уьйкени кишкейине куллык этеек».

²⁴ Заман келгенде, эгиз бала тувады. ²⁵ Биринши бала йийрен эм буьтин кевдеси, айваннынъ терисиндей, туькли эди; ога Эсав † дедилер. ²⁶ Артыннан, Эсавтынъ оькшесин колы ман ыслап, экиншиси тувды; ога Якуп †† дедилер. Олар тувганда Исхакка 60 яс эди.

²⁷ Яслар оьстилер. Эсав кырларды суьйген уста анъшы болды, а Якуп – уьйде олтырмага суьйген тынышлы аьдем болды. ²⁸ Исхак Эсав аькелген кыр айванлардынъ этин ашамага суьетаган эди, соны уьшин Эсавты айыратаган эди; ама Ревека Якупты бек суьйди.

²⁹ Бир куьн, Якуп сорпа кайнатып турганда, Эсав анънан кайтып келди. Аш эм карувсыз эди. ³⁰ «Тилеймен, бу кызыл сорпадан мага ашат! – деди ол Якупка. – Мен аш эм карувсызбан!» Соны уьшин ога Эдом ‡ дегенлер.

³¹ «Тек тунъышлыкка авыстырсанъ!» – деди Якуп.

³² «Мен соьле аштан оьлеекпен – неден керек мага тунъышлык?» – деди Эсав.

³³ «Ант эт!» – деди Якуп. Эсав ант этип, тунъышлыгымды Якупка беремен деп айтты,

† «Эсавдынъ маьнеси* туькли †† «Якуптынъ маьнеси* оькше ыславшы алдавшы ‡ «Эдомнынъ маьнеси* кызыл

³⁴ Якуп та ога оьтпек пен сорпа берди. Эсав асын ишти, еди эм турып кетти. Соьйтип тунъышлыгына эс бермеди.

Исхак пайхамбар ман Авимелек

26 Ибрагимнинъ заманындагындай болып, сол кыралга тагы да ашлык келди. Исхак Герар шахарга, Пилист патшасына, Авимелекке кетти. ² Раббий Исхакка коьринип: «Мысырга барма, Мен сага коьрсеткен кыралда яша. ³ Сол ерде бир кесек заман кал. Мен сага ярдам этип, разылыгымды коьрсетеекпен. Мен сенинъ атанъ Ибрагимге берген антымды толтыраякпан: бу ерлердинъ баьрисин сага эм сенинъ тувдыкларыньа береекпен. ⁴ Сенинъ тувдыкларыньды коьктеги юлдызлардай сансыз коьп этеекпен, баьри бу ерлерди оларга береекпен. Сенинъ тувдыкларынь аркалы ер уьстиндеги баьри халкларга разылыгымды коьрсетеекпен. ⁵ Мен, Ибрагим Мени тынълап, Меним парызларымды, буйырыкларымды, йорыкларымды, законларымды ыслаганы эм толтырганы уьшин, солай этеекпен». ⁶ Исхак Герарда орынласты. ⁷ Ерли яшавшылар Ревека акында сораганда: «Ол меним карындасым», – деди. «Пишем» деп айтпага коркты. «Ревека бек ярасык, оны уьшин ерлилер мени оьлтирерлер», – деп, ойлады. ⁸ Заман барады. Бир куьн Пилист патшасы Авимелек терезеден Исхактынъ Ревекады эркелетип турганын коьреди. ⁹ Исхакты шакырып: «Суьйткенде, Ревека сенинъ пишень ме? Неге оны карындасым деп айткансынъ?» Исхак явапка: «Оны уьшин мени оьлтирерлер деп корктым», – деди. ¹⁰ Авимелек: «Сен бизи мен не этесинъ? – Бирев сенинъ пишень мен бирге болмага аз калды. Сен бизди уллы куьнага туьсирер эдинъ!» – деди. ¹¹ Сонъ Авимелек баьри халкына: «Ким бу аьдемге, яде онынъ пишесине тийсе, оьлимге берилеек!» – деп билдирди. ¹² Сол кыралда Исхак бийдай шашты. Раббий ога разылыгын коьрсетти: сол йыл онъыс юз кабат мол болды. ¹³ Йылдан йылга Исхак бай болып барды. Ол шынты да бай аьдем болды: ¹⁴ Энди ога коьплеген койлар, эшкилер эм сыйырлар суьруьвлери эм коьплеген куллар байыр болдылар. Пилистшилер ога куьнлеп басладылар. ¹⁵ Олар, атасы Ибрагимнинъ сав заманында куллары казган баьри куйыларды, ер куйып, бастырдылар. ¹⁶ Авимелек Исхакка: «Кыралымыздан кет. Сен бизим уьшин бек карувлы болдынъ», – деди. ¹⁷ Соьйтип Исхак оннан кетти, шатырларын Герар оьзенінде курып, сол ерде орынласты. ¹⁸ Атасы Ибрагим сав заманында казган эм пилистшилер Ибрагимнинъ оьлиминнен сонъ бастырган куйыларды Исхак яньыдан казды эм сол куйыларга атасы берген атларды берди.

¹⁹ Бир кере Исхактынъ ыргатлары оьзенде куйы казып турганда, булак таптылар. ²⁰ Тек Герардынъ туваршылары Исхактынъ туваршылары ман эрисип басладылар: «Бу бизим сув!» – деп. Куйы уьшин дава шыкканга, Исхак ога Эсек † деген ат берди. ²¹ Баска куйы каздылар. Оны уьшин де дава шыкты. Исхак ога Ситна †† деди. ²² Исхак оннан кетип, тагы да бир куйы казды. Бу куйы уьшин дава шыкпады. Соьйтип Исхак ога Реховот ‡ деген ат берди. «Раббий, энди бу кыралда коьп санлы болынъыз деп, бизге рахатлык савга этти», – деп айтты.

²³ Оннан сонъ Исхак Беэр-Шевага кайтып келди.

²⁴ Сонда, биринши кеше ок, Раббий ога коьринди.

«Мен атанъ Ибрагимнинъ Алласы, – деди Ол. – Коркпа: Мен сага ярдам этип разылыгымды коьрсетеекпен. Кулым Ибрагимнинъ хаьтери уьшин сенинъ ырувыньды коьп санлы этеекпен». ²⁵ Сол ерде Исхак курманлык ерин ярастырып, Раббийге дува этти, шатырларын яйды. Сонда онынъ ыргатлары куйы каздылар.

²⁶ Сол вакытта Исхакка Герардан Авимелек оьзининъ маслагатшысы Ахузат эм аьскер басшысы Пикол ман келди. ²⁷ «Сиз мага неге келдинъиз? – деп сорады Исхак. – Сиз мени суьймединъиз, кыралынъыздан кувдынъыз».

²⁸ «Раббий сага ярдам эткенин ашык коьремиз – дедилер олар, – соны уьшин бизди ант байлаганын суьемиз. Келисуьв беркитеек! ²⁹ Биз сага тиймей тек ийгилик этип, сав-саламат йиберегимиздей, сен де бизге яманлык этпеегинъе ант эт. Энди сага Раббий разылыгын коьрсеткен».

³⁰ Исхак оларга зияпетлер тизди, олар ашадылар, иштилер. ³¹ Эртенъликте эрте турып, антластылар. Исхак конаklar ман аманласты, эм олар рахат уьйлерине кеттилер.

³² Сол куьн Исхактынъ куйы казган ыргатлары келип, ога сув тапканларын билдирдилер. ³³ Исхак куйыга Шива деген атты берди. Соннан Беэр-Шева †† деген шахардынъ соьлеги аты келеди.

Исхак Якупка разылыгын береди

³⁴ Эсавга 40 яс болганда, ол пишелер этип хетли Беэридинъ кызын Юдитти эм хетли Элоннынъ кызын Басематты алды. ³⁵ Бу хатынлар Исхак пан Ревекадынъ басына дерт болдылар.

27 Бир кере энди картайган эм сокыр болган Исхак оьзине уьйкен улын, Эсавды шакырды. «Улым!» – деди.

«Аьше, атам!» – деп ол яваплады.

² Исхак айтты: «Мен энди картпан, не шаклы энди мага яшамага калганын билмеймен.

† «Эсек»тинъ маьнеси* даваласув †† «Ситна»дынъ маьнеси* душпанлык ‡ «Реховот»тынъ маьнеси* рахатлык †† «Беэр-Шева»дынъ эки маьнеси бар:* Ант куйысы Етидинъ куйысы

³ Ал савыт-садакларыңды – яйыңды, оқларыңды – бар данъылга эм кийик этке анъшыла.

⁴ Меним суьйген асымды аьзирлеп аькелерсинь, мен ермен эм оьлеектен алдын сага разылыгымды билдирермен».

⁵ Тек Ревека, ясыртын, Исхак пан Эсавдың соьйлескенин тынълады. Эсав данъылга кийик этке анъга кеткенде, ⁶ Ревека улы Якупка айтады: «Тынъла! Мен атанънынъ кардашынъ Эсавга буйырғанын эситтим. ⁷ Атанъ: „Кийик эт аькелип, меним суьйген асымды аьзирле. Мен ермен, эм оьлеектен алдын Раббийдинъ алдында сага разылыгымды берермен“, – деди.

⁸ Суьйткенде, улым, тынъла сага не зат этпеге керегин. ⁹ Суьруьвге бар, эки ийги эшки баласын айырып ал. Мен оларды атанъ суьетагандай таьтли этип писирермен. ¹⁰ Есин деп, сен атанъга аькетерсинь, ол оьлеектен алдын сага разылыгын берер».

¹¹ «Меним кардашым Эсавдың кевдеси туькли, – деди Якуп, – меним терим тегис. ¹² Атам бирден мени сыйпаса ша? Эгер меним алдаганымды анъласа, разылык тувыл, каргыс мени саклайды».

¹³ Ама анасы айтты: «Сол каргыс менде болсын, улым. Бар эм мен айтканды эт, эшки балаларын аькел».

¹⁴ Якуп эшки балаларын алып келди, Ревека оларды, Исхак суьйгендей таьтли этип, аьзирледи.

¹⁵ Оннан сонъ Эсавдың, уьйкен улынынъ, уьйде болган энъ аьруьв кийимлерин алып, кишкей улы Якупка кийгистти, ¹⁶ Якуптынъ мойнын, колларын эшки териси мен орады, ¹⁷ оннан сонъ оьзи аьзирлеген таьтли асты эм оьтпекти Якупка берди.

¹⁸ Якуп атасына барып: «Атам!» – деди.

«Улым! – деди Исхак. – Сен кайсысынъ?»

¹⁹ «Мен Эсав, сенинъ тунъышынъ, – деп яваплады Якуп. – Мен, сен калай айткан болсанъ, солай эттим. Тилеймен, тур, олтыр эм мен аькелген кийик этти аша, оннан сонъ мага разылыгынъды бер».

²⁰ «Улым, соьйтип тез калай ысладынъ кийикти?» – деп сорады.

Ол да: «Раббий, сенинъ Алланъ, меним бактымды ашты».

²¹ «Кел касыма, улым, – деди Исхак. – Мен сени сыйпайым: сен дурысы ман да Эсавсынъ ма, тувылсынъ ма анълайым?»

²² Якуп атасынынъ касына келди, ол оны сыйпады эм айтты: «Давазынъ – Якуптыкы, а колларынъ – Эсавтыкы». ²³ Якуптынъ коллары, кардашы Эсавтыкындай болып, туькли эди. Сол себептен Исхак оны танымады. Ога разылыгын береек заманда, ²⁴ «Сен уьшини мен де меним улым Эсавсынъ ма?» – деп сорады.

Якуп: «Аьше», – деп беркитти. ²⁵ Исхак айтты: «Улым, бер кийик этинъди емеге, эм мен сага

разылыгымды берермен». Якуп атасына ас та, шагыр да берди. Атасы Исхак асын ишип, еп кутылганнан сонъ: ²⁶ «Кел касыма, улым, оьп мени», – деди. ²⁷ Якуп келип, оьпкенде, атасы Исхак онынъ кийимлерининъ ийисин сезгенде, ога сосы соьзлер мен разылыгын берди: «Меним улымнынъ ийиси – Раббий разылыгын коьрсеткен кырлардынъ ийиси. ²⁸ Алла сени коьктен туьскен шык пан, ердинъ емислери мен, оьтпек эм шагырдынъ моллыгы ман савгаласын.

²⁹ Халклар сага куллык этсинлер, миллетлер сенинъ алдында сежде кылсынлар. Сени каргаганлар наьлетленсинлер, сага ийгилик тилегенлер ийгилик тапсынлар!»

³⁰ Якуп, атасы Исхактынъ разылыгын алып, онынъ алдыннан шыкканлай, кардашы Эсав анънан кайтып келди. ³¹ Эсав да таьтли ас этип атасына алып келди: «Атам! Тилеймен, тур, кийик эт алып келдим, е, эм мага разылыгынъды бер», – деди.

³² Исхак: «Сен кимсинъ?» – деп сорады.

Ол да: «Мен сенинъ улынъ, тунъышынъ, Эсав», – деди.

³³ Исхак, бек уллы кайгы ман калтырап: «Аьше, ол заманда, кийик этти ким табып, ас этип, мага егисткен? – деп сорады. – Сен келмей мен ога разылыгымды бердим, энди Алла оннан разы калайк!»

³⁴ Атасынынъ соьзлерин эситип, Эсав коьтеринки эм кайгылы оькирип: «Мага да, атам, разылыгынъды бер!» – деди.

³⁵ Исхак: «Кардашынъ келип мени алдады. Сага береек разылыгымды ол алды», – деди.

³⁶ Эсав: «Босына Якуп † деп айтпайдылар ога. Ол мени эки кере алдады! Бас деп тунъышлыгымды алды, энди сен мага береек разылыгынъды алды!» – деди. Оннан сонъ атасына: «Аьше, мага да разылыгынъды бермеге амал калмаганма?» – деп сорады.

³⁷ Исхак яваплады: «Мен оны сенинъ бийинъ эттим, баьри кардаш-кавымын онынъ ыргаты эттим, оьтпекти эм шагырды ога бердим. Сага, улым, энди не зат берерим?»

³⁸ Эсав: «Атам меним, разылыгынъды бермеге тек бир амал барма? Разылыгынъды, атам, мага да бер!» – деп, оькирип йылады. ³⁹ Атасы Исхак ога: «Сенинъ юртынъ коьктен шык туьскен семиз ерден узак болаяк. ⁴⁰ Сен кылышынъ тапканы ман яшаяксынъ, кардашынъа кызмет кылаяксынъ. Ама заман келеек – сен оьршигип коьтерилеексинъ эм мойнынънан мойсасын таслаяксынъ», – деп явап берди.

Якуп пайхамбар ана кардашы Лаванга кашады

⁴¹ Атасы разылыгын Якупка бергени уьшин, Эсав кардашы Якупты коьрип болмады. Оьзи оьзине: «Атамыздынъ оьлими мен байланыслы тулланув

† «Якуп»тынъ маьнеси* алдавшы

куьнлер ювыкладылар. Йылав куьнлериннен сонъ, кардашым Якупты оьлтирермен», – деди.

⁴² Ревекага тамада улы Эсавдынъ айтканын ким де болсын бирев еткерди. Ревека кишкей улы Якупты шақырып: «Сенинъ кардашынь Эсав сени оьлтиреегин айтып, оьзин юбантады. ⁴³ Тынъла, улым, меним айтканыма: каш Харранга, меним кардашым Лаванга.

⁴⁴ Кардашыньнынъ ашуву кайтканга дейим Лаваннынъ янынъда бир кесек заман кал.

⁴⁵ Кардашыньнынъ шамланувы кеткенде эм сенинъ ога эткенинъди мутканда, мен хабар йиберип сени аькелдирермен. Ол болмаса бир куьнде экевинъизди де йойтарман!» – деди.

⁴⁶ Оннан сонъ Ревека Исхакка: «Сосы хетли кыскайкылардан яшавым каранъа болады. Эгер Якуп да ерли, хетли кызлардан бирин пише этип алса, мага яшамага керек тувыл!» – деди.

28 Исхак Якупты шақырып, ога разылыгын берди эм насихатлап: «Кенанлы кызларды пише этип алма. ² Бар Паддан-Арам ерине, ананънынъ атасы Бетуэлдинъ уьйине эм сонда пише этип ананънынъ кардашы Лаваннынъ кызларынынъ бирин ал.

³ Куьдиретли Алла сага разылыгын коьрсетсин! Сенинъ ырувынъды, коьплеген халклар сеннен яратылсын деп, емисли эм коьп санлы этсин!

⁴ Ибрагимге разылыгын бергениндей сага эм сенинъ тувдыкларыньа да берсин; сол заманда Алла Ибрагимге савгалаган ерди, сен энди ят киси болып яшаган ерди байырляксынъ». ⁵ Исхак Якуп пан аманласты. Якуп Паддан-Арамга, арамлы Бетуэлдинъ улы Лаванга йоьнеди. Лаван Эсав ман Якуптынъ аналары Ревекадынъ кардашы эди.

⁶ Эсав Исхактынъ Якупка разылыгын бергенин, пише аькелмеге Паддан-Арамга йибергенин билди. Разылыгын берип турганда атасынынъ «Кенанлы кызлардан пише алма» деп насихатлаганын ⁷ эм Якуп атасы ман анасына бойсынып, Паддан-Арамга кеткенин де билди. ⁸ Сол заманда Эсав атасына кенанлы кызлардан келинлер ярамайтаганын анълады.

⁹ Соьйтип Эсав Ибрагимнинъ улы Исмаилге барып, Исмаилдынъ кызын, Невайоттынъ карындасы Махалатты оьзине тагы да бир пише этип алды.

Якуп пайхамбардынъ туьси

¹⁰ Якуп Беэр-Шевады калдырып, Харранга йол алды. ¹¹ Бир ерге еткенде, куьн баткан эди, басынынъ астына тас салып ятып, сол ерде конды. ¹² Туьсинде ерде турган бир шапыраш коьрди. Шапыраштынъ басы коькке етти; Алладынъ маьлеклери шапыраш пан ойга-кырга юредилер. ¹³ Раббий шапыраштынъ басында турып Якупка:

«Мен Раббий, уьйкен атанъ Ибрагимнинъ эм атанъ Исхактынъ Алласыман. Сен ятып турган ерди мен сага эм сенинъ тувдыкларыньа савгалайман.

¹⁴ Сенинъ тувдыкларынь кумдай коьп болаяклар, олар куьнбатарга эм куьнтуварга, керуьвге эм кубылага яйылаяклар. Ер юзиндеги баьри халклар сен эм сенинъ тувдыкларынь аркалы Алладынъ разылыган табаяклар. ¹⁵ Мен сага ярдам этермен: сен кайда барсанъ да, Мен сени саклаякпан эм сосы кыралга кайтараякпан. Мен сени калдырмайкпан: не зат ваьде эткен болсам, соны толтыраякпан», – деди.

¹⁶ Якуп уянып, айтты: «Туврасы да, Раббий булайда, сосы ерде – а мен билмедим!»

¹⁷ Эм коркканыннан: «Калай коркынышлы сосы ер! Бу Алладынъ уьйи, коьктинъ капысы экен!» – деди.

¹⁸ Якуп, эртенъликте эрте турып, басынынъ астына салган тасты алды да, кие тастай этип, кадап салды эм уьстине зейтун майын тоькти.

¹⁹ Сол ерди Бетел [†] деп атады. Оннан алдын шахар Луз деп аталган.

²⁰ Якуп Аллага ант этти: «Эгер Сен мага ярдам этсенъ, мен баратаган йолда сакласанъ, мага оьтпек, кийим берсенъ, ²¹ эгер мен ата юртыма сав-саламат кайтсам, Раббий меним Аллам болаяк.

²² Мен салган сосы кие тас Сенинъ уьйинъ болаяк эм Сен берген аьр не заттан мен Сага оныншы пайын береекпен».

Якуп пайхамбар Рахел мен танысады

29 Якуп йолын бардырды. Куьнтувар халкларынынъ ерине еткенде, ² данъылда куйы коьрди. Куйыдынъ янынъда уьш кой эм эшки суьруьви яткан эди. Аьдетинше, суьруьвлерди сол куйыдан сувгарганлар. Куйыдынъ басы уьйкен тас пан ябылган эди. ³ Баьри суьруьвлер сонда йыйылса, шобанлар тасты куйыдынъ басыннан ийтеп, туварларына сув иширтип, оннан сонъ тасты тагы да орнына, куйыдынъ басына коядылар.

⁴ «Кардашлар, сиз кайдансыз?» – деп Якуп шобанлардан сорады.

«Харранданмыз», – деп явапладылар олар.

⁵ Ол: «Сиз Нахордынъ улынынъ улы Лаванды танийсызба?» – деп сорады.

Олар: «Таниймыз», – дедилер.

⁶ «Ол калай яшайды?» – деп Якуп сорады.

«Аман-эсен, – деп явап бердилер. – Эне кызы да онынъ – Рахел, мунда койлары эм эшкилери мен келеятыр».

⁷ «Иссилик энди де туьспеди, – деди Якуп шобанларга, – малларды йыятаган заман тувыл. Оларга сув иширтинъиз де отлакларга аькетинъиз».

[†] «Бетел»динъ маьнеси* Алладынъ уьйи

⁸ Олар да: «Баъри суъруувлер йыйылмай, биз кеталмаймыз. Сол заманда тасты аргы якка ийтеп, малга сув иширтеекпиз».

⁹ Олар соьйлегеннинъ арасында, Рахел де атасынынъ малын алып келди. Рахел шобан эди.

¹⁰ Якуп, анасынынъ кардашы Лаваннынъ кызы Рахелди эм Лаваннынъ малын коьрип, куйыдынъ касына барды, тасты ийтеп, куйыды ашты эм малларга сув берди. ¹¹ Оннан сонъ Рахелди оьпти эм, оькирип йылап, ¹² ога атасынынъ ювыгы, Ревекадынъ улы болганын айтты. Рахел сол хабарды айтпага атасына шапты.

¹³ Лаван, йиени Якуп келгенин эситкенде, алдына шапты, оны кушаклады, оьпти эм уьйине алып кетти. Якуп ога оьзине болган баъри затлар акында хабарлады. ¹⁴ Лаван «Тувра, сен суьек пен, ден мен меникисинъ!» – деди.

Якуп пайхамбар Леяды эм Рахелди пише этип алады

Якуп Лаваннынъ уьйинде бир ай калган сонъ, ¹⁵ Лаван ога: «Сен меним кардашым болганга, мага бослай куллык этеексинъме, аьше? Айт, кайдай тоьлевге разысынъ?» – деди.

¹⁶ Лаванда эки кыз бар эди: уьйкенининъ аты – Лея, кишкейиндики – Рахел.

¹⁷ Леядынъ коьзлери мунълы эди, Рахел десенъ бек ярасык эди – эм бети мен, эм сыны ман.

¹⁸ Якуп Рахелге ашык болганын Лаванга айтты: «Мен сенинъ кишкей кызынъ Рахел уьшин сага ети йыл куллык этеекпен».

¹⁹ «Аьше, суьйтип болсын, – деди ога Лаван, – ят кисиге барганнан эсе, сага барсын. Кал».

²⁰ Якуп Рахел уьшин ети йыл куллык этти, тек Рахелди суьйгени уьшин бу ети йыл ога бир неше куьн болып коьринди. ²¹ Лаванга: «Заман келди, кызынъды бер, уьйленейим», – деди.

²² Лаван буьтин ерли халкты йыйып, зияпетлер салды. ²³ Кеш болганда, Якупка кызын Леяды аькелди. Якуп оны ман ятты. ²⁴ Лаван оьз таьвкесин Зилпады Леядынъ кызметине берди.

²⁵ Эртенълик болды, мине Лея! «Сен мени мен не эттинъ?» – деди Лаванга Якуп. – «Мен сага Рахел уьшин куллык этпедим ме? Неге сен мени алдадынъ?»

²⁶ «Бизим бетлерде, уьйкен аьптеси турып, кишкейди байга бермейдилер.

²⁷ Мине бу той юмасы озса, биз сага кишкейди де берермиз. Онынъ уьшин сен мага энди де ети йыл куллык этпеге керексинъ», – деди Лаван.

²⁸ Якуп разы болды. Лея ман той юмасы кеткеннен сонъ, Лаван кызы Рахелди де ога пише этип берди. ²⁹ Лаван оьз таьвкесин Билхады Рахелдинъ кызметине берди. ³⁰ Якуп Рахел мен де ятты. Ол Рахелди Леядан эсе бек суьетаган эди. Якуп Лаванга тагы да ети йыл куллык этти.

Якуп пайхамбардынъ балалары

³¹ Раббий Леяды суьймегенин коьрди; сол себептен онынъ карнын емисли этти, а Рахел каратон болды. ³² Лея авыраяклы болып, ул тапты. «Аьше, Раббий меним кайгымды коьрди; энди мени байым суьер», – деп, улына Рубен † деген атты берди.

³³ Ол тагы да авыраяклы болды, тагы да ул тапты. «Раббий мени байым суьймегенин эситип, мага тагы да ул савгалады!» – деп, улына Шимон †† деген атты берди.

³⁴ Ол тагы да авыраяклы болды, тагы да ул тапты. «Энди байым мага байланар, неге десе мен ога уьш ул таптым!» – деп, улына Левий † деген атты берди.

³⁵ Ол тагы да авыраяклы болды, тагы да ул тапты. «Энди Раббийди данъкларман», – деп, улына Юда †† деп атады. Оннан сонъ ол бала таппады.

30 Рахел Якупка бала табалмаганын коьрип, аьптесине куьнлейтаган эди. «Мага бала бер, ол болмаса мен оьлеекпен», – деди ол Якупка.

² Тек Якуп, ашувланып: «Мен Алладынъ орнын алаларман ма? Сага бала бермейтаган Ол!» – деп яваплады.

³ «Мине Билха, меним таьвкем, – деди Рахел. Сен оны ман ят, мага бала тапсын, меним тизлериме салсын. Ол аркалы болса да, менде балалар боляк!»

⁴ Рахел ога некахсыз пише этип Билхады берди. Якуп Билха ман ятты. ⁵ Билха авыраяклы болды эм Якупка ул тапты. ⁶ Рахел: «Алла мага аьдиллик этти. Ол меним тилегимди эситип, мага ул берди», – деп, балага Дан † деген атты берди.

⁷ Билха тагы да авыраяклы болды эм Якупка тагы да бир ул тапты. ⁸ Рахел: «Аьптем мен уллы базласувым болды, эм енъдим мен оны!» – деп, балага Напталий †† деген атты берди.

⁹ Лея, энди бала таппаякпан деп, таьвкесин Зилпады Якупка некахсыз пише этип берди.

¹⁰ Зилпа Якупка ул тапты. ¹¹ Лея: «Бактылыман!» – деп, балага Гад †† деген атты берди.

¹² Зилпа Якупка экинши ул тапты. ¹³ Лея: «Наьсиплимен! Баъри хатынлар мага наьсипли деп айтарлар!» – деп, балага Ашер † деген атты берди.

¹⁴ Бир кере бийдай шалынган заманда, Рубен, кырда мандрагор † емислерин табып, анасы Леяга аькелди. Рахел Леядан: «Сенинъ улынъ тапкан мандрагор емислериннен мага бертагы», – деп тиледи. ¹⁵ «Меним байымды алганынъ етпейим? –

† «Рубен»нинъ маьнеси* Мине ул! †† «Шимон»нынъ маьнеси* Эситеди ‡ «Левий»динъ маьнеси* Байланув †† «Юда»дынъ маьнеси* Данъклав †† «Дан»нынъ маьнеси* Аьдиллик этер ††† «Напталий»динъ маьнеси* Базласувым ††† «Гад»тынъ маьнеси* Бактылы § «Ашер»динъ маьнеси* Наьсипли §† Мандрагор: Аьдемдинъ эки бутына усаган шанышкы кебинде тамыр болган. Емиси эркеклик куьшин коьбейтегине ыйнанылган оьсимлик.*

деди Лея. – Энди меним улым тапкан мандрагор емислерин де алаяксынъма?»

Рахел: «Улынънынъ мандрагорларын мага берсенъ, бу кеше сага байым ман ятпага ызын берермен», – деп соъз берди.

¹⁶ Эм мине кеште Якуп кырдан уйге кайтканда, Лея алдына шыгып айтты: «Кел мага. Мен сени синълимнен улым тапкан мандрагор емислерине сатып алганман!» Сол кеше Якуп Лея ман ятты.

¹⁷ Алла Леядынъ дуvasын кабыл этти. Лея авыраяклы болды эм Якупка бесинши ул тапты. ¹⁸ «Байымды таъвкем мен боълискеним уьшин Алла мени савгалады», – деп, Лея улына Иссакар † деген атты берди.

¹⁹ Тагы да Лея бала коътерди, Якупка алтыншы ул бала тапты. ²⁰ «Алла мени юмарт савгалады! Энди байым мени сыйлар, мен ога алты ул таптым!» – деп, Лея улын Завулон †† деп атады.

²¹ Оннан сонъ Лея кыз тапты. Дина ‡ деп атады.

²² Алла Рахел акында да мутпады; дуvasын кабыл этти эм бала коътермеге амал берди.

²³ Рахел авыраяклы болды, ул тапты эм айтты: «Мени Алла бетлевден куткарды». ²⁴ Эм: «Раббий тагы да бир ул коссын!» – деп, Рахел улына Юсуп †† деген атты берди.

Якуп пайхамбардынъ суьруьвлери коьп болады

²⁵ Рахел Юсупты тапканнан сонъ, Якуп Лаванга айтты: «Юртыма кайтпага ызын бер, тувган элиме, ²⁶ бирге балаларым ман, олар уьшин сага куллык эткен пишелерим мен. Оьзинъ билесинъ сага не шаклы куллык эткенимди!»

²⁷ «Мага разы эсенъ, мунда кал! – деди Лаван. – Мен бал ашып, сен аркалы Раббий мага разылыгын коьрсеткенин анъладым. ²⁸ Айт, кайдай тоълев бермеге керекпен?»

²⁹ «Оьзинъ билесинъ, – деп яваплады Якуп, – меним калай куллык эткенимди, меним каравым ман суьруьвлеринъ кайдай болганын. ³⁰ Мен келгенде, малынъ сенинъ аз эди, а соъле бек коьп болган. Соьйтип меним келуьвим мен Раббий сага разылыгын коьрсетти. Тек оьз аьелиме мен кашан куллык этеекпен?»

³¹ «Айт, не шаклы тоълев берейим сага?» – деп сорады Лаван.

«Мага бир зат та бермеге керек тувыл, – деп яваплады Якуп. – Мен сенинъ малынъды отлатып карамага энди де разыман, тек бир шартым бар. ³² Буьгуьн баъри суьруьвлеринъди айланып, олардан шубар, таргыл койларды, кара козыларды эм таргыл, шубар эшкилерди айырып шыгарайым. Муннан арбатын сондай мал меним куллык хакым

† «Иссакар»дынъ маънеси* Савга †† «Завулон»нынъ маънеси* Сыйлав ‡ «Дина»дынъ маънеси* Оьким †† «Юсуп»тынъ маънеси* Коссын.

болар. ³³ Меним алдамаганымды тергемеге енъил боляк: муннан арбатын сен тоълевге не зат алганымды карамага келсенъ эм шубар, таргыл болмаган эшкиди, кара болмаган козыды тапсанъ – олар урланган деп санамага боляксын».

³⁴ «Бек аьруьв, – деди Лаван. – Сен айткандай болсын». ³⁵ Ама сол куьн ок Лаван баъри алагаз, таргыл текелерди, ак белгилери болган шубар, таргыл эшкилерди эм баъри кара козыларды айырып, улларына берди. ³⁶ Сонъ Якуптан уьш куьнлик узаклыкка кетти.

Якуп Лаваннынъ калган малын бакты.

³⁷ Якуп актеректинъ, бадамнынъ, платаннынъ ший бутакларын кести, олардынъ кабагын йолак-йолак этип, ак агашына дейим сыдырды.

³⁸ Сыдырылган бутакларды малдынъ алдына, сув ишетаган олыкларына салды. Мал сув ишпеге келгенде, сол шыбыкларга карасын деп, неге десе олардынъ кашатаган заманы эди. ³⁹ Мал, сызыклы шыбыклардынъ, бутаклардынъ алдында косылганы уьшин, балалары сызыклы, шубар, таргыл болып тувдылар. ⁴⁰ Козыларды Якуп айырып салатаган эди эм оларды, Лаваннынъ суьруьвлерининъ шубар эм кара малына карап тургандай этип, буратаган эди. Энди Якуп оьзининъ суьруьвлерин айырып, оларды Лаваннынъ суьруьвлерине карыстырмады.

⁴¹ Карувлы айванлар кашсалар, Якуп, айванлар бутаклардынъ касында косылсынлар деп, бутакларды олардынъ коьзлерининъ алдына, олыкларга салды. ⁴² А карувсыз айванлардынъ алдында бутакларды олыкка салмайтаган эди. Соьйтип карувсыз мал Лаванга, а карувлы мал Якупка тиетаган болды. ⁴³ Якуп шынты бай аьдем болды, онынъ кой, эшки суьруьвлери, таъвкелери эм ыргатлары, туьелери эм эшеклери болды.

Якуп пайхамбар Лаваннан кашады

31 Лаваннынъ уллары: «Якуп бизим атамызда болган баъри затты алган! Атамыз аркалы оьзине байлык йыйган», – деп айтатаган болдылар. Бу соьзлерди эситип, ² Якуп Лаваннынъ ога алдынгындай болып ийги карамайтаганын анълады.

³ Раббий Якупка: «Аталарынънынъ ерине, тувган журтынъа кайт. Мен сага ярдам этеекпен», – деди.

⁴ Якуп аьдем йиберип, Рахел мен Леяды онынъ суьруьвлери багылган данъылга шакыртты ⁵ эм оларга айтты: «Карайман, сизинъ атанъыз мага алдынгындай болып турмайды. Тек мага атамнынъ Алласы ярдам этти. ⁶ Оьзинъиз билесинъиз: мен сизинъ атанъызга болган каруьвумды салып куллык эткенмен. ⁷ Атанъыз мени алдап он кере кыйынагымды авыстырды. Тек Алла ога мага яманлык этпеге ызын бермеди. ⁸ Атанъыз мага: „Сенинъ кыйынагынъ шубарлар боляк“, – десе, савлай мал шубар болып тувады. А: „Сенинъ кыйынагынъ таргыллар боляк“, – десе, савлай мал

таргыл болып тувады. ⁹ Соьйтип Алла атанъыздынъ малын алып, мага берди.

¹⁰ Бир кере, мал кашатаган заманда, мен туьсимде эшкилерди кашырган текелер баьриси де шубар, таргыл, яде доьнъелли болганларын коьрдим. ¹¹ Туьсимде Алладынъ маьлеги мага: „Якуп!“ – деди. Мен: „Аьше!“ – деп явапладым. ¹² Ол: „Кара, – деди, – баьри текелер, эшкилерди кашыратаганлар – яде шубар, яде таргыл, яде доьнъелли. Лаваннынъ сага этетаган затларынынъ баьрисин коьрдим. ¹³ Мен сага Бетелде коьринген Алламан. Сол ерде сен кие таска зейтун майын куйып, Мага ант эттинъ. Тур, сосы кыралдан кет, тугин элинъе кайт“».

¹⁴ Рахел эм Лея Якупка: «Бизге атамыздынъ мал-муьлкиннен, яде асабалыгыннан бир зат тиеме, аьше? ¹⁵ Туврасы, ол бизди ят деп санайды; ол бизди саткан, а биз уьшин алганын озине байырады. ¹⁶ Суьйткенде, Алла бизим атамыздан алган баьри байлык, бизге эм бизим балаларымызга байыр. Алла сага калай буйыра болса, солай эт», – деп явапладылар.

¹⁷ Якуп балаларын эм пишелерин туьелерге олтыртып, ¹⁸ буьтин айванларын алдына суьрип, йыйган баьри мал-муьлки, Паддан-Арамда алган озь суьруьвлери мен атасы Исхакка, Кенан ерине баратаган йолга шыкты.

¹⁹ Лаван койларды кыркпага кеткен заманда, Рахел атасынынъ уьйиндеги аллаларды урлады. ²⁰ Якуп кашаягын билдирмей, арамлы Лаванды алдады. ²¹ Болган баьри мал-муьлки мен кашып кетти. Ефрат йылгадынъ ары ягына оьтип, Якуп Гилад тавларына карап йоьнеди.

Лаван Якуп пайхамбарды кувып етеди

²² Уьшинши куьн Лаванга Якуп кашып кеткен деп айттылар. ²³ Лаван кардаш-кавымын йыйып, Якупты кувып йоьнеди. Ети куьннен сонъ Гилад тавларында онынъ артыннан етти.

²⁴ Сол кеше, туьсинде, арамлы Лаванга Алла коьринди эм айтты: «Сак бол! Якупка эш бир яманлык та этпе!»

²⁵ Лаван Якупты кувып етти. Якуп тыншаймага деп, Гилад тавларында орынласкан эди. Лаван да кардаш-кавымы ман шатырын сонда ок орынластырды. ²⁶ Эм Лаван Якупка: «Сен не зат этесинъ? – деди. – Сен мени алдадынъ! Кызларымды, кавгада есирге туьскенлердей этип, алып кеттинъ! ²⁷ Неге сен билдирмей кеттинъ, алдадынъ мени эм мага бир зат та айтпадынъ? Мен сени шатлыклы йырлар ман, даул ман, лира ман озгарар эдим, ²⁸ а сен мага кызларымды эм тувдыкларымды оьппеге де амал бермединъ! Акылсызлык эттинъ сен! ²⁹ Сизге яманлык этпеге меним колымда куьш бар, ама кеше атанъыздынъ Алласы мага: „Сак бол! Якупка эш бир яманлык та этпе!“ деди. ³⁰ Аьруьв, аьше, сен кеттинъ меннен,

неге десе атанънынъ уьйин сагындынъ. Ама меним аллаларымды неге урладынъ?»

³¹ Якуп Лаванга явап берип: «Мен корктым, кызларыньды артка аларсынъ деп ойладым. ³² Тек кимде аллаларынъды тапсанъ, ол яшамаяк! Бизим ювыкларымыз шаат болсынлар: баьри затымды карап шык, сеники болганды ал!» – деди. (Якуп билмейтаган эди аллаларды Рахел алганын.)

³³ Лаван Якуптынъ, Леядынъ, эки таьвкединъ шатырларын тинтти, бир зат та таппады. Леядынъ шатырыннан шыгып, Рахелдинъ шатырына кетти. ³⁴ Рахел сонынъ арасында аллаларды алып, туьединъ иерине ясырды эм уьстине олтырды. Лаван онынъ шатырын тинтип баслады, бир зат та таппады.

³⁵ А Рахел ога: «Бийим, алдынъда турмаганым уьшин, мага ашувланма: аьдеттеги пише авырувы менде». Лаван баьри затты тинтти, аллаларды таппады.

³⁶ Энди Якуп ашувланды эм Лаван ман даваласып баслады: «Меним шуьшим не? Сен меним артыннан кувгандай, кайдай куьна, кайдай кыянатшылык эттим мен? ³⁷ Сен меним баьри муьлкимди тинтинъ – сага байыр не зат таптынъ, аьше? Коьрсет, ювыкларымыздынъ алдына кой. Олар арамызда болган затка карар берсинлер.

³⁸ Йырма йыл мен сага куллык эттим. Сол заманнынъ ишинде не койларда, не эшкилерде иш таслаган болмады. Мен сенинъ суьруьвинънен кой емедим. ³⁹ А кыр айванлары талаган малды сага аькелмедим, озьим тоьлеп турдым. Куьндиз болсын, кеше болсын – урланган малды сен меннен сорап турдынъ.

⁴⁰ Куьндиз иссиликтен, кеше аяздан азап шектим. Коьзиме уйкы кирмеди. ⁴¹ Йырма йыл мен уьйинъде солай яшадым. Он доьрт йыл кызларынъ уьшин, алты йыл – малынъ уьшин сага куллык эттим, а сен он кере белгиленген кыйынагымды туьрлендирдинъ. ⁴² Эгер уьйкен атам Ибрагим сенген эм атам Исхак корккан Алла мага ярдам этпеген болса, сен мени бир затсыз йибереек эдинъ. Тек Алла меним шеккен кыйынлыгымды эм меним куллыгымды коьреди: бу кеше Ол Оьзи меним коршалавшым болды!»

⁴³ Лаван Якупка яваплады: «Олар меним кызларым, меним тувдыкларым, меним малым. Баьри сен коьретаган зат – меники. Ама кызларымды эм олар тапкан балаларды янымнан айырмаска не зат этип боларман? ⁴⁴ Кел, бир келисуьв беркитеек, арамызда бир шаат болсын».

⁴⁵ Сол заманда Якуп кие тастай этип, уьйкен тасты кадап салды, ⁴⁶ эм ювыкларына айтты: «Тасларды йыйынъыз». Олар тастан уьйкен тоьбе уьйдилер эм янында ас иштилелер. ⁴⁷ Лаван тоьбеди Егар-Сахадута деп атады, а Якуп Гал-Эд † деп атады.

† «Егар-Сахадута»дынъ да «Гал-Эд»тинъ де маьнеси* шаат тоьбе

⁴⁸ Лаван айтты: «Бу тоьбе – буюгун бизим келисуьвдинъ шааты». Соны ушин бу ердинъ аты Гал-Эд. ⁴⁹ Ога Миспа † да аталган, неге десе Лаван косты: «Биз бир биримизди йойганда да, Раббий экевимизди коьзиннен айырмасын. ⁵⁰ Эгер дейим сен меним кызларымнынъ хаьтерин калдырсанъ, яде олардан баска пишелер алсанъ, эсинъде тургыст: янымызда бир аьдем де болмаса, Алла бизге шаат!»

⁵¹ Оннан сонъ «Кара, – деди Лаван Якупка, – бу тоьбе эм бу кие тас, мен оларды арамызга салдым. ⁵² Олар бизим келисуьвдинъ шаатлары. Мен яман ниет пен бу тоьбединъ эм бу кие тастынъ сага байыр болган ягына бармаякпан, сен де олардынъ мага байыр ягына яман ниет пен келмеексинъ. ⁵³ Бизим оькимшимиз Ибрагимнинъ, Нахордынъ эм олардынъ аталарынынъ Алласы болсын». Якуп атасы Исхак корккан Алла ман ант этти. ⁵⁴ Оннан сонъ Якуп сол тавда курманлык этти, ювыкларын зияпетке шақырды. Астан сонъ олар сол тавда конмага калдылар. ⁵⁵ Эртеньликте Лаван эрте турып, тувдыкларын эм кызларын оьбип, оларга разылыгын берип, уьйине йол алды.

32 Якуп йолын бардырды, эм алдына Алладынъ маьлеклери шыктылар.

² Оларды коьрип, Якуп айтты: «Бу – Алладынъ турагы!» Эм бу ерге Маханайим †† деп ат берди.

Якуп пайхамбар Эсав ман коьриспеге аьзирленеди

³ Якуп оьзининъ алдына, Сеир еринде, Эдом кыралында яшаган кардашы Эсавка хабаршылар йиберди. ⁴ Оларга: «Меним бийим Эсавга айтынъыз: „Сойтип сенинъ ыргатынъ Якуп айтады: мен узак заман Лаваннынъ уьйинде яшадым. ⁵ Энди менде оьгизлер, эшеклер, мал, ыргатлар эм таьвкелер бар. Мен сага, меним бийиме, сосы хабарды сенинъ ийгилигинъе сенип йиберемен“», – деп буйырды.

⁶ Хабаршылар кайтып, Якупка: «Кардашынъ Эсав пан коьристик. Ол доьрт юз аьдем мен алдынъа шыкпага келеди», – дедилер. ⁷ Коркыныш бийледи Якупты. Ол бек кайгырып, аьдемлерин, малын, сыйырларын, туьелерин эки куьпке боьлди. ⁸ «Эгер Эсав бир куьпке шапкынлык этсе эм баьрин оьлтirse, экинши куьптегилер кашып кутыларлар», – деп ойланды.

⁹ Сонъ Якуп дува этип баслады: «О, меним уьйкен атам Ибрагимнинъ Алласы, атам Исхактынъ Алласы Раббий! Мага: „Тувган журтынъа, ювыкларынъа кайт. Мен сага бактынъды ашаякпан“, – деп соьз бердинъ. ¹⁰ Мен Сенинъ мага, Оьзининъ кулынъа, коьрсеткен юмартлыгынъа, рагимлигинъе тийисли тувылман. Мен Йордан йылгадынъ аргы ягына тек аса таяк пан оьткен эдим, а соьле менде эки мал-муьлк толы турак ерим бар. ¹¹ Тилеймен, мени кардашым

† «Миспа»дынъ маьнеси* каравыл каласы †† «Маханайим»динъ маьнеси* эки аьскер

Эсавтан коры! Коркув менде: ол келер эм мени оьлтирер, пишелерим мен, балаларым ман! ¹² А Сен: „Бактынъды ашаякпан, тувдыкларынъды деньиз кумындай сансыз коьп этеекпен“, – деп ваьде эттинъ».

¹³ Якуп сол ерде конды. Эртеньликте суьруьвлериннен кардашы Эсавка савгага ¹⁴ эки юз эшки, йырма теке, эки юз кой, йырма кошкар, ¹⁵ отыз савылатаган туье боталары ман, кырк сыйыр, он оьгиз, йырма ургаши эшек, он эркек эшек айырды. ¹⁶ Оларды ыргатларга берди, аьр бир суьруьвде оьзининъ айдавшысы болгандай этти, эм оларга айтты: «Алдыга барынъыз, суьруьвлер арасында бос ер сакланъыз». ¹⁷ Оннан сонъ биринши айдавшыга: «Меним кардашым Эсавка расканда, – деди, – ол: „Сен кимнинъ ыргатысынъ? Кайда барасынъ? Кимнинъ малын айдайсынъ?“ деп сораса, ¹⁸ сен: „Бу мал – сенинъ ыргатынъ Якуптынъ сага, бийим Эсавга, йиберген савгасы. Мине Якуп оьзи артымыздан келеди“ деп явапла».

¹⁹ Якуп эм экинши, эм уьшинши, эм баска айдавшыларга Эсав пан расканда тап солай айтпага буйырды, ²⁰ эм «Тек: „Сенинъ ыргатынъ Якуп артымыздан келеди“, деп коспага мутпанъыз», – деди. Сойтип, алдыга йиберилген савгалар ман Эсавтынъ юрегин юмсатаяк болды. «Оннан сонъ, – ойланды Якуп, – мен оьзим де коьринермен. Сол заманда, билким, ол мени ийгилик пен расар». ²¹ Эм, савгаларды алдыга йиберип, Якуп туракта конмага калды.

Якуптынъ аты Исраилге туьрлендириледи

²² Сол кеше ок, Якуп турды, эки пишесин, эки некахсыз пишесин, он бир улын алып, Яббук йылгадынъ кешуьви мен аргы ягына оьтти. ²³ Оларды оьттирген сонъ, йылгадынъ аргы ягына баьри мал-муьлкин де коьширди. ²⁴ Якуп оьзи туракта ялгыз калды. Танъ атканга дейим, ким болса бирев оны ман куьрести. ²⁵ Аьдем Якупты енъалмаягын коьрип, оны ман куьресип турганда, янбасынынъ суьеги шыккандай этип куьшли сокты ²⁶ эм Якупка айтты: «Йибер Мени. Танъ атты». «Мага разылыгынъды бермесенъ, йибереек тувылман», – деди Якуп.

²⁷ Аьдем: «Сенинъ атынъ не?» – деп сорады. Ол: «Якуп», – деп яваплады.

²⁸ Аьдем: «Буюгуннен арбатын атынъ Якуп тувыл, Исраил † боляк, неге десе сен Алла ман эм аьдемлер мен куьрестинъ эм енъуьвши болып шыктынъ».

²⁹ Якуп: «Айт мага атынъды!» – деп тиледи.

Ол: «Сага атымды билмеге неден керек?» – деди. Эм Якупка разылыгын берди.

³⁰ Сол ислер болган ерге Якуп: «Бу ерде мен бет бетке Аллады коьргенмен эм сав калдым!» деп, Пениел †† деген атты берди.

‡ «Исраил»динъ маьнеси* Алла ман куьрескен

³¹ Якуп Пениелден кеткен заманда куын тува эди. Ол, янбасынынъ суеги шыкканнан себеп, аксай эди. ³² Исраил уллары бу куынге дейим айванлардынъ янбас суегининъ басындагы синъирди емейдилер. Неге десе Алла Якуптынъ янбас суегининъ басындагы синъирге тийген эди.

**Якуп пайхамбар Эсав
ман коьриседи**

33 Якуп карады эм коьрди: онынъ алдына Эсав 400 аьдем мен бирге келеятыр. Якуп Леядынъ, Рахелдинъ эм некахсыз хатынларынынъ балаларына аналарынынъ касында турмага буйырды. ² Ол оларды булай тизди: алдыда некахсыз хатынлар балалары ман, олардынъ артында Лея балалары ман, олардынъ артында Рахел эм Юсуп. ³ Оьзи Якуп алдыга шыкты эм, кардашынынъ касына келеектен алдын, ети кере сежде кылды.

⁴ Тек Эсав онынъ алдына ымтылды, кушаклады, мойнына сарылып, оьпти. Экеви де йылап басладылар. ⁵ Пишелерди эм балаларды коьрип, Эсав: «Бу янынъдагылар ким?» – деп сорады.

Якуп: «Олар – мага, сенинъ кулынъа, Алла савга эткен балаларым», – деди.

⁶ Некахсыз хатынлар балалары ман Эсавтынъ янына келип, сежде кылдылар. ⁷ Олардан сонъ Лея балалары ман келип, сежде кылдылар. Энъ сонъ Рахел эм Юсуп келип, сежде кылдылар.

⁸ Эсав: «Мага йолда раскан суьруьвлердинъ маьнеси не?» – деп сорады.

Якуп: «Ол – сага ярар уьшин савга, бийим», – деп яваплады.

⁹ «Менде коьп бар, кардашым, – деди Эсав, – калдыр оьзинъе».

¹⁰ «Йок, – деди Якуп, – рагимлик коьрсет, ал меним савгаларымды! Сени мен коьрисуьв – мага Алла ман бет бетке коьрисуьвдей, сен мага бек танъсынъ! ¹¹ Тилеймен, сага аькелген савгамды ал. Алла мени юмарт савгалады, менде не де бар». Якуп Эсавка савгаларын алмага ялбарып тиледи, ол да сонъында разы болды.

¹² «Йолга шыгайык, – деди Эсав, – Мен сени мен бараякпан».

¹³ Якуп: «Бийим меним, сен билесинъ балалар карувсыз. Койларым эм сыйырларым савыладылар: оларды айдасак, баьриси бир куьннен кырылаяк. ¹⁴ Бийим, тилеймен, сен алдыга бар, а мен, сенинъ ыргатынъ, артынънан барайым – асыкпай, мал, балалар баргандай болып, сага, меним бийимге, Сеирге еткенге дейим», – деди.

¹⁵ «Мен аьдемлеримнинъ бир кесегин сени мен калдырайым», – деди Эсав.

Якуп: «Не уьшин? Сен, меним бийим, мага бек танъсынъ».

¹⁶ Сол ок куьн Эсав артына, Сеирге йол алды, ¹⁷ а Якуп Суккотка йоьнеди. Ол онда уьй салды, малга

†† «Пениел»динъ маьнеси* Алладынъ бети

авлалар этти. Соны уьшин сол ердинъ аты Суккот †.

¹⁸ Паддан-Арамнан келгеннен сонъ, Якуп Кенан ериндеги Шехем шахарына аман-эсен етти, эм оннан эрек болмай токтады. ¹⁹ Якуп Шехемнинъ атасы Хамордынъ улларыннан 100 кесек куьмиске сатып алган еринде шатырын яйды. ²⁰ Онда ол курманлык этпеге ер ясады эм Эл-Элохей-Исраил †† деп атады.

Дина зорланады

34 Леядынъ Якупка тапкан кызы Дина ерли кызларды коьрмеге барды. ² Сол кыралдынъ бийи хивли Хамордынъ улы Шехем оны коьрди, ыслады эм зорлады. ³ Ол Якуптынъ кызы Динады суьйди, ога ашык болып, аьруьв соьзлер айтты. ⁴ Хаморга, оьзининъ атасына: «Бу кызды мага пише этип ал», – деди.

⁵ Якуп кызы Динадынъ зорланганын эситти. Сол заманда уллары данъылда мал багатаган эдилер; Якуп олар келгенге дейим бир зат та этпей турды.

⁶ Шехемнинъ атасы Хамор Якуп пан соьйлеспеге келди. ⁷ Сол вакытта Якуптынъ уллары, болган затты эситип, данъылдан уьйге кайттылар. Олар кыйналып, ашувга толы эдилер. Шекем Якуптынъ кызын зорлап, Исраилди корлаган: ол ярамас ис!

⁸ Хамор оларга: «Шехем, меним улым, кызынъызды бек суьйди. Тилеймен, беринъиз оны ога пише этип! ⁹ Сиз бизи мен ювыклар боларсынъыз, бизге кызларынъызды байга берерсинъиз эм бизим кызларды оьзинъизге пише этип аларсынъыз. ¹⁰ Биз бен бирге яшанъыз. Бизим кыралымыз – сизинъ алдынъызда, кайда суьйсенъиз орынласып, сатув-алув этип, мал-муьлк иеси болынъыз», – деп айтты.

¹¹ Шехем Динадынъ атасына эм кардашларына: «Рагимли болынъыз, мен сизге не зат айтсанъыз, соны берермен! ¹² Энъ уьйкен калым эм савгалар белгиленъиз, не кадер айтсанъыз, сол кадер береекпен. Тек кызды мага пише этип беринъиз», – деп косты.

¹³ Шехем мен онынъ атасы Хаморга Якуптынъ уллары аьйлекирлик пен явап бердилер; неге десе Шехем олардынъ карындасы Динады зорлаган эди.

¹⁴ «Биз ол затты эталмаймыз, – дедилер олар.

Карындасымызды суьннетленмеген эркекке байга бермеге бизим уьшин бетлев. ¹⁵ Тек бир шартты толтырсанъыз биз разылыгымызды береекпиз: эгер сиз биздей болсанъыз эм баьри эркеклеринъиз суьннетленселер. ¹⁶ Сол заманда биз сизге кызларымызды байга береекпиз, сизинъ кызларынъызды да оьзимизге пише этип алаякпыз, суьйткенде биз сиз бен бирге яшап калаякпыз эм бир халк болаякпыз. ¹⁷ А эгер бизге тынъламасанъыз эм суьннетленмесенъиз, карындасымызды алып кетеекпиз».

† «Суккот»тынъ маьнеси* авлалар †† «Эл-Элохей-Исраил»динъ маьнеси* Алла Исраилдинъ Алласы

¹⁸ Хамор эм улы Шехем сол шартка разы болдылар. ¹⁹ Шехем сол саъатлей бабага олтырды – соъйтип яс аъдем Якуптынъ кызын суьетаган эди. Шехем атасынынъ тукымында энъ сыйлы аъдем эди.

²⁰ Хамор эм улы Шехем шахар капысына барып, шахаршыларга: ²¹ «Бу аъдемлер тынышлык пан келгенлер. Бизим кыралымызда яшасынлар эм сатув-алув этсинлер. Ер коьп, оларга да, бизге де етер. Биз олардынъ кызларын пише этип алармыз, бизим кызларды да оларга байга берермиз. ²² Олар бизи мен бирге яшамага эм бир халк болмага разылар, тек бир шарт бар: бизим баъри эркеклеримиз, олардынъ эркеклериндей болып, суьннетленмеге кереклер. ²³ Олардынъ суьруьвлери, маллары, муьлклери бизики болаяк, эгер биз олардынъ шартларын кабыл этсек эм олар бизи мен яшап басласалар!» – деп айттылар.

²⁴ Баъри шахаршылар Хамор эм улы Шехем мен разы болдылар эм шахардынъ баъри эркеклери суьннетлендилер. ²⁵ Уьшинши куьн, эркеклер аьли де авырып ятканда, Шимон эм Левий, Якуптынъ уллары, Динадынъ кардашлары, кылышларын алып шахарга бир кыйынсыз кирип, баъри эркеклерди оьлтирип шыктылар. ²⁶ Хамор ман улы Шехемди де оьлтирдилер, Динады Шехемнинъ уьйиннен алып кеттилер. ²⁷ Якуптынъ баъри уллары келип, оьлгенлердинъ затларын сыйырып, шахарды тонадылар. Неге десе Дина, олардынъ карындаслары, зорланган эди. ²⁸ Олар койларды, эшкилерди, сыйырларды, эшеклерди, шахарда эм кырларда тапканларынынъ баърин де алдылар. ²⁹ Шахаршылардынъ баъри мал-муьлкин сыйырып, балаларын эм пишелерин аькеттилер эм уьйлерин тонадылар.

³⁰ Якуп Шимон ман Левийге: «Сиз мага каза аькелдинъиз! Сиз мени ерли яшавшылардынъ – кенанлылар эм перизлилердинъ – энъ суьймеген аъдеми эттинъиз. Бизде аъдем аз, олар бирлесселер, мени оьлтирееклер эм бизим тукым йок болаяк!» – деди.

³¹ Тек Шимон эм Левий ога: «Бизим карындасымыз бан, орамбастагы сатлык кызга эткендей, зорлык этпеге керек тувыл эди», – дедилер.

Якуп пайхамбар Бетелге кайтады

35 Алла Якупка: «Тур, Бетелге бар, орынлас эм сонда сага, сен кардашынъ Эсавтан кашканда, коьринген Аллага курманлык ерин ярастыр», – деп буйырды.

² Якуп аьелине эм баъри аъдемлерине: «Сизде болган ят аллаларды эрекке алып тасланъыз, тазаланынъыз эм кийимлеринъизди авыстырынъыз. ³ Турып Бетелге барайык. Онда, кыйынлык куьнимде дувамды кабыл эткен эм баъри юрген ерлеримде мага ярдамга келген

Аллага курманлык ерин ясаякпан». ⁴ Олар Якупка баъри ят аллаларын, кулакларыннан сыргаларды да шыгарып бердилер. Баърин де Якуп Шехем шахарына ювык эмен терегининъ астына коьмди. ⁵ Олар йолга шыктылар. Алла тоьгеректеги шахарлардынъ яшавшыларына коркув салганы уьшин, олар Якуптынъ улларынынъ артыннан кувмадылар.

⁶ Якуп аъдемлери мен Кенан ериндеги Луз шахарына (соьлеги Бетелге) етти. ⁷ Онда ол курманлык этетаган ер ясады. Ога «Эл-Бетел †» деген ат берди, неге десе сол ерде, Якуп Эсавтан кашатаган заманда, ога Алла коьринген эди.

⁸ Сонда Ревекадынъ эмшек эмисткен анасы Девора оьлди. Оны Бетелдинъ кубыла янындагы эмен терегининъ астында коьмдилер эм сол ерге Аллон-Бакут †† деген ат бердилер.

⁹ Якуп Паддан-Арамнан кайтканнан сонъ, Алла ога тагы да коьринип, разылыгын берди ¹⁰ эм: «Сенинъ атынъ Якуп, тек энди сага Якуп деп айтпаяклар. Энди сенинъ атынъ Исраил ‡ болаяк», – деп, Исраил деген атты берди. ¹¹ Алла тагы да ога айтты: «Мен куьдиретли Алла. Емисли эм коьп санлы бол: сеннен бир миллет яратылаяк, коьплеген миллетлер яратылаяк, сенинъ тукымынънан патшалар туваяклар! ¹² Мен Ибрагимге эм Исхакка берген ерди сага эм сеннен сонъ тувдыкларынъа береекпен». ¹³ Оннан сонъ Алла, Якуптан айырылып, оны ман соьйлеген ерден оьрге шыкты. ¹⁴ Якуп Алла ман соьйлеген ерге кие тас салды, таска савга этип шагыр эм зейтун майын куйды. ¹⁵ Алла оны ман соьйлеген ерди Якуп Бетел †† деп атады.

Бенямин тувады, Рахел мен Исхак пайхамбар оьледилер

¹⁶ Бетелди калдырып, Эфраттан узак болмаган ерде Рахел толгатып баслайды. Бала табувы кыйынлы эди. ¹⁷ Рахел бек кыйнала эди. «Коркпа, – деди ога эбия ана. – Кара, сенде тагы да бир ул!» ¹⁸ Оьлеятырган Рахел сонъгы тынысы ман улына Бен-Они ‡ деген ат берди. Тек атасы оны Бенямин ‡† деп атады.

¹⁹ Соьйтип Рахел оьлди. Оны Эфратка (соьлеги аты Бетлехем) баратаган йол ягасында коьмдилер. ²⁰ Якуп онынъ кабырына кие тас салды. Рахелдинъ кабырынынъ кие тасы энди де турады.

²¹ Исраил [Якуп] йолын бардырды эм Мигдал-Эдерден сонъ шатырын яйды. ²² Исраил сол ерде яшаган заманда Рубен атасынынъ некахсыз пишеси Билха ман зийналык этти. Исраил сол затты эситкенде [бек ашувланды].

† «Эл-Бетел»динъ маьнеси* Бетелдинъ Алласы †† «Аллон-Бакут»тынъ маьнеси* Йылавдынъ эмен тереги ‡ «Исраил»динъ маьнеси* Алла ман куьрескен †† «Бетел»динъ маьнеси* Алладынъ уьйи ‡‡ «Бен-Они»динъ маьнеси* Кайгымнынъ улы ‡‡† «Бенямин»динъ маьнеси* Онь колымнынъ улы

Якуптынъ он эки улы болды.

²³ Леядынъ уллары: Рубен (Якуптынъ тунъышы), Шимон, Левий, Юда, Иссакар эм Завулон.

²⁴ Рахелдинъ уллары: Юсуп эм Бенямин.

²⁵ Рахелдинъ таавкеси Билхадынъ уллары: Дан эм Напталий.

²⁶ Леядынъ таавкеси Зилпадынъ уллары: Гад эм Ашер. Бу Якуптынъ Паддан-Арамда тувган уллары.

²⁷ Якуп бир заманларда Ибрагим, оннан сонъ Исхак яшаган, соъле Хеврон деп аталган Кирят-Арба шахарына ювык Мамре эменлигине, оъзининъ атасы Исхакка келди. ²⁸ Исхак 170 йыл яшады. ²⁹ Ол карт болып, яшавга тойып, ян берди эм ата-бабаларына косылды. Оны уллары Эсав эм Якуп коьмдилер.

Эсавдынъ тукумы

36 Минне Эдом деп те аталган Эсавтынъ тукумы акында хабар. ² Эсав пише этип оъзине эки кенанлы кыз алды: хетли Элоннынъ кызы Адады эм хивли Сивеоннынъ кызы Аьнадынъ кызын Охоливамады. ³ Сонъ Басематты, Исмаилдынъ кызын, Невайоттынъ карындасын алды. ⁴ Ададан Эсавта Элифаз тувды, Басематтан – Регуел, ⁵ Охоливамадан – Егуш, Ялам эм Корах. Булар Эсавтынъ Кенан еринде тувган уллары.

⁶ Эсав пишелерин, улларын, кызларын, уьйиндеги баъри аьдемлерин, суьруьвлерин Кенанда йыйган мал-муьлкин алып, баска кыралга, кардашы Якуптан узакка кетти. ⁷ Оларда сол кадер байлык бар эди, бирге яшамага амал болмады: олар орынласкан ер тар болды, экевине суьруьвлери мен ер етпей баслады. ⁸ Эсав Сеир тавы янында орынласты (Эсав – энди Эдом).

⁹ Сеир тавларында яшаган эдомлылардынъ ата-бабасы Эсавдынъ тукумынынъ тарихи минне:

¹⁰ Эсавтынъ уллары: Элифаз Эсавтынъ Ададан улы; Регуел Эсавтынъ Басематтан улы.

¹¹ Элифазтынъ уллары: Теман, Омар, Сефо, Гатам эм Кеназ.

¹² Эсавтынъ улы Элифазтынъ некахсыз пишеси Тимна ога Амалекти тапты. Булар Эсавтынъ пишеси Ададан тувдыктар.

¹³ Регуелдинъ уллары: Нахат, Зерах, Шамма эм Мизза. Булар Эсавтынъ пишеси Басематтан тувдыктары.

¹⁴ Сивеоннынъ кызы Аьнадынъ кызы Охоливамадан Эсавта Егуш, Ялам эм Корах тувдылар.

¹⁵ Минне Эсавтынъ тувдыктарынынъ куьплери. Эсавтынъ тунъышы Элифазтынъ тувдыктары: Теманнынъ куьби, Омардынъ куьби, Сефодынъ куьби, Кеназдынъ куьби, ¹⁶ Корахтынъ куьби, Гатамнынъ куьби эм Амалектинъ куьби. Булар Элифаздынъ куьплери, Ададынъ тувдыктары; Эдом еринде яшайдылар.

¹⁷ Эсавтынъ улы Регуелдинъ тувдыктары: Нахаттынъ куьби, Зерахтынъ куьби, Шаммадынъ куьби эм Миззадынъ куьби. Булар Регуелдинъ куьплери, Эсавтынъ пишеси Басематтан тувдыктары; Эдом еринде яшайдылар.

¹⁸ Эсавтынъ Охоливамадан тувдыктары: Егуштынъ куьби, Яламдынъ куьби эм Корахтынъ куьби. Булар Эсавтынъ пишеси, Аьнадынъ кызы Охоливамадынъ куьплери.

¹⁹ Сондай Эсавтынъ (Эдомнынъ) тувдыктары эм ырув куьплери.

Сеирдинъ тукумы

²⁰ Бу кыралда яшаган хорлы Сеирдинъ уллары: Лотан, Шовал, Сивеон, Гана,

²¹ Дишон, Эсер эм Дишан. Булар хорлылардынъ ырув куьплери, Эдом еринде яшаган Сеирдинъ тувдыктары.

²² Лотаннынъ уллары: Хори эм Хемам. Лотаннынъ карындасынынъ аты Тимна эди.

²³ Шовалдынъ уллары: Алван, Манахат, Эвал, Шефо эм Онам.

²⁴ Сивеоннынъ уллары: Аяя эм Гана. Оъзининъ атасы Сивеоннынъ эшеклерин бакканда, шоьлде исси булак тапкан сол бирев Гана эди.

²⁵ Ганадынъ балалары: Дишон эм Оголивама, Ганадынъ кызы.

²⁶ Дишоннынъ уллары: Хемдан, Эшбан, Итран эм Керан.

²⁷ Эсердинъ уллары: Билхан, Зааван эм Акан.

²⁸ Дишаннынъ уллары: Ус эм Аран.

²⁹ Сондай хорлылардынъ ырув куьплери: Лотаннынъ куьби, Шовалдынъ куьби, Сивеоннынъ куьби, Ганадынъ куьби, ³⁰ Дишоннынъ куьби, Эсердинъ куьби, Дишаннынъ куьби. Бу – Сеир еринде яшаган хорлылардынъ ырув куьплерининъ тизими.

Эдом патшалары

³¹ Минне Эдомда, исраилшилерде энди де патшалар болмай турып, патшалык суьргенлер:

³² Эдомда бас деп Беордынъ улы Бела патша болды. Онынъ бас шахарынынъ аты Динхава эди.

³³ Бела оьлгенде, орнына босралы Зерахтынъ улы Йовав патша болды.

³⁴ Йовав оьлгенде, орнына Теман кыралыннан Хушам патша болды.

³⁵ Хушам оьлгенде, орнына Моав кырларында мидиянлыларды енъген Бедадтынъ улы Хадад патша болды. Онынъ бас шахарынынъ аты Авит эди.

³⁶ Хадад оьлгенде, орнына масрекалы Самла патша болды.

³⁷ Самла оьлгенде, орнына сув ягасындагы Реховот шахарыннан Шаул патша болды.

³⁸ Шаул оьлгенде, орнына Акбордынъ улы Баал-Ханан патша болды.

³⁹ Акбордынъ улы Баал-Ханан оьлгенде, Хадад патша болды. Онынъ бас шахарынынъ аты Пау эди. Пишеси Мезахавтынъ кызы Матредтинъ кызы Мехетавел эди.

⁴⁰ Булар, куьплерине эм ерлерине коьре, Эсавтынъ тукумыннан бийлердинъ атлары: Тимна, Алва, Етет, ⁴¹ Охоливама, Эла, Пинон, ⁴² Кеназ, Теман, Мивсар, ⁴³ Магдиел эм Ирам. Сондай оларга байыр болган кыралда яшаган ерлерине атларын берген Эдом куьплери. Эдомлылардынъ ата-бабасы Эсав.

Юсуп пайхамбардынъ туьслери

37 Якуп, алдын атасы яшаган кыралда, Кенан еринде, орынласты. ² Мине Якуптынъ ырувы акында хабар.

Юсуп 17 ясында яс аьдем эди. Ол кардашлары – аталарынынъ [некахсыз] пишелери Билха эм Зилпадынъ уллары – ман бирге суьруьв багатаган эди эм олардынъ эткен яман затлары акында атасына шагатаган эди.

³ Юсуп атасында ога картлык келгенде тувган эди, соны уьшин Исраил [Якуп] оны баска улларыннан эсе, бек суьетаган эди. Ога шешекейли коьйлек савга эткен эди. ⁴ Юсуптынъ кардашлары, аталарынынъ оны баьрисиннен бек суьетаганын билетаган эдилер. Соны уьшин Юсупты коьрип болмадылар, оны ман йылы соьйлемеге де унамадылар.

⁵ Бир кере Юсупка туьс энеди. Ол муны кардашларына хабарлаганда, олар оны тагы да бек коьрип болмадылар. ⁶ «Тынъланъыз, – деди ол, – мага туьсимде не зат энгенин! ⁷ Биз данъылда куьлте байлай эдик. Бирден меним куьлтем туьп-туьз болып турды, а сизинъ куьлтелеринъиз оны курсап алып ога сежде кылдылар!»

⁸ Кардашлары ога: «Суьйткенде, сен бизге патшалык суьреек боласынъма? Бизге басшы болаяк боласынъма?» Оны, туьслери эм айтканлары уьшин, тагы да бек коьргилери келмеди.

⁹ А Юсупка тагы да туьс энди эм ол тагы да кардашларына хабарлады: «Мен туьс коьрдим, ай да, куьн де, он бир юлдыз да мага сежде кылдылар!»

¹⁰ Атасы эм кардашларына туьсин айтканда, атасы ога шамгалды: «Не туьслер сага энедилер? Суьйткенде мен де, ананъ да, кардашларынъ да – баьримиз де сага сежде кылмага керекпиз бе?»

¹¹ Кардашлары Юсупка куьншилик суьрдилер, тек атасы бу туьсти эсинде саклады.

Кардашлары Юсуп пайхамбарды сатадылар

¹² Бир кере Юсуптынъ кардашлары Шехем шахарынынъ шетине аталарынынъ суьруьвлерин отлатпага кеттилер. ¹³ Исраил [Якуп] Юсупка айтты:

«Кардашларынъ Шехемде суьруьв багадылар. Кел сени де сонда йибереим».

«Мен аьзирмен», – деп яваплады Юсуп.

¹⁴ Атасы: «Бар кардашларынъа, кара, ислери калай барганын, малдынъ аьлин. Мага хабар аькел», – деп, оны Хеврон тогайыннан йолга салды.

Юсуп Шехемге еткенде, ¹⁵ ога бир аьдем расты.

Ол кырда кезген Юсупты коьрип: «Сен мунда не излейсинъ?» – деп сорады.

¹⁶ «Мен кардашларымды излеймен, – деп яваплады Юсуп. – Айт мага, тилеймен, олар каерде мал багадылар?»

¹⁷ «Олар булайдан кеттилер, – деди сол аьдем, – тек эситтим, Дотанга бараяк болганларын».

Юсуп кардашларынынъ артыннан барды эм Дотанда оларды тапты. ¹⁸ Олар да Юсупты эректен коьрип, ол келгенге дейим оны оьлтиреек болып соьйлеседилер. ¹⁹ «Мине бизим туьс коьруьвшимиз! – дедилер бир бирлерине. – ²⁰ Оьлтиреегинъиз оны эм шонъкырга таслаягынъыз, айтармыз оны кийик айванлар едилер деп. Коьрермиз, ол заманда туьслери калай толганларын!»

²¹ Рубен соны эситип Юсупты куткармага шалысты. «Оны оьлтирменъиз, – деди Рубен. –

²² Канын тоькпенъиз. Оьзинъиздинъ колынъыз бан оьлтиргеннен эсе, шоьлдинъ ортасындагы бу шонъкырга атынъыз». Туврасы ман, ол Юсупты куткармага эм атасына кайтармага суьйди.

²³ Юсуп кардашларынынъ касына еткенлей, олар онынъ шешекейли коьйлегин юлкып алдылар, ²⁴ оны ыслап, шонъкырга тасладылар. Шонъкыр бос эди, ишинде сув да йок эди.

²⁵ Кардашлар ас ишпеге олтырганлай, Гилад беттен келетаган исмаиллилердинъ керваны коьринди. Олардынъ туьелерине ийисли сагызлар, бальзам эм ладан юкленген эди. Олар бу затларды Мысырга аькете эдилер. ²⁶ Юда кардашларына: «Бизге не пайдасы бар, кардашымызды оьлтирип, канын тоьккенемизди ясырганнан? ²⁷ Келинъиз, оны исмаиллилерге сатаяк, колларымыз таза болаяк. Кенем де болсын, ол бизим канымыз, денемиз бир кардашымыз», – деди. Кардашлары ога разы болдылар.

²⁸ Мидянлы саьвдегерлер [исмаиллилер] ювык келгенде, кардашлары Юсупты шонъкырдан шыгардылар эм исмаиллилерге йырма кесек куьмиске саттылар, исмаиллилер де оны Мысырга алып кеттилер.

²⁹ Рубен кайтып келип, шонъкырга караса, Юсуп йок! [Кайгырганыннан] уьстиндеге кийимлерин йыртты. ³⁰ «Бала йок! – деди ол кайтып келип, кардашларына. – А мен? Не этеекпен энди мен?»

³¹ Кардашлары Юсуптынъ коьйлегин алып, теке сойып, онынъ каны ман коьйлекти боядылар.

³² Оннан сонъ аталарына аькеттирип, айттылар:

«Мине бизим тапканымыз! Тилеймиз, кара – бу сенин улынънынъ коьйлеги ме, тувыл ма?»

³³ Якуп коьйлекти танып бакырды: «Бу коьйлек меним улымдыкы! Оны кийик айванлар егенлер! Талаганлар, талаганлар Юсупты!» ³⁴ Эм [кайгырганыннан] кийимлерин йыртты, белине эрегожа кийип, коьп куьнлер улына сыйт этип турды. ³⁵ Баьри кызлары эм уллары келип увандыраяк болып куьрестилер, ол уванмага унамады. «Йок! – деди ол. – Сыйт этип тураякпан! Сыйт пан улыма, ахыретке кетеекпен!» Соьйтип Юсуптынъ атасы сыйтын токтатпады.

³⁶ Сол арада мидянылар Юсупты Мысырга аькетип, Потифарга саттылар. Ол фараоннынъ куллыкшысы, каравылдынъ басшысы эди.

Юда ман Тамар

38 Юда сол вакытта, кардашларын калдырып, Хира деген адулламлы бир аьдемнинъ касында яшап баслады. ² Онда Шуа деген кенанлы бир аьдемнинъ кызын коьрди. Оны пише этип алды, оны ман яшап баслады. ³ Пише авыраяклы болды, ул тапты. Юда ога Эр деген атты берди. ⁴ Пише тагы да авыраяклы болды, экинши ул тапты эм ога Онан деп атады. ⁵ Оннан сонъ тагы да биревди тапты, Шела деп атады. Шела тувганда, Юда Кезив шахарында эди.

⁶ Тунъышы Эрге Юда Тамар деген кызды пише этип алды. ⁷ Тек Эр Раббийге ярамаган эди. Соны уьшин Раббий ога аьжел берди.

⁸ Юда Онанга айтты: «Кардашынънынъ тул хатыны ман уьйленип парызды толтыр. Кардашынъды авыстырып, ога тувдыклар берерсинъ». ⁹ Тек Онан билетаган эди, Тамардан туваяк балалар, онынъ балалары деп саналак тувыл эди. Соны уьшин Тамар ман бирге болган сайын, кардашына бала тувдырмак болып, урлыгын ерге тоьгетаган эди. ¹⁰ Раббийге онынъ эткени ярамады, соны уьшин Раббий ога да аьжел берди.

¹¹ Юда келини Тамарга: «Меним улым Шела оьскенге дейим сен тул хатын болып, ата-ананъда яша», – деди. Неге десе: «Шела да кардашларындай оьлип кетпегей эди!» – деген ой басында бар эди. Соьйтип Тамар тоьркинине кайтты.

¹² Коьп заман кетти. Юдадынъ пишеси, Шуадынъ кызы оьлди. Тулланув куьнлери кеткеннен сонъ, Юда йолдасы адулламлы Хира ман бирге Тимна авылына, койларын кыркканларга барды.

¹³ Тамар кайынатасы Тимнага кой кырккувга барганын билгенде, ¹⁴ тул хатын кийимлерин шешип, бетин явлык пан ябып, Тимна йолындагы Энайим шахарынынъ капысында, оранып, олтырды. Неге десе Шеладынъ оьскенин, ама оьзи ога пишеге берилмегенин коьрди.

¹⁵ Тек сатлык пишелер бетлерин ябадылар. Сол себептен Юда, Тамарга карап, оны сатлык пише деп анълады. ¹⁶ Ол йолдан бурылып, Тамардынъ

касына келди эм бу онынъ келини болганын билмей: «Кел, сени мен болмага суьемен», – деди.

Тамар сорады: «Сен мени мен болсанъ, не береексинъ?»

¹⁷ Юда: «Мен сага эшки баласын йиберермен», – деди.

Тамар: «Йибермей турып, соьзинъе ьйнангандай бир зат калдыр», – деди.

¹⁸ Юда: «Кайдай зат суьесинъ?» – деп сорады.

Тамар яваплады: «Сенинъ бавга байланган мухырынъ эм колынъдагы аса таягынъ». Юда Тамар айтканлардынъ баьрисин берди, оны ман конды. Тамар оннан бала коьтерди. ¹⁹ Оннан сонъ турды эм кетти, бетиннен явлыкты шешти, тул хатынынъ кийимлерин янъыдан кийди.

²⁰ Юда адулламлы йолдасын эшки баласы ман йиберип, калдырган затларын алаяк болады, ама йолдасы хатынды табалмады. ²¹ Ерли яшавшылардан сорап баслады: «Кайда ды Энайимде йол янынъда олтырган сол каьхпе пише?» «Онда бир каьхпе де йок эди», – деп явапладылар.

²² Ол Юдага кайтып: «Мен хатынды табалмадым. Ерли яшавшылар, онда бир каьхпе де йок эди деп, айтадылар», – деди.

²³ Юда: «Мен берген затлар сонда калсын, оьзимиздинъ бетимизди ашпайык. Мен ога эшки баласын йибердим, а сен оны табалмадынъ», – деди.

²⁴ Уьш айга ювык кеткеннен сонъ Юдага: «Келининъ Тамар зийна эткен эм энди авыраяклы!» – деп айттылар.

Юда: «Оны шыгарынъыз эм отка тасланъыз!» – деди.

²⁵ Тамарды оьлим язасына аькететирганда, ол кайынатасына: «Мен авыраяклы сосы затлардынъ иесиннен. Тилеймен, кара: сосы мухыр, бав эм аса таяк кимнинъ, таныдынъма?» – деп айттырмага аьдем йиберди.

²⁶ Юда сол затларды таныды. «Тувралык онынъ ягында, – деди. Баьри болган зат, мен улым Шелады ога бермеге унамаганым уьшин болды». Юда оннан сонъ Тамар ман бирге болмады.

²⁷ Тамарга бала таппага заман келгенде, карнынъда эгизлер болганын коьрдилер. ²⁸ Эгизлерден бири туваятырганда, бас деп колы коьринди. Эбия ана колын ыслап, билегине кызыл йип байлады эм айтты: «Бу биринши болып тувды».

²⁹ Ама бала колын артка тартты, сонъ онынъ кардашы тувды. «Сен калай оьзинъе йол аштынъ?» – деди эбия ана. Соьйтип балады Перес † деп атадылар. ³⁰ Онынъ артыннан кызыл байлавы болган кардашы да тувды. Оны Зерах †† деп атадылар.

† «Перес»тинъ маьнеси* Йол ашкан †† «Зерах»тынъ маьнеси* Кызыл

Юсуп пайхамбар ман Потифардынъ пишеси

39 Исмаилли саъвдегерлер Юсупты Мысырга аькелген эдилер. Сонда оны Потифар деген мысырлы бирев исмаиллилерден сатып алган эди. Потифар фараоннынъ куллыкшысы, каравылдынъ басшысы эди. ² Юсуп мысырлы иесининъ уьйинде яшап баслады. Раббий Юсупка ярдам этти. Онынъ бактысы ашык эди. ³ Юсуп не зат этсе де, ога Раббий ярдам эткенин, бактысын ашканын иеси коьрди. ⁴ Юсуп ога бек ярады, онынъ байыр кулы болды. Оннан сонъ иеси Юсупка уьй басшысы болмага эм онынъ басшылыгына баъри мал-муьлкин де тапшырды. ⁵ Ол Юсупка мал-муьлкин тапшырган заманнан баслап, Юсуп аркалы, Раббий мысырлыдынъ уьйине разылыгын коьрсетти; ога байыр болган аьр затта – эм уьйде, эм кырда – берекет берди. ⁶ Мысырлы баъри болган затын Юсуптынъ басшылыгына берди – онынъ каъри энди тек ев эм ишуьв эди.

Юсуп бек ярасык эди: эм юзи мен, эм сыны ман. ⁷ Бир кесек заманнан сонъ, иесининъ пишеси Юсупка коьз салып: «Мени мен бол!» – деди.

⁸ Тек Юсуп унамады эм иесининъ пишесине булай айтты: «Ием басшылыгыма баъри затын берди. Мен мунда болганым уьшин, ол оьзи уьйдеги эш бир затка карамайды. ⁹ Мен бу уьйде оны ман бирдей болып эмир этемен. Мага эш бир затка тыюв йок сеннен баска: сен онынъ пишеси. Мен ол яманлыкты калай этейим, Алла алдында ол уьйкен куьнах?»

¹⁰ Аьр куьн Потифардынъ пишеси Юсупты коймады, тилеклер тоькти, тек Юсуп оны ман ятпага, касында болмага да разы болмады. ¹¹ Эм мине бир куьн, Юсуп, оьзининъ куллыгын этпеге уьйге киргенде, уьйде баска бир кул да йок эди. ¹² Потифардынъ пишеси Юсуптынъ кийиминнен ыслап: «Мени мен бол!» – деди. Ама Юсуп кийимин онынъ колында койып, уьйден шыгып кашты. ¹³ Пише Юсуп кашканын эм колында онынъ кийими калганын коьрип, ¹⁴ кулларын шакырды эм айтты: «Каранъыз: эрим аькелген бу еврей бетимизди ашты! Ол мага зорлык этпеге келген! Ама мен бакырдым. ¹⁵ Ол меним бакырыгымды эситип, кийимин менде калдырып, уьйден шыгып кашты».

¹⁶ Ол Юсуптынъ кийимин байы уьйге келгенге дейим ыслап турды, ¹⁷ байына да сол затты кайтарып айтты: «Сен аькелген еврей кул мага зорлык этпеге келди. ¹⁸ Мен бакырганда, ол, кийимин менде калдырып, уьйден шыгып кашты».

¹⁹ Юсуптынъ иеси, пишесининъ «Сенинъ кулынъ мага булай этти» деген хабарын эситкенде, ашувдан толды. ²⁰ Ол, Юсупты ыслап, патшадынъ кыянатшылары турган тутнакка олтыртпага буйырды.

Соьйтип Юсуп тутнакка туьседди. ²¹ Тек Раббий ога ярдам этти, рагимлигин коьрсетти: Юсуп тутнактынъ басшысына ярады. ²² Юсупка тутнактынъ басшысы баъри ысланганларды тапшырды. Юсуп тутнакта болган баъри затлар уьшин соравлы болды. ²³ Тутнактынъ басшысы Юсуп соравлы болганнан сонъ, эш бир зат уьшин кыйналмады; неге десе Раббий Юсупка ярдам этип, ол эткен аьр затта бактын ашып тура эди.

Юсуп пайхамбар эки аьдемнинъ туьслерин йорайды

40 Бираз заман кеткеннен сонъ, Мысыр патшасынынъ шагыр куювшысы эм оьтпекшиси иелерининъ, мысыр патшасынынъ алдында шуьшлендилер. ² Фараон эки куллыкшысына – бас шагыр куювшысына эм бас оьтпекшиге – бек ашувланды ³ эм каравылдынъ басшысынынъ уьйиндеги, сол Юсуп болган тутнакка, олтыртпага буйырды. ⁴ Каравылдынъ басшысы Юсупты оларга кызмет кылмага салды. Тутнакта бир кесек заман турдылар.

⁵ Бир кеше Мысыр патшасынынъ тутнакка туьскен шагыр куювшысына эм оьтпекшисине туьслер энди. Аьр бирине оьзининъ туьси, оьз маьнеси мен энди. ⁶ Юсуп эртенъликте келгенде, оларды бир зат кыйнайтаганын коьрди. ⁷ «Буьгуьн сизди не зат кыйнайды?» – деп сорады.

⁸ Юсуп пан бирге онынъ иесининъ уьйинде капалган фараоннынъ кызметшилери:

«Биз туьслер коьрдик, а оларды йорамага аьдем йок», – деп явапладылар.

Юсуп: «Йорав Алладынъ иси тувыл ма? Айтынъыз мага туьслеринъизди, тилеймен», – деди.

⁹ Бас шагыр куювшы туьсин Юсупка айтып: «Мага алдымда юзим тереги коьрингендей болды.

¹⁰ Юзим терегинде уьш бутак бар эди. Олар оьсип басладылар, шешекейлер аттылар, юзимлер салынып-салынып пистилер. ¹¹ Фараоннынъ тостакайы меним колымда эди. Мен юзимлерди алып, уьзип, соьлин шыгарып, фараоннынъ тостакайына куйдым, сонъ тостакайды фараонга бердим», – деди.

¹² «Мине туьсинънинъ маьнеси, – деди Юсуп. – Уьш бутак – ол уьш куьн. ¹³ Уьш куьн кеткеннен сонъ, фараон сени муннан шыгартаяк: эски ис еринъе кайтараяк эм сен, алдынгындай шагыр куювшысы болып, фараонга тостакайын береексин. ¹⁴ Тек сага наьсип кайтканда, мени мутпа! Мага ийгилик эт, акымда фараонга соьйле, мени муннан шыгарт!

¹⁵ Мени еврей ериннен урлаганлар. Мунда да тутнакка таслангандай эш бир зат этпегенмен».

¹⁶ Бас оьтпекши туьстинъ яхшыга йоралганын коьрип, Юсупка айтты: «Мага да басымда уьш оьтпек шетени бардай коьринди. ¹⁷ Йогардагы шетенде – фараонга писирилген аьр туьрли оьтпек

бар. Ама куслар басымдагы сол шетеннен оытпекти шоплей эдилер».

¹⁸ «Мине сенинъ туьсинънинъ маьнеси, – деди Юсуп. – Уьш шетен – ол уьш куьн. ¹⁹ Уьш куьн кеткеннен сонъ фараон сени де муннан шыгартаяк: сен дарагашта илинип турааксынъ эм куслар сенинъ тенинъди шоплееклер».

²⁰ Уьш куьннен сонъ фараоннынъ тувган куьни эди. Ол буьтин куллыкшыларына зияпет тизди. Баьрисининъ алдында бас шагыр куьвшыды эм бас оытпекшиди тутнактан шыгартты. ²¹ Бас шагыршысын алдынгы ерине кайтарды. Бас шагыршы фараонга тостакайын янъыдан берип баслады. ²² Ама фараон бас оытпекшиди – дарагашка, аскакка аспага буйырды. Аьр зат Юсуп йорагандай болды. ²³ Тек шагыр куьвшы Юсупты мутты, онынъ тилегин эсине туьсирмеди.

Юсуп пайхамбар Фараоннынъ туьслерин йорайды

41 Эки йыл кеткеннен сонъ, фараонга туьс энди: Нил сувынынъ уьстинде турады экен. ² Сувдан ети сыйыр шыгады – семиз, ярасык сыйырлар. Яга бойында оьскен камыслар ишинде отлайдылар. ³ Артларыннан сувдан баска ети сыйыр шыгады, карувсыз, арык. Келип сувдынъ ягасындагы сыйырлардынъ касында токтайдылар. ⁴ Мине сол карувсыз, арык сыйырлар семиз, ярасык ети сыйырды ашайдылар. Сонда фараон уянды. ⁵ Тагы да уйклап кеткенде, ол баска туьс коьрди. Туьсинде бир сабакта аслыкка толы, ети аьруьв масак тувады. ⁶ Артыннан исси ел мен янган ети йинъишке эм бос масак оьседи. ⁷ Мине йинъишке эм бос масаклар аслыкка толы, аьруьв масакларды ютадылар. Сонда фараон уянды. Туьс коьргенин аньлады. ⁸ Эртенъликте, тынышсызланган фараон, баьри мысырлы балшыларды, билимшилерди йыйды эм туьслерин айтты, ама бирев де фараоннынъ туьслерин йоралмады. ⁹ Сол заманда бас шагыршы фараонга: «Энди эсима бир эски куьнам туьсти! ¹⁰ Фараон кулларына ашувланып, мени мен бас оытпекшиди каравылдынъ басшысынынъ уьйиндеги тутнакка капамага буйырды. ¹¹ Сонда бир кеше экевимизге туьс энди, аьр биримизге оьзининъ туьси, оьзининъ маьнеси мен. ¹² А биз бен бирге бир яс еврей бар эди, каравыл басшысынынъ ыргаты. Биз ога туьслеримизди айттык, ол маьнелерин шешти – аьр биримизге туьсимизди йорады. ¹³ Ол кайтып айткан болса, солай болды: мен эски орныма кайтарылдым, а бас оытпекшиди аскакка астылар», – деди. ¹⁴ Фараон, аьдем йибери, Юсупты аькелмеге буйырды. Оны тез болып тутнактан шыгардылар, шашын кырктылар, кийимлерин авыстырдылар. Оннан сонъ ол фараоннынъ алдына келди. ¹⁵ Фараон Юсупка: «Мен туьс коьрдим, эш бирев де мага маьнесин шешалмайды. А мага айтканларына

коьре, сен эситкен аьр туьсти йораяласынъ», – деди.

¹⁶ Юсуп: «Фараонга макул аньлатувды мен тувыл, Алла берер», – деп яваплады.

¹⁷ Фараон Юсупка айтты: «Туьсимде Нил сувынынъ ягасында тура экенмен. ¹⁸ Сувдан ети сыйыр шыгады – семиз, ярасык сыйырлар. Яга бойында оьскен камыслар ишинде отлайдылар. ¹⁹ Артларыннан сувдан баска ети сыйыр шыгады – арык, карувсыз, суьек пен тери болган. Мысырда бир ерде сондай арык сыйыр коьрмегенмен. ²⁰ Эне сол арык, карувсыз сыйырлар ети семиз сыйырды ашайдылар. ²¹ Семиз сыйырлар олардынъ карынларында йок болдылар, карынлары толганы да коьринмейди. Олар алдынгындай арык болган эдилер. Сонда мен уяндым.

²² Оннан сонъ баска туьс коьрдим: бир сабакта аслыкка толы, ети аьруьв масак. ²³ Олардынъ артыннан исси ел мен янган ети йинъишке эм бос масак оьседи. ²⁴ Сол йинъишке масаклар ети аьруьв масакты юттылар. Мен туьслеримди балшыларга айттым, тек олар йораялмадылар».

²⁵ Юсуп фараонга айтты: «Патшам, эки туьсининъ маьнеси бир. Алла сага не зат этегин билдирген. ²⁶ Ети аьруьв сыйыр ети йылды аньлатады, ети аьруьв масак та – ети йыл. Эки туьстинъ маьнеси бир. ²⁷ Олардынъ артыннан шыккан ети арык, карувсыз сыйыр – ол ети йыл. Ел мен янган ети йинъишке эм бос масак та, сол затты аньлатады – ети йыл ашлыкты. ²⁸ Патшам, мен сага басында айтканымдай: Алла сага не этегин коьрсетеди. ²⁹ Буьтин Мысыр еринде ети йыл моллык болаяк. ³⁰ Оннан сонъ ети йыл ашлык келеек. Мысырда алдыда болган моллык мутылаяк. Ашлык кыралды йояк. ³¹ Алдынгы моллыктан ыз да калмаяк – сондай авыр бир ашлык болаяк. ³² Патшам, сага эки кере бу туьс энгени – Алладынъ баьри затты беркиткенин, тезден Оьзининъ карарын толтыраягын коьрсетеди.

³³ Суьйткенде, патшам, акыллы эм оьткир аьдем айыр эм Мысырга басшы этип сал.

³⁴ Келеятырган мол ети йылдынъ ишинде буьтин кыралда халктан аслыктынъ бесинши кесегин алар уьшин, кырал ислерин юргисткен аьдемлер айыр. ³⁵ Олар мол йыллардынъ буьтин аслыгын йыйсынлар, сенинъ тергевинъ мен шахарларда саклап коршаласынлар.

³⁶ Сол заманда Мысырда аслык йыйымы болаяк эм кырал ашлыктынъ ети йылында кырылмаяк».

Фараон Юсуп пайхамбарды Мысырга басшы этип салады

³⁷ Юсуптынъ соьзлери фараонга да, онынъ аьдемлерине де ярадылар. ³⁸ «Сондай баска аьдемди табып болмаяк, – деди фараон аьдемлерине, – Онда Алладынъ рухы!» ³⁹ Сонъ Юсупка: «Алла сага баьри бу затларды ашкан болса, сеннен акыллы эм сеннен оьткир эш бирев

де йок. ⁴⁰ Буьгуьннен арбатын меним байырлыгымды юргистеексинь эм меним халкым сага тынълаяк. Мен тек патша атым ман сеннен йогары болаякпан. ⁴¹ Кара, – деди фараон, – мен сени буьтин Мысырга басшы этип саламан!»

⁴² Сонъ ол озининь мухыры болган юзигин шыгарып, Юсуптынъ бармагына салды. Юсупка юка кетеннен кийимлер кийгистти эм мойнына алтын шынжыр такты. ⁴³ Ол Юсупка кыралдынъ экинши аьдемине тийисли болган эки тегершикли арбады берди. Юсуп арба уьстинде келеятырса, алдында «Йол беринъиз!» деген сес занъырайды. Соьйтип фараон Юсупты буьтин Мысырдынъ басшысы этти.

⁴⁴ Ол Юсупка: «Мен фараон болсам да, сенинъ разылыгынъ болмай, буьтин Мысыр еринде эш бирев колы ман аягы ман кымылдамаяк», – деп, ⁴⁵ Сафнат-Панеах † деген атты берди, эм пише этип ога Хелиопол шахардынъ дин куллыкшысы Потиферадынъ кызын Аснатты алды. Соьйтип Юсуп Мысырга басшылык суьрмеге кетти.

⁴⁶ Фараонга, мысыр патшасына кызмет кылып баслаганда, Юсупка 30 яс эди. Юсуп фараоннан шыгып, буьтин мысыр ерин айланды. ⁴⁷ Ети мол йыл бойында ер берекетли аслык бере эди. ⁴⁸ Сол ети йыл ишинде Мысырда оьскен аслыкты Юсуп йыйып, шахарларга пайластырып турды. Аьр бир шахарга тоьгеректеги данъылларда оьскен аслыкты койды. ⁴⁹ Ол денъиз кумы шаклы аслык йыйды – коьп болганнан санаганын койды: санап та болмады.

⁵⁰ Сол заманда, ашлык келмей турып, Аснат, Хелиопол шахардынъ дин куллыкшысы Потиферадынъ кызы, Юсупка эки ул тапты. ⁵¹ Юсуп: «Алла мага баьри кайгымды, ата уьйимди мутпага амал берди», – деп, тунъышына Манаше †† деген атты берди. ⁵² Экиншисине де: «Алла мени кыйналган еримде, емисли этти», – деп, Эпрайым ‡ деген атты берди.

⁵³ Мысырда ети мол йыл сонъына келди. ⁵⁴ Юсуп айтканындай ети аш йыл келди. Ашлык баьри кыралларды кысты, тек Мысырдынъ баьри еринде азык-туьлик бар эди. ⁵⁵ Мысырдынъ аьр ери ашлык сынап баслаганда, халк аслык таппай, фараоннан оьтпек тилеп баслады. Фараон: «Барынъыз Юсупка, ол не зат айтса, соны этинъиз», – деди. ⁵⁶ Буьтин дуныяда ашлык бар эди. Юсуп аслык йыйылган беженлерди ашып, мысырлыларга аслык сатып баслады. Ашлык Мысырда каты болды. ⁵⁷ Конъысы кыраллардан да Мысырга, Юсупка, аслык алмага келе эдилер, неге десе ашлык буьтин ер юзинде авыр эди.

Юсуп пайхамбардынъ кардашлары Мысырга барадылар

42 Мысырда аслык бар экенин билип, Якуп улларына: «Бир биринъизге неге карап турасыз?» ² Эм: «Мысырда аслык бар деп айтадылар. Барынъыз сонда эм, биз сав калар уьшин, аслык сатып алынъыз. Ол болмаса оьлеекпиз», – деп соьзин бардырды.

³ Соьйтип Юсуптынъ он кардашы аслык алмага Мысырга кеттилер. ⁴ Тек Якуп Беняминди, Юсуптынъ инисин, ога бир зат болып олтырмасын деп, олар ман йибермедиди. ⁵ Исраилдинъ уллары Мысырга аслык тилемеге топарласып келгенлердинъ ишинде эдилер; неге десе ашлык буьтин Кенан ерин де кыса эди.

⁶ Юсуп кыралдынъ басшысы эди. Баьрисине аслыкты ол сататаган эди. Юсуптынъ кардашлары келип, алдында сежде кылдылар. ⁷ Ол кардашларын коьрип таныды, ама танымагандай болып: «Кайдан келгенсиз?» – деп, каты сорады.

«Кенаннан, аслык алмага келдик», – дедилер кардашлары.

⁸ Юсуп кардашларын таныды, ама олар оны танымадылар. ⁹ Юсуп олар акында коьрген туьслерин эсине туьсирип айтты: «Сиз анъылып юретаганлар. Сиз бизим кыралдынъ карувсыз ерлерин билмеге келгенсиз!»

¹⁰ Олар: «Йок, бийимиз! – деп явап бердилер. – Биз сенинъ ыргатларынъмыз, тек аслык уьшин келдик. ¹¹ Биз – кардашлар, бир атадынъ уллары, таза намыслы аьдемлер! Биз, сенинъ ыргатларынъ, бир заманда да анъылып юретаганлардан тувылмыз!»

¹² «Йок, – деди Юсуп, – сиз анъылмага келгенсиз, кыралымыздынъ карувсыз ерлерин билмеге».

¹³ «Биз, сенинъ кулларынъ, он эки кардаш, – деп явапладылар. – Биз баьримиз де Кенан ериннен, бир атадынъ уллары. Кишкейимиз атамыз бан калды. А биримиз энди йок».

¹⁴ «Аьше, мен айттым да: сиз анъылып юретаганлар, – деди Юсуп. – ¹⁵ Мен сизди тешкерип карарман. Фараоннынъ яшавы ман ант этемен: сизинъ кишкей кардашынъыз келмесе, сиз муннан шыкпаяксыз. ¹⁶ Оны аькелмеге биревинъиз барсын, а калганларынъыз капалы турааксыз. Сол заманда коьрермиз, сизинъ айтканларынъыз тувра яде тувра тувылма. Эгер оьтирик болып шыкса, Фараоннынъ яшавы ман ант этемен: сиз анъылып туратаганларсынъыз». ¹⁷ Эм Юсуп уьш куьнге оларды тутнакка олтыртты.

¹⁸ Уьшинши куьн оларга айтты: «Мен айткандай этсенъиз яшаяксынъыз, неге десе мен Алладан коркаман. ¹⁹ Эгер сиз уьшини мен де туврашыл аьдемлер болсанъыз, биревинъиз тутнакта калсын, калганларынъыз аслыкты аш болган аьеллеринъизге аькетсинлер. ²⁰ Кишкей кардашынъыз бан кайтсынлар. Сол заманда

† «Сафнат-Панеах»тынъ маьнеси* Алла соьйлейди эм яшайды †† «Манаше»динъ маьнеси* кайгыды муттырувшы ‡ «Эпрайым»дынъ маьнеси* эки кере емисли

соъзлеринъиз тувра болып шыгар эм сиз оълмеексиз».

Олар бойсындылар. ²¹ «Тувра, биз кардашымызга эткен куьнамыздынъ язасын шегемиз! – деп бир бирлерине айттылар. – Биз онынъ кайгысын коьрдик, кайтип тилесе де, биз оны аямадык. Энди бизге де келди кайгы!»

²² Рубен косты: «Мен сизге айтпадым ма „Этпенъиз балага яманлык“ деп? А сиз тынъламадынъыз. Энди биз онынъ канын тоьлеймиз».

²³ Юсуптынъ олардынъ тилин анълаганын билмейтаган эдилер. Юсуп олар ман тилмаштынъ ярдамы ман соьйлесетаган эди. ²⁴ Юсуп шетке кетип йылады. Оннан сонъ кайтып тагы да олар ман соьйлести. Шимонды айырып алып, кардашларынынъ алдында байлатты. ²⁵ Оннан сонъ олардынъ шувалларын аслык пан толтырмага, аьр бирине куьмисин кайтарып шувалына салмага эм йолга азык бермеге буйырды. Солай этилди. ²⁶ Кардашлар, аслыкларын эшеклерине юклеп, оннан кеттилер.

²⁷ Кеше, олар конган ерде, биревлери, эшекке ем береек болып, шувалды ашты, куьмисин коьрди – мине ол, шувалдынъ басында! ²⁸ «Меним куьмисимди кайтарганлар! – деди кардашларына. – Мине ол, шувалымда!»

Юреклері коркты. Дирилдеп, бир бириннен сорап басладылар: «Алла бизи мен не зат этеди?»

²⁹ Кенан ерине, аталары Якупка кайтып, кардашлар олар ман болган аьр не затты ога айттылар: ³⁰ «Сол кыралда басшылык эткен аьдем бизи мен бек каты соьйледи эм бизди анъылмага келгендей коьрди. ³¹ Биз туврашыл аьдемлермиз, анъылып юретаганлардан тувылмыз деп айттык. ³² Биз бир атадынъ балалары, он эки кардаш болганымызды, бир кардашымыз йок болганын, кишкейимиз атамыз бан Кенанда калганын айттык. ³³ Ама сол кыралда басшылык эткен аьдем бизге булай яваплады: „Мен туврашыл аьдемлер болганынъызды булай билеекпен: биринъизди мени мен калдырып, калганлар аслыкты аш болган аьеллерине аькетсинлер. ³⁴ Кишкей кардашлары ман кайтып келсинлер. Эне сол заманда мен сизинъ анъылып юретаганлардан болмаганынъызга, туврашыл аьдемлер болганынъызга ыйнанаякпан, кардашынынъызды да босатакпан, сизге кыралымызда саьвдегерлик этпеге ызын береекпен“».

³⁵ Олар шувалларыннан затларын шыгарып басладылар, эм аьр шувалдан куьмис толган бокша шыкты. Оны коьрип, оьзлери де, аталары да корктылар. ³⁶ Аталары Якуп оларга: «Сиз меннен бир бирлеп балаларымды аласынъыз, – деди. – Юсуп йок, Шимон йок, Беняминди де алаятырсынъыз. Баьри баьле меним басыма келеди!»

³⁷ Рубен атасына: «Эгер мен Беняминди артыма алып келмесем, меним эки улымды оьлтirmeге боласынъ. Мага сенип бер, эм мен оны сага кайтарарман».

³⁸ «Йок, – деди Якуп, – меним улым сиз бен бармаяк. Онынъ кардашы оьли. Бенямин менде ялгыз калган. Эгер йолда ога бир зат болса ша? Мен ак шашлы картпан; сиз мени кайгыдан кабырга туйсиреексиз!»

Юсуп пайхамбардынъ кардашлары Мысырга кайтадылар

43 Кенан еринде ашлык куьшленген эди.

² Кардашлардынъ Мысырдан аькелген аслыгы таьвесилгенде, аталары Якуп оларга: «Тагы да барып бизге бираз аслык сатып алынъыз», – деди.

³ Юда: «Сол аьдем бизге каты этип, кишкей кардашынынъызды алмай коьзиме коьринменъиз деп айткан эди. ⁴ Эгер кардашымызды бизи мен йиберсенъ, барып сага аслык сатып алармыз. ⁵ Эгер дейим йибермесенъ, бизге бармага керек болмайды, неге десе сол аьдем кардашынынъыз сизи мен болмаса коьзиме де коьринменъиз, деди», – деп айтты.

⁶ «Бу казады меним басыма неге аькелдинъиз, – деди Израил [Якуп], – тагы да бир кардашынынъыз болганын неге айттынъыз?»

⁷ Олар: «Сол аьдем баьри зат акында, оьзимиз, ювыкларымыз акында, атамыз савым, энди де кардашларымыз барым деп сорады. Ол сорады, биз явапладык. Ким билген эди, бизге кардашынынъызды аькелинъиз деп буйыраягын?» – дедилер.

⁸ Юда атасы Израилге айтты: «Йибер ясты мени мен, бирге барайык. Сол заманда баьриси де сав калаяклар, аштан оьлмееклер – биз де, сен де эм балаларымыз да. ⁹ Мен яс уьшин яваплы боларман. Меннен сорарсынъ: эгер мен оны сага кайтарып алдынъа шыгармасам, яшавымнынъ сонъ куьнине дейим алдынъа шуьшли болаякпан. ¹⁰ Эгер биз созып турмаган болсак, эки кере онда эм артка барып келеек эдик!»

¹¹ Аталары Израил: «Соьйтип болмага керек болса, булай этинъиз: шувалларынъызга бизим ерде оьскен энъ ийги затлардан салып, сол аьдемге савгага бираз бальзам, бал, ийисли сагыз, ладан, фыстык, бадам аькетинъиз. ¹² Оьзинъиз бен эки кере коьп куьмис алынъыз. Шувалларынъызга салынган куьмисти кайтарынынъыз. Билким бир янъылыс болган. ¹³ Кардашынынъыз Беняминди оьзинъиз бен алып, сол аьдемге тагы да барынъыз. ¹⁴ Куьдиретли Алла оны сизге рагимли этсин, ол сизинъ кардашынынъыз Шимонды эм Беняминди босатсын эм йиберсин! Мага калганда, балаларымды йоймага буйырылган болса, солай болсын», – деди.

¹⁵ Кардашлар савгаларды аьзирледилер, алдынгыннан эки кере коьп куьмис алдылар. Беняминди де оьзлери мен алып Мысырга бардылар эм Юсуптынъ алдына келдилер. ¹⁶ Юсуп олар ман бирге Беняминди коьргенде, уьйин юргисткен куллыкшысына айтты: «Бу аьдемлерди меним уьйиме аькет. Бир мал сой, ас аьзирле – буюгуьн уьйледе олар мени мен ас ишееклер».

¹⁷ Юсуптынъ буйырыгын толтырып, куллыкшысы кардашларды онынъ уьйине аькетти.

¹⁸ Тек кардашлары Юсуптынъ уьйине аькелингенлериннен корктылар. Бир бирине: «Алдынгы келуьвимизде шувалларымызга кайтарылган куьмисти урлаганымызды айтып, бизди бир ерге аькетедилер! Сонъ бизге шапкынлык этееклер, ыргатлыкка алып, эшеклеримизди аькетееклер!» – дедилер.

¹⁹ Уьйдинъ босагасында олар Юсуптынъ уьйин юргисткен куллыкшыдынъ касына келип:

²⁰ «Иемиз, сизге айтпага ызын беринъиз! Биз аслык алмага алдын да келгенмиз. ²¹ А кеше, конган еримизге етип, шувалларымызды ашканда, мине аьр биринде куьмис бар эди – аьр кимимиз тоьлеген оьлшемде. Биз сол куьмисти артка аькелдик. ²² Аслык алар уьшин тагы да куьмис аькелдик. А бизим шувалларга куьмисти ким салганын билмеймиз», – дедилер.

²³ «Кайгырманъыз, – деди куллыкшы, – коркпанъыз. Акшады сизинъ Алла, атанъыздынъ Алласы, шувалларыныызга салган болар. Куьмисинъизди мен толысы ман алганман!» Сонъ оларга Шимонды шыгарды.

²⁴ Куллыкшы оларды Юсуптынъ уьйине киргистти, аякларын ювмага сув аькелди, эшеклерине ем берди. ²⁵ Кардашлар савгаларын шыгарып салдылар, уьйледе Юсупты йолыгар уьшин: уьйле асын сонда ашаякларын эситкен эдилер. ²⁶ Юсуп уьйине келгенде, олар савгаларын бердилер эм онынъ аякларына йыгылып сежде кылдылар. ²⁷ Юсуп саламласып: «Карт атанъыз калай яшайды, онынъ акында сиз хабарлаган эдинъиз? Савым?» – деп сорады.

²⁸ Кардашлары: «Атамыз, сенинъ кулынъ, аман-эсен», – деп явапладылар эм сежде кылып, онынъ аякларына йыгылдылар.

²⁹ Юсуп тоьгерегине карап, Беняминди, оьзининъ тувган кардашын коьрип: «Бу сиз мага айтатаган кишкей кардашынъыз ба?» – деп сорады. Эм айтты: «Алла сага рагимли болсын, улым!»

³⁰ Юреги суюьвден кардашына шанышты, йыламага аз калды. Соны уьшин тез болып шыгып, баска пешке кетип, сонда йылады. ³¹ Оннан сонъ бетин ювды, янъыдан конактарга кирди, оьзи оьзин колга алып, ас бермеге буйырды.

³² Юсупка асты оьз алдына бере эдилер, кардашларына да оьз алдына, Юсуп пан бирге ашаган мысырлыларга да солай. Мысырлылар

еврейлер мен бирге ас ишпейдилер: бу мысырлыларга арам. ³³ Кардашлар Юсуп алдында тете тетеси мен олтырган эдилер, уьйкеннен баслап кишкейге дейим, эм сейирсинип, бир бирлерине карай эдилер. ³⁴ Юсуп оьзининъ сыпырасыннан оларга уьлислер йиберди, Беняминге, баскаларга коьре, бес кере коьп. Иштилер, едилер, Юсуп пен бирге кейфлендилер.

Юсуп пайхамбар кардашларын сынайды

44 Юсуп уьйин юргисткен куллыкшысына: «Бу аьдемлердинъ шувалларын не кадер аькеталсалар сол кадер аслыкка толтыр. Аьр бирининъ шувалына тагы да куьмис салынъыз. ² Кишкейдинъ шувалына, ол аслык уьшин берген куьмис пен бирге, меним куьмис тостакайымды да салынъыз». Юсуп калай айткан болса, куллыкшысы солай этти.

³ Танъ атар-атпас, конактарды эшеклери мен бирге йолга шыгардылар. ⁴ Кардашлар шахардан шыктылар, тек эрек кетпеге уьлгирмедилер. Юсуп куллыкшысына: «Тез болып артларыннан ет! Етсенъ айт: „Неге сиз ийгиликке яманлык пан яваплайсыз? ⁵ Неге меним иемнинъ куьмис тостакайын урлагансыз? Меним ием сол тостакайдан ишеди эм оны ман бал ашады. Яман ис ислединъиз сиз!“» – деди.

⁶ Куллыкшы оларды кувып етти, калай буйырылган болса, солай айтты. ⁷ Кардашлар явапладылар: «Бизим иемиз, не уьшин соьйтип айтасынъ? Биз, сенинъ ыргатларынъ, бу затты калай этип болармыз? ⁸ Биз шувалларымыздынъ басында тапкан куьмисти де артына, Кенан ериннен аькелдик. Аьше, сенинъ бийинънинъ куьмисин эм алтынын калай урлар эдик? ⁹ Бизим биревимизде сол урланган тостакай табылса, сога оьлим оькимин шыгарсынлар, а биз баьримиз де бийимизде ыргатлыкта калармыз».

¹⁰ «Аьруьв. Сиз калай айткан болсанъыз, солай болсын, – деди куллыкшы, – тек ыргат болып, кимде тостакай табылса, сол калаяк, калганларынъыз шуьшсиз болаяктар».

¹¹ Кардашлардынъ аьр бири тез болып шувалын ерге туьсирди эм ашты. ¹² Куллыкшы баьрин де уьйкеннен кишкейге тете тетеси мен тинтти. Тостакай Беняминнинъ шувалында табылды.

¹³ Кардашлар [кайгыларын билдирип,] кийимлерин йьрттылар, тагы да эшеклерин юклеп, шахарга кайттылар.

¹⁴ Юда эм кардашлары Юсуптынъ уьйине келгенде, Юсуп аьле де сонда эди. Олар онынъ аягына йыгылдылар. ¹⁵ Юсуп оларга: «Соьйтип калай эттинъиз? Сиз билмейсизбе, аьше, мендей аьдемлер бал ашпага уста боладылар?» – деди.

¹⁶ «Иемизге не айтып боламыз? – деди Юда, – Калай соьйлейик? Калай сенинъ алдынъда акланайык? Алла бизим шуьшимизди ашыклайды. Буюгуьннен баслап биз бийимиздинъ

ыргатларымыз – эм кимде тостакай табылган, эм де баъри калганлар».

¹⁷ «Йок, – деди Юсуп, – мен ол затты этпем! Кимде тостакай табылган, сол меним ыргатым болаяк, а сиз атанъызга аман-эсен кайтынъыз».

¹⁸ Сонда Юда Юсупка юзык келип: «Бийим меним! – деди. – Ызын бер мага сени мен соьйлемеге. Ашувланма, бийим, ыргатынъа. Билемен, сен – фараонга тенъсинъ! ¹⁹ Сен, бийим, бизге, кулларынъга сораган эдинъ, атанъыз бар ма, эм баска кардашынъыз бар ма, деп. ²⁰ Бийимиз, биз сага явапладык, атамыз сав, ама бек карт, эм онынъ кишкей улы да бар деп. Ол онынъ картлыгынынъ баласы. Тек ол анасынынъ балаларыннан ялгыз сав калган, кардашы оьлген. Атамыз оны бек суюеди.

²¹ Тек сен бизге, кулларынъа: „Кишкей кардашынъызды аькелинъыз, оны коьзим мен коьрейим“, дединъ. ²² Биз сага, бийимиз, айттык: „Яс атамызды таслап болмаяк: атамыз айырылысувды коьтерип болмаяк, оьлеек“, деп. ²³ Тек сен айттынъ бизге, ыргатларынъа, „Кишкей кардашынъыз сизи мен келмесе, тагы да коьзиме коьринменъыз“, деп.

²⁴ Уьйимизге кайтканда атамызга, сенинъ ыргатынъа, соьзлеринъди айттык, бийим.

²⁵ Атамыз „Тагы да кетип бираз аслык сатып алынъыз“, деп буйырганда, ²⁶ „Биз кишкей кардашымызды алмай барып болмаякпыз; онсыз сол аьдемнинъ коьзине коьринип болмаякпыз“ деп айттык.

²⁷ Бизим атамыз, сенинъ ыргатынъ, бизге: „Билесинъиз, пишем мага эки ул тапты, – деди. –

²⁸ Бири йок болды. Оны айванлар талаган, – деп ойландым. Соннан сонъ мен оны коьрмедим.

²⁹ Энди сиз меннен экиншисин де тартып аласынъыз. А ол да баьлеге туьссе ша? Сиз амалтын мен, ак шашлы карт, кайгыдан оьлип, ахыретке кетеекпен!“

³⁰ Уьйге атама, сенинъ ыргатынъа, кишкей кардашымды алмай калай барайым? Атамды яшавга ол байлайды. ³¹ Атамыз онсыз келгенимизди коьрсе, оьлеек. Бийимиз, биз уьшин атамыз, сенинъ ыргатынъ, кайгыдан оьлип ахыретке кетеек! ³² Мен, сенинъ ыргатынъ, кишкей кардашымды сага кайтараякпан, ол болмаса яшавымнынъ сонъ куьнине дейим алдынъда шуьшли болаякпан деп, басым ман атамга ант эткенмен. ³³ Суьйткенде, бийим, ястынъ орнына мен булайда ыргатынъ болып калайым! А ол кардашлары ман кайтсын. ³⁴ Мен онсыз атамга калай кайтарман? Атамнынъ кайгысын коьтерип болмаякпан!»

Юсуп пайхамбар оьзин кардашларына танытады

45 Юсуп, аьдемлерининъ касында оьзин оьзи ыслалмай: «Баьрисин де муннан шыгарынъыз!» – деп бакырды. Ким болганын

кардашларына айтканда, Юсуптынъ касында бирев де йок эди. ² Ол куьшли давысы ман йылаганнан себеп, мысырлылар эситедилер, хабар фараоннынъ уьйиндегилерге де етеди.

³ «Мен – Юсуп, – деди ол кардашларына. – Атам савым?» А олар, бир явап да бералмай, катып калган эдилер.

⁴ «Касыма келинъиз», – деди Юсуп. Кардашлары ювыкладылар. «Бу – мен, Юсуп, – деп косты, – сизинъ Мысырга саткан кардашынъыз.

⁵ Оьзинъизди кыйнаманъыз, мени мунда сатканынъыз уьшин мыдахланманъыз. Мени мунда Алла сизинъ яшавынъызды куткарув уьшин эртерек йиберген. ⁶ Мине эки йыл ашлык болганы, энди де бес йыл ер айдав, аслык орув болмаяк.

⁷ Алла, ырувынъыз ер уьстинде бардырылсын эм сав калганларынъыз коьп санлы болсын деп, мени сизден эртерек йиберди. ⁸ Соьйтип сиз тувыл, Алла мени мунда йиберди. Онынъ эмири мен мен фараонга ата, баьри уьйиндегилерге бий эм буьтин Мысыр ерине басшы болдым. ⁹ Асыгынъыз атамызга, айтынъыз ога: „Улынъ Юсуп булай айтады: Алла мени буьтин Мысырга басшы этти. Кешикпе, кел мага. ¹⁰ Сен меннен узак болмаган ерде яшаяксынъ, Гошен еринде, улларынъ эм йиенлеринъ мен, суьруьвлеринъ, туварларынъ эм баьри мал-муьлкинъ мен. ¹¹ Мен сенинъ яшавынъды солай орынластырырман не сага, не сенинъ аьелинъе, не малынъа кытлык келмеек – алдыда энди де бес ашлык йылы бар“.

¹² Карашынъызтагы! – деди Юсуп. – Кара, Бенямин, кардашым! Бу менмен де, мен сизи мен соьйлеймен! ¹³ Атама Мысырда уллы данъкым болганын айтынъыз. Хабарланъыз баьри коьрген затлар акында эм тез болып атамды мунда аькелинъиз!»

¹⁴ Сонъ Юсуп Беняминди, кардашын, кушаклап, йылады. Бенямин де, оны кушаклап, йылады.

¹⁵ Оннан сонъ, аьле де йылап, Юсуп калган кардашларын оьпти. Кардашлары оны ман хабарласып басладылар. ¹⁶ Юсупка кардашлары келгени акында хабар фараоннынъ уьйине етти. Фараон эм онынъ куллыкшылары бек суьйиндилер, ¹⁷ эм фараон Юсупка айтты: «Кардашларынъа эшеклерин юклеп Кенан ерине бармага буйыр. ¹⁸ Атанъызды эм аьеллеринъизди мунда аькелинъиз. Мен сизге Мысырдынъ энъ аьруьв ерлерин береекпен. Бизим кыралдынъ моллыгы ман рахатланаяксыз. ¹⁹ Сага буйыраман: оларга айт, пишелери эм балалары уьшин Мысырдан куьйме арбалар алсынлар; оьзлери мен бирге атанъызды да алып келсинлер. ²⁰ Калган мал-муьлк уьшин кайгырмасынлар: Мысырдынъ энъ ийги затлары оларда болаяк!»

²¹ Исраилдинъ [Якуптынъ] уллары соьйтип эттилер. Юсуп оларга, фараон буйыргандай, куьйме арбалар эм йолга азык берди. ²² Олардынъ

аър бирине янъы кийим, Беняминге 300 кесек куъмис пен бес янъы кийим берди. ²³ Атасына он эшекке тиеп Мысыр ерининъ энъ аъруъв затларын эм он ургашы эшек пен йолга аслык, оътпек эм баска азык-туълик йиберди. ²⁴ Сонъ кардашлары ман аманласты. Олар кетятырганда Юсуп: «Йолда даваласпанъыз!» – деп айтты.

²⁵ Олар Мысырды калдырып, Кенан ерине, аталарына кайттылар. ²⁶ «Юсуп сав! – дедилер олар Якупка. – Ол энди буътин Мысырга басшы!» Якуптынъ юреги токтап калды: ыйнанмады. ²⁷ Уллары ога Юсуптынъ соъзлерин кайтарып айттылар. Якуп оъз коъзлери мен Юсуп оны Мысырга аькелмеге деп йиберген куыйме арбаларды коьргенде, коьнъили коьтерилип, айтты: ²⁸ «Болды! Суьйткенде, улым Юсуп сав! Барайым, оьлеектен алдын оны коьрейим!»

Якуп пайхамбар Мысырга барады

46 Исраил [Якуп] болган мал-муълкин йыйып, йолга шыкты. Беэр-Шевага келгенде, атасы Исхактынъ сежде кылган Алласына курманлык этти. ² Алла оны туьндеги коьринисте шакырды: «Якуп, Якуп!»

«Эситемен», – деп яваплады Якуп.

³ Алла: «Мен Алла, атанънынъ сежде кылган Алласы. Коркпа, бар Мысырга: сонда Мен сеннен уллы халк яратаякпан. ⁴ Мен Оъзим сени мен бирге Мысырга бараякпан эм тувдыкларындъ бу ерге кайтараякпан. Юсуп оъзининъ коллары ман сенинъ коьзлериндъи ябаяк», – деди.

⁵ Якуп Беэр-Шевады калдырды. Уллары Якупты эм оьзлерининъ пишелери мен балаларын Фараон оларды Мысырга аькелер уьшин берген куыйме арбаларга олтырттылар. ⁶ Олар суьруьвлерин алдыларына салып, баъри Кенанда йыйган мал-муълклерин алып бара эдилер. Соьйтип Якуп баъри тувдыклары ман Мысырга коьшти:

⁷ улларын, йиенлерин, кызларын, кыз йиенлерин – баъри ырувын Мысырга аькелди.

⁸ Мине Мысырга коьшкен Исраил улларынынъ – Якуп эм онынъ улларынынъ атлары:

Якуптынъ тунъышы – Рубен. ⁹ Рубеннинъ уллары: Ханок, Паллу, Хесрон эм Карми.

¹⁰ Шимоннынъ уллары: Емуел, Ямин, Охад, Якин, Сохар эм Шаул, кенанлы хатынынынъ улы.

¹¹ Левийдинъ уллары: Гершон, Кохат эм Мерари.

¹² Юдадынъ уллары: Эр, Онан, Шела, Перес эм Зерах. Эр эм Онан аьле Кенан еринде оьлгенлер. Перестинъ уллары: Хесрон эм Хамул.

¹³ Иссакардынъ уллары: Тола, Пува, Яшув эм Шимрон.

¹⁴ Завулоннынъ уллары: Серед, Элон эм Яхлеел.

¹⁵ Булар Якуптынъ Леядан тувдыклары. Лея улларын, кызы Динадай болып, Паддан-Арам еринде тапты. Якуптынъ Леядан баъри тувдыклары – 33 аьдем.

¹⁶ Гадтынъ уллары: Сифйон, Хагги, Шуни, Эсбон, Эри, Ароди эм Арели.

¹⁷ Ашердинъ уллары: Имна, Ишва, Ишви эм Бериа. Ашердинъ кызы – Серах. Бериадынъ уллары: Хевер эм Малкиел.

¹⁸ Булар Якуптынъ, Лаван кызы Леяга таьвке этип берген Зилпадан тувдыклары – 16 аьдем.

¹⁹ Якуптынъ Рахелден уллары: Юсуп эм Бенямин.

²⁰ Юсуптынъ Мысырда Хелиопол шахардынъ дин куллыкшысы Потиферадынъ кызы Аснаттан эки улы болды: Манаше мен Эпрайым.

²¹ Беняминнинъ уллары: Бела, Бекер, Ашбел, Гера, Нааман, Эхи, Рош, Муппим, Хуппим эм Ард.

²² Бу Якуптынъ Рахелден тувдыклары – 14 аьдем.

²³ Даннынъ улы: Хушим.

²⁴ Напталийдинъ уллары: Яхсеел, Гуни, Есер эм Шиллем.

²⁵ Бу Якуптынъ Лаван Рахелге берген таьвкесиннен, Билхадан тувдыклары – ети аьдем.

Исраил уллары Мысырда орынласадылар

²⁶ Якуп пан бирге Мысырга келгенлердинъ саны – келинлерди санамай, онынъ тувра тувдыклары – 66 аьдем. ²⁷ Мысырда Юсупта оннан алдын тагы да экев тувган эди. Соьйтип, Мысырга коьшкен Якуптынъ ырувынынъ саны савлай 70 аьдем болды.

²⁸ Якуп Юдады, Гошенге барган йолды коьрсетер уьшин оьзиннен алдыга, Юсупка йиберди. Олар Гошенге еткенде, ²⁹ Юсуп арбасын аьзирлеп, Гошенге, атасы Исраилдинъ [Якуптынъ] алдына шыкпага кетти. Ол атасын коьргенде, кушаклап, мойнында коьп йылады.

³⁰ Исраил сонда айтты: «Сени сав-эсен коьргеннен сонъ, тынышлык пан оьлип болаякпан».

³¹ Юсуп кардашларына эм савлай ырувына: «Мен барып, фараонга хабар билдирейим. Кенаннан меним кардашларым эм ырувым келген, ³² олар шобанлар, мал багадылар, оьзлери мен кой, эшки, сыйыр эм болган байлыкларын алып келгенлер, деп айтайым. ³³ А фараон сизди шакырып, не зат пан каьрлейсинъиз деп сораганда, ³⁴ булай айтынъыз: „Биз, сенинъ ыргатларынъ, аталарымыздай, кишкейден, мал багамыз“. Сол заманда ол сизди Гошен деген бир ерде орынластыраяк, неге десе шобанларды мысырлылар арам деп санайдылар», – деди.

47 Фараонга барып, Юсуп айтты: «Кенан ериннен меним атам эм кардашларым келдилер, койлары эм эшкилери мен, сыйырлары ман, мал-муълкери мен. Соьле олар Гошен еринде». ² Юсуп фараонды кардашларынынъ бесеви мен таныстырды.

³ Фараон не мен каьр шегетаганлары акында сорады, олар да: «Биз, сенинъ ыргатларынъ, аталарымыздай болып, мал багамыз». ⁴ Эм тагы да: «Биз бу ерге бираз турар уьшин келдик. Бизге,

сенинъ ыргатларынъа, мал бакпага ер йок, Кенанда энди де уйкен ашлык. Бизге, ыргатларынъа, Гошенде ерлеспеге ызын бер», – деп тиледилер.

⁵ Фараон Юсупка: «Сага атанъ, кардашларынъ келгенлер. ⁶ Савлай Мысыр ери сенинъ алдынъда. Атанъды, кардашларынъды кыралымыздынъ энъ аьруув ерлеринде орынластыр: Гошенде яшасынлар. Араларында келискен аьдемлер бар болса, меним суьруувлеримди карамага сал».

⁷ Оннан сонъ Юсуп фараонга атасын аькелип таныстырды. Якуп фараонга разылыгын берди.

⁸ Фараон сорады: «Неше ясындасынъ?» – деп.

⁹ «Бу дуныяда мен 130 йыл яшадым», – деп яваплады Якуп. – Бу коьп тувыл, эм бу йыллар мага кыйын болды. Меним ата-бабаларым яшаган йыллар ман тенълестирип болмаяк. ¹⁰ Тагы да фараонга разылыгын берип, Якуп кетти.

¹¹ Юсуп, фараон калай буйырган болса, солай этип, атасы ман кардашларын Мысырдынъ энъ аьруув еринде, Рамсесте, орынластырды, ер берди.

¹² Атасына эм кардашларына, баьри ырувына Юсуп аьр бир аьелдинъ балаларынынъ санына коьре аслык беретанган эди.

Ашлык куьшленеди

¹³ Ашлык куьшленди, эш бир кыралда энди аслык калмады. Мысырды эм Кенанды бийлеген ашлык бек каты эди. ¹⁴ Юсуп, аслыкты Мысыр эм Кенанда яшавшыларга сатып, фараоннынъ казнасына сол ерлердеги баьри куьмисти йыйды. ¹⁵ Мысырда эм Кенанда куьмис калмаганда, мысырлылар Юсупка келдилер эм айттылар: «Бер бизге аслык! Биз сенинъ коьзинънинъ алдында оьлмеге керекпиз бе, аьше? Куьмисимиз таьвесилди!»

¹⁶ «Эгер куьмисинъиз таьвесилген болса, малынъызды аькелинъиз, аслыкты малга авыстыраякпан», – деди Юсуп. ¹⁷ Олар малларын айдап аькелдилер. Юсуп аслыкты малга авыстырып баслады: атларга, койларга, эшкилерге, сыйырларга, эшеклерге. Бир йыл бойы ол малга аслык авыстырды.

¹⁸ Сол йыл оьткеннен сонъ, олар экинши йыл ога келип: «Сеннен ясыралаяк тувылмыз, бийимиз: куьмисимиз де, малымыз да таьвесилди, баьриси де сага коьшти. Бизге энди авыстырмага, тенлеримиз эм ерлеримиз болмаса, эш бир зат та калмады.

¹⁹ Энди сенинъ коьзлеринъ алдында еримиз бен бирге оьлмеге калдыма? Бизди де, еримизди де аслыкка авыстырып ал – эм биз еримиз бен бирге фараоннынъ ыргатлары болаякпыз. Тек сен, бизди сав калдырар уьшин, еримиз де бослыкка айланмасын деп, бизге урлык бер», – дедилер.

²⁰ Соьйтип Юсуп фараонга буьтин Мысырдагы ерлерди сатып алды. Мысырлылар, биревиде калмай, эгин эккен кырларын саттылар – сондай куьшли эди ашлык. Буьтин ер фараоннынъ

байырлыгы болды, ²¹ а мысырлылардынъ баьрин де – кыралдынъ бир шетиннен бир шетине дейим – Юсуп фараоннынъ ыргатлары этти. ²² Тек дин куллыкшылардынъ ерлерин сатып алмады. Олар фараоннан айлык алып, фараон берген айлык пан кешинедилер. Соны уьшин олар ерлерин сатпадылар.

²³ Юсуп халкка: «Мен сизди эм еринъизди фараонга сатып алдым. Энди урлык алынъыз эм ерге шашынъыз. ²⁴ Орып алган аслыгынъыздынъ бесинши кесегин фараонга береексинъиз, доьрт кесегин оьзинъизге урлыкка эм азыкка калдыраяксыз. Оьзинъиз, уьйдегилеринъиз эм балаларынъыз есин», – деди.

²⁵ Мысырлылар: «Сен бизди оьлимнен куткардынъ! Сен бизге рагимлисин, бийимиз. Буьгуьннен арбатын биз фараоннынъ ыргатларымыз», – дедилер.

²⁶ Юсуп аслыктынъ бес кесегиннен бирининъ фараонга берилуьвин Мысырда закон этти. Сол закон энди де сакланады. Тек дин куллыкшылардынъ ерлери фараонга байыр болмады.

²⁷ Исраиллилер Мысырдынъ Гошен деген еринде орынластылар. Онда олар ер иелери, балалы эм коьп санлы болдылар. ²⁸ Якуп Мысырда 17 йыл яшады. Онынъ оьмири 147 йыл болды. ²⁹ Оьлеек вакыты келгенде, Якуп улы Юсупты шакырды эм айтты: «Рагимлик коьрсет, янбасыма тий, мени суьйсень туьзлик этип, мени Мысырда коьммеске ант эт. ³⁰ Мен оьлип ата-бабаларымнынъ янына кеткенде, меним илесимди Мысырдан аькетип, ата-бабаларымнынъ кешенесинде коьмерсинъ».

«Мен, сен калай айткан болсанъ, солай этермен», – деди Юсуп.

³¹ «Ант эт», – деди Якуп. Юсуп ант этти. Якуп, яткан орнынынъ ушына таянып, Аллага табынды.

Якуп пайхамбар Юсуп пайхамбардынъ эки улына разылыгын береди

48 Бир кесек заманнан сонъ Юсуп, атасынынъ авырганын билип, улларын, Манаше мен Эпрайымды, оьзи мен алып, йолга шыкты.

² «Сенинъ улынъ Юсуп келди», – дедилер Якупка. Ол, карувын йыйып, яткан орынында олтырды.

³ Якуп Юсупка: «Бир заманда Кенан еринде, Луз шахарында мага Куьдиретли Алла коьринип, разылыгын коьрсетти ⁴ эм айтты: „Мен сенинъ ырувынъды емисли эм коьп санлы этеекпен, сеннен коьп халкларды яратаякпан, сосы ерди оьмирлерге сенинъ тувдыкларынъа байыр этеекпен“. ⁵ Эм энди, мен келгеннен алдын Мысырда тувган улларынъды мен оьзимнинъ улларым этемен. Энди Манаше ман Эпрайым – Рубен эм Шимонга тенъли меним улларым. ⁶ А муннан сонъ туваяк улларынъ сеники болаяк, тек кардашларынынъ ырувларында саналаяклар эм

асабалык пайларын алаяклар. ⁷ Мен Паддан-Арамнан кайтатырганда, Рахел Кенан еринде, барган йолда Эфраттан (соьлеги Бетлехем) узак болмаган ерде, йол уьстинде ян берди. Сонда мен оны коьмдим – Эфратка барган йолда», – деди.

⁸ Юсуптынъ балаларына карап, Израил [Якуп] онадан сорады: «Ким ди булар?»

⁹ «Олар, – деди Юсуп, – мага бу ерде Алла савга эткен улларым».

«Касыма аькел оларды, – деди Израил, – мен оларга разылыгымды берейим».

¹⁰ Картлык Израилдинъ коьзлерин капаган эди – ол бир зат та коьрмейди. Юсуп улларын онынъ касына аькелди; Израил оларды оьпти, кушаклады ¹¹ эм Юсупка айтты: «Мен сени де коьрермен деп уьмит этпеген эдим, а мине Алла мага сенинъ улларынъды коьрмеге де наьсип берди».

¹² Юсуп улларын атасынынъ кушагыннан алды, ога ерге дейим энъкейип сежде кылды. ¹³ Сонъ Юсуп Эпрайымды онъ колы ман Израилдинъ сол ягына, а Манашеди сол колы ман Израилдинъ онъ ягына аькетти. ¹⁴ Ама Израил онъ колын Эпрайымнынъ, кишкейдинъ, басына, сол колын – Манашединъ, уьйкеннинъ, басына салганда, колларын биле-биле кашландырды.

¹⁵ Израил Юсупка сосындай соьзлер мен разылыгын берди: «Меним аталарым, Ибрагим эм Исхак, сежде эткен Алла, соьлеге дейим аьр дайым мени багатаган Алла, ¹⁶ мени аьр бир яманлыктан куткаратаган маьлек, бу ясларга да разылыгын берсин! Меним атым эм меним аталарым Ибрагим эм Исхактынъ атлары бу яслар ман яшасын! Дунияда сансыз коьп болсын олардынъ тувдыклары!»

¹⁷ Юсуп атасынынъ Эпрайымга онъ колын салганын янъылыс эткендей коьрип, атасынынъ Манашединъ басына салайак болды. ¹⁸ «Атам, уьйтип тувыл, – деди Юсуп, – мине тунъыш, ога онъ колынъды сал».

¹⁹ Тек атасы унамады. «Билемен, – деди, – билемен, улым. Оннан да халк яратылаяк, ол да уллы болаяк. Кене де кишкей кардашы оны озаяк эм онынъ ырувыннан коьп халк яратылаяк».

²⁰ Мине сол куьн Израил немерелерине сосындай соьзлер мен разылыгын берди: «Израил уллары „Алла сени Эпрайым мен Манашедей этсин!“ деп сизинъ атынъыз бан разылык берееклер». Соьйтип Эпрайымды Манашединъ алдына салды.

²¹ Оннан сонъ Израил Юсупка айтты: «Мен тезден оьлеекпен. Тек Алла сизи мен болаяк эм сизди ата-бабаларынъыздынъ ерине кайтараяк. ²² А мен сага кардашларынънан артык бир ер уьлисин – Шехемди беремен. Мен оны аморлылардан кылышым эм яйым ман тартып алганман».

Якуп пайхамбардынъ ахыр соьзлери

49 Сонъ Якуп улларын шақырып:
«Йыйылынъыз: келеекте сизди не

саклаганын айтайым. ² Ювыкланъыз, тынъланъыз, Якуптынъ уллары, Израилди тынъланъыз, атанъызды!

³ Рубен, меним тунъышым, меним куьдиретим, Меним эр куьшимнинъ биринши емиси, Мактав эм куват ягыннан баьрисиннен де сен йогары!

⁴ Сувдай токтатып болмаган, Энди биринши болмаяксынъ, Атанънынъ орнына ятып, пишеси мен уйклаганнан

сонъ,
Арам эттинъ яткан орнымды!

⁵ Шимон эм Левий, кардашлар,
Кылышлары – залымлыктынъ савытлары!

⁶ Мен олардынъ ойларында катнаспайман,
Йыйылувларына косылмайман.
Неге десе ашувланып аьдем оьлтиредилер,
Завык уьшин бугаларды зарарлайдылар.

⁷ Сондай каты болган ашувлары наьлет болсын!
Наьлет болсын залым болган оьпкелери!
Якуптынъ уллары ишинде боьлермен оларды,
Израилдинъ уллары арасында шашарман!

⁸ Юда, кардашларынъ сени мактаяклар.
Колынъ явларынънынъ елкесинде болаяк,
Алдынъда кардашларынъ сежде кылаяк.

⁹ Сен яс арслан кибик, Юда,
Авдан кайтып ерге ийилерсинъ, улым.
Арслан, арсландай ятарсынъ.
Ким сени тынышсызландырар?

¹⁰ Патшадынъ аса таягы Юдадынъ колыннан
кетпеек,

Басшылык аьр заман онынъ ырувында калаяк;
Ахырында аса таягынынъ Иеси † келеек,
Сонда халклар ога бойсынаяклар.

¹¹ Ол эшегин юзим терегине,
Эшектинъ баласын энъ яхшы юзим терегине
байлайды;

Кийимлерин шагырда,
Капталын юзим канында шайкайды.

¹² Коьзлери онынъ – шагырдан койы,
Тислери суьттен ак.

¹³ Завулон денъиз янынъда яшаяк,
Кемелер токтаган ер болаяк.
Онынъ шети Сидонга дейим бараяк.

¹⁴ Иссахар – карувлы эшектей,
Юклердинъ арасында яткан;

¹⁵ Ол тыншаяк аьруьв орын, коьнъилге яраган ер
коьрсе,

Аркасын юк астына салады,
Ыргат болып ислейди.

¹⁶ Дан оьзининъ халкын басшылаяк:
Ол да Израилдинъ бир ырувы.

¹⁷ Дан йолда бир йыландай болаяк,
Увлы йыландай йол уьстинде.
Аттынъ аягын шакса,

† Дунияды куткарган Уллы Патша, Масих. Иса Масих – Юда ырувыннан.*

Атлы йыгылар аттан.
¹⁸ Раббий, сакла! Сага сенемен!
¹⁹ Гадка тонавшылар шабаяклар,
 Ама олардынъ артларыннан ол ушар тонамага.
²⁰ Ашердинъ асы таътли болаяк,
 Ол патшага тийисли ас-сув таптыраяк.
²¹ Напталый эркин этилген кийиктей,
 Оннан ярасык балалар туваяк.
²² Юсуп – емисли юзим терегиндей,
 Булак янында емисли юзим терегиндей.
 Онынъ бутаклары иргединъ басыннан
 оьтедилер.
²³ Садакшылар аямай ога шапкынлык эттилер,
 Явласып ога ок аттылар.
²⁴ Ама Якуптынъ куьдиретли Алласы аркалы,
 Исраилге багып куьш беруьвши Алла аркалы
 Юсуптынъ яйы берк калды, коллары куват алды.
²⁵ Сага ярдам этуьвши – атанънынъ Алласы,
 Разылыгын беруьвши – куьдиретли Алла.
 Ол коьклерден явган ямгырдынъ
 эм ердинъ тубиннен шыккан сувлардынъ
 яхшылыклары ман,
 Эмшеклердинъ эм карынлардынъ яхшылыклары
 ман
 Сага разылыгын коьрсетеек.
²⁶ Атанънынъ берген разылыгы
 Бурынгы тавлардынъ яхшылыкларыннан,
 Оьмирли тоьбелердинъ моллыкларыннан
 уллы;
 Олар Юсуптынъ басында,
 Кардашлары арасында басшы болганнынъ
 тоьбесинде болсынлар.
²⁷ Бенямин йырткыш боьридей;
 Эртеньликте курманлыгын кемиреди,
 Кеште олжасын уьлеседи», – деди.
²⁸ Сондай Исраилдинъ он эки ырувы. Аталары
 оларга разылыгын бергенде бу соьзлерди айтты,
 аьр бирине ога тийисли кепте разылыгын берди.

Якуп пайхамбардынъ оьлими эм коьмилуьви

²⁹ Сонъ Якуп улларына насихатлап: «Тез арадан мен оьлип ата-бабаларыма кетеекпен. Мени ата-бабаларымнынъ касына, хетли Эфроннынъ данъылындагы дорбында коьминъиз. ³⁰ Бу дорбын – Кенан ериндеги Мамре шахарына ювык болган Макпела данъылында. Ибрагим дорбынды хетли Эфроннан мезарлык ер деп данъыл ман бирге сатып алган эди. ³¹ Онда Ибрагим мен Сара, эм Исхак пан Ревека коьмилген, сонда мен Леяды да коьмдим. ³² Данъыл эм сондагы дорбын хетлилерден алынган», – деди.
³³ Якуп, улларына сондай насихат айтып кутылганда, аяклары орнына йыйды, оьлип ата-бабаларына кетти.

50 Юсуп атасынынъ тенине бавырлады эм йылады, бетин оьпти. ² Оьзине байыр эмлевшилерине атасы Исраилдинъ [Якуптынъ]

тенин бальзамламага буйырды. Эмлевшилер тенди бальзамладылар. ³ Бу ис 40 куьнде этилип кутылды. Бальзамлавга бу кадер заман керек. 70 куьн мысырлылар Исраилдинъ [Якуптынъ] артыннан йылап турдылар.

⁴ Тулланув заманы кеткенде, Юсуп фараоннынъ куллыкшыларына тиледи: «Рагимлик коьрсетинъиз, фараонга айтынъыз: ⁵ Меним атам меннен соьз алган: ол оьлгенде, мен оны Кенан еринде, оьзи аьзирлеген кешенеде, коьммеге керекпен. Мага барып, атамды коьммеге ызын бермеге тилеймен – оннан сонъ кайтаякпан».

⁶ Фараон разы болды: «Бар эм атанъды коьм. Атанънды толтыр», – деди.

⁷ Соьйтип Юсуп атасын коьммеге кетти. Оны ман бирге фараоннынъ буьтин куллыкшылары, сарай тамадалары, мысыр ерининъ аксакаллары, ⁸ эм Юсуптынъ савлай аьели, баьри кардашлары, савлай атасынынъ уьйиндегилери кеттилер. Гошен еринде тек балалары эм туварлар ман сыйырлары калдылар. ⁹ Арбалар ман атлылар, олардынъ артыннан коьплеген халк бара эди.

¹⁰ Йордан сувынынъ артындагы Атад ындырына еткенде, олар бек уьйкен сыйт коьтерип йыладылар. Юсуптынъ атасынынъ сыйты ети куьн этилди. ¹¹ Сол ерде яшаган кенанлылар Атад ындырында тулланувды коьргенде: «Мысырлылар калай ашы йылайдылар!» – деп айттылар. Соны уьшин Йордан сувынынъ артындагы бу ер Авел-Мисрайим † деп айтылады.

¹² Якуптынъ уллары аталарынынъ ыркын толтырдылар: ¹³ онынъ тенин Кенанга аькелдилер эм Махпеладынъ данъылындагы дорбында коьмдилер. Мамреден узак болмаган дорбынды Ибрагим хетли Эфроннан коьммеге ер деп данъыл ман бирге сатып алган эди.

¹⁴ Атасын коьмгеннен сонъ, Юсуп кардашлары эм оны ман бирге оьмираллага келгенлердинъ баьриси мен Мысырга кайтты.

Юсуп пайхамбар кардашларына соьз береди

¹⁵ Энди аталары оьлгеннен сонъ, Юсуптынъ кардашлары ойландылар: «Билким Юсуп энди де бизди коьрип болмайды. Биз ога эткен яманлыклар уьшин бизден оьшин алмага суьйсе, не этермиз?»

¹⁶ Соьйтип олар Юсупка аьдем йиберип булай айтпага буйырдылар: «Оьлеектен алдын атамыз сага оьсиетин айтпага тиледи: ¹⁷ „Бек тилеймен, кардашларынынъ куьналарын, шуьшлерин кешир. Олар сага яманлык эттилер“. Энди кешир бизди, биз сенинъ атанъ сежде кылган Алладынъ кулларымыз!»

Юсуп, сол соьзлерди эситип, йылады. ¹⁸ Оннан сонъ кардашлары оьзлери де келдилер, алдында ерге йыгылдылар эм айттылар: «Энди биз сенинъ ыргатларынымыз!»

† «Авел-Мисрайим»нинъ маьнеси* Мысырлылардынъ йылавлары

¹⁹ «Коркпанъыз, – деди Юсуп, – Мен Алламан ма?
²⁰ Сиз мага яманлык этпеге ойландынъыз, ама Алла оны ийгиликке айландырды: буьгуьн эткениндей, коьп аьдемнинъ яшавын куткарады!
²¹ Коркпанъыз, мен сизинъ эм балаларынъыз акында дайым да каьр шегеекпен». Сол танъ соьзлери мен ол оларды тыншайтты.

Юсуптынъ оьлими

²² Соьйтип, Юсуп Мысырда оьзининъ кардашлары ман яшап турды. Ол 110 йыл яшады.
²³ Эпрайымнынъ балаларын да, немерелерин де коьрмеге эм Манашединъ улы Махирдинъ янъы

тувган балаларын тизине алмага Алла наьсип берди.

²⁴ «Мен тезден оьлеекпен, – деди Юсуп кардашларына. – Тек бир куьн келеек, Алла сизге ярдам этип булайдан сизди Ибрагимге, Исхакка эм Якупка бермеге ант эткен ерине кайтарып аькетеек». ²⁵ Оннан сонъ Юсуп Израилдинъ улларыннан: «Алладынъ ярдамы ман Мысырдан кетеексиз. Сол заманда оьзинъиз бен бирге меним суьеклеримди де аькетинъиз», – деп соьз алды.

²⁶ Юсуп 110 ясына келип оьлди. Онынъ тенин бальзамлап, Мысырда сарытабакка салдылар.

Рут

Найме мен Рут

1 Исраилге тоьрелер басшылык эткен кезуьвде кыралга кытлык келген эди. Сол себептен Исраилдинь Бетлехем шахарыннан бир киси, хатыны ман эки улын алып, яшамага Моав ерине коьшип кетти. ² Бу кисидинь аты – Элимелек, хатынынынь аты – Найме, улларынынь атлары – Махлон эм Килйон, олар Исраилдинь Бетлехем шахарыннан Эпрат ырувыннан эдилер. Соьйтип, олар Моав ерине коьшип, сонда яшап калдылар. ³ Наймединь байы Элимелек оьлгенде, ол эки улы ман ялгыз калды. ⁴ Уллары оьзлерине пише этип моавшы кызларды алдылар: олардынь бириси – Орпа, экиншиси Рут эди. Сол ерде он йыл яшаганда, ⁵ Наймединь уллары оьлип кеттилер; оьзининь эки улы эм эрининь артына сол хатын оьзи калды.

⁶ Раббий, Оьз халкына ярдам этпеге келип, онь аслык бергенин эситкенде, Найме келинлери мен бирге Моав ериннен артына, Исраилге кайтпага аьзирленди. ⁷ Яшаган ерлериннен коьгалып, олар Юда элине йол алдылар. Кайтып бараятырганда, ⁸ Найме келинлерине: «Барынъыз, экевинъиз де ана юртынъызга кайтынъыз. Сиз оьлгенлеринъизге эм мага эткенинъиздей рагимликти Раббий сизге де этер. ⁹ Раббий сизинь экевинъизге де отяганъызды эринъиздинь уьйинде табып яшамага бакты ашар!» – деп келинлерин оьпти.

Ама олар сыйыт коьтерип йыладылар. ¹⁰ «Йок, биз сени мен бирге сенинъ халкынъа кайтаякпыз», – дедилер.

¹¹ Найме болса айтты: «Кайтынъыз, кызларым, сизге мени мен бармага неден керек? Карынымда энди де сизге эр болгандай улларым барма?»

¹² Кайтынъыз, кызларым, барынъыз, неге десе мен янъыдан байга бармага картпан. Эгер мен: „Менде энди де уьмит бар. Мен буьгеше ок эр мен болып, сонъ уллар табарман деп“, – айтаяк болсам да,

¹³ сизге олардынь оьскенин саклап турмага боларма экен? Сизге, байга бармай, токтап турмага керекпе? Йок, кызларым, меним кайгым сизикиннен де уьйкен, неге десе Раббийдинь каты колы мага еткен», – деди.

¹⁴ Келинлери, кышкырыклап, тагы да йыладылар. Сонъ Орпа кайнанасын оьбип аманласты, ама Рут Найме мен калды.

¹⁵ Найме Рутка: «Эне, сенинъ апсынынъ оьз халкына, оьзининъ аллаларына кайтты, онынъ артыннан сен де кайт», – деди.

¹⁶ Тек Рут: «Мага Сени калдырмага эм сеннен кайтып кетпеге мени кыстама. Сен кайда барсанъ, мен де сонда барарман, сен каерде яшасанъ, мен де сонда яшарман. Сенинъ халкынъ меним де халкым болар; сенинъ Алланъ меним де Аллам болар. ¹⁷ Сен каерде оьлсенъ, мен де сонда оьлермен эм коьмилермен. Оьлимнен баска себептен сеннен айырылсам, Раббий мени оннан да каты язаласын», – деди.

¹⁸ Найме Руттынъ оны ман бармага каты токтасканын коьргенде, ога кетпеге тилегенин токтатты. ¹⁹ Бетлехемге экеви бирге кайттылар. Олар Бетлехемге келгенде, буьтин шахаршылар, оларды коьрип, ызыгыюв болдылар эм хатынлар: «Бу Найме ме?» – дедилер.

«²⁰ Мага Найме деп айтпанъыз, Мара † деп айтынъыз, неге десе Куьдиретли мага уьйкен кайгыды берген. ²¹ Мен муннан колайлы болып шыккан эдим, ама Раббий мени бос колларым ман артыма кайтарды. Не себептен Найме деп айтасыз? Раббий мага кыйынлык йиберди; Куьдиретли мага наьсипсизликти туьсирди?» – деп яваплады оларга Найме.

²² Соьйтип, Найме Моав ырувыннан келини Рут пан бирге Моав ериннен арпа орувдынъ басында Бетлехемге кайтып келди.

Рут Боазга расады

2 Наймединь эри ягыннан ювык еткен, Элимелек ырувыннан Боаз атлы бек белгили бай аьдеми бар эди.

² Моавшы Рут Наймеге: «Мен данъылга барайым эм кимнен разылык тапсам, сонынъ ызыннан калган масакларды йыйып аларман», – деди.

«Бар, кызым», – деди ога Найме.

³ Рут барды эм данъылда оракшылардынъ артыннан калган масак йыйып баслады. Эм данъылдынъ сол кесеги Элимелек ырувыннан Боаздыкы болып шыкты. ⁴ Сол вакытларда Боаз Бетлехемнен келди, оракшыларга: «Раббий сизи мен болсын!» – деди.

Олар да ога: «Раббий сага да разы болсын!» – дедилер.

† Ювыт тилинде Найме таьтли, Мара ашшы маьнеди билдиреди.

⁵ Боаз оракшыларга коьз-кулак болар уьшин салган куллыкшысыннан: «Бу яс кыскажкы кимдики экен?» – деп сорады.

⁶ Ол явапка: «Бу яс хатын – Наьйме мен бирге Моав ериннен келген моавшы. ⁷ Ол: „Мен куьлтелер арасындагын орувшылардын артыннан, шоьплеп алып, йыяйым“, – деп эртенъликтен эндиге дейим данъылда ислеп турады, костынъ ишинде бек аз тыншаяды», – деди.

⁸ Боаз Рутка: «Тынъла мени, кызым, баска данъылга йыймага барма эм муннан коьшпе, а бу ерде меним таьвке кызларым ман тур.

⁹ Коьзинънинъ алдында сосылар оратаган данъыл турсын, кызлардынъ ызыннан бар. Энди мен аьдемлериме, сага тиймесинлер деп, буйырдым. Эгер сув ишпеге суьйсенъ, куллыкшыларым сувды алатаган шоьлмеклерден барып ишерсинъ», – деди.

¹⁰ Рут басын тоьмен салды, ерге дейим ийилди эм ога: «Мен келетен аьдем болсам да, мени неге ювыттынъ, сеннен не зат пан сосындай разылыкты таптым?» – деди.

¹¹ Боаз ога явап берип: «Сенинъ эринъ оьлгеннен сонъ, мага кайнананъа эткен затларынъды, ата-ананъды, оьз элинъди калдырганынъды, сен туьнегуьн де, оннан алдын да билмеген халкка келгенинъди – баьрисин айттылар. ¹² Эткен исинъ уьшин Раббий сага кайтарар эм Онынъ канаты астында янынъа тынышлык табар уьшин уьмитленип келгенинъе Израил Алласы сага толы савга берер», – деди.

¹³ «Мен аьр заман да сеннен разылык табайым, ием! Сен мени рахатландырдынъ эм, кулларынънынъ эш биревининъ баасы болмасам да, кулынъа айткан соьзлеринъ мен юрегимди юбанттынъ», – деп яваплады бу соьзлерге Рут.

¹⁴ Ас ишкен вакытта: «Мунда кел, оьтпекти юзим сувына малып, аша», – деди ога Боаз. Рут орувшылардынъ касына келип олтырды, Боаз кувырылган арпады узатты. Рут ашап тойды эм оннан тагы да калды. ¹⁵ Сонъ, масак йыяйым деп, турды. Боаз оьз куллыкшыларына: «Куьлтелер арасында туьсип калган масакларды да йыйсын эм оны тынышсызландырманъыз. ¹⁶ Куьлтелерден де масак шыгарып калдырынъыз, ол йыя барсын, оны тыйманъыз», – деди.

¹⁷ Соьйтип, ол данъылда кешке дейим йыйып юрди, йыйган аслыгын бастырып тазалады, баьрисиннен бир эфа † кадер арпа шыкты. ¹⁸ Оны алды да сахарга кайтты эм йыйганын кайнанасына коьрсетти. Рут оьзи тойып ашаганыннан сонъ калганын да кайнанасына узатты.

¹⁹ «Буьгуьн кайда ислединъ эм кайсы ерден йыйдынъ? Сени ювытканга Алла разы болсын!» – деди кайнанасы Рутка.

† 1 эфа – 40 литрга ювык оьлшем.

Рут ога кимнинъ еринде ислегенин билдирди эм: «Сол мен буьгуьн ислеген данъылдынъ иесининъ аты – Боаз», – деди.

²⁰ Сонда Наьйме келинине: «Тирилерди де, оьлгенлерди де ийгилигиннен айырмаганы уьшин Раббийден ол рагимлик алган. Бу аьдем бизге ювык етеди; ол бизим кардашларымыздан», – деди.

²¹ Моавшы Рут: «Ол мага тагы да: „Меним куллыкшыларым орувды кутарганларына дейим олар ман бирге тур“, – деген», – деп билдирди кайнанасына.

²² Наьйме келини Рутка: «Онынъ таьвке кызлары ман бирге юреегинъ ийги, кызым, баска данъылда басынъа баьле келмеге болажк», – деди.

²³ Соьйтип, Рут арпа ман бийдайды орув кутылганга дейим Боаздынъ таьвке кызлары ман бирге турды эм кайнанасында яшады.

Рут пан Боаз ындырда

3 Бир куьн кайнанасы Наьйме Рутка: «Белки, оьзинъе яшамага колайлы эм онъайлы болган бир отяга излесенъ ийги болмаса? ² Эне, сен мен бирге куллык эткен таьвке кызлардынъ иеси Боаз бизим ювыгымыз болады. Ол бу кеше ындырда арпа сувыраяк. ³ Сен ювын, оьзинъе аьруьв ийисли май затлар як, ярасык кийимлеринъди кий эм ындырга бар. Тек Боаз еп-ишип кутылмай, коьзине илинме. ⁴ Ол уйкламага аьзирленгенде, онынъ ятаяк ерин билип, уйклаганында, аяк бетине кирип ят. Сенинъ не зат этеегинъди ол оьзи айтар», – деди.

⁵ Рут кайнанасына: «Сен кайтип айткан болсанъ, соьйтип этермен», – деди. ⁶ Оннан сонъ ол ындырга барды эм кайнанасы кайтип айткан болса, солай баьрисин этти.

⁷ Боаз, еп-ишип, коьнъили коьтерилип, кейфленип капна туьбине барып, уйкламага ятты. Рут десенъ, акырын келип, онынъ аяк бетине кирип ятты. ⁸ Туьн ортасында Боаз бирден сескенип уянды эм, бурылып, аяк бетинде хатынды коьрди. ⁹ «Сен ким?» – деп сорады Боаз.

Хатын ога: «Мен – Рут, сенинъ кулынъ, – деди. – Сен ювык болган себепли мага уьйленмеге керексинъ».

«¹⁰ Раббий сага разы болсын, кызым! – деди Боаз – эткен бу сонъгы ийгилигинъ алдынгысыннан да уьйкен, неге десе байды яде ярлыды, яс йигитлерди излеп кетпегенсинъ. ¹¹ Муннан ары, кызым, бир заттан да коркпа, тилеклеринънинъ баьрисин де толтырарман, неге десе намыслы хатын болганынъды буьтин сахар инсанлары биледилер. ¹² Соьзинъ тувра: мен сага карамага тийисли болган ювыкпан, ама меннен де ювык болган бир киси бар. ¹³ Бу кеше булайда кал да, эртен, эгер ол ювыгынъ сага карамага унаса – бек аьруьв, карасын. Ама унамаса, мен сага карарман. Бар болган Раббий шаат! Эртенъликке дейим ят».

¹⁴ Солай этип, Рут Боаздынъ аяк бетинде ятты эм танъ манъында, аьдемлер бир бирлерин таныялмаган заманда турды. Боаз ога: «Мунда, ындырга, хатын келгенин билмесинлер», – деди.

¹⁵ Сонъ: «Явлыгыньды алып, яй», – деп косты да, Рут яйган явлыкка алты оьлшем арпа куйып, онынъ сыртына юкledi. Муннан сонъ Рут сахарга карап кетти.

¹⁶ Рут кайтып келгенде, кайнанасы: «Калай болды, кызым?» – деп сорады.

Рут Боаздынъ не затлар эткенининъ баьрисин айтып берди ¹⁷ эм: «Мине бу алты оьлшем арпады ол мага: „Кайнананънынъ янына бос кол ман кайтпа“, – деп берди», – дегенди косты.

¹⁸ Кайнанасы ога: «Кызым, истинъ сонъы болганга дейим сабыр бол, неге десе ол киси айткан соьзинъ буюгуьн битирмей тынышлыкты таппаяк», – деди.

Боаз Рутка уьйленеди

4 Ындырдан кайтканда Боаз сахар капысына шыгып олтырды. Мине онынъ яныннан баягы ол айткан ювыгынынъ оьтип бараятырганын коьрди. Боаз ога: «Кала, былайга келип олтыр», – деп шакырды. Ол да келип олтырды.

² Оннан сонъ Боаз сахардынъ он аксакалын шакырып аькелди де, оларга орын коьрсетип, олтыртты. ³ Боаз ювыгына карап, булай айтты: «Моав яklarыннан айланып кайткан Наьйме бизим кардашымыз Элимелекке байыр болган ердинъ бир кесегин сатады. ⁴ Сен сол ерди алар уьшин былайда олтырганлардынъ эм халкымнынъ аксакаларынынъ алдында кулагынъа сосы хабарды еткистпеге керекпен деп ойландым. Ювыкка тийисли болганды этпеге разы болсанъ, эт. Ама разы болмасанъ, ашык этип айт. Неге десе ювыкка тийисли болганды этпеге алдын сенинъ исинъ, оннан сонъ меним».

Боаздынъ ювыгы: «Тийисли болганды этермен», – деди.

⁵ Боаз: «Ерди Наьймеден сатып алган куьн, сен оьлген улынынъ тул хатыны моавшы Рутты да алып, оьлгеннинъ атын ол калдырган муьлкте яшатпага керексинъ», – деди.

⁶ Ювыкка тийисли болганды этеек киси: «Солай болганда, ювыкка тийисли болганды эталмам. Этсем оьз муьлкимди зыянга шыгарарман. Ювыкка тийисли болганды сен эт. Мен эталмам», – деди.

⁷ Алдын Исраилде ювыкка тийисли болганнынъ этилгенин коьрсетер эм ер сатув, алув

келисуьвлерди бегитер уьшин эки яктынъ бириси шарыгын шешип баскасына берген. Муны баскасына беруьв – Исраилде шаатлыкка саналган.

⁸ Сонда ювыкка тийисли болганды этеек киси Боазга: «Сен оны ал оьзинъе», – деп, шарыгын шешип ога берди.

⁹ Боаз аксакалларга эм йыйылган халкка: «Элимелек эм Килйон ман Махлоннынъ баьри муьлкин Наьймеден алувыма буюгуьн сиз шаат болдынъыз. ¹⁰ Оьлген кардашымыздынъ аты ол калдырган муьлкте яшасын, онынъ кардашлары яде сахар капысында йыйылганлар арасында эстен таймасын деп, мен Махлоннынъ тул хатыны моавшы кыз Рутты оьзиме хатын этип аламан: сиз буюгуьн сонынъ да шааты болдынъыз», – деди.

¹¹ Аксакаллар эм капы янындагы баьри халк: «Биз де шаат; Раббий сенинъ юртынъа аяк баскан хатынга да, Исраил юртын курган эки хатын Рахиле мен Леядай, этсин; Эпратта бай бол, Бетлехемде атынъ макталсын. ¹² Раббийдинъ разылыгы ман сосы яс хатын карыныннан болган балалар аркалы сенинъ тукумынъ да, Тамардынъ Юдадан тапкан улы Перес тукумындай, куьшли эм куватлы болсын», – деп тиледилер.

Патша Дауттынъ ырув-асылы

¹³ Соьйтип, Боаз Рутты оьзине алды эм ол онынъ хатыны болды. Раббийдинъ разылыгы ман Рут авыраяклы болды, вакыты еткенде ул тапты.

¹⁴ Кыскаяклылар Наьймеге: «Раббийге шуькир, Ол буюгуьн сени тувдыксыз калдырмады! Исраил еринде бу баладынъ аты данъклансын! ¹⁵ Бу ул сага янъы яшав береек, картлыгыньда сени тойдыраяк, неге десе оны сени суьйген, сага ети улдан да баалы болган келининъ тапкан!» – деп айттылар.

¹⁶ Наьйме, балады колына алып, бавырына басты, соьйтип онынъ асыравшысы болды. ¹⁷ Конъысы хатынлар: «Наьймединъ улы тувды», – деп айттылар да балага Овед деген ат бердилер. Овед Ишайдынъ атасы, Ишай да Дауттынъ атасы болды.

¹⁸ Перестинъ тукумы бу: Перестинъ улы – Хесрон;

¹⁹ Хесроннынъ улы – Рам; Рамнынъ улы – Амминадав;

²⁰ Амминадавтынъ улы – Нахшон; Нахшоннынъ улы – Салмон;

²¹ Салмоннынъ улы – Боаз; Боаздынъ улы – Овед;

²² Оведтинъ улы – Ишай; Ишайдынъ улы Даут эди.

Эстер

Вашти ханбийкелигин йойтады

1 Бу зат Ахашверош патшадынъ кезуьвинде болган эди. Сол Ахашверош Индиядан Суданга † дейим яйылган юз йорма ети улыстынъ уьстинде патшалык суретаган эди. ² Сол вакытта Ахашверош бас каласы Сузадагы тагыннан патшалык этетаган эди. ³ Такта олтырувынынъ уьшинши йылында баъри тоьрелерине эм куллыкшыларына зияпет этти. Перс эм Мидия аьскер басшылары, мырзалар эм юз йорма ети улыстынъ тоьрелери онда бар эдилер. ⁴ Коьп куьнлер, юз сексен куьнди, бу зияпетте патшалыгынынъ уллы байлыгын эм оьз данъкынынъ аьлемет яркыравын коьрсетти.

⁵ Сол куьнлердинъ ызында патша бас каласы Сузада яшаган халкынынъ уьйкениннен кишкейине дейим оьз сарайынынъ бав каралдысында ети куьнлик зияпет эттирди. ⁶ Мермер баганаларга илинген куьмис юзиклерге ак эм карагошкыл кызыл кетен бавлар ман байланган ак эм коьк туьсли мамык кумашлар тагылган эдилер. ⁷ Порфир ††, мермер, ынжы эм баска баалы таслар ман тоьселген каралдыга алтын эм куьмис диванлар ‡ орынластырылган эдилер.

⁸ Иширилетаган затлары (баасы 30000 талант †† болган) туьрли-туьрли алтын аякларда берилетаган эдилер; патшадынъ байлыгындай, сарай шагыры мол эди. Ишкиликке марда салынмаган эди; патша оьз сарайындагы баъри куллыкшыларына, аьр аьдемге суьйгенин беринъиз деп, буйырган эди.

⁹ Солай ок Вашти ханбийке де Ахашверош патшадынъ сарайында хатын-кызлар уьшин зияпет эткен эди.

¹⁰ Етинши куьнинде шагьрдан коьнъили кейфленген патша Вашти ханбийкединъ ярасыклыгын – а ол бек аьруьв хатын эди – халкка эм мырзаларга коьрсетеек болып, басына тажын салдыртып, оьзининъ алдына аькелмеге евнухларына – Мехуманга, Бизтага, Харбонага, Бигтага, Авагтага, Зетарга эм Каьркаска – буйырды.

¹² Ама Вашти ханбийке, патшадынъ евнухлары

† Индиядан Суданга – ювытша «Ходдудан Кушка». †† Порфир – карагошкыл кызыл баалы тас. ‡ Диван – янтаяр уьшин юмсак, узьин олтыргыш, миндер. †† Талант – ювытлардынъ акша оьлшеми.

аркалы билдирилген буйырыгын толтырып, келмеге унамады.

¹³ Патша бек ашувланды, ашувы ишине сыйынмай коьтерилди. Ол яшаган заманларынынъ талабын анълаган акыллы аьдемлер мен соьйлести, неге десе йорыкты эм оькимди ийги билетаганлардынъ баьриси мен кенъесуьв патшадынъ аьдети эди. ¹⁴ Ога энъ ювык болганлары – Каршена, Шетар, Адмата, Таршиш, Мерес, Марсена, Мемукан деген Фарс эм Мидиядынъ ети мырзалары эдилер. Олар патша ман коьзбе-коьз коьрисетаган эм патшалыкта биринши орынды алып олтыратаган аьдемлер эдилер. Олардан патша:

¹⁵ «Йорыкка коьре Вашти ханбийке мен Ахашверош патшадынъ евнухлары аркалы берилген буйырыгын толтырмаганы уьшин не этпеге керек болады?» – деп сорады.

¹⁶ Патша эм мырзалар алдында Мемукан явапка деп айтты: «Вашти ханбийке тек бир патшадынъ алдында шуьшли болмай, а баъри мырзалар, Ахашверош патшадынъ баъри ерлериндеги халклардынъ алдында да айыплы. ¹⁷ Неге десе ханбийкединъ эткени баъри хатынларга да еткерилеек, олар оьз эрлерин мисетсинмей баслаяклар: „Ахашверош патша ханбийкеси Ваштиди оьзининъ алдына аькелмеге тапшырган эди, а ол келмеди“, – деп айтпага болаяклар.

¹⁸ Буьгуьн Перс эм Мидия тотайлары да, ханбийкединъ эткенин эситип, патшадынъ мырзаларына да соны этпеге болаяклар; аьр ерде хатынлар эрлерин мисетсинмееклер, эрлер де ашувланаяклар. ¹⁹ Эгер патша макул коьрсе, буйырык шыгарсын. Бу буйырык Перс эм Мидиядынъ эш бир заманда туьрленмеген йорыкларына косылсын. Ога коьре Вашти энди Ахашверош патшадынъ алдына шыкпасын, патша да оннан ийгисин ханбийкеликке айырсын.

²⁰ Патшадынъ бу буйырыгы уьйкен кьралынынъ аьр ягына еткен заманда, баъри пишелер уллысыннан кишкейине дейим оьз эрлерин оьрметлееклер».

²¹ Бу соьзлер патшага да, мырзаларга да ярады эм патша Мемукан айтканын толтырды.

²² Патшалыктынъ баъри ерлерине, аьр бир ердинъ оьз эллипеси мен, аьр бир халкка оьзи соьйлейтаган тилинде язылган, аьр бир эр оьз уьйинде ие экенин бегиткен эм соны аьр

бирисине, оъз тувган тилинде анълатылгандай этип, язылган хатлар йиберилиди.

Эстер ханбийке болады

2 Ахашверош патшадынъ ашувы таркаганнан сонъ, ол Ваштиди, онынъ не эткенин эм ога кайдай буйырык шыгарылганын эсине тусирди. ² Патшадынъ янындагы куллыкшылары: «Патшага яс эм ярасык кызларды излемеге керек. ³ Патша оъзининъ патшалыгынынъ баъри ерлерине тергевшилерди сайласын. Олар баъри яс эм ярасык кызларды бас калага, Сузага, хатын-кызлардынъ боълмесине йыйып, сарай евнухы Хегайдынъ каравына тапшырсын эм кызларга ийисли затлар берилсин. ⁴ Онынъ коъзине тийген кыз, Ваштидинъ орнын алып, ханбийке болсын», – дедилер. Бу соъзлерди патша макул коърди эм ол солай этти.

⁵ Бас калада, Сузада, бир ювыт киси яшаган, аты Мордокай эди. Ол, Яир улы, Шимий улы, Кыйш улы болып, Бенямин ырувыннан эди. ⁶ Кыйш, Бабилон патшасы Невукаднесардынъ буйырыгы ман ювыт патшасы Ехоякин мен бирге есирге алынып, Ерусалимнен коъширилгенлерден бириси эди.

⁷ Мордокайдынъ ата кардашынынъ Хадасса атлы кызы бар эди. Эстер деп те аталган Хадасса ата-анасын да йойткан себебли, Мордокай, оны оъзине кыз этип, тербиялавшысы болды. Кыздынъ коърки коъзел, шырайы ярасыклы эди.

⁸ Патша буйырыгы эм тапшырувы билдирилген сонъ, коъплеген кызларды, бас кала Сузага йыйып, Хегайдынъ каравына бердилер. Эстер де патша сарайына аькетилинип, хатын-кызларды саклайтаган Хегайдынъ колына берилди. ⁹ Бу кыз Хегайга ярады эм коъзине тийди. Ол Эстерге ягыляк ийисли майларды эм керекли асларды бермеге асыкты, ога куллык этпеге патша сарайыннан сайланган ети кызды белгиледи. Эстерди эм таъвкелерин сарайдынъ хатын-кыз боълмесининъ энъ аьрув орнына коъширди.

¹⁰ Эстер оъзининъ не халкы, не кардаш-кавымы акында айтпайтаган эди, неге десе Мордокай ога бу затларды ашык этпеске буйырган эди.

¹¹ Мордокай аьр куьн сайын сарайдынъ кыскакылылар каралдысына Эстердинъ калай болганын эм ога не эткенлерин билер уьшин келетаган эди.

¹² Аьр бир кыз, кезуьви еткенде, Ахашверош патшадынъ алдына шыгатаган эди. Тек оннан алдын, кызлар уьшин белгиленгенге коъре, оъзине он эки ай ийисли майлар – алты ай мир майы, алты ай баска ийисли майлар эм бальзамлар – ягатаган эди. ¹³ Оннан сонъ кыз патшага киретаган болган. Кыз не затты тилесе, ога кыскакылылар боълмесиннен патшадынъ сарайына аькетпеге баърисин де береттаган эдилер. ¹⁴ Кыз кеште киретаган болган эм эртенъликте баска кыскакылылар боълмесине, патшадынъ

хатынларын саклайтаган евнухы Шаашгаздынъ каравына кайтатаган болган. Патшага ярамаган, атын айтып шақырылмаган кыз патшадынъ янына кайтпаган.

¹⁵ Мордокай оъзине кыз эткен, ата кардашы Авихайылдынъ кызы Эстердинъ патшага бармага кезуьви еткенде, ол тек патшадынъ хатынларын саклайтаган евнухы Хегай айтканы болмаса, эш бир зат та тилемеди. Эстер оъзин коьргенлердинъ баърисининъ алдында сый тапты. ¹⁶ Эстер Ахашверош патшага онынъ сарайына оныншы айда, Тевет деген айда, патшалык эткенининъ 7-нши йылында аькетилинди.

¹⁷ Патша баъри хатынларыннан да Эстерди артык суьйди эм Эстер патшадынъ оъзине ийги каравын, яратувын баъри кызлардан да коъбирек тапты. Патша тажды Эстердинъ басына салды эм оны Ваштидинъ орнына ханбийке этти. ¹⁸ Патша баъри мырзалары эм куллыкшылары уьшин Эстердинъ оьрметине уьйкен зияпет этти, патшалык эткен ерлерине байрам этип, юмартлык пан савгалар уьлестирди.

Мордокай патшады куткарады

¹⁹ Кызлар экинши кере йыйылганда, Мордокай сарай капысы касында олтыра эди. ²⁰ Эстер аьлиге дейим де оъз кардаш-кавымы эм халкы акында, Мордокай буйырганша, айтпайтаган эди. Мордокайдынъ соъзин Эстер, сол баягы онда тербияланган заманындагындай этип, тынълайтаган эди.

²¹ Бир заман, Мордокай капыдынъ касында олтырган шакта, патшадынъ эки евнухы Бигтан эм Тереш – капы саклавшылары – ашувланган эдилер эм патшады оьлтirmeге ойландылар. ²² Мордокай бу исти билгенде, Эстерге айттырды, Эстер оны Мордокайдынъ атыннан патшага еткерди. ²³ Бу ис тергелди эм дурыс болып шыкканда, капы саклавшылардынъ экевин де терекке астылар. Патшадынъ аьр куьнделик язылув китабына Мордокайдынъ эткен ийгилиги язылып алынды.

Хаман ювытларды йок этпеге ойланады

3 Сонъ Ахашверош патша Агаг ырувыннан [†] Хаммедата улы Хаманды данъклада, онынъ миндерин оъзинде болган баъри мырзалардыкыннан да бийикке салды. ² Капыдынъ касында турып, патшага куллык этетаганлардынъ баъриси Хаманнынъ алдында, сежде кылып, ерге дейим ийилетаган эдилер, неге десе соьйтип этпеге патша буйырган эди. Ама Мордокай оны этпеди.

[†] Агаг ырувы коьптен бери ювытлардынъ энъ каты душпанларыннан эди. Мине сол себебли Мордокай Хаманнынъ алдында ийилмеге унамады.

³ Патшадынъ капысында туратаган куллыкшылары Мордокайга: «Сен патшадынъ буйырыгын не ушин бузасынъ?» – дедилер. ⁴ Куьн сайын айтып турсалар да Мордокай оларды тынъламаганы ушин, оны Хаманга еткердилер. Неге десе Мордокай ювыт болганын оларга айткан эди эм Мордокайдынъ эткенине Хаман тоьзерме яде тоьзбеспе экенин коьрмеге суьйдилер.

⁵ Хаман, Мордокайдынъ ийилмегенин эм ерге бети мен йыгылмаганын коьрип, бек ашувланды. ⁶ Ога тек Мордокайды оьлтирееги бек аз болып коьринди. Мордокайдынъ кайсы халктан болганын билгеннен сонъ, Хаман Ахашвероштынъ буьтин патшалыгындагы ювытларды, Мордокай халкы деп, баьрисин курытпага ойлады.

⁷ Ахашвероштынъ патшалыгынынъ он экинши йылынынъ биринши айында, Нисан айында, бу иске энъ онъайлы куьнди эм айды билер ушин Хаман алдында «пур» – олай демек, сыбага – тасладылар. Сыбага он экинши айга, Адар айына, туьсти.

⁸ Хаман Ахашверош патшага: «Бир халк бар, патшалыгында халklar ара шашыраган, олардан баска яшаган. Олардынъ аьдетлери баска халklarдыкыннан айырылады, патшадынъ йорыкларын толтырмайдылар, сол себепли патшага оларды оьз аьллеринде калдырмага ярамайды. ⁹ Эгер патша макул коьрсе, сол заман оларды йок этпеге буйырсин: бу исти эткенлерге тоьлер ушин патша казнасына он мынъ талант куьмис киргистермен», – деди.

¹⁰ Сол заманда патша колыннан тамгалы юзигин шыгарып алып, ювыт душпаны Агаг ырувыннан Хаммедата улы Хаманга берди. ¹¹ Патша Хаманга: «Куьмисти де, халкты да сага беремен, олар ман суьйгенинъди этпеге боляксынъ», – деди.

¹² Патшадынъ язып алушылары биринши айдынъ он ушинши куьнинде шакырылдылар, Хаман тапшыргандай, патшадынъ аькимлерине †, патшалык этетаган ерлердинъ басшыларына, аьр халктынъ мырзаларына, аьр ердинъ оьз аьлиппеси мен, аьр миллеттинъ тилинде баьриси де Ахашверош патшадынъ атыннан язылды эм юзиги мен бегитилди. ¹³ Баьри ювытларды, ясын эм картын, балаларын эм хатын-кызларын бир куьнде, он экинши айдынъ, Адар айынынъ он ушинши куьнинде, оьлтirmeге, аьлек этпеге, йок этпеге, а уьйлерин тонамага деген патшадынъ хаты кыралдынъ буьтин ерлерине атлы хабаршылар аркалы йиберилди. ¹⁴ Хатты язып алып, патшалыктынъ аьр бир кесек ерине баьри халklar ушин йорык этип береек эдилер, неге десе сол куьнге олар аьзир болып турмага керекли.

¹⁵ Хабаршылар, патша буйырыгын алып, асыгыслы кеттилер. Буйырык бас калада, Сузада да, белгили болды; патша ман Хаман олтырдылар, иштилер, а Суза каласы адасты-састы.

Мордокайдынъ тапшырувы

4 Мордокай этилетаган затлардынъ баьрисин билгеннен сонъ, кийимин йырткышлады, эрегожа кийип, оьзининъ уьстине куьл септи ††; каладынъ ортасына шыгып, уллы эм ашшы йыламан кышкырыклады. ² Барып сарайдынъ капы алдында турды, неге десе эрегожа кийген эш биревдинъ сарайга кирмеге амалы йок эди. ³ Тап сондай болып, патшалыктынъ баьри ерлеринде де патшадынъ хаты эм буйырыгы еткенлей, ювытлар арасында уьйкен кайгы, ораза тутув, сыйыт эм ынъыранув болды, коьплер эрегожа кийип, куьлдинъ уьстине яттылар.

⁴ Эстердинъ таьвкелери эм евнухлары келдилер, ога баьрисин айттылар. Эстер бек тынышсызланды. Мордокай кийинсин эм эрегожасын шешсин деп, ога кийимлер йиберди, ама ол кийимлерди алмады. ⁵ Сонда Эстер оьзине кылынмага деп салынган патшадынъ бир евнухын, Атакты, шакырды эм Мордокайга: «Бу не затты эм неден экен?» – дегенди билмеге йиберди.

⁶ Атак, сарайдынъ капысы алдындагы майданга шыгып, Мордокайга барды. ⁷ Мордокай оьзи мен не болганын, ювытларды йок этер ушин патша казнасына Хаман не кадер куьмис бермеге айтканынынъ баьрисин айтты. ⁸ Сузада халкка билдирилген, ювытларды курытаяк буйырыктынъ маьнеси язып алынган кагытты Эстерге коьрсетер эм баьрисин билдирер ушин ога берди. «Эстерге патшага бармага, оннан ювытлардынъ кеширилуьвин ялбарып тилемеге тапшыр», – деди.

⁹ Атак Мордокайдынъ соьзлерин Эстерге кайтарып айтты. ¹⁰ Эстер Атакты: «Патшадынъ баьри куллыкшылары эм патшалык этетаган ерлерининъ халклары биледилер, эгер ким болса да бирев, эр болсын, кыскаяклы болсын сарайдынъ ишки каралдысына кирип, патшадынъ алдына шакырылмай шыкса, бир оьким бар – оьлим; тек сол, алтын шокпар баслы таягы ‡ ман патша коьрсеткени, сав калады. А мен патшага отыз куьннен бери шакырылмаганман», – деп, айттырып, Мордокайга йиберди.

¹² Эстердинъ бу соьзлерин Мордокайга кайтарып айттылар. ¹³ Мордокай Эстерге бу явапты йиберди: «Баьри ювытлардан патша уьйинде тек ялгыз сен сакланарсынъ деп, ойланма. ¹⁴ Эгер сен мунадай заманда уьндемей калсанъ, эркинлик эм кутылуьв ювытларга баска ерден келер, а сен эм ата уьйинъ аьлек боларсыз. Ким биледи, сен сосындай бир вакыт уьшин ханбийке дережесин алган боларсынъ».

¹⁵ Эстер Мордокайга: «Кетип, Сузадагы ювытлардынъ баьрисин йый. Меним уьшин ораза тутынъыз, уьш куьн бойы не куьндиз, не кеше ашамай, ишпей турынъыз. Солай ок мен де оьз

† Аьким – перс патшалыгында сатрап.

†† Эрегожа киюьв эм куьл себуьв – уллы кайгыды билдируьв аьдети. ‡ Алтын шокпар баслы таяк – золотой скипетр.

таавкелерим мен ораза тутарман; сонъ, йорыкка карсы шыksam да мен патшага барарман. Эгер оьлмеге тийисли болсам, оьлермен», – деп яваплады.

¹⁷ Мордокай, кетип, Эстердинъ буйырганларынынъ баърисин толтырды.

Эстердинъ патшадан тилеги

5 Уьшинши куьн Эстер ханбийкеше кийинди, сарайдынъ ишки каралдысына, патша залынынъ алдына келип токталды. Патша сол вакыт оьз тагында тувра залга киреек эсиктинъ алдында олтыра эди. Патша каралдыда Эстердинъ турганын коьрди, Эстер патшадынъ коьзинде рагимлик тапты.

² Патша Эстер бетке колындагы алтын таягын созды. Эстер патшага ювык келди, алтын таяктынъ ушына тийди.

³ «Не керегинъ бар, Эстер ханбийке, тилегинъ кайдай ды? Сага патшалыктынъ яртысына дейим берилмеге болаяк», – деди патша.

⁴ «Эгер патша макул коьрсе, буьгуьн ога аьзирлеген зияпетиме Хаман ман бирге келсин», – деди Эстер.

⁵ Патша: «Эстер шакырган зияпетке барар уьшин тез болып Хаманды излеп табынъыз», – деди де Хаман ман бирге Эстер аьзирлеген зияпетке барды.

⁶ Патша, шагырды ише турып, Эстерден: «Тилегинъ кайдай? Ол берилеек. Мырадынъ да кайдай? Патшалыгымнынъ яртысын тилесень де толтырылмага болаяк», – деп сорады.

⁷ Эстер явапка: «Мине мырадым эм тилегим:

⁸ Эгер патшадынъ алдында ийги каравды тапкан болсам, эгер патша суьйгенимди этпеге эм тилегимди толтырмага макул коьрген болса, сонда ол, Хаман ман бирге, эртен оларга аьзирлеек зияпетиме келсин, мен патшадынъ соьзин толтырарман», – деди.

Хаманнынъ ашувы

⁹ Сол куьн Хаман шатланып эм коьнъилленип кетти. Ама Мордокайды капыдынъ касында коьргенде, ол оьзининъ алдында турмаганын эм оьрмет коьрсетпегенин эскергенде, Хаман Мордокайга ашувдан толды. ¹⁰ Тек сабырлык этти эм уьйине кайтканда, тенълерин эм пишеси Зерешти шакырды. ¹¹ Хаман оларга аьжейип байлыгы эм улларынынъ коьплиги, патша оны калай бек йогарга коьтергени, баска мырзалардынъ эм куллыкшылардынъ басшысы эткени акында айтып мактанды: «¹² Эстер ханбийке де оьзи эткен зияпетке, патша ман эш биревди де шакырмай, тек мени шакырган эди. Эртен де мен патша ман бирге шакырылганман. ¹³ Ама ювыт Мордокайдынъ сарайдынъ капысы касында

олтырганын коьрип, мага ол затлардынъ баъриси де аз».

¹⁴ Пишеси Зереш эм баъри дослары: «Элли аршын бийиклиги болган дарагаш аьзирлет, эртенъликте патшага, Мордокайды сога астыр деп, айт; сонъ, шатланып, патша ман зияпетке бар», – дедилер. Хаманга сондай кенъес ярады эм ол дарагашты аьзирледи.

Мордокайга оьрмет бериледи

6 Сол кеше Ахашверош патшадынъ уйкысы кашты. Ол патшалыгында юргистилген ислерди эскерген китапты аькелмеге буйырды. Китапты патшадынъ алдында оқып басладылар.

² Онда Ахашверош патшадынъ эки евнухы, оны оьлтirmeге ниет эткен капы саклавшылары, Бигтан ман Тереш акында билдирген Мордокайдынъ хабары язылган эди.

³ Патша: «Мунынъ уьшин Мордокайга кайдай оьрмет эм кайдай сый берилди?» – деп сорады.

Куллыкшылары: «Ога эш бир зат та этилмеди», – деп явап бердилер.

⁴ Сол вакыт патша: «Эсик алдында ким бар?» – деп сорады. Бу Хаман эди. Ол, оьзи аьзирлеген дарагашта Мордокайды аьсынлар деп, патша ман соьйлесуьв уьшин сарайдынъ тыскы каралдысына келген эди. ⁵ Патшадынъ куллыкшылары: «Мине каралдыда Хаман туры», – дедилер.

Патша: «Кирсин», – деди.

⁶ Хаман киргенде, патша ога: «Патша оьрметлемеге суьйген киси уьшин не этпеге керек?» – деди.

Хаман юрегиннен алып: «Патша меннен баска тагы да кимге оьрмет коьрсетер экен?» – деп ойланды. ⁷ Сонда патшага явап берип: «Патша кимге оьрмет коьрсетпеге суьйсе, сол кисиге патша кийген патшалык кийимлерин эм патша атланып юрген ат аькелинсин, аттынъ басына патша тажы кийдирилсин. ⁹ Кийим де, ат та патшадынъ энъ йогары мырзаларыннан бирининъ колына берилсин. Сонъ патша оьрметлемеге суьйген кисиге сол кийимлерди кийиндирип, оны сол атка атландырып, шахар майданына шыгарып, онынъ алдында: „Патша оьрметлемеге суьйген кисиге булай этиледи!“ – деп билдирсин», – деди.

¹⁰ Сонда патша Хаманга: «Айтканынъдай соьле ок кийим мен ат алып кел де патша капысынынъ туьбинде олтырган ювыт Мордокайга солай эт. Соьйлегенлеринънинъ бирисин де туьсирип калдырма», – деди.

¹¹ Хаман, кийим мен ат алып келип, Мордокайды кийиндирди, оны атка атландырып, шахар майданына шыгарды эм онынъ алдында: «Патша оьрметлемеге суьйген кисиге булай этиледи!» – деп билдирди.

¹² Мордокай яне сарай капысынынъ туьбине айланып кайтты. Хаман болса, кайгырып, басын

ябып, уьйине асыкты. ¹³ Хаман басына келген баъри затлар акында пишеси Зерешке эм баъри досларына хабарлады.

Кенъес беруьвшилери мен пишеси Зереш: «Сенинъ дереженъ ювыт тукумыннан болган Мордокай аркалы тоьмен туьсип баслаганнан сонъ, сен оны енъалмаяксынъ, керисинше, онынъ алдында йыгылаяксынъ», – дедилер. ¹⁴ Олар энди де Хаман ман соьйлей турып, патшадынъ евнухлары келип, Хаманды Эстер аьзирлеген зияпетке тез болып аькеттилер.

Хаманынъ оьлуьви

7 Патша Хаман ман бирге Эстер ханбийкединъ зияпетине келдилер. ² Сол экинши куьне, олар шагыр ишетаган заманда, патша Эстер бийкеден яне сорады: «Эстер ханым, тилегинъ кайдай? Ол берилеек. Мырадынъ да кайдай? Патшалыгымнынъ яртысын тилесенъ де толтырылмага болаяк».

³ Эстер ханбийке явап берип: «Эй, патшам, эгер мен сенинъ коьзинънинъ алдында рагимлик тапсам, патшам макул коьрсе, мага оьмир берилсин: бу тилегим. Халкыма да оьмир берилсин: бу да мырадым. ⁴ Неге десе биз, мен эм халкым, йок этилуьв, оьлтирилуьв эм аьлек этилуьв уьшин сатылганмыз. Эгер биз кул эм таьвке деп сатылган болсак, мен уьндемей де калган болар эдим, неге десе бу ис уьшин патшады тынышсызландырмага тийисли болмас [†]», – деди.

⁵ Сонда Ахашверош патша Эстер ханбийкеден сорады: «Мундай исти этпеге йигери баткан ким ди?»

⁶ Эстер: «Душпанымыз эм явымыз – мине сымырай Хаман!» – деди.

Сол вакыт Хаман Ахашверош патшадынъ эм Эстердинъ алдында коркуьвга туьсти. ⁷ Патша бек ашувланып, шагыр сыпырасыннан турып, сарай бавына шыкты. Хаман оьз яшавы акында Эстер ханбийкеден ялбарып тилер уьшин ишинде калды, неге десе ол оьзине патшадан каты яза белгиленгенин анълаган эди.

⁸ Патша сарай бавыннан зияпет боьлмеге кыдырып келген заманда, Хаман Эстер ханбийке олтырган ерге кевдеси мен ятып ялбарып тилей эди. Патша: «Бу аьдем аз болса, меним уьйимде, меним янымда ханбийкеге зорлык этеек боладыма?» – деди.

Патшадынъ авызыннан бу соьзлер шыктылар – сол саьатлей Хаманнынъ бетин яптылар. ⁹ Патша алдында евнухларынынъ бири – Харбона – айтты: «Мине, патшага ийгилик эткен Мордокайды асуь уьшин Хаман ясаган элли аршын бийиклигинде дарагашы уьйининъ янында турады».

Сонда патша: «Оны сол дарагашка асынъыз», – деди.

¹⁰ Соьйтип Мордокай уьшин ясалган дарагашка Хаманнынъ оьзин астылар. Сонъ патшадынъ ашуву басылды.

Патшадынъ буйырыгы

8 Сол ок куьн Ахашверош патша ювытлардынъ душпаны Хаманнынъ юртын Эстер ханбийкеге берди. Мордокай патша алдына келди, неге десе Эстер ювык болганын айткан эди. ² Патша Хаманнан артына алган юзигин Мордокайга берди. Эстер Мордокайды, Хаман юртынынъ каравылшысы этип, белгиледи.

³ Эстер, патша алдында соьйлевин бардырып, патшадынъ аягына йыгылды эм, йылап, Хаманнынъ ювытларга карсы курган кара ниети толмасын деп, ялбарып тиледи. ⁴ Патша алтын таягын Эстерге созганда, Эстер турып патшадынъ алдына келди.

⁵ Эстер: «Эгер патшам макул коьрсе, онынъ алдында рагимлик тапсам, бу ис патша алдында аьдил коьринсе, коьнъилине ярасам, Агаг ырувыннан Хаммедата улы Хаман, патшадынъ буьтин ерлериндеги ювытлар кырылсын деп, кара ниет пен язган хатларды куьшсиз этер уьшин буйырык язылсын. ⁶ Неге десе халкымнынъ басына келеек баьледи, тувган кардашларымынынъ аьлек болуьварын калай карап турмага болаякпан?» – деп тиледи.

⁷ Ахашверош патша Эстер ханбийкеге эм Мордокайга: «Мине мен Хаман юртын Эстерге бердим. Колын ювытларга карсы созганы уьшин Хаманды дарагашка астылар. ⁸ Ама патша атыннан язылган эм буйырыгын бегиткен юзик пен муьыр согылган хатты туьрлендирмеге ярамайды. Энди оьзинъиз ювытларга не тилей болсанъыз, патша атыннан соны язынъыз, патша буйырыгын беркиткен юзик пен муьыр салынъыз», – деди.

⁹ Сол вакытта, уьшинши айдынъ, Сиван айынынъ йырма уьшинши куьнинде, патшадынъ язуьшылары шақырылып, Мордокай калай буйырса, ювытларга, аькимлерге, Индиядан алып Суданга дери юз йырма ети боьлик ердинъ басшыларына, аьр боьликтинъ оьз язуьвы ман, аьр халктынъ оьз тилинде, ювыт язуьвы ман ювыт тилинде де хат язылды. ¹⁰ Мордокай Ахашверош патшадынъ атыннан яздырган хатларды, патша буйырыгын бегиткен юзик пен муьыр салынганнан сонъ, патшадынъ кызметинде кулланув уьшин оьстирилген тез шабуьшы атларга атланган харбаршылар ман йиберди.

¹¹ Бу хатларда патша аьр бир шахарда яшаган ювытларга бир куьнде – он экинши айдынъ, Адар айынынъ он уьшинши куьнинде, Ахашверош патшадынъ баъри ерлеринде бирге йыйылып, яшавларын коршаламага, оьзлерине душпан

[†] Бу ис уьшин патшады тынышсызландырмага тийисли болмас – яде «патшам коьреек зарарды яв тоьлеялмас».

шыгаяк халктынъ эм сол ердинъ савыт-садаклы кисилерин, балалары эм хатынлары ман бирге, йок этпеге, оьлтirmeге, аьлек этпеге, муьлклерин таламага эркинлик берди. ¹³ Сол куьнге ювытлар душпанларыннан оьш алмага аьзир болсынлар деп, бу буйырыктынъ иштелиги аьр ерге, йорык болып, язылмага эм буьтин халкларга билдирилмеге тийисли эди.

¹⁴ Патшадынъ атлылары, патша буйырыгын толтырмага асыгып, тез ара йолга шыктылар. Бу буйырык бас шахарда, Сузада да, билдирилди.

¹⁵ Мордокай коьк эм ак туьсли патша кийим кийип, басына алтын таж салып, карагошкыл кызыл баалы кетен аба ябынып, патша яныннан шыкты. Соьйтип Суза халкы коьнъил ашты, бек куванды. ¹⁶ Ювытларга ярыклык, шатлык, куваныш эм коьнъилленуьв келди. ¹⁷ Патшадынъ буйырыгы еткен аьр ерде, аьр шахарда ювытлар куванып, шатланып, йыйылып байрам эттилер. Баска халклардан коьп аьдем ювыт динине коьшти, неге десе оларды ювытлардан коркув бийледи.

Ювытлардынъ енъуьви

9 Он экинши айдынъ, Адар айынынъ, он уьшинши куьнинде, патшадынъ буйырыгын эм билдируьвин тол-тырув вакыт ювыклаганда, ювыт душпанлары оларга иелик суьрмеге уьмит этип турганда, баьри зат терисиннен шыкты: ювытлар, явларын оьзлерине бойсындырып, иеликти оьз колларына алдылар. ² Олар, оьзлерине кыянатлык этпеге суьйгенлерге ябысаяк болып, Ахашверош патшадынъ баьри ерлериндеги шахарларда йыйылдылар. Ювытларга эш бирев де карсы шыгалмады, неге десе баьри халклар олардан коркатаган эдилер. ³ Сол ерлердеги баьри мырзалар эм аькимлер, эл басшылары эм патша ислерин юргистуьвшилер оларга ярдам эттилер, неге десе Мордокайдан корка эдилер.

⁴ Мордокайдынъ сарайда сыйы уьйкен, данъкы буьтин ерлерге таралды, неге десе Мордокайдынъ абрайы йогардан йогарга оьсти.

⁵ Ювытлар баьри душпанларын кылыш пан кырдылар, оьлтирдилер, аьлек эттилер. Явлары ман не суьйселер соны эттилер. ⁶ Бас кала Сузада бес юз кисиди мен бирге, ювыт душпаны Хаммедата улы Хаманнынъ он улын – Паршандатады, Далпонды, Аспатады, Поратады, Адалияды, Аридатады, Пармаштады, Арисайды, Аридайды эм Вайзатады – оьлтирдилер, тек муьлк таламага кол созбадылар.

¹¹ Сол ок куьн бас кала Сузада оьлтирилгенлердинъ санын патшага еткердилер.

¹² Патша Эстер ханбийкеге: «Ювытлар бас кала Сузада бес юз кисиди эм Хаманнынъ он улын оьлтирип аьлек эткенлер; патшалыктынъ баска ерлеринде не затлар ислеген экенлер? Тилегинъ кайдай? Ол берилеек. Мырадынъ да кайдай?

Патшалыгымнынъ яртысын тилесенъ де толтырылмага боляк», – деди.

¹³ Эстер айтты: «Эгер патшам макул коьрсе, Сузадагы ювытларга буьгуьн буйырык берилгендей, эртен де солай этилсин, Хаманнынъ он улын дарагашка асынлар».

¹⁴ Патша сол ислерге разылык берди, бу буйырык Сузада яйылды, Хаманнынъ он улын астылар.

¹⁵ Сузада болган ювытлар Адар айынынъ он доьртинши куьнинде де бирге йыйылдылар, уьш юз кисиди оьлтирдилер, тек муьлк таламага кол созбадылар.

¹⁶ Патшалыктынъ ерлеринде баскалар да, яшавларын коршалап, душпанларыннан тыншаюв мырат пан йыйылдылар, явларыннан етпис бес мынъ кисиди оьлтирдилер, тек муьлк таламага кол созбадылар. ¹⁷ Бу аьллер Адар айынынъ он уьшинши куьнинде болды. Сол айдынъ он доьртинши куьнинде олар тынышландылар. Бу куьнди, зияпет эм куваныш куьни этип, белгиледилер.

Пурим байрамы

¹⁸ Сузада болган ювытлар сол айдынъ он уьшинши эм он доьртинши куьнлеринде йыйылдылар, он бесинши куьнинде тынышландылар. Сол куьнди, байрам куьни деп, белгиледилер. ¹⁹ Соны уьшин авылларда, кишкей шахарларда яшавшы ювытлар Адар айынынъ он доьртинши куьнин куваныш эм зияпет куьни, байрам куьни деп белгилейдилер. Сол куьн бир-бирлерине савгалар йибередилер.

²⁰ Мордокай бу аьллерди яздырып, Ахашверош патшадынъ буьтин боьликлериндеги, ювыктагы эм эректеги ювытлардынъ баьрисине, аьр йылдынъ Адар айынынъ он доьртинши эм он бесинши куьнлерин эсинде тутсынлар, эм сол куьнлерди ювытлардынъ душпанларыннан тыншайган куьнлери, кайгы – шатлыкка, йыланув – байрамга айланган куьн болып, бир-бирлерине савгалар йиберип, ярлыларга садака берип, зияпет эм куваныш куьнлери этип белгилесинлер деп, хатлар йиберди.

²³ Ювытлар, Мордокайдынъ насихатын кабыл этип, аьр йылдынъ сол куьнлеринде байрам болягын белгиледилер. ²⁴ Буьтин ювытлардынъ душпаны болган Хаммедата улы Хаман, ювытларды йок этуьв уьшин ниет кылып, оларды кырып аьлек этуьв уьшин «пур» – сыбага таслаган эди. ²⁵ Ама сол хабар патшага еткенде, ол, Хаманнынъ этеек болган кара ойлары оьз басына туьссин деп, оны эм улларын дарагашка аспага, хат язып, буйырык берди. ²⁶ Сонынъ уьшин бу куьнлерге пур деген соьзден, Пурим куьнлери деп, атадылар. Мордокайдынъ хатында язылган баьри соьзлерин, оьзлери коьрген, басларына келген затларды эслеринде саклар уьшин, ²⁷ ювытлар, хатта язылганша, белгиленген заманда бу эки куьнди

аьр йыл сайын байрам этпеге токтастылар. Бу аьдетти оьзлери, тувдыклары эм оларга косылганлар таймастан толтырмага тийисли, ²⁸ аьр несилде, аьр тукымда, аьр ерде эм аьр шахарда бу куьнлер эске алынып, байрам этилмеге, ювытлар арасында бу Пурим куьнлери эш мутылмаска, келеек несиллердинь эсиннен кетпеске керек деген ойга келдилер.

²⁹ Авихайыл кызы Эстер ханбийке Мордокай ман бирге Пурим акында бу экинши хатты беркитуьв уьшин буьтин бийлик куьши мен язды. ³⁰ Мордокай эм Эстер ханбийке буйырык эткендей, солай ок ораза туткан эм бозлав куьнлеринде оьзлери эм оьзлерининь келеек несиллери уьшин белгилегендей, бу Пурим куьнлерин оьз вакытында таймастан оьткеруьв акында Мордокай аманшылык эм коркувсызлык соьзлери мен язды, хатларды Ахашверош патшалыгынынь юз йырма

ети боьлик еринде яшаган баьри ювытларга йиберди. ³² Эстердинь буйырыгы, Пурим акындагы бу соьзлерди беркитип, китапка язылды.

Мордокайдынь уллылыгы

10 Бу ислерден сонь, Ахашверош патша тенъиз ягаларына дейим буьтин кыралга ясак салды.

² Патшадынь куьшли эм куьдретли ислери, ол йогары коьтерген Мордокайдынь уллылыгы акында толы кепте Мидия эм Перс патшаларынынь язба китапларында белгиленди. ³ Ювыт Мордокай Ахашверош патшадан сонь экинши аьдем болды. Ювытлар арасында сыйы оьсти, коьплеген кардашларыннан оьрмет тапты, неге десе оьз халкы уьшин хайырлы ислер иследи, буьтин халкы уьшин аманшылык болдырмага куьрести.

Юнус

Юнустынь Раббийден кашувы

1 Амиттай улы Юнуска Раббийден союз туьсти:
2 «Тур, Ниневейге, сол уйкен калага бар, халкына насихат эт. Неге десе онынъ яманлыклары акында хабар Мага етти».

3 Ама Юнус Раббийден кашаяк болып, Яфага кетип, Таршишке бараятырган кемеди тапты. Йол акшасын тоьледи, кемеге олтырды, Раббийден эрек кетейим деп, Таршишке йол алды.

4 Ама Раббий денъизге куьшли елди йиберди. Денъизде сондай уйкен давыл коьтерилди, кеме эне-мине шашылмага аз калды. 5 Денъизшилер корктылар, аьр бириси оьзи табынатаган алласына ялбарып баслады. Кемеди енъиллендируьв уьшин юклерди денъизге аттылар.

Юнус болса кеме туьбине туьсип ятты эм каты уйклады. 6 Кемединъ аькими Юнустынь янына туьсип: «Неге ятып уйклайсынъ? Тур, оьз алланъа ялбар, белки, аьлимизди коьрер, биз сакланармыз», – деди.

7 Сонъ денъизшилер бир-бирине: «Юринъиз, сыбага таслаягынъыз. Бу баьле басымызга ким уьшин туьскенин билеегинъиз», – дедилер. Сыбага тасладылар, ол Юнуска туьсти.

8 Сонда Юнуска: «Айт бизге! Бу баьле ким уьшин басымызга туьсти, кайдай ис пен юресинъ, кайдан келесинъ, юртынъ кайда, кайсы халктансынъ?» – дедилер.

9 Юнус: «Мен ювытпан, денъизди эм ерди яраткан коьклердинъ Алласы Раббийге табынаман», – деп явап берди.

10 Денъизшилер бек уйкен коркувга туьстилер эм Юнустан: «Не уьшин сен солай эттинъ?» – деп сорадылар. Онынъ Раббийден кашканын билетаган эдилер, неге десе оны оьзи оларга айткан эди.

11 Денъиз тагы да бек толкынласты. Юнустан: «Денъизди тындырар уьшин сени мен не зат этпеге керекпиз?» – деп сорадылар.

12 Юнус: «Мени ысланъыз да денъизге атынъыз. Сол вакыт денъиз тынар, неге десе, мен билемен, бу давилга меним уьшин йолыктынъыз», – деди.

13 Денъизшилер, бир ерге янаспага мырат этип, эскеклер мен куьшли иследилер, ама пайдасыз, неге десе денъиз, куьшлирек толкынласып, давиллавын токтатпады. 14 Сол заман Раббийге

ялбарып: «Я, Раббий, биз бу аьдемнинъ яны уьшин аьлек болмасак керек эди. Бизди шуьшсиз аьдемнинъ оьлими уьшин куьналы этпе. Сен, Раббий, энди Оьзинъе яраган исти ислединъ!» – дедилер. 15 Соны айтып, Юнусты денъизге аттылар, толкынласкан денъиз сол саьатлей тынды. 16 Болган исти коьрген денъизшилер Раббийден соьйтип бир корктылар, Ога курман эттилер, союз бердилер.

2 Сонъ Раббий бир бек уйкен худ † балыкка Юнусты ютпага буйырды. Юнус уьш куьн, уьш кеше узагы бу балыктынъ карнында турды.

Юнустынь дуvasы

2 Юнус балыктынъ карыныннан Алласы Раббийге дува этти:

«3 Баьлеге йолыккан вакытымда Раббийге ялбардым,

Ол мага явап берди.

Ахыреттинъ ишиннен ярдам тиледим, Сен давысымды эситтинъ.

4 Мени теренге, денъиз туьбине туьсирдинъ, онынъ агынлары тоьгерегимнен курсап алдылар. Буьтин сувларынъ эм толкынларынъ уьстимнен оьттилер.

5 „Коьзлеринънен тайдым, ама кие уьйинъди тагы да коьрермен“, – дедим.

6 Мени сувлар курсап алдылар, туьпсиз опкын мени кушагына тартты, басым денъиз оьленлерине оралды.

7 Тавлардынъ туьбине дейим туьстим, ер карынында тиеклер мен киртлендим, ама Сен, Раббий Аллам, шонъкырдан янымды алып шыгардынъ.

8 Яным аьлсизленген заманда Сени, Раббий, эсиме туьсирдим, дувам Сага, кие уьйинъе етти.

9 Ялган аллаларга табынувшылар оьзлерине Рагимликти Коьрсетуьвшиди таслап кеттилер.

10 Ама мен Сага данъклав соьзи мен курман келтирермен, берген соьзимди толтырарман.

Куткарылув тек Раббийде!» – деди.

11 Раббий балыкка Юнусты куры ерге кусып шыгармага буйырды, балык та солай этти.

† Худ – кит.

Юнус Ниневейге барады

3 Раббий Юнуска экинши соьзин эситтирди:
² «Тур, Ниневейге кет, сол уьйкен калага барып,
 Мен буйырганша, халкка насихат эт».

³ Юнус, Раббийдинь буйырыгын толтырып,
 Ниневейге кетти. Ниневей сондай бир уьйкен кала
 – оны тек карап шыгув уьшин уьш куьн керек эди.
⁴ Биринши куьн Юнус кала бойынша юрип: «Кырк
 куьннен сонь Ниневей бузылаяк!» – деп
 насихатлады. ⁵ Ниневейшилер Аллага иман
 келтирдилер: уьйкениннен кишкейине дейим
 баьрисин ораза тутпага шакырып, эрегожа кийим
 кийдилер.

⁶ Ниневей патшасына бу хабар еткенде ол,
 тагыннан турып, уьстиннен патша кийимлерин
 шешип, эрегожа кийип, куьл уьстине олтырды.
⁷ Сонь патша Ниневейде буйырык берди: «Патша
 эм мырзаларынынь буйырыгы ман аьдемлерге де,
 айванларга да – оьгиз, кой болсын – ас-сув ишпеге
 эркинлик берилмейди. ⁸ Аьдемлер де, айванлар да
 эрегожа ман ябынсын. Аьр ким Алладан бек
 ялбарып, оьзининь яман йолыннан эм
 огырсызлыгыннан тайсын. ⁹ Ким биледи, белки,
 Алла аяп, каты ашувыннан кайтар эм рагимлигин
 коьрсетер, биз аьлек болмаспыз».

¹⁰ Алла, олардынь эткенлерин, яман
 йолларыннан тайганларын коьрип, оларды аяды
 эм басларына йибереек болган баьле-казасын
 йибермедиди.

Юнус Раббий рагимлигин унамайды

4 Юнус бу затка бек каарланды эм ашувланды.
² Раббийге сосындай дува этти: «Я, Раббий,

сосындай болаягын уьйде турып та айтпаган
 эдимме? Сога коьре де мен Таршишке кашпага
 куьрестим. Неге десе билетаган эдим: Сен –
 рагимли, ярлыкавшы, сабыр, бек суьювши, баьле-
 каза йибермеге ниетлеген ойынънан кери
 кайтувшы Алласынь. ³ Я, Раббий, янымды ал, неге
 десе мага оьлим – яшамактан яхшы».

⁴ Раббий айтты: «Ашувланувынь туврама?»

⁵ Юнус каладан шыкты, онынь куьнтувар ягында
 бир ерге олтырды, оьзине бир кос ясады,
 салкынлыгына олтырып, кала ман не болаягын
 саклап баслады. ⁶ Раббий Алла Юнустынь басына
 куьлетки туьсирип, онъайсыз аьлин енъиллетеек
 болып, бир оьсимлик оьстирди. Юнус бу
 оьсимликке бек суьйинди. ⁷ Ама экинши куьнде
 тань атканда, Алла болдырган бир курт
 оьсимликти кемирип курытты. ⁸ Куьн шыкканда,
 Алла куьнтувардан куьйдирип алатаган исси елди
 эстирди, Юнустынь басын куьн солай бек
 кыздырды, ол аьлсизленди, оьзине оьлим тилеп
 баслады: «Мага оьлим – яшамактан ийги», – деди.

⁹ Сол заман Алла Юнуска: «Оьсимлик уьшин
 ашувланувынь туврама?» – деди.

«Элбетте, тувра», – деди Юнус, – «оьлгенге дейим
 ашувландым».

¹⁰ Сонда Раббий Юнуска: «Оьзинь карап
 оьстирмеген бу оьсимликти кызганасынь. Ол бир
 кешединь ишинде оьсти де экинши туьнде йок
 болды. ¹¹ Ама Ниневейде юз йырма мынънан артык
 онънан солды айырмаган аьдем эм коьп санлы
 айван бар. Мага ол уьйкен калады кызганмага
 керек тувылма?» – деди.

Матай

Христианларда беркитилген ойга коьре, бу Инжилдинъ авторы ясак йюювшы Матай Левий болады. Оны Иса Масих Оьзине ызламага шакырган эм он эки элшисининъ бири эткен.

Матай оьзининъ Инжилин ювыт окувшыларына каратып язган. Бирер тарихшилер, ол басында китапты ювыт яде арамей тилинде язган, сонъында грек тилине коьширген деп, санайдылар. Матай китабын Исадынъ ырув-асылыннан баслайды. Ога коьре Иса ювытлардынъ ата-бабасы Ибрагим эм исраил патшасы Дауттынъ тувра тувдыгы болганы белгиленеди. Матай, Эски Антласувдынъ уьзиклерин тез-тез куллана берип, Назаретши Иса сол Алла сайлап алган эм Онынъ келеегин ювыт пайхамбарлары эртеден айтып турган Патша эм Куткарувшы деп айырып коьрсетеди. Ол соьйтип те Иса Алладынъ Йорыгын толысынша толтырганын эм исраил халкынынъ шынты аьдемлигине етискен инсаны болганын билдиреди.

Матай Исадынъ соьзлерине эм окувына коьп эс береди (китаптынъ доьрт кесегининъ бири). Онынъ Инжили Исады, Алладынъ Йорыгын анълатпага эм Онынъ Патшалыгы акында насихатламага куьши болган акыллы окутувшы этип, таныстырады. Матай Исадынъ окувын маьнесине коьре бес йыйынтыкка уйгынластырган: 1) Тав басындагы насихатлав; 2) 12 элшисине не этпеге керегин билдирув эм акыл уйретув; 3) Алладынъ патшалыгы акында таварыхлар; 4) Исадынъ соктасы кайдай болмага керегин уйретув; 5) келеекте дуньяда не зат болагын билдирув. Матайдынъ китабынынъ ишине тагы да баска Инжиллерде распайтаган Исадынъ он таварыхы киргистилген.

Исадынъ асылы-тукумы

1 Ибрагимнен тувган Дауттынъ улы Иса Масихтинъ асылы-тукумы сосындай эди:
² Ибрагим – Исхактынъ атасы; Исхак – Якуптынъ атасы; Якуп – Юда ман онынъ кардашларынынъ атасы; ³ Юда – Перес пен Зерахтынъ атасы, аналары Тамар эди; Перес – Хесроннынъ атасы; Хесрон – Рамнынъ атасы; ⁴ Рам – Амминадавдынъ атасы; Амминадав – Нахшоннынъ атасы; Нахшон – Салмоннынъ атасы эди. ⁵ Салмон – Боаздынъ атасы, Боаздынъ анасы Рахав эди; Боаз – Оведтинъ атасы, Оведтинъ анасы Рут эди. Овед – Ишайдынъ атасы, ⁶ А Ишай – Даут патшадынъ атасы эди. Даут патша – Сулейменнинъ атасы, Сулейменнинъ анасы Уриядынъ хатыны эди. ⁷ Сулеймен – Рехавамнынъ атасы; Рехавам – Авиядынъ атасы; Авия – Асадынъ атасы; ⁸ Аса – Йошафаттынъ атасы; Йошафат – Йорамнынъ атасы; Йорам – Узиядынъ атасы эди. ⁹ Узия – Йотамнынъ атасы; Йотам – Ахаздынъ атасы; Ахаз – Хизкиядынъ атасы; ¹⁰ Хизкия – Манашединъ атасы, Манаше – Амоннынъ атасы; Амон – Йошиядынъ атасы; ¹¹ Йошия – Йоакимнинъ атасы; Йоаким – Екония ман онынъ кардашларынынъ атасы эди. Сосы зат Бабылга коьширилеектен алдын болган эди.
¹² Бабылга коьширилгеннен сонъ Екония – Шалтиелдинъ атасы болды; Шалтиел – Зерубавелдинъ атасы; ¹³ Зерубавел – Авихудтынъ атасы; Авихуд – Элиякимнинъ атасы; Элияким Азурдынъ атасы эди. ¹⁴ Азур – Садоктынъ атасы;

Садок – Якиннинъ атасы; Якин – Элихудтынъ атасы; ¹⁵ Элихуд – Элазардынъ атасы; Элазар – Матаннынъ атасы; Матан – Якуптынъ атасы; ¹⁶ Якуп – Юсуптынъ атасы эди; Юсуп та Масих деп аталган Исады тапкан Марьемнинъ эри болды.

¹⁷ Соны ман, Ибрагимнен Даутка дейим баьриси он доьрт несил бар эди; Дауттан Бабыл есирине дейим он доьрт несил эм Бабыл есириннен Масихке дейим де он доьрт несил болган эди.

Иса Масихтинъ тувувы

¹⁸ Исадынъ тувувы сосындай болды. Марьем, Исадынъ анасы, Юсуп пан соьз тавыскан эди. Ама олар кавысаяктан алдын Марьем Алладынъ Кие Рухы † ман авыраяклы болганын анълады.

¹⁹ Марьемнинъ эри – Юсуп, туврашыл аьдем болган себепли, муны билгенде, исти тысына яйып уялтпага суьймей, оны ясыртын йибереек болды.

²⁰ Юсуп сондай ойда токталганда, ога туьсинде Раббийдинъ бир маьлеги коьринип айтты: «Даут улы Юсуп! Марьемди хатын этип алмага коркпа, неге десе онынъ карнындагы Бала – Кие Рухтан болган. ²¹ Марьем ул табаяк, сен Оны Иса †† деп атаяксынъ, неге десе Ол Оьз халкын куьналарынан куткараяк!»

²² Баьри затлар, Раббийдинъ пайхамбар аркалы билдирилген соьзи толтырылар уьшин болды:

²³ «Кыз юкли болып, ул туваяк, эм Ога Иммануел

† арапша «Рухулкудус», орысша «Дух Святой». †† ювыт тилинде «Раббий – Куткарувшы».

деген ат берилеек». Иммануелдинъ маънеси – „Алла бизи мен“.

²⁴ Юсуп уйкысыннан уянганда, Раббийдинъ маълеги буйыргандай, Маръемди хатын этип алды.

²⁵ Ама, Маръем улын тапканша, Юсуп оны ман яшамады эм Бала тувганда, Ога Иса деген атты берди.

Юлдыз билимшилери Исага бас иедилер

2 Иса, Ирод патшалык суьрген кезуьвде, Юдеядынъ Бетлехем шахарында тувды. Ол тувганнан сонъ, юлдыз билимшилери куьнтувардан Ерусалимге барып, ² аьдемлерден: «Ювытлардынъ янъы тувган патшасы кайда экен? Биз Онынъ юлдызынынъ тувганын коьрип, Ога табынмага келгенмиз», – дедилер.

³ Муны Ирод эм оны ман биргесине буьтин Ерусалим де эситип тынышсызланды. ⁴ Ол оьзине баъри бас дин куллыкшыларын эм дин аьлимлерин шақырды да Масихтинъ каерде туваягын олардан сорады. ⁵ Ога: «Юдеядынъ Бетлехем шахарында», – деп явапладылар. «Онынъ акында пайхамбар аркалы булай язылган: ⁶ „Юдеядынъ ериндеги Бетлехем, сен эш бир зат пан да Юдеядынъ баска шахарларынынъ арасында кем тувылсынъ. Меним халкым Израилге йол коьрсетеек Басшы сеннен шыкпага керек“».

⁷ Сонда Ирод, юлдыз билимшилерин оьзине ясыртын шақыртып, олардан янъы юлдыздынъ коьринетаган туьз вақытын билди. ⁸ Сонъ оларды Бетлехемге сосындай тапшырув ман йиберди: «Барып, Авлеттинъ акында баърисин уйкен мукаятлык пан билинъиз. Сиз Оны тапсанъыз, мен де Ога барып табынар уьшин, мага билдирерсиз».

⁹ Юлдыз билимшилери, патшадынъ тапшырувын тынълап, йолга шыктылар. Олар тувганын коьрген юлдыз, олардынъ алдында барып, сонъында бала болган ердинъ уьстине келип токтады. ¹⁰ Юлдызды коьргенде, олар айлак бек кувандылар. ¹¹ Уйге кирип, Балады анасы Маръем мен коьргенде, Ога бас ийдилер, сонъ савгага алтын, ладан † эм мир †† бердилер. ¹² Тек, туьслеринде оларга Иродка кайтпанъыз деген билдируьв болганы уьшин, баска йол ман оьзлерининъ кыралларына кайттылар.

Мысырга кашув

¹³ Юлдыз билимшилери кеткеннен сонъ, Юсупка туьсинде Раббийдинъ бир маълеги коьринди: «Тур, Балады да, Онынъ анасын да алып, олар ман Мысырга кашып кет. Мен айтканга дейим онда токтап тур, неге десе Ирод Балады оьлтиреек болады», – деп билдирди. ¹⁴ Юсуп, турып, Иса ман Маръемди алды да кешесинде Мысырга кашты.

† куьйдирилгенде аьруьв ийис беруьвши кепкен агаш соьли. †† баалы аьруьв ийисли май.

¹⁵ Олар онда Ирод оьлгенге дейим турдылар. Соьйтип, Раббий Оьзининъ пайхамбары аркалы билдирилген: «Улымды Мысырдан шақырдым», – деген соьзлери толтырылды.

Иродтынъ балаларды оьлтируьв буйырыгы

¹⁶ Ирод, юлдыз билимшилер оны алдаганын анълаганда, бек ашувланды, Бетлехемде эм онынъ тоьгерегинде эки ясындагы эм оннан да кишкей болган баъри эркек балаларды оьлтirmeге буйырык берди. Балалардынъ ясларын, юлдыз билимшилери айтканша, белгилеген эди. ¹⁷ Сонда Еремия пайхамбар аркалы билдирилген толтырылды: ¹⁸ «Рамада давыс эситиледи, йылав эм ашы сыйыт! Рахел оьз балаларына йылайды эм юбанув таппайды, неге десе энди балалары йок».

Мысырдан кайтып келуьв

¹⁹ Ирод оьлгеннен сонъ, Раббийдинъ бир маълеги Мысырда Юсупка туьсинде коьринди. ²⁰ «Тур! – дейди ол. – Балады да, Онынъ анасын да алып, Израил ерине кайт. Сол Балады оьлтиреек болганлар оьлди».

²¹ Юсуп турып, Балады эм Онынъ анасын алып, Израил ерине кайтты. ²² Ама Юдеяда Иродтынъ орнына улы Архелайдынъ патшалык суьргенин билгенде, онда бармага коркты. Сонда ога тагы да туьсинде билдируьв болганнан сонъ, Юсуп Галилеяга кайтты. ²³ Онда барганда Назарет шахарында орынласты. Соьйтип, пайхамбарлардынъ: «Оны (Масихти) Назаретши деп атаяклар», – деген соьзлери толтырылдылар.

Яхъя пайхамбардынъ келуьви

3 Сол куьнлерде Шомылдыруьвшы Яхъя Юдеядынъ шоьлинде Алладынъ соьзин айтып баслады. ² «Тевбе этинъиз! – дейтаган эди ол, – Алла Патшалыгы ювыкта!» ³ Ешая пайхамбар Яхъядынъ акында айткан эди: «Шоьлде шақыратаганнынъ давысы: „Раббийге йол аьзирленъиз! Онынъ алдына йолларды туьз этинъиз!“ – дейди».

⁴ Яхъя туье юниннен кийим эм белинде кайыс белбав киетаган эди, эм шегертке мен кийик бал ашайтаган эди. ⁵ Ога Ерусалимнен, Юдеядынъ баъри якларыннан эм Иордан сувынынъ тоьгерегиннен халк келетаган эди. ⁶ Ким оьзининъ куьналарын ашык айтып билдирсе, Яхъя соларды, Иордан сувында шомылдырып, тазалайтаган эди.

⁷ Сувда шомылдырылуьв уьшин келе туратаган парисейлер мен садукейлерге Яхъя айтатаган эди: «Сиз, йылан балалары! Сизге, Алладынъ келеятырган ашувыннан куткарылмага заман еткенин, ким билдирди? ⁸ Тевбеге туьскенинъиздинъ тийисли ислерин коьрсетинъиз. ⁹ Юрегинъизди: „Бизим атамиз – Ибрагим“, – деп, юбантып олтырманъыз, неге десе,

Алла сосы таслардан Ибрагимге балалар курастырмага боляк деп, айтаман.

¹⁰ Энди балта да тереклер туьбинде ятады: ийги емис бермейтаган аьр бир терек кесилип отка тасланаяк.

¹¹ Мен сизди сувда шомылдырып тазалайман, ама Сол, меннен сонъ келеек, меннен куьшли. Мен Онынъ шарыкларын аькетпеге де тийисли тувылман. Ол сизди Кие Рух эм от пан тазалайк.

¹² Аслык сувырувшы куьрегин колына алган: Оьз ындырын тазалап, бийдайын амбарына йыяяк, а тобанын соьнмес отта куьйдиреек».

Исадынъ сувда шомылдырылувы

¹³ Сонда Иса Галилеядан Йорданга, Яхъядан сувда шомылдырылаак болып, келди. ¹⁴ Яхъя Оны токтатаак болып: «Мен Сеннен сувда шомылдырылмага керекпен, а Сен мага неге келгенсинъ?» – деди.

¹⁵ Ама Иса яваплады: «Баьриси де солай болмага тийисли, бизге баьри тувралыкты толтырмага керек». Муннан сонъ Яхъя разы болды.

¹⁶ Иса сувда шомылдырылганлай, коьклер как ярылдылар эм Ол, Алладынь Рухынынъ Ога коьгершин кебинде туьсеятырганын, коьрди. ¹⁷ Эм коьктен: «Бу – Меним суьйген Улым, Мен Ога разыман», – деген давыс эситилди.

Исадынъ сыналувы

4 Оннан сонъ Алладынь Рухы Исады ибилиске сынатпага шоьлликке аькетти. ² Онда кырк куьн эм кырк кеше ораза тутканнан сонъ Иса бек ашыкканын сезди. ³ Сонда азгырувшы † Ога ювыкласып: «Сен Алладынь Улы болсанъ, сосы тасларга оьтпек болмага буйыр», – деди.

⁴ Иса ога явапка: «„Аьдем тек бир оьтпек пен яшамаак, ама Алладынь авызыннан келген аьр соьз бен яшаяк“, – деп те язылган», – деди.

⁵ Оннан сонъ ибилис Исады кие сахарга †† алып келди. Оны Алла уьйининъ бийиклевине салып, Ога: ⁶ «Сен Алладынь Улы болсанъ, туьбине атыл! Аьше: „Алла Сени Оьз маьлеклерине аманат этер“, эм „Олар, аягынъды таска да тийгистпей, Сени колларында аькетерлер“, – деп язылган», – деди.

⁷ Иса ога явапка: «Сондай болып: „Раббий Алланъды сынама“, – деп те язылган», – деди.

⁸ Сонъында ибилис Исады айлак бийик тавга алып келди, оннан Исага дуньядынъ баьри эллеринде болган ярасыкыкларды коьрсетти:

⁹ «Эгер Сен аягыма йыгылып, мага бас ийсенъ, солардынъ баьрисин де Сага берермен», – деди.

¹⁰ Иса ога явапка: «Меннен тай, шайтан! „Раббий Алланъа бас ий эм тек Ога кылын“, – деп язылган», – деди.

¹¹ Сонда ибилис Оны калдырды. Исага маьлеклер келип, Ога ярдам эттилер.

† шайтан. †† Ерусалим.

Иса Ийги Хабарды айтып баслайды

¹² Яхъядынъ тутнакка салынганын эситкенде, Иса Галилеяга кайтты. ¹³ Ол Назаретти калдырды эм Завулон ман Напталийдинъ ерлериндеги коьлдинъ касында орынласкан Капарнаумда ерлести.

¹⁴ Соьйтип, Ешая пайхамбардынъ билдирген йорувы толтырылды: ¹⁵ «Денъизге баратаган йолдагы, Йордан сувынынъ аргы ягындагы Завулон ман Напталий ери, баска миллетлер турувшы Галилея! ¹⁶ Каранъалыкта яшайтаган халк уллы ярк коьрди. Оьлим куьлеткисининъ кушагындагы кыралда яшайтаганларга саьвле яркырады».

¹⁷ Сосы вакыттан алып Иса: «Тевбе этинъиз, Алладынь Патшалыгы ‡ энди ювыкта», – деп, Алладынь соьзин айтып баслады.

Исадынъ биринши сокталары

¹⁸ Бир кере Галилея коьлининъ бойы ман бараятырганда, Иса эки кардашты коьрди: сонъында Петер деген ат берилген Шимонды эм онынъ кардашы Эндрейди. Олар балыкшы болып, тап сол вакытта коьлге йылымды атып туры эдилер. ¹⁹ «Мени мен келинъиз, – деди оларга Иса, – Мен сизди, балык ыслагандай, аьдем коьнъилин авламага уьйрертермен!» ²⁰ Кардашлар, сол саьатлей йылымларын калдырып, Исадынъ ызыннан кеттилер.

²¹ Бираз барганнан сонъ, Ол Зебедей уллары Якуп пан Яхъяды коьрди. Кайыкта аталары Зебедей мен йылымларын ямай эдилер. Иса оларды да шақырды. ²² Сол саьатлей олар, кайыгын да, аталарын да калдырып, Исадынъ артыннан иердилер.

Исадынъ халкка кылынувы

²³ Иса буьтин Галилеяды айланды, синагогларда †† оқытты, Алла Патшалыгынынъ акында Ийги Хабарды айтып юрди эм аьдемлерди туьрли авырувлардан эм сакатлыктардан сав этти.

²⁴ Онынъ хабары буьтин Сирияга яйылды. Исага кайдай туьрли маразлыларды да аькелетаган болдылар: куьшли авырувдан кыйналатаганларды, йинлилерди, талма маразлыларды, паралич сокканларды. Эм Ол баьрисин де савартатаган эди.

²⁵ Исадынъ ызыннан, топарласып, Галилеядан, Декаполистен, Ерусалимнен, Юдеядан эм Йорданнынъ артындагы ердинъ тоьгерегиннен коьп аьдемлер келе эдилер.

Акыйкат наьсип

5 Бир вакыт Иса, касында топарласкан аьдемлерди коьрип, тавдынъ бавырына коьтерилди. Ол олтырганда, сокталары

‡ грекше „Коьк Патшалыгы“. †† ювыт табынув уьйи.

тоьгерегине келдилер. ² Иса оларды булай уьйретип баслады:

³ «Коьнъил яктан пақырлар – бактылы! Алладынь Патшалыгы олардыкы.

⁴ Йылайтаганлар – бактылы! Олар юбанаяклар.

⁵ Юваслар – бактылы! Олар ерге ие болаяклар.

⁶ Тувралык этпеге суьйип термилгенлер – бактылы! Олар суьйгенлерин алаяклар.

⁷ Баскаларды языксынатаганлар – бактылы! Алла оларга да языксынаяк.

⁸ Таза юреклилер – бактылы! Олар Аллады коьреклеер.

⁹ Аьдемлерге тынышлык аькелетаганлар – бактылы! Олар, Алладынь уллары деп, саналааяклар.

¹⁰ Туврашыл болганлары уьшин кувылып юретаганлар – бактылы! Алладынь Патшалыгы олардыкы.

¹¹ Мени уьшин сизди кашан корласалар, кувсалар эм яманласалар – сиз бактылысыз! ¹² Куваныньыз эм шатланыньыз! Коьклерде сизди уллы савга саклайды. Тап соьйтип сизинь алдынъызда болган пайхамбарларга да залымлык эткен эдилер.

Туз эм ярык

¹³ Сиз ердинь тузысыз: ама туз оьзининь даьмин йойтса, оны не зат тузлы этпеге болаяк? Ол, энди тыска атылып, аьдемлердинь аягы астында калуудан баска бир затка да яравсыз.

¹⁴ Сиз дуныядынь ярыгысыз. Тав басында орынласкан шахарды ясырып болмас.

¹⁵ Майшыракты яндырып, оны уьй савытынынь туьбине салмайдылар, оны, баьри уьйдегилерге ярык берсин деп, шыраксалгышка саладылар.

¹⁶ Сизинь ярыгынъыз да аьдемлерге ярык берсин, соьйтип олар яхшы ислеринъызди коьрип, Коьктеги Атанъызга мактав салсынлар.

Таурат акында

¹⁷ Мен Тауратты яде пайхамбарлардынь уьйретуьвлерин йок этпеге келгенмен деп, ойламанъыз. Мен йок этпеге тувыл, ама толтырмага келгенмен. ¹⁸ Сизге дурысын айтаман: коьк пен ер йогалмаганша, Таураттынь бир кишкей аьриби де, бир сызыгы да йогалмай, баьриси толтырылаяк. ¹⁹ Эгер дейим ким бу парызлардынь энъ кишкейлериннен бирин бузса эм баска аьдемлерди оны бузбага уьйретсе, сол Алладынь Патшалыгында энъ кишкей деп, саналааяк. А ким парызларды толтырып, сога аьдемлерди де уьйретсе, сол Алладынь Патшалыгында уллы деп, саналааяк. ²⁰ Сизге айтаман: эгер дейим сиз Алладынь парызларын парисейлер мен дин аьлимлериннен мукаят толтырмасанъыз, Алладынь Патшалыгына киралмаяксыз.

Ашувланув акында

²¹ Сиз бурынгы аьдемлерге „оьлтирме“ эм „аьр бир оьлтирген шуьшине еткерилеек“ дегенди эситкенсиз. ²² Ама Мен сизге айтаман: эгер аьдем (иман) кардашына ашувды тутса, ол шуьшине еткерилеек. Ким кардашына рака † деп айтса, сол межлестинь †† алдында явап береек. А ким кардашына акылсыз деп айтса, сол яханем отына тийисли болаяк. ²³ Сонынь уьшин, сен савганъды курман этилуьвши ерге аькелетаган заманда, кардашынь бир зат уьшин сага разы болмаганын онда эсинъе туьсирсень, ²⁴ савганъды сол ерде калдырып, алды ман барып кардашынь ман ярас, а сонъ кел де савганъды бер. ²⁵ Сени мен давласувшы сени оькимге аькетеектен алдын, йолда ок оны ман яраспага шалыс; олай болмаса, давласувшы сени кадыга берер, кады каравылшыга тапшырар эм сени тутнакка саларлар. ²⁶ Сага дурысын айтаман: сонъгы увак акшанъызга ‡ дейим баьрисин тоьлемей, сен оннан шыгалмассынъ.

Зиналык этпенъиз

²⁷ „Зиналык этпенъиз“ деп, айтылганды эситкенсиз. ²⁸ Мен ше сизге айтаман: ким хатынга сукланып караса, сол энди юрегинде ок оны ман зиналык эткен болады. ²⁹ Эгер сени коьзинь йолдан тайдыратаган болса, оны юлкып алып тасла. Яханемге баьри кевденъ атылганнан эсе, онынь бир кесеги йойтылганы ийги. ³⁰ Эгер сени онъ колынъ йолдан тайдыратаган болса, кес те тасла оны. Яханемге баьри кевденъ атылганнан эсе, онынь бир кесеги йойтылганы ийги.

Талак салув акында

³¹ Сизге айтылган эди: „Ким пишесиннен айырылса, сол ога талак салув акында шаатлама бермеге тийисли“. ³² Мен ше сизге айтаман: ким пишесине онынь эр-хатынлык алаллыкты бузганыннан баска себептен талак салса, сол оны зиналык этпеге ийтейди. А ким талакланган хатынга уьйленсе, ол да зиналык этеди.

Ант этуьвлер акында

³³ Сиз бурынгы аьдемлерге: „Антынъызды бузбанъыз эм Раббийге не затка ант эткен болсанъыз, сонынь баьрисин толтырынъыз“, – деп айтылганды эситкенсиз. ³⁴ Мен ше сизге айтаман: коьтере ант этпенъиз. Коьк пен де ант этпенъиз: ол Алладынь тагы. ³⁵ Ер мен де этпенъиз: ол Онынь аяк асты; Ерусалим мен де: ол Уллы Патшадынь шахары. ³⁶ Басынъ ман да ант этпе: сен оьзинь бир туьгинъди де ак яде кара эталмассынъ. ³⁷ Сизинь

† арамей тилинде коьрип болмаганлыкты билдиреди. †† бурынгы ювытлардынь Синедрион деп аталган бас оькими. ‡ грекше «кодрантес».

„аьше“ дегенинъиз, уьшини мен де „аьше“ болсын; сизинъ „йок“ дегенинъиз, уьшини мен „йок“ болсын. Ога косылганлардынъ баъриси тек шайтаннан.

Оьш алув акында

³⁸ Сиз „Козьге-коьз, тиске-тис“ дегенди эситкенсиз. ³⁹ Мен ше сизге айтаман: яманга карсылык этпенъиз. Ким сенинъ онъ ягынъа шалса, ога сол ягынъды да бер. ⁴⁰ Эгер бирев сени оькимге берип, коьйлегинъди алаяк болса, сога абанъды да бер. ⁴¹ Ким сени оьзи мен бир шакырымды бармага кыстаса, соны ман эки шакырымга да бар. ⁴² Сеннен тилегенге бер, сеннен борышкага тилейтаганнынъ тилегин алмай калма.

Душпанларынъызды суьйинъиз

⁴³ Сиз, „Ювыкларынъды суьй, душпанларынъды коьрип болма“ дегенди эситкенсиз. ⁴⁴ Мен ше сизге айтаман: душпанларынъызды суьйинъиз, сизди кувгынга туьсиргенлер уьшин дува этинъиз. Соьйтип коьктеги Атанъыздынъ уллары боларсыз. ⁴⁵ Неге десе Ол, куьнге огырсызды да, огырлыды да ярыкландырмага буйырады. Туврашылларга йиберген ямгырын, солай ок туврашыл болмаганларга да йибереди. ⁴⁶ Эгер сиз тек оьзинъизди суьйгенлерди суьетаган болсанъыз, соны уьшин сиз кайдай савга алмага саклайсыз? Солай ок этпейдилерме ясакшылар да? ⁴⁷ Эгер сиз тек (иман) кардашларынъызды саламласанъыз, сонда аьлемет деп саналаяк не зат эткенсиз? Соны (иман етпейтаган) баска миллетлилер де этпейдилерме? ⁴⁸ Соьйтип, Коьктеги Атанъыз кенъ коьнъилли болгандай, сиз де кенъ коьнъилли болынъыз.

Садака

6 Садаканъызды аьдемлер алдында, олар коьрсинлер деп, этуьвден сак болынъыз. Эгер сиз солай этсенъиз, Коьктеги Атанъыздан савга алаяк тувылсыз.

² Соны уьшин ярлыларга садака бергенде, экиюзлилер синагогларда эм орамларда оьзлерин мактатар уьшин оны береттаганларынъдай этип, баърисине яйманъыз. Сизге дурысын айтаман: олар оьз савгаларын энди алганлар. ³ Сиз болсанъыз ярлыларга садака бергенде, сол колынъыз онъ колынъыздынъ не этетаганын билместей этип, беринъиз. ⁴ Сизинъ садаканъыз тасада болсын. Тасадагын коьруьвши Атанъыз да сизге савгады берер.

Дува

⁵ Сиз дува эткенде, экиюзлилердей, болманъыз. Олар синагогларда эм де орам муьйислеринде турагалып, аьдемлерге дува этетаганларын коьрсетпеге суьедилер. Сизге дурысын айтаман:

олар оьз савгаларын энди алганлар. ⁶ Сиз болсанъыз дува этетаганда уьйге киринъиз, эсикти ябынъыз да коьринмеген Атанъызга дува этинъиз. Тасадагын коьруьвши Атанъыз сизге савгады берер. ⁷ Дува эткенде, баска миллетлилер этетагандай этип, артык соьзли болманъыз. Олар, коьп соьзлигимиз уьшин эситилеекпиз деп, ойлайдылар. ⁸ Олардай болманъыз: Коьктеги Атанъыз, не кереклинъиз бар болганын, сиз Оннан тилеектен алдын да биледи.

⁹ Тилек тилегенде булай айтынъыз: „Коьктеги Атамыз, атынъ сыйлансын. ¹⁰ Патшалыгынъ курылсын. Коьктегиндей, ерде де буйырыгынъ толтырылсын. ¹¹ Куьнлик оьтпегимизди бизге буьгуьнге бер. ¹² Биз борышлыларымызды кеширгендей, борышларымызды кешир. ¹³ Бизди азгыруьвга туьсирме, яманлыктан куткар. [Неге десе патшалык, куьдирет эм мактав оьмирге Сеники. Амин]“.

¹⁴ Эгер сизге карсы куьна эткенлерди кеширсенъиз, Коьктеги Атанъыз да сизди кеширер. ¹⁵ Ама, эгер сиз аьдемлердинъ куьналарын кеширмейтаган болсанъыз, Коьктеги Атанъыз да сизинъ куьналарынъызды кеширмес.

Ораза

¹⁶ Ораза тутсанъыз, экиюзлилердей, мыдах юзли болып юрменъиз: олар оьзлерининъ шырайына эс бермеви мен аьдемлерге ораза тутатаганларын коьрсетеек боладылар. Сизге дурысын айтаман: олар оьз савгаларын энди алганлар. ¹⁷ Сиз болсанъыз ораза тутканда, юзинъизди ювып, шашынъызды орнына аькелинъиз. ¹⁸ Ораза тутканынъыз, аьдем алдында болмай, тасадагын Атанъыздынъ алдында болсын. Тасадагын коьруьвши Атанъыз сизге савгады берер.

Карызналар коькте

¹⁹ Ер уьстинде оьзинъизге карызналар йыйманъыз: мунда куье мен тот басув оларды бузар; урлакайлар уьйге кирселер, оларды урламага болар. ²⁰ Оьз карызналарынъызды коькке йыйынъыз: онда оларды не куье, не тот йок эталмас эм бир урлакай да киралмас.

²¹ Карызнанъыз сакланган ерде, юрегинъиз де сонда болар.

Шарктынъ ярыгы

²² Шаркынънынъ шырагы – коьзинъ. Сога коьре коьзинъ таза коьрсе, буьтин шаркынъ да ярык болар. ²³ Ама коьзинъ яман коьрсе, буьтин шаркынъ да каранъа болар. Эгер ишинъдеги ярык – каранъалык болып шыкса, кайдай яман сол каранъалык!

²⁴ Эш бирев де эки иеге бирден куллык эталмайды; неге десе ол, яде олардынъ бирин коьрип болмас, а экиншисин яратар, яде биревине

бек шалысар, а экиншисине эс бермес. Сиз бир ок заманда Аллага да, байлыкка да кул болалмассыз.

Каър эм кайгырув

²⁵ Сол себептен Мен сизге айтаман: не ашармыз, не ишермиз деп янынъыз ушин, не киермиз деп шаркынъыз ушин каър шекпенъиз. Ян – тамактан, шарк – кийимнен артык. ²⁶ Коьктеги кусларга каранъызтага: олар не шашпайдылар, не ормайдылар, не амбарга йыймайдылар, ама Коьктеги Атанъыз оларды тамакландырады. Сиз куслардан коьп баалы тувылсызба? ²⁷ Кайсынъыз, каърлеп, яшавына бир сабат болса да коспага болады? ²⁸ Сиз кийим ушин неге каър шегесиз? Данъылдагы лилия шешекейлери калай оьсетаганларына каранъызтага: олар куллык та этпейдилер, уршык та ийирмейдилер, ²⁹ ама сизге айтаман: Сулеймен, аьлемет коьрки болса да, солардынъ бириндей, ярасыклы кийиналмаган. ³⁰ Эгер буюгуьн бар болган, а эртен отка тасланаяк кыр оьленин Алла солай кийиндиретаган болса, сизди олардан да бек кийиндирмес пе экен, аз иманлылар?

³¹ Сога коьре, „Не ашармыз?“, „Не ишермиз?“, „Не киермиз?“ деп, каърлеменъиз. ³² Бу затлардынъ баьрин де бу дуньядынъ миллетлери излейдилер; а Коьктеги Атанъыз бу затлардынъ баьриси сизге керек болганын биледи. ³³ Бас деп, Алладынъ Патшалыгын эм тувралыгын изленъиз, сонда бу затлардынъ баьриси де сизге ога косылып берилер. ³⁴ Сонынъ ушин эртенги куьннинъ каьрин шегип юрменъиз, аьр бир куьнге оьз каьрлери етеди.

Терислеменъиз

7 Терислеменъиз, сиз де терисленмессиз. ² Баскаларды кайдай терислик пен терислененъиз, сондай ман сиз де терисленерсиз. Кайдай оьлшем мен оьлшесенъиз, сондай ман сиз де оьлшенерсиз. ³ Оьз коьзинъдеги баганады сезбей, иман кардашынънынъ коьзиндеги шоьпке неге карайсынъ? ⁴ Коьзинъде багана турганлай, кардашынъа: „Бер, мен коьзинъдеги шоьпти шыгарайым“, – деп, кайтип айтарсынъ? ⁵ Экиюзли! Бас деп, оьз коьзинънен баганады шыгар, сонъ кардашынънынъ коьзиндеги шоьпти кайтип шыгараягынъды коьрерсинъ.

⁶ Кие затларды ийтлерге берменъиз эм ынжыларынъызды донъызлардынъ алдына атпанъыз. Солай этсенъиз, олар баьриси аяк астында таптар, сонъында кайтып келип, сизди де талар.

Тиленъиз, изленъиз, эсикке кагынъыз

⁷ Тиленъиз – сизге берилер; изленъиз – табарсыз; эсикке кагынъыз – сизге ашарлар. ⁸ Аьр бир тилеген алады, излеген табады, какканга да эсикти

ашадылар. ⁹ Кайсынъыз, оьз улы оьтпек тилегенде, ога тас берер? ¹⁰ Яде балык тилегенде, ога йылан берер? ¹¹ Соны ман, сиз кайдай яман болсанъыз да, оьз балаларынъызга яхшы савгалар берип билетаган болсанъыз, аьше, Коьктеги Атанъыз кайгадер бир коьп Оннан тилегенлерге яхшы затлар берер!

¹² Сол себепли, аьдемлер сизге калай этпеге керегин суье болсанъыз, сиз де оларга солай ок этинъиз. Таурат эм пайхамбарлардынъ уьйреткенлери сонда сыйынадылар.

Тар капы

¹³ Тар капыдан киринъиз. Йойылувга аькететаган йол кенъ, капысы мол эм коьплер сол йол ман барадылар. ¹⁴ Яшавга аькететаган капы да, йол да кыйын, аз аьдемлер сол йолды табадылар.

Терек емисиннен билинеди

¹⁵ Ялган пайхамбарлардан сакланынъыз. Олар сизге кой терисинде келедилер, ишиннен болсалар олар йырткыш боьрилер. ¹⁶ Оларды емислериннен танырсыз. Шоькирли коьгемликтен юзим яде сары тегенектен ынжыр йыйыларма? ¹⁷ Ийги терек солай этип – яхшы емис, а яман терек огырсыз емис аькеледи. ¹⁸ Ийги терек – огырсыз емис, яман терек те яхшы емис бералмас. ¹⁹ Яхшы емисти бералмайтаган аьр теректи кесип, отка таслайдылар. ²⁰ Соьйтип, оларды емислериннен танырсыз.

²¹ Алладынъ Патшалыгына Мага: „Раббий, Раббий!“ – деп айтувшылардынъ баьриси кирмес, тек сол Коьктеги Атамнынъ буйырыгын толтыратаганлар кирер. ²² Сол куьн † коьплер мага: „Раббий, Раббий! Аьше, Сенинъ атынъ ман пайхамбарлык этпедикпе? Сенинъ атынъ ман йинлер кувмадыкпа? Сенинъ атынъ ман коьп куьдиретли ислер этпедикпе?“ – деп айтаяклар. ²³ Сонда Мен оларга: „Мен сизди танымайман. Яманлык этуьвшилер, касымнан тайынъыз!“ – деп ашык айтарман.

Эки уьй

²⁴ Меним соьзлеримди тынълаган эм оларды толтырган аьр аьдемди оьз уьйин таска салган акыллы кисе мен тенълестирмеге болады. ²⁵ Ямгыр явып, йылгалар яйылдылар, еллер эсип уьйге согылдылар, ама уьй бузылмай калды: ол уьй таска салынган эди. ²⁶ Мени тынълайтаган, ама Меним соьзлеримди толтырмайтаган аьдемди оьзининъ уьйин кумга салган акмак пан тенълестирмеге боляк. ²⁷ Ямгыр явып, йылгалар яйылдылар, еллер эсип уьйге согылдылар эм уьй авды да савлай опырады».

²⁸ Иса муны айтып кутылган заманда, халк Онынъ окувына сейирсинди. ²⁹ Иса оларды, дин

† кыямет куьни.

аьлимлериндей болмай, бир куваты ман окытатаган эди.

Авыр тери маразлыды савартув

8 Иса тавдан туьскенде, Онынъ артыннан коьплеген аьдемлер иердилер. ² Ога авыр тери маразы болган аьдем ювыкласып келди де, тизиннен шоьнъкип, тиледи: «Бийим, эгер суьйсень, мени тазаламага боларсынъ».

³ Иса, колын созып, аьдемге тийгистти де: «Суьемен, тазалан!» – деди. Сол саьатлей аьдем оьз маразыннан кутылып тазаланды. ⁴ Сонда Иса ога: «Сак бол, мунынъ акында биревге де айтпа, тек барып, дин куллыкшысына коьрин, Муса пайхамбар буйыргандай, курманлык шал. Соны ман аьдемлер алдында сав болганынъды шаатларсынъ», – деди.

Урым юзбасшысынынъ иманы

⁵ Иса Капарнаумга келген вақытта, Ога бир урым юзбасшысы, янасып келип, ярдамды тиледи.

⁶ «Бийим, – деди ол, – уьйде паралич соккан ыргатым ятады, бек яман кыйналады».

⁷ Иса: «Мен, келип, оны савартарман», – деди.

⁸ Юзбасшы Исага соьз кайтарып: «Бийим, Сен меним уьйиме кирмеге мен тийисли тувылман. Тек бир соьз айтсанъ, ыргатым сав болар. ⁹ Мен оьзим де баскаларга бойсынган аьдеммен, мага бойсынган аскершилер де бар. Олардынъ бирисине: „Кет“, – десем, кетеди; баскасына: „Кел“, – десем, келеди; ыргатыма: „Муны эт“, – десем, ислейди», – деди.

¹⁰ Иса, оны эситкенде, сейирсинди де Оьзи мен келетаганларга: «Сизге дурысын айтаман: Сосындай иманды Мен Исраилде эш биревде де таппаганман! ¹¹ Сизге айтаман: коьплер куьнтувардан эм куьнбатардан келип, Алладынъ Патшалыгындагы зияпетте Ибрагим, Исхак эм Якуп пан бирге оьз орынларын алаяклар.

¹² Патшалыктынъ асабалары болса тыс каранъалыкка тасланаяк. Онда йылап, тислерин кыршылдатаяклар», – деди. ¹³ А урым юзбасшысына Иса: «Бар! Сага ынанганынъша болсын», – дегенди айтты. Ыргаты сол саьатлей сав болды.

Иса коьп аьдемди савартады

¹⁴ Иса Петердинъ уьйине келгенде, онынъ кайнанасы янып-куьйип авырып ятканын коьрди.

¹⁵ Иса онынъ колына тийгенлей, безгеги тыйылды. Хатын турып, Исады ас пан сыйлады.

¹⁶ Аксам авганда, Исага йинли болган коьп аьдемди аькелип басладылар. Ол, соьзи мен йинлерин кувып, авырганлардынъ баьрисин де сав этти. ¹⁷ Бу, Ешая пайхамбардынъ «Ол бизим сыркавларымызды Оьзине алды эм

маразларымызды аькетти» деген соьзлери толтырылсын деп, болды.

Исадынъ артыннан иеруьвдинъ баасы

¹⁸ Иса, Оьзининъ тоьгерегинде коьплеген аьдемлер йыйылганын коьргенде, сокталарына коьлдинъ аргы ягына оьтпеге буйырды. ¹⁹ Сол заманда Ога дин аьлимлерининъ бириси янасып келип: «Устаз, Сен кайда барсанъ да Мен Сенинъ артынънан иереекпен», – деди.

²⁰ Иса ога: «Туьлкилер инли боладылар, коьктынъ куслары – уялы, а Аьдем Улынынъ † басын салар ери йок», – деди.

²¹ А сокталарынынъ бириси: «Бийим! Мага басында барып атамды коьммеге ызын бертага», – деп тиледи.

²² Ама Иса ога: «Меним артымнан иер, оьлгенлерди коьммеге оьлилердинъ оьзлерине калдыр», – деп яваплады.

Иса давылды тынышландырады

²³ Иса кайыкка мингенде, сокталары да артыннан иерип, йолга шыктылар. ²⁴ Мине кайыкты толкын ябатаган уллы давыл коьтерилди. А Иса уйклайтаган эди. ²⁵ Сокталары Онынъ янына келип: «Раббий, бизди сав калдыр! Биз аьлек болятырмыз!» – деп уянттылар.

²⁶ Иса: «Аз иманлылар, сиз неге корктынъыз?» – деп яваплады. Сонда турып, елди де, коьлдинъ толкынласувын да тыйды, терен тыныклык туьсти.

²⁷ Сокталары, сейирсинип: «Ким ди Бу? Ога ел де, коьл де бойсынадылар!» – деп туьсинмейтаган эдилер.

Гадара еринде йинлилерди савартув

²⁸ Иса коьлдинъ аргы ягына, Гадара ерине келген заманда, Онынъ алдына кабыр дорбынларыннан йинли болган эки аьдем шыкты. Олар сондай бир кавыфлы болганлары уьшин сосы йолдан эш бирев де оьтпеге таьвекелленмеген эди. ²⁹ Олар: «Сен бизден не зат излейсинъ, Иса – Алладынъ Улы? Буйырылган вақыттан алдын Сен бизди азапламага келгенсинъ ме?» – деп кышкырдылар.

³⁰ Олардан узак болмаган ерде уьйкен донъыз уьйири отлайтаган эди. ³¹ Йинлер Исадан: «Эгер Сен бизди кувсанъ, сосы донъыз уьйирине кирмеге разылык бер», – деп тиледилер.

³² Иса оларга: «Барынъыз», – деди. Йинлер шыгып, донъызларга кирдилер де буьтин уьйир, ярдан коьлге атылып, кырылды. ³³ Суьруьвшилер кашып, сахарга бардылар, баьрисин, йинлилерге де не болганын коса берип, айттылар. ³⁴ Сонда сахардынъ баьри яшавшылары Исадынъ алдына шыктылар, Оны коьргенде, олардынъ ериннен кетпеге тиледилер.

† Иса.

**Иса Капарнаумда
паралич сокканды савартады**

9 Иса, кайыкка минип, коьл мен артына Оьзи яшайтаган шахарга кайтты. ² Бир неше аьдем Ога паралич соккан, тоьсекте яткан маразлыды аькелди. Иса олардынъ Ога ынанувларын коьрип, паралич сокканга: «Коркпа, балам! Куьналарынъ кеширилген!» – деди.

³ Сол вакытта дин аьлимлери ишлериннен: «Бу Аьдем ассылык этеди!» – деп, ойландылар.

⁴ Иса, олардынъ ойларын билип: «Сондай яман ойлар акылынъызга кайдан келеди? ⁵ Не зат енъил айтпага: „Куьналарынъ кеширилген“, яде „Тур да юр“? ⁶ Мине солай, сиз билмеге керексиз: Аьдем Улынынъ ер юзинде куьналарды кеширмеге де куваты бар». А паралич сокканга бурылды да: «Тур, тоьсегинъди ал да уьйинъе кайт!» – деди. ⁷ Аьдем, турып, уьйине кайтты. ⁸ Муны коьрген халк, сейирге калып, сондай куватты аьдемлерге берген Аллады данъклады.

**Матай Исадынъ
сокталарына косылады**

⁹ Иса, соннан кетятырып, ясак йыйылатаган ерде олтырган Матай деген аьдемди коьрди. «Меним ызымнан кел», – деди ога Иса. Матай турды да Онынъ ызыннан барды.

¹⁰ Сонъында, Иса сокталары ман Матайдынъ уьйинде ас ишип турганда, коьп ясакшылар эм баска «куьналылар» да оларга косылдылар.

¹¹ Парисейлер сол затты коьргенде, Исадынъ сокталарыннан сорастырып басладылар: «Устазынъыз неге ясакшылар эм куьналылар ман бирге ас ишеди?»

¹² Иса оны эситкенде, оларга: «Савлыгы болганларга тувыл, а маразлыларга эмлевши керек. ¹³ Барып, „Языксынуды излеймен, тек курман этуьвди тувыл“ дегеннинъ маьнесин уьйренинъиз. Мен туврашыл деп саналганларды тувыл, а куьналыларды (тевбеге) шакырмага келгенмен», – деди.

Ораза акында сорав

¹⁴ Оннан сонъ Яхъядынъ сокталары келдилер де сорадылар: «Биз эм парисейлер ораза тутамыз, а Сенинъ сокталарынъ неге тутпайдылар?»

¹⁵ Иса оларга: «Киев тенълерининъ касында турганда, онынъ тойында олар мыдах боларма? Ама киевди олардынъ арасыннан айыраак куьн де келеек, сонда олар ораза тутаяклар. ¹⁶ Эш бирев де эски кийимине янъы кумаштан ямав ямамайды. Ол кумаш кийимнен йыртылып кетер, тесик тагы да яман болар. ¹⁷ Эш бирев де яс шагырды эски тулыкларга куймайды. Куйса, тулыклар тесилер, шагыр да агар, тулыклар да аьлек болар. Йок, яс

шагырды янъы тулыкка куядылар, сонда олар экеви де сакланар», – деп яваплады.

**Иса кызды тирилтеди,
хатынды савартады**

¹⁸ Иса энди де соьйлеп туратаган вакытта, бир басшы ювыклап келип, Исадынъ аягына йыгылды. «Меним кызым мине соьле оьлди, ама Сен келип, ога колынъды бир салсанъ, ол тирилер», – деди.

¹⁹ Иса турды да оны ман бирге кетти. Сокталары онынъ артыннан бардылар.

²⁰ Сол заманда Исадынъ артыннан он эки йылдан бери кан тасувдан кыйналатаган хатын етти, колын Онынъ абасынынъ этегине тийгистти де: ²¹ «Эгер Онынъ абасына да тийсем, сав болаякпан», – деп ойланды. ²² Иса бурылды да, оны коьрип: «Таьвекеллен, кызым, – деди Ол, – иманынъ сени куткарды». Хатын сол саьатлей ок сав болды.

²³ Иса басшыдынъ уьйине келгенде, сыбызгышыларды эм шавшувлы аьдемлер куьбин коьрди. ²⁴ «Шыгынъыз, кыз бала оьлмеген, тек уйклайды», – деди Ол. Ога куьлип койдылар.

²⁵ Аьдемлерди уьйден кыстап шыгарганда, Иса кыз болган боьлмеге кирди, кыздынъ колыннан ыслады эм ол турды. ²⁶ Мунынъ хабары баьри тоьгерек якка яйылды.

**Эки сокыр ман бир сакавдынъ
сав болувы**

²⁷ Иса оннан шыгып бараятырганда, Онынъ артыннан эки сокыр иерип кышкырды: «Даут Улы, бизди языксын!» ²⁸ Иса уьйге кайтты, сокырлар Ога ювыкластылар. Иса олардан: «Меним сизге ярдам этеегиме ынанасызба?» – деп сорады. «Аьше, Бийимиз!» – дедилер олар.

²⁹ Сонда Иса, олардынъ коьзлерине колын тийгистип, айтты: «Сиз кайтип ынанатаган болсанъыз, соьйтип болсын». ³⁰ Олардынъ коьзлери сол саьатлей ашылды. Иса оларга каты буйырып: «Коьринъиз, эш бирев де муны билмесин», – деди. ³¹ Олар болса барып, Исадынъ акында сол ердинъ баьри якларына хабар яйдылар.

³² Иса шыгаятырганда, Ога йинли эм сакав аьдемди аькелдилер. ³³ Йин кувылганда, сакав соьйлеп баслады. Аьдемлер сейирсинип: «Ва, Израилде сосыга усаган эш бир зат та коьрилмеген», – дедилер.

³⁴ А парисейлер: «Ол йинлерди йин басшысынынъ куьши мен кувады», – дедилер.

Койшысыз койлар

³⁵ Иса, баьри болган шахарлар ман авыллардан оьте барып, синагогларда окытты, Алла Патшалыгынынъ акында Ййги Хабарды яйып юрди эм туьрли авырувлардан эм сакатлыклардан аьдемлерди савартты. ³⁶ Аьдемлер куьплерин

коьрип, Онынъ яны авырды, неге десе олар азапланган эм, койшысыз койлардай, шашылып айлана эдилер. ³⁷ Ол Оьзининъ сокталарына: «Аслык онъыслы, а исшилер аз. ³⁸ Сога коьре аслык Иесиннен онъысына исшилер йибермеге тиленьиз», – деди.

Исадынъ он эки элшисине тапшырувы

10 Оьзининъ он эки соктасын йыйып, Иса оларга кара йинлерди кувмага эм баьри авырувлардан эм сакатлыклардан савартпага куват берди.

² Он эки элшисининъ атлары: Петер деп аталган Шимон эм онынъ кардашы Эндрей, Зебедей улы Якуп эм онынъ кардашы Яхья. ³ Пилип эм Барталмай, Тома эм ясакшы Матай, Алпай улы Якуп эм Тадай. ⁴ Канай † Шимон эм сонъында Исады саткан Юда Искариот.

⁵ Иса бу он эки соктасын сосындай буйырув ман йиберди: «Ювыт болмаганлардынъ ерлерине барманъыз, самарияшы шахарлардынъ бирине де кирменъиз. ⁶ Оннан эсе адаскан койларына усаган Израил халкына барынъыз. ⁷ Бара турган вакытта: „ Алладынъ Патшалыгы энди ювыклаган!“ – деп, хабарланъыз. ⁸ Авырганларды сав этинъиз, оьлгенлерди тирилтинъиз, авыр тери маразлыларды тазаландырынъыз, йинлерди кувынъыз. Сиз бу куьшти бослай алгансыз, босына да йиберинъиз. ⁹ Белинъизде не алтын, не куьмис, не де ез алманъыз. ¹⁰ Йолга не артпак, не эки кат коьйлек, не шарык, не таяк алманъыз, неге десе ким ислесе, сол азыкланмага тийисли. ¹¹ Кайсы шахарга яде элге кирсенъиз де, онда ким тийисли болганын сорап билинъиз эм кеткенге дейим сонда калынъыз. ¹² Уьйге киргенде, ондагыларды саламланъыз. ¹³ Эгер тийисли болса, тилеген сав-саламатлыгынъыз ога келсин. А эгер тийисли болмаса, сиз тилеген саламатлыгынъыз оьзинъизге кайтсын. ¹⁴ А эгер ким сизди ювытпаса эм соьзинъизди тынъламага суьймесе, бу уьйден яде шахардан кетятырган вакытта аякларынъыздынъ шанъын да кагып калдырынъыз. ¹⁵ Сизге дурысын айтаман: кыямет †† куьнинде сол шахарга коьре, Содом ман Гомора ерлерине енъилирек болаяк.

Келектеги кыйынлыклар

¹⁶ Мен сизди боьрилер арасына, койлардай этип, йиберемен. Сонынъ уьшин йыландай акыллы эм коьгершиндей шуьшсиз болынъыз. ¹⁷ Аьдемлерден сак болынъыз! Сизди оькимге берерлер, синаогларында камышы ман согарлар. ¹⁸ Мени уьшин сизди тоьрелердинъ эм патшалардынъ алдына аькетерлер, сиз оларга да, ювыт

† Израилди урым аскершилерден тазаламага шалыскан аьдем, Зилот. †† грекше „оькимлик“.

болмаганларга да шаат боларсыз. ¹⁹ Олар сизди оькимге тапшырган вакытта, неди эм калай айтармыз деп, кыйналманъыз. Сизге неди айтпага кереги сол саьатте берилеек. ²⁰ Неге десе айтаяк сиз тувыл, а Атанъыздынъ ишинъизде айтатаган Рухы болаяк.

²¹ Кардашы кардашын, атасы оьз баласын оьлимге тапшыраяк эм балалар ата-аналарына карсы турып, оларды оьлтиртееклер. ²² Меним атым уьшин сизди баьриси де коьрип болмаяклар. Ама ким сонъына дейим шыдаса, сол куткарылаяк. ²³ Сизди бир шахарда, артынъыздан туьсип, коймасалар, баска шахарга кетинъиз. Сизге дурысын айтаман: Израил шахарларынынъ баьрисин сиз оьтпей турып, Аьдем Улы келер.

²⁴ Соктасы оьзининъ устазыннан йогары тувыл, кул оьзининъ бийиннен уьйкен тувыл. ²⁵ Соктасы оьз устазынынъ аьлине етсе, а кулы оьз бийининъ аьлине келсе, разы болсынлар. Эгер уьйдинъ иесине Баалзабул деп айтатаган болсалар, уьйдегилерине неди айтаяклар!

Сизге кимнен коркпага керек?

²⁶ Сол себепли олардан коркпанъыз, неге десе ашылмай калаяк сыр йок, билинмей калаяк ясыртын зат та болмайды. ²⁷ Мен сизге каранъада айтатаганымды, куьн ярыгында айтынъыз, сизге сыбырдап эситтиргенимди уьйдинъ тоьбесиннен билдиринъиз. ²⁸ Шаркынъызды оьлтиретаган, а янынъызды оьлтирмеге болмаганлардан коркпанъыз. Оннан эсе янынъызды да, шаркынъызды да яханемде йоймага болаяк Алладан коркынъыз. ²⁹ Аьше, эки торгайды бир ассарияга ‡ сатпайдыларма? Ама олардынъ эш бири де, Атанъыздынъ эрки болмай, ерге йыгылмайды. ³⁰ Аьтте, басынъыздагы шаш туьклеринъиздинъ баьриси де саналган. ³¹ Коркпанъыз, сиз коьп санлы торгайлардан баалысыз!

³² Ким аьдемлер алдында Мени ашык кабыл этсе, соны Мен де коьктеги Атамнынъ алдында кабыл этермен. ³³ А ким Меннен аьдемлер алдында тайса, соннан Мен де коьктеги Атамнынъ алдында таярман.

Исага тийисли болганлар

³⁴ Мен ерге тынышлык аькелмеге келгенмен деп, ойламанъыз. Мен тынышлык тувыл, тек кылышты аькелмеге келгенмен. ³⁵ Мен улын атасыннан, кызын анасыннан, келинин кайнанасыннан айырмага келгенмен. ³⁶ Аьдемнинъ душпанлары – онынъ уьйиндегилери. ³⁷ Ким Меннен эсе де атасын, не де анасын бек суьетаган болса, сол Мага тийисли тувыл. ³⁸ А ким оьзи оьлеек кашын †† алып артымнан иермесе, сол Мага тийисли тувыл. ³⁹ Ким

‡ увак акша. †† дарагаш, ога шуьшлилерди оьлтирер уьшин шуьй мен кергенлер.

яшавын сакласа, сол оны йойтар; а ким Мени уьшин яшавын йойтса, сол оны яньыдан табар.

⁴⁰ Ким сизди кабыл этсе, Мени де кабыл этер эм ким Мени кабыл этсе, сол Мени йибергенди де кабыл этер. ⁴¹ Ким пайхамбарды пайхамбар болганы уьшин кабыл этсе, сол пайхамбардынъ савгасын алар. Ким туврашыл аьдемди туврашыл болганы уьшин кабыл этсе, сол туврашыл аьдемнинъ савгасын алар. ⁴² Ким бу кишкейлердинъ бирине Меним соктам болганы уьшин тек бир тостакай сувук сув иширсе, сизге дурысын айтаман: ол бир заманда да савгасыз калмас».

Исадынъ Яхъя пайхамбарга явабы

11 Оьзининъ он эки элшисине тапшырувларын берип кутылганнан сонъ, Иса сол ердинъ сахарларына окытпага, уваз айтпага кетти.

² Яхъя, тутнакта бола турганлай, Исадынъ этетаганын эситкен заманда, оьзининъ сокталарын Ога: «Сол келмеге тийисли Сенсинъме яде бизге баскады сакламага керекпе?» – деп, соратып йиберди.

⁴ Иса оларга явапка: «Барынъыз, коьргенлеринъизди эм эситкенлеринъизди Яхъяга айтынъыз: ⁵ сокырлар коьз ашадылар, аксаklar юредилер, авыр тери маразлылар авырувларыннан тазаланадылар, санъыравлар эситедилер, оьлгенлер тириледилер эм пақырларга ийги хабар билдириледи. ⁶ Ким Мага шекленмейди, сол – бактылы», – деди.

⁷ Яхъядынъ сокталары кеткенде, Иса халкка Яхъя акында айтып баслады: «Сиз шоьлге не зат коьрмеге баргансыз? Ел мен шайкала турган камысты ма? ⁸ Йок! Сиз неди коьрмеге баргансыз? Юмсаk кийимди кийген аьдемди ме? Тек юмсаk кийимди киетаганлар патша сарайларында боладылар. ⁹ Сиз сонда неди коьрмеге баргансыз? Пайхамбарды ма? Аьше, сизге айтаман, пайхамбардан да уллыды. ¹⁰ Онынъ акында булай язылган: „Мине Мен хабаршымды Сенинъ алдынъа йибереятырман, ол Сага йол аьзирлеек“. ¹¹ Сизге дурысын айтаман: хатынлардан тувганлар арасында Шомылдырувшы Яхъядан уллырак болмаган. Ама Алладынъ Патшалыгында энъ кишкейи оннан уьйкен. ¹² Яхъядынъ куьнлериннен алып эндиге дейим Алладынъ Патшалыгы куьш пен алынады, куьш салувшылар оны аладылар. ¹³ Яхъяга дейим пайхамбарлардынъ баьриси де Тауратта болаякларды билдиретаган эдилер. ¹⁴ Сиз кабыл этпеге суьйсенъиз, сол келмеге тийисли Ильяс болган. ¹⁵ Эгер кулагынъыз бар болса, тынъланъыз!

¹⁶ Мен сосы несилди ким мен тенълестирейим? Олар базар майданында олтырып, бири бирине: ¹⁷ „Биз сизге сыбызгы тарттык, а сиз бийимединъиз; кайгылы йырлар йырладык, а сиз йыламадынъыз“, – деп кышкыратаган балалардай.

¹⁸ Яхъя келди, не оьтпек емейди, не шагыр ишпейди, а аьдемлер: „Ол йинли“, – дейдилер.

¹⁹ Аьдем Улы келди, ашайды эм ишеди, а олар: „Мине ас ашамага, шарап ишпеге суьювши, ясаkшылардынъ эм куьналылардынъ досы!“ – дейдилер. Ама акыллылыктынъ тувралыгы эткен ислеринде коьринеди».

Тевбеге туьспеген сахарларга – кайгы!

²⁰ Иса Оьзи баьрисиннен де коьп куьдиретли ислерин эткен сахарлардынъ ишиндеги тевбеге туьспегенлерин айыплап баслады: ²¹ «Кайгы сага, Коразин! Кайгы сага, Бетсайда! Неге десе сизде болып озган куьдиретли ислер Тир мен Сидонда озган болсалар, олар коьптен бери эрегожа кийип, куьлде олтырып, тевбеге туьскен болар эдилер. ²² Ама, сизге айтаман: кыямет куьн сизден эсе Тир мен Сидонга енъил болаяк. ²³ Эм сен, Капарнаум, коькке дейим коьтерилеексинъме? Йок, ахыретке дери тоьмен туьсирилеексинъ. Эгер сенде этилген куьдиретли ислер Содомда этилген болсалар, ол сахар буьгуьнги куьнге дейим тураяк эди. ²⁴ Мен ше сизге айтаман: кыямет куьн сизден эсе Содом ерине енъил болаяк», – деди.

Мага келинъиз эм тынышлык табынъыз

²⁵ Оннан сонъ Иса соьзин бардырып: «Рахметлеймен Сени, Атам, коьк пен ердинъ Иеси! Сен бу затларды акыллылардан эм билимдилерден ясырып, кишкей сабийлерге аштынъ. ²⁶ Аьше, Атам! Сен солай этуьвди ийги коьрдинъ.

²⁷ Атам Мага аьр не затты та тапшырды. Улын Атамнан баска эш бирев де билмейди. Атамды Улыннан эм Улы билдирмеге суьйгенлериннен баска эш бирев де билмейди.

²⁸ Баьри арыганлар эм юклери мен кыйналганлар, Мага келинъиз. Мен сизди тынышландыраман. ²⁹ Оьзинъизге Меним мойсамды алынъыз. Меннен уьйренинъиз, неге десе Мен юваспан, юрегим мен сабырман. Сизинъ янынъыз тынышлык табар. ³⁰ Меним мойсам – ийгилик, югим Меним енъил», – деди.

Шабат акында сорав

12 Сол заманда, шабат [†] куьнде, Иса эгин эгилген ызанлар ман оьтип бара эди. Онынъ сокталары, аш болганнан бийдай масакларын юлкып, асын ашап басладылар. ² Парисейлер оны коьргенде, Исага: «Коьресинъме! Сенинъ сокталарынъ шабат куьн этилмеге тийисли болмаганды этедилер», – дедилер.

³ Иса оларга: «Даут эм онынъ йолдаслары ашыкканда не эткенин окуымагансызба? ⁴ Ол Алла уьйине кирип, онда салынган оьтпеклерди ашады. А сол оьтпеклерди ашамага оьзине де

[†] юма аксамнан юма эртеси аксамга дейим заман. Ювтылардынъ эш бир ис этпеген кие куьни.

Йолдасларына да тийисли болмаган, тек дин куллыкшыларына ызын берилген. ⁵ Сиз, шабат куьн Алла уьйинде дин куллыкшылары ислеп, сол куьнди арамаганларын, ама шуьшсиз калганларын Тауратта окумагансыз ба? ⁶ Сизге айтаман: булайда ким Алла уьйиннен уллы, сол турады. ⁷ Эгер сиз „языксынуды излеймен, тек курман этуьвди тувыл“ дегеннинь маьнесин билсенъиз, сол заманда шуьшсизлерди шуьшлемес эдинъиз. ⁸ Аьдем Улы – шабат куьннинь де Иеси», – деди.

Иса колы курыганды сав этеди

⁹ Иса, сол ерден кете барып, парисейлердинь синагогына кирди. ¹⁰ Синагогтынь ишинде колы курыган аьдем бар эди. Парисейлер, Исады шуьшлемеге сылтав излеген себепли, Оннан сорадылар: «Шабат куьн маразлыды савартув тийислиме?»

¹¹ Иса оларга деп яваплады: «Сизинь кайсы биринъиз, эгер бир койынъыз болып, шабат куьн ол шонъкырга атылса, барып шыгармас? ¹² А аьдем неше бир койдан баа, сайсы! Соьйтип, шабат куьн ийгилик этпеге тийисли болады».

¹³ Иса маразлыга: «Колынъды соз!» – деди. Ол колын созды, онынь колы, баскасындай, сав болды. ¹⁴ Парисейлер шыгып кеттилер, Исады калай оьлтirmeге болаягын ойластылар. Иса, оны билип, сол ерден кетти.

Сайланган кул

¹⁵ Исадынъ артыннан коьп аьдем иерди эм Ол авырганлардынъ баьрисин сав этти. ¹⁶ Ама Иса, Меним ким экенимди ашпанъыз деп, оларга каты буйырды. ¹⁷ Солай этип, Ешая пайхамбардынъ билдирген соьзлери толтырылатаган эдилер: ¹⁸ «Мине Мен сайлаган кулым! Бу – Мен суьетаган эм яным оннан разы болган; Мен Ога Рухымды берермен эм Ол халкларга аьдилликти билдирер. ¹⁹ Ол не даваласпаяк, не кышкырмак; эш бирев де орамларда Онынъ давысын эситпеек. ²⁰ Ол сынып баслаган таякты сындырмак, туьтинлейтаган кендирди соьндирмеек эм ахырында аьдилликке енъуьв таптырак. ²¹ Миллетлер Ога сенееклер».

Иса эм Баалзабул (шайтан)

²² Исага йинлер енъген сокыр эм сакав аьдемди аькелдилер. Иса оны сав этти, аьдем соьйлеп те, коьрип те баслады. ²³ Аьдемлердинь баьриси, сейирсинип, бир бирлериннен сорадылар: «Бу – Даут Улы Масих боларма?»

²⁴ Парисейлер оны эситкенде: «Ол йинлерди йин басшысы Баалзабулдынъ куьши мен болмаса, баскаша кувмайды», – дедилер.

²⁵ Иса, олардынъ не ойланатаганын анълап, оларга: «Эрисип боьлинген аьр патшалык аьлек болып кетер. Эрисип боьлинген эш бир шахар яде

уьй сав калмас. ²⁶ Эгер шайтан шайтанды куватаган болса, ол оьзи оьзи мен эрисип боьлинген болады. Сонда онынъ патшалыгы калай сав калсын? ²⁷ Эгер Мен йинлерди Баалзабулдынъ куьши мен куватаган болсам, сизинь аьдемлеринъиз оларды кимнинь куьши мен кувады? Сол себептен олар сизге тоьреши болсынлар. ²⁸ А Мен йинлерди Алладынъ Рухы ман кувып шыгаратаган болсам, шексиз, Алладынъ Патшалыгы сизге еткен.

²⁹ Эгер куьшли уьй иесин эртерек байламаса, эш бирев де онынъ юртына кирмеге эм малын тонамага болмаяк, сайсы.

³⁰ Ким Мени мен болмаса, сол Мага карсы; эм ким Мени мен йыймаса, сол шашады. ³¹ Кайдай куьна да, кайдай яманлав да аьдемлерге кеширилер, тек Кие Рухты яманлав кеширилмес. ³² Эгер бирев Аьдем Улына карсы соьз айтса, сол кеширилер; ама ким Кие Рухка карсы айтатаган болса, сол бу оьмирде де, келеектегинде де кеширилмес.

³³ Теректи де, онынъ емисин де яхшы, яде теректи эм онынъ емисин яман деп сананъыз, неге десенъиз терек емисиннен танылады. ³⁴ Сиз, йылан ырувы, яхшыды кайтип айтпага боласыз, эгер сиз яман болсанъыз? Неге десе аьдемнинь авызы юрегиндегин айтады. ³⁵ Ийги аьдем юрегинде йыйган ийгиликтен ийгилик, а яман аьдем юрегинде йыйган яманлыктан яманлык шыгарар. ³⁶ Ама сизге айтаман: аьдемлер бос соьйлеген аьр бир соьзлери уьшин кыямет куьнинде явап берееклер. ³⁷ Соьзинъиз сизди я аклар, я шуьшлер».

Юнус пайхамбардынъ нышаны

³⁸ Сонда парисейлер эм дин аьлимлери Исадан тиледилер: «Устаз, биз Сенинъ ким болганынъды шаатлавшы бир аьлемет нышан коьрсетуьвинъди суьемиз».

³⁹ Иса оларга явап этип: «Яман эм зина этуьвши несил нышан излейди, ама ога Юнус пайхамбардынъ нышаныннан баска нышан коьрсетилмеек. ⁴⁰ Юнус уьш куьн эм уьш кеше уьйкен балыктынъ карнында калай болган болса, солай Аьдем Улы да ердинъ юрегинде уьш куьн, уьш кеше болаяк. ⁴¹ Ниневийдинъ яшавшылары кыямет куьн сосы несил мен бирге коьтерилип, оны шуьшлееклер, неге десе ниневийшилер Юнустынъ билдируьвиннен сонъ тевбеге туьскенлер. А мундагы – Юнустан да уллы! ⁴² Кубыла Ханбийкеси кыямет куьн сосы несил мен бирге коьтерилип, оны шуьшлеек, неге десе ханбике ердинъ этегиннен Сулейменнинъ акыллылыгын тынъламага келген эди. А мундагы – Сулейменнен де уллы!»

Кара йиннинь кайтувы

⁴³ Кара йин аьдемнинь ишиннен шыкканда, сувсыз ерлерде, тынышлык излеп, айланады, ама

таппайды. ⁴⁴ Сол заманда: „Оъзим шыккан уыйме кайтайым“, – дейди. Кери киргенде, ол уыйин бос, сыпырылган эм йыйыстырылган болып табады. ⁴⁵ Сонда ол барып, оъзиннен де огырсыз баска ети йинди биргесине аькеледи эм сол уыйге кирип, онда яшап каладылар. Сосы аьдемнинъ аьли артта алдынгыдан да яман болады. Соьйтип сосы яман несил мен де болаяк», – деди.

Исадынъ анасы ман кардашлары

⁴⁶ Иса халк пан соьйлесетаганда, Онынъ анасы ман кардашлары келип уыйдинъ тысында туры эдилер. Олар Иса ман соьйлемеге суьетаган эдилер. ⁴⁷ Бирев Исага: «Ананъ ман кардашларынъ тыста турылар, Сени мен соьйлеспеге суьедилер», – деп еткерди.

⁴⁸ Иса муны айтканга: «Мага ким ана эм ким кардаш?» – деп яваплады. ⁴⁹ Сонъ оъзининъ сокталарын колы ман коьрсетип: «Мине Меним анам эм кардашларым! ⁵⁰ Ким Меним коьктеги Атамнынъ буйырыгын толтырады, сол Мага кардаш, карындас эм ана», – деди.

Эгинши акында таварых

13 Сол куьн Иса, уьйден шыгып, коьлдинъ ягасына барып олтырды. ² Онынъ тоьгерегине коьп аьдем йыйылган себепли, Ол кайыкка минди, а баьри халк ягада турды. ³ Иса оларды, коьп таварыхларды айтып, уыйретти: «Мине эгинши урлык шашпага шыгады. ⁴ Ол шашатаган вакытта, урлыклардынъ бир кесеги йол бойына туьседди. Куслар ушып келедилер де оларды шоьплейдилер. ⁵ Баска урлыклар топырагы аз болган таслык ерге туьседилер. Тамырлары топыракта терен болмаганнан себеп, олар тез болып, туьртип шыгадылар. ⁶ Ама куьн тувганы ман оьсимликлер иссиликтен курылдылар, неге десе олар куьшли тамырсыз. ⁷ Баска урлыклар шоькирли коьгемликке туьседилер, тек коьгемлик оьсип, туьртип шыккан оьсимликлерди басып кояды. ⁸ Калган урлыклар ийги топыракка туьседилер де, шашылганыннан юз, алпыс яде отыз кабат артык онъыс береди. ⁹ Тынълаяк болган тынъласын!»

¹⁰ Исадан сокталары: «Сен аьдемлерге таварых пан неге соьйлейсинъ?» – деп сорадылар.

¹¹ Иса деп яваплады: «Сизге Алла Патшалыгынынъ сырлары ашылган, ама оларга ашылмаган. ¹² Неге десе кимде (билим) бар, сога (коьбирек) берилер, ол моллыкта болар, ама кимде йок, соннан азы да тартылып алынар. ¹³ Оларга таварыхлар ман айтаман. Неге десе „олар карасалар да коьрмейдилер; тынъласалар да эситпейдилер эм анъламайдылар“. ¹⁴ Олар Ешая пайхамбардынъ билдиргенин толтырадылар: „Эситип эсितеексыз, ама анъламаяксыз. Карап караяксыз, ама коьрмеексыз. ¹⁵ Неге десенъиз бу

халктынъ юреклерин сезимсиз болган. Олар кулаклары ман кыйын эситедилер, коьзлерин тарс юмганлар. Солай болмаса, коьзлери мен коьрер, кулаклары ман эситер, юреклерин мен анълар эм Мага кайтар эдилер, (дейди Алла,) Мен де оларды савартар эдим“.

¹⁶ Ама сиз бактылысыз! Неге десе коьзинъиз коьредди, кулагынъиз эситеди. ¹⁷ Сизге дурысын айтаман: коьп пайхамбарлар ман туврашыл аьдемлер сиз коьргенлерди коьрмеге суьетаган эдилер, тек коьралмадылар. Олар сиз эситкенлерди эситеек болатаган эдилер, ама эситалмадылар.

¹⁸ Соны ман, эгинши акында таварыхтынъ неди анълатканын тынъланъыз: ¹⁹ Алладынъ Патшалыгы акында соьзди эситетаган, ама оны анъламайтаган аьр биревге ибилис келеди, сол аьдемнинъ юрегине шашылганды урлайды. Йол бойына шашылган урлык эне соны анълатады.

²⁰ Таслык ерге шашылган урлык – ол соьзди эситетаган эм, куванып, оны янме-ян кабыл этетаган аьдем; ²¹ тек куьшли тамырсыз болганыннан, ол тебентели тувыл, Алла соьзи уьшин кыйынлыкларга эм эзиетлерге расканлай, йолдан тез таяды. ²² Шоькирли коьгемликке шашылган урлык – ол соьзди эситетеган, ама бу оьмирдинъ кайгысы эм байлыктынъ алдавлары оны басып, онъыссыз эткен аьдем. ²³ Ийги топыракка шашылган урлык – ол соьзди эситкен эм оны анълаган аьдем. Ондай урлык шашылганыннан юз, алпыс яде отыз кабат артык онъыс береди».

Яман оьленлер уьстиннен таварых

²⁴ Иса оларга тагы да баска бир таварых айтты: «Алладынъ Патшалыгы данъылыкка яхшы урлык шашкан аьдемге усайды. ²⁵ Мине аьдемлер уйклайтаган заманда, онынъ душпаны келип, бийдай арасына яман оьленлердинъ урлыгын шашып кетеди. ²⁶ Бийдай оьсип, бас кускан заманда яман оьленлер де коьринип баслайдылар.

²⁷ Уьйдинъ иесине куллары келип: „Иемиз, сен данъылынъа яхшы урлыкты шашкан эдинъ де, а яман оьленлер кайдан шыкты?“ – дейдилер.

²⁸ „Оны душпан эткен“, – деп яваплайды иелери.

Сонда куллары сорадылар: „Аьше, суье болсанъ, биз барып оьленди отайык?“

²⁹ „Йок“, – деп яваплайды ол, – „сиз, яман оьленлерди отаймыз деп, оны ман бирге бийдайды да юлкпага болаяксыз. ³⁰ Экиси де орув заманына дейим оьссинлер. Орувда мен орувшыларга: Алды ман яман оьленди йыйып, куьлте этип байлап, куьйдининъиз, сонъ бийдайды йыйып, амбарыма аькелинъиз, – деп, айтарман“.

Шуьшитки урлык эм ашыткы акында таварыхлар

³¹ Иса оларга тагы да бир таварых айтты: «Алладынъ Патшалыгы аьдем оьз данъылына шашкан шуьшитки † урлыкка усайды.

³² Шуьшитки урлык баъри баска туьрли урлыклардынъ энъ кишкейи болса да, оьскенде, калган бав оьсимликлериннен бийик болып, терекке айланады эм коьктеги куслар онынъ бутакларында уялайдылар».

³³ Иса баска бир таварыхты анълатты: «Алладынъ Патшалыгы, хатын баърисин ашытар уьшин уьш оьлшем ун ман карыстырган ашыткыга усайды».

³⁴ Онынъ баърисин де Иса халкка, таварыхлап, айтатаган эди. Таварыхсыз бир зат та анълатпады.

³⁵ Соьйтип, пайхамбар айтканлары толтырылды: «Мен таварыхлар ман айтаякпан, дуныя яратылганыннан ясырылып турганларды ашаякпан».

Яман оьленлер акындагы таварыхтынъ маьнеси

³⁶ Сонъында Иса, халкты йиберип, уьйге кирди. Онынъ сокталары касына келип: «Данъылдагы яман оьленлер акындагы таварыхты бизге анълат», – деп тиледилер.

³⁷ Иса явапка: «Ийги урлык шашувшы – Аьдем Улы. ³⁸ Данъыл – дуныя, а яхшы урлыклар – Алла Патшалыгынынъ балалары. Яман оьленлер – ибилистинъ балалары.

³⁹ Оларды шашкан – ибилис. Орув – дуныядынъ сонъы, а орувшылар маьлеклер боладылар.

⁴⁰ Сол себептен яман оьленлерди йыйып, отта кайтип куьйдире болсалар, соьйтип дуныядынъ сонъында да болаяк. ⁴¹ Аьдем Улы оьз маьлеклерин йибереек, олар аьдемлерди йолдан тайдыратаган баъри затларды да йорыксызлык этетаганлардынъ баърисин де Онынъ Патшалыгыннан йыйып, ⁴² янган отка атаяклар. Онда йылав эм тислер кыршылдатув болаяк. ⁴³ Ол заманда туврашыл аьдемлер оьз Аталары Алладынъ Патшалыгында, куьндей болып, ярыкланып тураяклар. Кимнинъ кулагы бар – тынъланъыз!

Коьмилген карызна ман баалы ынжы акында таварыхлар

⁴⁴ Алладынъ Патшалыгы данъылда коьмилген карызнага усайды. Аьдем карызнады тапканда, оны ясырады. Куванганыннан баъри болган затын, данъылды алаяк болып, сатып йибередиди.

⁴⁵ Алладынъ Патшалыгы баалы ынжы буьртигин излейтаган саьвдегерге усайды. ⁴⁶ Онынъ бек баа буьртигин тапканда, баъри болган затын сол ынжыды алаяк болып, сатып йибередиди.

Балык йылым акында таварых

⁴⁷ Алладынъ Патшалыгы коьлге атылган, ога коьп туьрли балык туьскен йылымга да усайды.

⁴⁸ Йылым толганда, балыкшылар оны ягага шыгардылар. Сонъ олтырып яхшы балыкларын савытларга йыйдылар да яманларын тысына тасладылар. ⁴⁹ Дуныядынъ сонъында да солай ок болаяк. Маьлеклер келееклер, яманды туврашылдан айыраяклар. ⁵⁰ Яманды янган отка, йылав эм тис кыршылдатув болган ерге атаяклар.

⁵¹ Мунынъ баърисин де анъладынынъызба?» – деп сорады Иса.

Ога: «Анъладык», – дедилер.

⁵² Сол заманда оларга Иса: «Соны ман Алладынъ Патшалыгында сокта болган аьр бир дин аьлими оьзининъ карызнасыннан янъы эм эски байлыкларын шыгаратаган уьй иесине усайды», – деди.

Иса Назарет шахарында кабыл этилмейди

⁵³ Бу таварыхларды айтып кутылган сонъ, Иса оннан шыгып кетти. ⁵⁴ Ол Оьз ата юртына келип, ондагы синагогта аьдемлерди уьйретип баслады. Олар да сейирсинетаган эдилер: «Бу аьдемде сосындай акыл, мунадай куьдиретли ислер кайдан экен?» ⁵⁵ Агаш устасынынъ улы тувылма? Онынъ анасынынъ аты Марьем, кардашлары да Якуп, Юсуп, Шимон эм Юда тувылма экен? ⁵⁶ Бизи мен бирге тувылма Онынъ баъри карындастары? Бу затлардынъ баъриси де Онда кайдан экен?» – деп сорадылар. Олар бу себептен Оны кабыл коьрмеге суьймедилер.

⁵⁷ Иса оларга: «Пайхамбар оьз ата юртында эм оьз уьйинде болмаса, баска ерлерде сансыз болмайды», – деп айтты.

⁵⁸ Оларда иман болмаганы уьшин, онда Иса коьп куьдиретли ислерди этпеди.

Яхъя пайхамбардынъ оьлуьви

14 Сол кезуьвде тетрарх †† Ирод та Исадынъ хабарын эситкен эди. ² Ол оьзининъ аьдемлерине: «Бу – Шомылдырувшы Яхъя. Ол оьлилерден тирилген! Сонынъ уьшин сосындай куьдиретли ислер этеди», – деди.

³ Ирод, кардашы Пилиптинъ пишеси Иродиада уьшин Яхъяды ыслатып, байлаткан эм тутнакка салдырган эди. ⁴ Неге десе Яхъя Иродты: «Сол хатынды алганынъ тийисли тувыл», – деп, бетлеген эди. ⁵ Ирод Яхъяды оьлтиреек болды, тек оны пайхамбар деп санайтаган халктан коркты.

⁶ Ирод оьз тувган куьнин кутлайтаган вақытта, Иродиададынъ кызы конаклар алдында бийиди. Бу Иродты кувандырды. ⁷ Ирод кыз не затты тилесе

† орыс тилде «горчица».

†† бир кыралдынъ доьрт кесегининъ бирине басшылык суьрген патша.

де, соны бермеге ант этип, соъз берди. ⁸ Анасы ман кенъескен сонъ, кыз: «Шомылдырувшы Яхъядынъ басын, табакка салып, мага булайга аькел», – деди. ⁹ Патша бек кайгырды, тек ол, конаклар алдында ант эткени уьшин, кыздынъ тилегин толтырмага буйырды, ¹⁰ аьдем йиберип, тутнакта Яхъядынъ басын кестирди. ¹¹ Аьдем оны табакка салып аькелди, кызга берди, а кыз оны анасына аькетти. ¹² Яхъядынъ сокталары келип, суьегин аькетип коьмдилер эм онынъ хабарын Исага еткердилер.

Иса бес мынъ аьдемди тойдырады

¹³ Иса муны эситкенде, ялгыз Оьзи кайык пан авлак ерге юзди. Ама сахарлардан аьдемлер, Онынъ кайда кеткенин билип, коьлдинъ тоьгерегиннен Онынъ артыннан яв иердилер. ¹⁴ Иса, ягага шыгып, коьплеген халкты коьргенде, Онынъ яны авырды эм олардынъ маразлыларын сав этти.

¹⁵ Кас каралып баслады. Исадынъ сокталары: «Мунавы авлак ер, заман да кеш болган. Халкты йибер, эллерге барып, оьзлерине азык сатып алсынлар», – дедилер.

¹⁶ Иса явапка: «Олардынъ кетер уьшин кереклиси йок. Оларды сиз ашатынъыз», – деди.

¹⁷ Сокталары: «Ама бизде тек бес оьтпек пен эки балык», – деп, явапладылар.

¹⁸ Иса: «Оларды Мага аькелинъиз», – деди.

¹⁹ Халкка коьгоьленге орынласпага буйырды. Бес оьтпек пен эки балыкты алып, коькке коьзлерин коьтерип, Аллага шуькир айтты. Сонъ оьтпеклерди сындырып, сокталарына берди, а олар халкка уьлестирдилер. ²⁰ Баьриси де тойганынша ашады, калган кесеклерди он эки шетенге йыйдылар.

²¹ Хатынларды эм балаларды санамай, ашаганлар бес мынъга ювык бар эди.

Иса сув уьстиннен юреди

²² Оннан сонъ Иса, тез болып, сокталарына, кайыкка минип, коьлдинъ аргы ягына Оьзиннен алдын оьтпеге буйырды, а Оьзи халкты таркатаяк болды. ²³ Иса ялгыз Оьзи, дува этейим деп, тавга коьтерилди, кешликте онда ялгыз калды. ²⁴ Сол вакыт кайык коьлдинъ ортасында эди. Толкынлар кайыкка согыла эдилер, неге десе ел карсы эсетаган эди.

²⁵ Туьннинъ доьртинши боьлигинде † Иса коьлдинъ уьсти мен юрип, сокталарына ювыкласты. ²⁶ Сокталары, Онынъ коьлдинъ уьстиннен юруввин коьргенде, тынышсызландылар: «Бу – куьлетки!» – дедилер эм коркканларыннан кышкырыкладылар.

²⁷ Ама Иса сол саьатлей олар ман соьйледи де айтты: «Коьнъилленинъиз, Бу – Мен, коркпанъыз!»

²⁸ Ога явапка Петер: «Раббий! Эгер бу Сен болсанъ, мага Сенинъ касынъа сув уьсти мен юрип келмеге буйыр», – деди.

²⁹ «Кел», – деди Иса.

Кайыктан шыгып, Петер, Ога бараяк болып, сув уьсти мен кетти. ³⁰ Ама елдинъ бек куьшли эскенине коркты эм, батып баслаганда, кышкырды: «Раббий! Куткар мени!»

³¹ Иса сол саьатлей колын тутты, ога ярдамласты да: «Аз иманлы! Неге шеклендинъ?» – деди.

³² Олар кайыкка мингенлей, ел тынды. ³³ Кайыкта болганлардынъ баьриси, ювыкласып келип, Исага бас ийдилер эм: «Сен уьшини мен де Алла Улы экенсинъ!» – дедилер.

Иса Гиннесар еринде авырганларды эмлейди

³⁴ Коьлдинъ аргы ягына оьтип, Гиннесар ерине келдилер. ³⁵ Бу ердинъ яшавшылары Исады таныдылар. Тоьгерек якка хабар йиберип, Исага баьри маразлыларын алып келдилер. ³⁶ Исадан авырганларга абасынынъ этегине болса да тиймеге разылыгын бермеге тиледилер. Тийгенлердинъ баьриси де сав болдылар.

Инсанды не зат арам этеди?

15 Сонъ Ерусалимнен Исага парисейлер эм дин аьлимлери келдилер. ² Олар: «Сенинъ сокталарынъ бурынгылардынъ аьдетлерин неге бузадылар? Олар ас алдында колларын ювмайдылар», – дедилер.

³ Иса оларга: «Аьдетинъиз уьшин сиз де Алладынъ парызын неге бузасыз? – деп яваплады.

⁴ Алла: „Атанъ ман ананъды оьрметле“ эм „Атасы ман анасына яман соьйлеген оьлтирилмеге тийисли“ деп, буйырган. ⁵ Сиз болсанъыз, эгер бирев ата-анасына: „Меннен алаякларынъыздынъ баьриси Аллага берилген“, – деп айтса, ⁶ ол киси ата-анасына ярдамласпаска боляк дейсиз. Соьйтип сиз Алладынъ соьзин аьдетинъиз бен куватсыз этесиз. ⁷ Экиюзлилер! Ешая пайхамбар сизинъ акынъызда туьз соьзин айткан: ⁸ „Бу халк Мени тиллерининъ ушы ман оьрметлейди, а олардынъ юреклери Меннен алыста. ⁹ Олардынъ Мага табынувлары маьнесиз; окувлары – аьдем буйырыклары“».

¹⁰ Иса, халкты оьз янына шақырып, булай айтты: «Тынъланъыз эм анъламага куьресинъиз.

¹¹ Аьдемди авызыннан кирген зат арам этпейди, а авызыннан шыккан зат арам этеди».

¹² Сонъ сокталары Исадан: «Сенинъ соьзлеринъ парисейлердинъ хаьтерлерин калдырганын билесинъме?» – деп сорадылар.

¹³ Иса: «Меним Атам экпеген аьр оьсимлик тамыры ман сувырылаяк. ¹⁴ Койынъыз оларды, олар сокырлардынъ сокыр етекшилер. Эгер

† саьат 03:00 – 06:00.

соқыр соқырды етеклеп жүрсе, олар экеви де шоньқырга туьсер», – деди.

¹⁵ Петер десенъ Ога: «Сол таварыхты бизге анълатсанъ экен», – деп тиледи.

¹⁶ Иса: «Сиз энди де бир зат та анъламадынъызба? ¹⁷ Эслемединъызбе? Аьдемнинъ авызыннан кирген баъри зат, асказаныннан оьтип аякйолга атылады. ¹⁸ Авыздан шыккан – юректен шыгады. Эне сол зат аьдемди арам этеди. ¹⁹ Неге десе огырсыз ойлар, аьдем оьлтируьв, зиналык, каьхпелик, кырсызлык, ялган шаатлыклар, тил юргисткенлик юректен шыгадылар. ²⁰ Эне сол затлар инсанды арам этедилер, а кол ювмай ас ишуьв аьдемди арам этпейди», – деди.

Кенаншы хатыннынъ иманы

²¹ Иса оннан шыгып Тир ман Сидон янларына кетти. ²² Сол ерден бир кенаншы хатын шыгып Ога: «Даут Улы, Бийим, Мени языксын! Кызымды йин каты азаплайды», – деп кышкыра эди.

²³ Иса ога бир соьз де айтпады. Сонда сокталары Исадынъ касына келип: «Оны кув, артымыздан кышкырып келеди», – деп, тилеп басладылар.

²⁴ Иса хатынга: «Мен тек Исраилдинъ адаскан койларына йибериленмен», – деди.

²⁵ Хатын ювыклады да, Ога бас ийип: «Бийим! Болыс мага!» – деди.

²⁶ Ол явапка: «Оьтпекти балалардан алып, ийтлерге аткан ийги тувылды да», – деди.

²⁷ Хатын: «Аьше, Бийим, тек ийтлер де бийлерининъ сыпырасыннан туьскен оьтпек увакларын ашайдылар», – деп яваплады.

²⁸ Оннан сонъ Иса ога: «Эй хатын, сенинъ иманынъ куьшли ди. Сен тилегенше, сага болсын», – деди. Эм онынъ кызы сол саьатлей савартылды.

Иса доьрт мынъ аьдемди тойдырады

²⁹ Иса оннан шыгып, Галилея коьлине келди, тавга шыгып олтырды. ³⁰ Онда Онынъ касына коьп халк оьзлери мен аксаklarды, соқырларды, сакатларды, сакавларды эм баскаларды алып келип, аягынынъ алдына салды. Ол баърисин савартты. ³¹ Сонда халк сакавлардынъ соьйлегенин, сакатлардынъ сав болганларын, аксаklarдынъ юргенлерин, соқырлардынъ коьзлери ашылганын коьрип сейирсинди, Исраил Алласын данъклады.

³² Иса сокталарын шақырып: «Халкка Меним яным авырыйды, неге десе Мени мен уьш куьн турып, оларда азык калмаган. Оларды уьйлерине аш йибермеге суьймеймен, олар йолда карувсызланарлар», – деди.

³³ Сокталары Ога: «Авлак ерде биз бу кадер халкты тойдырганша, оьтпек кайдан табаяк?» – дедилер.

³⁴ Иса: «Сизде неше оьтпек бар?» – деп сорады.

Сокталары: «Ети оьтпек эм бираз балык бар», – дедилер.

³⁵ Иса халкка ерге олтырмага буйырды. ³⁶ Сонъ Ол ети оьтпек пен балыкларды алды да, шуькир дуvasын этип, сындырып, сокталарына узатты, сокталар да халкка уьлестирдилер. ³⁷ Баъриси де тойганынша ашадылар, калган кесеклерден де ети толы шетен йыйдылар. ³⁸ Ашаганлар, хатынлар ман балаларды санамай, доьрт мынъ аьдем бола эди. ³⁹ Сонъ халкты таркатканлай, Иса, кайыкка минип, Магдала ерлерине йол алды.

Коьктен нышан излев

16 Парисейлер мен садукейлер Исага келип, Оны сынап, оларга коьктен нышан коьргистуьвин тиледилер.

² Иса оларга явапка: «Сиз аксамда „Коьк кызарганга коьре, куьн шувак болаяк;

³ эртенъликте де коьк карагылдым кызгылт болганга коьре, буьгуьн явынлы болаяк“ дейсиз. Экиюзлилер! Коьктинъ бетин айырып билесиз, а заманлардынъ нышанларын билалмайсызба?

⁴ Яман эм зина этуьвши несил нышан излейди, ама ога Юнус пайхамбардынъ нышаныннан баска нышан коьрсетилмеек», – деди. Сонъ, оларды калдырып, шыгып кетти.

Парисейлер мен садукейлердинъ ашыткысы

⁵ Аргы якка оьткенде, сокталар оьтпек алмага муткан эдилер. ⁶ Иса оларга: «Парисейлер мен садукейлердинъ ашыткыларыннан сак болынъыз!» – деп билдирди.

⁷ Олар болса оьз араларында: «Муны оьтпек алмаганымыз уьшин айтады», – деп, ойласып басладылар.

⁸ Оны билип, Иса оларга: «Эй, аз иманлылар, неге сиз, „Оьтпек алмадык“ деп, соьйлесесиз? ⁹ Энди де анъламайсызба? Бес мынъ аьдемге берилген бес оьтпек еткени, неше шетен оьтпек кесеклерди йыйганынъыз эсинъизде тувылма? ¹⁰ Доьрт мынъ аьдемге берилген ети оьтпек пен тойганнан сонъ да, неше шетен калган кесеклерди йыйдынъыз?

¹¹ Парисейлер мен садукейлердинъ ашыткысыннан сак болынъыз деп, Мен сизге оьтпеклердинъ уьстиннен айтпайтаганымды калай анъламайсыз?» – деди.

¹² Сонда сокталар Иса оларга оьтпек ашыткысы акында тувыл да, а парисейлер мен садукейлердинъ окувларыннан сак болынъыз деп айтканын анъладылар.

Петер Исады Масих деп танийды

¹³ Иса Пилип Кесариясынынъ ерине келгенде, Оьзининъ сокталарыннан: «Халк Мени, Аьдем Улын, ким деп санайды?» – деп сорады.

¹⁴ Олар: «Бир кавымлар Шомылдырувшы Яхъя деп, оьзгелери болса Ильяс деп, а баскалары Еремия, яде пайхамбарлардынъ бириси деп айтадылар».

¹⁵ Иса сокталарыннан: «А сиз Мени ким деп санайсыз?» – деп сорады.

¹⁶ Шимон Петер булай яваплады: «Сен – яшав беруьвши Алладынъ Улы Масихсинъ».

¹⁷ Соннан сонъ Иса: «Юнус улы Шимон, сен наьсиплисинъ, неге десе бу затты сага анълаткан – инсан тувыл, а Меним коьктеги Атам. ¹⁸ Мен сага айтаман: Сен Петерсинъ † эм Мен ямагатымды †† сол тастынъ уьстине курарман эм ахыреттинъ куьши ‡ ога етпеек. ¹⁹ Алладынъ Патшалыгынынъ ашкышларын сага береекпен: сен ерде не байласанъ, сол коькте де байланаяк; ерде неди шешсенъ, сол коькте де шешилеек», – деди. ²⁰ Сол заманда Иса сокталарына Оьзининъ Масих болганын биревге де айтпаска каты этип буйырды.

Иса оьлип тирилеегин билдиреди

²¹ Сол заманнан алып, Иса сокталарына Оьзининъ Ерусалимге бармага, аксакаллардан, бас дин куллыкшылардан эм дин аьлимлерден коьп азап шекпеге, оьлтирилмеге, уьшинши куьн тирилмеге керегин анълатып баслады.

²² Петер Исады шетке шыгарып: «Алла сакласын, Раббий! Бу аьллер Сен мен болмасын!» – деп тыймага шалысты.

²³ Иса Петерге бурылып: «Кет касымнан, шайтан! Сен Мени йолдан тайдырмага куьресесинъ. Сен Алла ойлаганша тувыл, аьдемше ойлайсынъ», – деди.

²⁴ Сонъ Иса сокталарына: «Ким Меним артымнан келмеге суьйсе, сол оьзи оьзиннен кайталасын, онда оьлеек кашын коьтерип, Мага иерсин. ²⁵ Неге десе ким оьз яшавын сакламага суьйсе, сол оны йойтар; а ким яшавын Меним уьшин йойтса, сол оны табар. ²⁶ Аьдем, буьтин дуныяды бийлеп, оьзининъ яшавын зыян этсе, муннан ога не пайда? Ол оьзининъ яшавы уьшин кайдай тоьлев берер? ²⁷ Неге десе Аьдем Улы атасынынъ данъкы ман, Оьзининъ маьлеклери мен бирге келеек: сол заманда аьр кимге ислерине коьре тийислисин береек. ²⁸ Сизге дурысын айтаман: булайда туратаганлардынъ кайбиревлери, Аьдем Улынынъ Патша болып келгенин коьрмей, оьлмееклер», – деди.

Исадынъ шырайы туьрленеди

17 Алты куьн озганлай, Иса Петерди, Якупты эм онынъ иниси Яхъяды алып, ялгыз оларды бийик тавга мингистти. ² Олардынъ алдында туьрленип кетти. Онынъ юзи куьндей яйнады, кийимлери болса, куьннинъ ярыгындай, ап-пак

† грекше «Петрос» атынынъ маьнеси «тас». †† яде «уьмметимди». ‡ грекше «капылары».

болдылар. ³ Сонда сокталарга Иса ман соьйлесип турган Муса эм Ильяс коьриндилер. ⁴ Сол вакыт Петер Исага: «Раббий! Биз мунда турсак калай аьруьв эди! Суьйсенъ, мунда уьш кос курайым: бири Сага, бири Мусага, бири де Ильяска», – деп айтты.

⁵ Петер бу соьзлерди айта туьрып, оларды ярык булыт каплады эм булыттынъ ишиннен бир давыс: «Бу – Меним суьйген Улым, Мен Ога разыман. Онынъ айтканын тынъланъыз!» – деди.

⁶ Сокталар муны эситкенде бек сескендилер, коркып, эт бетлериннен йыгылдылар. ⁷ Иса болса янларына келип, оларга колы ман тийип: «Туьрынъыз, коркпанъыз», – деди. ⁸ Коьзлерин ашып караганда, Исадан баска биревди де коьрмедилер.

⁹ Сонъ тавдан туьскенде, Иса оларга: «Аьдем Улы оьлилерден тирилгенге дейим, бу коьргенинъизди биревге де айтпанъыз», – деп буйырды.

¹⁰ Сокталары Исадан: «Дин аьлимлери, бас деп, Ильяс келмеге керегин неге айтадылар?» – деп сорадылар.

¹¹ Иса оларга: «Дурыс, Ильяс эрте келип, баьрин де алдынгы аьлине кайтарар. ¹² Ама айтаман сизге: Ильяс келген, тек аьдемлер оны танымаганлар, ога суьйгенлеринше эткенлер. Аьдем Улы да олардан сондай азап коьреек», – деди. ¹³ Сол заманда сокталары, Иса оларга Шомылдырувшы Яхъя акында айтканын, анъладылар.

Йинли ястынъ сав болувы

¹⁴ Олар халк йыйылган ерге ювык келгенде, бир киси Исадынъ аягына йыгылды да: ¹⁵ «Бийим, меним улымды языксын, ол талма маразлы эм бек кыйналады, коьп кере отка да, сувга да атылды!

¹⁶ Мен оны Сенинъ сокталарынъа да аькелген эдим, тек олар балады саварталмадылар», – деп тиледи.

¹⁷ Иса: «Эй, имансыз, йолдан шыккан несил! Кашанга дери Мен сиз бен болаякпан? Мага не шаклы заман сизди тоьзбеге керек? Аькелинъиз ясты мунда Мага», – деди. ¹⁸ Иса йинге каты буйырды. Йин баладан шыкты, бала сол саьатлей сап-сав болды.

¹⁹ Сокталар Иса ман ялгыз калганда, Ога ювыклап келип: «Йинди неге биз кувып болмадык?» – деп сорадылар.

²⁰ Иса булай яваплады: «Неге десе тийислисинше ынанмайсыз. Сизге дурысын айтаман: эгер шуьшитки буьртиги кадер иманынъыз болса, сиз бу тавга „Булайдан ана ерге коьш“ десенъиз, ол коьшер эм сиз эталмаган зат болмас. ²¹ Ама бу тукым йин тек [ораза тутып] дува этуьв мен кувулады», – деди.

Иса олып тирилеегин тагы да билдиреди

²² Галилеяда болган заманларында, Иса оларга: «Аьдем Улы аьдемлердинъ колына берилеек.

²³ Олар Оны оьлтирееклер, ама Ол уьшинши куьн тирилеек», – деди. Сокталары бек кайгырдылар.

Алла уьйине берилген ясак

²⁴ Олар Капарнаумга кайтканда, ясак йьуовшылар Петердинъ касына келип: «Сизинъ Устазынъыз Алла уьйине берилеек эки драхмалык † ясакты бермеспе?» – деп сорадылар.

²⁵ Петер: «Берер», – деди.

Ол уьйге киргенде, Иса оннан алдын: «Сен кайтип ойланасынъ, Шимон? Ердинъ патшалары кимлерден ясак йьядылар? Оьзлерининъ улларыннан ма, яде баскалардан ма?» – деп сорады.

²⁶ Петер Ога: «Баскалардан», – деди.

Иса: «Олай болса уллар ясактан босатыладылар.

²⁷ Тек олардынъ хаьтерин калдырмас уьшин, коьлге барып, кармак тасла, энъ алдын туьскен балыктынъ авызын ашсанъ доьрт драхмалык акша табарсынъ. Оны Мен уьшин де, оьзинъ уьшин де оларга бер», – деди.

Ким энъ маьнели?

18 Сол заманда сокталары Исадынъ касына келип: «Алладынъ Патшалыгында энъ уьйкен ким?» – деп сорадылар.

² Иса бир балады шақырып, оны олардынъ ортасына салып: ³ «Сизге дурысын айтаман: туьрленмесенъиз эм де балаларша болмасанъыз, Алладынъ Патшалыгына бир заманда да киреек тувылсыз. ⁴ Соны ман, бу баладай, оьзин ким кишкейге санаса, сол Алладынъ Патшалыгында энъ уьйкенге саналаяк. ⁵ Мунадай бир балады Меним атымнан ким кабыл этсе, сол Мени кабыл этеди.

Йолдан тайдырув акында

⁶ Мага ынанувшы бу кишкейлерден бирин ким йолдан тайдырса, мойнына уьйкен туьйирмен тасы байланып, денъиздинъ теренине йиберилсе, ога ийги болар эди. ⁷ Аьдемлерди йолдан тайдыратаган затлардан дуныяга кайгы! Бу баьри затлар болмага керекли, тек оларды болдырганга кайгы!

⁸ Эгер сени колынъ яде аягынъ йолдан тайдыратаган болса, оларды кес те тасла. Эки колынъ эм эки аягынъ ман оьмирлик отка тасланганнан эсе, яшавга колсыз яде аяксыз киргенинъ яхшы. ⁹ Эгер сени коьзинъ йолдан тайдыратаган болса, оны юлкып алып тасла. Эки

† бир динар – Исадынъ заманында исшидинъ бир куьнлик агы.

коьз бен яханемнинъ отына тасланганнан эсе, яшавга бир коьзинъ мен киргенинъ яхшы.

¹⁰ Тек каранъыз, сол кишкейлердинъ бирисин де корламанъыз! ¹¹ Аьдем Улы йойтылганды излемеге эм куткармага келген, сайсы.

Адаскан кой акында таварых

¹² Сиз калай ойлайсыз? Эгер биревдинъ юз койы болып, солардынъ бириси адасса, ол токсан тогызын тавларда калдырып, адасканды излеп кетпесе? ¹³ Эм эгер ол оны тапса, сизге дурысын айтаман: адаспаган токсан тогызыннан эсе, ога бек куванар. ¹⁴ Соьйтип те сизинъ Коьктеги Атанъыз бу балалардынъ бирисининъ де йойылувын унамайды.

Куьна этетаган кардаш акында

¹⁵ Эгер де (иман) кардашынъ сага карсы куьна этсе, ога бар да экевинъизден экев коьзбен-коьз янъылысын ога айт. Эгер ол сенинъ соьзинъе тынъласа, кардашынъды кайтара табарсынъ.

¹⁶ Эгер ол сени тынъламаса, эки яде уьш шааттынъ айтканы ман аьр соьзди беркитер уьшин, бир яде эки аьдем оьзинъ мен алып бар. ¹⁷ Оларга да тынъламаса, иман ямагатына айт; ямагатка да тынъламаса, сен ога, имансызга яде ясакшыга карагандай, караяксынъ.

¹⁸ Сизге дурысын айтаман: сиз ерде не байласанъыз, сол коькте де байланаяк, ерде неди шешсенъиз, сол коькте де шешилеек. ¹⁹ Тагы да бир кере айтаман сизге: ер юзинде сизинъ аранъыздан эки аьдем кайбир ис акында дува этпеге келисселер, Меним Коьктеги Атам олардынъ тилеклерин кабыл этер. ²⁰ Неге десе эки яде уьш аьдем Меним атым ман йьйылган ерде, Мен олар ман бирге боларман», – деди.

Кеширип билмеген кул акында таварых

²¹ Сол заманда Петер Исадынъ касына келип: «Раббий! Мага карсы куьна эткен кардашымды неше кере кеширмеге керек ти, ети кереге дейим ме?» – деп сорады.

²² Иса ога: «Сага етиге дейим демеймен, а етисерден етпис кере. ²³ Алладынъ Патшалыгы бу себептен оьзининъ кулларынынъ борышларын эсапламага суьйген патшага усайды. ²⁴ Патша эсаплавды баслаган заманда, ога он мынъ талант †† борышы болган биревди аькелдилер. ²⁵ Борышлы кисидинъ тоьлемеге заты болмаганнан себепли, патша онынъ оьзин, хатынын, балаларын эм болган баьри муьлкин сатып, борышты тоьлемеге буйырды. ²⁶ Сол заманда кул онынъ аягына йьгылып: „Бийим! Бираз тоьз мага, сага баьрин тоьлермен“, – деп, бас ийди. ²⁷ Бий кулды аяп, баьри борышын кеширип, оны йиберди.

†† Иса заманында исшидинъ 15 йыллык кыйын агы.

²⁸ Ама кул кете барып, йолдасларыннан ога юз динар борышлы болган биревди йолыкты, оны сермеп ыслап: „Борышынъды тоъле!“ – деп, бугындырып баслады. ²⁹ Сонда йолдасы онынъ аягына йыгылып: „Бираз тоъз мага, мен сага тоълермен“, – деп тиледи. ³⁰ Болган уьшин ол унамады, борышын тоълегенге дейим карамай, аькетип йолдасын тутнакка капатады. ³¹ Бу исти коьрген баска куллар юректери бек кыйналып, барып бийлерине болган ис акында айттылар. ³² Бийи оны шакырып: „Яман кул! Сен меннен тилегенинъ уьшин мен баъри борышынъды кеширген эдим. ³³ Мен сени аягандай, сен де оьзинънинъ йолдасынъды аяп болмадынъма?“ – деди. ³⁴ Патша ашувланып, баъри борышын тоълеп кутылганга дейим, сол кулды азап шектиретаганларга берди. ³⁵ Эгер дейим сиз оьз кардашларынынъды ак юректен кеширип билмесенъиз, Меним Коьктеги Атам да аьр биринъизге соьйтип этеек», – деди.

Талак акында

19 Соьзин кутарып, Иса Галилеяды калдырып, Юдея ерлерине, Йордан сувынынъ аргы аягына кетти. ² Онынъ артыннан коьплеген аьдемлер ызладылар. Иса онда оларды савартып барды.

³ Парисейлер Исага ювык келип, Оны сынамага суьйип: «Байынынъ пишесине талак салмага кайдай сылтав болса да эркинлиги барма?» – деп сорадылар.

⁴ Иса оларга явап берип, булай айтты: «Яратувшы бас деп эр киси мен хатынды яратканын, ⁵ „Сога коьре де, эр киси ата-анасын койып, хатынына байланар, экеви де бир кевде болады“ деп айтканын сиз окумагансызба? ⁶ Соьйтип олар экев тувыллар, олар бир кевде. Эне сол себепли де Алла кавыстырганларды аьдем айырмасын».

⁷ Парисейлер: «Ол заманда неге Муса эрдинъ айырылысув кагытын берип, пишесин талаклавын буйырган?» – дей бердилер.

⁸ Иса оларга: «Ийнат болганынынъ уьшин Муса сизге пишелеринъизди талакламага ызын берген. Тек басында соьйтип болмаган. ⁹ Сизге айтаман: ким эр-хатынлык алаллыкты бузганы уьшин болмай, баска себептен пишесин талаклап, баска хатынга уьйленсе, сол зиналык этеди», – деди.

¹⁰ Сокталары Исага: «Эр кисидинъ хатыны алдында борышы сол кадер каты болатан болса, хатын алмаганы ийги», – дедилер.

¹¹ Иса: «Бу соьзлеримди баъриси де кабылламайдылар. Тек кимге бу куьш берилген – сол кабыллар. ¹² Бир кесеклер аналарыннан уьйленмеге ярамай тувганлар, баскаларды аьдемлер соьйтип эткенлер, уьшиншилер Алладынъ Патшалыгы уьшин уьйленмеске унайдылар. Ким муны кабыл этип алса, солай этсин», – деди.

Иса саьбийлерге яхшылык тилейди

¹³ Оннан сонъ Исага, колын тийгистип, яхшылык тилесин деп, саьбийлерди аькелдилер. Сокталар болса оларды тыйдылар. ¹⁴ Иса: «Койынъыз сабийлерди, оларга Мага келмеге шырмав этпенъиз, неге десе Алладынъ Патшалыгы сондайлардыкы», – деди. ¹⁵ Эм балалардынъ басларына колын салып, яхшылык тилеп, сол ерден кетти.

Байлык эм оьмирлик яшав

¹⁶ Сонъ бирев келип Исага: «Устаз, оьмирлик яшавды алар уьшин мага кайдай яхшылык этпеге керек?» – деп сорады.

¹⁷ Иса ога: «Неге Мага яхшылык акында сораисынъ? Бир Алладан баска эш бирев де яхшы тувыл. Оьмирлик яшавга кирмеге суье болсанъ, Онынъ парызларын толтыр», – деди.

¹⁸ Ол: «Кайсыларды?» – деди.

Иса: «Аьдем оьлтirme, зиналык этпе, урлама, ялган шаатлык этпе, ¹⁹ атанъ ман ананъды оьрметле, ювыгынъды оьзинъди суьйгендей суьй», – деп яваплады.

²⁰ Яс Исага: «Булардынъ баърисин де (бала шагымнан) толтыраман, мага энди де не етиспейди?» – деп сорады.

²¹ Иса ога: «Тамам болмага суьйсенъ, бар эм болган муьклеринъди сат та, акшасын ярлыларга уьлестир, сонда коькте карызна табарсынъ. Оннан сонъ кел, Меним артымнан ызла», – деди.

²² Бу соьзлерди эситкенде, яс мыдах болып кетти; неге десе онынъ коьп муьлки бар эди.

²³ Сонда Иса сокталарына: «Сизге дурысын айтаман: бай аьдемге Алла Патшалыгына кирмеге кыйын. ²⁴ Энди де айтаман сизге: бай аьдемге Алла Патшалыгына кируьвден эсе, туьеге ийне коьзиннен оьтуьв тыныш», – деди.

²⁵ Оны эситкенде, сокталары бек сейирсинип: «Солай болса, ким куткарылмага болар экен?» – дедилер.

²⁶ Иса оларга карап: «Аьдемлерге бу этип болмас зат, ама Алла баъри затты этип болады», – деди.

²⁷ Ол заманда Петер Оннан: «Мине биз баъри затты да калдырып, Сенинъ артыннан ызладык; а бизге оннан не болаяк?» – деп сорады.

²⁸ Иса оларга: «Сизге дурысын айтаман: сиз, Меним артымнан барганлар, дунья янъырганда, Аьдем Улы Оьзининъ мактавлы тагына олтырган заманда, Израилдинъ он эки ырувына оьким этпеге он эки такка олтыраяксыз. ²⁹ Меним атым уьшин уьйлерин, ага-инилерин, аьпте-синълилерин, атасын, анасын, пишесин, саьбийлерин, эгин ызанларын калдырган аьр бир аьдем, юз кере артык алаяк эм оьмирлик яшав да табаяк. ³⁰ Ама алдыдагылардынъ коьбиси артта, арттагылардынъ коьбиси алдыда болаяк», – деди.

**Юзим бавдагы ишчилер
акында таварых**

20 «Алладынъ Патшалыгы эртенъ мен эртенъликте юзим бавына ялшылар алмага шыккан уй иесине усайды. ² Ол ишчилер мен, бир куьнге бирер динар тоьлемеге деп, ярасып, оларды оьзининъ юзим бавына йиберди.

³ Уьшинши саьатке † ювыклаганда ол шыгып, майданда бос турган баска аьдемлерди коьрди.

⁴ Оларга да: „Келинъиз сиз де Меним юзим бавыма, сизге тийислисин берермен“, – деди. Олар бардылар.

⁵ Тагы да алтыншы эм тогызыншы саьатке †† ювыклаганда шыгып соьйтип этти. ⁶ Сонъында он биринши саьатке ‡ ювык заманда шыгып, бос турган баска аьдемлер тапты да оларга: „Сав куьнди сиз мунда бос неге турасыз?“ – деди.

⁷ Олар ога: „Бизди бирев де ялга алмаган“, – дедилер.

Уьйдинъ иеси оларга: „Сиз де меним юзим бавыма келинъиз, куллыгынъызга коьре мен тоьлермен“, – деди.

⁸ Кас каралганда юзим бавынынъ иеси оьзининъ ис юргистуьвшисине: „Ишчилерди шакыр да, сонъында келгенлерден баслап, бириншилерге дейим, олардынъ кыйын акларын бер“, – деди.

⁹ Он биринши саьатлерде келгенлер бирер динар алдылар. ¹⁰ Биринши болып келгенлер олардан коьп алармыз деп саклаган эдилер. Тек олар да бирер динар алдылар. ¹¹ Куллык акларын алганлай, олар уьйдинъ иесине разы болмаганларын айтып басладылар: ¹² „Бизден сонъ келгенлер бир саьат ислегенлер, а сен оларды бизи мен – куьннинъ кыздырувына тоьзип ислегенлер мен – тенъ эттинъ“, – дедилер.

¹³ Юзимши олардынъ биревине яваплап: „Досым, мен мунда янъылыс этпеймен: сен мени мен бир динарга яраспаганма эдинъ? ¹⁴ Оьзинъдикин ал да кет; мен бу арттагыларга да сага бергенимди бермеге суьемен. ¹⁵ Мен оьзимнинъ акшамды суьйгенимше кулланмага эркин тувылманма? Йок десе меним юмартлыгым уьшин куьнлейсинъме?“ – деди.

¹⁶ Арттагылар мине сондай алдыда, а алдыдагылар артта болаяклар».

**Иса оьлип тирилеегин
уьшинши кере билдиреди**

¹⁷ Ерусалимге бара турганда Иса он эки соктасын йолдынъ бир янына шыгарып оларга:

¹⁸ «Мине биз Ерусалимге бараятырмыз. Онда Аьдем Улы бас дин куллыкшылары ман дин аьлимлерининъ колына берилеек. Олар Оны оьлтирмеге оьким шыгараяклар.

† саьат 09:00. †† саьат 12:00 эм 15:00. ‡ саьат 17:00.

¹⁹ Оны маскаралап, камышыламага эм кашка кермеге баска миллетлилерге тапшыраяклар, тек Ол уьшинши куьнинде тирилеек», – деди.

Зебедей улларынынъ тилеги

²⁰ Сол заманда Зебедей улларынынъ анасы уллары ман Исадынъ касына келди. Ога бас ийип, тилеги бар экенин айтты.

²¹ Иса: «Сен не тилейсинъ?» – деди.

Кыскаяклы: «Меним бу эки улыма Патшалыгынъда бирине онъ янынъда, экиншисине сол янынъда олтырмага разылыгынъды бер», – деп тилек салды.

²² Иса явапка: «Не тилегенинъизди билмейсиз. Мен ишеек аяктан †† ишпеге, Мен шомылдырылаяк сувда шомылдырылмага боларсызба?»

Олар: «Болармыз», – дедилер.

²³ Сонъ Иса оларга: «Элбетте, Мен ишеек аяктан ишеексиз, [Мен шомылдырылаяк сувда шомылдырылаяксыз]. А онъ янымда эм сол янымда олтырувга эркинлик беруьв Меним колымда тувыл. Ол орынлар Атам кимлерге аьзирлеген болса, соларга байыр», – деди.

²⁴ Муны эситип, калган он сокта эки кардашка ашувландылар. ²⁵ Иса оларды касына шакырып, булай айтты: «Сиз билесиз, миллетлердинъ басшылары халкты юмсайдылар, уьйкен аьдемлери де оларды бойсындырадылар. ²⁶ Сизинъ аранъызда сондайлар болмасын. Керисинше, сизинъ аранъызда уьйкен болмага суьйген – ыргатынъыз болсын. ²⁷ Сизинъ аранъызда биринши болмага суьйген – кулынъыз болсын. ²⁸ Сондай болып Аьдем Улы да Оьзине куллык эттирер уьшин тувыл, Оьзи куллык этпеге, курман болып коьплерди куткарып, Оьзининъ янын бермеге келген».

Эки сокырдынъ коьзлери ашылады

²⁹ Олар Ериходан шыкканда, коьп халк Исадынъ артыннан барды. ³⁰ Онда йолдынъ янында олтырган эки сокыр, Исадынъ оьтип бараятырганын эситип: «Даут Улы, Бийимиз, бизди языксын!» – деп кышкырып басладылар.

³¹ Халк болса, оларды тыйып, уьндетпеске шалысты, а олар: «Даут Улы, Бийимиз, бизди языксын!» – деп тагы да бек кышкырыкладылар.

³² Иса токтап, оларды шакырып: «Мен сизге эткендей не зат тилейсиз?» – деп сорады.

³³ Олар: «Бийимиз! Коьзлеримиз ашылсын деп тилеймиз», – дедилер.

³⁴ Иса, языксынып, олардынъ коьзлерине тийди. Сол саьат сокырлардынъ коьзлери ашылдылар эм экеви де Онынъ артыннан кеттилер.

†† Бу аятта аяктан ишуьв эм сувда шомылдырылуьв – азап шегуьвдинъ символлары.

Иса Ерусалимге киреди

21 Олар Ерусалимге ювыклап келип, Зейтун тавында орынласкан Бетпагей элине еткенде, Иса алдыга эки соктасын булай айтып йиберди:

2 «Алдынъыздагы элге барынъыз. Онда киргенлей, байланып турган эшекти эм онынъ касында баласын табарсыз. Оларды шешип, Мага алып келинъиз. 3 Эгер ким де болсын бирев, неге соьйтип этесиз деп, сораса, „Олар Раббийге керек, Ол оларды тез артына йиберер“ деп, айтарсыз».

4 Бу зат пайхамбар аркалы билдирилген соьзлер толтырылар уьшин болды. Ол булай айткан:

5 «Сионнынъ кызына †: „Мине патшанъ ана эшекке эм эшек баласына минип, ювас болып, сага келеятыр“ деп айтынъыз».

6 Сокталар барып, Иса оларга айткандай, эттилер.

7 Олар ана эшекти эм онынъ баласын аькелдилер, оларга абаларын юкледилер эм Иса абалардынъ уьстине олтырды. 8 Коьп халк оьз абаларын йол уьстине яйдылар, баскалары, тереклерден бутаклар кесип, йол уьстине тоьсей эдилер.

9 Алдыда барган халк та, арттан келгенлер де: «Дауттынъ Улына осанна! †† Раббийдинъ аты ман келеятырган муьбарек болсын! Аллаху-Таалага осанна!» – деп кышкырып бардылар.

10 Иса Ерусалимге киргенде, шахар коьгалды эм баьриси: «Ким ди Ол?» – деп сорай эдилер.

11 Халк: «Бу Галилеядагы Назареттен шыккан Иса Пайхамбар», – деп, яваплай эди.

Иса Алла уьйиннен саьвдегерлерди кувады

12 Иса Алла уьйининъ каралдысына киргенлей, онда сатув-алув этуьвшилердинъ баьрисин де кувды, акша авыстырувшылардынъ сыпыраларын, коьгершин сатувшылардынъ олтыраларын авдарды. 13 Оларга: «„Меним уьйиме, дува уьйи деп аталар“ деп язылган, а сиз оны йолбасарлар отанына айландыргансыз!» – деди.

14 Алла уьйининъ каралдысында Исадынъ касына сокырлар эм аксаklar келдилер, Ол да оларды савартты. 15 Бас дин куллыкшылар ман дин аьлимлери болса, Ол эткен сейир ислерди эм Алла уьйининъ каралдысында саьбийлердинъ «Даут Улына осанна!» – деп кышкырганларын коьрип, ашувландылар.

16 Ога: «Олардынъ не айтып кышкырганларын эситесинъме?» – дедилер.

Иса болса олардан: «Аьше! Сиз бир заманда да „Яс саьбийлердинъ эм эмшектеги балалардынъ авызыннан Сен Оьзинъди мактаттынъ“ дегенди окымагансызба?» – деп сорады. 17 Сонъ оларды калдырып, шахардан шыкты да Бетхинийге барып конды.

† Ерусалимнинъ яшавшылары. †† арамей тилинде «Энди куткар!» деген алгыс соьз.

Курыган ынжыр тереги

18 Танъда шахарга кайтаятырганда, Иса аш болган эди. 19 Йол бойында Ол бир ынжыр терегин коьрди, касына келип, япыраклардан баска бир зат та таппаганда: «Муннан сонъ бир заманда да сенде емис болмасын!» – деди. Сол саьатлей ынжыр тереги курып калды.

20 Муны коьргенде сокталар: «Ынжыр тереги сол саьатлей калай курыды?» – деп сейирсиндилер.

21 Иса оларга яваплай: «Сизге дурысын айтаман: шекленмей ынана болсанъыз, ынжыр терекке этилген мен калмай, бу тавга да: „Коьтерил де денъизге атыл!“ десенъиз, ол да болар. 22 Эгер дейим иманлы болсанъыз, дува ман не тилесенъиз де соны алаяксыз», – деди.

Исадынъ куваты акында сорав

23 Иса Алла уьйининъ каралдысына келип уьйреткен вақытта, бас дин куллыкшылары ман халк аксакаллары Онынъ янына келип: «Сен буларды кайсы куват пан этесинъ? Сондай куватты Сага ким берген?» – деп сорадылар.

24 Иса оларга: «Мен де сизден бир зат сорайым. Оны мага айтсанъыз, Мен де сизге буларды кайсы куват пан этетаганымды айтарман. 25 Яхъядынъ аьдемлерди сувда шомылдырувы кайдан эди: коьктен ме яде аьдемнен ме?» – деди.

А олар оьз ара булай соьйлестилер: «„Коьктен“, – десек, Ол бизге „Сонъ неге ога ынанмаган эдинъиз?“ – деп айтар, 26 А „Аьдемнен“, – десек, халктан коркамыз, Яхъяды олар баьри де пайхамбар деп санайдылар».

27 Сонъ Исага явапка: «Билмеймиз», – деп явапладылар.

Ол да: «Мен де буларды кайсы куват пан этетаганымды сизге айтаяк тувылман», – деди.

Эки улдынъ акында таварых

28 «Мунадай затка сиз не айтарсыз. Бир аьдемнинъ эки улы болган. Ол бириншисининъ янына барып: „Ясым, бар буьгуьн юзим бавымда исле“, – дейди.

29 Ол десенъ: „Баралмаспан“ – деп, сонъ артта оькинип, барады.

30 Аталары экиншисининъ янына барып, ога да соьйтип тилейди. Улы явапка: „Барайым, бийим“, – дейди, ама бармай калады.

31 Экевининъ кайсысы аталарынынъ тилегин толтырган?»

Ога: «Бириншиси», – дедилер.

Иса оларга: «Сизге дурысын айтаман: Алладынъ Патшалыгына ясакшылар ман каьхпелер сизден эсе алдыда барадылар. 32 Неге десе Яхъя сизге тувра йол ман келгенде, сиз ога ынанмагансыз, ясакшылар ман каьхпелер ога ынанганлар. А сиз

муны коьргенде де, сонъында да оькинип ога
ынанмагансыз!»

Яман юзимшилер акында таварых

³³ «Тагы бир баска таварыхка тынъланъыз. Бир муьлк иеси юзим бавын олтыртады, тоьгерегине кора этеди, онда юзим эзгиш казып, каравылшыга бийиклев курады, сонъ бавды юзимшилерге ялга берип, тыс элге кетеди. ³⁴ Емис йююв заманы еткенде, онъыстан туьскен пайын алаяк болып, юзимшилерге оьзининъ кулларын йибередиди. ³⁵ Юзимшилер онынъ кулларын ыслап, биревлерин тоьбелейдилер, экиншилерин оьлтиредилер, уьшиншилерин тас пан сыбалайдылар. ³⁶ Ол тагы да алдынгыннан да коьп баска кулларын йибередиди; оларга да солай этедилер. ³⁷ Сонда ол, „Улымнан уялырлар“ деп, оларга оьзининъ улын йибередиди.

³⁸ Ама юзимшилер онынъ улын коьрип, бирбирлерине: „Бу – муьлктинъ асабасы. Кел оны оьлтиреек, муьлк бизге калар“, – дейдилер. ³⁹ Оны ыслап, бавдан тыска шыгарып, оьлтиредилер.

⁴⁰ Энди юзим бавынынъ иеси келгенде, бу юзимшилерге не этер экен?»

⁴¹ Олар Исага: «Ол яман аьдемлерди яман оьлтирер, юзим бавын да ога заманында емислерин берип тураык баска юзимшилерге берер», – дедилер.

⁴² Иса: «Кие Язувларда: „Уьй курувшылар яравсыз деп таслаган тас муьйистинъ негизин салган тасы болды. Бу – Раббий эткен ис, оны коьргенде сейирге каламыз,“ – деп язылганын сиз бир заманда да окымагансызба?»

⁴³ Сонынъ уьшин сизге айтаман: Алладынъ Патшалыгы сизден алынаяк, хайырын тийгистеек халкка берилеек.

⁴⁴ Сол тастынъ уьстине ким йыгылса – шашылар, а кимнинъ уьстине сол тас туьссе – эзилер».

⁴⁵ Бас дин куллыкшылар эм парисейлер Онынъ таварыхларын эситкенде, Ол оьзлерининъ акында айтканын анъладылар. ⁴⁶ Исады ысламага сылтав изледилер, ама халктан корктылар; неге десе халк Онынъ пайхамбар болганын билетаган эди.

Неке кыюв тойдынъ акында таварых

22 Иса халкты таварыхлар ман уьйреткенин бардыра берди: ² «Алладынъ Патшалыгы улына неке кыюв той эткен бир патшага усайды.

³ Ол оьзининъ кулларын неке кыюв тойга конакларды шакырмага деп йиберген, тек олар келмеге унамаганлар.

⁴ Сонда ол: „Мине зияпетимди аьзирледим: бугаларым, асыраган бузавларым сойылган, баьри де аьзир, неке кыюв тойга келинъиз деп, конакларга билдиринъиз“, – дегенди айтып, баска кулларын йибередиди.

⁵ Олар болса, шакырувга эс бермей, кими сабанына, кими сатув-алувына кетедилер.

⁶ Баскалары онынъ кулларын ыслап тоьбелейдилер эм оьлтиредилер. ⁷ Оны эситкенде, патша ашувланып, оьзининъ аскерин йибередиди, кыянатшыларды оьлтиртеди, шахарларын да яктыртады.

⁸ Сонъ кулларына: „Той асы аьзир, а шакырылганлар ога тийисли болмадылар, ⁹ Сиз энди йоллар айкаскан ерлерге барынъыз, сонда кимди тапсанъыз да, баьрисин де неке кыюв тойга шакырынъыз“, – дейди. ¹⁰ Соьйтип куллар, йолларга шыгып, баьри тапкан аьдемлерин: яманларды да, яхшыларды да йыядылар эм той уьйи конаклардан толады.

¹¹ Патша конакларга карамага кирип, онда той кийим киймеген бир аьдемди коьрип, ¹² Ога: „Дос! Той кийимсиз сен мунда калай киргенсинъ?“ – дейди. Киси уьндемейди.

¹³ Ол заманда патша куллыкшыларына: „Онынъ колларын, аякларын байлап, тыс каранъалыкка тасланъыз. Онда аьдемлер йылап, тислерин кыршылдатаяклар“, – дейди.

¹⁴ Сога коьре, шакырылганлар коьп, сайланганлар аз».

Урым императорына ясак

¹⁵ Сонъ парисейлер кетип, Исады соьзлери мен кайтип ыслайык экен деп, кенъес эттилер. ¹⁶ Олар Исага оьзлерининъ сокталарын эм патша Иродтынъ аьдемлерин йиберип: «Устаз! Сен туьз соьзли болып, Алладынъ йолына туьз уьйреткенинъди билемиз. Ким де болсын онынъ ойлаганына эс бермейсинъ, неге десе кимге де болсын сога ярамага куьреспейсинъ. ¹⁷ Айт бизге: Сен кайтип ойлайсынъ? Кесарга † ясак тоьлемеге тийислиме яде тийисли тувылма?»

¹⁸ Иса болса олардынъ яман ниетлерин билип: «Неге сынайсиз Мени, экиюзлилер? ¹⁹ Ясакка берилетаган акшады Мага коьрсетинъиз», – деди. Исага бир динар аькелип бердилер. ²⁰ Иса: «Мунда кимнинъ суьврети эм кимнинъ аты язылган?» – деп сорады.

²¹ «Кесардыкы», – дедилер.

Иса: «Солай болса, кесардыкын кесарга, Алладыкын Аллага беринъиз», – деди. ²² Муны эситкенлей, парисейлер сейирсинип, Исады калдырып кеттилер.

Тирилуьв акында сорав

²³ Оьлгенлер тирилмес деп айтатаган садукейлер сол куьн Исага келип, булай деп сорадылар:

²⁴ «Устаз! Муса (Тауратта): „Баласы болмай, ким оьлсе, кардашы онынъ пишесин алып, оьлген кардашы уьшин тукым тувдырсын“, – деп айткан.

²⁵ Бизде ети кардаш бар эди. Бириншиси уьйленди, баласы болмай, пишесин экинши кардашына калдырып, оьлип кетти. ²⁶ Экиншиси де,

† урым императордынъ титулы.

уьшиншиси де, етиншисине дейим де соьйтип болды. ²⁷ Баьрисининъ артыннан хатын да оьлди. ²⁸ Солай болганда кыямет куьнинде сол хатын кайсысынынъ пишеси болаяк экен? Неге десе ол баьрисининъ де пишеси болган».

²⁹ Иса оларга явапка: «Не Кие Язувларды, не Алладынь куьдиретин билмейсиз, онынъ уьшин яньыласыз. ³⁰ Неге десе тирилгеннен сонъ уьйлениек те, байга бараяк та тувыллар, олар Алладынь коьктеги маьлеклериндей болаяклар. ³¹ А оьлгенлердинъ тирилуьви акында Алладынь сизге айтканын оқымагансызба? ³² Алла: „Мен Ибрагимнинъ, Исхактынъ эм Якуптынъ Алласыман“ деген. Алла оьлгенлердинъ тувыл, тирилердинъ Алласы», – деди.

³³ Халк соны эситкенде, Онынъ уьйретуьвине сейирсинди.

Энь маьнели парыз

³⁴ Парисейлер, Иса садукейлердинъ авызларын тыйганын эситкенлей, бирге йыйылдылар. ³⁵ Сонъ олардынъ бири, Таурат аьлими, Оны сынап: ³⁶ «Устаз! Тауратта энъ маьнели парыз кайсы?» – деп сорады.

³⁷ Иса ога: «„Раббий Алланъды буьтин юрегинъ, янынъ, акылынъ ман суьй“. ³⁸ Бу – биринши эм де энъ маьнели парыз. ³⁹ Экиншиси ога усаиды: „Ювыгынъды оьзинъди суьйгендей суьй“. ⁴⁰ Савлай Таурат та, пайхамбарлардынъ окувлары да бу эки парызга негизленедилер».

Масих кимнинъ улы?

⁴¹ Парисейлер йыйылганда Иса: ⁴² «Масихтинъ акында сиз кайтип ойлайсыз? Ол кимнинъ Улы?» – деп сорады.

Ога: «Дауттынъ», – дедилер.

⁴³ Иса: «Аьше неге Даут, Кие Рух пан коьнъилленип, Ога „Бий“ дейди?» – деп сорады. –

⁴⁴ «Даут: „Раббий меним Бийиме: Мен душпанларынъды аягынънынъ астына салганга дейим онъ янымда олтыр, деп айткан“, – деди.

⁴⁵ Соны ман, Даут Оны „Бий“ деп атайтаган болса, Ол Дауттынъ улы калай болар?» ⁴⁶ Сонъ бир аьдем де Исага бир соьз де айталмады. Сол куьннен баслап бир аьдем де Ога соров бермеге йигери батпады.

Экиюзлилерге кайгы!

23 Сол заманда Иса халкка да, сокталарына да булай айтты: ² «Мусадынъ орнын дин аьлимлери мен парисейлер бийлегенлер. ³ Сол себептен олардынъ сизге баьри де айтканларын этинъиз; тек олардынъ эткенлерин этпенъиз, неге десе олар бир затты айтадылар, а баска затты этедилер. ⁴ Олар, коьтерип болмастай, авыр юкти аьдемлердинъ аркасына юклейдилер, а оьзлери

болса бармакларын да йыбырдатпага суьймейдилер.

⁵ Олар баьри ислерин аьдемлер коьрсин деп этедилер, Таурат аятларын саклайтаган ерлерин [†] кенъейтедилер, абаларынынъ шашакларын тагы да узын этип тагадылар. ⁶ Тагы да тойларда тоьрде, синагогларда энъ йогары орынларда олтырмага, ⁷ майданларда салам алмага, аьдемлердинъ оларга: „Устаз!“ деп айтканларын суьедилер.

⁸ Сиз болса устазлар деп оьзинъизге айттырманъыз, неге десе сизде бир устаз – ялгыз Масих, сиз баьринъиз де кардашлар. ⁹ Ер юзинде биревге де атамыз деп айтпанъыз, неге десе сизинъ Атанъыз ялгыз бирев – Ол Коькте. ¹⁰ Сиз „насихатшы“ деп те оьзинъизге айттырманъыз, неге десе сизинъ насихатшынъыз – ялгыз Масих. ¹¹ Сизинъ энъ уьйкенинъиз сизге ярдамшы болсын, ¹² Неге десе оьзин-оьзи коьтеруьвши тоьменленек, а оьзин-оьзи тоьменлетуьвши коьтерилеек.

¹³ Кайгы сизге, дин аьлимлери мен парисейлер, экиюзлилер! Сиз Алла Патшалыгынынъ эсигин аьдемлердинъ юзине ябасыз: оьзинъиз де кирмейсиз, кирмеге суьйгенлерди де йибермейсиз.

[¹⁴ Кайгы сизге, дин аьлимлери мен парисейлер, экиюзлилер! Тул хатынлардынъ уьйлерин оьзинъизге байырлайсыз, коьзбайлавышка узын дувалар окыйсыз. Сол затлар уьшин катырак шуьшинъизге еткерилеексиз.]

¹⁵ Кайгы сизге, дин аьлимлери мен парисейлер, экиюзлилер! Бир аьдемди де болса дининъизге доьндирер уьшин, ер мен денъизди оьтип куьресесинъиз, ол доьнсе, оны оьзинъизден эки кере яман, яханемлик аьвети этесиз.

¹⁶ Кайгы сизге, сокыр етекшилер! Сиз: „Аьдем Алла уьйи мен ант этсе, анты маьнесиз болады; сол Алла уьйининъ алтыны ман ант этсе, ол антын толтырмага борышлы“, – дейсиз. ¹⁷ Акылсызлар эм сокырлар! Кайсысынынъ маьнеси уьйкен: алтыннынъ ма, алтынды кие эткен Алла уьйининъ ме? ¹⁸ Тагы да: „Аьдем курман этилуьвши ер мен ант этсе, анты маьнесиз болады, онынъ уьстинде болган курман ман ант этсе, ол антын толтырмага борышлы“, – дейсиз. ¹⁹ Акылсызлар эм сокырлар! Кайсысынынъ маьнеси уьйкен: курманнынъ ма, курманды кие эткен курман этилуьвши ердинъ ме? ²⁰ Курман этилуьвши ер мен ант эткен оны ман да, онда болган баьри зат пан да ант этеди. ²¹ Алла уьйи мен ант эткен де оны ман да, онда яшаган Алла ман да ант этеди. ²² Коьк пен ант эткен Алладынь тагы ман да, онда олтырган Алла ман да ант этеди.

²³ Кайгы сизге, дин аьлимлери мен парисейлер! Неге десе ялбуздынъ ^{††}, коныхрайдынъ, зерединъ [‡] оныншы пайын зекятка бересиз, а Тауратта энъ маьнели болган затларды: аьдилликти,

[†] Таураттан алынган аятларды сакламага деп, маьнълайына яде сол колга тагылган кишкей кутыклар. ^{††} мята. [‡] тмин.

рагимликти, иманды муткансыз. Бу затларды этпеге, калган затларды да коймаска тийислисиз.
²⁴ Соқыр етекшилер! Сиз ширкейди сузьувшилер, туведи савлай ютасыз!

²⁵ Дин аьлимлери мен парисейлер, экиюзлилер! Кайгы сизге! Аяктынъ эм тепшектинъ тысын тазалайсыз, ама олардынъ иши урлавга эм непсукарлыкка толып турады. ²⁶ Соқыр парисей! Энъ алдын тепшек пен аяктынъ ишиндегин тазала, оннан сонъ олардынъ тыслары да таза болар.

²⁷ Дин аьлимлери мен парисейлер, экиюзлилер! Сизге кайгы! Сиз тысыннан аьруьв болып коьринген, ишлери болса ширген суьеклерден эм аьр туьрли кирли заттан толган, агартылган кабырларга усайсыз. ²⁸ Сиз де соьйтип тысынъыздан аьдемлерге туврашыл болып коьринесиз, ишинъиз болса экиюзлиликтен эм йорыксызлыктан толган.

²⁹ Кайгы сизге, дин аьлимлер мен парисейлер, экиюзлилер! Сиз пайхамбарларга аьруьв кабырлар ясайсыз, туврашыл аьдемлердинъ эстеликлерин ярастырасыз. ³⁰ „Биз аталарымыздынъ заманында яшаган болсак, пайхамбарлардынъ канларын тоьккенлерге йолдас болмас эдик“, – дейсиз.

³¹ Соны ман сиз пайхамбарларды оьлтиргенлердинъ уллары болганлыгынъызга оьзинъиз шаатлык этесиз. ³² Ал аьше, аталарынъыздынъ баслаган ислерин тамамланъыз!

³³ Эй, сиз, йыланлар, увлы йыланнынъ тувдыклары! Сизди яханемге туьсиреек оькимнен калай кашып кутыларсыз? ³⁴ Сол себептен Мен сизге пайхамбарларды, акыллы аьдемлерди, дин аьлимлерди йиберемен. Сиз олардынъ бир кавымларын оьлтиресиз, кашка кересиз, баскаларын синагогларынъызда тоьбелейсиз эм шахардан шахарга кувасыз; ³⁵ соны ман ер юзинде тоьгилген савлай туврашыллардынъ канлары, туврашыл Абилдинъ каныннан баслап, Алла уьйи эм курман этилуьвши ердинъ арасында оьлтирилген Берекья улы Зекерьядынъ канына дейим шуьш сизинъ басынъызга келеек. ³⁶ Сизге дурысын айтаман: бу затлардынъ баьриси уьшин шуьш бу несилдинъ басына келеек.

³⁷ Ай, Ерусалим, Ерусалим! Пайхамбарларды оьлтиресинъ эм сага йиберилгенлерге тас атасынъ. Кус балапанларын канатларынынъ астына йыйгандай, Мен де сенинъ балаларынъды йыймага неше кере ымтылдым, а сен унамадынъ.

³⁸ Мине бу уьйинъиз сизге бос калдырылады.

³⁹ Сизге айтаман, „Раббийдинъ аты ман Келеятырган муьбарек болсын!“ – деп айтканга дери, Мени коьреек тувылсыз».

Ахырмаманнынъ нышанлары

24 Сонъ Иса Алла уьйининъ каралдысыннан шыгып кетятырганда, Онынъ сокталары сол уьйдинъ меканларын коьрсетер уьшин, касына

келдилер. ² Иса: «Булардынъ баьрин де коьресизбе? Сизге дурысын айтаман: мунда тас уьстинде тас та калмаяк, баьриси де шашылаяк», – деди.

³ Ол Зейтун тавынынъ бавырында олтырган заманда, сокталар оьзлери ялгыз Онынъ касына келип: «Бизге айттага, бу затлар кашан боляк эм Сенинъ келуьвинъ мен бу оьмирдинъ ахыры кайдай нышан ман белгиленеек?» – деп тиледилер.

⁴ Иса явапка булай деди: «Сак болынъыз, ким де болсын бирев сизди адастырмасын. ⁵ Неге десе коьплер Меним атым ман: „Масих менмен“, – деп келееклер эм коьплерди адастыраяклар.

⁶ Согыслардынъ давысларын, согыслардынъ хабарларын эситерсиз. Каранъыз, коркпанъыз, неге десе бу затлар болмага керек, тек бу аьли де заманнынъ ахыры тувыл. ⁷ Миллет – миллетке, патшалык – патшалыкка коьтерилеек, туьрли ерлерде ашлыклар эм ер сенъкилдевлер боляк.

⁸ Булардынъ баьриси де азаплардынъ биринши белгилери.

⁹ Сол заманда сизди азапка берееклер, оьлтирееклер эм де Меним атым уьшин сизди баьри миллетлер коьрип болмаяклар. ¹⁰ Сол заманда коьплер йолдан таяяклар, бир бирлерин сатаяклар эм бир бирлерин коьрип болмаяклар.

¹¹ Коьп ялган пайхамбарлар шыгаяклар, коьплерди адастыраяклар. ¹² Йорыксызлык коьбейген сайын коьплерде суьйим суваяк. ¹³ Ама ким сонъына дейим шыдаса, сол куткарылаяк. ¹⁴ Эм де Алла Патшалыгынынъ бу Ййги Хабары буьтин дуньяда баьри миллетлерге шаатлыкка билдирилеек. Сол заман оьмирдинъ ахыры боляк.

¹⁵ Соьйтип, Даниял пайхамбар айткан, аьлеклик аькелеек шийкендирген заттынъ кие ерде турганын коьргенинъизде – окувшы анъласын! – ¹⁶ сол вакытта Юдеядагылар тавларга кашсынлар.

¹⁷ Ким уьйининъ тоьбесинде болса, уьйиндеги затларды алар уьшин тоьменге туьспесин. ¹⁸ Ким кырда болса, абасын алар уьшин кери кайтпасын.

¹⁹ Сол куьнлерде авыраяклы хатынлар ман бала эмгисткен аналарга бек кыйын боляк.

²⁰ Кашкынлыгынъыз кыста яде шабат куьн болмасын деп, дува этинъиз. ²¹ Неге десе ол заманда дуньядынъ басыннан алып соьлеге дейим болмаган, муннан сонъ да болмаяк уллы кайгы келеек. ²² Сол куьнлер кыскартылмаган болса, бир аьдем де куткарылмас эди. Ама сайланганлар уьшин сол куьнлер кыска этилинеек. ²³ Сол вакытта ким болса да сизге: „Масих мине мунда!“ яде „Масих онда!“ – десе, ынанманъыз. ²⁴ Неге десе ялган масихлер эм ялган пайхамбарлар шыгаяклар. Амал болса, сайланганларды да адастырув уьшин уллы нышанлар коьрсетип, аьжейип ислер этееклер. ²⁵ Каранъыз! Мен сизге алдыдан айттым.

²⁶ Сонынъ уьшин: „Мине, Ол шоьлде“ деселер, шыкпанъыз. „Мине, Ол уьй ишинде“ деселер,

ынанманъыз. ²⁷ Неге десе айындырык куынтувардан келип, куынбатарда да коьрингендей, Аьдем Улынынъ келгени де солай ок болаяк.

²⁸ Илес кайда болса, кувалдылар да сонда йыйылар.

²⁹ Сол кайгылы куынлерден сонъ ок, куын каранъаланаяк эм ай оьзининъ ярыклыгын бермеек. Юлдызлар коьктен туьсееклер, коьктеги куьшлер шайкалаяклар.

³⁰ Сол вакытта коькте Аьдем Улынынъ нышаны коьринеек эм баьри ер уьстиндеги ырувлар йылаяклар. Олар коьктеги булытлардынъ уьстинде куьдирети эм уллы данъкы ман келеятырган Аьдем Улын коьрееклер. ³¹ Ол Оьзининъ маьлеклерин уьйкен давыслы зурна ман йибереек; олар Онынъ сайлаганларын дуньядынъ доьрт ягыннан, коьктинъ бир шетиннен ана бир шетине дейим йыыяклар».

Ынжыр теректинъ дериси

³² «Ынжыр теректен дерис алынъыз: онынъ бутаклары юмсайып, япыраклар йибергенде, энди яз ювыклаганын билесиз. ³³ Соьйтип, сиз де бу затлардынъ баьри де болатанларын коьргенде, (сол заман) ювыкта, эсик алдында, экенин билинъиз. ³⁴ Сизге дурысын айтаман: бу несил йогалып кетпей, бу затлардынъ баьриси болаяк. ³⁵ Коьк пен ер йогалып кетерлер, тек Меним соьзлерим йогалмаслар».

Куьни эм саьати белгисиз

³⁶ «Сол куьннинъ эм саьаттинъ акында бирев де билмейди: не коьктеги маьлеклер, не Улы, тек Ата биледи. ³⁷ Нухтынъ куьнлери калай болган болса, Аьдем Улынынъ келгени де солай ок болаяк. ³⁸ Нух кемеге минген куьнге дейим, аьдемлер сав дуньяды сув алаяктан алдын ашадылар, иштилер, хатын алып, киевге бардылар. ³⁹ Сав дуньяды сув алып, баьрисин де йок эткенге дейим, аьдемлер келеекте не болаягы акында ойланмадылар. Аьдем Улы келгенде де сосындай болаяк. ⁴⁰ Ол заманда эки аьдем далада болаяк: бири алынаяк, экиншиси калдырылаяк. ⁴¹ Эки хатын туьйирмен тартып тураяк: бири алынаяк, экиншиси калдырылаяк.

⁴² Сонынъ уьшин сак болынъыз, уйкламанъыз, неге десе Раббийинъиздинъ кайсы саьатте келеегин билмейсиз. ⁴³ Ама муны билинъиз: эгер уьйдинъ иеси урлавшыдынъ кайсы заманда келеегин билген болса, уйкламай сак болып, уьйин тонатпас эди. ⁴⁴ Сол себептен сиз де аьзир болып турынъыз, неге десе Аьдем Улы сиз куьтпеген вакытта келер.

Сенимли эм сенимсиз кул

⁴⁵ Сенимли эм акыллы кул ким экен? Ол – бийи ыргатларына тамадалык этип, заманында оларга ас уьлестирмеге деп салган кул. ⁴⁶ Бийи келип, кулын

солай ислегенлей тапса, сол кул – бактылы. ⁴⁷ Сизге дурысын айтаман, бийи ога буьтин мал-муьлкине тамадалыкты тапшырар. ⁴⁸ Ама сол кул, огырсыз болганнан себеп, ишиннен „Бийим тезден келмес“ деп, ⁴⁹ оьзининъ йолдастарын тоьбелеп, ишкишилер мен ашап, ишип басласа, ⁵⁰ сол кулдынъ бийи, ол куьтпей турган куьнде эм ойламаган саьатте келер, ⁵¹ оны бек каты язалар эм экиюзлилер мен бирдей этер. Онда йылав эм тислерди кыршылдатув болар».

Он кыз акында таварых

25 «Сол заманда Алладынъ Патшалыгы, шыракларын алып, киевдинъ алдына шыккан он кызга усяяк. ² Олардынъ бесеви акыллы эм бесеви акылсыз болганлар. ³ Акылсызлары шыракларын алып, шыракмай алмага мутканлар, ⁴ Акыллылары болса, шыраклары ман бирге шыракмай алдылар. ⁵ Киев кешиккен себепли, баьриси де калгый турып, уйклап калдылар.

⁶ Туьннинъ ортасында: „Киев келеди, шыгынъыз онынъ алдына!“ – деп кышкырган давыс эситилди. ⁷ Кызлар баьриси де турып, шыракларын туьзеттилер.

⁸ Акылсызлары акыллыларына: „Бизге майынъыздан беринъиз, бизим шыракларымыз соьнедилер“, – деп тилеп басладылар.

⁹ Акыллылар болса: „Йок!“ – деп явапладылар. „Эгер берсек, сизге де, бизге де етеек тувыл, оннан да сатушыларга барып оьзинъизге сатып алынъыз“.

¹⁰ Олар шыракмай сатып алмага кеткенде, киев келип, оны ман акыллы кызлар да тойга кирдилер, эсиклер де киртленди.

¹¹ Сонъ акылсыз кызлар да келип: „Бийимиз! Бийимиз! Аш бизге“, – дедилер.

¹² Ол оларга явапка: „Сизге дурысын айтаман: танымайман сизди“, – деди.

¹³ Соны ман сак болынъыз, уйкламанъыз, неге десе (сол заманнынъ) кайсы куьн, кайсы саьатте келеегин билмейсиз».

Талантлар † акында таварых

¹⁴ «Сол заман йолга шыга турып, кулларын шақырып, оларга муьлкин аманатлаган кисиге усяяк. ¹⁵ Усталыгына коьре, бирине бес талант, экиншисине эки, уьшиншисине бир талант берди, оьзи сол саьат атланды. ¹⁶ Бес талант алган барып, оларды хайырлы иске яратып, баска бес талант алды. ¹⁷ Тамам сондай этип, эки талант алган тагы да эки талант косты. ¹⁸ Бир талант алган, барып, оны ерге казып коьмди.

¹⁹ Коьп заман озганнан сонъ сол куллардынъ бийи кайтып келгенде, оларга берилген акшалар акында эсаплавды сорады. ²⁰ Бес талант алган келип, баска бес талантты коьрсетип: „Бийим, сен

† Иса заманында исшидинъ 15 йыллык кыйын агы.

мага бес талант берген эдинъ, мине оны тагы бес талантка оьстирдим“, – деди.

²¹ Бийи ога: „Аьперим! Сен яхшы эм сенимли кулсынъ. Аз муьлкте сенимли болгансынъ, сени коьп муьлкке бас этип саларман. Бийинънинъ куванышына косыл!“ – деди.

²² Сондай болып, эки талант алган да келип: „Бийим, сен мага эки талант берген эдинъ, мине мен оны тагы эки талантка оьстирдим“, – деди.

²³ Бийи ога: „Аьперим! Сен яхшы эм сенимли кулсынъ. Аз муьлкте сенимли болгансынъ, сени коьп муьлкке бас этип саларман. Бийинънинъ куванышына косыл!“ – деди.

²⁴ Бир талант алган да келип: „Бийим, сен каты аьдем болганынъды, шашпаган еринънен оратаганынъды, тоькпеген еринънен йыйнайтаганынъды билетаган эдим. ²⁵ Сол себептен коркып, сенинъ талантынъды аькетип ерге коьмдим, мине акшанъ“, – деди.

²⁶ Бийи ога явап берип: „Ай, яман, эриншек кул! Мен шашпаган еримнен органимды, тоькпеген еримнен йыйганымды сен биле эдинъ. ²⁷ Сога коьре меним акшамды саьвдегерлерге бермеге керек эдинъ, мен кайтканда оны хайыры ман алар эдим. ²⁸ Энди оннан талантты алынъыз да он таланты болганга беринъиз. ²⁹ Неге десе кимде (билим) бар, сога (коьбирек) берилер, ол моллыкта болар, кимде йок, соннан азы да тартылып алынар. ³⁰ Яравсыз кулды тыска, каранъага, йылав ман тислерди кыршылдатув болган ерге атынъыз“, – деди».

Халклардынъ уьстине оьким

³¹ «Аьдем Улы Оьзининъ данъкы эм кие маьлеклери мен келген заманда, Ол Оьзининъ данъклы тагына олтыраяк. ³² Сонъ Онынъ алдына баьри миллетлер йыйылаяклар. Ол оларды, койшы койларды текелерден айыргандай, бир бирлериннен айыраяк. ³³ Койларды Оьзининъ онъ янына, текелерди сол янына салар.

³⁴ Ол заманда Патша Оьзининъ онъ янындагыларга: „Келинъиз, Атамнынъ муьбарек куллары, дунья яратылганнан бери сизге аьзирленип турган Патшалыкка ие болынъыз.

³⁵ Неге десе Мен аш болганымда, Мага ас бердинъиз; сувсаган заманымда, сув бердинъиз; йолавшы болганымда, Мени конакка алдынъыз; ³⁶ яланъаш болганымда, Мени кийиндирдинъиз; авырганымда, Мени карадынъыз; тутнакта болганымда, Мага келдинъиз“, – деп айтаяк.

³⁷ Сол заманда туврашыллар Ога явапка: „Раббий! Биз Сени аш болып кашан коьрип ас иширгенмиз? Не де сувсаганынъды коьрип, сув бергенмиз? ³⁸ Биз Сени йолавшы болып кашан коьрип, конакка алганмыз, не де яланъаш болып коьрип, кийиндиргенмиз? ³⁹ Биз Сени авырып яде тутнакта болып кашан коьрип, Сага келгенмиз?“ – деп айтаяклар.

⁴⁰ Патша да оларга явапка: „Сизге дурысын айтаман: сиз Меним энъ кишкей иман кардашларымнынъ бирине не эткен болсанъыз, соны Мага эткенсиз“, – деп айтаяк.

⁴¹ Сонъ сол янындагыларга: „Кетинъиз Меним касымнан, наьлетлер, ибилис пен онынъ маьлеклерине аьзирленген оьмирлик отка! ⁴² Неге десе Мен аш болганымда, Мага ас бермединъиз; сувсаган заманымда, сув иширмединъиз; ⁴³ йолавшы болганымда, Мени конакка алмадынъыз; яланъаш болганымда Мени кийиндирмединъиз; авырганымда эм тутнакта болганымда, Мага келмединъиз“.

⁴⁴ Сол заманда олар да: „Раббий! Биз Сени аш болып, не де сувсап, не де йолавшы болып, не де яланъаш болып, не де авырып, не де тутнакта болып кашан Сага ярдамласпаганмыз?“ – деп айтаяклар.

⁴⁵ Сол заманда Ол: „Сизге дурысын айтаман: сиз муны энъ кишкейлердинъ бирине этпегенинъиз себепли, оны Мага этпегенсиз“, – деп айтаяк.

⁴⁶ Сонъ булар оьмирлик азапка, туврашыллар болса оьмирлик яшавга алынарлар».

Дин куллыкшылары Исады оьлтirmeге ойлайдылар

26 Иса савлай бу соьзлерди тамамлаганнан сонъ, Оьзининъ сокталарына: ² «Эки куьннен сонъ Пасха байрам болаягын билесиз, ол заманда Аьдем Улы кашта керилмеге берилеек», – деди.

³ Сол куьнлерде бас дин куллыкшылары, дин аьлимлери эм халктынъ аксакаллары Каяпа атлы бас дин куллыкшыдынъ уьйинде йыйылдылар. ⁴ Исады аьйлелик пен ыслап, оьлтirmeге деп, кенъес эттилер. ⁵ Ама: «Бу зат байрам куьнлеринде болмасын, халк коьгалмага болаяк», – деп токтастылар.

Бетхинийде Исага май ягув

⁶ Иса Бетхинийде авыр тери маразлы болган Шимоннынъ уьйинде эди. ⁷ Сонда, ак мермер савыт пан баалы, аьруьв ийисли май алып, Онынъ касына бир хатын келди. Иса янтайып турган заманда, хатын майды Онынъ басыннан аягына куйды.

⁸ Муны коьрип, Онынъ сокталары: «Неден керек бу майды зыраф этпеге? ⁹ Оны уьйкен баага сатып, акшасын ярлыларга уьлестirmeге болаяк эди», – деп ашувландылар.

¹⁰ Иса не айтканларын билип, оларга: «Бу хатынды неге юншытасынъыз, ол Мага огырлы ис иледи. ¹¹ Ярлылар аьр заман да сиз бен бирге болаяклар, а Мен сиз бен аьр заман болмаякпан. ¹² Бу аьруьв ийисли майды кевдеме куйып, ол Мени коьмуьвге аьзирледи. ¹³ Сизге дурысын айтаман: Ийги Хабар дуньядынъ кайсы ерине яйылса, сонда

бу хатыннынъ не эткени де айтылар, оъзи де эске туъсирилер», – деди.

Юда Исады сатады

¹⁴ Сол заманда он экидинъ бири – Юда Искариот деген – бас дин куллыкшыларга барып: ¹⁵ «Эгер мен Оны колынъызга берсем, сиз мага не берерсиз?» – деди. Олар ога отыз куъмис санап бердилер.

¹⁶ Оннан сонъ Юда, Исады олардынъ колларына бермеге онъайлы кезуъв излеп баслады.

Сонъгы ас

¹⁷ Сокталар ашыткысыз оътпек байрамынынъ биринши куънинде Исага келип: «Пасха асын каерде аъзирлегенимизди суъесинъ?» – деп сорадылар.

¹⁸ Иса сокталарына: «Шахарда мунадай бир аъдемге барынъыз, ога: „Устаз энди заманым ювыклады эм Пасхады сокталарым ман бирге сенинъ уъинъде байрамлякпан, дейди“, – деп айтынъыз». ¹⁹ Сокталар, Иса оларга кайтип буйырган болса, соътип Пасха асын аъзирледилер.

²⁰ Кеш болганда, Иса келип, он эки соктасы ман сыпырадынъ янына янтайды. ²¹ Олар ас ишип турганда: «Сизге дурысын айтаман: биринъиз Мени сатаяк», – деди.

²² Сокталары бек кайгырып, бирисининъ артыннан бириси Оннан: «Мен боларманма, Раббий?» – деп, сорап басладылар.

²³ Ол болса явапка: «Колындагы оътпекти Мени мен тепшекке малган – сатаяк Мени. ²⁴ Аъдем Улы, Онынъ акында язылгандай, сол йол ман барады, ама Аъдем Улын сатаяк аъдемге кайгы! Ол аъдем тувмаган болса, яхшы болар эди».

²⁵ Сол заман Оны сатаяк Юда да: «Мен боларманма, Устаз?» – деп сорады.

Иса ога: «Сен айттынъ», – деди.

²⁶ Олар ас ишип турганда, Иса колына оътпекти алды, шуъкир айтып, сындырды эм сокталарына берип: «Алынъыз, ашанъыз, бу – Меним шаркым», – деди. ²⁷ Сонъ Ол аякты алды, шуъкир дуvasын этип, оны сокталарына берди де: «Бу аяктан баъринъиз де ишинъиз. ²⁸ Бу – Меним каным, ол, куъналары кеширилсин деп, коъплер уъшин тоъгилип, янъы антласувды беркитер. ²⁹ Сизге айтаман: Мен Атамнынъ Патшалыгында сизи мен янъысын ишер куъниме дейим, бу юзим емисиннен этилгенди энди ишеек тувылман», – деди.

³⁰ Зикир шалганнан сонъ, олар Зейтун тавына йолландылар.

Иса Петердинъ Оннан басын алаягын билдиреди

³¹ Сол заман Иса сокталарына: «Бу туънде Меннен себеп баринъиз де йолдан таяяк, неге десе

„Койшыды оълтирермен эм суъруъвдеги койлар таралар“ деп, язылган. ³² Тирилгеннен сонъ, Мен сизден алдын Галилеяга барарман», – деди.

³³ Петер Ога явапка: «Баъриси йолдан тайса да, Мен бир заманда да таймам», – деди.

³⁴ Иса ога: «Сага дурысын айтаман: бу кеше, кораз кышкырганша, Меннен уъш кере басынъды алаяксынъ».

³⁵ Петер Ога: «Мага Сени мен оълмеге керекли болса да, Сеннен эш басымды алмам», – деди. Калган сокталар да солай айттылар.

Иса Гатшеманей бавында

³⁶ Иса сокталары ман Гатшеманей атлы ерге келди де: «Мен барып, онда дува эткенше, булайда олтырып турынъыз», – деди. ³⁷ Оъзи мен бирге Петер мен Зебедейдинъ эки улын алып кетти, кайгылы болып, коънъили бузылып баслады. ³⁸ Иса оларга: «Яным бек кайгылы, бу кайгы Мени оълтиреди. Мунда калынъыз эм Мени мен уяв болып турынъыз», – деди.

³⁹ Бираз алдыга кетип, эт бетиннен йыгылып: «Атам! Амал болса, бу ашы аяк Меннен кериде болсын, ама баъри зат та Мен суъйгенше тувыл, Сен суъйгенше болсын», – деп, дува этти.

⁴⁰ Сокталарына кайтып келгенде, уйклап турганларын коърди эм Петерге: «Сиз Мени мен бир саъат уйкламай туралмадынъыз ба?»

⁴¹ Азгырувга туъспес уъшин уяв болып турынъыз, дува этинъиз. Ян кайратлы, ден карувсыз», – деди.

⁴² Ол тагы кетип: «Атам! Мен оны ишпей, бу аяк Меннен кериде кетпеге амал йок болса, Сенинъ буйырыгынъ болсын», – деп, дува этти.

⁴³ Кайтканда, Ол тагы да уйклап яткан сокталарын коърди: неге десе олардынъ коъзлерин уйкы баскан эди. ⁴⁴ Тагы да оларды калдырып, шетке шыгып, сол соъзлерди айтып, уъшинши кере дува этти.

⁴⁵ Сонъ сокталарына келип: «Сиз энди де уйклайсызба эм тыншасызба? Саъат ювыклады. Минне Аъдем Улы куъналылардынъ колына берилеятыр! ⁴⁶ Турынъыз, кетеек! Минне Мени саткан келди!» – деди.

Иса ысланады

⁴⁷ Иса айта турганнынъ арасында, он экидинъ бириси Юда келди. Онынъ янынъда бас дин куллыкшыларыннан эм халктынъ аксакалларыннан йиберилген, кылышлар эм казыклар ман савытланган коълем халк та бар эди.

⁴⁸ Исады саткан: «Кимди оъпсем, Оны ысланъыз», – деп оларга белги берген эди. ⁴⁹ Сол саъат Исага янасып: «Салам, Устаз!» – деп, Оны оъпти.

⁵⁰ Иса ога: «Дос, сен не уъшин келген болсанъ, соны эт», – деди. Сол саъат олар янасып, колларын салып, Исады ысладылар. ⁵¹ Сонда Иса ман болганлардынъ бири колын коътерип, кылышын

шыгарды, бас дин куллыкшыдынъ кулын согып, онынъ кулагын шапты. ⁵² Сол заманда Иса ога: «Кылышынынъды орнына сал, неге десе кылыш алганлар баьриси де кылыштан оьлерлер. ⁵³ Мен Атамнан тилесем, Ол Мага он эки легионнан † да артык маьлек йибермес эдиме деп ойланасызба? ⁵⁴ Соьйтип болмага керек деген Кие Язувлар сонъ калай толтырылаяк?» – деди.

⁵⁵ Сол кезуьвде Иса халкка: «Сиз йолбасарга шыккандай, Мени ысламага кылышлар эм казыклар ман шыктынъыз! Мен аьр куьн Алла уьйининъ каралдысында олтырып, сизди уьйретип турганда, сиз Мени ысламадынъыз», – деди. ⁵⁶ Бу баьри де пайхамбарлардынъ язганлары толар уьшин болган эди. Сол ок заман сокталардынъ баьриси де, Оны калдырып, каштылар.

Иса межлис алдында

⁵⁷ Исады ыслаган кисилер Оны бас дин куллыкшысы Каяпага аькелдилер. Онда дин аьлимлери мен аксакаллар йыйылган эдилер. ⁵⁸ Петер болса эректен карап, Онынъ ызыннан бас дин куллыкшыдынъ каралдысына дейим барды, сонъ, ахырын коьрер уьшин ишине кирип, каравылшылар ман бирге олтырды.

⁵⁹ Бас дин куллыкшылар эм савлай межлис Исады оьлтirmeге тапшырув уьшин Ога карсы ялган шаатлыклар излей эдилер. ⁶⁰ Ама коьп ялган шаатлар алдыга шыксалар да, излегенлерин табалмадылар. Сонъында эки ялган шаат алдыга шыгып: ⁶¹ «Ол Алладынъ уьйин бузып, оны уьш куьннинъ ишинде куралаякпан деп айткан эди», – дедилер.

⁶² Сол заманда бас дин куллыкшы турып, Ога: «Бир явап бермеексинъме? Булардынъ Сага карсы эткен шаатлыклары неди?» – деп сорады. ⁶³ Ама Иса уьндемеди. Сонъ бас дин куллыкшысы Ога: «Яшав беруьвши Алла ман Сага ант эттиремен, айт бизге: Алладынъ Улы Масих Сенсинъме?» – деди.

⁶⁴ Иса ога: «Сен айткандай. Ама Мен сизге айтаман: муннан ары Аьдем Улынынъ Куьдиретлидинъ †† онъ янында олтырганын эм коьктеги булытлардынъ уьстинде келгенин коьрерсиз», – деди.

⁶⁵ Сол заманда бас дин куллыкшысы оьзининъ кийимлерин йыртып: «Ол ассылык этеди! Бизге тагы да кайдай шаатлар керек экенлер? Мине Онынъ ассылык эткенин энди оьзинъиз эситтинъиз! ⁶⁶ Энди не айтарсыз?» – деди.

А олар явапка: «Ол оьлимге тийисли!» – деп бакырыстылар.

⁶⁷ Сонъ, Онынъ бетине туькирип, соктылар, баскалары да ягына шалып: ⁶⁸ «Эй, Масих! Пайхамбарлык эт, айт бизге, Сени ким сокты?» – дедилер.

Петер Исадан басын алады

⁶⁹ Петер тыста, каралдыда олтырып турганда, бир таьвке кыз келип ога: «Сен де галилеяшы Иса ман бирге эдинъ», – деди.

⁷⁰ Ама Петер баьрининъ алдында: «Сенинъ не айтканынынъды билмеймен», – деп, Исадан басын алды.

⁷¹ Петер капы алдына шыкканда, оны баска таьвке кыз коьрип: «Бу да Назаретши Иса ман эди», – деди.

⁷² Петер тагы да: «Ол аьдемди танымайман», – деп ант этип, Исадан басын алды.

⁷³ Бир неше заманнан сонъ, сол ерде турганлар Петерге ювык келип: «Шексиз сен де олардансынъ, неге десе соьйлевинъ де коьрсетип турады», – дедилер.

⁷⁴ Сол заманда Петер: «Ол аьдемди танымайман», – деп карганып, ант этип баслады.

Сол саьат кораз кышкырды. ⁷⁵ Петер Исадынъ ога, «Кораз кышкырганша, сен Меннен уьш кере басынъды алаяксынъ» деп, айткан соьзлерин эсине туьсирди эм тыска шыгып, оьксип йылады.

27 Танъ атканда баьри бас дин куллыкшылар ман халктынъ аксакаллары Исады оьлтirmeге деген токтас алдылар. ² Исады байлап, тоьре Пилатка аькетип бердилер.

Юда оьзин оьзи асады

³ Исады саткан Юда, Ога оьким шыгарылатанын коьрип, оькинип, отыз куьмисти бас куллыкшыларга эм аксакалларга кайтарып: «Туврашыл бир Аьдемнинъ канын сатып, куьналы болдым», – деди.

Олар Юдага: «Бизим онда не ишимиз бар? Оьзинъ кара», – дедилер.

⁵ Юда куьмислерди Алла уьйинде ерге таслап, шыгып кетти де оьзин оьзи асты.

⁶ Бас дин куллыкшылар куьмислерди алып: «Кан ишкен бу куьмислерди Алла Уьйининъ казнасына салмага тийисли тувыл», – дедилер. ⁷ Кенъес этип, сол акшага, онда тыс элден келген аьдемлерди коьмуьв уьшин, шоьлмекшидинъ данъылын сатып алдылар. ⁸ Сонынъ уьшин бу данъыл буьгуьнге дейим «Канлы данъыл» деп аталады. ⁹ Соьйтип, Еремия пайхамбардынъ: «Олар отыз куьмис акшады – Исраил халкы сол Аьдем уьшин берген баады – алдылар. ¹⁰ Раббийдинъ мага айтканынша, „сол акшады шоьлмекшидинъ данъылы уьшин бердилер“ дегени толтырылды».

Иса тоьре Пилаттынъ алдында

¹¹ Иса тоьрединъ алдында турды. Тоьре Ога: «Сен Ювыт Патшасысынъма?» – деп сорады.

Иса ога: «Сен айткандай», – деди.

¹² Бас дин куллыкшылар ман аксакаллар Оны айыплаган да, Ол бир явап та бермеди. ¹³ Пилат

† бурынгы урым аскеринде 6000 аскершиси болган куьп.

†† Алла.

Ога: «Сени калай коьп шуьшлеп шаатлык эткенлерин эситесиньме?»¹⁴ Иса онынъ бир соьзине де явап этпеди, тоьре ога бек сейирсинди.

¹⁵ Халктынъ тилеги мен аьр Пасха байрамга тоьрединъ тутнакта олтырганлардынъ бирисин босататаган аьдети бар эди. ¹⁶ Сол вакытта олардынъ Барабба деген бир белгили кыянатшысы тутнакта олтыра эди. ¹⁷ Олар йыйылганда, Пилат: «Мен сизге кимди босатсам суьесиз – Бараббады ма яде Масих атлы Исады ма?» – деди. ¹⁸ Неге десе Пилат олардынъ Исады куьншилик пен ыслап бергенлерин билетаган эди.

¹⁹ Пилат оьким еринде олтырып турган заманда, хатыны ога: «Ол туврашыл Аьдемге бир зат этпе, неге десенъ мен бу кеше туьсимде Онынъ уьшин коьп кыйналганман», – деп айтып, аьдем йиберген.

²⁰ Ама бас дин куллыкшылар ман аксакаллар: «Бараббады босат, Исады оьлтирт», – деп тилемеге халкты козгадылар.

²¹ Сол заманда тоьре оларга: «Сиз экевининъ кайсысын эркин этсем суьесиз?» – деп сорады.

Олар «Бараббады», – дедилер.

²² Пилат оларга: «Солай болса Масих атлы Исага мен не этейим?» – деди.

Баьри де: «Кашка керилсин!» – дегенди айттылар. ²³ Тоьре: «Не уьшин? Ол не яманлык эткен?» – деди. Олар: «Кашка керилсин!» – деп оннан да бек кышкырыстылар.

²⁴ Пилат не этсе де болмаягын, козгалув уьйкен болып барганын коьрди. Сув алып, халктынъ алдында колларын ювды да: «Бу туврашыл Аьдемнинъ канынынъ тоьгилуьвинде меним шуьшим йок, оьзинъиз каранъыз», – деди.

²⁵ Баьри халк явап этип: «Онынъ каны бизге эм балаларымызга туьссин!» – дедилер.

²⁶ Сонда Пилат оларга Бараббады босатты, Исады болса камышылатып, кашка керилсин деп, (аскершилерге) тапшырды.

Аскершилердинъ мыскыллавлары

²⁷ Тоьрединъ аскершилери Исады Преториумга[†] аькетип, савлай аскерши боьлигин Онынъ тоьгерегине йыйдылар. ²⁸ Оны шешиндирип, Ога кызыл аба кийдирдилер. ²⁹ Шоькирли коьгем бутакларыннан таж оьрип, Онынъ басына салдылар, Онынъ онъ колына таяк бердилер, сонъ алдына шонъкайып, Оны мыскыллап: «Яшасын Ювыт Патшасы!» – деп кышкырдылар. ³⁰ Ога туькирдилер эм таягын алып басына соктылар. ³¹ Оны мыскыллаганларыннан сонъ, уьстиннен кызыл абады шешип, Оьзининъ кийимлерин кийгистилер де кашка кермеге алып кеттилер.

Исады кашка керуьв

³² Йолда олар Шимон атлы бир киренешиге расып, Исадынъ кашын ога коьтертип, маьнеси

[†] тоьрединъ уьйи.

«Бас суьек ер» болган Голготага^{††} аькеттирдилер. ³⁴ Исага ишпеге ювсан карыстырылган шагырды бердилер. Иса, оны уьвуртлап карап, ишпеге унамады.

³⁵ Аскершилер Оны кашка кергеннен сонъ, сыбага таслап, Онынъ кийимлерин боьлистилери. ³⁶ Сонъ онда олтырып, Исады каравыллап турдылар.

³⁷ Басынынъ уьстине, Онынъ шуьшин билдирип, «Бу – Ювыт Патшасы Иса» деген язув илдилер.

³⁸ Иса ман бирге эки йолбасарды да кашка кердилер: бирин – Онынъ онъ ягына, экиншисин – сол ягына. ³⁹ Озып бараятканлар, басларын шайкап, Исады яманлап: ⁴⁰ «Эй Сен, Алладынъ уьйин бузып, уьш куьнде янъьдан туьзуьвши! Оьзинъ-Оьзинъди куткар! Сен Алладынъ Улы болсанъ, каштан туьс!» – дедилер.

⁴¹ Сондай этип бас дин куллыкшылары да дин аьлимлери, аксакаллар, париселарга мен бирге селеке этип: ⁴² «Баскаларды куткаратан эди, а Оьзи Оьзин куткаралмайды! Исраилдинъ Патшасы Ол болса, энди каштан туьссин, сонъ биз Ога ынанармыз. ⁴³ Аллага сенген эди: Алла Ога разы болса, энди Оны куткарсын! Ол „Мен Алладынъ Улыман“ деп айткан, сайсы», – дедилер. ⁴⁴ Солай этип, Иса ман кашка керилген йолбасарлар да Оны корладылар.

Исадынъ оьлими

⁴⁵ Алтыншы саьаттен тоьгызыншы саьатке[‡] дейим буьтин кырал уьстин каранъалык бийледи.

⁴⁶ Тоьгызыншы саьатке ювык заманда, Иса уьйкен давыс пан: «Элохи, Элохи! Лема шавактани?» – деп кышкырды. Бу соьзлердинъ маьнеси: «Аллам, Аллам! Сен Мени неге атып койдынъ?»

⁴⁷ Сол ерде турганлардан бир кавымлары муны эситип: «Ильяс ты шақырады», – дедилер.

⁴⁸ Олардан бирев сол саьат ювырып барып, губкады алды да, оны ашыган шагырга малды да таякка тагып, Исага ишпеге берди. ⁴⁹ Баскалары: «Токта, Ильяс Оны куткармага келеек болса коьреек», – дедилер.

⁵⁰ Иса яне куьшли давыс пан кышкырып, ян берди.

⁵¹ Сол вакыт Алла уьйиндеги перде йогардан тоьменге дейим йыртылып экиге айырылды; ер де сенъкилдеди, каялар да ярылдылар. ⁵² Кабырлар да ашылып, оьзлерин Аллага багыслаган, оьлген аьдемлердинъ коьбиси тирилдилер. ⁵³ Иса тирилгеннен сонъ, олар кабырларыннан шыгып, кие шахарга (Ерусалимге) кирип, коьплерге коьрингенлер.

⁵⁴ Юзбасшы эм оны ман бирге Исады саклаганлар ер сенъкилдегенин эм баьри болган затларды коьргенде, бек коркып: «Шынтылай да Бу Алладынъ Улы болган экен!» – дедилер.

^{††} Голгофа (череп) – Ерусалимнинъ керуьв-куьн батарында бир коьтеринки ер. [‡] саьат 12:00 – 15:00.

⁵⁵ Сол ерде эректен карап турган коьп хатынлар бар эди. Булар Галилеядан шыгып, Исага ярдам этпеге ызыннан келген эдилер. ⁵⁶ Олардынъ арасында мағдалашы Марьем, Якуп пан Юсуптынъ анасы Марьем эм Зебедей улларынынъ анасы бар эдилер.

Исады кабырга салув

⁵⁷ Кеш болганда Исадынъ сокталарынынъ бири, араматыяшы Юсуп атлы бир бай аьдем, келди. ⁵⁸ Ол Пилаттынъ янына барып, Исадынъ илесин тиледи. Пилат оьлиди бермеге буйырды. ⁵⁹ Юсуп илести алып, оны таза кетен кумаш пан кебинледи, ⁶⁰ Сонъ оьзининъ каяда уьньилип этилген янъы кабырына салды, кабырдынъ авызын, уьйкен тас авдарып, япты. ⁶¹ Мағдалашы Марьем мен баска Марьем де онда эдилер. Олар кабырдынъ касында олтырып турдылар.

Кабырда саклавшылар

⁶² Юмадынъ эртеси куьнинде бас дин куллыкшылар ман парисейлер Пилатка йыйылып: ⁶³ «Аьпенди! Сол алдавшыдынъ сав заманында, „Уьш куьннен сонъ тирилеекпен“ деп, айткан соьзи эсимизге туьсти. ⁶⁴ Сол себептен уьшинши куьнге дейим кабырын сакламага буйырык бер. Сокталары кеше келип, Оны урлап, халкка „оьлилерден тирилген“ деп айтпасынлар. Сол заманда арттагы алдавы, алдынгыннан да яман болар», – дедилер.

⁶⁵ Пилат оларга: «Саклавшыларынынъ бар. Барынъыз, билгенинъизше сакланъыз», – деди.

⁶⁶ Олар барып, кабырдынъ алдына саклавшыларды салдылар, кабырдынъ тасына да мухыр бастылар.

Исадынъ тирилуьви

28 Шабат куьни озганлай, юмадынъ биринши куьни-нинъ [†] танъында мағдалашы Марьем мен баска Марьем кабырды карамага келдилер.

² Анъсыздан куьшли ер сенъкилдеу болды. Раббийдинъ бир маьлеги коьктен туьсип келип, кабырдынъ тасын авдарып, онынъ уьстинде олтыра эди. ³ Онынъ сыпаты ясыноктай, кийими де кардай ак эди. ⁴ Кабырды саклаганлар оннан коркканыннан калтырадылар эм, оьлгендей болып, ерге йыгылдылар.

[†] базар куьн.

⁵ Маьлек хатынларга карап: «Коркпанъыз, сиз кашка керилген Исады излегининъизди билемен.

⁶ Ол мунда йок. Ол айтканынша тирилген.

Келинъиз, Раббийдинъ яткан ерине каранъыз.

⁷ Сонъ тез барып, Онынъ сокталарына: „Ол оьлилерден тирилген. Мине Ол сизден алдын Галилеяга барады, Оны сонда коьрерсинъиз“, – деп айтынъыз. Мине мен сизге айттым», – деди.

⁸ Хатынлар, коркып эм бек куванып, кабырдан тез шыктылар эм хабарды Онынъ сокталарына билдирмеге ювырып кеттилер. ⁹ Хатынлар Онынъ сокталарына билдирмеге бараятырганда, Иса Оьзи шыкты да: «Салам!» – деди. Олар касына келип, Ога табындылар. ¹⁰ Иса оларга: «Коркпанъыз, барынъыз, кардашларыма билдиринъиз. Галилеяга барсынлар, олар Мени сонда коьрерлер», – деди.

Саклавшылардынъ айткан хабарлары

¹¹ Саклавшылардынъ бир кавымы шахарга келип, баьри болган затларды бас дин куллыкшыларга билдиргенде, хатынлар аьли де йолда эдилер.

¹² Дин куллыкшылар аксакаллар ман йыйылысып, кенъес этип, аскершилерге ийги кесек акша бердилер ¹³ эм: «Баьрисине де: „Исадынъ сокталары биз уйклаганда кеше келип Оны урлаганлар“, – деп, айтынъыз. ¹⁴ Бу хабар тоьрединъ кулагына етсе, биз оны ынандыармыз, сизге бир зат та болаяк тувыл, коркпанъыз», – деп, уьйреттилер. ¹⁵ Саклавшылар акшады алып, оларга айтылганша эттилер. Ол соьз ювытлардынъ арасында буьгуьнге дейим де айтылып турады.

Исадынъ сонъгы парызы

¹⁶ Он бир сокта Галилеяга, Иса оларга айткан тавга бардылар. ¹⁷ Оны коьрип, Ога табындылар, бир кавымлары болса шекленип турдылар. ¹⁸ Иса ювыклап келип оларга булай айтты: «Коькте де, ерде де аьр туьрли куват та Мага берилген. ¹⁹ Энди барынъыз, баьри миллетлерди сокталарым болмага уьйретинъиз. Атадынъ, Улынынъ эм де Кие Рухтынъ аты ман сувда шомылдырып тазаланъыз. ²⁰ Мен сизге баьри буйырганды тутпага оларды уьйретинъиз. Мен бу оьмирдинъ сонъына дейим аьр куьн сизи мен боларман». Амин.

Марк

Айтылып келгенге коьре, бу китаптынъ авторы – Яхъя Марк, Барнабадынъ йиени, дейдилер. Христиан окувын таралтувда ол басында Паул ман, сонъ Урымда Петер мен бирге куллык эткен эди. Бу Инжил доьрт Инжилдинъ арасында энъ кыскасы болады. Аьлиги тергевшилердинъ коьбиси, Марктынъ Инжили баьрисиннен алдын язылган эм Матай ман Лука оьзлерининъ Инжиллерин язатаган заманда оны ман кулланганлар деп, санайдылар. Марк Иса Масихтинъ Палестинадынъ керуьв ягындагы ислерине эм Ерусалимдеги яшавынынъ сонъгы юмасына эс эттиреди. Марк, Исадынъ Алла Улы (Масих) болганын эм Онынъ кайдай туьрли авырувдынъ да, кыйналувдынъ да, оьлимнинъ де уьстинде куьши болганын коьрсетпеге шалысады. Марк Исадынъ не тувганын, не Онынъ оьлилерден тирилгенинен сонъ болган ислерин суьвретлемейди. Оьзининъ Инжилинде Марк бирерде грек тилине кирген латин соьзлери мен кулланады, соьйтип те окувшыларга хабарлавында расатаган арамей соьзлерининъ маьнесин анълатпага шалысады. Сол зат, эш те, Марктынъ Инжилди ювытларга язбай, а баска халклардынъ окувшыларына каратып язатаганын коьрсете болар.

Яхъя пайхамбардынъ келуьви

1 Алла Улы Иса Масихтинъ акында Ийги Хабар булай басланады. **2** Ешая пайхамбардынъ китабында: «Мине Мен хабаршымды Сенинъ алдынъа йибереятырман, ол Сага йол аьзирлеек», **3** «Шоьлде шакыратаганнынъ давысы: „Раббийге йол аьзирленъиз! Онынъ алдына йолларды туьз этинъиз!“ – дейди» деп язылганша.

4 Шомылдырувшы Яхъя шоьлде аьдемлерди, куьналарынынъ кеширилуьви уьшин тевбеге туьспеге, сувда шомылдырылып тазаланмага шакырды. **5** Ога Ерусалимнен эм Юдеядынъ баьри якларыннан халк келетаган эди. Кимлер оьзининъ куьналарын ашык айтып билдирсе, Яхъя солардынъ баьрисин Йордан сувында шомылдырып тазалайтаган эди.

6 Яхъя туье юниннен кийим кийди, белинде кайыс белбавы бар эди эм шегертке мен кийик бал ашайтаган эди. **7** Ол оьзининъ увазында: «Сол, меннен сонъ келеек, меннен куьшли. Мен, ийилип, Онынъ шарыкларынынъ бавын шешпеге де тийисли тувылман. **8** Мен сизди сувда шомылдырып тазалайман, ама Ол сизди Кие Рух пан тазалайк», – деп билдиретаган эди.

Исадынъ сувда шомылдырылуьви

9 Сол куьнлерде Галилеядынъ Назарет шахарыннан Иса келди эм Яхъя Оны да Йордан сувында шомылдырды. **10** Иса сувдан шыгаятырганлай, бирден Оьзининъ алдында как ярылган коькти эм Ога коьгершин кебинде туьсеятырган Кие Рухты коьрди. **11** Эм коьктен: «Сен – Меним суьйген Улымсынъ, Мен Сага разыман», – деген давыс эситилди.

12 Муннан сонъ, коьп кетпей, Кие Рух Исады шоьлге аькеттирди, онда кийик айванлардынъ ишинде ялгыз калдырды. **13** Кырк куьн шайтаннынъ сынавында болды, ама маьлеклер Ога ярдам эттилер.

Исадынъ биринши сокталары

14 Яхъя тутнакка салынганнан сонъ, Иса Галилеяга Алла Патшалыгынынъ акында Ийги Хабарды билдирмеге барды. **15** «Заманы келди, – дейтаган эди Ол, – Алла Патшалыгы энди ювыкта! Тевбеге туьсинъиз, Ийги Хабарга ынанынъыз!»

16 Бир кере Галилеядынъ коьл ягасы ман бараятырганда, Иса коьлге йылым таслап турган Шимонды эм онынъ кардашы Эндрейди коьрди. Олар балыкшы эдилер. **17** «Мени мен келинъиз, – деди оларга Иса, – Мен сизди, балык ыслагандай, аьдем коьнъилин авламага уьйретермен!» **18** Кардашлар сол саьатлей йылымларын калдырып, Исадынъ артыннан иердилер. **19** Бираз барганнан сонъ, Ол Зебедей уллары Якуп пан Яхъяды коьрди. Олар, кайыкта олтырып, йылым ямай эдилер. **20** Иса оларды да шакырды. Олар да, кайыкта оьзлерининъ атасы Зебедейди эм ялга алынган исшилерин калдырып, Иса ман бирге кеттилер.

Иса авырганларды эмлеп баслайды

21 Олардынъ баьриси де Капарнаумга келгенде, Иса биринши шабат куьн ок синагогга окытпага барды. **22** Халк Онынъ окувына аьжейипсинди. Иса оларды, дин аьлимлериндей болмай, бир куваты ман окытатаган эди. **23** Сол вакытта синагогта кара йин мен енъилген аьдем бар эди эм ол бирден кышкырып: **24** «Назаретши Иса, Сенинъ бизде не ишинъ бар ды? Бизди аьлек этпеге келгенсинъме?»

Сенинъ ким экенинъди билемен. Сен – Аллага багысланган Аъдемсинъ!» – деди.

²⁵ «Тын! – деп, каты буйырды Иса, – Шык оннан!»

²⁶ Кара йин аъдемди калтыратты да уйкен кышкырык пан оннан шыгып кетти.

²⁷ Баъриси де сейирсинип, бир бириннен сорастырып басладылар: «Бу не ди? Янъы окув ма экен? Оннан калса, сондай куваты ман! Ол кара йинлерге де буйырады, олар да Ога бойсынадылар!» ²⁸ Тез арадан Исадынъ хабары буътин Галилея еринде белгили болды.

²⁹ Синагогты калдырып, Иса, кеш калмай, сокталары ман бирге Шимон ман Эндрейдинъ уйине барды. ³⁰ Шимоннынъ кайнанасы янып-куыйип авырып ятыр эди эм сол саъатлей Исага онынъ акында айттылар. ³¹ Иса онынъ касына барды, колыннан ыслап, турмага ярдамласты. Хатыннынъ безгеги тыйылды эм ол оларды ас пан сыйлады.

³² Кеште, куън кавысканда, аъдемлер Исага буътин авырганларын эм йин сокканларын аъкелип басладылар. ³³ Уйдинъ капасынынъ касында савлай шахаршылар йыйылдылар. ³⁴ Сол куън Иса коьп маразлыларды туърли авырувларыннан эмледи. Ол йинлерди кувып шыгарды, эм оларга соьйлемеге ызын бермеди, неге десе йинлер Онынъ ким экенин билетаган эдилер.

³⁵ Эртеси куън Иса, бек эрте турып, авлак ерге барды, сонда дува этти. ³⁶ Шимон ман бирге болганлар Исады излестирип басладылар.

³⁷ Ахырында олар Оны табып: «Баъриси де Сени излейдилер!» – дедилер.

³⁸ «Баска ерлерге, тоьгеректеги авылларга бараягынъыз, Мага сол ерлерде де хабар яймага керек, Мен сонынъ ушин келгенмен, сайсы!» – деди Иса. ³⁹ Иса, буътин Галилеяда синагогларында уваз айтып, йинлерди кувып, юрди.

Авыр тери маразлыды савартув

⁴⁰ Бир йол Исага авыр тери маразы болган аъдем янасып келди де Исадынъ алдында, тизине шоьнъкип, ялбарып тиледи: «Эгер суьйсенъ, мени тазаламага боларсынъ».

⁴¹ Исадынъ яны авырды, колын созып, аъдемге тийгистти де: «Суьемен, тазалан!» – деди. ⁴² Сол саъатлей оннан маразы тайды, аъдем тазаланды.

⁴³ Иса ога каты буйырып, тез арадан оны бу соьзлер мен йиберди: ⁴⁴ «Сак бол, мунынъ акында биревге де айтпа, тек барып, дин куллыкшысына коьрин, тазаланганынъ ушин, Муса пайхамбар буйыргандай, курманлык шал. Соны ман аъдемлер алдында сав болганынъды шаатларсынъ».

⁴⁵ Ама ол барды да баърине оьзининъ калай савартылганы акында хабарлады. Оннан сонъ Исага шахарда коьринмеге амал табылмай калды. Эм Ол аъдем болмаган ерлерде, шахардынъ

тысында калатаган болды. Аман да халк Ога баъри яклардан, йыйылысып, келетаган эди.

Иса Капарнаумда паралич сокканды савартады

² Бир неше куъннен сонъ Иса тагы да Капарнаумга кайтты эм Онынъ уйге кайтканы акында хабар шахарга яйылды. ² Тез арадан сондай бир коьп аъдем йыйылды, уйдинъ не ишинде, не капыдынъ алдында энди бос орын йок эди. Иса оларга Алла Соьзин анълатып турганда, ³ Ога, доьрт аъдем коьтерип, паралич соккан биревди алып келдилер. ⁴ Йыйылган коьлем халктынъ арасыннан Исадынъ касына еталмаганларыннан, олар уйдинъ тоьбесин тесип, ашып, йогардан паралич сокканды яткан орны ман туьсирдилер. ⁵ Иса олардынъ Ога ынанувларын коьрип, паралич сокканга: «Балам, куъналарынъ кеширилген!» – деди.

⁶ Онда олтырган дин аьлимлерининъ кайбиревлери ишлериннен ойландылар: ⁷ «Бу Аъдем неге булай айтады? Ассылык этеди! Бир Алладан баска куъналарды ким кеширмеге болады?»

⁸ Иса олардынъ булай ойлаганларын сол саъатлей анълап: «Акылынъыздан сондай ойларды неге оьткересиз? – деди. – ⁹ Паралич сокканга не зат енъил айтпага: „Куъналарынъ кеширилген“ яде „Тур, тоьсегинъди алып, юр“? ¹⁰ Мине солай, сиз билмеге керексиз: Аъдем Улынынъ ер юзинде куъналарды кеширмеге де куваты бар». Эм бу вакыт Ол паралич сокканга бурылды да: ¹¹ «Тур, орнынъды ал да уйинъе кайт!» – деди. ¹² Аъдем сол саъатлей баърисининъ алдында турды, орнын алды да шыгып кетти. Бу баърисин сейирсиндирди. Аъдемлер Аллады данъкладылар: «Биз соьлеге дейим мунадай затты коьрмегенмиз!» – дедилер.

Левий (Матай)

Исадынъ сокталарына косылады

¹³ Иса тагы да коьлге шыкты, Онынъ тоьгерегине коьп аъдем йыйылды, Ол окытатаган эди. ¹⁴ Ол соннан кетятырып, ясак йыйылатаган ерде олтырган Алпай улы Левийди коьрди. «Меним ызымнан кел», – деди ога Иса. Левий турды да Онынъ ызыннан барды.

¹⁵ Иса сокталары ман Левийдинъ уйинде ас ишип турганда, сонда коьп ясакшылар эм баска «куъналылар» да оларга косылдылар. Исадынъ артыннан иеретаган сосындай коьп аъдем бар эди. ¹⁶ Парисейлердинъ кайбир дин аьлимлери, Онынъ куъналылар эм ясакшылар ман ас ишкенин коьрип, сокталарына: «Ол неге ясакшылар эм куъналылар ман бирге ас ишеди?» – дедилер. ¹⁷ Оны эситкенде, Иса: «Савлыгы болганларга тувыл, а маразлыларга эмлевши керек. Мен туврашыл деп саналганларды тувыл, а куъналыларды (тевбеге) шакырмага келгенмен», – деди.

Ораза акында сорав

¹⁸ Яхъядынъ сокталары ман парисейлер ораза тутыптылар. Олар Исага келип: «Яхъядынъ эм парисейлердинъ сокталары ораза тутадылар, а Сенинъ сокталарынъ неге тутпайдылар?» – деп сорадылар.

¹⁹ Иса оларга булай деп яваплады: «Киев теньлерининъ касында турганда, онынъ тойында олар ораза тутпага боларма? Киев олар ман турган заманда ораза тутпага болалмайдылар! ²⁰ Ама киевди олардынъ арасыннан айыраяк куън де келеек, сонда, сол куън олар ораза тутаяклар. ²¹ Эш бирев де эски кийимине янъы кумаштан ямав салмайды. Салса, янъы кумаш эски кийимнен йыртылып кетер, тесик тагы да яман болар. ²² Эш бирев де яс шагырды эски тулыкларга куймайды. Куйса, шагыр тулыкларды тесер, шагыр да агар, тулыклар да аьлек болар. Йок, яс шагырды янъы тулыкка куймага керек!»

Шабат акында сорав

²³ Бир йол шабат куънде Иса эгин эгилген ызанлар ман оьтип бара эди. Онынъ сокталары йолда баратаган вакытта бийдай масакларын юлкып басладылар. ²⁴ Парисейлер Исага: «Коьресинъме! Олар шабат куън тийисли болмаганды неге этедилер?» – дедилер.

²⁵ Иса: «Дауттынъ оьзи эм онынъ йолдасларынынъ кереклиси болганда эм ашыкканда не эткенин окуымагансызба? Бас дин куллыкшысы Авиятардынъ кезуьвинде Даут Алла уьйине кирди, онда салынган оьтпеклерди ашады эм йолдасларына да берди. А сол оьтпеклерди ашамага тек дин куллыкшыларына тийисли», – деди. ²⁷ Сонъ: «Аьдем шабат куън уьшин тувыл, а шабат куън аьдем уьшин яратылган, ²⁸ сога коьре Аьдем Улы – шабат куъннинъ де Иеси», – деп косты.

Иса колы курыганды сав этеди

3 Иса тагы да синагогка барды. Онда колы курыган бир аьдем бар эди. ² Кайбиревлер Исады шуьшлемеге сылтав излей эдилер. Олар, сак болып, Иса сосы биревди шабат куънде эмлерме экен деп, анъылып, турдылар. ³ Иса колы курыган аьдемге: «Турып, алдыга шык», – деди де олардан сорады: ⁴ «Шабат куън неди этпеге тийисли: яхшылык па, яманлык па? Яшавды саклав ма яде йойтув ма?» Олар тынык болдылар.

⁵ Сонда Иса, ашувлы коьзлери мен оларга карап шыкты да, юреклерининъ сезимсизлигине мыдахланып, сол аьдемге: «Колынъды соз!» – деди. Аьдем колын созды, онынъ колы сав болды.

⁶ Парисейлер шыгып кеттилер эм сол саьатлей, патша Иродтынъ аьдемлери мен бирге соьйлесип, Исады калай оьлтirmeге керегин ойлап басладылар.

Иса Галилея коьлининъ янында

⁷ Иса сокталары ман коьлге бараятырганда, олардынъ артыннан Галилеядан коьплеген халк иерип келди. Юдеядан, Ерусалимнен, Идумеядан, Йордан сувынынъ аргы ягыннан эм аьле Тир мен Сидоннынъ тоьгерегиннен де коьп аьдем бар эди. Олар, Исадынъ этетаганларынынъ баьриси эситип, Ога куйылып келетаган эдилер. ⁹ Иса сокталарыннан, халк Оны кыстырып баслаганда, мингендей кайык аьзирлемеге тиледи. ¹⁰ Неге десе Ол коьплерди сав эткен эди эм, маразы болганлар, тиер уьшин Ога кысылып шыгатаган эдилер.

¹¹ Кара йинлер Оны коьргенде, алдына йыгылып: «Сен – Алла Улысынъ!» – деп кышкырыкладылар.

¹² Ама Иса, Меним ким экенимди ашпанъыз деп, оларга каты буйырды.

Иса он эки элшисин сайлайды

¹³ Иса, тавга коьтерилип, кимди суьйсе, соны Оьзине шақырды. Олар Онынъ янына келдилер.

¹⁴ Олардан, Оьзи мен бирге кездирер, Алла соьзин яймага йиберер эм, маразлыларды эмлеп, йинлерди кувмага куват берер уьшин Ол он экисин сайлап алды эм оларга элши деген ат атады.

¹⁶ Мине Ол сайлаган он экидинъ атлары: Шимон (ога Иса Петер деп атайтаган болган), Зебедейдинъ уллары Якуп пан Яхъя (оларды Иса Бени Регеш – Коьк Гуьрилдев Уллары – дейтаган эди), Эндрей, Пилип, Барталмай, Матай, Тома, Алпай улы Якуп, Тадай, Канай Шимон эм сонъында Исады саткан Юда Искариот.

Иса ман Баалзабул (шайтан)

²⁰ Иса уьйге кайтканда, онда тагы да сондай бир коьп аьдем йыйылды. Сонынъ уьшин Иса ман сокталары ас ишпеге де амал таппай калдылар.

²¹ Оны эситкенде, Исадынъ кардаш-ювыклары, Оны аькетеек болып, келдилер. «Ол Оьзининъ акылында тувыл», – дедилер олар.

²² Ерусалимнен келген дин аьлимлери: «Ол Баалзабулга енъилген. Ол йинлерди йин басшысынынъ куьши мен кувады», – деп айттылар.

²³ Сонда Иса, оларды шақырып, таварых пан анълатып баслады: «Шайтан шайтаңды калай кувмага болады? ²⁴ Бир патшалык эрисип боьлинсе, сол патшалык туралмас. ²⁵ Бир аьел эрисип боьлинсе, сол аьел де сав калмас. ²⁶ Эгер шайтан оьзи оьзине карсы согысып боьлинсе, сол сав калмас, неге десе яшавынынъ сонъы келген. ²⁷ Эгер куьшли уьй иесин эртерек байламаса, эш бирев де онынъ юртына кирмеге эм малын тонамага болмаяк, сайсы. ²⁸ Сизге дурысын айтаман: аьдемлер эткен кайсы куьна да, Аллады яманлаган кайдай ассылык та кеширилер, ²⁹ ама Кие Рухты яманлаган бир заманда да кеширилмес. Бу куьна аьдемде оьмирликке калады», – деди.

³⁰ Иса бу затты олар Исадынъ кара йини бар дегенлери уьшин, айтты.

Исадынъ анасы эм кардашлары

³¹ Исадынъ анасы ман кардашлары келдилер. Уьйдинъ тысында токтап, Исады шакырар уьшин биревди йибердилер. ³² Онынъ тоьгерегинде олтырган халктан кайбиревлер: «Ананъ ман кардашларынъ тыста, Сени сораидылар», – дедилер.

³³ «Мага ким ана эм ким кардаш?» – деп яваплады Иса. ³⁴ Сонъ тоьгерегинде олтырганларга карап шыкты да: «Мине Меним амам эм кардашларым!

³⁵ Ким Алла буйырыгын толтырады, сол Мага кардаш, карындас эм ана», – деди.

Эгинши акында таварых

4 Иса тагы да коьл ягасында окытып баслады. Тоьгерегине коьп аьдем йыйылган себепли, Ога коьлде болган бир кайыкка минип олтырмага керек болды. Буьтин халк коьл ягасында тура эди. ² Иса коьп затты оларга таварыхлар ман окытатаган эди. Окытувында: ³ «Тынъланъыз, – деди Ол. – Мине эгинши урлык шашпага шыгады. ⁴ Ол шашатаган вакытта, урлыклардынъ бир кесеги йол бойына туьседди. Куслар ушып келедилер де оларды шоьплейдилер. ⁵ Баска урлыклар топырагы аз болган таслык ерге туьседилер. Тамырлары топыракта терен болмаганнан себеп, олар тез болып, туьртип шыгадылар. ⁶ Ама куьн тувганда, оьсимликлер иссиликтен курыйдылар, неге десе олар куьшли тамырсыз. ⁷ Баска урлыклар шоькирли коьгемликке туьседилер, тек коьгемлик оьсип, туьртип шыккан оьсимликлерди басып кояды, олар онъыс бермейдилер. ⁸ Калган урлыклар ийги топыракка туьседилер де, шашылганыннан оьсип, отыз, алпыс, аьле юз кабат артык онъыс береди. ⁹ Тынълаяк болган тынъласын!» – деп косты Иса.

¹⁰ Иса тек он эки элшиси мен эм бир неше баска сокталары ман калганда, олар: «Бу таварых неди анълатады?» – деп сорадылар.

¹¹ «Сизге Алла Патшалыгынынъ сыры ашылган, ама онынъ тысындагыларга баьри зат та таварыхлар ман анълатылады. ¹² Соьйтип, „олар карап карасалар да коьрмейдилер; тынълап тынъласалар да анъламайдылар. Солай болмаса, Аллага кайтарлар эм олардынъ куьналары кеширилер эди“», – деди.

¹³ Сонъ Иса: «Аьше, анъламадынъызба сосы таварыхты? Солай болганда сиз баска таварыхларды калай анъламага боларсыз?

¹⁴ Эгинши Алла соьзин шашады. ¹⁵ Бир неше аьдем, соьз шашылган ызан бойынынъ йолына туьскен урлыкларга усайды: олар соьзди эситкенлей, шайтан келеди де юреклерине шашылган соьзди алып кетеди. ¹⁶ Баскалары таслык ерге шашылган

урлыклардай: олар соьзди эситкенде, куванып, оны янме-ян кабыл этедилер. ¹⁷ Тек куьшли тамырсыз болганыннан олар тебентели тувыл, Алла соьзи уьшин кыйынлыкларга эм эзиетлерге расканлай, йолдан тез таядылар. ¹⁸ Баскалары шоькирли коьгемликке туьскен урлыклардай: олар соьзди эситселер де, бу оьмирдинъ кайгысы, байлыктынъ алдавлары, баска затларды сагынувлары оларда соьзди басып, онъыссыз этедилер. ²⁰ А бар аьдемлер ийги топыракка шашылган урлыклардай: олар, соьзди эситип, оны анълап аладылар эм шашылганыннан отыз, алпыс яде юз кабат артык онъыс береди.

Майшырак шыраксалгышка салынады

²¹ Сонъ Иса сорады: «Майшыракты яндырып, оны уьй савытынынъ туьбине яде орындыктынъ астына саладыларма? Оны шыраксалгышка саладылар, тувылма? ²² Белгили болмак ясыртын зат йок эм тыска шыкпай калаяк сыр болмайды. ²³ Тынълаяк болган тынъласын! ²⁴ Тынълаган затларынъызга эс беринъиз. Кайдай оьлшем мен оьлшесенъиз, сондай ман сиз де оьлшенерсиз, сизге оннан да коьп берилер. ²⁵ Кимде (билим) бар, сога (коьбирек) берилер, ама кимде йок, соннан азы да тартылып алынар».

Оьскен урлык акында таварых

²⁶ Иса соьзин бардырды: «Алла Патшалыгы аьдемнинъ ызанга урлык шашувына усайды. ²⁷ Аьдем кеше уйклайды, куьндиз турады. Урлык туьртип шыгып, оьседди. Ол кайтип болатанын аьдем оьзи де билмейди. ²⁸ Ер оьзи оьстиреди, сайсы. Энъ алды ман буьртик туьртип шыгады, сонъ масак коьринеди, а масак, бас кусып, аслыкка толады. ²⁹ Онъыс еткенде, аьдем тез болып оны орагы ман орады, неге десе орув заманы келген».

Шуьшитки урлык акында таварых

³⁰ Иса соьзин бардырды: «Алла Патшалыгын не зат пан тенълестиреек? Кайдай таварых пан оны суьвретлеге тийисли? ³¹ Ол, шуьшитки урлыктай. Шуьшитки урлык топыракка шашылатан баьри баска урлыклардан кишкей, ама ол шашылганда, оьсип, калган бав оьсимликлериннен бийик болады. Уллы бутаклар йибереди, куслар да онынъ бутакларынынъ салкынлыгында уяламага боладылар».

³³ Иса Алла соьзин мунага усаган коьп таварыхлар ман аьдемлер анъламага болаяк кебинде анълататаган эди. ³⁴ Таварыхсыз бир зат та анълатпайтаган эди. Ама сокталары ман ялгыз калганда, оларга баьрисининъ маьнесин ашатаган эди.

Иса давилды тынышландырады

³⁵ Сол куын ок кеште Иса сокталарына: «Коьлдинъ аргы ягына оьтеегинъиз», – деди.

³⁶ Сокталары халкты таркатты эм Исады Ол минген кайык пан алып кеттилер. Ога баска кайыклар да косылдылар. ³⁷ Бирден куьшли давил коьтерилди. Толкынлар кайыкка согылып, ол энди сувга толган эди. ³⁸ Иса сосы вакытта, басынынъ астына ястык салып, кайыктынъ арт бетинде уйклай эди. «Устаз! Бизим аьлек болятырганымыз Сени кыйнамайма?» – деп, Оны уянттылар.

³⁹ Иса турды, елге эспеске буйырды, а коьлге: «Тын! Токтал!» – деди. Янме-ян давил токталды да терен тыныктык туьсти.

⁴⁰ «Сиз неге булай корктынъыз? – деди Ол сокталарына. – Неге иманынъыз йок?»

⁴¹ Янлары шыгып, корккан сокталары бири бириннен: «Бу ким экен? Ел де, коьл де Ога бойсынадылар!» – деп сораствырдылар.

Гераса еринде йинлиди савартув

5 Олар, коьлдинъ аргы ягына оьтип, Гераса ерине келдилер. ² Иса кайыктан шыкканлай, Онынъ алдына кабыр дорбынларыннан [†] кара йин соккан аьдем каргып шыкты. ³ Сосы аьдем дорбынларда яшай эди. Оны энди эш бирев де шынжыр ман байлап болалмай эди. ⁴ Оны неше бир кере бугавлар эм шынжырлар ман байласалар да ол, бугавларды уьзип, шынжырларды увататаган эди. Эм оны эш бирев де тынышландыралмай эди. ⁵ Кешеси-куьндизи ол кабырларда, тавларда токтавсыз кышкырып, оьзин таслар ман яралайтаган эди.

⁶ Исады эректен коьрип, ол шабып келип, Исадынъ аягына йыгылып, бас ийди. ⁷ Иса: «Кара йин, бу аьдемнен шык!» – деп буйырганда, аьдем куьшли кышкырык пан: «Сен меннен не зат излейсинъ, Иса – Аллаху-Тааладынъ Улы? Алла уьшин ялбарып тилеймен, азаплама мени!» – деди.

⁹ Иса оннан: «Атынъ калай?» – деп сорады.

«Атым – Легион ^{††}, – деп яваплады ол, – неге десе биз коьппиз». ¹⁰ Ол, сол ерлерден йинлерди кувып шыгарма деп, коьп кере ялбарып, тиледи.

¹¹ Сол ерде, тав янынъда уьйкен донъыз уьйири отлайтаган эди. ¹² Йинлер Исадан, бизге сосы донъызларга кирмеге ызын бертага деп, тиледилер. ¹³ Ызын алганда, кара йинлер аьдемнен шыгып, донъызларга кирдилер. Эки мынъ донъыздан куралган уьйир, ярдан коьлге атылып, сувда батты.

¹⁴ Суьруьвшилер каштылар, коьрген затларын сахарга эм авылларга хабарлаганларында, халк болган затты коьрмеге шыкты. ¹⁵ Аьдемлер, Исадынъ касына келип, алдын йинлер сокканды

кыйинип, эсин йыйып олтырганын коьргенде, корктылар. ¹⁶ Сол затты коьргенлер йин мен согылганга эм донъызларга не болганын аьдемлерге тизип хабарладылар. ¹⁷ Сонъында аьдемлер Исадан, олардынъ ерлерин калдырып, кетпеге тилеп басладылар.

¹⁸ Иса кайыкка олтырганда, йинлерден тазаланган оны Оьзи мен бирге алып кетпеге тиледи.

¹⁹ Ама Иса унамады. «Уьйинъе кайт, – деди ога, – ювыкларынынъ баьрисине де Раббий сага не эткенин, Ол калай языксынганын айт». ²⁰ Аьдем кетти эм Декаполис еринде Исадынъ ога не эткенин яйып баслады. Онынъ хабары баьрисин де сейирге калдыратаган эди.

Иса кызды тирилтеди, хатынды савартады

²¹ Иса кайык пан коьлдинъ аргы ягына кайтканда, Онынъ тоьгерегине коьп аьдем топарласып йыйылды. Иса коьлдинъ ягасында тура эди.

²² Синагогтынъ басшыларыннан Яир атлы бири келди эм Исады коьргенде Онынъ аягына йыгылды. ²³ «Меним кызым оьлеятыр, ама Сен келип, ога колынъды бир салсанъ, ол сав болып, яшар», – деп Оннан бек тиледи.

²⁴ Иса оны ман барды. Олардынъ артыннан коьплер де иердилер. Уьймелеклесип барганлардынъ ишинде он эки йылдан бери кан тасувдан кыйналатаган хатын бар эди. ²⁶ Ол хыйлы эмлевшилерден коьп азап шегип, бар болган затын шыгарган болса да, эш ярдам таппай, яманнан яман бола берди. ²⁷ Хатын Исадынъ хабарын эситкен эди, энди Онынъ артыннан кысылып барып, колын Онынъ абасына тийгисти. ²⁸ «Эгер Онынъ тек абасына тийсем де сав болякпан», – деп ынанатаган эди. ²⁹ Сол саьатлей кан тасувы токталып, ол маразыннан сав болганын кевдесиннен сезди. ³⁰ Иса сол саьатлей Оннан эмлеви куьштинъ шыкканын анълап, халкка бурылды да: «Меним абама ким тийди?» – деп сорады.

³¹ Сокталары: «Сени кыстыратаган сондай бир коьп аьдем бар, а Сен, келесинъ де, Мага ким тийди деп, сорайсынъ!» – дедилер.

³² Иса, оны ким эткенин коьреек болып, йыйылганларга карап шыкты. ³³ Хатын оьзине не болганын билип, коркканыннан калтырап, касына келди, аягына йыгылып, болганды туврасыннан айтты. ³⁴ Иса: «Кызым, иманынъ сени куткарды. Тынышлык пан кет, маразынънан сав бол, тур», – деди.

³⁵ Иса соьйтип соьйлей турганнынъ арасында, синагог басшысынынъ уьйиннен аьдемлер келип басшыга: «Кызынъ оьлди. Устазды энди неге кыйнайсынъ?» – деп еткердилер.

³⁶ Иса бу соьзди эситкенлей, синагог басшысына: «Коркпа, тек ынан!» – деди.

[†] каяда уьньилип этилген орын. ^{††} бурынгы Урым императорлыгында аьскер куьби (6000).

³⁷ Иса Оьзи мен бирге ялгыз Петерге, Якупка, онынъ кардашы Яхъяга болмаса, баска эш биревге де бармага разылыгын бермеди. ³⁸ Синагог басшысынынъ уйине келгенлеринде, Иса онда гуьрилдескен халкты коьрди. Аьдемлер, йылап, уйкен сыйыт этетаган эдилер. ³⁹ Иса уйге кирип: «Неге йылап, сыйыт этесиз? Кыз оьлмеген, тек уйклайды», – деди.

⁴⁰ Ога куьлип койдылар. Иса баьрине де шыкпага буйырды, а кыздынъ ата-анасын эм Оьзи мен бирге болганларды алып, кыз яткан боьлмеге кирди. ⁴¹ Кыздынъ колыннан ыслап: «Талита куми» (олай дегени: «Кызалак, сага айтаман, тур»), – деди.

⁴² Кыз янме-ян турды да юрип баслады. Ол бир он эки ясларында эди. Баьриси де бир бек аьжейипсиндилер. ⁴³ Иса биревге де болган зат акында билдирменъиз, деп каты буйырды, а кызга ас иширтинъиз, деди.

Иса Назарет шахарында кабыл этилмейди

6 Иса оннан шыгып ата юртына барды. Онынъ сокталары да артыннан иердилер. ² Шабат куьн етти. Иса синагогка барып, аьдемлерди окытып баслады. Оны тынълайтаганлардынъ коьбиси сейирсинип: «Ол бу затларды кайдан уйренген? Ога сосындай акыл кайдан берилген? Ол сондай куьдиретли ислерди калай этеди?» ³ Ол – агаш устасы, Марьемнинъ улы, Якуптынъ, Юсуптынъ, Юдадынъ эм Шимоннынъ кардашы, карындаслары да булайда, арамызда тувылма?» – деп сорадылар. Олар бу себептен Оны кабыл коьрмеге суьймедилер.

⁴ Иса: «Пайхамбар ата юртында, оьз уйинде эм ювыклар арасында болмаса, баска ерде сансыз болмайды», – деди. ⁵ Сол ерде эш бир куьдиретли ис эталмады. Колын тийгистип, тек бир неше авырганды эмледи. ⁶ Сосы аьдемлерде иман болмаганына сейирсинди.

Исадынъ он эки элшисине тапшырувы

Иса тоьгеректе болган авылларда окытып баслады. ⁷ Ол он эки элшисин шакырды, оларды экисерлеп, кара йинлерди шыгармага куват берип, йиберди.

⁸ Иса оларга сосындай тапшырув берди: «Оьзинъиз бен, тек таяк болмаса, йолга бир зат та алманъыз: не азык, не артпак, не белде акша. ⁹ Аягынъызга шарык кийинъиз, эки кат коьйлек алманъыз.

¹⁰ Кайсы уйге кирсенъиз, кеткенге дейим сонда калынъыз. ¹¹ Каерде сизди ювытпасалар яде тынъламага суьймеселер, соннан кетятырганда, аякларынъыздынъ табаныннан шанъды да кагып калдырынъыз: ол оларга карсылыктынъ шааты болар. Сизге дурысын айтаман: кыямет куьнинде

сол шахарга коьре, Содом ман Гомора ерлерине енъил болаяк».

¹² Эм элшилери аьдемлерге тевбеге туьсуьвдинъ увазын айтпага йолга шыктылар. ¹³ Олар коьп йинлерди кувдылар, коьп маразлыларды зейтун майы ман сав эттилер.

Яхъя пайхамбардынъ оьлуьви

¹⁴ Исадынъ аты белгили болган эди. Хабары Ирод патшага дейим де етти. Кайбиревлер: «Бу – Шомылдырувшы Яхъя. Ол оьлилерден тирилген! Сонынъ уьшин сосындай куьдиретли ислер этеди», – дейтаган эдилер. ¹⁵ Баскалары: «Ол – Ильяс», – деп бегиттилер. А уьшиншилери: «Ол – аьвелги пайхамбарлардынъ бириси», – деп те айтатаган эдилер.

¹⁶ Ирод сосы соьзлерди эситип: «Бу – мен басын кестирген Яхъя. Ол оьлилерден тирилген экен», – деди.

¹⁷ Ирод кардашы Филиптинъ аьвелги пишеси Иродиадады хатынга алган эди. Яхъя Иродты: «Кардашынънынъ пишесин алганынъ тийисли тувыл», – деп, бетлей эди. ¹⁸ Сонынъ уьшин Ирод Яхъяды ыслатып байлаткан эм тутнакка салдырган эди. ¹⁹ Иродиада Яхъяга ашувланып оны оьлтиртпеге суьетаган эди. Аман да муны эталмады, ²⁰ неге десе Ирод, Яхъядынъ оьзин Аллага багыслаган туврашыл аьдем экенин билип, оны оьрметлейтаган эди, сол себепли оны саклады. Онынъ айтканларын тынълаганда бек саьспеклеп калса да ол Яхъядынъ соьзин ярататаган эди.

²¹ Сонъына калганда Иродиадага келисли аьл табылды. Иродтынъ тувган куьни эди. Ол зияпетке баьри аксуьеклерди, аскер етекшилерин, Галилеядынъ энъ оьрметли аьдемлерин шакырды. ²² Иродиададынъ кызы зияпет болган ерге кирип бийиди. Бу Иродтынъ оьзин де, онынъ конакларын да кувандырды. Патша кызга: «Меннен не зат суьйсенъ де тиле, сага берермен!» – деди. ²³ Оннан сонъ: «Не зат суьйсенъ, патшалыгымнынъ яртысын тилесенъ де, сага берермен!» – деп, ант этти.

²⁴ Кыз шыгып, анасына: «Не зат тилейим?» – деп сорады.

Анасы: «Шомылдырувшы Яхъядынъ басын тиле», – деди.

²⁵ Кыз сол саьатлей патшага шабып келип: «Сен соьле ок Шомылдырувшы Яхъядынъ басын, табакка салып, мага бергенинъди суьемен», – деди.

²⁶ Патша бек куьшли кайгырды, тек ол, конаклар алдында ант эткени уьшин, кызга йок демеге суьймеди. ²⁷ Патша, сол саьатлей каравылды йиберип, Яхъядынъ басын аькелмеге буйырды.

²⁸ Ол тутнакка барды, Яхъядынъ басын кесип, табакка салып, кызга аькелди. Кыз да оны анасына берди. ²⁹ Яхъядынъ сокталары оны эситкенде, келип, суьегин аькетип, кабырга салдылар.

Иса бес мынь аьдемди тойдырады

³⁰ Элшилери Исага кайтып келгенде, Ога не зат эткенлерин, халкты неге уйреткенлерин айттылар. ³¹ Иса: «Мени мен авлак ерге келинъиз, ялгызлыкта калып бираз тыншайынъыз», – деди. Неге десе келип кеткенлер коьп болганнан себеп, олардынъ ас ишпеге де заманы йок эди.

³² Олар ялгыз оьзлери кайык пан авлак ерге юздилер. ³³ Ама аьдемлер олардынъ кеткенлерин коьрдилер, коьплер оларды таныдылар. Бутьин сахарлардан сол ерге шабып келип, олардан алдын еттилер, Исадынъ касына йыйылдылар. ³⁴ Иса, ягага шыгып, коьплеген халкты коьргенде, Онынъ яны авырды, неге десе олар койшысыз койлардай эдилер. Иса оларга коьп зат уйретип баслады.

³⁵ Энди кеш болган себепли, Исага сокталары келип: «Мунавы авлак ер, заман да энди кеш. ³⁶ Халкты йибер, тоьгеректеги элдерге эм авылларга барып, оьзлерине азык сатып алсынлар. Олардынъ ашамага эш бир заты да йок», – дедилер.

³⁷ «Оларды сиз ашатынъыз», – деди Ол явапка. Сокталары: «Аьше, Сен бизим эки юз динарга оьтпек сатып алып, бу аьдемлерге ашатканымызды суьесинъме?» – дедилер.

³⁸ «Сизде неше оьтпек бар? Барып каранъыз», – деп тапшырды Иса.

Олар билгеннен сонъ: «Бес калакай ман эки балык», – деп явап бердилер.

³⁹ Иса оларга халкты коьгоьленге орынластырмага буйырды. ⁴⁰ Сыдыраларда эллисер эм юзер аьдем болып олтырдылар. ⁴¹ Сонъ Иса бес оьтпек пен эки балыкты алды, коькке коьзлерин коьтерип, Аллага шуькир айтты. Сонъ оьтпеклерди сындырды эм халкка уьлестирер уьшин сокталарына берди. Эки балыкты да баьрисине уьлестирди. ⁴² Баьриси де тойганынша ашады. ⁴³ Оьтпектен эм балыклардан калган кесеклерди он эки шетенге йыйдылар. ⁴⁴ Баьриси, тек эр кисилери болып, бир бес мыньга ювык аьдем ашады.

Иса сув уьстиннен юреди

⁴⁵ Оннан сонъ Иса, тез болып, сокталарына кайыкка минип, коьлдинъ аргы ягына, Бетсайдага, Оьзиннен алдын оьтпеге буйырды, а Оьзи халкты таркатаяк болды. ⁴⁶ Аьдемлер таркаган сонъ, Иса дува этпеге тавга коьтерилди. ⁴⁷ Туьн де туьсти, сокталары коьлдинъ ортасына кайык пан еттилер, а Иса куры ерде ялгыз Оьзи тура эди. ⁴⁸ Иса олардынъ эскеклевде коьп кыйналатаганларын коьрди, неге десе ел карсы эсетаган эди. Туьннинъ доьртинши боьлигинде Иса, коьлдинъ уьстиннен юрип, сокталарына ювыкласты. Олардынъ касыннан озаяк болды. ⁴⁹ Олар Исадынъ коьл уьсти

мен юруьвин коьргенде, «Бу – куьлетки!» деп, ойладылар эм коркканларыннан кышкырыкладылар. ⁵⁰ Ама Иса сол саьатлей олар ман соьйледи де айтты: «Коьнъилленинъиз, Бу – Мен, коркпанъыз!» ⁵¹ Ол кайыкка мингенлей, ел де тынды. Сокталары сейирсинип саьспекледилер. ⁵² Оьтпек пен болган аьжейипти аьле де анъламай, юреклери энди де сезимсиз эдилер.

Иса Гиннесар еринде авырганларды эмлейди

⁵³ Коьлдинъ аргы ягына оьтип, Гиннесар ерине келдилер де ягада токтадылар. ⁵⁴ Олар кайыктан шыкканлай, яшавшылар Исады таныдылар. ⁵⁵ Аьдемлер шабып, тоьгерек ерди айланып, Исадынъ каерде болганын эситселер, сонда Ога маразлыларын орынлары ман аькелип басладылар. ⁵⁶ Иса каерде коьринсе де, сахарда болсын, авылда яде данъылда болсын, сонда аьдемлер майданларга авырганларын шыгаратаган эдилер. Исадан авырганларга абасынынъ этегине болса да тиймеге разылыгын бермеге тиледилер. Тийгенлердинъ баьриси де сав болатан эди.

Инсанды не зат арам этеди?

7 Бир кере Ерусалимнен парисейлер мен дин аьлимлерининъ бирерлери келдилер, Исадынъ тоьгерегинде йыйылдылар. ² Сонда олар, Исадынъ сокталарынынъ кайбирлери ювылмаган, сол себепли арам болган коллары ман ас ишетаганларын коьрип, бетледилер. ³ А ювытлар, боьтен де парисейлер, бурынгылардынъ аьдетлерине коьре, ярастырылган кепте кол ювмай, аска олтырмаслар. ⁴ Олар базардан келгеннен сонъ, ювынмай, ас ишпейдилер. Олардынъ тостакайларды, шоьлмеклерди, казанларды, орынларды ювмага керекли деп саналган баска коьп туьрли аьдетлери де бар.

⁵ Сонынъ уьшин парисейлер эм дин аьлимлери Исадан: «Сенинъ сокталарынъ бурынгылардынъ аьдетлерин неге тутпайдылар? Олар, колларын ювмай, неге ас ишедилер?» – деп сорадылар.

⁶ Иса оларга булай яваплады: «Ешя пайхамбар сизинъ, экиюзлилердинъ, акында туьз соьзин айткан. Ол язганша: „Бу халк Мени тиллерининъ ушы ман оьрметлейди, а олардынъ юреклери Меннен алыста. ⁷ Олардынъ Мага табынувлары маьнесиз; окувлары – аьдем буйырыклары“. ⁸ Сиз Алладынъ парызын таслагансыз эм тек аьдем аьдетлерин тутасыз. Казанларды, тостакайларды ювасыз эм сосындай коьп затлар да этесиз».

⁹ Сонъ Иса: «Оьз аьдетлеринъизди тутар уьшин Алладынъ парызын кылыплы бузып билесиз.

¹⁰ Муса: „Атанъ ман ананъды оьрметле“, „Атасы ман анасына яман соьйлеген оьлтирилмеге тийисли“, – деп, буйырган. ¹¹ Сиз болсанъыз, эгер аьдем ата-анасына: „Меннен алаякларынъыздынъ баьриси

курман – Аллага берилген“, – деп айтса, тувра этеди, дейсиз. ¹² Оннан сонъ сиз ога ата-анасына бир зат та этпеге ызын бермейсиз. ¹³ Соьйтип сиз Алла соьзин оьзинъиздинъ аьдетинъиз бен куватсыз этесиз, сондай коьп затлар да этесиз», – деп косты.

¹⁴ Иса тагы да, халкты оьз янына шақырып, айтты: «Барынъыз, тынъланъыз да анъламага куьресинъиз. ¹⁵ Аьдемнинъ тысыннан ишине кирген эш бир зат та оны арам эталмаяк. Аьдемди эне сол онынъ ишиннен шыгатаган зат арам этеди. ¹⁶ Тынълаяк болган тынъласын!»

¹⁷ Иса халктан кетип уьйге киргенде, сокталары, Оннан бу таварых пан неди айтпага суьйгенин, анълатпага тиледилер. ¹⁸ Иса оларга булай деди: «Аьше, сиз де бир зат та анъламадынъызба? Эслемединъызбе? Аьдемнинъ авызыннан кирген эш бир зат та оны арам эталмайды. ¹⁹ Ол аьдемнинъ юрегине кирмей, асказанына кирип, сонъ аякйолга оьтип кетеди». Иса бу соьзлер мен баьри аслардынъ ала болганын айтты.

²⁰ Иса: «Аьдемди эне сол онынъ ишиннен шыгатаганлар арам этедилер», – деп косты. ²¹ «Неге десе яман ойлар, зиналык, каьхпелик, кырсызлык, аьдем оьлтируув, сыклык, огырсызлык, кылып, аьдепсизлик, куьнлев, яманлав, коькиреклик, акылсызлык аьдемнинъ ишиннен, юрегиннен шыгадылар. ²³ Бу яман затлардынъ баьриси де аьдемнинъ ишиннен шыгып, оны арам этедилер».

Сирия-Финикияшы хатыннынъ иманы

²⁴ Иса оннан шыгып, Тирдинъ эм Сидондынъ тоьгерегиндеги якларга йолланды. Ол бир уьйге кирди, ким де болсын бирев Онынъ келгени акында билгенин суьймеди, ама Ол оны ясыралмады. ²⁵ Исадынъ келгенин кызын кара йин соккан бир хатын билди. Ол келди де Исадынъ аягына йыгылды. ²⁶ Бу хатын ювыт тувыл эди, асылы Сирия-Финикиядан эди. Ол Исадан кызыннан йинди кувып шыгарувын тиледи.

²⁷ Иса ога: «Кой, бас деп, балалар тойсынлар, оьтпекти балалардан алып, ийтлерге аткан ийги тувылды да», – деди.

²⁸ «Аьше, Бийим, – деп явап берди хатын, – тек ийтлер де сыпырадынъ туьбине балалар туьсирген оьтпек увакларын ашайдылар».

²⁹ «Сен аьруув явапладынь, – деди ога Иса, – бар, кызыннан йин шыккан».

³⁰ Хатын уьйине барганда, кызы йиннен кутылып, тоьсекте ятып турганын коьрди.

Иса сакавды сав этеди

³¹ Иса Тир ериннен кетип, Сидоннан оьтип, Декаполис арасы ман тагы да Галилея коьлине етти. ³² Сонда Исага санъырав, тыллав бир аьдемди алып келдилер де ога кол тийдирмеге тиледилер.

³³ Иса оны халктан бир якка аькетти, бармакларын онынъ кулакларына сукты, туькирди эм онынъ тилине тийди. ³⁴ Сонъында коьзин коькке коьтерип, авыр куьрсинди де: «Эффата!» (Эффата деген «Ашыл!») – деп буйырды.

³⁵ Аьдемнинъ кулаклары сол саьатлей ашылдылар, ол тилин байлаган заттан кутылды эм тувра соьйлеп баслады.

³⁶ Иса, болган затты эш биревге де айтпанъыз деп, буйырды. Ама Ол не шаклы оларга буйырса да, сол шаклы хабарын яятаган эдилер. ³⁷ Олардынъ сейирсинуувлерининъ сонъы болмай эди. «Ол неди этсе де, баьриси ийгилик, – дейтаган эдилер. – Ол санъыравды эситтиреди, сакавды да соьйлеттиреди!»

Иса доьрт мынь аьдемди тойдырады

8 Сол куьнлерде бек коьп аьдемлер йыйылган эдилер. Оларга ашатпага бир зат та болмаганыннан, Иса сокталарын шақырып:

² «Халкка Меним яным авырыйды, неге десе Мени мен уьш куьн турып, оларда азык калмаган. ³ Эгер оларды уьйлерине аш йиберсем, олар йолда карувсызланарлар, кайбирлери эректен келген, сайсы!» – деди.

⁴ Сокталары Ога явапка: «Булайда, авлак ерде баьрисин тойдырар уьшин керекли оьтпек кайдан табылар?» – дедилер.

⁵ «Сизде неше оьтпек бар?» – деп сорады Иса.

Сокталары: «Ети оьтпек», – дедилер.

⁶ Иса халкка ерге олтырмага буйырды. Сонъ Ол ети оьтпекти алды да, шуькир дуvasын этип, сындырып, уьлестирер уьшин сокталарына узатты, сокталар да халкка бердилер. ⁷ Оларда бираз увак балык да табылды. Иса, онынъ уьшин де шуькир айтып, сокталарына балыкты халкка уьлестирмеге тапшырды. ⁸ Олар тойганынша ашадылар, калган кесеклерден де ети шетен йыйдылар. ⁹ Ашаганлар доьрт мыньга ювык аьдем эдилер. Иса аьдемлерди таркатканлай, ¹⁰ кайыкка тез минип, сокталары ман бирге Далманута тарабына йол алды.

Коьктен нышан излев

¹¹ Онда Исага парисейлер келдилер эм Оны ман эрисип басладылар. Оны сынав мырат пан Исадан коьктен нышан коьрсетуевин изледилер. ¹² Иса терен куьрсинди эм сорады: «Бу несил неге нышан коьрсетуевди излейди экен? Сизге дурысын айтаман: бу несилге бир нышан да коьрсетилмеек». ¹³ Ол аьдемлерди калдырды, тагы да кайыкка олтырды да коьлдинъ аргы ягына оьтти.

Парисейлер мен Иродтынъ ашыткысы

¹⁴ Сокталары оьзлери мен оьтпек алмага муткан эдилер эм кайыкта тек бир калакай бар эди. ¹⁵ Иса: «Каранъыз, парисейлер мен Иродтынъ

ашыткысыннан сак болынъыз!» – деп, сокталарына айтты.

¹⁶ Олар оъз араларында: «Муны оътпек алмаганымыз уьшин айтады», – деп, ойласып басладылар.

¹⁷ Оны билип, Иса оларга: «Неге сиз, „Оътпек алмадык“ деп, соьйлесесиз? Энди де коьрмейсизбе эм анъламайсызба? Юрегинъиз сезбейме?

¹⁸ Сизинъ коьзинъиз бар, сиз неге коьрмейсиз? Кулагынъиз бар, неге эситпейсиз? Неге эсте сакламайсыз? ¹⁹ Мен бес оътпекти бес мынъ аьдемге боьлгенде, сиз неше шетенди калган кесеклер мен толтырдынъыз?» – деди.

«Он эки», – деп явапладылар.

²⁰ «А ети оътпек пен доьрт мынъ аьдемди тойдырганда, неше шетенди калган кесеклер мен толтырдынъыз?»

«Ети», – дедилер олар.

²¹ «Аьше, энди де анъламайсызба?» – деп сорады Иса.

Иса Бетсайдада сокырды эмлейди

²² Олар Бетсайдага келген вакытта, Исага сокыр биревди етип аькелип, ога тиймеге тиледилер.

²³ Иса, сокырдынъ колыннан тутып, авылдан шыгарды, коьзине туькирди, колын ога салды да сорады: «Бир зат болса да коьресинъме?»

²⁴ Сол бирев йогарга карады да: «Аьдемлерди коьремен, тамам тереклердей, йылысадылар», – деди.

²⁵ Иса тагы да бир кере коьзине колын салды. Аьдем коьзин ашты, карады: ол сав болды эм баьри затты да таза коьрди. ²⁶ Сонда Иса оны авылга кирме, авылда эш биревге де оны айтпа деп, уьйине йиберди.

Петер Исады Масих деп танийды

²⁷ Иса сокталары ман бирге Пилип Кесариясы ериндеги авылларга барды. Йолда Иса сокталарыннан сорады: «Халк Мени ким деп санайды?»

²⁸ Сокталары явапка: «Шомылдырувшы Яхъя; оьзгелери – Ильяс, а баскалары аьвелги пайхамбарлардынъ бири деп, айтадылар», – дедилер.

²⁹ «А сиз Мени ким деп санайсыз?» – деп, сорады Иса.

Петер явапка: «Сен – Масихсинъ», – деди.

³⁰ Иса каты этип, сонынъ акында биревге де айтпанъыз деп, буйырды.

Иса оьлип тирилеегин билдиреди

³¹ Сонда Иса сокталарына Аьдем Улынынъ коьп азап шекпеге, аксакаллар, бас дин куллыкшылары эм дин аьлимлери мен шет кагылмага, оьлтирилмеге эм уьш куьннен сонъ тирилмеге керегин уьйретип баслады. ³² Ол мунынъ

уьстиннен ашык этип айтты. Петер Исады шетке шыгарып, тыймага шалысты. Иса артына бурылып, сокталарына карады да Петерге катырып:

³³ «Кет касымнан, шайтан! Сен Алла ойлаганша тувыл, аьдемше ойлайсынъ», – деди.

³⁴ Сонъында Иса халкты да, сокталарын да шақырып: «Ким Меним артымнан келмеге суьйсе, сол оьзи оьзиннен кайталасын, онда оьлеек кашын коьтерип, Мага иерсин. ³⁵ Неге десе ким оьз яшавын сакламага суьйсе, сол оны йойтар; а ким яшавын Меним эм Ййги Хабар уьшин йойтса, сол оны саклар. ³⁶ Аьдем, буьтин дуньяды бийлеп, оьзининъ яшавын зыян этсе, муннан ога не пайда? ³⁷ Ол оьзининъ яшавы уьшин кайдай тоьлев берер? ³⁸ Сосы зина этуьвши эм куьналы несилде ким Меннен эм Меним соьзимнен уялса, соннан Аьдем Улы да, Атасынынъ данъкы ман, кие маьлеклер мен бирге келгенде, уялаяк».

9 Сонъ Иса: «Сизге дурысын айтаман: булайда туратаганлардынъ кайбиревлери, куьдирет пен келген Алла Патшалыгын коьрмей, оьлмееклер», – деп косты.

Исадынъ туьрленуьви

² Алты куьн озганлай, Иса, Петерди, Якупты эм Яхъяды алып, ялгыз оларды бийик тавга мингистти де олардынъ алдында туьрленип кетти. ³ Онынъ кийимлери, эш бир юувшы ак этип болмастай, коьзди шагылыстыратаган кардай, ап-ак болдылар. ⁴ Сонъ сокталарга Ильяс пан Муса коьринди; олар Иса ман соьйлейтаган эдилер.

⁵ Петер Исага: «Устаз! Биз мунда турсак, калай аьруьв эди! Кел уьш кос кураяк: бири Сага, бири Мусага, бири де Ильяска», – деп айтты. ⁶ Оларды коркувлык бийлеп алганнан себеп, Петер не зат айтпага керегин таппай калды.

⁷ Сол вакыт сокталарды бир булыт каплап алды. Булыттан келген давыс: «Бу – Меним суьйген Улым. Онынъ айтканын тынъланъыз!» – деди.

⁸ Сокталар бирден тоьгерекке карандылар, ама Исадан баска биревди де коьрмедилер.

⁹ Тавдан туьсеятырганда Ол сокталарына, Аьдем Улы оьлилерден тирилгишей, коьрген затлары акында биревге де айтпаска буйырды. ¹⁰ Сокталар бу соьзди эслеринде сакладылар, тек оьлилерден тирилуьв деген соьзлердинъ маьнеси не экен деп, бир-бириннен сорастылар.

¹¹ Исадан: «Дин аьлимлери, бас деп, Ильяс келмеге керегин неге айтадылар?» – деп, сорадылар.

¹² Ол яваплап: «Дурыс, Ильяс эрте келип, баьрин де алдынгы аьлине кайтарар. Тек Аьдем Улы акында, коьп азап коьреек эм корланаяк деп неге язылган? ¹³ Ама айтаман сизге: Ильяс келген, онынъ акында кайтип язылган болса, аьдемлер ога суьйгенлеринше эткенлер», – деди.

Йинли ястынъ сав болувы

¹⁴ Иса сокталарынынъ касына келгенде, олардынъ янында коьлем халк йыйылганын эм олар ман дин аьлимлерининъ давласып турганларын коьрди. ¹⁵ Сол саьатлей, Оны коьрип, буьтин халк сейирсинип, алдына шабып шыкты, Оны саламлады.

¹⁶ Иса сокталарыннан: «Олар ман не зат акында эрисесинъиз?» – деп сорады.

¹⁷ Сол заманда халктынъ арасыннан бирев шыгып явапка: «Устаз! Мен Сага сакав этуьвши йин тийген улымды алып келгенмен. ¹⁸ Йин оны каерде ысласа да, ерге йыгады. Улымнынъ авызыннан коьпиршик шыгарады, тислерин кыршылдатады эм оны курыстырады. Мен Сенинъ сокталарыннан йинди кувып шыгарынъыз деп тилеген эдим, ама олар болдыралмадылар», – деди.

¹⁹ Иса ога яваплай келип: «Эй, имансыз несил! Не шаклы заман сиз бен болаякпан? Мага не шаклы заман сизди тоьзбеге керек? Аькелинъиз ясты Мага», – деди.

²⁰ Онынъ касына ясты аькелдилер. Йин Исады коьргенлей ок, ясты калтыратып баслады; яс ерге йыгылды да, авызыннан коьбик шыгарып, авнады.

²¹ Иса онынъ атасыннан: «Яс не заманнан бери булай болады?» – деп сорады.

«Бала шагыннан бери», – деди ол. ²² «Йин оны оьлтиреек болып коьп кере отка да, сувга да таслаган. Бир зат эталсанъ, бизди ая эм бизге ярдамлас».

²³ Иса ога: «Эталсанъма?! Иман эткеннинъ колыннан не зат та келеди», – деди.

²⁴ Ястынъ атасы, коьзлери ясланып: «Иман этемен, Бийим! Меним имансыз ериме ярдам эт», – деп, ялбарды.

²⁵ Иса, халктынъ тез йыйылатаганын коьрип: «Эй, сакав эм санъырав этуьвши йин! Мен сага буйыраман: онынъ ишиннен шык эм эки-меки онда кайтпа!» – деп, кара йинди тыйды.

²⁶ Йин, акырып, ясты эпсиз калтыратып, онынъ ишиннен шыкты. Яс оьлгендей болды. Сонынъ уьшин коьплер ол оьлген дедилер. ²⁷ Ама Иса оны колыннан ыслап коьтерди, яс турды.

²⁸ Иса уьйге киргенде, сокталары Оннан: «Йинди неге биз кувып болмадык?» – деп, сорадылар.

²⁹ Иса оларга: «Сосындай йинди ялгыз дува этуьв [эм ораза тутув] ман шыгармага боларсыз», – деди.

Иса оьлип тирилеегин тагы да билдиреди

³⁰ Оннан шыгып, олар Галилеяды оьттилер эм Иса каерде экенлерин эш биревдинъ билуьвин суйьмеди. Неге десе Ол сокталарын уьйретип: «Аьдем Улы аьдемлердинъ колына берилеек. Олар Оны оьлтирееклер, ама Ол оьлгеннен сонъ уьшинши куьнинде тирилеек», – деп айта эди.

³² Ама олар бу соьзге туьсинмедилер эм Исадан сорамага корктылар.

Ким энъ маьнели?

³³ Иса сокталары ман Капарнаумга келди. Уьйде орынласканларында, Ол сокталарыннан: «Йолда не акында эрисе эдинъиз?» – деп сорады. ³⁴ Олар уьндемедилер, неге десе йол бойы ишлеринде ким энъ де маьнели экен деп, эрисип, келетаган эдилер.

³⁵ Ол олтырып, он экисин шақырып, оларга: «Ким биринши болгысы келсе, сол сонъысы эм баьрисининъ кулы болсын», – деп айтты.

³⁶ Иса бир балады олардынъ ортасына алып, кушаклап, оларга булай деди: ³⁷ «Мунадай балалардынъ бирин Меним атымнан ким кабыл этсе, сол Мени кабыл этеди, а ким Мени кабыл этсе, сол Мени тувыл, Мени Йибергенди кабыл этеди».

Бизге карсы болмаган – бизим ягымыз

³⁸ Сол заман Яхъя: «Устаз! Биз Сенинъ атынъ ман йинлерди кувып шыгарувшыды коьрдик; тек ол бизи мен юрмейди, ол бизи мен юрмегеннен себеп, биз оны тыйдык», – деди.

³⁹ Иса: «Тыйманъыз. Меним атым ман куьдиретли ис этип, бираз сонъ Мага яман айтаяк эш бирев йок. ⁴⁰ Неге десе ким бизге карсы тувыл, сол – бизим ягымыз. ⁴¹ Ким Меним атым уьшин, сиз Масихтикелер деп, сизге тек бир тостакай сув иширсе, сизге дурысын айтаман: ол бир заманда да савгасыз калмас.

Йолдан тайдырув акында

⁴² Мага ынанувшы бу кишкейлердинъ бирин ким йолдан тайдырса, ога мойнына уьйкен туьйирмен тасы тагылып, денъизге атылса, ога ийги болар эди. ⁴³ Эгер сени колынъ йолдан тайдыратаган болса, оны кесип тасла; эки колынъ ман яханемге, соьнмейтаган отка туьскеннен эсе, колсыз болып оьмирлик яшавга киргенинъ яхшы.

⁴⁴ Яханемдегилерди кемирген курт оьлмес, куьйдирген от соьнмес. ⁴⁵ Эгер сени аягынъ йолдан тайдыратаган болса, оны кесип тасла; эки аягынъ ман яханемге, соьнмейтаган отка атылганнан эсе, яшавга аяксыз киргенинъ яхшы.

⁴⁶ Яханемдегилерди кемирген курт оьлмес, куьйдирген от соьнмес. ⁴⁷ Эгер сени коьзинъ йолдан тайдыратаган болса, оны сувырып алып былактыр; эки коьзинъ мен яханемге атылганнан эсе, Алла Патшалыгына бир коьзинъ мен киргенинъ яхшы. ⁴⁸ Яханемдегилерди кемирген курт оьлмес, куьйдирген от соьнмес. ⁴⁹ Алладынъ от † пан сынавыннан бирев де кашалмаяк. Ас уьстине туз себилгендей, баьрининъ де уьстине от келек. Аьр курманлык та туз бан тузланаяк. ⁵⁰ Туз –

яхшы зат; ама туз оьзининъ даьмин йойтса, оны не мен тузлы этерсиз? Оьзинъизде туз сакланъыз эм аранъызда татымлык болсын».

Талак акында

10 Оннан йол алып, Иса Юдея ерлерине эм Йорданнынъ аргы ягына кетти. Ога яне халк йыйылды. Ол, аьдетинше, оларды тагы да уьйретип баслады. ² Парисейлер келип, Оны сынамага суййп: «Байынынъ пишесине талак салмага эркинлиги бар ма?» – деп сорадылар. ³ Иса оларга явап берип, булай айтты: «Сизге Муса не зат буйырган эди?» ⁴ Олар: «Муса эрдинъ айырылысув кагытын язып, пишесин талаклавына ызын берген», – дедилер. ⁵ Иса: «Ийнат болганынъыз уьшин Муса сизге эне сондай парызды язган. ⁶ Алла бас деп дуныяды яратканда, аьдемлерди эр мен хатын этип яратты. ⁷ „Сога коьре де, эр киси ата-анасын койып, хатынына байланар, экеви де бир кевде болады“. ⁸ Суййтип олар экев тувыллар, олар бир кевде. ⁹ Эне сол себепли де Алла кавыстырганларды аьдем айырмасын», – деди. ¹⁰ Уьйде сокталары сол зат акында Исадан тагы да сорадылар. ¹¹ Иса: «Ким пишесин талаклап, баска хатынга уьйленсе, сол пишесине карсы зиналык этеди. ¹² Эгер пише де байыннан айырылып, баска эрге барса, ол хатын да зиналык этеди», – деди.

Иса саьбийлерге яхшылык тилейди

¹³ Исага, колын тийгистсин деп, саьбийлерди аькететаган эдилер. Сокталар болса оларды тыйдылар. ¹⁴ Соны коьрип, Иса ашувланды: «Койынъыз саьбийлерди, Мага келсинлер. Оларга шырмав этпенъиз, неге десе Алла Патшалыгы сондайлардыкы. ¹⁵ Сизге дурысын айтаман: Алла Патшалыгын баладай кабыл этпеген аьдем ога бир заманда да кирмеек», – деди. ¹⁶ Эм саьбийлерди кушаклап, басларына колын салып, яхшылык тиледи.

Байлык эм оьмирлик яшав

¹⁷ Иса йолга шыккан вакытта, бирев ювырып келип, тизиннен шоьнъкип, Оннан: «Яхшы Устаз! Оьмирлик яшавдан уьлисли болар уьшин мага не этпеге керек?» – деп сорады.

¹⁸ Иса: «Неге Мага яхшы деп айтасынъ? Бир Алладан баска эш бирев де яхшы тувыл. Онынъ парызларын билесинъ: „Зиналык этпе, аьдем оьлтirme, урлама, ялган шаатлык этпе, алдатпа, атанъ ман ананъды оьрметле», – деди.

²⁰ Ол Исага явапка: «Устаз! Булардынъ баьрисин де бала шагымнан толтыраман», – деди.

²¹ Иса суййп ога карады да: «Сага бир зат етиспейди: кет, бар болган затынъды сат та, акшасын ярлыларга уьлестир, сонда коькте карызна табарсынъ. Оннан сонъ кел, кашынъды

коьтерип алып, Меним артымнан ызла», – дегенди айтты.

²² Сосы соьзлерден кисидинъ юзи туьрленип, мыдах болып кетти, неге десе онынъ коьп муьлки бар эди.

²³ Иса, тоьгерегине карап, сокталарына: «Байлыгы болганларга Алла Патшалыгына кирмеге калай кыйын!» – деди.

²⁴ Онынъ соьзлери сокталарын сейирсиндирди. Ама Иса тагы да: «Балалар! Байлыкка сенгенлерге Алла Патшалыгына кируьв калай бир кыйын! ²⁵ Бай аьдемге Алла Патшалыгына кируьвден эсе, туьеге ийне коьзиннен оьтуьв тыныш», – деп айтты.

²⁶ Сокталары бек уьйкен сейирге калдылар эм озлери ара: «Солай болса, ким куткарылмага болар экен?» – деп соьйлестилер.

²⁷ Иса оларга карап: «Аьдемлерге бу этип болмас зат, ама Аллага тувыл. Алла баьри затты этип болады», – деди.

²⁸ Сонда Петер: «Мине биз баьри затты да калдырып, Сенинъ артынънан ызладык», – деп соьйлеп баслады. ²⁹ Иса явап берип: «Сизге дурысын айтаман: Мен эм Ийги Хабар уьшин уьйин, ага-инилерин, аьпте-синълилерин, атасын, анасын, саьбийлерин, эгин ызанларын калдырган аьр аьдем, ³⁰ Энди, бу шакта юз кере артык уьйлер эм ага-инилер, аьпте-синълилер эм ата-аналар, саьбийлер эм эгин ызанларын, соны ман кувгынлыклар да алаяк эм келек шакта оьмирлик яшав да табаяк. ³¹ Ама алдыдагылардынъ коьбиси артта, арттагылардынъ коьбиси алдыда болаяк», – деди.

Иса оьлип тирилеегин уьшинши кере билдиреди

³² Олар Ерусалимге аькететаган йолга шыкканда, Иса баьрисининъ алдында бара эди. Сокталары саьспеклей эдилер, артыннан келгенлер де корка эдилер. Иса он экисин тагы да касына шакырып, Оьзи мен не болаягын хабарлап баслады: ³³ «Мине биз Ерусалимге бараятырмыз. Онда Аьдем Улы бас дин куллыкшылары ман дин аьлимлерининъ колына берилеек. Олар Оны оьлтirmeге оьким шыгараяклар эм баска миллетлилерге тапшыраяклар ³⁴ Эм олар Оны, маскаралап, камышылаяклар, Ога туькирееклер эм Оны оьлтirmeклер, тек Ол уьшинши куьнинде тирилеек».

Зебедей улларынынъ тилеги

³⁵ Сонда Онынъ янына Зебедей уллары Якуп пан Яхъя келип: «Устаз! Бизим бир тилегимиз бар, муны бизге этуьвинъди суйемиз», – дедилер.

³⁶ Иса оларга: «Сизге не этуьвимди тилейсиз?» – деди.

³⁷ «Сен данъклы болганда биримизге онъ янынъда, а баскамызга сол янынъда олтырмага ызын бер», – деп айттылар.

³⁸ Иса: «Не тилегенинъизди билмейсиз. Мен ишеек аяктан ишпеге, Мен шомылдырылаяк сувда шомылдырылмага боларсызба?» – деди.

³⁹ Олар: «Болармыз», – деп явапладылар.

Иса: «Мен ишеек аяктан ишеексиз, Мен шомылдырылаяк сувда шомылдырылаяксыз. ⁴⁰ А онъ янымда эм сол янымда олтырмага эркинлик беруьв Меним колымда тувыл. Ол орынлар кимлерге аьзирленген болсалар, соларга байыр», – деди.

⁴¹ Муны эситип, калган он сокта Якуп пан Яхъяга ашувланып басладылар. ⁴² Иса оларды касына шакырып, булай айтты: «Сиз билесиз, миллетлердинъ басшыларына саналганлар халкты юмсайдылар, уьйкен аьдемлери де оларды бойсындырадылар. ⁴³ Сизинъ аранъызда сондайлар болмасын. Керисинше, сизинъ аранъызда уьйкен болмага суьйген – ыргатынъыз болсын. ⁴⁴ Сизинъ аранъызда биринши болмага суьйген – баьринъизге кул болсын. ⁴⁵ Неге десе Аьдем Улы да Оьзине куллык эттирер уьшин тувыл, Оьзи куллык этпеге, курман болып коьплерди куткарып, Оьзининъ янын бермеге келген».

Иса сокыр Бартимайды савартады

⁴⁶ Иса ман сокталары Ерихога келдилер. Олар коьлем халк пан Ериходан шыгаятырганда, Тимай улы Бартимай йол янында садака тилеп олтыра эди. ⁴⁷ Назаретши Иса сонда экенин билгенде, ол: «Даут улы Иса, мени языксын!» – деп, кышкырыклап баслады. ⁴⁸ Коьплер оны тыйып, уьндетпеске шалыстылар, ама ол: «Даут улы Иса, мени языксын!» – деп, тагы да бек акырды.

⁴⁹ Иса, токтап, оны шакырмага буйырды. Олар сокырды шакырып, ога: «Конъилинъ тыныш болсын, коьтерил, Ол сени шакырады», – дедилер. ⁵⁰ Сокыр уьстиндеги абасын шешип таслады да, орныннан атылып туруп, Исадынъ касына келди.

⁵¹ Иса: «Мен сага эткендей не зат тилейсинъ?» – деп сорады.

Сокыр: «Устаз! Меним коьргим келеди», – деп тиледи. ⁵² Иса: «Бар энди, иманынъ сени сав этти», – деди. Бартимай сол саьатлей коьрип баслады да йол бойы Исадынъ артыннан иерди.

Иса Ерусалимге киреди

11 Ерусалимге ювыклап, Зейтун тавынынъ касындагы Бетпагей мен Бетхиний эллерине еткенде, Иса эки соктасын алдыга йиберди.

² Оларга: «Алдынъыздагы элге барынъыз. Онда киргенлей, уьстине бирев де минмеген, байланып турган яс эшекти табарсыз. Оны шешип, мунда алып келинъиз», – деди. ³ «Эгер ким де болсын бирев сизге: „Сиз не зат этесинъиз?“ – деп сораса, „Ол Раббийге керек, Ол оны тез артына йиберер“, – деп айтарсыз».

⁴ Сокталар кеттилер, орамда, бир уьйдинъ капысынынъ касында, байланып турган яс эшекти коьрдилер, оны шешип алдылар. ⁵ Онда турганлардынъ кайбирлери: «Сиз не зат этесинъиз? Не уьшин яс эшекти шешип аласынъыз?» – деп сорадылар.

⁶ Сокталар Иса буйырганша яваплаганда, сол турган аьдемлер ызын бердилер. ⁷ Сокталар яс эшекти Исадынъ касына алып келдилер, абаларын эшектинъ уьстине салдылар. Иса онынъ уьстине минди. ⁸ Исады оьрметлеп, коьплер абаларын йол уьстине яйдылар, а баскалары, тереклерден бутаклар кесип, йол уьстине тоьсей эдилер.

⁹ Алдыда барувшылар да, арттан келуьвшилер де: «Осанна [†] Раббийдинъ аты ман келеятырган муьбарек болсын! ¹⁰ Атамыз Дауттынъ келеек патшалыгы муьбарек болсын! Аллаху-Таалага осанна!» – деп, кышкырып бардылар.

¹¹ Иса Ерусалимге келгенде Алла уьйине барды. Онда Ол баьри затты да карап шыкты. Кеш болган себепли, Иса он экиси мен бирге Бетхинийге кетти.

Курыган ынжыр тереги

¹² Экинши куьн олар Бетхинийден шыкканда, Иса аш болган эди. ¹³ Эректен япыраклы ынжыр терегин коьрип, онда бир зат таппаспанма экен деп, карамага барды, ама теректинъ касына келгенде, япыраклардан баска бир зат та йок экенин коьрди, неге десе аьле де емис заманы етпеген эди. ¹⁴ Сол заманда Иса ынжыр терекке: «Муннан сонъ бир заманда да бирев сеннен емис емесин!» – деди. Сокталары соны эситтилер.

Иса Алла уьйиннен саьвдегерлерди кувады

¹⁵ Олар Ерусалимге келдилер. Иса Алла уьйининъ каралдысына кирип, онда сатув-алув этуьвшилерди кувып баслады, акша авыстырувшылардынъ сыпыраларын, коьгершин сатувшылардынъ олтыраларын авдарды. ¹⁶ Алла уьйининъ каралдысыннан эш кимге бир зат алып оьтпеге ызын бермедди.

¹⁷ Оларга: «„Меним уьйиме, баьри миллетлер уьшин дува уьйи деп аталар“ деп язылган, а сиз оны йолбасарлар отанына айландыргансыз!» – деди.

¹⁸ Бас дин куллыкшылары ман дин аьлимлери сол соьзлерди эситип, Оны оьлтирувдинъ амалын излестирдилер. Оннан коркатаган эдилер, неге десе Онынъ окувы баьри халкты сейирсиндиретаган эди.

¹⁹ Кас каралганда, Иса ман сокталары шахардан шыгып кеттилер.

Иманнынъ куьши

²⁰ Эртеси куьн бара туруп, олар ынжыр теректинъ курыганын коьрдилер. ²¹ Петер, болган исти эсине

† арамей тилинде «Энди куткар!» деген алгыс соьз.

туьсирип, Исага: «Устаз! Карашы, Сен каргаган ынжыр тереги курыган!» – деди.

²² Иса явап берип булай деди: «Аллага ынанынъыз. ²³ Сизге дурысын айтаман: Эгер дейим ким де болсын бу тавга: „Коьтерил де денъизге атыл!“ десе, оьзининъ коьнъилинде шекленмей, айтканларынынъ болаягына ынанса, тилеги толтырылар. ²⁴ Сонынъ уьшин де сизге айтаман: дува эткенде не тилесенъиз де, соны алганынъызга ынанынъыз, сиз ынанганша болар. ²⁵ Турып дува эткенде кимге де оьпкенъиз бар болса, соны кеширинъиз, Коьктеги Атанъыз да сизинъ куьналарынъызды кеширер. ²⁶ Ама, эгер сиз аьдемлердинъ куьналарын кеширмейтаган болсанъыз, сонда Коьктеги Атанъыз да сизинъ куьналарынъызды кеширмес».

Исадынъ куваты акында сорав

²⁷ Олар тагы да Ерусалимге келдилер. Иса Алла уьйининъ каралдысында юретаганда, Онынъ касына бас дин куллыкшылары, дин аьлимлери эм аксакаллар келдилер. ²⁸ Оннан: «Сен буларды кайсы куват пан этесинъ? Буларды этпеге сондай куватты Сага ким берген?» – деп сорадылар.

²⁹ Иса: «Мен де сизден бир зат сорайым. Мага явапланъыз, сонда Мен де сизге буларды кайсы куват пан этетаганымды айтарман. ³⁰ Яхъядынъ аьдемлерди сувда шомылдырувы коьктен болганма яде аьдемнен ме? Мага явап беринъиз», – деди.

³¹ Олар оьз ара булай соьйлестилиер: «„Коьктен“, – десек, Ол „Сонъ неге ога ынанмадынъыз?“ – деп айтар». ³² А «Аьдемнен десек...» Олар халктан корктылар, неге десе баьриси де Яхъяды пайхамбар деп санай эдилер.

³³ Сонъ Исага явапка: «Билмеймиз», – деп явапладылар.

Иса: «Мен де буларды кайсы куват пан этетаганымды сизге айтаяк тувылман», – деди.

Яман юзимшилердинъ акында таварых

12 Иса халкты таварыхлар ман уьйретип баслады: «Бир аьдем юзим бавын олтыртады, тоьгерегине кора этеди, юзим эзгиш казып, каравылшыга бийиклев курады, сонъ бавды юзимшилерге ялга берип, тыс элге кетеди.

² Заманы эткенде, ол юзим бавыннан емис пайын алаяк болып, юзимшилерге бир кулын йибередиди.

³ Юзимшилер оны ыслап, тоьбелеп, бир зат та бермей артына кайтарадылар.

⁴ Ол яне баска бир кулын йибередиди. Оны да, таслар ман басын тесип, сыйсызлык пан кувадылар. ⁵ Ол уьшиншисин де йибередиди, оны оьлтиредилер. Соьйтип, коьплеген баскаларын да, кимин тоьбелейдилер, кимин оьлтиредилер.

⁶ Сонъында ол, „Улымнан уялырлар“ деп, оларга суьйикли улын йибередиди.

⁷ Ама юзимшилер бир бирлерине: „Бу – муьлктинъ асабасы. Кел оны оьлтиреек, муьлк бизге калар“, – дедилер. ⁸ Оны ыслап, оьлтиредилер эм бавдан тыска шыгарадылар.

⁹ Энди юзим бавынынъ иеси не этер экен? Ол келип, сол юзимшилерди оьлтирер, юзим бавын да баскаларга берер. ¹⁰ Аьле сиз: „Уьй курувшылар яравсыз деп таслаган тас муьйистинъ негизин салган тасы болды. ¹¹ Бу – Раббий эткен ис, оны коьргенде сейирге каламыз“ деген Кие Язувды оқымагансызба?»

¹² Иса сосы таварыхты оьзлерининъ акында айтканын анълап, (юьыт басшылары) Оны ысламага суьйдилер, ама халктан коркканнан, Исады тынышына калдырып, кеттилер.

Урым императорына ясак

¹³ Сонъ, бир соьзинде терисликти таппага излеп, бир кесек соравлар ман Исага кайбир парисейлерди эм патша Иродтынъ аьдемлерин йибердилер. ¹⁴ Олар келип Ога: «Устаз! Сен туьз соьзли болып, ким де болсын онынъ ойлаганына эс бермегинъди билемиз. Неге десе кимге де болсын сога ярамага куьреспейсинъ, ама Алладынъ йолына туьз уьйретесинъ. Кесарга † ясак тоьлемеге тийислиме яде тувылма? Биз ога ясак береекпе яде бермеекпе?» – деп сорадылар.

¹⁵ Ама Иса олардынъ экиюзли экенлерин биле турып: «Неге сынайсиз Мени? Мага бир динар аькелинъиз, коьрейим», – деди. ¹⁶ Олар аькелдилер. Сонда Иса: «Мунда кимнинъ суьврети эм кимнинъ аты язылган?» – деди.

«Кесардыкы», – деп явапладылар.

¹⁷ Иса: «Кесардыкын кесарга, Алладыкын Аллага беринъиз», – деди. Олар Онынъ явабына сейирсиндилер.

Тирилуьв акында сорав

¹⁸ Оннан сонъ, оьлгенлер тирилмес деп айтатаган садукейлер Исага келип, булай деп сорадылар:

¹⁹ «Устаз! Муса (Тауратта) бизге: „Биревдинъ кардашы баласы болмай оьлсе эм пишесин калдырса, ол аьдем тул хатынды алып, оьлген кардашы уьшин тукым тувдырсын“ деп язган. ²⁰ Ети кардаш бар эди. Бириншиси хатын алды да, баласы болмай, оьлип кетти. ²¹ Сол хатынды экиншиси алды эм, баласы болмай, ол да оьлди, уьшиншиси де соьйтип болды. ²² Етеви де бала калдырмады. Баьрисиннен сонъ хатын да оьлди. ²³ Кыямет куьнинде олар тирилгенлеринде, сол хатын кайсысынынъ пишеси болаяк экен? Неге десе ол етевининъ де пишеси болган».

²⁴ Иса явапка: «Не Кие Язувларды, не Алладынъ куьдиретин билмейсиз, онынъ уьшин янъыласыз тувылма? ²⁵ Неге десе оьлилерден тирилееклер уьйленеек те, байга бараяк та тувыллар, олар

† урым императорынынъ титулы.

коьктеги маьлеклердей болаяклар. ²⁶ А оьлгенлердинъ тирилуьви акында сиз Мусадынъ китабында, куьйген коьгемлик акындагы боьликте Алла ога „Мен Ибрагимнинъ, Исхактынъ, Якуптынъ Алласыман“ дегенин окуымагансызба? ²⁷ Алла оьлгенлердинъ тувыл, тирилердинъ Алласы. Солай айтканда, сиз айлак адасасыз», – деди.

Энь маьнели парыз

²⁸ Дин аьлимлерининъ бириси олардынъ даваласувларын эситти де Исадынъ оларга яхшы явап беруьвин эслеп, Онынъ касына келди эм: «Савлай парызлардынъ ишинде кайсысы энъ маьнелиси?» – деп, сорады.

²⁹ Иса ога: «Баьри парызлардынъ ишинде энъ маьнелиси – „Тынъла, Исраил, Раббий Алламыз сынъар бир Раббий“ деген парыз», – деп яваплады.

³⁰ «„Раббий Алланъды буьтин юрегинъ, янынъ, акылынъ, куьшинъ мен суьй“. Мине биринши парыз сосы болады. ³¹ Экинши парыз – „Ювыгынъды оьзинъди суьйгендей суьй“. Булардан маьнели баска парыз йок».

³² Дин аьлими: «Яхшы айттынъ, Устаз! Тек бир Алла бар, Оннан баска танъири йок деп, акыйкатлай айттынъ, – деди. – ³³ Оны буьтин юрегинъ, зегенинъ, янынъ, куьшинъ мен суьюв эм ювыгынъды оьзинъди суьйгендей суьюв савлай куьйдирилген курманлардан эм баска курманлардан да маьнели». ³⁴ Иса, онынъ акыллы явап бергенин коьрип: «Сен Алла Патшалыгыннан эрек тувылсынъ», – деди.

Соннан сонъ бир аьдем де Ога сорав бермеге йигери батпады.

Масих кимнинъ улы?

³⁵ Иса Алла уьйининъ каралдысында уьйретуьв исин юргисте келип: «Неге дин аьлимлери Масихти Дауттынъ Улы деп айтадылар?» – деп сорады.

³⁶ «Даут оьзи, Кие Рух пан коьнъилленип: „Раббий меним Бийиме: Мен душпанларыньды аягынънынъ астына салганга дейим онъ ягымда олтыр, деп айткан“, – деди. ³⁷ Даут оьзи Оны „Бий“ деп атайтаган болса, Ол Дауттынъ Улы калай болар?»

Коьлем халк Оны бек суьйип тынълады.

Дин аьлимлерининъ экиюзлилиги

³⁸ Иса Оьзининъ уьйретуьвинде оларга: «Дин аьлимлериннен сакланынъыз. Олар узын кийимлер кийип юргеге, майданларда салам алмага, ³⁹ Синагогларда энъ йогары орынларда эм тойларда тоьрде олтырмага суьедилер. ⁴⁰ Тул хатынлардынъ уьйлерин оьзлерине байырлап, коьзбайлавышка узын дувалар окыйдылар. Ондайлар катырак шуьшлерине еткерилееклер», – деди.

Тул хатыннынъ садакасы

⁴¹ Иса Алла уьйине садака йыйылатаган ердинъ карсысында олтырып, халктынъ сонда акша салувын карап турды. Коьплеген байлар коьп те сала эдилер. ⁴² Сонда бир ярлы тул хатын келип, эки увак бакыр акша † салды.

⁴³ Иса сокталарын шақырып, оларга: «Сизге дурысын айтаман: бу ярлы тул хатын садака йыйылатаган ерге салушылардынъ баьрисиннен де коьбирек салды. ⁴⁴ Неге десе баьриси де оьзлериннинъ артыклыгыннан салдылар, а бу хатын, колайсыз болса да, буьтин барлыгын, яшав уьшин керек болган аьр затын берди», – деди.

Ахырзаманнынъ нышанлары

13 Иса Алла уьйининъ каралдысыннан шыкканда, Онынъ сокталарынынъ бириси: «Устаз! Карашы кайдай таслар! Кайдай курылыслар!» – деди.

² Иса ога: «Бу уьйкен курылысларды коьресизбе? Мунда тас уьстинде тас та калмаяк, баьриси де шашылаяк», – деп, яваплады.

³ Ол Зейтун тавынынъ бавырында, Алла уьйининъ карсысында олтырган заманда, Онынъ касына ялгыз Петер, Якуп, Яхъя эм Эндрей келип: ⁴ «Бизге айттага, бу затлар кашан болаяк эм булардынъ баьри болаяклары кайдай нышан ман белгилеенек?» – деп, сорадылар.

⁵ Иса явапка айтып баслады: «Сак болынъыз, ким де болсын бирев сизди адастырмасын. ⁶ Коьплер Меним атым ман: „Масих менмен“ деп келееклер эм коьплерди адастыраяклар. ⁷ Согыслардынъ давысларын, согыслардынъ хабарларын эситсенъиз, коркпанъыз, неге десе бу затлар болмага керек, тек бу аьли де заманнынъ ахыры тувыл. ⁸ Миллет – миллетке, патшалык – патшалыкка коьтерилеек, туьрли ерлерде ер сенъкилдевлер болаяк, ашлыклар болаяк. Булар азаплардынъ биринши белгилери.

⁹ Сиз сак болынъыз! Сизди оькимге берерлер, синагогларда да тоьбелерлер, Мени уьшин тоьрелердинъ эм патшалардынъ алдына аькетерлер эм сиз оларга шаат боларсыз. ¹⁰ Энь алды ман баьри де миллетлерге Ййги Хабар яйылмага керек. ¹¹ Олар сизди оькимге тапшырган вакытта, неди айтармыз деп, куьнибурын кыйналманъыз. Сизге сол саьатте не айтпага берилсе, соны айтарсыз. Неге десе айтаяк сиз тувыл, а Кие Рух болаяк. ¹² Кардашы кардашын, атасы оьз баласын оьлимге тапшыраяк эм балалар ата-аналарына карсы турып, оларды оьлтиртееклер.

¹³ Меним атым уьшин сизди баьриси де коьрип болмаяклар. Ама ким сонъына дейим шыдаса, сол куткарылаяк.

† грекше «бир кодрантты туткан эки лептон».

¹⁴ Аьлеклик аькелеек шийкендирген заттынъ тийисли болмаган ерде турганын коьргенинъизде – окувшы аньласын! – сол вакытта Юдеядагылар тавларга кашсынлар. ¹⁵ Ким уьйининъ тоьбесинде болса, оннан бир зат алар уьшин тоьменге туьсип, уьйине кирмесин. ¹⁶ Ким кырда болса, абасын алар уьшин кери кайтпасын. ¹⁷ Сол куьнлерде авыраяклы хатынлар ман бала эмгисткен аналарга бек кыйын болаяк. ¹⁸ Бу зат кыста болмасын деп, дува этинъиз. ¹⁹ Неге десе сол куьнлерде Алла яраткан дуныядынъ басына соьлеге дейим болмаган, муннан сонъ да болмаяк кайгы туьсеек. ²⁰ Раббий сол куьнлерди кыскартпаган болса, бир аьдем де куткарылмас эди. Ама Ол сайланганлар, Оьзи сайлаганлар уьшин сол куьнлерди кыскарткан. ²¹ Сол вакытта ким болса да, сизге: „Масих мине мунда!“ яде „Масих онда!“ десе, ынанманъыз. ²² Неге десе ялган масихлер эм ялган пайхамбарлар шыгаяклар. Ама болса, сайланганларды да адастырув уьшин туьрли нышанлар коьрсетип, аьжейип ислер этееклер. ²³ Сак болынъыз! Мен сизге баьрисин де алдыдан айттым.

²⁴ Ама сол куьнлерде, сол кайгыдан сонъ куьн каранъаланаяк эм ай оьзининъ ярыклыгын бермеек. ²⁵ Юлдызлар коьктен туьсееклер, коьктеги куьшлер шайкалаяклар. ²⁶ Сол вакытта уллы куьдирети эм данъкы ман булытларда келеятырган Аьдем Улын коьрееклер. ²⁷ Сол вакытта Ол маьлеклерин йибереек те, Оьзининъ сайлаганларын дуныядынъ доьрт ягыннан, ердинъ шетиннен коьктинъ шетине дейим йыаяк.

Ынжыр теректинъ дериси

²⁸ Ынжыр теректен дерис алынъыз: онынъ бутаклары юмсайып, япыраклар йибергенде, энди яз ювыклаганын билесиз. ²⁹ Соьйтип, сиз де бу затлардынъ болатаганларын коьргенде, (сол заман) ювыкта, эсик алдында экенин билинъиз. ³⁰ Сизге дурысын айтаман: бу несил йогалып кетпей, бу затлардынъ баьриси болаяк. ³¹ Коьк пен ер йогалып кетерлер, тек Меним соьзлерим йогалмаслар.

Куьни эм саьати белгисиз

³² Сол куьннинъ яде саьаттинъ акында бирев де билмейди, не коьктеги маьлеклер, не Улы, тек Ата биледи. ³³ Сак болынъыз, уйкламанъыз, [дува этинъиз,] неге десе сол заманнынъ кашан келеегин билмейсиз. ³⁴ Сол заман юртын калдырып, кулларына эркинлик, аьр бирине оьзининъ исин берип, капы саклавыга да уйкламай сак болмага буйырып, йолга шыккан аьдемнинъ аьлине усаык. ³⁵ Сонынъ уьшин сак болынъыз, уйкламанъыз, неге десе юрт иеси кайсы заманда да – кеште яде туьн ортасында, коразлар шакырганда яде эртенъликтеме келеегин билмейсиз. ³⁶ Ол

анъламастан келип, сизди уйклап яткан аьлде таппасын. ³⁷ Сизге айтканымды баьри де аьдемлерге айтаман: сак болынъыз!»

Дин куллыкшылары Исады оьлтirmeге ойлайдылар

14 Эки куьннен Пасха † эм ашыткысыз оьтпек байрамы баслана эди. Бас дин куллыкшылары ман дин аьлимлери Исады кайтип болса да, аьйлелик пен ыслап, оьлтиреектинъ амалын излейдилер. ² Ама: «Бу зат байрам куьнлеринде болмасын, халк коьзгалмага болаяк», – дедилер.

Бетхинийде Исага май ягув

³ Иса Бетхинийде авыр тери маразлы болган Шимоннынъ уьйинде сыпырадынъ янында янтайган заманда, бир хатын ак мермер савыт пан бек баалы, таза нардтан †† этилген аьрув ийисли май алып келди, савытын сындырып, майды Онынъ басыннан аягына куйды. ⁴ Кайбиревлер, ашувланып, бири бирине: «Неден керек бу ийисли майды зыраф этпеге? ⁵ Оны уьш юз динарга сатып, акшасын ярлыларга уьлестирмеге болаяк эди», – дедилер.

⁶ Ама Иса: «Бу хатынга тийменъиз, неге оны юншытасынъыз? Ол Мага огырлы ис иследи. ⁷ Ярлылар аьр заман да сиз бен бирге болаяклар эм суьйген заманынъызда оларга яхшылык этпеге боласынъыз, а Мен сиз бен аьр заман да болмаякпан. ⁸ Хатын колыннан келгенин этти: ол Меним кевдемди, оьлеектен алдын майлап, коьмуьвге аьзирледи. ⁹ Сизге дурысын айтаман: Ийги Хабар дуныядынъ кайсы ерине яйылса, сонда бу хатыннынъ не эткени де айтылар, оьзи де эске туьсирилер», – деди.

¹⁰ Юда Искариот – он экидинъ бири – Исады сатар уьшин бас дин куллыкшыларына барды. ¹¹ Олар Юдады тынълап, кувандылар, ога акша тоьлемеге соьз бердилер. Юда, Исады олардынъ колларына бермеге онъайлы кезуьв излеп баслады.

Сонъгы ас

¹² Пасха козысы шалынатаган ашыткысыз оьтпек байрамынынъ биринши куьнинде сокталары Исага: «Пасха асын каерде ашамага суьесинъ? Биз барып аьзирлейик», – дедилер.

¹³ Иса эки соктасын шақырып: «Шахарга йолланынъыз, онда сизге шоьлмек пен сув алып бараятырган киси расар. Онынъ артыннан барынъыз. ¹⁴ Ол кирген уьйдинъ иесине: „Устаз, Мен сокталарым ман бирге Пасха асын ашаяк боьлмем кайдады? – дейди“, – деп айтынъыз. ¹⁵ Ол

† Пасха яде ашыткысыз оьтпек байрамында ювытлар, Мысырда кул болып яшавларыннан куткарылган куьнлерин эслерине туьсиредилер. Той этедилер, курман этилген козы ман ашыткысыз оьтпек ашайдылар. †† аьрув ийисли Индия шешекейи.

сизге йогарыда ярастырылган, уйкен, аьзир боьлмеди коьрсетер, сонда бизге асты аьзирленъиз», – деди.

¹⁶ Исадынъ сокталары кетип шахарга еттилер, баьри затты да Иса айтканша табып, Пасха асын аьзирледилер. ¹⁷ Кеш болганда, Иса он эки соктасы ман бирге сонда келди. ¹⁸ Олар янтайып, ашап баслаганда Иса: «Сизге дурысын айтаман: Мени мен бирге ашайтаганлардынъ ишинде биринъиз Мени сатаяк», – деди.

¹⁹ Сокталары кайгырып, бирисининъ артыннан бириси Оннан: «Мен боларманма, Раббий?» – деп, сорап басладылар.

²⁰ Иса явапка: «Сатаяк – оьтпегин Мени мен тепшекке малатаган он экидинъ бириси. ²¹ Аьдем Улы, Онынъ акында язылгандай, сол йол ман барады, ама Аьдем Улын сатаяк аьдемге кайгы! Ол аьдем тувмаган болса яхшы болар эди», – деди.

²² Олар ас ишип турган заманда Иса оьтпекти алды, шуькир айтып, сындырды да, оларга берип: «Алынъыз, бу – Меним шаркым», – деди. ²³ Сонъ Ол колына аякты алды, шуькир дувасын этип, оны сокталарына берди, баьриси де соннан иштилер.

²⁴ Ол сокталарына: «Бу – Меним каным, ол коьплер уьшин тоьгилип, янъы антласувды беркитер.

²⁵ Сизге дурысын айтаман: Мен Алла Патшалыгында янъысын ишер куьниме дейим, юзим емисиннен этилгенди энди ишеек тувылман», – деди.

²⁶ Зикир шалганнан сонъ, олар Зейтун тавына йолландылар.

Иса Петердинъ Оннан басын алаягын билдиреди

²⁷ Иса сокталарына: «Бу туьнде Меннен себеп баьринъиз де йолдан таяяк, неге десе, „Койшыды оьлтирермен эм койлар таралар“ деп, язылган.

²⁸ Тирилгеннен сонъ, Мен сизден алдын Галилеяга барарман», – деди.

²⁹ Петер Ога: «Баьриси йолдан тайса да, Мен таймам», – деди.

³⁰ Иса ога: «Сага дурысын айтаман: энди бу кеше кораз эки кере кышкырганша, Меннен уьш кере басынъды алаяксынъ», – деди.

³¹ Ама ол яне бегитип: «Мага Сени мен оьлмеге керекли болса да, Сеннен эш басымды алмам», – деди. Калганлар да солай айттылар.

Иса Гатшеманей бавында

³² Гатшеманей деген ерге келдилер. Иса сокталарына: «Мен дува эткенше, булайда олтырып турынъыз», – деди.

³³ Оьзи мен бирге Петерди, Якупты эм Яхъяды алып кетти. Мунда Ол саьспеклеп, коьнъили бузылып баслады. ³⁴ Иса сокталарына: «Яным бек кайгылы, бу кайгы Мени оьлтиреди. Мунда калынъыз эм уяв болып турынъыз», – деди.

³⁵ Бираз алдыга кетип, ерге йыгылды, амал болса, бу азап саьати Меннен кетсин деп, дува этип баслады: ³⁶ «Абба †, Атам! Сенинъ колынънан аьр зат та келеди, бу ашы аякты Меннен эрек аькет, тек баьри зат та Мен суьйгенше тувыл, Сен суьйгенше болсын», – деп тиледи.

³⁷ Кайтып келгенде, сокталарынынъ уйклап турганларын коьрди эм Петерге: «Шимон! Сен уйклайсынъма? Бир саьат уйкламай туралмадынъма? ³⁸ Азгырувга туьспес уьшин уяв болып турынъыз, дува этинъиз. Ян кайратлы, ден карувсыз», – деди.

³⁹ Ол тагы кетип, сол ок баягы соьзлерди айтып, дува этти. ⁴⁰ Кайтканда, Ол тагы да уйклап яткан сокталарын коьрди. Неге десе олардынъ коьзлерин уйкы баскан эди, олар Исага не яваплайкларын билмедилер.

⁴¹ Уьшинши кере келип: «Сиз энди де уйклайсызба эм тыншаясызба? Болды, саьати етти. Мине Аьдем Улы куьналылардынъ колына берилеятыр! ⁴² Турынъыз, кетеек! Мине Мени саткан келди!» – деди.

Иса ысланады

⁴³ Анъсыздан, Иса айта турганнынъ арасында, он экидинъ бириси Юда келди. Онынъ янында бас дин куллыкшыларыннан, дин аьлимлериннен, аксакаллардан йиберилген кылышлар эм казыклар пан савытланган коьлем халк та бар эди. ⁴⁴ Исады саткан: «Кимди оьпсем, Оны ысланъыз, саклавшылар ман алып кетинъиз», – деп, оларга белги берген эди. ⁴⁵ Сол ок ерге келгенлей, Юда, Исага янасып: «Устаз!» – деп, Оны оьпти. ⁴⁶ А олар, колларын салып, Исады ысладылар. ⁴⁷ Сонда турганлардынъ бириси, кылышын шыгарып, бас дин куллыкшыдынъ кулын согып, онынъ кулагын шапты.

⁴⁸ Сол заманда Иса: «Сиз йолбасарга шыккандай, Мени ысламага кылышлар эм казыклар ман шыктынъыз! ⁴⁹ Мен аьр куьн сиз бен бирге Алла уьйининъ каралдысында болып, сизди уьйретип турганда, сиз Мени ысламадынъыз. Тек Кие Язувлар толмага керек», – деди. ⁵⁰ Сокталардынъ баьриси де, Оны калдырып, каштылар.

⁵¹ Тек яланъаш кевдесине кетен яюв ораган бир яс Исадынъ артыннан иере эди, аскершилер оны да ысладылар. ⁵² Ама ол, ябынган яювын олардынъ колларында калдырып, яланъаш болып кашып кетти.

Иса межлистинъ алдында

⁵³ Исады бас дин куллыкшысынынъ касына алып келдилер эм Онынъ тоьгерегине баьри бас дин куллыкшылары, аксакаллар эм дин аьлимлери йыйылдылар. ⁵⁴ Петер, эректен карап, Онынъ ызыннан бас дин куллыкшысынынъ каралдысына

† арамей тилинде «Ата».

дейим барды, сонда каравылшылар ман бирге оттынъ янында йылынып та олтырды.

⁵⁵ Бас дин куллыкшылар эм савлай межлис †, Исады оьлтирге тапшырув уьшин Ога карсы шаатлавлар излей эдилер, ама табалмадылар. ⁵⁶ Коьплер Ога карсы ялган шаатлавлар этселер де, олардынъ шаатлавлары келиспедилер.

⁵⁷ Тагы да кайбиревлер турып, Ога карсы ялган шаатлав этип: ⁵⁸ «Биз Онынъ, „Мен аьдем колы ман ясалган бу кие уьйди бузып, уьш куьннинъ ишинде, аьдем колы ман курылмаган баска уьйди саларман“ деп, айтканын эситкенмиз», – дедилер. ⁵⁹ Ама олардынъ да сосындай шаатлавлары келиспеди.

⁶⁰ Сол заманда бас дин куллыкшысы турып, Исадан: «Бир явап бермеексинъме? Булардынъ Сага карсы эткен шаатлыклары неди?» – деп сорады. ⁶¹ Ама Иса уьндемеди эм эш бир явап та бермеди.

Бас дин куллыкшысы яне Оннан: «Муьбарек Алладынъ Улы Масих Сенсинъме?» – деп сорады.

⁶² Иса: «Менмен. Эм сиз Аьдем Улынынъ Куьдиретлидинъ †† онъ колында олтырганын эм коьктеги булытлар ман келгенин коьрерсиз», – деди.

⁶³ Сонда бас дин куллыкшысы коьйлегин йыртып: «Бизге тагы да кайдай шаатлар керек экенлер?

⁶⁴ Сиз Онынъ асылык эткенин эситтинъиз. Энди не айтарсыз?» – деп бакырды.

Олар баьриси де Иса оьлимге тийисли деп, оьким шыгардылар. ⁶⁵ Сонда кайбиревлер Онынъ бетине туькирип басладылар, коьзлерин байлап, соктылар эм: «Пайхамбарлык эт!» – деп кышкырыкладылар. Каравылшылар Оны тоьбелеп, алып кеттилер.

Петер Исадан басын алады

⁶⁶ Петер тоьменде, каралдыда болган заманында бас дин куллыкшысынынъ бир таьвке кызы келди.

⁶⁷ Йылынып олтырган Петерди коьрди, ога тигилип карап: «Сен де Назаретши Иса ман бирге эдинъ», – деди.

⁶⁸ Ама ол: «Сенинъ не айтканынъды билмеймен эм анъламайман», – деп, Исадан басын алды да алдыдагы азбарга шыкты. Сол арада кораз кышкырды.

⁶⁹ Таьвке кыз, оны тагы коьрип, сонда турувшыларга: «Бу – олардынъ бириси», – деп баслады.

⁷⁰ Петер тагы да басын алды. Бир неше заманнан сонъ, онда турувшылар яне ога: «Шексиз сен олардансынъ, неге десе сен Галилеядансынъ эм соьйлевинъ де усайды», – дедилер.

⁷¹ Ол: «Сиз айтатаган аьдемди билмеймен», – деп карганып, ант этип баслады.

⁷² Сол саьат кораз экинши кере кышкырды. Петер Исадынъ ога: «Кораз эки кере кышкырганша, сен

† бурынгы ювытлардынъ Синедрион деп аталган бас оькими. †† Алла.

Меннен уьш кере басынъды алаяксынъ», – деген соьзлерин эсине туьсирди эм каты йылап баслады.

Иса тоьре Пилаттынъ алдында

15 Эртень мен бас дин куллыкшылары, аксакаллар, дин аьлимлери, савлай межлис токтас алганнан сонъ, Исады байлап, Пилатка аькетип бердилер.

² Пилат Оннан: «Сен Ювыт Патшасысынъма?» – деп сорады.

Ол явапка: «Сен айткандай», – деди.

³ Бас дин куллыкшылары Ога карсы коьп шуьшлевлерди тизип шыктылар. ⁴ Пилат Оннан тагы: «Сен эш бир явап та бермейсинъме? – деп сорады. – Сага карсы айыплавлар калай коьп экенин коьресинъ».

⁵ Ама Иса энди бир явап та бермеди, сол себепли де Пилат сейирсинди.

Бараббадынъ босатылувы, Исадынъ оьлимге берилуьви

⁶ Пилат халктынъ тилеги мен аьр Пасха байрамда тутнакта олтырганлардынъ бирисин босатаган эди. ⁷ Сол заманда тутнакта Барабба деген бирев эм ога косылып коьгалыс шыгарып аьдем оьлтирген йолдаслары олтыра эдилер. ⁸ Халк коьтерилип, Пилаттан аьр дайым этетаган исин этпеге тилеп баслады.

⁹ Пилат оларга яваплап: «Ювыт Патшасын сизге босатканымды суьесинъизбе?» – деп сорады.

¹⁰ Неге десе ол бас дин куллыкшылары Исады куьншилик пен ыслап бергенлерин билетаган эди.

¹¹ Ама бас дин куллыкшылары, Исадынъ орнына Бараббады босатсын деп, халкты уйткыдылар.

¹² Пилат оларга: «Солай болса, сиз Ювыт Патшасы деп айтатанынъыз бан не зат эткенимди суьесинъиз?» – деп тагы да сорады.

¹³ Олар яне: «Кашта кер Оны!» – деп кышкырдылар.

¹⁴ Пилат оларга: «Не уьшин? Ол не яманлык эткен?» – деди.

Ама олар: «Кер Оны!» – деп оннан да бек кышкырыстылар.

¹⁵ Сонда Пилат, халктынъ коьнъилине етеек болып, оларга Бараббады босатты, Исады болса камышылатып, кашта керилсин деп, (аскершилерге) тапшырды.

Аскершилердинъ мыскыллавлары

¹⁶ Аскершилер Исады Преториум ‡ деген каралдыдынъ ишине аькетип, савлай аскерши боьлигин йыйдылар. ¹⁷ Ога карагошкыл-кызыл аба кийдирдилер эм шоькирли коьгем бутакларыннан таж оьрип, Онынъ басына салдылар. ¹⁸ «Яшасын Ювыт Патшасы!» – деп, салам берип басладылар. ¹⁹ Таяк пан басына соктылар, бетине туькирдилер

‡ тоьрединъ уьйи.

эм алдында тизлериннен шоьнькип, Ога сежде бергендей болдылар. ²⁰ Оны мыскыллаганларыннан сонъ, уьстиннен карагошкыл-кызыл абады шешип, Оьзининъ кийимлерин кийгисттилер, кашта кермеге алып йоьнедилер.

Исады кашка керуьв

²¹ Олар, даладан келип, озып бараятырган Искендер мен Руфтынъ атасы Шимон атлы бир киренешиге Исадынъ кашын коьтерип бармага буйырдылар. ²² Исады маьнеси «Бас суьек ер» болган Голгота атлы ерге алып келдилер. ²³ Исага мир † карыстырылган шагыр ишпеге бердилер, ама Ол унамады. ²⁴ Оны кашка кергеннен сонъ, аскершилер, кимге не тиер деп, сыбага таслап, Онынъ кийимлерин боьлистилер.

²⁵ Оны кашта кергенлеринде уьшинши саьат †† эди. ²⁶ Басынынъ уьстинде тактада «Ювыт Патшасы» деп, шуьши язылган эди. ²⁷ Иса ман бирге эки йолбасарды да кашта кердилер: бирин – онъ ягына, экиншисин – сол ягына. ²⁸ Соьйтип, «Ол йорыксызлар ман бирге саналды», – деп язылган соьз толды. ²⁹ Озып бараятканлар басларын шайкап, Исады яманлап: «Эй Сен, Алла уьйин бузып, уьш куьнде яньыдан туьзуьвши! ³⁰ Оьзинъ-Оьзинъди куткар, каштан туьс!» – дей эдилер.

³¹ Сондай этип бас дин куллыкшылары эм дин аьлимлери, селеке этип, бир бирисине: «Баскаларды куткаратаган эди, а Оьзи Оьзин куткаралмайды!» – дедилер. – ³² «Масих – Исраил Патшасы – энди каштан туьссин, биз соны коьреек эм Ога ынанармыз». Иса ман бирге кашта керилгенлер де Оны корладылар.

Исадынъ оьлими

³³ Алтыншы саьатте † буьтин кырал уьстин каранъалык бийледи, тогызыншы саьатке †† дейим тартылды. ³⁴ Тогызыншы саьатте Иса уьйкен давыс пан: «Элохи, Элохи! Лема шавактани?» – деп кышкырды. Бу соьздинъ маьнеси: «Аллам, Алла! Сен Мени неге атып койдынъ?»

³⁵ Сонда турганлар муны эситип: «Эне каранъыз, Ильясты шақырады», – дедилер.

³⁶ Олардынъ бириси, ювырып барып, губкады ашыган шагырга малды да таякка тагып, Исага ишпеге берди: «Токтанъыз, Ильяс Оны каштан туьсирмеге келеек болса коьреек» – деди.

³⁷ Иса, куьшли давысланып, ян берди.

³⁸ Сол заманда Алла уьйиндеги перде йогардан тоьменге дейим йыртылып экиге айырылды.

³⁹ Исадынъ касында турган юзбасшы Онынъ сондай давыс шыгарып ян бергенин коьрип: «Шынтылай да бу Аьдем Алладынъ Улы болган экен!» – деди.

⁴⁰ Сол ерде эректен карап турган хатынлар да бар эдилер. Олардынъ арасында мағдалашы Марьем, кишкей Якуп пан Юсуптынъ анасы Марьем, Салиме де бар эдилер. ⁴¹ Олар, Иса Галилеяда болган заманда, Онынъ артыннан иерип юрип, Ога ярдам этетаган эдилер. Иса ман бирге Ерусалимге келген баска коьп хатынлар да бар эдилер.

Исады кабырга салув

⁴² Энди кеш болды, сол куьн аьзирлик куьн, баскаша айтканда, шабат алдындагы куьн эди. ⁴³ Межлистинъ оьрметли агзасы болган, Алла Патшалыгын саклаган араматыяшы Юсуп келди эм, тартынмай Пилаттынъ янына барып, Исадынъ илесин тиледи. ⁴⁴ Онынъ оьлгенин эситкенде, Пилат сейирсинди эм юзбасшыды шақырып: «Коьп болама оьлгени?» – деп сорады. ⁴⁵ Юзбасшыдан сорап билгеннен сонъ, илесин Юсупка берди. ⁴⁶ Юсуп кетен кумаш сатып алды, Исады каштан туьсирип алып, кебинледи, каяда уьньилип этилген кабырга салды, кабырдынъ авызына тас авдарып япты. ⁴⁷ Мағдалашы Марьем эм Юсуптынъ анасы Марьем болсалар Исады кайда салганларын карап турдылар.

Исадынъ тирилуьви

16 Шабат куьни оьткеннен сонъ мағдалашы Марьем, Якуптынъ анасы Марьем эм Салиме Исадынъ суьегин майламага аьруьв ийисли майлар аькелдилер. ² Юмадынъ биринши куьнинде †† танъ ман, куьн саьвлелери шыккан заманда, олар кабырдынъ касына еттилер. ³ «Кабырдынъ алдына тирелген тасты бизге ким авдарар экен?» – деп, бир бирлери мен соьйлестилер.

⁴ Барсалар, тастынъ шетке авдарылып, тасланганын коьрдилер. Тас бек уьйкен эди. ⁵ Кабырдынъ ишине киргенде, онъ якта олтырган ак кийимли бир ясты коьрдилер де бек саьспекледилер.

⁶ Ол болса оларга: «Саьспеклеменьиз! Кашта керилген Назаретши Исады излейсизбе? Ол тирилген, Ол мунда йок. Мине каранъыз, Онынъ салынган орны булайда эди. ⁷ Барынъыз, Онынъ сокталарына да, Петерге де айтынъыз: Иса сизден алдын Галилеяга барады, Ол сизге айткандай болып, Оны сонда коьрерсинъиз», – деди.

⁸ Хатынлар кабырдан шыгып, ювырып кеттилер. Оларды калтырав эм сейирсинуьв бийлеген эди, ама биревге де бир зат да айтпадылар, неге десе корка эдилер.

Тирилген Иса ман йолыгысув

[⁹] Иса юмадынъ биринши куьнинде тирилгеннен сонъ, энъ алды ман мағдалашы Марьемге коьринди. Ол онынъ ишиннен ети йинди кувып

† авырув токтатуьвши даьри. †† саьат 09:00 ‡ саьат 12:00. †† саьат 15:00.

‡‡ базар куьн.

шыгарган эди. ¹⁰ Марьем барып, Исадынъ оьлгенине кайгырып эм йылап турган яндавырларына, болган ис акында билдирди.

¹¹ Олар онынъ «Иса сав, мен Оны коьрдим» дегенин эситкенде ынанмадылар.

¹² Сол затлар болганнан сонъ, олардынъ экевине кырга бараятырганда Иса бир баска кепте коьринди. ¹³ Олар кери кайтып, бу зат акында баскаларга айттылар, ама буларга да ынанмадылар.

¹⁴ Сонъында Иса он бир соктасына, олар янтайып ашаган заманларында, коьринди. Оьлилерден тирилип келгеннен сонъ Оьзин коьргенлерге ынанмайтаганлары эм ийнат болганлары уьшин Иса оларды бетледи.

Исадынъ сокталарына тапшырувы

¹⁵ Иса оларга булай деди: «Барынъыз, дуньядынъ уьстинде буьтин аьдемлерге Ийги Хабарды

яйынъыз. ¹⁶ Ким иман этип, сувда шомылдырылып тазаланса, сол куткарылар, ким иманга келмесе, ога оьким шыгарылар. ¹⁷ Иманга туьсуьвшилерге мине мунадай нышанлар коьрсетуьв уьшин куват берилер. Олар Меним атым ман йинлерди кувып шыгарарлар, янъы тиллерде соьйлерлер, ¹⁸ Колларына йыланлар аларлар, оьлтиретаган ув ишселер де, оларга зарар болмас, олар авырганлар уьстине колларын саларлар эм олар сав боларлар».

¹⁹ Солай этип, Раббий олар ман соьйлескеннен сонъ, коькке алынды эм Алладынъ онъ ягына олтырды. ²⁰ Сокталары болса кеттилер де аьр ерде Алладынъ соьзин яйып басладылар. Раббий оларга ярдам этти эм айтылган соьзлерди аьлемет нышанлар коьрсетуьвлери мен бегитти. Амин.]

Лука

Айтувларга коьре, бу китаптынъ авторы – элши Паул ман бирге болганлардынъ бириси – эмлевши Лука. Ол Янъы Антласувды язганлардынъ ишинде ювыт болмаган ялгыз бир автор. Лука Исадынъ яшавын коьрип турганлардан тувыл. Сонынъ уьшин айырым бир мукаятлык пан Масихтинъ яшавына шаат болганлардан сорастырып, Онынъ ислери акында айтылганлардынъ баьрисин бирге косып ювыт болмаган христиан окувшыларына йыяды. Лука Исадынъ яшавынынъ аьр бир затын сол вакыттагы тарих ислери мен тенълестиреди. Соьйтип ол христиан диннинъ берк тарихлик негизин коьрсетеди, Масихтинъ бу дуныялык яшавынынъ тарихи баьри инсанлык тарихтинъ бир кесеги болганын айырып бегитеди.

Лука боьтен де Алладынь ярлылар эм ямагат унамай шет кагылганлар акында каьр шеккенине, Масихке кызмет кылган хатынлардынъ маьнелилигине эм де Алла Патшалыгына ювыт болмаганларга да йол ашык экенине айырым эс этеди. Зеген язувшы Лука соьйлемнинъ туьрли стиллерин усташа кулланып биледи. Айтпага, ол биринши боьликте коьнъиллендируьвши эски маслагатлык зикирлерге ювык гимнлерди келтиреди, а Исадынъ таварыхларын десенъ толы маьнели хабарлар кебинде береди (кара: 14-16 бб.).

Лука Элшилердинъ ислери деген китаптынъ да авторы болады, онда ол Исадынъ коькке алынганыннан сонъ, христиан ямагатлардынъ оьсуьви акында хабарлайды.

Кирис соьз

1 Энди коьплер арамызда ашык белгили болган ислердинъ таварыхларын туьзип баслаганлар. **2** Сол ислерди басыннан коьрип турганлардынъ эм Алладынь соьзин яйган кулларынынъ бизге еткергенлериндей, **3** мага да, сол затларды янъыдан мукаят тергегеннен сонъ, ызлы-ызыннан тизип, сага, оьрметли Теопил, **4** сен насихатланган окувдынъ терен негизин тагы да бир бегитип, язбага ой туьсти.

Яхъя пайхамбардынъ туваягынынъ билдирилуьви

5 Юдеядынъ патшасы Иродтынъ куьнлеринде Авия боьлигиннен Зекерья атлы дин куллыкшысы эм онынъ Арун тукумыннан Элисабет деген хатыны болганлар. **6** Олардынъ экеви де, Алладынь алдында туврашыл болып, Раббийдинъ буьтин парызларын эм йорыкларын минсиз толтыра эдилер. **7** Олар авьлетсиз эдилер, неге десе Элисабет бедев болган, а энди экеви де уьйкен ясларына еткен эдилер.

8 Бир кере оьзининъ боьлигининъ, дин куллыкшысындай, оьз борышын Алладынь алдында толтыратаган куьнлеринде, **9** дин куллыкшыларынынъ арасында болатан аьдетке коьре, сыбага тасланган заманда, Зекерьяга Раббийдинъ уьйине ладан ийис шыгарув мырат пан кирмеге тийисли болды. **10** Буьтин йыйылган халк, ладан ийис этилетаган заманда, тыста дува этетаган эди.

11 Сол вакытта Зекерьяга ладан ийис этетаган ерининъ онъ ягында Раббийдинъ бир маьлеги коьринди. **12** Зекерья маьлекти коьргенде саьспекледи, оны коркув бийледи. **13** Маьлек ога: «Коркпа, Зекерья, неге десе сенинъ дуванъ кабыл болган, хатынынъ Элисабет сага ул табаяк эм сен ога Яхъя атты береексинъ. **14** Ол сага куваныш эм ярык аькелеек, эм коьплер онынъ тувганына суьйинееклер. **15** Неге десенъ ол Раббийдинъ алдында уллы боляк; бир заманда да шагырды эм баска эсиртуьвши затларды ишпеек, ана карнында ок Кие Рухка толаяк. **16** Ол Израил халкынынъ коьплерин Раббийге, оьзлерининъ Алласына, кайтараяк. **17** Ол Раббийдинъ алдында Ильястынь рухы эм куваты ман юрип, аталарынынъ юреклерин балаларына бурып, бойсынмаганларда туврашыллардынъ оьларын яратып бараяк, Раббийдинъ алдына аьзирленген халкты салаяк», – деди.

18 Сонда Зекерья маьлекке: «Мен оны неден билермен? Мен картайганман эм хатынымнынъ да йыллары еткен», – деди.

19 Маьлек ога деп яваплады: «Мен Алладынь алдында турувшы Жабраилмен эм сени мен соьйлеспеге, сол куванышлы хабарды сага еткермеге йиберилгенмен. **20** Меним, заманы еткенде, эш толмай калмаяк деген соьзлериме ынанмаганынъ уьшин, сен энди сакав боляксынъ, сол зат толтырылаяк куьнге дейим соьйлемей турааксынъ», – деди.

21 Сол арада халк Зекерьяды саклайтаган эди эм онынъ, Алла уьйиннен шыкпай, калып кеткенине сейирсинетаган эди. **22** Зекерья шыкканнан сонъ,

олар ман соьйлесалмады. Халк Алла уьйинде ога коьринис коьрингенин сезди; ол да оны, тили тыйылганыннан ымлап, анълатты.

²³ Аллага кылынув куьнлери озганнан сонъ, Зекерья уьйине кайтты. ²⁴ Онынъ пишеси Элисабет авыраяклы болды эм оны бес айга дейим халктан ясырды. ²⁵ «Сосындай йылларымда Раббийим мени языксынды, инсанлар арасында меним кемшилигимди тайдырды», – дейтаган эди ол.

Иса Масихтинъ дунияга энеегининъ билдирилуьви

²⁶ Элисабеттинъ карнындагынынъ алтыншы айында Алла Жабраил маьлекти Галилеядынъ Назарет шахарына Даут тукумыннан Юсуп атлы эр мен соьз тавысып турган кызга йиберди. Ол кыздынъ аты Марьем эди. ²⁸ Маьлек ога келгенлей: «Салам, шапагатлы! Раббий сени мен болар †», – деди.

²⁹ Марьемди бу соьзлер саьспеклетти эм ол, бу неди билдирген салам экенин анъламай, ойланды.

³⁰ Ога маьлек: «Коркпа, Марьем, неге десе сен Алладан шапагатлы болгансынъ. ³¹ Энди карнынъда болып, ул табаяксынъ эм Оны Иса деп атаяксынъ. ³² Ол данъклы болаяк, Аллаху-Тааладынъ Улы деп саналаяк. Ога Раббий Алла Онынъ атасы Дауттан калган такты береек; ³³ оьмир оьмирге Якуп тукумынынъ уьстинде патшалык эттиреек эм Онынъ патшалыгынынъ сонъгы куьни болмаяк», – деди.

³⁴ Марьем маьлектен: «Бу кайтип болар, эгер мен энди де эр сынамаганман?» – деп сорады.

³⁵ Ога маьлек: «Кие Рух сага туьсеек, Аллаху-Тааладынъ куьши сени каплап алаяк, сонынъ уьшин тувак кие Бала Алладынъ Улы деп аталаяк. ³⁶ Эне бедев деп саналып турган сага ювык еткен Элисабет те картлыгында ул ман авыраяклы эм ога энди алты ай болаятыр. ³⁷ Алладынъ бир соьзи де куьшсиз калмайды», – деп яваплады.

³⁸ Сонда Марьем: «Мен Раббийдинъ кулыман. Менде сенинъ айтканындай болсын», – деди. Маьлек оннан тайды.

Марьем Элисабетти коьрмеге барады

³⁹ Сол куьнлерде Марьем асыгыслы болып Юдеядынъ тавлы кесегиндеги бир шахарга барды. ⁴⁰ Зекерьядынъ уьйине киргенлей, Элисабет пен саламласты. ⁴¹ Элисабет Марьемнинъ саламын эситкен заманда, онынъ карнындагы аьвлет ойнаклады. Элисабет Кие Рухка толды. ⁴² Ол, давысын коьтерип: «Хатынлардынъ арасында сен муьбарексинъ эм сенинъ карнынъдагы бала да муьбарек! ⁴³ Меним Раббийимнинъ анасынынъ мага сосы келуьви не себептен болды экен? ⁴⁴ Неге болса да, сенинъ саламласув тавысынъ мага еткенде, меним карнымдагы саьбийим куванышлы ойнаклады. ⁴⁵ Ынанганынъ уьшин бактылысынъ,

† «...болар. Хатынлардынъ арасында сен бактылысынъ».

неге десе Раббийдинъ сага билдиргени толтырылаяк», – деди.

⁴⁶ Марьем: «Меним яным Раббийди оьрметлейди.

⁴⁷ Ол Оьз кулынынъ язык аьлин эслегени уьшин коьнъилим Аллага, Куткарувшыма, куванады. Эндиден арбатын мени баьри тукумлар бактылыга санаяклар. ⁴⁹ Неге десе куьдиретли Алла мага уллы ислер этти. Онынъ аты кие! ⁵⁰ Онынъ рагимлиги несилден несилге Ога оьрмет эткенлерге яйылаяк. ⁵¹ Оьз куватынынъ карувын коьрсетти, юреклеринде оьктемли ойлары болганларды шашты. ⁵² Куьшлилерди тактан туьсирди, мазлумларды коьтерди. ⁵³ Ашыкканларды оьз берекети мен тойдырды, ама байларды бир затсыз кайтарып йиберди. ⁵⁴ Ол Оьзининъ кулы Исраилге ярдам этти эм, аталарымызга айтканындай, Ибрагимге, онынъ тувдыкларына оьмир оьмирге этеек рагимлигин эсинде тутты», – деди.

⁵⁶ Марьем Элисабет пен бир уьш ай кадер турганнан сонъ уьйине кайтты.

Яхъя пайхамбардынъ тувувы

⁵⁷ Бала тувак вакыты еткенде, Элисабет ул тапты.

⁵⁸ Раббийдинъ ога уллы рагимлик коьрсеткенин эситип, онынъ кардашлары эм конъысылары оны ман бирге куванатаган эдилер. ⁵⁹ Сегизинши куьнинде балады суьннетлеек аьдет пен йыйылдылар эм ога атасынынъ атын, Зекерьяды, атамага токтастылар, ама баладынъ анасы унамады эм оны Яхъя деп атаягын билдирди.

⁶¹ Ога: «Сенинъ тукумынъда ондай атлы бирев де йокты да», – дедилер.

⁶² Атасыннан, ымлап, онынъ кайтип атаяк болатаганын сорадылар. ⁶³ Зекерья такта тилеп алды да язды: «Онынъ аты – Яхъя». Баьриси де сейирсиндилер. ⁶⁴ Сол саьатлей Зекерьядынъ авызы да, тили де ашылды эм ол, Аллага шуькир айта берип, соьйлеп баслады. ⁶⁵ Олардынъ тоьгерегинде яшаганларды коркув бийледи. Сол болган затлардынъ хабары Юдеядынъ баьри тавлы кесегинде яйылды. ⁶⁶ Эситкенлердинъ баьриси де оны юреклерине салдылар: «Сосы аьвлет ким болаяк экен?» – деп, сейирсинип, сорастылар. Раббийдинъ куваты Яхъя ман бирге эди.

Зекерьядынъ пайхамбарлык соьзи

⁶⁷ Кие Рухка толган Зекерья пайхамбарлык соьзин айтып баслады: ⁶⁸ «Исраилдинъ Алласы Раббийге шуькир болсын! Оьз халкына ярдамга келди эм оны куткарды. ⁶⁹ Оьзининъ кулы Дауттынъ тукумыннан бизге куьшли Куткарувшыды шыгарды. ⁷⁰ Кие пайхамбарларынынъ авызы ман оьмирден бери билдиргениндей, бизди явларымыздан эм баьри коьрип болмайтаганлардынъ колыннан куткарды, ⁷² кие антласувын эскерди, аталарымызга рагимлик этти.

⁷³ Ол атамыз Ибрагимге берген антынша, бизди душпанларымыздын колыннан куткарып, Ога коркувсыз кылынгандай этти; ⁷⁵ соьйтип Онын алдында Ога оьмиримиздин баьри куьнлеринде сыйлылык эм тувралык пан яшамага болаламыз. ⁷⁶ Сен, авьлет, Аллаху-Тааладын пайхамбары деп аталаяксын, неге десе Онын алдында барып, Ога йол аьзирлеексинь. ⁷⁷ Алламыздын халкына Онын рагимлиги мен олардын куьналары кеширилгеннен сонь куткарылув болаягын анълатаяксын. ⁷⁹ Онын рагимлиги мен йогардан тувган Куьн † каранъада эм оьлим куьлеткисинде олтырганларды ярыйка шыгараяк, бизим аякларымызды татымлык йолына бураяк». ⁸⁰ Бала болса оьсе барды, коьньили мен беркиди эм оьзининь Исраил халкы алдына келеек куьнине дейим шоьлде яшады.

Иса Масихтинь тувувы

2 Сол куьнлерде кесарь Августынь буьтин урым ерлериндеги аьдемлер санын язып алув буйырыгы шыкты. ² Сосы язылып алынув Киринийдинь Сирияда тоьрелик суьруьв кезуьвинде биринши эди. ³ Сонынь уьшин баьриси де, аьр ким оьз тувган шахарына, язылмага барды.

⁴ Сондай болып Юсуп та, Даут уьйиннен эм тукумыннан болган себепли, Галилеядынь Назарет шахарыннан, Юдеяга, Дауттынь Бетлехем деп аталатаган шахарына атланды. ⁵ Онда оьзининь соьз тавысып турган хатыны Марьем мен бирге язылмага керек эди. Марьем авыраяклы эди. ⁶ Олар онда барганда, Марьемге бала табув заманы етти. ⁷ Марьем оьзининь Улын, тувнъышын, тапты, Оны боьледи эм отлыкка салды, неге десе конакбайдынь боьлмесинде оларга орын табылмаган эди.

Койшылар ман маьлеклер

⁸ Сол элде далада койшылар оьзлерининь суьруьвлери мен куьзет шыгатаган эдилер. ⁹ Бирден олардын алдына Раббийдинь бир маьлеги туьсти, Раббийдинь нуры оларды ярыйкандырды. Суьруьвшилер бек корктылар. ¹⁰ Ама маьлек оларга: «Коркпанъыз, мен сизге де, баьри аьдемлерге де бек куванышлы ийги хабарды билдирмеге келгенмен. ¹¹ Буьгуьн сизге Даут шахарында Куткарувшы тувды: Ол Раббий Масих. ¹² Мине сизге онынь нышаны: сиз боьленген эм отлыкта яткан балады табаяксыз», – деди.

¹³ Сонь анъламастан маьлекке аспаннынь сансыз маьлеклер аскери келип косылдылар. Олар Аллага шуькир айтып: «Аллаху-Таалага данък, ер уьстинде Онынь разы болган аьдемлерине тынышлык болсын!» – дедилер.

¹⁵ Маьлеклер олардан коькке тайганда, койшылар бир бирлерине: «Бетлехемге бараяк, онда не зат

болганын караяк, Раббий бизге не затты билдирди экен», – деп айттылар. ¹⁶ Олар асыгыслы бардылар да Марьем мен Юсупты эм отлыкта яткан балады таптылар. ¹⁷ Коьргенлеринде, сосы Авьлет акында оларга не зат белгили болганын айттылар. ¹⁸ Эситкенлердинь баьриси де койшылардын айтатаган затларына сейирсине эдилер. ¹⁹ Марьем, болса, сосы соьзлердинь баьриси де коьньилине ювык алып, юрегине салды. ²⁰ Сонь койшылар эситкенлери, коьргенлери эм оларга калай билдирилгени болса, солай ок болганы уьшин Аллады данъклай эм Ога шуькир айта, артларына кайттылар.

Исады Алладынь уьйине аькелдилер

²¹ Сегиз куьн озганнан сонь, Саьбийге суьннет аьдетин этпеге керек заманы еткенде, Ога карында болаяктан алдын маьлек пен билдирилген Иса атты бердилер.

²² Муса пайхамбарга буйырылган Тауратка коьре тазаланув куьнлери оьткенде, балады Ерусалимге, Раббийдинь алдына салмага деп, аькелдилер. ²³ Неге десе, Раббий берген Тауратта белгиленуьвге коьре, аьр бир тувнъыш эр саьбий Раббийге багысланмага керек. ²⁴ Эм Раббий берген Таураттынь билдируьвине коьре курманлыкка эки куьмири ††, яде эки коьгершин балапанды аькелмеге тийисли эдилер.

²⁵ Сол вакытта Ерусалимде Шимон атлы аьдем болган. Ол туврашыл, Аллады сыйлаган эм Исраилге тынышлыкты уьмитлеген эр эди, эм Алладынь Кие Рухы онда эди. ²⁶ Алладынь Рухы ман Ога, Масихти коьрмей, оьлмееги билдирилген эди. ²⁷ Сол куьн Шимон, Кие Рух пан коьньилленип, Алла уьйининь каралдысына барган эди. Ата-анасы Иса Авьлетине, Тауратта буйырылган аьдетти эттиреек болып, аькелген заманда, ²⁸ Шимон оны койнына алды, Аллага шуькир айтып: ²⁹ «Дуныядынь Бийи, Сенинь соьзинь толды; мен, сенинь кулынь, энди тынышлык пан оьлермен. ³⁰ Неге десе энди Сенинь буьтин халклар алдына аьзирлеген куткарувныньды, баска миллетлерге билим ярыгын ашаякты эм Оьз Исраил халкыннынь данъкын шыгараякты коьзим мен коьрдим!» – деди.

³³ Исадынь ата-анасы баласына айтылатаган соьзлерге сейирсиндилер. ³⁴ Сонь Шимон оларга ийгилик тиледи эм баладынь анасы Марьемге: «Сосы Авьлет Исраилде коьплердинь йогарга оьрленуьвине де, коьплердинь тоьмен туьсуьвине де себеп болаяк. Ол шет кагылаяк нышан болаяк. ³⁵ Сенинь оьзининь яныннан да кылыш оьтеек. Соьйтип коьплердинь акылындагы ойлары ашыкланаяклар», – деди.

³⁶ Булайда тагы да Ашер ырувыннан Пануелдинь кызы Ханна пайхамбар да бар эди. Кызлай косылган эри мен тек ети йыл яшаган, а соьле

† Иса Масих.

†† ана коьгершин.

кавдыраган картлыгында эди. ³⁷ Сексен доьрт ясындагы тул хатын оразасы, дувасы ман кешекуьндиз Аллага кылынып, Онынъ уьйининъ каралдысыннан таймайтаган эди. ³⁸ Сол вакытта ол да аьдемлерге ювыклап, Аллага шуькир айтып, Ерусалимнинъ куткарылувын саклайтаганлардынъ баьрисине Саьбийдинъ акында хабарлайтаган эди.

Назаретке кайтув

³⁹ Юсуп пан Марьем Раббийдинъ буйырыгына коьре баьри затларын эттиргеннен сонъ, Галилеяга, тувган шахары Назаретке кайттылар. ⁴⁰ Аьвлет оьсе барды, акылланды, яны беркиди; Алладынь шапагаты Онда эди.

Яс Иса Алла уьйинде

⁴¹ Аьр йыл сайын Онынъ ата-анасы Ерусалимге пасха байрамына баратаган эдилер. ⁴² Ол он эки ясына еткенде, аьдеттегинше, олар тагы да Ерусалимге байрамга келдилер. ⁴³ Байрам куьнлери кутылып, артларына кайтаятырганда Иса Масихтинъ Ерусалимде калганын Онынъ ата-анасы эскермей калдылар. ⁴⁴ Ол баскалар ман бирге келеди деп, ойладылар; соьйтип бир куьнлик йолды оьткеннен сонъ, Оны кардаш-ювыкларынынъ арасыннан излеп басладылар. ⁴⁵ Сонъ, таппаганларында, Оны излей, Ерусалимге кайттылар. ⁴⁶ Уьш куьннен сонъ Исады Алла уьйининъ каралдысында устазлар арасында олтырып, оларды тынълай эм оларга сорап сала турганда, табадылар. ⁴⁷ Оны тынълавшылардынъ баьриси де Онынъ акыллылыгына, берген явапларына сейирсинетаган эдилер. ⁴⁸ Ата-анасы Оны коьргенде аьжейипсиндилер эм Ога анасы: «Балам! Сен бизге булай неге эттинъ? Мине Сенинъ атанъ ман мен Сени излестирип, кайгырып юримиз», – деди.

⁴⁹ Иса: «Мени излемеге сизге неден керек эди? Яде сиз Меним Атамнынъ уьйинде болмага керегимди билмединъизбе?» – деп сорады. ⁵⁰ Ама олар оьзлерине айтылган соьзлерди анъламадылар.

⁵¹ Иса олар ман бирге Назаретке кайтып келди эм оларга бойсынувлы болды. Онынъ анасы болган затлардынъ баьрисин де юрегине салды. ⁵² Иса оьсти эм акыллана барды. Оны Алла да, аьдемлер де суьетаган эдилер.

Яхья пайхамбардынъ увазы

3 Император Тиберийдинъ басшылык этуьвининъ он бесинши йылында, Юдеяда Понтий Пилат тоьрелик суьргенде, Ирод – Галилеяда, кардашы Пилип – Итурея ман Трахонит областинде, а Лисаний – Авилиний еринде тетрарх † болганларында, ² бас дин куллыкшылары Ханан

† бир кыралдынъ доьрт кесегининъ бирине басшылык суьрген патша.

ман Каяпадынъ заманларында, Алла шоьлге Зекерьядынъ улы Яхьяга соьзин туьсирди. ³ Оннан сонъ Яхья Йордан сувы тоьгерегиндеги баьри эллерди айланып, аьдемлерди куьналарынынъ кеширилуьви уьшин тевбеге туьспеге, сувда шомылдырылып тазаланмага †† шақырып юрди. ⁴ Ешя пайхамбардынъ китабында язылган соьзлерине коьре: «Шоьлде шақыратаганнынъ давысы: „Раббийге йол аьзирленъиз, Онынъ алдына йолларды туьз этинъиз! ⁵ Аьр бир оьзен толтырылсын, аьр бир тав эм тоьбешик тоьменленсин, кыйшыклык туьзелсин, кынъыр-шонъкыр йоллар тегисленсин. ⁶ Сонда аьр аьдем Алладынь куткарувын коьреек“, – дейди».

⁷ Яхья оьзине сувда шомылдырылып тазаланмага келген халкка: «Йылан тувдыклары! Сизди келеек шамланувдан кашпага ким уьйреткенди? ⁸ Тевбеге туьскенинъиздинъ тийисли ислерин коьрсетинъиз. Юрегинъизди: „Бизим атамиз Ибрагим“, – деп, юбантып олтырманъиз, неге десе Алла сосы таслардан Ибрагимге балалар курастырмага болаяк. ⁹ Энди балта да тереклер туьбинде ятады: хайырлы емисти аькелмейтаган тереклердинъ кайсысы да кесилип отка тасланаяк», – деди.

¹⁰ Халк оннан: «Аьше, бизге не этпеге керек?» – деп сорастырды.

¹¹ Ол оларга явапка деп хабарлады: «Кимде эки коьйлек болса, сол онынъ бирин болмаганга берсин; кимде ырызкы бар болса, солай ок этсин».

¹² Ясакшылар да сувда шомылдырылып тазаланмага келдилер эм оннан: «Устаз, бизге не этпеге керек?» – деп сорадылар.

¹³ Оларга да: «Сизге буйырылганнан баска бир затты та тилеменъиз», – деп яваплады.

¹⁴ Оннан аскершилер де: «А бизге не этпеге керек?» – деп сорадылар.

«Биревди де ынжынтпанъыз, яладан яла якпанъыз эм оьз кыйынагынъызга канагатланынъыз», – деди Яхья.

¹⁵ Халк уьмитленип саклайтаган эди. Баьрисин де: «Яхья Масих тувылма экен?» – деген ой кызыксындыратаган эди.

¹⁶ Ога Яхья баьрисине еткерип: «Мен сизди сувда шомылдырып тазалайман, ама меннен куьшли Бирев келеятыр, мен Онынъ шарыкларынынъ бавын шешпеге де тийисли тувылман. Ол сизди Кие Рух пан эм от пан тазалай. ¹⁷ Аслык сувырувшы куьрегин колына алган: Оьз ындырын тазалап, бийдайын амбарына йыяяк, а тобанын соьнмес отка таслап куьйдиреек», – деди. ¹⁸ Яхья баска туьрли коьп насихатлар берип, халкка Ийги Хабарды билдирди. ¹⁹ Тетрарх Иродты, оьз кардашынынъ пишеси Иродиадага уьйленгени эм тагы да баска этетаган яманлыклары уьшин Яхья бетлегенде, Ирод буьтин яманлыкларынынъ

†† Инжилде аьдемнинъ сувда шомылдырылганы яньы яшавга киргенин билдиреди.

уьстине тагы да бирин косты: ол Яхъяды тутнакка олтыртты.

Исадынъ сувга шомылдырылувы

²¹ Буьтин халк сувга шомылдырылганнан сонъ, Иса да сувга шомылдырылды. Дува этеятырган вакытында, коьк как ярылып ашылды. ²² Кие Рух Ога коьгершин кебинде туьсти эм аспаннан: «Сен Меним суьйген Улымсынъ, Мен Сага разыман», – деген давыс эситилди.

Исадынъ асылы-тукумы

²³ Иса Оьз аьрекетин баслаганда, отыз ясларына келген эди. Аьдемлер ойлаганларындай, Ол Юсуптынъ улы эди. Юсуп болса Элийдинъ улы,

²⁴ Мататтынъ улы, Левийдинъ улы, Мелхийдинъ улы, Яннаидынъ улы, Юсуптынъ улы,

²⁵ Матитиядынъ улы, Амостынъ улы, Нахумнынъ улы, Эслийдинъ улы, Нагайдынъ улы,

²⁶ Махаттынъ улы, Матитиядынъ улы, Шимийдинъ улы, Юсуптынъ улы, Юдадынъ улы,

²⁷ Йохананнынъ улы, Решадынъ улы, Зерубавелдинъ улы, Шалтиелдинъ улы, Нерийдинъ улы,

²⁸ Мелхийдинъ улы, Аддийдинъ улы, Косамнынъ улы, Элмадамнынъ улы, Эрдинъ улы,

²⁹ Ешудынъ улы, Элиезердинъ улы, Йоримнинъ улы, Мататтынъ улы, Левийдинъ улы,

³⁰ Шимоннынъ улы, Юдадынъ улы, Юсуптынъ улы, Йонамнынъ улы, Элиякимнинъ улы,

³¹ Маладынъ улы, Меннадынъ улы, Мататадынъ улы, Натаннынъ улы, Дауттынъ улы,

³² Ишайдынъ улы, Оведтинъ улы, Боаздынъ улы, Салмоннынъ улы, Нахшоннынъ улы,

³³ Аминадавдынъ улы, Арамнынъ улы, Эсроннынъ улы, Перестинъ улы, Юдадынъ улы,

³⁴ Якуптынъ улы, Исхактынъ улы, Ибрагимнинъ улы, Терахтынъ улы, Нахордынъ улы,

³⁵ Серуктынъ улы, Регудынъ улы, Пелектинъ улы, Эвердинъ улы, Шалахтынъ улы,

³⁶ Кенаннынъ улы, Арпакшадтынъ улы, Самнынъ улы, Нухтынъ улы, Ламехтинъ улы,

³⁷ Метушелахтынъ улы, Ханоктынъ улы, Яредтинъ улы, Махалалелдинъ улы, Кенаннынъ улы,

³⁸ Эноштынъ улы, Шеттинъ улы, Аьдемнинъ улы, а Аьдем болса Алладынъ улы эди.

Исадынъ сыналувы

4 Кие Рух пан савлай бийленген Иса, Йордан сувиннан кайтып келгеннен сонъ, Рухтынъ коьнъиллендируьви мен шоьлликке йиберилди.

² Ибилис шоьлде Оны кырк куьн сынады. Сол заманнынъ ишинде авызында бир зат та болмаган себепли, Иса ахырында ашыкты. ³ Сонда ибилис Ога: «Сен Алладынъ Улы болсанъ, сосы тасларга оьтпек болмага буйыр», – деди.

⁴ Иса ога: «„Аьдем тек бир оьтпек пен яшамаяк“ †, – деп язылган», – деди.

⁵ Ибилис Оны бийик ерге шыгарды, коьз ашып юмганша, Ога дуньядынъ баьри эллерин коьрсетти эм: «Мен Сага солардынъ баьрисининъ уьстинде иеликти де, олардынъ данъкын да берейим, неге десе олар мага тапшырылган эм суьйгениме бермеге болаякпан. ⁷ Сога коьре, эгер Сен мага бас ийсенъ, баьриси де Сеники болар», – деди.

⁸ Сонда Иса Ога: «„Раббий ††: Алланъа бас ий эм тек Ога кылын“, – деп язылган», – деп яваплады.

⁹ Оннан сонъ ибилис Оны Ерусалимге аькелди, Алла уьйининъ бийиклевине салды, Ога: «Сен Алладынъ Улы болсанъ, муннан туьбине атыл.

¹⁰ Аьше: „Алла Сени Оьз маьлеклерине аманат этер, Сени коршаласынлар деп“ ¹¹ эм „Олар, аягынъды таска тийгистпей, Сени колларында аькетеклер“, – деп язылганды да», – деди.

¹² Ога Иса явапка: «„Раббий Алланъды сынама“, – деп те язылган», – деди.

¹³ Оннан сонъ ибилис Исады сынаганын койды, кезуьви келгенге дейим Онынъ касыннан тайды.

Назарет шахардагы синагогта

¹⁴ Кие Рухтынъ куьшин алган Иса Галилеяга кайтты. Онынъ акындагы соьзлер буьтин тоьгерегиндеги ерлерге яйылдылар. ¹⁵ Ол аьдемлерди синагогларда уьйретти эм баьриси де Оны данъклайтаган эдилер.

¹⁶ Иса Назаретке, оьзи оьскен-тербияланган ерине барды. Онда Оьзи, аьдетинше этетаганындай, шабат куьн синагогка келди. Синагогта Иса окымага турды. ¹⁷ Ога Ешай пайхамбардынъ китабын бердилер эм Ол, оны алып ашып, булай язылган ерин табып: ¹⁸ «Раббийдинъ Рухы менде. Ол, Мага май ягып, Мени [юреклери сынганларды сав этпеге] ярлыларга ийги хабар айтпага, есирдегилерге куткарылаякларын, сокырларга коьзлерининъ ашылаякларын анълатпага, эзиетленгенлерди эркинликке шыгармага, Раббийдинъ аьдемлерге разылыгын береек заманын билдирмеге йиберген», – деп окыды.

²⁰ Иса китапты япты да оны синагогтынъ куллыкшысына кайтарды. Синагогтагылардынъ коьзлери Исага тигилген эдилер. ²¹ Сонда Ол тынълавшыларына айтып баслады: «Буьгуьн сизинъ эситкенинъиз бен бу язув толтырылды».

²² Баьриси де Ога разы болдылар. Онынъ авызыннан шыгатаган хайырлы соьзлерине аьжейипсиндилер эм: «Сосы Юсуптынъ улы тувыл ма экен?» – деп соьйлестилер.

²³ Иса оларга: «Элбетте, сиз Мага такпактынъ соьзлери мен айтпага болаяксыз: „Эмлевши,

† бир кесек текстлерде «Аьдем тек бир оьтпек пен тувыл, ама Алладынъ баьри соьзлери мен яшаяк» †† бир кесек текстлерде «Меннен тай, ибилис! Раббий».

оьзинъди оьзинъ сав эт! Булайда, ата юртынъда, сол биз эситкен Капарнаумда эткен затларынъды кайтарып эт“, – дегенди айтпага болаяксыз. ²⁴ Сизге дурысын айтаман: эш бир пайхамбарды да оьз ата юртында хош коьрип йолыкпайдылар. ²⁵ Туьзин айтаман сизге, Исраилде Ильяс пайхамбардынъ заманларында уьш йыл алты айга дейим коьк ябылып, буьтин ерде авыр ашлык болганда, онда тул хатынлар коьп болдылар. ²⁶ Кенем де, Ильяс тек Сидон ериндеги Сарапат шахарында бир тул хатынга болмаса, олардынъ баска биревлерине де йибериленген эди. ²⁷ Исраилде Элиша пайхамбардынъ заманында авыр тери маразы болганлар коьп эдилер, аман да олардынъ ишиннен тек бир сирияшы Наман болмаса, эш бирев де сав болмаган», – деди.

²⁸ Оны эситкенде, синагогтагылардынъ баьриси де ашувга толдылар. Турып, Исады шахардан кувып шыгардылар да шахар орынласкан тавдынъ басындагы ярдан атаяк болдылар. ³⁰ Ама Иса олардынъ ортасыннан оьтти, Оьз йолы ман кетти.

Капарнаум шахарында синагогта

³¹ Иса Галилеядынъ Капарнаум шахарына барды эм шабат куьн халкты уьйретуьвин баслады.

³² Олар Онынъ окувына аьжейипсинетаган эдилер, неге десе Онынъ соьзинде бир куват бар эди.

³³ Синагогта кара куьш бийлеген йинли киси бар эди. Ол бирден давысын коьтерип кышкырды:

³⁴ «Назаретши Иса, калдыр бизди! Сенинъ бизде не ишинъ барды? Бизди аьлек этпегеме келгенсинъ? Сенинъ ким экенинъди билемен. Сен Аллага багысланган Аьдемсинъ!»

³⁵ «Тын!» – деп каты буйырды Иса, – «Шык оннан!» Эм йин кисиди баьрисининъ алдында ерге йыкты, эш бир хаьте де этпей, оннан шыкты.

³⁶ Баьриси сейирсинетаган эдилер эм олар оьз ара бир бирлерине: «Бу не зат окув экен? Ол кара йинлерге иелик пен, куьш пен буйырады эм олар кашып кетедилер!» – деп айта эдилер. ³⁷ Исадынъ хабары тоьгерегиндеги баьри якларга яйылатаган эди.

Иса коьп аьдемлерди сав этеди

³⁸ Иса, синагогтан шыкканнан сонъ, Шимоннынъ уьйине барды. Шимоннынъ кайнанасы сол вакытта безгек пен янып-куьйип авырытаган эди. Исадан ога ярдам этпеге тиледилер. ³⁹ Иса авырганнынъ уьстине ийилди де безгегин тийдырды. Безгектен кутылган хатын, сол саьатлей турды, оларды ас пан сыйлады.

⁴⁰ Куьн кавысып бараятырган вакытта, аьдемлер, кимнинъ кайдай туьрли маразлысы бар болса, соны Исага аькелип басладылар. Ол олардынъ аьр кайсысына да колун тийдирди, баьрин де сав этетаган эди. ⁴¹ Сондайлардынъ коьплириннен, кышкырыклар: «Сен – Алладынъ Улысынъ!» – деп,

йинлер де шыгатаган эдилер. Ама Иса оларга айтпага ызын бермеди, неге десе олар Онынъ Масих экенин биле эдилер.

⁴² Куьн тувганда, Иса шыкты да авлак ерге барды. Аьдемлер Оны излестирдилер. Тапканда, Оны оьзлериннен йибермеек болдылар. ⁴³ Ама Ол халкка: «Мен баска шахарларда да Алла Патшалыгынынъ акында Ййги Хабарды яйып юрмеге тийислимен, неге десе Мен сонынъ уьшин йибериленгенмен», – деди. ⁴⁴ Эм Юдеядынъ † синагогларында уваз айтып юретаган болды.

Иса биринши сокталарын сайлап алады

5 Куьнлердинъ биринде халк Исады курсап алып, Алладынъ соьзин тынъламага йыйылган заманда, Ол Гиннесар коьлдинъ касында тура эди. ² Ол коьл шетинде турган эки кайыкты коьрди. Балыкшылар кайыклардан туьсип, йылымларын ювып туры эдилер. ³ Сол кайыклардынъ бирисине, Шимондыкына, кирди, Шимонга ягадан бираз таймага тиледи; сонъ олтырып, халкты уьйретип баслады. ⁴ Айтып кутылганнан сонъ, Иса Шимонга: «Терен ерине юзип бар да балык ысламага йылымларды тасла», – деп тиледи.

⁵ Шимон Ога: «Устаз! Биз туьн бойы ислеп шыктык, тек бир зат та ыслаялмадык, кенем де, Сенинъ соьзинъди этип, йылымларды таслайым», – деди.

⁶ Соьйтип эткеннен сонъ, олар сансыз балык ысладылар, аьле йылымлары да йыртылып басладылар. ⁷ Баска кайыктагы йолдасларына, келип ярдам этсинлер деп, ымладылар. Олар да келип, кайыкты балыкка толтырдылар. Сонъ олар авырлыктан батып та басладылар.

⁸ Оны коьргенде Шимон Петер, Исадынъ аягына йыгылып: «Раббий, меннен кет, неге десе мен куьналы кисимен», – деди. ⁹ Ол эм онынъ янында болганлардынъ баьриси сол шаклы балык туьскенине сейирсиндилер. ¹⁰ Шимоннынъ йолдасларын, Зебедей улларын Якуп пан Яхъяды да солай ок сейирсинуьв бийледи.

Сонда Иса Шимонга: «Коркпа, буьгуьннен алып сен (балык ыслагандай) аьдемлердинъ коьнъилин авляаксынъ», – деди. ¹¹ Балыкшылар эки кайыкты ягага тартып шыгардылар, баьри затларын калдырдылар да Исадынъ артыннан иердилер.

Иса авыр тери маразлыды сав этеди

¹² Иса шахарлардынъ биринде болганда, авыр тери маразы болган аьдем келди де, Онынъ аягына йыгылды эм ялбарып тиледи: «Бийим, эгер суьйсень, мени тазаламага боларсынъ».

¹³ Иса колун созды, ога тийгистти де айтты: «Суьемен, тазалан». Сол саьатлей оннан маразы тайды.

† бир кесек текстлерде «Галилеядынъ».

¹⁴ Иса ога: «Мунынъ акында биревге де айтпа, тек барып, дин куллыкшысына коьрин, тазаланганынъ уьшин, Муса пайхамбар буйыргандай, курманлык шал. Соны ман аьдемлер алдында сав болганынъды шаатларсынъ», – деп буйырды.

¹⁵ Кенем де Онынъ хабары коьптен коьп халк арада яйылатаган эди. Аьдемлер куйылып, Оны тынълар эм озь маразларыннан эмленер уьшин келетаган болдылар. ¹⁶ Иса болса, авлак ерлерге кетип, Аллага дува этетатаган эди.

Иса Капарнаумда паралич сокканды савартады

¹⁷ Бир куьн Иса уьйрететаган вакытында, Галилея ман Юдеядынъ эм Ерусалимнинъ аьр ерлериннен келген парисейлер мен Таурат устазлары да олтырып турганлай, авырганларды Раббийдинъ Ога берген куьши мен сав этетаган эди. ¹⁸ Мине сонда ким эсе де биревлер паралич соккан маразлыды тоьсеги мен коьтерип келип, уьйге киргистпеге, Исадынъ алдына салмага шалыстылар. ¹⁹ Ама аьдемнинъ коьплигиннен кирмеге йол таппай, уьйдинъ тоьбесине минип, оны аштылар, оннан авырганды тоьсеги мен ортага, Исадынъ алдына туьсирдилер. ²⁰ Иса олардынъ Ога ынанувларын коьрип, сол аьдемге: «Куьналарынъ кеширилген!» – деди.

²¹ Дин аьлимлери мен парисейлер: «Ассылык эткен бу ким экен? Бир Алладан баска куьналарды ким кеширмеге болады?» – деп, озь ара ойластылар.

²² Иса, олардынъ ойлаганларын анълап, оларга явапка айтты: «Акылынъыздан сондай оларды неге оьткересиз?»

²³ Не зат енъил айтпага: „Куьналарынъ кеширилген“, яде „Тур да юр“? ²⁴ Мине солай, сиз билмеге керексиз: Аьдем Улынынъ † ер юзинде куьналарды кеширмеге де куваты бар». Сонъ Ол авырган кисиге: «Сага айтаман, тур, орнынъды алып, уьйинъе кайт», – деди.

²⁵ Эм ол сол саьатлей турды, олардынъ алдында яткан орнын алды, Аллады данъклап, уьйине кайтып кетти. ²⁶ Баьриси де сейирсиндилер, Аллады данъкладылар эм коркувга туьсип: «Биз буьгуьн кайдай кужырлы ислерди коьрдик!» – деп айттылар.

Левий (Матай) Исадынъ сокталарына косылады

²⁷ Оннан сонъ Иса тыска шыкты эм ясак йыйылатаган ерде олтырган Левий атлы ясакшыды коьрди, ога: «Меним ызымнан кел», – деди. ²⁸ Эм Левий, болганын калдырып, турды да Онынъ ызыннан барды.

† Иса Масих.

²⁹ Левий оьзининъ уьйинде Исага сыйлав зияпет этти, зияпетке коьп ясакшылар да, баскалар да бирге йыйылдылар, ас-сув ишип олтырдылар.

³⁰ Парисейлер мен дин аьлимлери соьйлесип, Исадынъ сокталарына: «Сиз не уьшин ясакшылар эм куьналылар ман бирге еп-ишип олтырасыз?» – дедилер.

³¹ Иса оларга явапка: «Савлыгы болганларга тувыл, а маразлыларга эмлевши керек болады.

³² Мен туврашыл деп саналганларды тувыл, а куьналыларды тевбеге шакырмага келгенмен», – деди.

Ораза акында сорав

³³ Олар Исага: «Яхъядынъ сокталары да, парисейлердики де, тез-тез ораза тутып, дува этедилер, а Сеникилер неге еп-ишип турадылар?» – дедилер. ³⁴ Оларга Иса: «Киев тенълерининъ касында турганда, онынъ тойында оларга, ораза тутынъыз деп, буйырмага боларсызба? ³⁵ Ама киевди олардынъ арасыннан айыраяк куьн де келеек, сонда, сол куьнлерде олар ораза тутарлар», – деп яваплады. ³⁶ Оны ман бирге Иса оларга таварых айтты. «Эш бирев де янъы кийиминнен ямавлык йыртып алып эски кийимине ямамайды. Ямаса, ол янъы кийимин де йыртар, эски кийимине де ямавга ярамас. ³⁷ Бирев де яс шагырды эски тулыкларга куймайды. Куйса, яс шагыр тулыкларды тесер, оьзи де агып тоьгилер, тулыклар да аьлек болар. ³⁸ Йок, яс шагыр янъы тулыкка куйылмага тийисли болады ††. ³⁹ Эш бирев де эски шагырды ишкенде, янъы шагыр тилемес, неге десе: „Эски шагыр – ийги“, – деп айтар», – деди.

Шабат куьн акында сорав

6 Бир шабат куьн Иса эгин эгилген ызанлар ман оьтип бара эди. Онынъ сокталары бийдай масакларын юлкып, аяларында уйкалап, асын ашап бара эдилер. ² Парисейлердинъ бир кесеклери: «Сиз шабат куьнинде этилмеге тийисли болмаганды неге этесиз?» – дедилер.

³ Иса оларга явапка: «Дауттынъ оьзи эм онынъ йолдаслары ашыкканда не эткенин окымагансызба? ⁴ Ол Алла уьйине кирип, онда салынган оьтпеклерди алып ашады эм оьзи мен йолдасларына да берди. А сол оьтпеклерди ашамага тек дин куллыкшыларына тийисли», – деди. ⁵ Сонъ: «Аьдем Улы – шабат куьннинъ де Иеси», – деп косты.

Иса колы курыганды сав этеди

⁶ Баска бир шабат куьнинде Иса синагогга, халкты окытайым деп, барды. Сонда онъ колы курыган бир аьдем бар эди. ⁷ Дин аьлимлери мен парисейлер Исады шуьшлемеге сылтав излейтаган

†† «...болады. Сонда олар экеви де сакланар».

эдилер, сонынъ уьшин шабат куьн эмлерме экен деп, сынап, анъылып турдылар. ⁸ Иса, олардынъ ниетлерин биле турганлай, колы курыган аьдемге: «Тур да ортага шык», – деди. Ол, турып, алдыга шыкты.

⁹ Сонда Иса оларга айтады: «Мен сизден бир затты сорайым: Не этпеге керек шабат куьн? Яманлык па, яде яхшылык па? Янды куткарув ма, яде оны йойтув ма? †» ¹⁰ Олардынъ баьрисине карап алды да колы курыган кисиге: «Колынъды соз!» – деди. Аьдем айтканындай этти: онынъ колы сав болды. ¹¹ Олар, акылсыздай, ашувландылар эм оз ара, Иса ман не зат этеек экен деп, соьйлестилер.

Исадынъ он эки элшиси

¹² Сол куьнлерде Иса тавга, дува этер уьшин, коьтерилди де туьн бойы Аллага дува эте турды. ¹³ Эртеси куьн, Оьзининъ сокталарын шакырып, олардынъ арасыннан он экисин сайлап алды да оларга элши деген атты берди. ¹⁴ Иса Оьзи Петер деп атайтаган Шимонды эм онынъ тувган кардашы Эндрейди, Якупты эм Яхъяды, Пилипти эм Барталмайды, ¹⁵ Матайды эм Томады, Алпай улы Якупты эм Зилот атлы Шимонды, ¹⁶ Якуп улы Юдады эм сонъында кыянатшы болган Юда Искариотты айырды.

¹⁷ Иса олар ман бирге тавдан туьсти, бир тегис ерде токталды. Онда Онынъ коьплеген сокталары, Юдеядан, Ерусалимнен, денъиз ягадагы Тир мен Сидон ерлериннен келген коьп халк туры эдилер. ¹⁸ Олар Оны тынъламага эм озьлерининъ маразларыннан айырылмага келгенлер. Солай ок кара йинлердинъ азабын шегетаганлар да савартылдылар. ¹⁹ Исадан шыгатаган куьш баьрисин де савартатаган себепли, буьтин халк Ога коллары ман тиймеге амал излейтаган эди.

Ийги тилеклер эм каргыслар

²⁰ Иса сокталарына коьз атып: «Пакрылар бактылы, неге десе Алла Патшалыгы сизики.

²¹ Энди ашыкканлар бактылы, неге десе сиз тойдырылаясыз. Соьле йылайтаганлар бактылы, неге десе куьлеекисиз.

²² Аьдем Улы уьшин сизди коьрип болмасалар, сизди ямагатынъыздан айырып тасласалар, азарлап, сизинъ атынъызды наьлетлеселер де, сиз бактылысыз.

²³ Солай болган куьн куванынъыз эм шатланынъыз, неге десе коькте сизинъ савганъыз уьйкен! Сизди коьрип болмаганлардынъ аталары да пайхамбарлар ман тап солай этетаган эдилер.

²⁴ Керисинше, байлар, сизге – кайгы, неге десенъиз сиз энди озь юбанышынъызды алгансыз.

²⁵ Кайгы – сизге, энди тойганларга, неге десе ашлыкта калаясыз. Кайгы – сизге, энди

куьлгенлерге, неге десе, йылап, сонъ сыйыт этеекисиз.

²⁶ Кайгы – сизге, эгер баьри халк сизге аьруьв айтса, тап солай аталары да ялган пайхамбарлар акында айтатаган эдилер.

Душпанларынъызды суьйинъиз

²⁷ Тек сизге, Мага тынълаганларга, айтаман: душпанларынъызды суьйинъиз, сизди коьрип болмаганларга ийгилик этинъиз. ²⁸ Сизди каргайтаганларга ийгилик тиленъиз, сизди корлайтаганлар уьшин дува этинъиз. ²⁹ Сизинъ бир ягынъызга сокканга экиншисин де тутынъыз; абанъызды алаятырганга коьйлегинъизди де алмага тыювлык этпенъиз. ³⁰ Сизден тилейтаганнынъ кайсысына да беринъиз эм сизикин алганнан артына кайтарувды излеменъиз. ³¹ Аьдемлер сизге калай этпеге керегин суьетаган болсанъыз, сиз де оларга солай ок этинъиз.

³² Эгер сизди суьйгенлерди суьетаган болсанъыз, ога не муьсирев бар? Неге десе куьналылар де озьлерин суьетаганларды суьедилер. ³³ Эгер сизге ийгилик эткенлерге, сиз де яхшылык этсенъиз, ога не муьсирев бар? Неге десе куьналылар де солай ок этедилер. ³⁴ Эгер бергенлеринънен кайтармага уьмитленип борышкага беретан болсанъыз, сонынъ уьшин не муьсирев? Неге десе куьналылар де озьлериндейлерге борышкага, сол кадер ок алар уьшин бердилер. ³⁵ Сиз душпанларынъызды суьйинъиз эм ийгилик этинъиз, борышкага да, артына бир затты та сакламай, беринъиз; сонда сизинъ савганъыз уьйкен, сиз Аллаху-Тааладынъ уллары боларсыз, неге десе Ол икрамсызларга да, огырсызларга да солай ок рагимли. ³⁶ Атанъыз рагимли болгандай, сиз де рагимли болынъыз.

Баскаларды терислеменъиз

³⁷ Терислеменъиз, сиз де терисленмессиз, айыплананъыз эм айыпланмассыз; кеширинъиз эм кешируьвли боларсыз. ³⁸ Беринъиз, сизге де берилер: берекетли, мол оьлшем мен уьйилип, сыпланып, сизинъ кушагынъызга куйылар, неге десе кайдай оьлшем мен оьлшесенъиз, солай ок сизге де оьлшенер», – деди.

³⁹ Иса оларга тагы да бир таварыхты айтты: «Сокры сокрыды етип юерме экен? Экеви де шонъкырга атылмасларма? ⁴⁰ Соктасы оьзининъ устазыннан йогары тувыл, а толы окувлы болганнан сонъ, кайсысы да устазындай боляк.

⁴¹ Оьзининъ коьзинъдеги баганады сезбей, (иман) кардашынънынъ коьзиндеги шоьпке неге карайсынъ? ⁴² Не де сен озь коьзинъдеги баганады коьрмей кардашынъа: „Кардашым, бер, мен коьзинъдеги шоьпти шыгарайым“, – деп, кайтип айтарсынъ? Эй, экиюзли! Энь алды ман коьзинъдеги баганады шыгар, сонъ кардаштынъ

† «...йойтув ма?» Олар уьндемей эдилер».

коьзиндеги шоьпти калай шыгармага болаягын коьрерсинь.

Терек эм емислер

⁴³ Яман емис беретанган яхшы терек болмайды эм де ийги емис аькелетаган яман терек йок. ⁴⁴ Кайдай терек те емисиннен танылады, неге десе коьгем теректен ынжыр йыйылмас эм ийтбурыннан юзим алынмас. ⁴⁵ Огырлы аьдем юрегинде йыйылган яхшылыктан яхшылык шыгарады; ама огырсыз аьдем юрегинде йыйылган яманлыктан яманлык тувдырады, неге десе онынъ авызы юрегиндегин айтады.

Эки негиз

⁴⁶ Сиз неге Мени, „Раббий, Раббий“ деп, атайсыз, ама Меним айтканларымды этпейсиз? ⁴⁷ Мага келип, Меним соьзлерим ди тынълаган эм оларды толтырган аьр аьдем кимге усаганын айтайым: ⁴⁸ Ол терен казганнан сонъ, негизин тас уьстине калап, уьй салган курувшыга усайды: сонынъ уьшин, сув тасыганда уьйге келип соьгылса да уьйди коьзгалталмайды, неге десе ол яхшы каланган †. ⁴⁹ Тынълап, ама айтылганды этпеген аьдем болса уьйин туьпсиз ер уьстине калаган аьдемге усайды: негизсиз уьй, сув келип сокканлай, опырап кетеди. Ондай уьйдинъ опыравы уллы болады».

Урым юзбасшысынынъ ыргаты сав болады

7 Иса Оьзин тынълайтаган халкка соьзлерин айтып кутылганнан сонъ Капарнаумга барды. ² Онда бир урым юзбасшысынынъ баалаткан ыргаты оьлим аьлге етип авырийтаган эди. ³ Исадынъ акында эситкенлей, Ол ювыт аксакалларын, ыргатын сав этпеге келерме экен деп, тилетип йиберди. ⁴ Аксакаллар Исага келип: «Бу аьдем ярдам этуьвинъе тийисли. ⁵ Ол халкымызды сьуети, биз уьшин синагог та салдырган», – деп, ялбарып тиледилер. ⁶ Иса олар ман барды. Уьйге етпеге бираз калганда, алдыларына юзбасшы досларын йиберип, Ога: «Кыйналма, Бийим, Сен меним уьйиме кирмеге мен тийисли тувылман. ⁷ Сонынъ уьшин мен Сага баралмаганым да, неге десе оьзимди ога тийисли тувылдай коьрдим. Тек бир соьз айтсанъ, ыргатым сав болар. ⁸ Мен оьзим де баскаларга бойсынган аьдеммен, меним колымда да аскершилер бар. Олардынъ бирисине: „Кет“, – десем, кетеди; баскасына: „Кел“, – десем, келеди; ыргатыма: „Муны эт“, – десем, ислейди», – деп айттырды. ⁹ Иса, оны эситкенде, сейирсинди эм Оьзининъ артыннан келетаган халкка бурылып: «Сизге айтаман, сосындай иманды Мен Исраилде де

† бир кесек текстлерде «онинъ негизи тас уьстине каланган».

таппаганман», – деди. ¹⁰ Йиберилгенлер, кери уьйге кайтканда, ыргатты сав-эсен таптылар.

Тул хатынынъ улынынъ тирилуьви

¹¹ Оннан сонъ тез арадан Иса Наин деп аталган шахарга кетти эм Оны ман сокталары да, коьп халк та биргесине бардылар. ¹² Ол шахар капысына янасып келген вакытта, булайда оьликти шыгараятыр эдилер. Ол анасынынъ ялгыз улы эди, ана оьзи де тул хатын эди. Шахардан шыгатаган коьп халк та сол хатын ман бирге бара эди. ¹³ Раббий хатынды коьргенде языксынды эм ога: «Йылама!» – деди.

¹⁴ Ювыклай берип, шапырашка колын тийгистти; оны коьтерген аьдемлер токталдылар эм Иса: «Йигит, сага айтаман, тур!» – деп буйырды. ¹⁵ Оьлик коьтерилди, олтырды эм соьйлеп баслады. Иса оны анасына кайтарды.

¹⁶ Сонда баьрисин де коркув бийледи. Олар Аллады данъклап: «Бизим арамыздан уллы пайхамбар шыкты!» эм «Алла Оьз халкына ярдам этпеге келди!» – дедилер. ¹⁷ Исадынъ хабарлары буьтин Юдеяга эм онынъ тоьгерегиндеги ерлерге яйылдылар.

Исадынъ Яхъя пайхамбарга явабы

¹⁸ Яхъядынъ сокталары ога сол затлардынъ баьрисин билдирдилер. ¹⁹ Сонда Яхъя сокталарынынъ экевин шақырып: «Сол келмеге тийисли Сенсинъ ме, яде баскады сакламага керекпе?» – деп, соратып, Исага йиберди.

²⁰ Олар Исага келип: «Шомылдырувшы Яхъя бизди Сага, сол келмеге тийисли Сенсинъ ме, яде бизге баскады сакламага керекпе деп, соратып йиберген», – дедилер.

²¹ А сол вакыт Иса коьплерди маразларыннан, сыржавларыннан эм кара йинлерден сав этетаган эди, коьплеген сокырлардынъ да коьруьвин кайтаратаган эди. ²² Яхъядынъ сокталарына явапка: «Барынъыз, коьргенлеринъизди эм эситкенлеринъизди Яхъяга айтынъыз: сокырлар коьз ашадылар, аксаklar юредилер, авыр тери маразлылар авырувларыннан тазаланадылар, санъыравлар эситедилер, оьлгенлер тириледилер эм пақырларга ийги хабар билдириледи. ²³ Ким Мага шекленмейди, сол – бактылы», – деди.

²⁴ Иса, Яхъядынъ элшилери кеткеннен сонъ, халкка Яхъя акында айтып баслады: «Сиз шоьлге не зат коьрмеге баргансыз? Ел мен шайкала турган камысты ма? ²⁵ Йок! Сиз неди коьрмеге баргансыз? Юмсаk кийимди кийген аьдемди ме? Тек ярасык кийинетаганлар эм мол яшайтаганлар патша сарайларында боладылар. ²⁶ Сиз сонда неди коьрмеге баргансыз? Пайхамбарды ма? Аьше, сизге айтаман, пайхамбардан да уллыды. ²⁷ Онынъ акында булай язылган: „Мине Мен хабаршымды Сенинъ алдынъа йибереятырман, ол Сага йол

аьзирлеек".²⁸ Сизге айтаман, хатынлардан тувганлар арасында Яхъядан уллырак йок. Ама Алладынь Патшалыгында энъ кишкейи оннан уйкен».

²⁹ Яхъядынъ колы ман сувга шомылдырылып тазаланган баъри халк, ясакшылар да ишинде болып, Исадынъ союзлерин эситип, Алладынь аьдиллигин данъкладылар.³⁰ Парисейлер мен Таурат аьлимлери болса Яхъядынъ колы ман сувга шомылдырылып тазаланмага унамаган, Алладынь оларга буйырганын кери каккан эдилер.

³¹ Сонда Иса: «Сосы несил аьдемлерди ким мен тенълестирейим? Олар кимге усайдылар?» – деди.

³² «Олар базар майданында олтырып, бири бирине: „Биз сизге сыбызгы тарттык, а сиз бийимединъиз; кайгылы йырлар йырладык, а сиз йыламадынъыз“, – деп кышкыратаган балалардай.

³³ Шомылдырувшы Яхъя келди, не оьтпек емейди, не шагыр ишпейди, а сиз: „Ол йинли“, – дейсинъиз.

³⁴ Аьдем Улы келди, ашайды эм ишеди, а сиз: „Мине ас ашамага, шагыр ишпеге суьювши, ясакшылардынъ эм куьналылардынъ досы!“ – дейсинъиз.³⁵ Ама акыллылыктынъ тувралыгы буютин аьвлетлеринде коьринеди».

Исадынъ аягына май яккан хатын

³⁶ Парисейлердинъ биреве Исады аска шакырды. Иса онынъ уьйине барды, сыпыра янында оьз орынын алды.³⁷ Сол вакыт ол шахардынъ бир куьналы хатыны, парисей уьйинде Исадынъ олтырганын билгенде, ак мермер савыт пан аьрув ийисли май алып келди.³⁸ Ол Исадынъ аягынынъ касына ювыклап турды эм, йылап, коьзяслары ман Онынъ аякларын ювды, сонъ оьз шашы ман суьртти, оларды оьпти, ийисли-коькыслы майды ягып баслады.³⁹ Исады шакырган парисей оны коьргенде, оьзи оьзине: «Эгер бу Аьдем уьшини мен де пайхамбар болса, Ол Оьзине ким эм кайдай кыскаклы ябысатаганын билер эди: хатын – куьналы ды», – деди.

⁴⁰ Сонда ога карап, Иса: «Шимон, Мен сага айтаягым бар», – деди.

«Айт, Устаз», – деди Шимон.

⁴¹ «Эки аьдем бир ок иесине борышлы болганлар, – деп баслады Иса соьзин. – Бири бес юз динар тийисли, а экиншиси – элли.⁴² Тек, олардынъ тоьлемеге бир затлары да болмаган себепли, экевине де борышларын кеширеди. Айтшы, экевининъ кайсысы оны бек суьер экен?»

⁴³ Шимон: «Меним ойыма коьре, кимге коьбирек борышы кеширилген – сол», – деп яваплады.

«Сен дурыс ойлайсынъ», – деди Иса.⁴⁴ Сонъ Иса хатынга карады да Шимонга айтты: «Коьресинъме сен бу хатынды? Мен сенинъ уьйинъе келдим, сен Меним аягыма сувды да бермединъ. Бу хатын болса коьзяслары ман Меним аягымды ювды эм шашлары ман суьртти.⁴⁵ Сен саламласканда Мени оьппединъ, а ол, Мен бу ерге келгенли, аягымды

оьпкенин токтатпайды.⁴⁶ Сен Меним басыма зейтун майын да якпадынъ, а ол аягыма да ийисли-коькыслы майды ягады.⁴⁷ Сол себептен сага айтаман: онынъ коьп куьналары кеширилгени уьшин ол соьйтип суьйимин коьрсетеди. А кимге аз кеширилетаган болса, сол аз суьеди».

⁴⁸ Хатынга да: «Сенинъ куьналарынъ кешириледи», – деди.

⁴⁹ Иса ман олтырган аьдемлер ишлериннен: «Куьналарды да кеширетаган Бу ким болды?» – дейтаган эдилер.

⁵⁰ Иса болса хатынга: «Сенинъ ынанувынъ сени куткарды тынышлык пан бар», – деди.

Исага иерген хатынлар

8 Оннан сонъ Иса, уваз айтып, Алла Патшалыгынынъ акында Ийги Хабарды билдирип, шахарлар ман эллерде айланды. Он эки элшиси де Оны ман бирге эди.² Солай ок кара йинлерден куткарылган эм авырувларыннан савартылган кайбир хатынлар да Иса ман бирге бара эдилер: ишиннен ети йин шыккан магдалашы Марьем,³ Иродтынъ уьйин юргистетаган Хузадынъ пишеси Йоханна ман Сусанна эм коьплеген баска туьрли хатынлар. Олар Иса ман эшилерининъ исине оьзлерининъ мал-муьлккери мен ярдамласатаган эдилер.

Эгинши акында таварых

⁴ Баъри шахарлардынъ яшавшыларыннан келип, Онынъ касына коьп халк йыйылган заманда, Иса таварых айтып баслады:⁵ «Эгинши урлыгын шашпага шыгады. Ол шашатаган вакытта, урлыклардынъ бир кесеги, йол бойына туьсип, тапталады. Коьктинъ куслары оларды шоьплейдилер.⁶ Баска урлыклар таслыкка туьседилер. Олар шыксалар да сувсыз болган себепли курыйдылар.⁷ Оьзге урлыклар шоькирли коьгемлик арасына туьседилер, тек коьгемлик оьсип, туьртип шыккан оьсимликлерди басып кояды.⁸ Баска урлыклар ийги топыракка туьседилер де тизилип тувадылар эм шашылганыннан юз кайта коьп онъыс бередилен». Муну айтканнан сонъ: «Тынълаяк болган тынъласын!» – деди.

Таварыхтынъ маьнеси

⁹ Исадынъ сокталары Оннан: «Бу таварых неди билдиреди?» – деп сорадылар.

¹⁰ Иса: «Сизге Алла Патшалыгынынъ сырлары ашылган. А баскаларга таварыхлар ман айтаман, неге десе олар карасалар да коьрмейдилер, тынъласалар да анъламайдылар», – деп яваплады.¹¹ «Мине таварыхтынъ маьнеси: урлык – ол Алла Соьзи.¹² А йол шетине туьскен урлыклар – олар соьзди эситуьвшилер, ама сонъыннан ибилис келеди, олар ынанып куткарылмасын деп,

юреклериннен соьзди алып кетеди. ¹³ А таска туьскенлери – олар соьзди эситип, куванып кабыл этуьвшилер, ама куьшли тамырсыз болганыннан, ынанувлары кесек заманга етип, сынав вакытта иманнан шыгатаганлар боладылар. ¹⁴ А шоькирли коьгемликке туьскенлери – соьзди эситуьвшилер, ама оьз йоллары ман кеткенде, кайгы, байлык, яшав завкы ман алданып бастырыладылар эм онъыс бермейдилер. ¹⁵ Ийги топырактагылар, болса, олар соьзди эситкеннен сонъ, оны огырлы эм алал юректе саклап, туьзимлик пен онъыс беруьвшилер.

Орнына салынган майшырак

¹⁶ Бирев де майшыракты савыт пан бастыраяк яде орындык астына салайк болып яндырмайды. Оны, уйге киргенлер ярык коьрсин деп, шыраксалгышка саладылар. ¹⁷ Белгили болмаяк ясыртын зат йок эм, билинмей, тыска шыкпай калайк сыр болмайды. ¹⁸ Сонынъ уьшин эситкенлеринъиздинъ уьстиннен ойланынъыз. Кимде (билим) бар, сога (коьбирек) берилер, ама кимде йок, соннан болайк деп ойланганы да тартылып алынар».

Исадынъ анасы ман кардашлары

¹⁹ Исага анасы ман кардашлары келдилер. Ама халк коьп болган себепли, олар Онынъ касына баралмадылар. ²⁰ «Ананъ ман кардашларынъ тыста Сени коьреек болып турадылар», – деп билдирдилер. ²¹ Иса оларга: «Меним анам эм кардашларым – Алла соьзин тынълавшылар эм оны толтырувшылар», – деп яваплады.

Давыл тынды

²² Бир куьн Иса Оьзининъ сокталары ман кайыкка олтырды да: «Коьлдинъ аргы ягына оьтеек», – деди. ²³ Юзип бараятырганда, Иса уйклап кетти. Коьлде ел эсти, куьшли давил коьтерилди. Кайыкка сув куйылып баслаганда, олар кавыфлы аьлге туьстилер. ²⁴ Сокталары Онынъ янына келип: «Насихатшы, насихатшы! Аьлек болаятырмыз!» – деп уянттылар. Иса турды, елди де, сувдынъ толкынласувын да тыйдырды. Давыл ятысты эм тыныклык энди.

²⁵ Сонъ Иса сокталарына: «Сизинъ иманынъыз кайда ды?» – деди.

Олар, коркып эм хайранланып, бир бирлерине: «Бу ким экен? Ол елге де, сувга да буйырады, эм олар Ога бойсындылар!» – деп айттылар.

Гераса еринде йинлиди савартув

²⁶ Олар Галилеяга карсы орынласкан Гераса † кыралына юзип келдилер. ²⁷ Иса ягага шыккан заманда, Оны шахар яшавшыларыннан бирев йолыкты. Ол, коьптен бери йинли болып, кийим де

† бир кесек текстлерде «Гадара».

киймей, уьйде де яшамай, кабыр дорбынларында туратаган эди. ²⁸ Ол Исады коьргенлей, Онынъ алдына йыгылды да куьшли давысы ман кышкырды: «Сен меннен не зат излейсинъ, Иса – Аллаху-Тааладынъ Улы? Сеннен тилеймен, азаплама мени!» – деди. ²⁹ Иса кара йинге бу аьдемнен шыкпага буйырды. Неге десе кара йин ога коьп кере ябысатаган эди. Сонынъ уьшин ога шынжыр-бугавларды байлап, ыслап туратаган эдилер, кенем де ол шынжыр-бугавларды уьзип йин мен шоьлге кувылатаган эди.

³⁰ Иса оннан: «Атынъ калай?» – деп сораганда, ол: «Легион», – деп яваплады, неге десе онынъ ишине сол кадер йинлер кирген эдилер. ³¹ Йинлер Исадан, бизди туьпсиз опкынга йиберме деп, ялбарып тиледилер.

³² Сол ерде тавда уьйкен донъыз суьруьви отлайтаган эди. Йинлер Исадан сол донъызларга кирмеге ызын беруьвди тиледилер. Оларга ызын берилгенде, ³³ сол аьдемнен шыгып, донъызларга кирдилер де, суьргини мен ярдан коьлге атылып, баттылар.

³⁴ Суьруьвшилер болган ислерди коьрдилер, шабып барып, шахарга эм авылларга хабарладылар. ³⁵ Аьдемлер, болган затты коьреек болып, шахардан шыктылар да Исага ювыклап келдилер. Ишиннен йинлери шыккан аьдемнинъ кийинип, эсин йыйып, Исадынъ аягында олтырганын коьргенде корктылар. ³⁶ Болган затка шаат болганлар оларга йинлидинъ калай сав болганын айттылар. ³⁷ Сонда Герасадынъ тоьгерегинде яшаган буьтин халк Исадан олардынъ ериннен кетпеге тиледилер, неге десе оларды уьйкен коркув бийлеген эди. Ол артына кайтпага кайыкка олтырды.

³⁸ Йинлериннен айырылган аьдем: «Оьзинъ мен бирге мени де алып бар», – деп тилегенде, Иса оны: ³⁹ «Бар, уьйинъе кайт эм Алла сага не эткенин айт», – деп йиберди. Ол кетип, буьтин шахарда Иса ога не эткенин айтып айланды.

Иса кызды тирилтеди, хатынды савартады

⁴⁰ Иса артына кайтканда, Оны халк хош коьрип йолыкты, неге десе Оны баьриси де саклай эди.

⁴¹ Сонда синагогтынъ басшысы Яир деген аьдем келди эм Исадынъ аягына йыгылып, Оннан уьйине келмеге тиледи. ⁴² Неге десе он эки ясларындагы ялгыз кызы оьлим аьлде эди.

Иса онынъ уьйине бараятырганда, халк тоьгерегинде уьймелестилер. ⁴³ Он эки йылдан бери кан тасувдан кыйналган, буьтин байлыгын эмлевшилерге зыраф этип берген, ама сав болалмаган бир кыскайклы да Исадынъ артыннан барып, Онынъ абасынынъ этегине колын тийгистти. Сол саьатлей онынъ кан тасувы токталды.

⁴⁵ «Ким Мага тийип кетти?» – деп сорады Иса.

Баърисиде: «Тиймедик!» – дегенде, Петер эм оны ман бирге болганлар: «Насихатшы! Тоъгерегинънен халк уыймелеседи эм кыстырады, а Сен: „Мага ким тийди?“ – деп, айтасын!» – дедилер.

⁴⁶ Ама Иса: «Ким ди бирев мага тийгенде, Мен Оъзимнен шыккан куъшти сездим», – деди.

⁴⁷ Соңда хатын, энди билинмей калмаягын коърип, касына ювыклады да, калтырап, Онынъ аягына йыгылды эм буътин халк алдында не себептен Ога колын тийгисткенин эм сол сабатлей сав болганын ашык айтты. ⁴⁸ Соңда ога Иса: «Кызым †, иманынъ сени куткарды. Тынышлык пан бара бер», – деди.

⁴⁹ Иса соъйтип соъйлей турганнынъ арасында, синагог басшысынынъ уыйиннен бирев келип, басшыга: «Кызынъ оьлди, энди Устазды кыйнама», – деди.

⁵⁰ Ама Иса, муны эситип, Яирге: «Коркпа, тек ынан, куткарылаяк», – деди.

⁵¹ Уыйге келгенде, Иса Оъзи мен тек Петерден, Яхъядан, Якуптан эм кыздынъ атасы ман анасыннан баска биревди де киргистпеге унамады.

⁵² Баърисиде кыз уьшин йылап, сыйыт этетаган эдилер. Ама Иса: «Йыламанъыз, ол оьлмеген, тек уйклайды», – дегенде, ⁵³ аьдемлер, кыздынъ оьлгенин билген себепли, Ога куълип коьдылар.

⁵⁴ Ол, кыздынъ †† колыннан ыслады да: «Тур, кызалак!» – деп, давысын коьтерди. ⁵⁵ Кыздынъ яны келди, ол сол сабатлей турды. Иса ога ашамага бир зат бермеге буйырды. ⁵⁶ Кыздынъ ата-анасы сейирсиндилер. Иса оларга, болган затты биревге де айтпанъыз деп, буйырды.

Иса он эки соктасын халкка йибередиди

9 Иса он эки соктасын шақырып, оларга буътин йинлерди енъмеге, авырувларды савартпага куъш эм куват берди. ² Сонъ оларды Алла Патшалыгын халкка билдирмеге эм маразлыларды сав этпеге йиберди. ³ Оларга: «Йолга бир зат та алманъыз: не таяк, не артпак, не оьтпек, не акша. Коьйлегинъиз де эки кат болмасын. ⁴ Кайдай уыйге кирсенъиз де, сонда калынъыз эм оннан йолга шыгынъыз. ⁵ А эгер сизди кабыл этпеселер, сол шахардан кетинъиз, оларга карсы болганынъызды шаатлап, аякларынъыздынъ табаныннан шанъды да кагып калдырынъыз», – деп насихатлады. ⁶ Сокталар элден элге юрип, аьр ерде де Ййги Хабарды билдирдилер эм авырганларды саварттылар.

Иродтынъ юреги тынышлык таппайды

⁷ Болганлардынъ хабары тетрарх Иродка да етти. Эм ол адасты-састы, неге десе кайбиревлер: «Бу Аьдем – оьлилерден тирилген Яхъя», – дедилер.

† бир кесек текстлерде «Таъвекеллен, кызым». †† бир кесек текстлерде «баърисин тыска шыгарды эм кыздынъ».

⁸ Баска биревлери: «Ильяс келген», оьзгелери болса: «Бурынгы пайхамбарлардынъ биреви тирилген», – деп соъйлейтаган эдилер. ⁹ Ирод: «Яхъядынъ басын кескен эдим. Бу ким экен? Эситетаган хабарларым не?» – деп, Исады коьрмеге амал излестирди.

Иса бес мынъ аьдемди тойдырады

¹⁰ Элшилери кайттылар, Исага оьзлерининъ не эткенлерин хабарладылар. Иса оларды Оъзи мен айырым бир авлак ерге, Бетсайда деген шахардынъ шетине, далага аькетти. ¹¹ Ама халк муны анълаганда Онынъ артыннан иерди. Иса олар ман Алла Патшалыгы акында соъйледи, маразларыннан эмленмеге кереги болганларды сав этти.

¹² Куън оьтип, кас караланып баслаганда, он эки соктасы Онынъ касына келди эм Ога: «Халкты йибер, тоъгеректеги эллерге барып, оьзлерине азык эм конакбай тапсынлар; неге десе биз мунда бос ердемиз», – деп айттылар.

¹³ Ама Иса: «Оларды сиз ашатынъыз», – деди.

Сокталары: «Бизим тек бес оьтпек пен эки балыктан баска эш бир затымыз да йок, яде биз, оьзимиз барып, сосы аьдемлердинъ баърисиде уьшин ырызкы сатып алаякпа?» – дедилер. ¹⁴ Онда бир бес мынъга ювык аьдем бар эди.

Иса Оъзининъ сокталарына: «Оларды ерге эллисерден олтыртынъыз», – деди. ¹⁵ Сокталары солай эттилер де баърисин олтырттылар. ¹⁶ Иса болса бес оьтпек пен эки балыкты алып, коькке коьзлерин коьтерип, Аллага шуькир айтты да оларды сындырып халкка уьлестирер уьшин сокталарына берди. ¹⁷ Баърисиде тойганынша ашады, олардан арткан увакларды он эки шетенге йыйдылар.

Петер Исады Масих деп таныйды

¹⁸ Бир вакыт Иса авлак ерде дува этип турганда, Оны ман сокталары да бар эдилер. Ол: «Халк Мени ким деп санайды?» – деп олардан сорады.

¹⁹ Олар Ога: «Шомылдырувшы Яхъя; оьзгелери болса Ильяс деп; а баскалары бурынгы пайхамбарлардынъ бири тирилген дейдилер», – дегенди айттылар.

²⁰ Иса олардан: «А сиз Мени ким деп санайсыз?» – деди.

Петер Ога: «Алладынъ Масихи», – деп яваплады.

²¹ Ама Иса сокталарына, каты этип, муны эш биревге де билдирмеске буйырды.

Иса оьлип тирилеегин билдиреди

²² Иса: «Аьдем Улы коьп азап шекпеге, аксакаллар, бас дин куллыкшылары эм дин аьлимлери мен шет кагылмага, оьлтирилмеге эм уьшинши куън тирилмеге керек», – деди. ²³ Сонъ баърине де карап: «Ким Меним артымнан келмеге

суьйсе, сол оьзи оьзиннен кайталасын, онда оьлеек кашын аьр куьн коьтерип, Мага иерсин. ²⁴ Неге десе ким оьз яшавын сакламага суьйсе, сол оны йойтар; а ким яшавын Меним уьшин йойтса, сол оны саклар. ²⁵ Аьдем, буьтин дуныяды бийлеп, оьзи оьзин йойтса, не де оьзин зыян этсе, муннан ога не пайда? ²⁶ Ким Меннен эм Меним соьзимнен уялса, соннан Аьдем Улы да Оьзининь, Атасынынь эм де Ога багысланган маьлеклердинь данькы ман келгенде уялаяк. ²⁷ Сизге дурысын айтаман, булайда туратаганлардынь кайбиревлери, Алла Патшалыгын коьрмей, оьлмееклер», – деди.

Исадынь шырайы туьрленеди

²⁸ Сосы соьзлерден сонь сегиз куьн кадер оьткенде, Иса Петерди, Яхьяды эм Якупты алып, тилек этпеге тавга коьтерилди. ²⁹ Онда дува этип турган вакытта, Онынь шырайы туьрленди, кийими агарды, йылтырады. ³⁰ Эм мине сонда эки эр коьринди, Оны ман соьйлести. Олар Муса ман Ильяс эдилер. ³¹ Олар саввле мен ярыкландырылган эдилер, Исадынь Ерусалимде оьлип бу дуныядан кешееги акында айттылар.

³² Петерди эм оны ман бирге болганлардынь баьрисин уйкы басты, ама уянганларында, олар Исадынь ярыкланып туьрленгенин эм Онынь янында турган эки кисиди коьрдилер. ³³ Кисилер касыннан кетятырган вакытта, Петер, оьзи не айтканын да билмей: «Насихатшы! Биз мунда турсак, калай аьруьв эди! Уьш кос салайык: бири Сага, бири Мусага эм бири Ильяска болар», – деди.

³⁴ Петер соьзин кутармай, булыт коьринди де оларды каплап алды. Олар булыт ишине киргенде корктылар. ³⁵ Оларга булыт ишиннен: «Бу Меним сайлаган Улым; Онынь соьзин тынъланьыз!» – деген давыс келди. ³⁶ Сол давыс эситилип тынганда, Иса ялгыз эди. Сокталары уьндемедилер эм сол куьнлерде коьргенлерин эш биревге де айтпадылар.

Йинли ястынъ сав болувы

³⁷ Экинши куьнинде олар тавдан туьсеятырганда, Исады коьп халк, алдына шыгып, йолыкты. ³⁸ Бирден халк арасыннан бирев: «Устаз! Тилеймен Сага, меним улыма ярдам эттага. Ол меним сынъар биревим. ³⁹ Ога йин ябыса турады, ол бирден кышкырыклап баслайды. Йин оны калтыратады, онынь авызын коьпиртеди эм оны эзиетлеп, кыйынлыкка калдырады. ⁴⁰ Мен сокталарынънан йинди кувып шыгарыныз деп тилеген эдим, ама олар оны эталмадылар», – деп кышкырды.

⁴¹ Иса ога явап берип айтты: «Эй имансыз, йолдан шыккан несил! Мага не шаклы заман сиз бен болып, сизди тоьзбеге керек? Аькел мунда улынъды», – деди.

⁴² Яс келеятырган заманында, оны кара йин ерге йыкты, калтыратты, ама Иса йинди тыйды. Ясты сав этти, оны атасына берди.

Иса оьлип тирилеегин тагы да эскереди

⁴³ Буьтин халк Алладынь уллы куьдиретине сейирсинетаган эди. ⁴⁴ Баьриси де Исадынь эткен ислерине аьжейипленип турганда, Ол сокталарына: «Бу соьзлерге кулакларыныьызды салыныьыз: Аьдем Улы аьдемлер колына тутылып берилеек», – деди. ⁴⁵ Ама олар бу соьзге туьсинмедилер, маьнеси олардан ясырылганыннан оны сезбедилер эм бу соьз акында Исадан сорамага корктылар.

Ким энъ маьнели?

⁴⁶ Сокталар арасында, уьйкенимиз ким болар экен деген, эрисуьв шыкты. ⁴⁷ Иса, олардынь коьнъиллериндегин билип, кишкей балады алды да оны Оьзининь алдына салды. ⁴⁸ Эм оларга: «Мунадай бир балады Меним атымнан ким кабыл этсе, сол Мени кабыл этеди, а ким Мени кабыл этсе, сол Мени Йибергенди кабыл этеди. Сол себепли сизинь баьринъизден де кишкей ким болса, сол уьйкенинъиз болар», – деди.

Сизге карсы болмаган – сизинь ягынъыз.

⁴⁹ Сонда Яхья айтты: «Насихатшы! Биз Сенинь атынъ ман йинлерди кувып шыгарувшыды коьрдик; тек ол бизи мен юрмегеннен себеп, оны тыйдык».

⁵⁰ «Тыйманъыз, неге десе ким сизге карсы тувыл, сол – сизинь ягынъыз», – деди Иса ога.

Самария эли Исады киргистпейди

⁵¹ Исадынь бу дуныядан коькке алынаяк куьнлери ювыклаганда, Ол Ерусалимге бараяк болып, таьвекелленип, йолга шыкты. ⁵² Ол Оьзининь алдында хабаршыларын йиберди. Олар да барып, Исадынь келеегине баьрисин аьзирлер уьшин Самариядынь эллерининь бирине кирдилер. ⁵³ Ама самарияшылар Исады Ерусалимге баратаганы уьшин киргистпедилер.

⁵⁴ Муны коьрип, Онынь сокталары Якуп пан Яхья: «Раббий, суьйсенъ, Ильяс эткендей, биз коьктен от туьсиреек, оларды аьлеклесин деп, айтаяк», – дедилер.

⁵⁵ Ама Иса, бурылып, оларды тыйды [эм: «Сиз оьзинъизде кайдай рух бар экенин билмейсиз. ⁵⁶ Аьдем Улы аьдемлердинь янларын аьлек этпеге тувыл, а куткармага келген», – деди]. Оннан сонъ олар баска элге кеттилер.

Исага иеруув акында дерис

⁵⁷ Олар йолда бараятырган вакытта Исага бирев: «Сен кайда барсанъ да мен Сенинъ артыннан иереекпен», – деди.

⁵⁸ Иса ога: «Туьлкилер инли боладылар, коьктинъ куслары – уялы, а Аьдем Улынынъ бас сугар ери йок», – деди.

⁵⁹ А баскасына: «Меним артымнан иер», – дегенде, ол: «Бийим! Мага басында барып атамды коьммеге ызын бертагы», – деп тиледи.

⁶⁰ Иса ога: «Оьлгенлерди коьммеге оьлилердинъ оьзлерине калдыр; а сен барып, Алла Патшалыгын билдирип юр», – деди.

⁶¹ Тагы да баскасы: «Мен Сенинъ артыннан бараякпан, Раббий! Тек алды ман аьелим мен аманласпага ызын бер», – деп тиледи.

⁶² Ама Иса: «Колын сабанга салган эм артына карап баратаган, Алла Патшалыгында кылынмага сенимли тувыл», – деп билдирди.

Иса етпис соктасын йибередиди

10 Оннан сонъ Иса, Оьзининъ сокталарыннан тагы да баска етписин † сайлап айырды эм Оьзи бармага керек болган баьри сахарларга эм ерлерге йиберди. ² Оларга булай деди: «Аслык онъыслы, а исшилер аз. Сога коьре аслык Иесиннен онъысына исшилер йибермеге тиленъиз. ³ Барынъыз! Мен сизди боьрилер арасына, коьзлардай этип, йиберемен. ⁴ Биргенъизге не бокша, не артпак, не машпак алманъыз эм йолда эш бирев мен де саламласпанъыз. ⁵ Кайдай уьйге кирсенъиз де, алды ман: „Бу уьйге тынышлык!“ – дегенди айтынъыз. ⁶ Онда тынышлыкты суьювши яшай болса, сиз тилеген тынышлык онда калар; эгер болмаса, оьзинъизге кери кайтар. ⁷ Сол уьйде калынъыз эм не зат пан зияпетлеселер, соны ашанъыз-ишинъиз, неге десе исши оьз иси уьшин баргыга тийисли. Уьй уьйден коьшип юрменъиз.

⁸ Эгер сиз сахарга кирсенъиз, сизди онда хош коьрип йолыксалар, не берселер де соны ашанъыз. ⁹ Онда болган маразлыларды сав этинъиз, оларга: „Алла Патшалыгы сизге ювыклаган“, – деп билдиринъиз. ¹⁰ Ама сиз кирген кайсы бир сахарда да сизди ювытпасалар, сонда орамларга шыгып айтынъыз: ¹¹ „Шахарынъыздынъ аягымызга ябыскан топырагын да сизге кагып калдырамыз. Тек билинъиз, сизге Алла Патшалыгы ювыклаган“. ¹² Сизге айтаман: Кыямет куьн сол сахардан эсе Содом сахарына енъил болаяк.

Тевбе этпегенлерге – кайгы!

¹³ Кайгы сага, Коразин! Кайгы сага, Бетсайда! Неге десе сизде болып озган куьдиретли ислер Тир ман Сидонда озган болсалар, олар коьптен бери

† бир кесек текстлерде «етпис экисин».

эрегожа кийип, куьлде олтырып, тевбеге туьскен болар эдилер. ¹⁴ Ама кыямет куьн сизден эсе де Тир мен Сидонга енъил болаяк. ¹⁵ Эм сен, Капарнаум, коькке дейим коьтерилеексинъме? Йок, ахыретке дери тоьмен туьсирилеексинъ! ¹⁶ Сизди тынълайтаган, Мени тынълайды; сизди кери кагатаган, Мени де кери кагады. Мени кери кагатаган, Мени Йиберуьвшиди де кери кагады».

Етпис соктасынынъ кайтувы

¹⁷ Етпис соктасы артына куванышлы кайтты: «Раббий, Сенинъ атынъ ман бизге йинлер де бойсынадылар!» – дедилер.

¹⁸ Иса оларга: «Мен коьктен, ясыноктай атылып, туьскен шайтанды коьрдим. ¹⁹ Каранъыз, Мен йыланларды, каракуртларды эм душпаннынъ баьри куьшлерин таптамага сизге куват беремен; сизге бир зат та заран этпеек. ²⁰ Ама йинлердинъ сизге бойсынатаганларына куванганнан эсе де, сизинъ атынъыз коькте язылганы уьшин шатланынъыз», – деди.

²¹ Сол вакытта Исадынъ коьнъили Кие Рух пан куванышка толды эм: «Рахметлеймен Сени, Атам, коьк пен ердинъ Иеси! Сен бу затларды акыллылардан эм билимдилерден ясырып, кишкей саьбийлерге аштынъ. Аьше, Атам! Сен солай этуьвди ийги коьрдинъ.

²² Атам Мага аьр не затты та тапшырды. Улынынъ ким экенин Атамнан баска бирев де билмейди, Атамнынъ ким экенин Улыннан эм Улы билдирмеге суьйгенлериннен баска эш бирев де билмейди», – деди.

²³ Сонъ сокталарына, тек олар эситкендей этип, айтты: «Сиз коьрип турганларды коьргенлердинъ коьзлери наьсипли! ²⁴ Неге десе сизге айтаман, коьп пайхамбарлар ман патшалар сиз коьргенлерди коьрмеге суьетаган эдилер, тек коьралмадылар. Сол сиз эситкенлерди эситеек болатаган эдилер, ама эситалмадылар».

Юмсак юрекли самарияшы акында таварых

²⁵ Мине сонда, Таурат аьлими турды, Исады сынап, сорав берди: «Устаз! Оьмирлик яшавдан уьлисли болар уьшин мага не зат этпеге керекти?»

²⁶ Иса ога: «Тауратта не зат язылганды? Оны кайтип окыйсынъ?» – деди.

²⁷ Сол бирев явап берип айтты: «Раббий Алланъды буьтин юрегинъ, янынъ, куьшинъ, акылынъ ман суьй; ювыгынъды да, оьзинъди суьйгендей суьй».

²⁸ «Сен дурыс явапладынъ, солай этсенъ, (оьмирлик) яшав табарсынъ», – деди Иса ога.

²⁹ Ама Таурат аьлими, оьзин акламага шалысып, Исадан сорады: «А меним ювыгым ким ди?»

³⁰ Иса, ога яваплай, айтты: «Бир аьдем Ерусалимнен Ерихога бараятырганда, йолда ога йолбасарлар ябысадылар. Олар онынъ

кийимлерин шештирип аладылар, олим аялге еткерип тоьбелейдилер де кетедилер. ³¹ Бираздан сол ок йол ман бир дин куллыкшысы оьтеятрган болган, оны коьреди, ама йолдынъ аргы яныннан озып кетеди. ³² Солай ок сол ерден оьтеятрган бир левит † де онынъ касына барып, карап, озып кетеди. ³³ Самариядынъ бир яшавшысы сол йолдан озаятырганда, уьстине барып калады, оны коьргенде, языксынады. ³⁴ Онынъ касына келеди, яраларын зейтун майы ман, шагыр ман суьртип тазалайды, байлайды. Сонъ, оны оьзининъ эшегине мингистип, конагуьйге аькеледи де онынъ кайгысын шегеди. ³⁵ Эртеси куьн, кетятырып, эки динар акшады шыгарып, конагуьйдинъ иесине узатады эм ога: „Оны карарсынъ; эгер коьп затты зыраф этсенъ, мен кайтканда, сага тоьлрмен“, – деп тапшырады. ³⁶ Кайтип ойлайсынъ, мине сол уьшевининъ кайсысы йолбасарлар колына туьскен аьдемге ювык экен?» – деп айтты.

³⁷ «Оны языксынган», – деди Таурат аьлими. Сонда Иса: «Бар, сен де солай эт», – деди.

Иса Марьем мен Мартада

³⁸ Йолынынъ узагында Иса бир элге кирди. Онда Марта деген кыскажаклы Оны оьзининъ уьйине киргистти. ³⁹ Онынъ Марьем деген синълиси бар эди. Ол Исадынъ аягынынъ касына олтырып, Онынъ соьзин тынълай эди. ⁴⁰ Марта болса уллы зияпеттинъ каьрин шекти, Исадынъ янына ювыклап: «Раббий! Меним синълимнинъ буьтин исти мага калдырганы Сени бир де кыйнамайма? Мага ярдамлассын деп ога билдирсенъ экен», – дегенди айтты. ⁴¹ Иса ога явапка: «Марта! Марта! Сен коьп затларды каьрлеп кыйналасынъ. ⁴² А тек бир зат керек. Марьем болса оьзиннен эш бирев мен де сыйырылмаяк яхшы уьлисин сайлаган», – деди.

Дува акында

11 Иса бир кере йолда дува этпеге токталды. Дувадан сонъ сокталарынынъ бири Оннан тиледи: «Раббий, Яхъя оьзининъ сокталарын уьйреткендей, бизди де дува этпеге уьйреттага». ² «Булай айтып, дува этинъиз, – деди оларга Иса: „Атамыз, атынъ сыйлансын. Патшалыгынъ курылсын. Коьктегиндей, ерде де буйырыгынъ толтырылсын ††. ³ Куьнлик оьтпегимизди бизге аьр куьнге берип тур. Аьр кимнинъ борышларын биз кеширгендей, ⁴ Куьналарымызды кешир. Бизди азгырувга туьсирме, яманлыктан куткар ‡». ⁵ Тагы да оларга: «Айтпага, бир йол сизинъ ким есе де биревинъиз, тенъине туьн ортасында келип:

† Алла уьйинде ярдамшы аьрекетши. †† «Коьктегиндей, ерде де буйырыгынъ толтырылсын» деген соьзлер энъ эски текстлерде йок. ‡ «Яманлыктан куткар» деген соьзлер энъ эски текстлерде йок.

„Досым, мага борышкага уьш оьтпек берип тураш. ⁶ Йол уьстиннен мага тенъим кирген. Мен ога бир зат та бералмайман“, – деп тилейди. ⁷ Сол бирев ога уьй ишиннен: „Мени кыйнама. Энди эсик киртленген, балаларым мени мен орынга киргенлер. Туралмайман эм сага бир зат та бералмайман“, – деп явапламага болаяк. ⁸ Сизге айтаман, эгер ол оьтпекти дос болганы уьшин бермесе де, онынъ токтавсыз тилегени уьшин туьрип, нешев тилесе де береек.

⁹ Эм Мен сизге айтаман: тиленъиз – сизге берилер; изленъиз – сиз табарсыз; эсикке кагынъыз – сизге ашарлар. ¹⁰ Тилегеннинъ аьр кайсына да бериледи, излегенге де табылады, кагатаганга да эсикти ашадылар.

¹¹ Сизден кайсы ата, улы оьтпек тилеген заманда, баласына тасты берер? Яде балыкты тилегенде, балык орнына йыланды берер? ¹² Яде улы юмыртка тилегенде, ога каракуртты ким берер? ¹³ Соны ман, сиз кайдай яман болсанъыз да, оьз балаларынъызга ийги савгаларды берип билетаган болсанъыз, аьше, сизинъ коьктеги Атанъыз, Оннан тилегенлерге Кие Рухын бермеекпе?» – деди.

Иса ма яде Баалзабул ма?

¹⁴ Бир кайта Иса сакавлык салатаган йинди кувып шыгаратаган эди. Йин аьдемнен шыкканда, сакав соьйлеп баслады. Турганлардынъ баьриси де сейирсиндилер. ¹⁵ Ама олардынъ бир кавымлары: «Ол йинлерди йин басшысы Баалзабулдынъ куьши мен кувады», – дегенди айттылар. ¹⁶ А баска биревлери, Оны сынар уьшин, Оннан коьктен нышан коьрсетуьвин тиледилер.

¹⁷ Иса, олардынъ ойларындагын билип, оларга айтты: «Эрисип боьлинген аьр патшалык аьлек болып кетер. Ишиннен айырылган уьй де бастырылар.

¹⁸ Шайтан да ишиннен боьлинсе, онынъ патшалыгы калай сав калсын? Мен оны сизге, йинлерди Баалзабулдынъ куваты ман кувады дегенинъиз уьшин, айтаман. ¹⁹ Эгер Мен йинлерди Баалзабулдынъ куьши мен куватаган болсам, сизинъ аьдемлеринъиз оларды кимнинъ куьши мен кувадылар? Сол себептен олар тоьрешти болсынлар. ²⁰ А Мен йинлерди Алладынъ колы ман кувып шыгаратаган болсам, шексиз, Алладынъ Патшалыгы сизге еткен.

²¹ Эгер оьзининъ уьйин куьшли эм савытлы аьдем саклайтаган болса, онынъ мал-муьлки коркынышта тувыл. ²² Аман да ога баска куьшлирек бирев шапкынлык этсе эм оны енъсе, онынъ сенген савыт-садагын да алар эм урлап алганын боьлер. ²³ Ким Мени мен болмаса, сол Мага карсы; ким Мени мен бирге йыймаса, сол шашады.

Кара йиннинъ кайтувы

²⁴ Кара йин аьдемнинъ ишиннен шыкканда, сувсыз ерлерде, тынышлык излеп, айланады. Сонъ таппаганда: „Оьзим шыккан уьйиме кайтайым“, – дейди. ²⁵ Кери киргенде, ол уьйин сыпырылган эм йыйыстырылган болып табады.

²⁶ Сонда ол барып, оьзиннен де огырсыз баска ети йинди биргесине аькеледи эм сол уьйге кирип онда яшап каладылар. Сосы аьдемнинъ аьли артта алдынгыдан да яман болады».

Акыйкат наьсип

²⁷ Иса соьйлей тура, йыйылганлардынъ ишиннен бир хатын, тавысын коьтерип: «Сени тувдырган эм эмгисткен ана бактылы!» – деди.

²⁸ Ама Иса ога: «Алладынъ соьзин ким эсители эм оны толтырады, сол бактылы», – деп яваплады.

Нышан коьрмеге излейдилер

²⁹ Аьдемлер коьбирек йыйылганда, Иса соьйлеп баслады: «Сосы несил – яман несил. Ол бир аьлемет нышан коьрмеге излейди, ама ога Юнус пайхамбардынъ нышаныннан баска нышан коьрсетилмеек. ³⁰ Юнус Ниневий шахарынынъ яшавшыларына нышан болгандай, Аьдем Улы да сосы несилге нышан боляк. ³¹ Кубыла Ханбийкеси кыямет куьн, сосы несил аьдемлери мен бирге коьтерилип, оларды шуьшлеек, неге десе ханбийке ердинъ этегиннен Сулейменнинъ акыллылыгын тынъламага келди. А мундагы – Сулейменнен де уллы! ³² Ниневийдинъ яшавшылары кыямет куьн сосы несил аьдемлери мен бирге коьтерилип, оларды шуьшлееклер, неге десе ниневийшилер Юнустынъ билдируьвиннен сонъ тевбеге туюскенлер. А мундагы – Юнустан да уллы!»

Шаркка шырак

³³ Эш бирев де майшыракты яндырып, таса ерге, не де уьй савытынынъ туьбине салмайды. Керисинше, уьйге киргенлерге ярыкты берер уьшин орнына саладылар. ³⁴ Шарктынъ ярыгы – коьзинъ. Сога коьре коьзинъ таза коьрсе, буьтин шаркынъ да ярык болар. Ама ол куьнъирт коьрсе, шаркынъ да каранъа болар. ³⁵ Соны ман, кара: ишинъдеги ярык каранъалык болып шыкпасын! ³⁶ Эгер дейим буьтин шаркынъ ярык болса, бир еринде де куьнъиртлик болмаса, сонда, шырак сени ярыгы ман ярыкландыргандай, болган затынъ ярык болар».

Таурат аьлимлери мен парисейлерди шуьшлев

³⁷ Иса увазын айтып кутылганда, бир парисей Оны оьзине уьйле аска шакырды. Иса барды, сыпыра янында Оьз орнын алды. ³⁸ Парисей,

Исадынъ ас алдында ювынмаганын коьрип, сейирсинди.

³⁹ Ама ога Раббий: «Сиз, парисейлер, аякты эм тепшекти тысыннан тазалайсыз, ама ишинъизден урлавга эм саьаршиликке толгансыз.

⁴⁰ Акылсызлар! Аьше, Ким тысындагын яраткан, Сол ишиндегин де яраткан тувылма экен? ⁴¹ Оннан эсе де, болган затынъыз бан боьлисип, садака беринъиз, сол заманда аьр не затынъыз да таза болар.

⁴² Кайгы – сизге, парисейлер! Неге десе боьтнектен, рутадан эм баска туьрли бакша ясылшасыннан оныншы кесегин уьлиске бересиз, ама Алладынъ аьдиллигине эм суьйимине эс этпейсиз. Сиз бу затларды этпеге, калган затларды да коймаска тийислисиз. ⁴³ Кайгы – сизге, парисейлер! Неге десе сиз синагогларда энъ йогары орынды эм майданда сизге бас ийип саламласканды суьесиз. ⁴⁴ Кайгы – сизге! Сиз, аьдемлер барлыгын сезбей, уьстиннен таптап юрген, белгиленмеген кабырдайсыз».

⁴⁵ Таурат аьлимлердинъ бири: «Устаз, Сен муны айтып, бизди де тоьменлетсинъ», – деди.

⁴⁶ Иса ога: «Сизге, Таурат аьлимлерине де – кайгы! Неге десе сиз аьдемлерге коьтерместей юклерди атасыз да оьзинъиз ярдамласар уьшин бармагынъызды да кыймылдатпайсыз. ⁴⁷ Кайгы – сизге! Неге десе сиз ата-бабаларынъыз оьлтирген пайхамбарларга эстеликлер курасыз. ⁴⁸ Сиз оны ман ата-бабаларынъыздынъ эткенлерине шаат болып, буларды макуллайсыз: олар пайхамбарларды оьлтиргенлер, а сиз (оларга эстелик кабырларды) курасыз. ⁴⁹ Сол себептен Алладынъ Акыллылыгы булай айткан: „Мен оларга пайхамбарларды эм элшилерди йибереекпен, ама олар бир кавымларды оьлтирееклер, баскаларын кувгынга туюсирееклер“. ⁵⁰ Сога коьре бу несил дунья яратылганнан бери баьри пайхамбарлардынъ тоьгилген канлары уьшин яваплы боляк, ⁵¹ Абилдинъ каныннан алып, курман этилуьвши ер мен Алла уьйининъ арасында оьлтирилген Зекерьядынъ канына дейим. Аьше, сизге айтаман: бу несил яваплы боляк. ⁵² Кайгы – сизге, Таурат аьлимлери! Неге десе сиз аьдемлерден билимнинъ (эсигине) ашкышты тартып аласыз. (Ол эсиктен) оьзинъиз де кирмейсиз, киреек болганларды да тыясыз».

⁵³ Иса сол ерден кеткенде, парисейлер мен Таурат аьлимлери Ога бек карсы туьрп, коьп затларга яваплар айттырмага шалыстылар.

⁵⁴ Оны шуьшлер уьшин, Онынъ авызыннан бир зат эсипеге сылтав излейтаган эдилер.

Экиюзлиликтен сак болув акында

12 Сол арада мынълаган аьдем бир бирлерин эзгендей топарласты. Иса басында Оьзининъ сокталарына карап айтты: «Парисейлердинъ ашыткысыннан сакланынъыз, ол да экиюзлилик.

²Тыска шыкпай калаяк сыр йок, билинмей калаяк ясыртын зат та болмайды. ³Сизинъ каранъада айткан баъри затынъыз куън ярыгында эситилинер. Уъй ишинде баска биревге сыбырдап айтканынъыз уъйдинъ тоъбесиннен билдирилер.

⁴Сизге, Меним досларыма, айтаман: шаркынъызды оьлтиретаганлардан коркпанъыз, олар муннан сонъ баска бир зат та эталмаяклар. ⁵Мен сизге кимнен коркпага керегин айтайым: оьлтиргеннен сонъ, сизди яханемге атпага куваты болган Алладан коркынъыз. Аъше, деймен сизге, Оннан коркынъыз! ⁶Бес торгайды эки ассарияга сатпайдыларма? Ама олардынъ эш бирин де Алла мутпаган. ⁷Аътте, басынъыздагы шаш туьклеринъиздинъ баъриси де саналган. Коркпанъыз, сиз коьп санлы торгайлардан баалысыз!

Иса халкка юрегиндегин айтады

⁸Сизге айтаман: ким аъдемлер алдында Мени ашык кабыл этсе, соны Аъдем Улы да Алладынъ маълеклери алдында кабыллайк. ⁹А ким Меннен аъдемлер алдында тайса, соннан Мен де Алладынъ маълеклери алдында таярман. ¹⁰Аъдем Улына карсы бир зат айткан аър ким кеширилер, тек Алладынъ Рухын яманлаган бир де кеширилмес.

¹¹Сизди синагог кенъеслердинъ, тоърелердинъ эм аькимлердинъ алдына аькелгенде, оьзимизди калай коршалармыз эм неди айтармыз деп, кыйналманъыз. ¹²Кие Рух сизге сол саъатте айтпага тийислисин уъйретер», – деди.

Акылсыз бай акында таварых

¹³Уъймелескенлердинъ ишиннен ким ди бирев Исадан: «Устаз, меним кардашыма, асабалыкты мени мен уълессин, деп айтсанъ экен», – деди.

¹⁴Иса ога: «Эй, аъдем, ким Мени сизге кадылык этпеге, яде муьлкинъизди уълестирмеге салганды?» – деп яваплады.

¹⁵Сонъында Ол онда болганларга: «Каранъыз, аър туърли суганаклыктан сакланынъыз, неге десе аъдемнинъ яшавы мал-муьлкининъ коьплигине карамайды», – деди де ¹⁶сосындай таварыхты айтып баслады: «Бир бай аъдемнинъ ери ога онъ аслык берген экен. ¹⁷„Энди мен не этейим? Буьтин йыйылган аслыкты мага сакламага ер йок“, – деп ойлады ол. ¹⁸Сонда: „Мен мине булай этейим. Эски амбарымды бузайым да янъы уъйкен амбар салайым. Онда аслыгымды да, ырызкымды да йыярман. ¹⁹Сонъында оьзиме: Яным, сенинъ ырызкынъ коьплеген, коьп йылларга етеек. Тыншай, аша, иш эм куван деп айтарман“, – деди.

²⁰Ама Алла ога: „Акылсыз! Буьгун кеше ок сенинъ янынъ алынаяк. Оьзинъе деп аьзирлегенинънинъ баъриси кимге тиер экен?“ – дегенди айтты.

²¹Алладынъ алдында байымай, оьзине деп байлыкты йыятаган аър бир аъдем де солай болайк», – деди.

Каърлев эм кайгырув

²²Сонъ Иса Оьзининъ сокталарына: «Сол себептен Мен сизге айтаман: не ашармыз деп, янынъыз уьшин; не киермиз деп, шаркынъыз уьшин каър шекпенъиз. ²³Ян – тамактан, шарк – кийимнен артык. ²⁴Каргаларга каранъызтага: олар не шашпайдылар, не ормайддылар, олардынъ беженлери эм амбарлары йок, ама Алла оларды тамакландырады. Сиз куслардан коьпке баалысыз! ²⁵Кайсынъыз, каърлеп, яшавына бир саъат болса да коспага болады? ²⁶Эгер сиз сосы азганакай затты да эталмайтаган болсанъыз, калганларына неге каър шегесиз?

²⁷Лилия шешекейлери калай оьсетаганларына каранъызтага: олар куллык та этпейдилер эм уршык та ийирмейдилер, ама сизге айтаман, аътте, Сулеймен, аълемет коьрккли болса да, солардынъ бириндей, ярасыклы кийиналмаган. ²⁸Эгер буьгун бар болган, а эртен отка тасланаяк кыр оьленин Алла солай кийиндиретаган болса, аъше, сизди олардан да бек кийиндирмеспе экен, аз иманлылар? ²⁹Сога коьре, „Не ашармыз“, „Не ишермиз“ деп, каърлеменъиз эм кайгырманъыз. ³⁰Бу затлардынъ баърин де бу дуныядынъ миллетлери излейдилер; а сизинъ Атанъыз бу затлар сизге керек болганын биледи. ³¹Аър неден де бек Алладынъ Патшалыгын изленъиз, сонда бу затлар да сизге ога косылып берилер.

³²Коркпа, кишкей суьрим, Атанъыз сизге Патшалыкты бермеге макул коьрген! ³³Мал-муьлкинъизди сатып, ярлыларга садака беринъиз. Заман ман бузылмайтаган капшыкларды, коькте кемимей тураяк карызналарды аьзирленъиз: сонда оларга урлавшы да ювымас, сонда куе де ашамас. ³⁴Карызнанъыз сакланган ерде, юрегинъиз де сонда болар.

Сенимли эм сенимсиз кул

³⁵Аър дайым кылынмага аьзир болынъыз эм шырагынъыз янып турсын. ³⁶Сиз де сол, оьз иесининъ неке кыйган тойдан кайтаягын саклайтаган, келип, эсикти какканлай, оны ашпага аьзир куллардай болынъыз. ³⁷Иеси келгенде, оларды уяв тапса, сол куллар бактылы; сизге дурысын айтаман, ол белин байлар, кулларын сыпырага шакыраар, оьзи келип, оларга бийип баслар. ³⁸Туьннинъ экинши, яде уьшинши оьлшеминде кайткан шагында да оларды солай, уйкламай, уяв коьрсе, эне сондай куллар бактылылар. ³⁹Ама муны билинъиз: эгер уъйдинъ иеси урлавшыдынъ кайсы саъатте келеегин билген болса, уьйин тонатпас эди. ⁴⁰Сол себептен сиз де

аьзир болып турынъыз, неге десе Аьдем Улы сиз куьтпеген вакытта келер», – деди.

⁴¹ Сол заманда Петер Оннан: «Раббий, бу таварыхты тек бизге ме, яде баьрисине де айтасынъма?» – деп сорады.

⁴² Иса айтты: «Сенимли эм акыллы уьй юргистуьвшиси ким экен? Ол – бийи ыргатларына тамадалык этип, заманында оларга оьтпекти мардасы ман уьлестирмеге деп салган кул. ⁴³ Бийи келип, кулын солай ислегенлей тапса, сол кул – бактылы. ⁴⁴ Сизге дурысын айтаман, бийи оны буьтин мал-муьлкине тамадалыкты тапшырар. ⁴⁵ Ама сол кул ишиннен, „ Бийим тезден келмес“ деп, хатын эм эркек ыргатларын тоьбелеп, ашап, ишип, эсирип басласа, ⁴⁶ сол кулдынъ бийи, ол куьтпей турган куьнде эм ойламаган саьатте келер, оны бек каты язалар эм сенимсиз ыргатлары ман бирдей этер.

⁴⁷ Оьзининъ бийининъ ыхтыярын биле турган, ога аьзирленмеген эм иесининъ ыхтыярына карсы турган кул номай согылар. ⁴⁸ А ким билмегенлей язаланмага тийисли затларды эткен болса, сол аз согылар. Кимге коьп берилсе, соннан коьп те сорадады. Кимге номай сеним тапшырылса, сонынъ яваплыгы да коьп болар.

Иса – боьлинуьвдинъ себеби

⁴⁹ Мен ерге от туьсирмеге келгенмен эм Мен энди онынъ тутанып кетуьвин тилеймен! ⁵⁰ Ама Мен, сувда шомылдырылгандай болып, азапта да шомылдырылмага тийислимен; эм ол зат болганша, калай бир термилип тураман! ⁵¹ Мен ерге тынышлык аькелмеге келгенмен деп ойлайсызба? Йок, деймен сизге, тынышлык тувыл, а боьлинуьв. ⁵² Эндиден арбатын бес аьдеми болган аьел, уьшеви экевине, экеви уьшевине карсы болып, боьлинеек. ⁵³ Атасы улына карсы, улы атасына карсы, анасы кызына эм кызы анасына карсы, кайнатасы келинине эм келини кайнанасына карсылыкта болаяклар».

Заманнынъ белгиси

⁵⁴ Иса халкка айланып тагы да айтты: «Эгер сиз куьнбатардан коьтерилген булытты коьрсенъиз, сол саьатлей, ямгырдынъ яваягын айтасыз. Эм уьшини мен де, явын явады. ⁵⁵ А кубыладан эскен елге сиз, исси боляк деп, айтасыз. Эм солай болады. ⁵⁶ Экиюзлилер! Сиз ердинъ эм коьктинъ бети неди анълатканын билесиз, а сосы заманда болатан затларды неге анълаялмайсыз?

⁵⁷ Аклык неде болганын сиз оьзинъиз неге ойламайсыз? ⁵⁸ Сиз оьзинъиз бен давласуьшыды тоьреге алып бараятырганда, йолда оны ман яраспага каьрленъиз; олай болмаса, давласуьшы сизди кадыга аькетер, кады сизди каравылга тапшырар, а каравыл сизди тутнакка салар. ⁵⁹ Сизге айтаман, сонъгы увак акшанъызга † дейим

баьрисин тоьлемей, сиз оннан шыгалмассынъыз».

Тевбеге туьсуьвдинъ себеби

13 Сол вакытта бир кавымлар келип, Пилат оьлтиртип канларын олардынъ курманлыкларынынъ каны ман карыстырткан галилеяшылар акында Исага айттылар. ² Иса оларга: «Сол галилеяшылар соьйтип язаланганлары, баска галилеяшылардан куьналырак болганлары уьшин деп ойлайсызба? ³ Йок! Тек айтаман сизге, тевбеге кайтпасанъыз, баьринъиз де солай йойылаяксыз. ⁴ А не айтпага боляк сол, уьстине Шилоха беркитпеси авып оьлген он сегиз аьдем акында? Сиз, олар Ерусалим яшавшыларынынъ баска биревлериннен коьп шуьшли эди деп, ойлайсызба? ⁵ Йок! Ама сизге айтаман, эгер сиз де тевбеге келмесенъиз, баьринъиз де солай йойылаяксыз», – деди.

Емиссиз ынжыр тереги акында таварых

⁶ Оннан сонъ Иса оларга сосы таварыхты айтты: «Бир аьдемнинъ юзим бавында ынжыр тереги оьскен. Бир кере ол, онда емис барма экен деп, карамага барады, ама емисти таппайды. ⁷ Сонда ол юзим бавын карайтаганга айтады: „Мен энди сосы ынжырдынъ емиси барма экен деп келетаганы уьш йыл болады эм бир заманда да емисти таппайман. Кес оны, орынды маьнесиз алып турмага ога неден керекти?“

⁸ Юзимши: „Ием, оны энди де бир йылга калдыр, мен онынъ тоьгерегин казайым, туьбине коклык салайым. ⁹ Келеек йылда емис берсе, калар; эгер бермесе, кесерсинъ“, – дейди».

Шабат куьнинде хатынды савартув

¹⁰ Бир шабат куьнинде Иса синагоглардынъ биринде окытып тура эди. ¹¹ Сонда он сегиз йылдан бери йин берген мараздан буькирейип эм туьзелалмайтаган бир кыскаяклы да бар эди. ¹² Иса, оны коьргенде, оьзине шақырды да: «Хатын, сен маразынънан айырыласынъ», – деди. ¹³ Колын ога узатып салды. Хатын сол саьатлей туьзелди эм Аллады данъклап баслады.

¹⁴ Сонда синагогтынъ басшысы Исадынъ шабат куьн эмлеп сав эткенине ашувланды да халкка: «Ислемеге ярайтаган алты куьн бар, эмленмеге тек шабат болмай, эне сол куьнлердинъ биринде келинъиз», – дегенди айтты.

¹⁵ Онынъ соьзине Раббий булай яваплады: «Экиюзли! Аьше, сиз шабат куьнинде оьгизинъизди, яде эшегинъизди авладан шыгарып, сувгармага аькетпейсизбе?

¹⁶ Ибрагимнинъ бу кызынынъ шаркын шайтан бийлегенли узак он сегиз йыл болады. Соны бу бугавдан шабат куьн куткармага неге керек тувылды?»

† грекше «лептон».

¹⁷ Ол оны айтканда, явларынынъ баъриси уялды, а буьтин халк Онынъ этетаган мактавлы ислерине куванатаган эди.

Ашыткы ман шуьшитки урлык акында таварыхлар

¹⁸ Иса болса айтты: «Алладынъ Патшалыгы не мен тенъ эм оны не зат пан тенълестирейим? ¹⁹ Ол, шуьшитки урлыктай. Оны аьдем алып оьз бавына олтырткан. Урлык оьсип, терекке айланган эм коьктеги куслар онынъ бутакларында уялаган».

²⁰ Иса яне айтты: «Алла Патшалыгын тагы да не мен тенълестирейим? ²¹ Ол, хатын баъриси ашытар уьшин алган уьш оьлшем ун ман карыстырган ашыткыга усайды».

Тар капы

²² Соьйтип, Иса шахарлардан эм эллерден оьтип, халкты уьйрете, Ерусалимге йол салып бара эди.

²³ Ким ди бирев Оннан сорады: «Раббий, аьше, куткарылаяклар азба?» Иса яваплады: ²⁴ «Тар капыдан оьтпеге баъри куьшинъизди салынъыз. Сизге айтаман, коьплер кирмеге излееклер, ама киралмаяклар. ²⁵ Уьйдинъ Иеси турып капысын япканда, сиз тыста калып, капыды кагып: „Раббий! Бизге аш!“ – деп тилеексиз.

Тек Ол сизге: „Мен не сизди, не кайдан келгенинъизди билмеймен“, – деп явап береек.

²⁶ Сол заманда: „Биз де Сени мен ашаган эм ишкен эдик. Эм бизди орамларда уьйрететаган эдинъ“, – деп айтарсыз.

²⁷ Ама Ол: „Мен сизди де, кайдан келгенинъизди де билмеймен. Эй, яманлык этетаганлар! Баъринъиз де Меннен тайынъыз!“ – деп яваплайк.

²⁸ Ибрагимди, Исхакты, Якупты эм буьтин пайхамбарларды Алладынъ Патшалыгында, ама оьзинъиздинъ тыска кувылганынъызды коьргенде, йылап тислеринъизди кыршылдатаяксыз.

²⁹ Аьдемлер куьнтувардан да, куьнбатардан да, сырттан да, кубыладан да келееклер эм Алладынъ Патшалыгында зияпетте оьзлерининъ орынларын табаяклар. ³⁰ Ама арттагылар мине алдыда, алдадагылар да артта болаяклар».

Ай, Ерусалим!

³¹ Сол заманда Исадынъ касына бир неше парисейлер келдилер де: «Сен бу ерден шыгып кет, неге десе Ирод Сени оьлтиреек болады», – дедилер.

³² Иса оларга: «Барынъыз да сол туьлките Меннен айтынъыз: „Мен буьгуьн де, эртен де йинлерди куваякпан эм аьдемлерди сав этип юреекпен, а бирсигуьн мырадыма етеекпен“. ³³ Не зат болса да, Мен буьгуьн де, эртен де, бирсигуьнде де оьз йолым ман бармага тийислимен, неге десе пайхамбар Ерусалимнинъ тысында оьлип болмайды.

³⁴ Ай, Ерусалим, Ерусалим! Пайхамбарларды оьлтиресинъ эм сага йиберилгенлерге тас атасынъ. Кус балапанларын канатларынынъ астына йыйгандай, Мен де сенинъ балаларынъды йыймага неше кере ымтылдым, а сен унамадынъ! ³⁵ Мине бу уьйинъиз сизге бос калдырылады. Сизге айтаман, „Раббийдинъ аты ман Келеятырган муьбарек болсын!“ деп айтканга дери, Мени коьреек тувылсыз», – деди.

Иса парисейдинъ уьйинде

14 Шабат куьнлерининъ биринде Иса ас ишпеге парисей басшыларынынъ бирининъ уьйине келди. Парисейлер Онынъ Оьзин калай тутаягына карадылар. ² Исадынъ алдында сарысув маразыннан кыйналатаган аьдем олтыра эди. ³ Иса парисейлерден эм Таурат аьлимлериннен: «Шабат куьн эмлемеге болаякпа экен?» – деп сорастырды. ⁴ Олар уьндемедилер. Сонда Иса аьдемди оьзине шақырды да маразыннан сав этип йиберди.

⁵ Оннан сонъ: «Сиз улынъыз, яде оьгизинъиз шабат куьн куйыга атылса, сол саьатлей оны шыгармаяксызба экен?» – деди. ⁶ Олар явапка бир зат та айталмадылар.

Конакларга эм уьй иесине дерис

⁷ Иса, конаклар сыпырадынъ тоьр бетине шыгып олтырмага шалысатаганын эслеп, оларга сосы таварыхты айтты: ⁸ «Сени бирев неке кыйылатаган тойга шақырган заманда, тоьрге шыгып олтырма. Сеннен сыйлырак бирев конаклар ишиннен шыкпага болаяк. ⁹ Сонъында экевинъизди де шақырган конакбай, касынъызга келип: „Орнынъды бу аьдемге берсенъ экен“, – демеге болар. Ол заманда сен уялып, шеттеги орынга олтырмага керек боларсынъ. ¹⁰ Шақырылсанъ, барып кыйырдагы орынга олтыр. Уьй иеси келип: „Досым, тоьрге шыгып олтырсанъ“, – дер. Сол заманда сени мен бирге олтырганлардынъ алдында сен оьрметленерсинъ. ¹¹ Оьзин-оьзи коьтеруьвши аьр ким тоьменленеек, а оьзин-оьзи тоьменлетуьвши коьтерилеек».

¹² Сонъында Иса конакбайына да булай айтты: «Эгер сен уьйле яде кешки ас этсенъ, оьзинънинъ досларынъды, кардаш-кавымынъды яде колайлы конъысыларынъды шақырма. Олардынъ сага, сени бир заманда шақырып, эткенинъди кайтармага амаллары бар. ¹³ Сога коьре ас эткенде ярлыларды, сакатларды, аксакларды, сокырларды шақыр. ¹⁴ Сен сонда наьсипли боларсынъ, неге десенъ олар ийгиликте кайтаралмаяклар. Туврашыл аьдемлер тирилгенде савга аларсынъ».

¹⁵ Муны эситип, Иса ман олтырганлардынъ биреви Ога: «Алладынъ Патшалыгындагы зияпетте оьтпек ашаяк аьдем наьсипли!» – деди.

¹⁶ Иса ога: «Бир аьдем уллы зияпет этип, коьплерди шақырган эди. ¹⁷ Астынъ заманы

еткенде, ол озынинъ кулын, шақырылганларга: „Не зат та аьзир, келинъиз“, – деп, айттырып, йибереди.

¹⁸ Ама олардынъ баьриси де, бир тилден болгандай, кеширувди тилеп баслаптылар. Бириси: „Мен соьле-аьле ер сатып алганман, соны барып коьрмеге керекпен, кешир мени, тилеймен“, – дейди.

¹⁹ Баскасы: „Мен бес косак оьгиз сатып алдым эм оларды сынамага бараятырман, кешир мени, тилеймен“, – дегенди айтады.

²⁰ Уьшиншиси: „Мен уьйленгенмен, сонынъ уьшин баралмайман“, – дейди.

²¹ Кулы кайтып, бийине баьрин де еткереди. Сонда уьй иеси ашувланады да кулына: „Тез болып шыгып, шахардынъ орамлары эм сокпаклары ман бар да, мунда ярлыларды, сакатларды, аксакларды эм сокырларды алып кел“, – деп буйырады.

²² Кулы: „Бийим! Сенинъ буйырыкларынъ толтырылды, ама тагы да орын бар“, – дегенди айтады.

²³ Бий кулына: „Йоллар эм кора бойлары ман барып, меним уьйим толгандай, тапканларынъды келмеге разы эт“, – деди. ²⁴ Сол себептен, сизге айтаман, Мен алдыда шақырганлардынъ биревиде Меним асымнан авызына салмаяк †», – деди.

Исадынъ сокталары

²⁵ Иса ман бирге коьп халк бара эди, эм Ол оларга бурылып: ²⁶ «Эгер Мага иерип, ама озынинъ атасын, анасын, пишесин, балаларын, ага-инилерин, аьпте-карындаларын эм ога да косып яшавын Меннен бек баалырак коьрсе, ол Меним соктам болалмайды. ²⁷ Ким оьзи оьлеек кашын алып ызымнан келмесе, сол Меним соктам болалмайды.

²⁸ Неге десе, айтпага, сизден ким эсе де бирев кала салмага суьйсе, онынъ курылысын битирмеге не шаклы акша керек болаягын алды ман олтырып санамаспа? ²⁹ Эгер ол туьбин калап, курылысын кутылмага аьли болмаса, ³⁰ сонда оны коьргенлердинъ баьриси де: „Сол аьдем салып баслады, ама битиралмады“, – деп куьлееклер.

³¹ Яде бир патша, баска патша ман согыска бара турып, мага йырма мынъ аскерши мен келеятырганга он мынъ аскершим мен карсы турмага карувым бар ма экен деп, алды ман олтырып, ойламаспа? ³² Эгер карувым йок деп санаса, душпаны энди де эректе турганлай, ярасувлыктынъ шартларын тилеп, элшилер йиберер. ³³ Сизге де солай, аьр кайсынъыз озынинъиздинъ буьтин болган затынъыздан бас кешпеген Меним соктам болалмайды.

³⁴ Туз – яхшы зат, ама ол озынинъ даьмин йойтса, оны не мен тузлы этпеге болаяк? ³⁵ Ол ерге

коклыкка да яраяк тувыл, оны таслап коядылар. Тынъламага кулагы болган эситсин!» – деди.

Адаскан кой акында таварых

15 Баьри ясакшылар эм куьналылар Исады тынълар уьшин, Онынъ янына йыйыла эдилер. ² Парисейлер мен дин аьлимлери болса: «Ол куьналылар ман катнасады эм олар ман бирге ашайды», – деп, разы болмай, оьз ара соьйлестилер.

³ Сонда Иса оларга бу таварыхты айтты: ⁴ «Айтпага, аранъыздан ким болса да биревдинъ юз койыннан бири адаскан. Аьше сиз, токсан тогызын авлакта калдырып, адасканын тапканга дейим излемессизбе? ⁵ А тапканда, суьйинип, оны арканъызга салып, ⁶ уьйге кайтарсыз, досларынъызды эм конъысыларынъызды шақырып, оларга: „Мени мен бирге куванынъыз, неге десе мен адаскан койымды тапканман!“ – дерсиз. ⁷ Тевбе этпеге керекли болмаган токсан тогыз туврашыл аьдемлерден эсе, куьналы бир аьдемнинъ тевбеге туьскени уьшин коькте куваныш солай коьп болар деп, сизге айтаман».

Йойылган акшадынъ акында таварых

⁸ «Эгер кыскакыда он куьмис акшасы †† болып, биревин йойтса, аьше, ол шыракты ягып, уьйининъ кувис-муьйсин сыпырып, оны тапканша излемесе? ⁹ Оны тапканда, озынинъ кыймасларын эм конъысыларын шақырып, оларга: „Мени мен бирге суьйининъиз, мен йойылган акшамды тапканман!“ – деп айтар. ¹⁰ Сизге айтаман: „Алладынъ маьлеклери бир куьналыдынъ тевбе этуьвине солай ок куванадылар“».

Адаскан ул акында таварых

¹¹ Иса тагы да косты: «Бир кисидинъ эки улы болыпты. ¹² Кенжепайы атасына: „Атам, муьлкинънинъ мага тийисли уьлисин айырып бер“, – деди. Атасы муьлкин улларына боьлди.

¹³ Тез арадан кишкей улы, баьри болган затларын йыйып, узак ерге кетти. Онда азгырувлыкка берилип, байлыгын йойды. ¹⁴ Баьриси де шашып кутылган сонъ, сол элге бек уьйкен ашлык келгенде, ол муктажланып баслады. ¹⁵ Оннан сонъ, ол соьлеги элдинъ бир яшавшысына ялшылыкка туьсти, а ол оны озынинъ шошкаларын бакпага далага йиберди. ¹⁶ Кенжепай донъызлар ашайтаган кабыклар ман курсагын толтырмага да разы эди, ама оны да ога бирев бермеди.

¹⁷ Сол заманда эсин йыйып: „Атамда неше бир ялшы бар эм ырызкысы да коьп, а мен мунда аштан оьлеятырман“, – деди. ¹⁸ „Барып, атама кайтайым да ога айтайым: Атам, мен Алладынъ ‡ эм сенинъ алдынъда куьналы болдым. ¹⁹ Энди сенинъ

† «Неге десе шақырылганлар коьп, тек сайланып алынганлар аз».

†† грекше «драхма» (Иса Масих заманында 1 драхма ишидинъ куьнлик кыйын агы эди). ‡ грекше «коьктинъ».

улынъ деп аталмага да тийисли тувылман; мени ялшыларынынъны бириси этип болса да ал”.

²⁰ Эм ол, турып, атасына кетти. Оны эректен коьрип, атасы аяды; алдына ювырып барып, кушагына алды, оьпти. ²¹ Улы ога: „Атам, мен Алладынъ эм сенинъ алдынъда куьналы болдым. Энди сенинъ улынъ деп аталмага да тийисли тувылман“, – деди.

²² Ама атасы оьзининъ кулларына: „Тез барып, энъ яхшы кийимди аькелип, оны кийиндиринъиз, бармагына юзик салынъыз, аякларына машпак кийгистинъиз!“

²³ Бесленген бузавды аькелип шалынъыз; зияпет этип, байрам этеек! ²⁴ Неге десе меним бу улым оьлген эди, мине ол тирилди, ол йойтылган эди, энди табылды“, – деди.

²⁵ Сол заманда онынъ уйкен улы кырда болган эди; ол кайтып, уйге ете баслаганда, уйде йыр анъларын эм биюв тавысларын эситти. ²⁶ Ол куллардынъ бирисин шакырды, онда не зат болатанын сорады.

²⁷ Кулы ога: „Сенинъ ининъ кайтып келди, атанъ онынъ сав-саламат кайтканы уьшин куванганыннан, бесленген бузавды шалдырды“, – деди.

²⁸ Тувнъыш улы ашувланды эм уйге киргиси де келмеди. Сонда атасы шыгып, ога тилек салды.

²⁹ Тек улы: „Сол йылларда мен сага, кулдай, исследим, бир заманда да айтканынънан шыкпадым. Сен, болсанъ, меним уьшин кишкей улак та сойып, тенълерим мен байрам этпеге да бермединъ. ³⁰ А энди, муьлкинъди яман хатынларга шашып таьвескен бу улынъ уйге кайтканда, сен онынъ уьшин бесленген бузавды шалгансынъ!“ – деди.

³¹ Атасы ога: „Улым, сен аьр вакыт мени мен бирге эдинъ, эм буьтин муьлким – сеники. ³² Ама биз, сенинъ бу ининъ оьлип тирилгени эм йойтылып табылганы уьшин куванып, байрам этпеге керекли боламыз“, – деди».

Намыссыз уй юргистуьвши акында таварых

16 Иса Оьзининъ сокталарына айтты: «Бир бай аьдемнинъ уй юргистуьвшиси болган. Ол онынъ муьлкин шашады деген хабар байга етеди. ² Иеси оны шакырып: „Мен сенинъ акында не затлар эситемен? Оьз исинъ акында эсап бер, неге десе сен муннан арбатында уй юргистуьвши болалмайсынъ“, – дегенди айтады.

³ Сонда уй юргистуьвши оьзи оьзине: „Мен не этейим? Ием меннен уй исин юргистуьвди алаятыр. Ер казып болмайман, тиленмеге уяламан. ⁴ Уй исин юргистуьвден шыгарылган заманда, мени оьзлерининъ юртларына алгандай этер уьшин не ислемеге керегин билемен“, – деди.

⁵ Сонъыннан оьз иесине борышлары болган аьдемлерди бир бирлеп шакырып, бириншисине: „Меним иемге не шаклы борышлысынъ?“ – деди.

⁶ Аьдем ога: „Юз оьлшем май борышлыман“, – деп яваплады.

Ол ога: „Кагытларынды ал да, олтырып, тез болып элли деп яз“, – деди.

⁷ Сонъ баскасына: „А сен нешев борышлысынъ?“ – деди.

Аьдем: „Юз оьлшем бийдай“.

Ога да: „Кагытларынды ал да сексен оьлшем деп яз“, – дегенди айтты.

⁸ Иеси намыссыз уй юргистуьвшисин, оьзин акыллы тутканы уьшин, мактады. Белгилисинше, бу оьмирдинъ аьдемлери оьзлериндей болганлар ман ислевде ярыктынъ балаларыннан † акыллырак. ⁹ Мен сизге айтаман: сосы дуныя байлыгы ман оьзинъизге дослар табынъыз. Соьйтип, байлыгынъыз йок болганда, сизди оьмирлик مکانларга кабыл этерлер.

¹⁰ Азда сенимли болган, асламында да сенимли, а азда сенимсиз, асламда да сенимсиз. ¹¹ Сонынъ уьшин, сиз сосы дуныядынъ байлыгына сенимсиз болсанъыз, оьмирлик байлыкты сизге сенип ким аманат этер? ¹² Эгер де сиз баскадынъ муьлки мен сенимли болмаган эсенъиз, оьз муьлкинъиз болгандай этип, сизге ким затын сенип берер?

¹³ Эш бир кул эки иеге бирден куллык эталмайды; неге десе ол яде олардынъ бирин коьрип болмас, а экиншисин яратар, яде биревине бек шалысар, а экиншисине эс бермес. Сиз бир ок заманда Аллага да, байлыкка да кул болалмассыз».

Таурат пан Алла Патшалыгы

¹⁴ Акша суьетаган парисейлер де бу затлардынъ баьрисин эситтилер эм Исага куьлетаган эдилер.

¹⁵ Ол, болса, айтты: «Сиз оьзинъизди аьдемлер алдында туврашыллардай этесиз, ама Алла сизинъ коьнъилинъиздегин биледи, неге десе аьдемлер арасында йогары бааланган затты Алла коьрип болмайды.

¹⁶ Таураттынъ эм пайхамбарлардынъ заманы Яхъяга дейим болган эди. Оннан сонъ, болса, Алла Патшалыгынынъ акында Ййги Хабар увазланып бериледи. Ога аьр ким де куьш салувы ман киреди.

¹⁷ Ама Таураттынъ бир сызыгы йоголганнан эсе де, коьк пен ердинъ йоголувы тезирек болаяк.

¹⁸ Ким пишесин талаклап, баска хатынга уйленсе, сол зиналык этеди, талакланган хатынга уйленуьвши де солай ок этеди».

Бай эм Лазар

¹⁹ «Бир бай аьдем болган. Ол карагошкыл-кызыл эм баа кумашлардан кийим киетаган болган эм аьр куьн кейифли яшаган. ²⁰ А онынъ каралдысыннынъ капысында Лазар атлы пақыр ятатаган эди. Онынъ уьсти буьтин котыр ман ябылган эди. ²¹ Ол, байдынъ сыпырасыннан туьскен увак-туьеклерин

† ярыкты суьйген, ынанган аьдемлер.

де еп, тамакланмага куьсейтаган эди. Ийтлер де келип, онынъ котырларын ялайтаган эдилер.

²² Вақыты келгенде, пақыр оьледи эм маьлеклер оны Ибрагимнинъ кушагына аькетип бередилер. Бай да оьледи, оны да коьмедилер. ²³ Ахыретте азап шеккен бай коьзлерин коьтергенде, алыста Ибрагимди эм онынъ кушагында Лазарды коьреди. ²⁴ Ол кышкырып: „Атам меним Ибрагим, языксын мени эм Лазарды йибер! Ол бармагын сувга малып, меним тилимди сувытсын, неге десе мен бу отта азап шегемен“, – дегенди айтты.

²⁵ Ама Ибрагим: „Улым! Эсинъе туьсир, сен яшавынъда ийги затларынъды алдынъ, а Лазар яман аьлде эди. Энди ол мунда юбаныш тапты, а сен азап шегесинъ. ²⁶ Оннан сонъ, бизим арамызда тик кая бар, соннан себеп сенинъ ягынъа оьтпеге суьйген оьталмаяк эм эш бирев де сеннен бу якка коьшалмас“, – деп яваплады.

²⁷ Бай: „Булай эсе, атам, сеннен тилеймен, Лазарды меним ата юртыма йибер. ²⁸ Неге десе менде бес тувган кардаш бар; Лазар оларга коьргенин айтсын, олар да бу азап шегуьв ерине келип олтырмасынлар“, – дегенди айтты.

²⁹ Ибрагим ога: „Оларда Муса эм пайхамбарлардынъ китаплары бар. Оларга тынъласынлар“, – деди.

³⁰ А ол: „Йок, Ибрагим атам, оьлгенлерден бирев оларга келсе, олар тевбеге туьсерлер“, – деди.

³¹ Бу затка Ибрагим: „Эгер олар Мусады эм пайхамбарларды тынъламайтаган болсалар, бирев оьлилерден тирилсе де, оларды ынандыралмас“, – деп яваплады».

Йолдан тайдырув, кешируьв, иман эм борыш акында

17 Иса Оьзининъ сокталарына булай айтты: «Аьдемлерди йолдан тайдыратаган затлар келмей калмаяк, ама бу затларды болдырганга кайгы! ² Бирев бу кишкейлердинъ бирин йолдан тайдырганнан эсе, мойнына туьйирмен тасы тагылып, денъизге тасланса, ога яхшырак болар эди. ³ Сонынъ уьшин сак болынъыз! Эгер (иман) кардашынъыз куьнага туьсетаган болса, ога айыбын айтынъыз, а эгер тевбеге келип оькинсе, оны кеширинъыз. ⁴ Эгер дейим ол куьнине ети кере сага карсы болып куьнага кирсе, ети кере: „Куьналыман – оькинемен“, – деп келсе, оны кешир».

⁵ Элшилери Раббийден: «Бизим ынанувымызды коьбирек эттага!» – деп тиледилер.

⁶ «Эгер сизинъ шуьшитки буьртиги кадер иманынъыз болса, сиз бу ынжыр терегине: „Муннан тамырынъ ман сувырылып алынып, оьзинъди денъизге олтырт“, – десенъиз, ол сизге бойсынар», – деди Раббий.

⁷ «Айтпага, сизде сабаншы яде койшы кулынъыз бар. Ол кырдан кайткан заманда: „Тез болып кир, сыпыра янына олтыр“ – деп, айтарма экенсиз?

⁸ Йок, сиз керисинше ога: „Мага кешки ас аьзирлеп куй да, белинъди бувып, мен ашап-ишкен вақытта мага аякшылык эт; оннан сонъ оьзинъ де ашап-ишерсинъ“, – деп айтарсыз. ⁹ Сиз буйырыкларынъызды толтырган кулынъызга разылыгынъызды сонъында айтарма экенсиз? ¹⁰ Сиз де солай, оьзинъызге буьтин буйырылганларды эткеннен сонъ: „Биз маьнесиз куллармыз, неге десе биз тек борышымызды толтырдык“, – деп айтарсыз».

Авыр тери маразлы он аьдем

¹¹ Ерусалимге йолланганда Иса Галилея ман Самария арасындагы мажа бойы ман оьтип бараятыр эди. ¹² Бир авылда Оны он авыр тери маразлы йолыкты. Олар эректе токталдылар да ¹³ коьтеринки тавыс пан: «Насихатшы Иса, бизди языксын!» – деп, кышкырдылар.

¹⁴ Иса оларды коьргенде: «Барынъыз да дин куллыкшыларга коьрининъыз!» – деди. Олар бараятырып, йолда тазаландылар. ¹⁵ Олардынъ бириси, оьзининъ савартылганын коьргенлей, кери кайтты эм куьшли давысы ман Аллады данъклап баслады. ¹⁶ Ол Исадынъ аягына йыгылды, Ога сав бол деди. Бу аьдем – самарияшы эди.

¹⁷ Сонда Иса: «Аьше, тазаланганлар онав тувылма эди? Тогызы ша кайдады? ¹⁸ Тек бу тыс кыралшыдан баска Аллады данъкламага кайткан болмадыма экен?» – деп сорады. ¹⁹ Ога да: «Тур да бар, сенинъ иманынъ сени сав этти», – дегенди айтты.

Алла Патшалыгынынъ келееги акында

²⁰ Бир йол парисейлер Исадан: «Алла Патшалыгы кашан келеек?» – деп сорадылар.

Иса оларга явап берип: «Алла Патшалыгы сиз ойлаган заманда келмеек. ²¹ Эш бирев де: „Ол булайда“, яде „Ол анда“, – деп айталмас, неге десе Алла Патшалыгы сизинъ аранъызда», – деди.

²² Сонъ Ол сокталарына айтты: «Аьдем Улынынъ куьнлерининъ тек бирин болса да коьргинъиз келеек вақыт етер, ама коьрмеексиз. ²³ Аьдемлер сизге: „(Масих) мене мунда!“, яде „Мине онда“, – деп айтаяклар. Барманъыз, ызыннан иерменъиз! ²⁴ Неге десе айындырыктынъ йылтыраганы коькти бир кыйырыннан экинши кыйырына дейим ярыклаткандай болып, Аьдем Улы да Оьзи келген куьнинде солай ок боляк. ²⁵ Ама алды ман Ол коьп азаплардан оьтпеге керек эм бу тукым Оны шет какпага тийисли боляк.

²⁶ Нухтынъ куьнлеринде калай болган болса, Аьдем Улы куьнлеринде де солай ок боляк. ²⁷ Нух кемеге минген куьнге дейим аьдемлер ашадылар, иштилер, хатын алып, киевге бардылар. Сонъ сав дуньяды сув алып, баьрисин де аьлек этти. ²⁸ Солай ок Луттынъ куьнлеринде де болды. Аьдемлер ашадылар, иштилер, сатув-алув эттилер, урлык шаштылар эм уьй туьзеттилер. ²⁹ Ама Лут, Содом

шахарын калдырып шыккан куьн, коьктен ямгыр болып, от пан коькирт явды эм баьрисин аьлек этти.

³⁰ Аьдем Улы келген куьнинде де тамам солай болаяк. ³¹ Сол куьн ким уьйининь тоьбесинде болса, уьйиндеги затларын алар уьшин тоьменге туьспесин эм далада болган да кери кайтпасын. ³² Луттынь пишесине болган затты эсиньизге туьсириньиз! ³³ Ким оьзининь яшавын куткарувга шалысса, сол оны йойтар; а ким яшавын йойтса, сол оны саклар. ³⁴ Сизге айтаман: сол туьнде экев бир орындыкта болаяк: бириси алынаяк, экиншиси калдырылаяк. ³⁵ Эки хатын бирге туьйирмен тартып тураяк; бири алынаяк, экиншиси калдырылаяк. ³⁶ Эки аьдем далада болаяк: бири алынаяк, экиншиси калдырылаяк †».

³⁷ «Раббий, бу кайда болаяк?» – деп сорадылар. Иса оларга: «Илес кайда болса, кувалдылар да сонда йыйылар», – деп яваплады.

Тул хатын эм имансыз кады акында таварых

18 Иса тагы да оларга аьр вакыт дува этуьв мен уьмит уьзбей турувдынь кереги акында таварых айтты: ² «Бир шахарда Алладан да коркпаган, аьдемлерден де уялмаган бир кады болган.

³ Сол ок шахарда бир тул хатын яшаган эм ол кадыга барып: „Мени душпанымнан коршаласана“, – деп, тилеп турган.

⁴ Кады бир кесек заманды ога унамай турган, ама соньында ишиннен: „Мен Алладан коркпасам да, аьдемлерден уялмасам да, ⁵ бу тул хатын мага тынышлык бермей турганы уьшин оны коршалайым, мени дайым келип бездирмес“, – деп ойлайды».

⁶ Эм Раббий: «Имансыз кадыдынь не айтканын эситесизбе? ⁷ Аьше, Алла куьни-туьни Ога кышкырып тилек тилеп турган сайлап алганларын коршаламаякпа экен? Оларды коьп заман саклатаякпа? ⁸ Сизге айтаман: Алла оларды кешиктирмей тез арадан коршалааяк. Тек Аьдем Улы келгенде, ерде тагы да иманды табарма экен?» – деди.

Парисей эм ясакшы акында таварых

⁹ Солай ок баскаларга мисетсинмей карап, оьзлерин туврашыл этип санайтаган бирер кавымларга Иса сосы таварыхты айтты: ¹⁰ «Эки аьдем Алладынь уьйине дува этпеге бардылар, олардынь бири парисей, а баскасы ясакшы болган. ¹¹ Парисей турады да оьзининь ишиннен: „Я Алла! Мен баска аьдемлердей, йолбасар, арам ниетли, зиналык этуьвши, яде болса мене бу ясакшыдай болмаганым уьшин сага шуькир этемен. ¹² Мен юмада эки кере ораза тутаман эм буютин алатаган

келимнен он кесегининь бир боьлигин беремен“, – деп дува этеди.

¹³ Ясакшы болса, эреkte турып, коькке коьзин де коьтералмай, коькирегине сога-сога: „Я Алла, мени, куьналыды, языксын!“ – дейди.

¹⁴ Сизге айтаман: Парисейден эсе сосы аьдем (Алла алдында) акланып уьйине кайткан, неге десе оьзин-оьзи коьтеруьвши аьр ким тоьменленеек, а оьзин-оьзи тоьменлетуьвши коьтерилеек».

Иса саьбийлерге яхшылык тилейди

¹⁵ Исага, колын тийгистсин деп, яс балаларды да аькелетаган эдилер. Сокталар болса, муны коьргенде, сол аьдемлерди тыйып басладылар. ¹⁶ Иса балаларды оьзине шақырып: «Койынъыз сабийлерди, Мага келсинлер. Оларга шырмав этпенъиз, неге десе Алладынь Патшалыгы сондайлардыкы. ¹⁷ Сизге дурысын айтаман: Алла Патшалыгын баладай кабыл этпеген аьдем ога бир заманда да кирмеек».

Байлык эм оьмирлик яшав

¹⁸ Басшылардынь бириси Исадан: «Яхшы Устаз, оьмирлик яшавдан уьлисли болар уьшин мага не этпеге керек?» – деп сорады.

¹⁹ Иса ога: «Неге Мага яхшы деп айтасынъ? Бир Алладан баска эш бирев де яхшы тувыл. ²⁰ Онынь парызларын билесинъ: „Зиналык этпе, аьдем оьлтирме, урлама, ялган шаатлык этпе, атанъ ман ананъды оьрметле“, – деп айтты.

²¹ А ол болса: «Булардынь баьрисин де бала шагымнан толтыраман», – деп яваплады.

²² Муны эситкенде, Иса ога: «Сага энди де бир зат етиспейди: савлай болган затынъды сат та акшасын ярлыларга уьлестир, сонда коькте карызна табарсынъ. Оннан сонъ Меним артымнан ызла», – деди.

²³ Ол болса, муны эситип, мыдахланды, неге десе бек бай эди. ²⁴ Иса, онынь мыдах болганын коьрип, айтты: «Байлыгы болганларга Алла Патшалыгына кирмеге калай кыйын! ²⁵ Неге десе бай аьдемге Алла Патшалыгына кируьвден эсе, туьеге ийне коьзиннен оьтуьв тыныш».

²⁶ Муны эситкенлер: «Солай болса, ким куткарылмага болар экен?» – деп сейирсиндилер.

²⁷ Ама Ол: «Аьдемлер этип болмас затларды Алла этип болады», – деди.

²⁸ Сонъ Ога Петер: «Мине биз болган затымызды калдырып, Сенинъ артынънан ызладык», – дегенди айтты.

²⁹ Ога Иса: «Сизге дурысын айтаман: Алла Патшалыгы уьшин уьйин, пишесин, ага-инилерин, ата-анасын, яде сабийлерин калдырган аьр аьдем, ³⁰ бу шакта болганыннан коьп кере артык алаяк эм келеек шакта оьмирлик яшав да табаяк», – деп яваплады.

† Бу аят энъ эски текстлерде йок.

Иса олып тирилеегин ушинши кере билдиреди

³¹ Иса он эки соктасын бир янына аькетип: «Мине биз Ерусалимге бараятырмыз. Онда Аьдем Улы акында пайхамбарлар язганларынынъ баьриси де толтырылаяк. ³² Оны баска миллетлерге тапшыраяклар эм олар Оны маскаралап, корлаяклар, Ога туькирееклер, ³³ Оны камышылаяклар эм оьлтирееклер, тек Ол ушинши куьнинде тирилеек», – деди.

³⁴ Ама сокталары бу соьзлердинъ бирин де анъламадылар: олардан бу соьзлердинъ маьнеси ясырынган эди, олар айтылганларга туьсинмедилер.

Ериходынъ касында сокырдынъ савартылувы

³⁵ Иса Ерихо шахарга ювыклаган эди. Сол вакытта йолягада олтырган бир сокыр садака тилейтаган эди. ³⁶ Ол касыннан аьдемлердинъ озып бараятырганын эситип, не зат болатанын сорады.

³⁷ Ога: «Назаретши Иса озып бараятыр», – деп билдирдилер.

³⁸ Сонда ол: «Даут Улы Иса, мени языксын!» – деп кышкырды. ³⁹ Алдыда бараятырганлар оны тыйып, бакыртпаска шалыстылар, ама ол тагы да куьшлирек: «Даут Улы, мени языксын!» – деп кышкырыклады.

⁴⁰ Иса токталды да сол аьдемди янына келтирмеге буйырды. Сокыр Онынъ касына келгенде, Иса оннан: «Мен сага эткендей не зат тилейсинъ?» – деп сорады.

⁴¹ «Бийим! Меним коьргим келеди», – деди.

⁴² Иса ога: «Коьзлеринъ ашылсын! Иманынъ сени сав этти», – деди. ⁴³ Аьдемнинъ сол саьатлей коьз коьруьви кайтты эм ол, Аллады данъклап, Исадынъ ызыннан иерди. Буьтин халк муны коьргенде, Аллады мактап баслады.

Ясакшы Закай

19 Сонъ Иса Ерихога кирип, онынъ иши мен оьтип бараятыр эди. ² Онда ясакшылардынъ басшысы Закай атлы бай аьдем бар эди. ³ Ол Исады коьрмеге эм Онынъ ким экенин билмеге шалысты, тек бойы маштак болган себепли, Оны аьдемлер арасыннан коьралмады. ⁴ Сонда ол, Исады коьрер уьшин алдыга шабып барып, йол уьстиндеги кийик ынжыр терекке минди.

⁵ Иса сол ерге еткенде, йогарыга карап, оны коьрди де ога: «Закай, тез болып туьс, буьгуьн Мага сенинъ уьйинъде конак болмага тийисли», – деди.

⁶ Закай тез болып туьсти эм, куванып, Исады уьйине кабыл этти.

⁷ Оны коьргенлердинъ баьриси де разы болмай, куьналыдынъ конагы болды деп, соьз этип басладылар.

⁸ Закай болса, турып, Раббийге: «Мен соьле муьлкимнинъ яртысын пақырларга уьлестирейим. Эгер дейим биревди бир зат пан алдаган болсам, ога доьрт кабат арттырып берейим!» – дегенди айтты.

⁹ Иса: «Буьгуьн бу юртка да куткарылув келди, неге десе бу аьдем де Ибрагимнинъ улы. ¹⁰ Аьдем Улы йойтылганды таппага эм куткармага келген, сайсы», – деди.

Он куьмис мина акында таварых

¹¹ Иса Оны тынълаганларга бир таварых косып айтты. Ол энди Ерусалимге ювыклап келген эди эм халк, тез арадан Алла Патшалыгы ашылаяк деп, саклай эди. ¹² Иса булай айтты: «Аксуьек асылыннан бир аьдем оьзине патшалыкты алып кайтаяк болып, узак кыралга йолланаятыр эди.

¹³ Кетектен алдын ол, оьзининъ он кулын шақырып, оларга он куьмис мина † берди де: „Мен кайтканша, бу акшады саьвделикке йиберинъиз“, – деди.

¹⁴ Ама сол кыралдынъ аьдемлери оны коьрип болмайтаган эдилер эм ызыннан элшилер йиберип: „Бу аьдемнинъ бизге патша болып келгенин суьймеймиз“, – деп айттырдылар. ¹⁵ Ол патша болганда, кайтып келип, ким кайдай келим туьсиргенин билер уьшин, акша тапшырган кулларын шақыртты.

¹⁶ Биринши кулы келип: „Бийим, сенинъ бир куьмис минанъ он кайта коьп келим келтирди“, – деп билдирди.

¹⁷ Патша: „Аьперим! Сен яхшы кулсынъ. Кишкой затта сенимли болганынъ уьшин, он шахарга аьким бол“, – деп айтты.

¹⁸ Экинши кулы келип: „Бийим, сенинъ бир куьмис минанъ бес кайта оьскен“, – деди.

¹⁹ Патша ога да: „Сен бес шахарга басшылык эт“, – деди.

²⁰ Сонъ уьшинши кулы келип: „Бийим, мене сенинъ акшанъ. Мен оны, явлыкка туьйип, сакладым. ²¹ Сен каты аьдем болган себепли, мен сеннен корктым: салмаганынъды аласынъ, шашпаганынъды орасынъ“, – деди.

²² Сонда бийи ога: „Ай, яман кул! Мен сенинъ соьзлеринъ мен сени шуьшинъе еткерермен! Соны ман, сен меним каты аьдем экенимди, салмаганымды алуьымды, шашпаганымды оруьымды биле эдинъме? ²³ Аьше, сен не уьшин меним акшамды саьвдегерликке, хайыры ман кайтарар уьшин, йибермединъ?“ – деди.

²⁴ Соннан сонъ ол янында турганларга: „Оннан куьмис минады алынъыз да он минасы болганга беринъиз“, – дегенди айтты.

²⁵ Олар: „Бийим! Онынъ онсыз да он минасы барды да!“ – дедилер.

²⁶ Ол: „Мен сизге айтаман: Кимде (билим) бар, сога (коьбирек) берилер, ама кимде йок, соннан

† Иса заманында исшидинъ 100 куьнлик кыйын агы.

азы да тартылып алынар. ²⁷ Меним оларга патша болганымды унамаган душпанларымды мунда аькелинъиз, меним алдымда кылыш пан оьлтиринъиз“», – дегенди айтты.

Иса Ерусалимге киреди

²⁸ Сол соьзлерди айтканнан сонъ, Иса олардынъ алдында барып, Ерусалимге ювыклап келди.

²⁹ Зейтун тавы деп аталатаган тавдынъ этегинде орынласкан Бетпагей мен Бетхиний эллерге янасып келгенде, Ол Оьзининъ сокталарынынъ экисин булай айтып йиберди: ³⁰ «Алдыдагы элге барынъыз. Онда киргенлей, бир заманда да уьстине эш бир аьдем де минмеген, байланып турган яс эшекти табарсыз; оны шешип, мунда алып келинъиз. ³¹ Эгер ким де болсын бирев сизден: „Неге шешесиз?“ – деп сораса, – „Ол Раббийге керек“, – деп айтарсыз».

³² Йиберилгенлер барып, Иса айтканша таптылар. ³³ Олар яс эшекти босатайтканда, иелери: «Оны не уьшин шешип аласыз?» – дедилер.

³⁴ Олар: «Ол Раббийге керек», – деп явапладылар.

³⁵ Сонъ оны Исага алып келдилер де, абаларын эшекке атып, онынъ уьстине Исады миндирдилер. ³⁶ Ол атланып барган заманда, аьдемлер абаларын йол уьстине яятаган эдилер. ³⁷ Иса Зейтун тавыннан тоьмен туьскен йолга янасканда, коьп санлы сокталары шатланып, коьтеринки йогары тавыста оьзлери коьрген баьри куьдиретли ислер уьшин Аллады мактап: ³⁸ «Раббийдинъ аты ман келеятырган Патша наьсипли болсын! Аспанда – тынышлык, Аллаху-Таалага – данък!» – дедилер.

³⁹ Сонда халк арасында болган парисейлердинъ кайбирлери Исага: «Устаз! Сокталарынъды тый!» – дедилер.

⁴⁰ Ама Иса оларга явап этип: «Сизге айтаман, олар тынып калсалар, таслар кышкыраяклар», – деди.

Иса Ерусалим уьшин йылайды

⁴¹ Иса сахарга ювыклап келгенде, ога карап, онынъ уьшин йылады. ⁴² «Ай, эгер буьгуьн сенинъ тынышлыгынъа не зат ярасатаганын билсенъ экен! Ама бу зат энди де сенинъ коьзлеринънен тасада.

⁴³ Неге десе сага сондай куьнлер келееклер, ол заманда сенинъ душпанларынъ тоьгерегинънен эндеклер казып, сени курсап алаяклар эм аьр тараптан да кыстаяклар. ⁴⁴ Сени шашаяклар эм ишинъдеги балаларынъды оьлтирееклер, сенде тас уьстинде тас та калдырмаяклар, неге десе Алладынъ сага ярдам этпеге келген вакытын билмединъ», – деди.

Иса Алла уьйининъ каралдысында

⁴⁵ Сонъ Иса Алла уьйининъ каралдысына кирип, онда сатув-алув этуьвшилерди кувьп, шыгарып баслады. ⁴⁶ Оларга: «„Меним уьйим дува уьйи

болар“, – деп язылган, а сиз оны йолбасарлар отанына айландыргансыз!» – деди.

⁴⁷ Иса аьр куьн сайын Алла уьйининъ каралдысында уьйрететаган эди. Бас дин куллыкшылары болса, дин аьлимлери эм де халктынъ басшылары Оны оьлтirmeге колайлы аьл излейтаган эдилер. ⁴⁸ Аман да олар амал табалмадылар, неге десе буьтин халк, таймастан, Онынъ соьзлерин тынълай эди.

Исадынъ куваты акында сорав

20 Куьнлердинъ бирисинде Иса Алла уьйинде халкты уьйретип эм Ийги Хабарды айтып турганда, Онынъ касына халк аксакаллары ман бирге бас дин куллыкшылары эм дин аьлимлери келдилер де ² Оннан: «Бизге айттага, Сен буларды кайсы куват пан этесинъ? Сондай куватты Сага ким берген?» – деп сорадылар.

³ Иса явапка булай айтты: «Мен де сизден бир зат сорайым, Мага айтынъыз: ⁴ Яхъядынъ аьдемлерди сувда шомылдырувы коьктен болганма, яде аьдемненме?»

⁵ Олар болса оьз ара соьйлесип: «„Коьктен“, – десек, Ол: „Аьше, сиз ога неге ынанмадынъыз?“ – деп айтар. ⁶ А эгер „Аьдемнен“, – десек, буьтин халк бизди тас пан сыбалар, неге десе олар Яхъя пайхамбар экенине ынаналар», – дедилер.

⁷ Сонъында олар: «Биз кайдан экенин билмеймиз», – деп явапладылар.

⁸ Иса да оларга: «Мен де буларды кайсы куват пан этетаганымды сизге айтаяк тувылман», – деди.

Яман юзимшилер акында таварых

⁹ Оннан сонъ Иса халкка бу таварыхты айтып баслады: «Бир аьдем юзим бавын олтыртады эм оны юзимшилерге ялга берип, узак заманга тыс элге кетеди. ¹⁰ Емис йыюв заманы еткенде, ол бавдынъ юзиминнен уьлисин йиберсинлер деп, кулын юзимшилерге йибереги; тек олар кулын тоьбелеп, бир зат та бермей артына кайтарадылар.

¹¹ Тагы да баска бир кулын йибереги, ама олар оны да, тоьбелеп эм корлап, бир зат та бермей артына кайтарадылар. ¹² Ол яне уьшиншисин йибереги, тек олар оны да яралап, кувьп шыгарадылар.

¹³ Сонда юзим бавдынъ иеси: „Мен не этейим экен? Суьйикли улымды йиберейим, белки, оны коьрип, уялырлар“, – дейди.

¹⁴ Ама юзимшилер, ясты коьрип, оьз ара: „Бу – муьлктинъ асабасы. Кел оны оьлтиреек, муьлк бизге калсын“, – деп кенъседилер. ¹⁵ Эм оны бавдан тыска шыгарып, оьлтиредилер.

Энди олар ман юзим бавынынъ иеси не этер экен? ¹⁶ Ол келип, сол юзимшилерди оьлтирер, юзим бавын да баскаларга берер».

Муны тынълаганлар: «Олай болмас!» – дедилер.

¹⁷ Иса десенъ оларга тигилип карап, айтты: «„Уьй курувшылар яравсыз деп таслаган тас муьйистинъ

негизин салган тасы болды”, – деп язылган не затты анълатады? ¹⁸ Сол тастынъ уьстине ким йыгылса – шашылар, а кимнинъ уьстине сол тас туюссе – эзилер».

¹⁹ Сол вакытта дин аьлимлери эм бас дин куллыкшылары, Иса бу таварыхты олар акында айтканын анълап, Оны тутув амалын излей эдилер, ама халктан корктылар.

Урым императорына ясак

²⁰ Исады сынап, соьзинде бир терисликти тапкандай эм, терисликти табып, Оны тутып, тоьрединъ карарына эм куватына бергендей, туврашыл болып кылпысыган, тилши аьдемлерди йибердилер. ²¹ Олар Исадан сорадылар: «Устаз! Биз Сенинъ дурыс соьйлевинъди эм уьйретуьвинъди, биревдинъ хаьтерине карамайтаганынъды, Алладынъ йолына туьз уьйретуьвинъди билемиз. ²² Кесарга † ясак тоьлейтаганымыз тийислиме яде тийисли тувылма?»

²³ Иса болса олардынъ аьйлежигенлерин анълап айтты: ²⁴ «Мага бир динар коьрсетинъиз: мунда кимнинъ суьврети эм кимнинъ аты язылган?» «Кесардыкы», – деп явапладылар.

²⁵ Сонда Ол: «Солай болса, кесардыкын кесарга, а Алладыкын Аллага беринъиз», – деди.

²⁶ Олар Онынъ халк алдында айтатаган соьзлеринде ябыскандай зат табалмадылар эм, Онынъ явабына сейирсинип, тындылар.

Тирилуьв акында сорав

²⁷ Оьликлер тирилмес деп айтатаган садукейлердинъ кайбирлери Исага келип, булай сорадылар: ²⁸ «Устаз! Муса (Тауратта) бизге: „Биревдинъ пишели кардашы баласыз оьлсе, ол тул хатынды алып, кардашы уьшин тукым тувдырсын“, – деп язган. ²⁹ Ети кардаш бар эди. Бириншиси хатын алды да, баласыз оьлип кетти. ³⁰ Сол хатынды экиншиси †³¹ эм уьшиншиси алды, сондай болып етисининъ баьриси де, бала калдырмай, оьлдилер. ³² Баьрисиннен сонъ хатын да оьлди. ³³ Солай болганда, кыямет куьнинде ол кайсысынынъ пишеси боляк экен? Неге десе ол етевининъ де пишеси болган».

³⁴ Иса оларга явап этип айтты: «Бу оьмирдинъ аьдемлери уьйленедилер, киевге де шыгадылар. ³⁵ Келеек оьмирге етип, оьлилерден тирилмеге тийисли деп саналганлар болса, уьйленмеек те, байга бараяк та тувыллар. ³⁶ Эм энди оьлмеге де болалмайдылар, неге десе олар, маьлеклердей, тирилген аьдемлер болып, Алладынъ балалары боладылар. ³⁷ А оьлгенлердинъ тирилеегин Муса да куьйген коьгемлик акындагы боьликте коьрсеткен. Онда Муса Раббийди: „Ибрагимнинъ, Исхактынъ эм Якуптынъ Алласы“, – деп атаган.

† урым императордынъ титулы. †† «Сол хатынды экиншиси алды, эм ол да баласыз оьлди».

³⁸ Алла оьлгенлердинъ Алласы тувыл, тирилердинъ Алласы эм Ога баьриси де тири!»

³⁹ Дин аьлимлерининъ бирерлери Ога: «Устаз! Сен ийги явап бердинъ», – дедилер. ⁴⁰ Соннан сонъ эш бирев де Ога сорав бермеге йигери батпады.

Даут Улы акында сорав

⁴¹ Иса: «Масих – Дауттынъ Улы деп, неге айтадылар?» – деп сорады. ⁴² «Даут оьзи Забур китабында: „Раббий меним Бийиме: Мен душпанларыньды аягынънынъ астына салганга дейим онъ ягымда олтыр, деп айткан“, – деп язады. ⁴⁴ Соны ман, Даут Оны „Бий“ деп атайтаган болса, Ол Дауттынъ Улы калай болар?»

Дин аьлимлерининъ экиюзлилиги

⁴⁵ Буьтин халк тынълаган вакытта, Иса сокталарына айтты: ⁴⁶ «Дин аьлимлериннен сакланынъыз. Олар узын кийимлер кийип юрмеге, майданларда салам алмага, синагогларда энъ йогары орынларда эм тойларда тоьрде олтырмага суьедилер. ⁴⁷ Тул хатынлардынъ уьйлерин оьзлерине байырлап, коьзбайлавышка узын дувалар окыйдылар. Ондайлар катырак шуьшлерине еткерилееклер».

Тул хатыннынъ садакасы

21 Иса, коьзлерин коьтерип, Алла уьйине садака йыйылатаган ерге савгаларын салушы байларды коьрди. ² Солай ок онда каьрип тул хатыннынъ эки увак бакыр акшады † салганын да коьрди. ³ «Сизге дурысын айтаман: бу ярлы тул хатын баьрисиннен де коьбирек салды. ⁴ Неге десе баьриси де оьзлерининъ артыклыгыннан Аллага боьлек эттилер, а бу хатын, колайсыз болса да, яшав уьшин керек болган аьр затын салды», – деди.

Ахырмаманнынъ нышанлары

⁵ Кайбиревлер, Алла уьйи баалы таслар ман, савгалар ман ярасыкланган деп, соьйлегенде, Иса айтты: ⁶ «Сиз мунда коьрген баьри затлардан тас уьстинде тас та калмаяк куьнлер келееклер; баьриси де шашылаяк».

⁷ Оннан сорадылар: «Устаз, бу затлар кашан боляк эм булардынъ боляклары кайдай нышан ман белгиленеек?»

⁸ Иса: «Сак болынъыз, адаспанъыз. Неге десе коьплер Меним атым ман: „Масих менмен“, яде „Ол вакыт энди ювык“, – деп келееклер. Ондайларга иерменъиз. ⁹ Согыслар эм коьгалыслар акында эситсенъиз, коркпанъыз, неге десе бу затлар алдыда болмага керек, тек заманнынъ ахыры сонда ок болмаяк».

¹⁰ Тагы да оларга айтты: «Миллет – миллетке, патшалык – патшалыкка карсы коьтерилеек,

‡ грекше «эки лептон».

¹¹ Туърли ерлерде куьшли ер сенъкилдевлер, ашлыклар эм оьлетлер, коьктен коркынышлы коьрунуувлер эм уллы нышанлар болаяклар. ¹² Бу затлардынъ баьрисиннен алдын Меним атым уьшин сизди ыслаяклар, артынъыздан калмай кыйнаяклар, синагоглар ман тутнакларга тапшырып, патшалар ман тоьрелердинъ алдына аькетееклер. ¹³ Ол шаатлык этер заманынъыз болаяк. ¹⁴ Соны ман коьнъилинъызге салып койынъыз: оьзимизди кайтип коршалармыз деп эртерек ойланманъыз. ¹⁵ Неге десе Мен сизге соьз усталыгын да, акыллылыгын да берермен, сизинъ душпанларынынъыздынъ бири де ога не карсы туралмас, не де карсы соьз айтаялмас. ¹⁶ Сизди ата-аналарынъыз да, ага-инлеринъыз де, кардашларынъыз-досларынъыз да сатарлар, эм кайбиревлеринъызди оьлтирерлер. ¹⁷ Меним атым уьшин сизди баьриси де коьрип болмаяклар. ¹⁸ Тек сизинъ басынынъыздан бир шаш туьги де туьспеек. ¹⁹ Шыдамлыгынъыз бан янынъызды куткарарсыз. ²⁰ Ерусалимди аскерлер курсап алганын коьргенинъызде, онынъ шашылув заманы еткенин билинъиз. ²¹ Ол шакта Юдеядагылар тавларга кашсынлар, шахардагылар оннан шыксынлар, тоьгерегинде болганлар онда кирмесинлер. ²² Неге десе булар Алла халкын язалаяк, язылганлардынъ баьриси де толтырылаяк куьнлер болаяк. ²³ Сол куьнлерде бала эмгисткен аналарга эм авыраяклы хатынларга бек кыйын болаяк. Бу кырал уьйкен кыйынлык шегеек эм Алладынъ ашуву бу халкка туьсеек. ²⁴ Кылыштынъ оьткирлигиннен йыгылаяклар эм есирге аькетилип буьтин миллетлерге таралтылаяклар. Ерусалим баска миллетлер мен тапталаяк эм сондай болып, олардынъ заманы озганша, тураяк. ²⁵ Куьнде, айда, юлдызларда коркынышлы нышанлар болаяк, а ер уьстиндеги халклар кыйналып, толкынласып гуьрилдеген денъизден корккандай болаяклар. ²⁶ Дуныяга келеек аьлеклерди саклавдан эм коркувдан аьдемлердинъ янлары шыгаяк, неге десе коьктинъ затлары † силкинеек. ²⁷ Сонда булыт ишинде уллы куьдирети, данъкы ман келеятырган Аьдем Улын коьрееклер. ²⁸ Сол затлар болып басланган заманда, турынъыз да, басларынъызды коьтеринъиз, неге десе куткарылувынъыз ювыклап келеятыр».

Ынжыр теректинъ дериси

²⁹ Эм Иса оларга сосындай таварыхты айтты: «Ынжырга эм баьри тереклерге каранъыз. ³⁰ Олар япырак ярып баслаганда, сиз оны коьрип, энди яз ювыклаганын билесиз. ³¹ Соьйтип, сиз де сол затлардынъ болатаганын коьргенде, Алла Патшалыгы ювыкта экенин билинъиз. ³² Сизге дурысын айтаман: бу несил йогалып кетпей, бу затлардынъ баьриси болаяк. ³³ Коьк пен ер йогалып кетерлер, тек Меним соьзлерим

† ай, куьн, юлдызлар.

йогалмаслар. ³⁴ Оьзинъызге сак болынъыз, юреклеринъыз коьп ашап, ишип-эсиргеннен эм яшав каьриннен авырмасынлар эм де ол куьн сизге куьтпегенлей келип калмасын. ³⁵ Неге десе ол куьн ер уьстинде яшавшылардынъ баьрисин де тузактай келип тутаяк. ³⁶ Сонынъ уьшин аьр заман сак болынъыз. Болаяк буьтин бу кыйынлыклардан кутылмага эм Аьдем Улы алдында турмага тийисли болар уьшин дува этинъиз». ³⁷ Куьндиз Иса Алла уьйинде уьйрететаган эди, а туьнлерин шахардан шыгып, Зейтун тавда озгаратаган эди. ³⁸ Эртенъ сайын халк Оны тынъламага Алладынъ уьйине йыйылатаган эди.

Юда Исады сатады

22 Пасха деп аталатаган ашымаган оьтпеклер байрамы ювыклай эди. ² Бас дин куллыкшылары эм дин аьлимлери Исады кайтип болса да йок этуьв амалын излестиретаган эдилер, неге десе халктан корктылар. ³ Он экидинъ бириси болган Искаротиот атлы Юдага шайтан кирди. ⁴ Ол бас дин куллыкшылары ман Алла уьйининъ каравыл басшыларына барып, Исады оларга калай ыслатаягын соьйлести. ⁵ Олар кувандылар эм ога акша бермеге разылыгын билдирдилер. ⁶ Юда соьз берди эм, халк болмай, Исады оларга ыслап берер уьшин онъайлы кезуьв излеп баслады.

Сонъгы ас

⁷ Пасха козысы шалынмага тийисли болган ашыткысыз оьтпек байрамынынъ биринши куьни етти. ⁸ Иса: «Барынъыз, бизге ашарга Пасха асын аьзирленъиз», – деп, Петер мен Яхъяды йиберди. ⁹ Олар Исадан: «Асты каерде аьзирлемеге буйырасынъ?» – деп сорадылар. ¹⁰ Иса: «Сиз шахарга кирсенъиз, сизге шоьлмек пен сув алып бараятырган киси расар. Онынъ артыннан барынъыз да, ол кирген уьйге кирипъиз. ¹¹ Сол уьйдинъ иесине: Устаз сеннен: „ Мен сокталарым ман бирге Пасха асын ашаяк боьлме кайдады? деп сорады“ – дерсинъиз. ¹² Ол сизге йогарыда ярастырылган уьйкен боьлмедди коьрсетер, сонда асты аьзирлерсинъиз», – деди. ¹³ Олар кеттилер де, аьр неди де Иса айтканша табып, Пасха асын аьзирледилер. ¹⁴ Заманы еткенде, Иса элшилери мен бирге сыпырадынъ янына орынласты. ¹⁵ Оларга: «Мен азап шегеегимнен алдын сосы Пасха асын сизи мен бирге емеге бек суье эдим. ¹⁶ Сизге айтаман: Энди Мен Пасха асын, ол Алла Патшалыгында толы маьнесине еткенге дери, ашамаякпан». ¹⁷ Сонъ Иса аякты алып, шуькир дувасын этип: «Муны алынъыз да оьз ара уьлесинъиз. ¹⁸ Неге десе Алла Патшалыгы келгенге дейим Мен энди юзим емисиннен этилгенди ишеек тувылман деп, сизге айтаман», – деди. ¹⁹ Сонъ оьтпекти алып, шуькир дувасын этип, оны сындырды да: «Бу –

сизинъ уьшин берилген шаркым; Мени эскеруьв уьшин булай этинъиз», – деп, сокталарына узатты.

²⁰ Солай этип астан сонъ аякты та алып: «Бу аяк – сизинъ уьшин тоьгилген Меним каным ман бегитилген янъы антласув», – деди. – ²¹ «Эм мине Мени сататаганнынъ колы Меники мен бирге сыпырада. ²² Олай болса да, Аьдем Улы, Ога белгилгендей, кетеди, тек Оны сатаяк аьдемге кайгы!»

²³ Олар: «Бизим арамызда ол затты кайсымыз этер экен?» – деп, бири-бириннен сорап басладылар.

Ким энъ уьйкен?

²⁴ Сокталар арасында кайсымыз энъ уьйкен деп саналмага боляк деген эрисуьв шыкты. ²⁵ Сол заманда Иса айтты: «Миллетлердинъ патшалары халкты юмсайдылар эм аькимлери ийгилик этуьвшилер деген атты юргистедилер. ²⁶ Сиз олардай болманъыз. Керисинше, сизинъ аранъыздагы энъ уьйкенинъиз кишкей болмага керек эм басшылык эткенде кулдай болсын. ²⁷ Неге десе ким уьйкен: сол сыпыра янында олтырганма яде ога кылынатаганма? Олтырган тувылма? А Мен сизинъ аранъызда кулдайман. ²⁸ Олай болса да сиз Мени мен баьри кыйынлыкларымда да бирге болгансыз. ²⁹ Атам Мага бир патшалык бергендей, Мен де сизге бир патшалык беремен. ³⁰ Патшалыгымда Меним сыпырамнан ашаяк-ишеек сиз эм де, Израилдинъ он эки ырувына оьким этпеге такка олтыраяксыз», – деди.

Иса Петердинъ Оннан басын алаягын билдиреди

³¹ «Шимон, Шимон! Шайтан сизди, бийдайды элегендей этип, элемеге суьйген эди. ³² Ама Мен, иманынъ кемимесин деп, сенинъ уьшин дува эттим. Эм сен (Аллага) кайтып келгенде тувганларында да иманды бегит», – деди Иса.

³³ Петер Исага: «Раббий! Мен Сени мен тутнакка да, оьлмеге де аьзирмен», – деп яваплады.

³⁴ Ама Иса: «Петер, сага айтаман, буьгуьн кораз кышкырганша, танымайман деп, Меннен уьш кере басынъды алаяксынъ», – деди.

³⁵ Сонъында Иса: «Мен сизди бокшасыз, артпаксыз, машпаксыз йиберген заманда, бир заттан болса да етиспевликлер сездинъизбе?» – деди.

«Эш бир заттан да болмады», – деп, явап бердилер сокталары.

³⁶ Сонда Иса: «Ама энди бокшасы болган оны алсын, артпагын да алсын; а кимде йок болса, сол абасын сатып, кылыш алсын. ³⁷ Сизге айтаман: „Ол кыянатшыларга саналды“, – деп язылган соьзлер Меним уьстимде толтырылаяк. Неге десе Меним акымда язылганлар ахырына келеятырлар», – деди.

³⁸ Сокталар Ога: «Раббий! Мине мунда эки кылыш бар», – дедилер.

Иса оларга: «Етер!» – деди.

Иса Зейтун тавда

³⁹ Сонъ Иса шыгып, аьдетинше, Зейтун тавга кетти; Оны ман бирге сокталары да бардылар.

⁴⁰ Онда барып еткенлей, Иса оларга: «Азгырувга туьсип олтырмас уьшин дува этинъиз», – деди.

⁴¹ Оьзи де, олардан тас атым кадер шетке кетип, тизиннен шоьгип: ⁴² «Атам! Эгер Сен ийги коьрсенъ, бу ашы аякты † Меннен аькет, тек Мен суьйген зат тувыл, Сен суьйген зат болсын», – деп тиледи. [⁴³ Сол вакытта Исадынъ янына коьктен маьлек келип, Ога куват берди. ⁴⁴ Яны кыйналганлыктан, Иса мукаятланып тилек тиледи эм Онынъ тери, кан тамшыларындай болып, ерге тамдылар.]

⁴⁵ Иса, тилек эткен орныннан турып, сокталарына келгенде, олардынъ кайгырувдан уйкап ятканын коьрди. ⁴⁶ «Неге уйкайсыз? Турынъыз эм азгырувга туьспес уьшин дува этинъиз», – деди.

Иса ысланады

⁴⁷ Иса айта турганнынъ арасында, бир коьп кисилер келдилер, олардынъ алдында он экидинъ бириси Юда келе эди. Ол Исады оьбер уьшин янына келди ††. ⁴⁸ Иса, болса, ога: «Юда! Аьдем Улын оьбуьв мен сатасынъма?» – деди.

⁴⁹ Исадынъ янында болганлар, истинъ кайда барганын коьрип, Ога: «Раббий! Кылышты алаякпа?» – деп сорадылар. ⁵⁰ Олардынъ бириси, бас дин куллыкшыдынъ кулын согып, онынъ онъ кулагын шапты.

⁵¹ Сонда Иса: «Бу затты койынъыз, токтанъыз!» – деди де, кулдынъ кулагына колын тийгистип, сав этти.

⁵² Иса Оьзин аькетпеге келген бас дин куллыкшыларга, Алла уьйининъ қаравыл басшыларына эм аксакалларга: «Йолбасарга шыккандай, кылышлар эм казыклар ман шыктынъыз!» ⁵³ Мен аьр куьн сайын сиз бен бирге Алла уьйинде болатан эдим эм сиз Мага кол коьтермединъиз. Ама энди сизинъ заман, каранъалык бийлеген кезуьв», – деди.

Петер Исадан басын алады

⁵⁴ Соннан сонъ олар Исады тутып бас дин куллыкшыдынъ уьйине алып келдилер. Петер болса эректен карап, ызыннан барды.

⁵⁵ Каралдыдынъ ортасында йыйылганлар, от ягып, баьриси бирге олтырганда, Петер де олардынъ арасына кирип олтырды. ⁵⁶ Бир таьвке кыз Петердинъ от янына олтырганын коьрди де, ога тигилип карап: «Бу аьдем де Оны ман бирге эди», – деди.

† „Аяк“ мунда азаплыктынъ символы. †† «Неге десе оларга: „Мен кимди оьпсем, Сол (Иса) боляк“, – деген белгиди берген эди».

⁵⁷ Ама Петер: «Хатын, мен Оны танымайман», – деп, Исадан басын алды.

⁵⁸ Бираздан сонъ баска бирев оны коьрип: «Сен де олардансынъ», – деди.

Ама Петер: «Тувылман, эй, аьдем!» – деди.

⁵⁹ Бир саьат кадер заман оьткенде, тагы да олардынъ бириси: «Уьшини мен де, бу да Оны ман бирге эди, неге десе ол – галилеяшы», – деп, катырып айтты.

⁶⁰ Ама Петер: «Эй, аьдем, мен сенинъ не зат айтатаганынъды анъламайман», – деди. Сол саьатлей, сосы соьзлерди айтаятырганда, кораз кышкырды. ⁶¹ Сол заманда Раббий, бурылып, Петерге карады, Петер де Раббийдинъ ога: «Кораз кышкырганша, сен Меннен уьш кере басынъды алаяксынъ», – деп айткан соьзлерин эсине туьсирди. ⁶² Петер тыска шыгып, оьксип-оьксип йылады.

⁶³ Исады ыслап турган аьдемлер, Оны маскаралап, тоьбелей эдилер. ⁶⁴ Коьзлерин байлап †, Оннан: «Пайхамбарлык эт, сени ким сокты, айт», – деп сорайтаган эдилер. ⁶⁵ Олардан баска да коьп яман соьзлер айтып, Исады мыскылладылар.

Иса межлис алдында

⁶⁶ Танъ атканда, халктынъ аксакаллары, бас дин куллыкшылары эм дин аьлимлери йыйылдылар эм Исады оьзлерининъ межлисине алып кеттилер.

⁶⁷ «Бизге айт, Сен Масихсинъ ме?» – деп кадалып сорадылар.

Иса оларга: «Эгер сизге айтсам, сиз ынанмассынъыз. ⁶⁸ Эгер сизден сорасам да, сиз Мага явапламаяксыз эм Мени босатпаяксыз.

⁶⁹ Эндиден арбатын Аьдем Улы куьдиретли Алладынъ онъ ягында олтыраяк», – деди.

⁷⁰ Сонда баьриси Ога: «Соны ман, Алладынъ Улы сенсинъ ме?» – дедилер.

Иса оларга явапка: «Сиз айткандай, Менмен!» – деди.

⁷¹ Олар болса: «Бизге энди тагы да кайдай шаатлык керек? Биз оьзимиз Онынъ авызыннан эситтик», – дедилер.

Иса тоьре Пилаттынъ алдында

23 Йыйылганлардынъ баьриси коьтерилип, Исады Пилат алдына алып келдилер. ² «Ол бизим халкымызга бузгынлык салады, Ол кесарга ясак бермеге коймайды, Оьзине де Масих Патша дегенди айтады», – деп, Исады шуьшлеп басладылар.

³ Пилат Оннан: «Сен Ювыт Патшасысынъма?» – деп сорады.

Ога яваглап: «Сен айткандай», – деди.

⁴ Пилат бас дин куллыкшыларына эм халкка: «Мен бу Аьдемнинъ бир терислигин де таппайман», – деди.

† бир кесек текстлерде «байлап, бетине сога берип».

⁵ Ама олар: «Ол, Галилеядан баслап булайга дейим, буьтин Юдеяда окувын яйып, халкты козгайды», – деп кадалдылар.

⁶ Пилат Галилея дегенлерин эситкенлей: «Ол Галилеядан ма?» – деп сорады. ⁷ Исадынъ Иродка бойсынган ериннен болганын билгенде, Пилат оны Иродка йиберди. Сол куьнлерде Ирод оьзи де Ерусалимде эди.

⁸ Ирод, Исады коьрип, бек шатланды, неге десе ол коьптен бери Оны коьреек болып, Онынъ этеек бир аьлемет нышанын коьрермен, – деп уьмитленди. ⁹ Ол Исага коьп сораулар берди, тек Иса ога бир зат та айтпады. ¹⁰ Сонда болган бас дин куллыкшылары эм дин аьлимлери болса, баьри куьшлерин салып, Исады терислемеге шалыстылар. ¹¹ Ирод оьзининъ аскершилери мен Ога мисетсинмей карап, Оны маскаралап кутылганнан сонъ, коьркли, ярасык кийим кийгистип, Пилатка кайтарып йиберди. ¹² Сол куьн Ирод пан Пилат дос болдылар. Оннан алдын олар явласкан эдилер.

Оьлтирилмеге талапланган Иса

¹³ Пилат болса бас дин куллыкшыларды, басшыларды эм халкты йыйып, ¹⁴ оларга айтты: «Сиз бу Кисиди: „Халкты азгырады“, – деп, айыплап аькелдинъиз. Ама мен Оны сизинъ алдынъызда тешкердим, сиз Ога айткан терисликлердинъ бирин де таппадым. ¹⁵ Ирод та таппаган, неге десе Ирод Оны бизге керу йиберди. Ога оьлим язасын бергендей эш бир зат та этпеген. ¹⁶ Сонынъ уьшин мен, Оны тоьбелетип, эркин этейим», – деди ††.

¹⁸ Ама буьтин халк: «Ога оьлим! А бизге Бараббады эркин эт!» – деп, кышкырып баслады. ¹⁹ Барабба деген аьдем шахарда козгалув яратканы эм аьдем оьлтиргени уьшин тутнакка туьскен эди.

²⁰ Исады эркин этпеге суьйип, Пилат тагы да давысын коьтерди. ²¹ Ама халк: «Оны кашка кер, кашка кер!» – деп кышкырысты.

²² Пилат уьшинши кере йыйылганларга: «Не уьшин? Ол не яманлык эткен? Оьлтирмеге тийисли бир терислик те таппаганман, сол себепли мен, Оны тоьбелетип, эркин этейим», – деди.

²³ Аман да олар тагы да кышкырыклап, Исадынъ кашка керилуьвин талапладылар; олардынъ эм бас дин куллыкшылардынъ давыслары баьрин де енъди. ²⁴ Эм Пилат олар тилегенин этейим деген ойга келди. ²⁵ Козгалыс яраткан эм аьдем оьлтирген уьшин тутнакка туьскенди, олар тилегенше, босатты; Исады болса олардынъ ыхтыярына тапшырды.

Исады кашка кердилер

²⁶ Аскершилери Исады алып барган заманларында, сабаннан келеяткан Шимон атлы бир киренешиди

†† «Пилатка аьр Пасха байрамында тутнактан биревди босатпага керек эди».

токтатып, ога кашты коьтертип, Исадынъ артыннан аькеттирдилер. ²⁷ Исадынъ артыннан бек коьп халк та, Онынъ уьшин коькирегин согып йылайтаган хатынлар да бара эдилер. ²⁸ Иса болса оларга бурьлып: «Эй, Ерусалим кызлары! Мен уьшин йыламанъыз, тек оьзинъыз бен балаларынъыз уьшин йыланъыз», – деди. ²⁹ «Неге десенъыз: „Наьсиплидилер каратонлар, бала таппаган карынлар эм эмгистпеген тоьслер“, – деп айтар куьнлер келедилер. ³⁰ Сол заманда тавларга: „Бизим уьстимизге авынъыз!“, а тоьбешиклерге: „Бизди капланъыз!“ – деп айтып баслаяклар. ³¹ Эгер ясылланатаган терек пен солай этиле болса, сонда курганы ман не болар?»

³² Иса ман бирге оьлтirmeге эки кыянатшыды алып бара эдилер. ³³ Бас суьек атлы ерге келгенлеринде, онда Исады да, кыянатшыларды да кашка кердилер: бирин – Онынъ онъ ягына, экиншисин – сол ягына. ³⁴ Иса болса айтты: «Эй, Ата! Сосыларды ярлыка, неге десе не ислейтаганларын да билмейдилер». Аскершилер, сыбага таслап, Исадынъ кийимлерин боьлисе эдилер.

³⁵ Халк токтап карай эди. Басшылар да, селеке этип, куьлип: «Баскаларды куткаратаган эди: эгер Алла сайлаган Масих Ол болса, Оьзин-Оьзи куткарсын!» – деп айттылар.

³⁶ Солардай болып, аскершилер де мыскылладылар. Олар Исага ашыган шагырдан берип: ³⁷ «Сен Ювыт Патшасы болсанъ, Оьзинъди-Оьзинъ куткар!» – дей эдилер. ³⁸ Исадынъ уьстинде †: «Бу – Ювыт Патшасы», – деген язув бар эди.

³⁹ Кашка керилген кыянатшылардынъ бириси де Оны яманлап: «Сен Масих болсанъ Оьзинъди де, бизди де куткар!» – деп айта эди.

⁴⁰ Экиншиси болса: «Сен де сондай болып язаланып турганлай, Алладан коркпайсынъма?» – деп, оны тыймага шалысты. ⁴¹ «Бизге туьз язалав кесилген. Биз эткен ислеримизге тийислисин алганмыз. Ол болса эш бир яманлык та этпеген».

⁴² Эм Исага: «Сен Патша болып кери келген заманда, мени эсинъе туьсир!» – деди.

⁴³ Иса да ога: «Сага дурысын айтаман: буьгуьн ок сен Мени мен бирге еннетте болаяксынъ», – деди.

Исадынъ оьлими

⁴⁴ Куьндиздинъ алтыншы саьатине ювыклаган эди, тогызыншы † саьатке дейим буьтин кыралда каранъа болып калды. ⁴⁵ Куьн каранъаланды эм Алладынъ уьйиндеги перде ортасыннан йыртылды. ⁴⁶ Иса, давысын коьтерип: «Ата! Мен сенинъ колынъа янымды тапшыраман!» – деди. Эм соны айтканнан сонъ, ян берди.

⁴⁷ Бу болган затларды коьрген юзбасшы Аллады данъклады эм: «Акыйкатлай да, бу Аьдем туврашыл

† бир кесек текстлерде «Исадынъ уьстинде грек, латын эм де еврей соьзлер мен». †† саьат 12:00, тогызыншы саьат: саьат 15:00.

болган экен», – деди. ⁴⁸ Бу тамашады карамага йыйылган буьтин халк, болган затларды коьрген сонъ, коькиреклерине сога-сога кайтты. ⁴⁹ Тек Исады таныйтаганлардынъ баьриси де, эм Галилеядан Онынъ ызыннан келген хатынлар да баьри затка эректен карап турдылар.

Исады кабырга салув

⁵⁰ Сол заманда межлистинъ агзаларыннан, Юдеядынъ Араматия шахарыннан Юсуп атлы огырлы эм туврашыл бирев, ⁵¹ калганлардынъ бегиминде эм ислеринде катнаспаган, Алладынъ Патшалыгын саклаган бир киси, ⁵² Пилаттынъ янына келип, Исадынъ суьегин тиледи. ⁵³ Суьекти туьсирип алып, кетен кумаш пан кебинледи эм аьли бирев де салынмаган, каяда уьнъилип этилген кабырга салды. ⁵⁴ Ол куьн юма эди, шабат куьни етип келе эди.

⁵⁵ Кене болса да Иса ман бирге Галилеядан келген хатынлар артларыннан барып, кабырды карап, Онынъ суьеги онда койылганын коьрдилер. ⁵⁶ Кайтып келип, ийисли-кокыслы майлар эм бальзамлар аьзирледилер де шабат куьнин Алладынъ парызына коьре тыншаювда озгардылар.

Исадынъ тирилуьви

24 Юмадынъ биринши ок куьнинде †, танъ манъында, хатынлар аьзирлеген ийисли майларды алып, кабырга келдилер ††. ² Ама тастынъ кабырдан авдарылып тасланганын коьрдилер. ³ Эм мезарга киргенде, Раббий Исадынъ суьегин таппадылар. ⁴ Олар бу затка сейирсинип турган вақытта, олардынъ алдына йылтыраган кийимлери мен бирден эки эр киси шыктылар. ⁵ Хатынлар коркып, юзлерин тоьмен ийгенде, эр кисилер: «Сиз неге тириди оьлилер арасыннан излейсиз? ⁶ Ол мунда йок, Ол тирилген! Галилеяда болган заманда Онынъ сизге айткан соьзлерин эсинъизге туьсиринъизтагы: ⁷ „Аьдем Улы куьналылар колына тапшырылмага, кашка керилмеге эм уьшинши куьнде тирилмеге керек“, – деген эди Ол сизге», – дедилер.

⁸ Хатынлар Исадынъ соьзлерин эслерине туьсирдилер. ⁹ Кабырдан кайтып, бу затлардынъ баьриси де Исадынъ он бир соктасына эм баьри калганларга билдирдилер. ¹⁰ Бу затлардынъ акында элшилерге айтканлардынъ ишинде магдалашы Марьем, Йоханна эм Якуптынъ анасы Марьем эм солай ок олар ман бирге баскалар да бар эдилер. ¹¹ Ама олардынъ айтканлары элшилерге бос соьзлер болып коьриндилер эм кыскаяклыларга ынанмадылар. ¹² Петер болса турып, кабырга шабып барды. Ол ийилип карады да онда тек

‡ базар куьн. †† «Олар ман бирге баска кайбиревлер де бар эдилер».

кебинди коьрди эм, болган затка сейирсинип, артына кайтты.

Аммаус йолында

¹³ Сол ок куьн олардынъ экиси Ерусалимнен алпыс стадия [†] эректеги Аммаус деп аталган элге йолландылар. ¹⁴ Эм бу болган затлардынъ акында оьз ара хабарласып бардылар. ¹⁵ Олар соьйтип бири-бири мен соьйлесип эм ойласып барганда, Иса Оьзи оларга янасып келип косылды. ¹⁶ Ама олардынъ коьзлери тыйылган эдилер, сол себептен олар Оны танымадылар.

¹⁷ Иса болса оларга: «Сиз йолда бараятырып не зат акында хабарласасыз?» – деди.

Олар да кайгылы болып онда токтадылар.

¹⁸ Олардан бирев, Клеопа дегени, явапка: «Сен Ерусалимге яньы келгенлерден боларсынъ, сосы куьнлерде онда болганды калай билмейсинъ?» – деди.

¹⁹ Иса оларга: «Не болганды?» – деди.

Олар Ога: «Назаретши Исага не болганы акында», – дедилер. «Ол Алладынъ эм баьри халктынъ алдында иси мен де, соьзи мен де куьдиретли пайхамбар эди. ²⁰ Бас дин куллыкшыларымыз бан басшыларымыз Оны оьлимге язалав уьшин бердилер эм кашка кердилер. ²¹ А биз, Ол Исраилди куткараак деп, уьмитленетаган эдик. Оннан сонъ да сол затлардынъ баьриси болганына буьгуьн уьшинши куьн бараятыр. ²² Эм тагы да хатынларымыздынъ бир кавымлары бизди сейирсиндирдилер. Олар кабырга эртенъ мен барып, Онынъ суьегин таппаганлар эм кайтканда, оларга маьлеклер коьринип, Иса тирилген деп, билдиргенлерин айттылар. ²⁴ Бизи мен бирге болганлардан бир кавымлар мезарга барып, онда хатынлар айтканша болганын коьргенлер. Тек Исадынъ Оьзин коьрмегенлер».

²⁵ Иса оларга: «Эй, калай акылсыз экенсиз эм юреклеринъиз бен пайхамбарлардынъ айткан соьзлерине кеш ынанувшыларсыз! ²⁶ Аьше, Масихке соьйтип азап шегип, Оьз данъкына етпеге керек тувылма эди?» – деди. ²⁷ Эм Ол Мусадан баслап, баьри Кие Язувларда Оьзининъ уьстиннен баьри пайхамбарлардынъ айтканларын оларга аньлатты.

²⁸ Олар бараяк болып шыккан элге ювыклап келгенлеринде, Иса йолын бардыргандай этти. ²⁹ Ама сокталары: «Аксам ювыклайды, куьн энди кавысып бараятыр, бизи мен кал», – деп, Оны токтаттылар. Иса элге кирип, олар ман калды.

³⁰ Олар ман бирге сыпыра янына олтырганда, Ол оьтпекти алып шуькир этти де, сындырып, оларга узатты. ³¹ Сонда олардынъ коьзлери ашылды, олар Исады таныдылар, тек Ол оларга коьринмей калды. ³² Эм олар бир бирине: «Ол йолда бизи мен соьйлесип бизге Кие Язувларды аньлаткан

заманда, юрегимиз ишимизде суьйиништен янмадыма?» – деп сорадылар.

³³ Сол саьатлей ок турып, Ерусалимге кери кайттылар эм он бир элшиди, олар ман бирге болган баскаларды да йыйылып турганларын таптылар. ³⁴ Олар: «Раббий уьшини мен де тирилген эм Шимонга коьринген!» – деп, соьйлесип туры эдилер. ³⁵ Эки аьдем де оларга йолда не болганын, Иса оьтпек сындырган заманда, Оны калай таныганларын айттылар.

Иса он бир соктасына коьринеди

³⁶ Олар сол затлардынъ акында соьйлесетаган заманда, Иса Оьзи олардынъ арасына кирип: «Тынышлык сизге!» – деди.

³⁷ Олар тартынып эм сескенип, (Исадынъ) янын коьремиз деп ойладылар. ³⁸ Ама Иса оларга: «Неге адалап калдынъыз? Юреклеринъизге сондай ойлар не уьшин киреди экен?» – деди. ³⁹ «Меним колларыма эм Меним аякларыма каранъызтага. Бу – Мен Оьзим! Колларынъызды Мага тийдирип каранъызтага, неге десе янынъ, Меңде коьретаганынъыздай, эти де, суьеги де болмайды», – дегенди айтты.

⁴⁰ Соны айтып, Иса кол-аякларын оларга коьрсетти. ⁴¹ Олар суьйингеннен, аьле де ынанмай, сейирсинип турганларында, Иса олардан: «Бу ерде сизде кайдай болса да бир азык барма?» – деп сорады. ⁴² Олар Ога бир кесек писирилген балык ^{††} узаттылар. ⁴³ Иса оны алып, олардынъ коьзлери алдында ашады. ⁴⁴ Сонъында оларга: «Мен сиз бен аьле болган заманда, Меним акымда Мусага буйырылган Тауратта, пайхамбарлар ман Забур китапларында язылганлардынъ баьриси толтырылмага тийисли деп, мине мунынъ акында айткан эдим».

⁴⁵ Сонда Кие Язувларды аньласынлар деп, Иса олардынъ акылын ашты. ⁴⁶ «Мине сосы Язувларга коьре, Масих азап шекпеге де, уьшинши куьнинде оьлилерден тирилмеге де керек эди. ⁴⁷ Солай ок Ерусалимнен баслап, баьри халкларга тевбеге туьсуьв эм куьналарынынъ кеширилуьв хабары Онынъ аты ман билдирилмеге керек болган. ⁴⁸ Сиз, болсанъыз, бу ислердинъ шаатларысыз. ⁴⁹ Мен де Атамнынъ бермеге айтканын сизге йиберермен. Ама сиз йогардан куьдиретти алганга дейим Ерусалим шахарында калынъыз», – деди.

Исадынъ коькке алынувы

⁵⁰ Соны айтып, Иса оларды шахардынъ тысына Бейтхинийге дери шыгарды да, колларын коьтерип, оларга разылыгын берди. ⁵¹ Оларга разылыгын беретатаган шагында, олардан узакланып, коькке коьтерилип баслады. ⁵² Олар Ога бас ийдилер эм уьйкен суьйиниш пен Ерусалимге

[†] 11 километр.

^{††} бир кесек текстлерде «балык пан кавызлы бал».

кайттылар. ⁵³ Алла уйининъ каралдысында дайым болып, Аллага шуькир айтып турадылар.

ЯХЬЯ

Эртеден беркитилгенге коьре, сосы Инжилдинъ авторы – Яхья, Исага энъ юзык элшилердинъ бириси эм онынъ акында, Иса оны боьтен де бек суьетаган эди деп, язылган. Яхья, он эки элшиден Масихке ынанганы уьшин оьлтирилмей калган ялгыз бири, терен картлыкка дейим яшаган. Яхья оьзининъ Инжилин баскалардан сонъ язган, белки, янъы эрадынъ 90-ншы йылларында.

Яхьядынъ Инжилин бир бирине соьйтип бир усаган биринши уьш Инжиллерден айыратаган бас белги неде экен? Яхья хабарлавы ман Исадынъ яшавында болган затларды хронология ягыннан тизип суьвретлемеге шалыспайды. Ол бас орынды Исадынъ айтканларына береди. Яхья Исадынъ таварыхларын келтирмейди. Яхьядынъ бу китапты язувынынъ мырады – баска уьш Инжилдинъ ишинде язылмай калган ерлерди толыстырув эм окувшыларды, Ога ынанганларды, янъы яшавды ашатаган Иса – Алла Улы (Масих) болганына ынандырув. Сосы Инжил баскаларыннан эсе де анъламага енъил болмаган дин идеялары ман эм ярык поэтикалык суьвретлери мен коьбирек кепленген. Яхьядынъ Инжилин доьрт кесекке боьлмеге болады: 1) кирис соьз, онда Иса – Оьзи Раббий, инсанлык дуньяды куткарар уьшин Аьдем болганы ашык айтылувы; 2) Иса ашып коьрсеткен ети аьжейиптинъ Онынъ раббийлик табиатын эм исининъ борышын беркитуьви; 3) Исага Алладан тапшырылганды сонъгына дейим толтырып данъкламага заманы етеятырганы; 4) эпилог, оьлилерден тирилгеннен сонъ Иса Оьзининъ сокталары ман коьрисуьви.

Соьз аьдем болды

1 Бас деп Соьз бар эди, Соьз Аллада эди, эм Соьз Алла эди. ² Ол алды ман Аллада болган эди. ³ Не зат яшайтаган болса, баьриси Ол аркалы бар болган, Ол болмай, болган затлардынъ эш биревиде яшап басламаган. ⁴ Онынъ ишинде яшав бар эди эм сол яшав – аьдемлердинъ ярыгы эди. ⁵ Ярык каранъалыкта яркырайды эм каранъалык оны бийлалмайды. ⁶ Алладан йиберилген аьдем бар эди. Онынъ аты Яхья эди. ⁷ Ол шаат болып келди. Ярык акында шаатлык этип, баьрисин Ога ынандыра уьшин келген эди. ⁸ Ол оьзи ярык тувыл эди, ама ярыкты шаатлар уьшин йиберилген эди. ⁹ Дуньяга келетаган аьр аьдемди ярыкландыратаган акыйкат ярык бар эди. ¹⁰ Ярык дуньяда эди, дунья Ол аркалы болып басланган эди, ама дунья Оны танымады. ¹¹ Ол оьз юртына келди эм оьзиндикилер Оны хош коьрип йолыкпадылар. ¹² Ама ким Оны йолыкты эм Онынъ атына ынанды, солардынъ баьрисине де Алладынъ балалары болмага эркинлик берди. ¹³ Олар не каннан, не инсан суьйиминнен, не эрдинъ суьйиминнен тувыл, а Алладан тувганлар. ¹⁴ Соьз инсан болды эм бизим арамызда, шапагатка эм акыйкатлыкка толып, яшады. Биз Онынъ данъкын коьрдик, Атасыннан ялгыз тувганнынъ данъкын коьрдик. ¹⁵ Онынъ акында Яхья, бегитип, шаатлайтаган эди: «Бу – сол мен айткан: „Меним артымнан келеятырган меннен йогары турады, неге десе Ол меннен де алдын болган“».

¹⁶ Онынъ шетсиз кыйырсыз ийгилигиннен баьримиз де артлы артыннан шапагатын аламыз. ¹⁷ Муса аркалы Таурат берилген эди, а Иса Масих аркалы шапагат пан акыйкатлык келдилер. ¹⁸ Эш бирев де бир заманда да Аллады коьрмеген, Оны Атадынъ юрегине энъ юзык болып, Оьзи де Алла болушы, ялгыз Улы билдирди.

Яхья пайхамбардынъ шаатлавы

¹⁹ Ерусалимдеги ювыт басшылар Яхьяга дин куллыкшыларын эм левитлерди, онынъ ким экенин соратып, йиберген заманда, Яхьядынъ шаатлыгы булай эди. ²⁰ Ол басын алмай, туврасыннан айтып: «Мен Масих тувылман», – деп ашыклады.

²¹ Олар Яхьядан сорадылар: «Сонда кимсинъ сен? Ильяс?»

«Йок», – деди ол.

«Аьше, биз саклайтаган пайхамбарсынъма †?»

«Йок», – деп яваплады Яхья.

²² «Кимсинъ, аьше, сен? – деп сорадылар олар тагы да, – бизди йибергенлерге биз явап этер уьшин оьзинънинъ акында неди айтарсынъ?» – дедилер.

²³ Яхья Ешя пайхамбардынъ соьзлери мен яваплады: «Мен шоьлде: „Раббийге йолды туьз этинъиз“, – деп, шакыратаганнынъ давысыман».

²⁴ Йиберилгенлер парисей куьбиннен эдилер.

²⁵ Яхьяга: «Эгер сен не Масих, не Ильяс, не де биз саклайтаган пайхамбар болмасанъ, сонда сен не

† бурынгы ювытлардынъ ынанганларына коьре, Масих (Иса) келгеннен алдын шыгаяк пайхамбар.

уьшин аьдемлерди сувда шомылдырып тазалайсынъ?» – деп сорадылар.

²⁶ Яхья: «Мен сизди сув ман тазалайман, ама сизинь аранъызда Сол, сиз энди де билмейтаган, турады. ²⁷ Меннен сонъ Келеек – Ол. Мен Онынъ шарыкларынынъ бавын шешпеге де тийисли тувылман», – деди.

²⁸ Бу ислер Яхья аьдемлерди шомылдырып тазалайтаган Йордан сувынынъ аргы ягасындагы Бетханийде бола эдилер.

²⁹ Эртеси куьн Яхья ога келеятырган Исады коьрди эм: «Мине Алладынь Козысы, дуныядынъ куьнасынъ Оьзине алатаган! ³⁰ Мен Онынъ акында айткан эдим: „Меним артымнан меннен йогары туратаган бир Аьдем келеди“. ³¹ Мен Оны оьзим танымаганман, ама Оны Исраилге коьрсетер уьшин, мен аьдемлерди сувда шомылдырып тазаламага келгенмен», – деди. ³² Яхья соьзлерин деп беркитти: «Мен Алла Рухынынъ коьктен коьгершин кебинде Ога туьскенин эм Онынъ уьстинде калганын коьргенмен. ³³ Мен Оны танымас та болар эдим, эгер мени аьдемлерди сувда шомылдырып тазаламага йиберген Алла мага айтпаса: „Кимге туьсип эм Кимде Рух токталганын коьрсенъ, Сол аьдемлерди Кие Рух пан тазалайк“. ³⁴ Мен Оны коьрдим эм Ол Алладынь Улы экенлигине шаатлык этемен», – деди.

Исадынъ биринши сокталары

³⁵ Экинши куьн Яхья оьз сокталарынынъ экеви мен тагы да онда тура эди. ³⁶ Келеятырган Исады коьрип, ол: «Мине Алладынь Козысы!» – деди.

³⁷ Яхьядынъ сокталарынынъ экеви, бу соьзлерди эситип, Исадынъ артыннан иерди. ³⁸ Иса бурылды да олардынъ Онынъ артыннан келеятырганын коьрип: «Неди излейсиз?» – деп сорады.

«Равви, Сен кайда яшайсынъ?» – дедилер. Равви соьздинъ маьнеси «устаз». ³⁹ «Келинъиз, оьзинъиз коьрерсиз», – деди Иса.

Олар барып Иса яшаган ерди коьрдилер эм ол куьн Оны ман турдылар. Оныншы саьатке [†] ювыклаган эди. ⁴⁰ Яхьядынъ айткан соьзлерин эскергенлердинъ биреви Шимон Петердинъ кардашы Эндрей эди. ⁴¹ Ол, оьзининъ кардашы Шимонды коьрип, ога: «Биз Масихти таптык!» – деди. Масих соьздинъ маьнеси «майланган» ^{††}.

⁴² Оны да Исага етип аькелди. Иса Шимонга карап: «Шимон, Юныс улы, сени Кефа деп атаяклар», – деди. Кефа аттынъ маьнеси «тас» [‡].

Иса Пилип пен Натанелди шақырады

⁴³ Экинши куьн Иса Галилеяга бармага токтасты. Ол Пилипти табып: «Мени мен кел!» – деди.

[†] бир кесек аьлимлердинъ айтувына коьре 10:00 саьат, баскаларына коьре 16:00 саьат. ^{††} грекше «Христос». [‡] грекше «Петрос» (Петер).

⁴⁴ Пилип сол Эндрей мен Петердинъ шахары Бетсайдадан эди. ⁴⁵ Ол Натанелди тапты да: «Биз Мусага буйырылган Тауратта язылганга, пайхамбарлар язганга растык. Ол – назаретши Иса, Юсуптынъ улы», – деди.

⁴⁶ Натанел: «Аьше, Назареттен бир ийги зат боларма экен?» – деп, яваплады.

«Бар да кара», – деди Пилип.

⁴⁷ Иса оьзине келеятырган Натанелди коьргенде: «Мине акыйкат исраилши, онда бир кишкей кылыплылык та йок», – деди.

⁴⁸ «Мени Сен кайдан билесинъ?» – деди Натанел.

Иса явапка: «Сени Пилип шақырганга дейим, Мен сенинъ ынжыр теректинъ туьбинде олтырганынъды коьргенмен», – деди.

⁴⁹ Сол вакытта Натанел айтты: «Устаз, Сен уьшини мен де Алла Улысынъ, Исраил патшасысынъ!»

⁵⁰ «Сен, Мен сени ынжыр теректинъ туьбинде коьргенмен дегеним уьшин, ынанасынъ. Сен оннан да уьйкен затларды коьрерсинъ», – деди Иса. ⁵¹ «Сизге дурысын айтаман: сиз ашылган коьклерди эм Аьдем Улына туьсеятырган эм коьтерилеятырган Алла маьлеклерин коьрерсиз», – деп, тагы да косты.

Исадынъ биринши эткен аьлемет нышаны

2 Уьшинши куьн Галилеядынъ Кана деген авылында той баратаган эди. Исадынъ анасы да онда эди. ² Сол тойга Иса ман Онынъ сокталары да шақырылган эдилер. ³ Той зияпетининъ ортасында шагыр таьвесилип калады. Сол вакытта Исадынъ анасы Ога: «Булардынъ шагыры таьвесилди», – деди.

⁴ Иса: «Анам ^{††}, Меним эм сенинъ мунда не исимиз бар? Меним заманым энди де етпеген», – деп яваплады.

⁵ Онынъ анасы тойда куллык этетаганларга: «Ол сизге не айтса, соны этинъиз», – деди.

⁶ Сол ерде ювытлар тазаланув аьдетинде кулланатаган алты уьйкен тас савыты туры эди. Аьр бир савытка эки-уьш оьлшем ^{‡‡} сув сыятаган эди.

⁷ Иса тойда куллык этетаганларга: «Савытларды сув ман толтырынъыз», – деди. Олар савытларды басына дейим сув ман толтырдылар. ⁸ «А энди батырып алынъыз да той юргистуьвшиге аькетип беринъиз», – деди Иса.

Олар аькеттилер. ⁹ Той юргистуьвши шагырга айланган сувды тергеди. Шагырдынъ кайдан шыкканын билмей эди. Оны тек сувды алган куллыкшылар билетаган эдилер. Киевди бир янына аькетип: ¹⁰ «Баьриси де тойдынъ басында ийги шагырды береди, а сонъында, коьп ишкеннен сонъ, колайсызын узатадылар. А сен соьлеге дери ийгисин саклагансынъ!» – деди.

^{††} грекше «хатын». ^{‡‡} грекше «метритис». 1 метритис = 40 литр.

¹¹ Бу Исадынъ биринши эткен аьлемет нышаны Галилеядынъ Кана авылында болды. Иса, соьйтип, Оьзининъ данъкын коьрсетти, Ога сокталары ынандылар.

Иса Алла уьйиннен саьвдегерлерди кувады

¹² Оннан сонъ Иса анасы, кардашлары эм сокталары ман бирге Капарнаумга барды, онда олар бир неше куьнди озгардылар.

¹³ Ювытлардынъ Пасха байрамынынъ заманы ювыклай эди. Иса Ерусалимге барды. ¹⁴ Алла уьйининъ каралдысында оьгиз, кой, коьгершин сатувшыларды эм онда олтырган акша авыстырувшыларды коьрди. ¹⁵ Иса арканнан камышы этти, оны ман каралдыдагылардынъ баьрисин кувды. Соьйтип койларды да, оьгизлерди де. Авыстырувшылардынъ акшаларын шашты эм олардынъ сыпыраларын авдарды. ¹⁶ «Аькетинъиз буларды булайдан! – деди Ол коьгершин сатувшыларга, – Меним Атамнынъ уьйин базарга айлаңдырманъыз!»

¹⁷ Онынъ сокталары: «Мени Сенинъ уьйинъе ян авырувым йойтаяк» деп язылганды эслерине алдылар.

¹⁸ Сонда ювытлар Исадан: «Мунынъ баьрисин де этпеге ишинъ бар экенине Сен кайдай нышанды бизге коьрсетпеге боласынъ?» – деп излестирдилер.

¹⁹ Иса явапка: «Бу Алла уьйин бузынъыз, Мен оны уьш куьннинъ ишинде янъыдан курарман», – деди.

²⁰ Ювытлар: «Бу Алла уьйи кырк алты йыл салынган, а Сен оны уьш куьннинъ арасында янъыдан кураак боласынъма?» – дедилер.

²¹ Иса «Алла уьйи» дегенде, оьзининъ шаркы акында айта эди. ²² Иса оьлилерден тирилген сонъ, сокталары Онынъ айтканын эслерине туьсирдилер эм Кие Язувга да, Иса айткан соьзлерге де ынандылар.

²³ Иса Ерусалимде Пасха байрамында болып, коьплер, Ол этетаган аьлемет нышанларды коьрип, Ога ынанып сендилер. ²⁴ Ама Иса Оьзи оларга сенмей эди, неге десе олардынъ баьрисининъ кайдай экенин анълайтаган эди. ²⁵ Аьдемлердинъ калай болганын биревдинъ де Ога анълатувы керек болмай эди, неге десе аьдемнинъ ишиндегин Иса Оьзи билетаган эди.

Иса ман Никодим

3 Парисейлердинъ ишинде Никодим деген бир аьдем бар эди. Никодим ювыт басшыларынынъ бири эди. ² Бир вакыт кеште ол Исага келди де айтты: «Биз Сенинъ Алла Оьзи йиберген Устаз экенинъди билемиз. Алла оны ман бирге болмаса, Сен этетаган аьлемет нышанларды эш бирев де эталмаяк, сайсы!»

³ Иса явапка: «Сага дурысын айтаман: эш бирев де Алла Патшалыгын коьралмаяк, эгер янъыдан тувмаса», – деди.

⁴ «Аьдем тагы да бир кере тувмага калай болаяк, эгер ол энди карт болган болса? – деп сорады Никодим. – Ол, тагы да анасынынъ карнына кирип, янъыдан калай тувмага боляакты?»

⁵ Иса: «Сага дурысын айтаман: эш бирев де Алла Патшалыгына киралмаяк, эгер сув эм Алла Рухы ман тувмаса», – деп яваплады. – ⁶ «Деннен ден, Рухтан рух тувады. ⁷ Сиз янъыдан тувмага тийислисиз деп, Меним айтканыма сейирсинменъиз. ⁸ Ел суьйген еринде эседи, сесин эситесинъ, ама ол кайдан келетаганын эм кайда кететаганын билмейсинъ. Тамам сондай, Рухтан тувганнынъ аьр бириси мен де».

⁹ «Ол калай болады, аьше?» – деп сорады Никодим.

¹⁰ Иса яваплады: «Сен Исраилдинъ устазы эм оны калай анъламайсынъ? ¹¹ Сага дурысын айтаман: Биз сол Оьзимиз билген затымызды айтамыз, коьргенимиз акында шаатлаймыз, тек сиз кенем де Бизим шаатлыгымызды кабыл этпейсиз. ¹² Мен сизге ердинъ затлары акында айтаман, а сиз ынанмайсыз, эгер Мен сизге коьктинъ затлары акында айтсам, калай ынанаяксыз? ¹³ Эш бирев де коькке коьтерилмеген, тек сол баягы коьктен келген † Аьдем Улы болмаса. ¹⁴ Муса шоьлде йыланды йогарга калай коьтерген болса, солай Аьдем Улы да: Ога ынанганнынъ аьр бири йойылмай оьмирлик яшавды алар уьшин йогарга коьтерилеек.

¹⁶ Алла бу дуныяды солай бир бек суьйген себепли, ялгыз Улын, Ога ынанганлардынъ аьр бири йойылмай, оьмирлик яшавлы болсын деп, берген. ¹⁷ Алла оьз Улын дуныяга, оны шуьшлесин деп тувыл, а дуныя Ол аркалы кутылсын деп, йиберген. ¹⁸ Ога ынанган шуьшленмеек; ким ынанмайды, сол энди шуьшленген, неге десе ол Алладынъ ялгыз Улына ынанып сенмеди.

¹⁹ Шуьшине еткеруьв мине сонынъ уьшин болады: дуныяга ярык келген; тек аьдемлер каранъалыкты ярыктан коьбирек суьедилер, неге десе олардынъ ислери кара. ²⁰ Ким яманлык этеди, сол ярыкты суьймейди, онынъ яман ислери баьрининъ алдында ашылар деп, коркканыннан ярыкка келмейди. ²¹ Ама ким акыйкатлык пан яшайды, сол эткен ислерин Алладынъ ярдамы ман эткенин коьрсетер уьшин ярыкка барады».

Иса ман Яхья

²² Муннан сонъ Иса сокталары ман Юдея ерине кетти. Сонда Иса олар ман бир кесек заманды турды, аьдемлерди сувда шомылдырып тазалай эди. ²³ Яхья да Шалемге ювык Эйнонда аьдемлерди сувда шомылдыратаган эди, неге десе онда сув коьп эди. Аьдемлер сувда шомылдырылып

† кайбир текстлерде «коьктен келген, коькте болган».

тазаланар уьшин ога аьр дайым келетаган эдилер. ²⁴ Сосы затлар Яхьядынъ тутнакка туьсирилеектен алдында болатан ислер эдилер. ²⁵ Яхьядынъ сокталарынынъ бир кесеклери мен айырым бир ювытлардынъ арасында тазаланув аьдети уьшин эрисувъ шыкты. ²⁶ Олар Яхьяга келдилер: «Устаз, сол Йорданнынъ аргы ягында сени мен болган эм сен Ога шаатлык эткен, соьле Оьзи аьдемлерди сувда шомылдырады. Баьриси де Ога барады», – дедилер.

²⁷ Яхья: «Аьдем, ога коьктен берилмесе, бир зат та алмага болмайды, – деп яваплады. – ²⁸ Сиз оьзинъиз де: „Мен Масих тувылман, тек Онынъ алдында бармага йиберилгенмен“, – деп, айтканымынъ шаатысыз. ²⁹ Келин кимдики болса, сол – киев. Киевдинъ касында турып, оны тынълайтаган тенъи, киевдинъ давысын эситип бек куванады. Мине меним де куванышым солай толды. ³⁰ Ога оьспеге, а мага кишкей болмага тийисли.

³¹ Ол – йогарыдан келген баьриннен де бийик. Ерден болган – ердеги, ердегиндей соьйлейди. Коьктен келген – баьрисиннен бийик. ³² Ол Оьзи коьрген эм эситкен затларды шаатлайды, ама эш бирев де Онынъ шаатлыгын кабыл этпейди. ³³ Ким Онынъ шаатлыгын кабыл этеди, сол Алладынъ акыйкат экенин бегитеди. ³⁴ Алла йиберген Алла соьзин айтады, неге десе Алла оьз Рухын оьлшеп бермейди. ³⁵ Атасы Улын суведи, Онынъ колына баьрисин берген. ³⁶ Улына ынанган оьмирлик яшавды алады. Ким Улына бойсынмаса, сол яшавды коьрмеек; керисинше, Алла ога токтавсыз каарланаяк».

Иса ман самарияшы хатын

4 Парисейлер Исадынъ Яхьядан эсе коьп сокталарды табатаганын эм сувда шомылдырып тазалайтаганын эситтилер. ² Уьшини мен Иса Оьзи тувыл, Онынъ сокталары оларды сувда шомылдырып тазалайтаган эдилер. ³ Раббий оны билгенде, Юдеяды калдырды эм тагы да Галилеяга кайтты. ⁴ Онынъ йолы Самариядынъ ишиннен озатаган эди. ⁵ Ол Якуп оьзининъ улы Юсупка берген кесек ерден узак болмай орынласкан Самариядынъ Сухар сахарына келди. ⁶ Онда Якуптынъ куйысы бар эди. Йолдан сонъ арыган Иса куйыдынъ касына олтырды. Бу бир алтыншы саьатлерде [†] эди. ⁷ Бир самарияшы хатын куйыга сув алмага келди.

Иса: «Мага сув ишир», – деп тиледи. ⁸ Сол вакытта сокталары сахарга азык сатып алмага кеткен эдилер.

⁹ Самарияшы хатын: «Сен ювытсынъ, а мен самарияшы хатынман, Сен меннен сув ишпеге калай тилейсинъ? Ювытлар самарияшылар ман айкаспайды да», – деди.

[†] бир кесек аьлимлердинъ айтувына коьре 12.00 саьат, баскаларына коьре 18.00 саьат.

¹⁰ Иса деп яваплады: «Эгер сен Алладынъ савгасын эм ким сеннен сув ишпеге тилегенин билсенъ, сен оьзинъ де Оннан тилер эдинъ. Сол заманда Ол сага янлы сувды берер эди».

¹¹ Хатын: «Бийим, Сенде аьле сув алмага бир затынъ да йок, куйы да терен, янлы сув кайдан экен Сенде? ¹² Сен бизге сосы куйыды калдырган, оьзи де оннан ишкен, уллары да, суьруьвлери де ишетаган болган атамыз Якуптан уллысынъма экен?» – деди.

¹³ Иса: «Ким сосы сувды ишеди, сол тагы да оны ишпеге сувеек. ¹⁴ Мен ога береек сувды ишетаган, сол эш бир заманда да тагы да сувсав ман кыйналмаяк. Мен береек сув онынъ ишинде оьмирлик яшавга агатаган булак болаяк».

¹⁵ Хатын: «Бийим, мага, мен арбатында сувсамагандай эм мунда сув аькетпеге келмегендей этип, сув бертагы!» – деди.

¹⁶ «Барып, эринъди шакыр эм мунда кайт», – деди Иса.

¹⁷ Кыскааяклы: «Эрим йок», – деп яваплады.

Иса: «Сен, эрим йок деп, дурысын айттынъ».

¹⁸ Сенде бес эр болган, а ким мен соьле яшайсынъ, сол сага эр тувыл. Солай дегенде дурысын айттынъ», – деди.

¹⁹ «Бийим, – деди сонда хатын, – Сенинъ пайхамбар болганынъды мен коьрип турыман.

²⁰ Бизим аталарымыз бу тавда сежде бергенлер, а сиз, (ювытлар,) биз Аллага табынмага керек болган ер – Ерусалимде, дейсиз».

²¹ Иса яваплады: «Мага ынан, хатын, сондай заман етеек, сиз Атага не бу тавда, не Ерусалимде табынаяк тувылсыз. ²² Сиз, (самарияшылар,) оьзинъиз де билмейсиз неге табынасыз. Биз болсак, неге сежде бергенимизди билемиз. Инсандынъ куткарылувы ювытлардан келеди, сайсы. ²³ Ама сондай заман келер – энди келгенди де – кашан акыйкат табынувшылар Атага Рух пан эм акыйкатлык пан сежде берееклер. Эне сондай табынувшыларды Ата излейди. ²⁴ Алла – Рух, Ога табынувшылар Рух пан эм акыйкатлык пан сежде бермеге тийислилер».

²⁵ Хатын айтты: «Мен, Христос деген Масих ^{††} келеегин билемен. Мине кашан келсе, Ол бизге баьрисин де сол заманда аньлатар».

²⁶ «Ол Менмен, сени мен соьйлейтаган», – деди Иса.

²⁷ Сол вакытта сокталары артына кайтып келдилер. Исадынъ хатын ман соьйлеп турганын коьрип, аьжейипсиндилер. Ама эш бирев де: «Неди излейсинъ?», «Неге ол хатын ман соьйлейсинъ?» – деп, сорамады.

²⁸ Хатын сол саьатлей шоьлмегин калдырды, сахарга кайтты эм аьдемлерге: ²⁹ «Барынъыз, мен эткенлердинъ баьрисин де айткан аьдемди коьрерсиз». ³⁰ Олар сахардан шыгып Исага бардылар.

^{††} Алла дуньяды куткарап уьшин сайлаган Аьдем.

³¹ Сол шакта Онынъ сокталары: «Устаз, бир зат ашатага!» – деп тилей эдилер.

³² Ама Ол: «Йок, Менде сиз билмеген азык бар», – деди оларга.

³³ Солай болганда сокталары бири бири мен сойлесип: «Белким, ким ди бирев Ога ашатпага аькелген болса ша?» – дедилер.

³⁴ «Меним азыгым, – деди Иса, – Мени Йибергеннинъ ыхтыярын толтырувда эм Онынъ исин тамамлавда. ³⁵ Аьше, сиз: „Энди доьрт айдан орув болаяк“, – деп айтпайсызба? Сизге айтаман: коьзинъизди ашынъыз, данъылларга каранъыз! Олар агарган эм орувга еткен. ³⁶ Орувшы оьзининъ савгасын алады. Ол, онъысты – оьмирлик яшавды табаякларды – йыяды; солай болганда, шашувшы эм орувшы бирге куванаяклар. ³⁷ Соьйтип, „бирев шашады, а баскасы орады“ деген соьз туьз шыгаяк. ³⁸ Мен сизди, сиз не заттынъ уьстиннен каьрлемеген болсанъыз, соны ормага йиберемен. Баскалар ислегенлер, сиз ше олардынъ ислерининъ онъысын йыярсыз».

³⁹ Сол шахарда яшайтаган самарияшылардынъ коьплери, хатын: «Ол мага эткенлеримнинъ баьрисин де айтты», – деп, шаатлык эткени уьшин Исага ынандылар. ⁴⁰ Самарияшылар Исага келгенде олар ман калмага тилеп басладылар. Иса онда эки куьнди озгарды. ⁴¹ Оннан да коьплер, Исадынъ соьзин эситип, Ога ынандылар.

⁴² Хатынга: «Энди биз тек сенинъ соьзлеринъ мен ынанмаймыз, соьле оьзимиз де эситтик, бу Аьдем уьшини мен де дуньядынъ Куткарувшысы Масих экенин анъладык», – дедилер.

Аькимнинъ улынынъ сав болувы

⁴³ Эки куьннен сонъ Иса оннан шыгып Галилеяга кетти. ⁴⁴ Иса Оьзи, пайхамбар оьз ата юртында оьрмет таппайды деп, шаатлык этетаган эди. ⁴⁵ Иса Галилеяга келгенде, галилеяшылар Оны хош коьрип йолыктылар. Олар Ерусалимде байрамда болган эдилер эм онда Исадынъ эткен затларынынъ баьрисин коьрген эдилер.

⁴⁶ Иса тагы да бир кере Галилеядынъ Кана авылына келди. Ол онда сувды шагыр эткен эди. Сонда патшадынъ аькимлерининъ бири бар эди. Онынъ Капарнаумда оьлим аьлде маразлы улы ятатаган эди. ⁴⁷ Сол аьдем, Иса Юдеядан Галилеяга келген деп, эситкенде, Ога барды да улын эмлемеге тиледи.

⁴⁸ «Сиз аьлемет нышанлар эм аьжейиплер коьрмесенъиз, бир заманда да ынанмассыз», – деди ога Иса.

⁴⁹ Ол явапка: «Бийим! Улым оьлмей турып бараяктага», – деди.

⁵⁰ «Бар, – деди Иса, – улынъ яшаяк».

Аьдем, Исадынъ айткан соьзлерине ынанып, кетти. ⁵¹ Ыргатлары оны йолыгып, баласынынъ сав болганын билдиргенде, ол энди де йолда эди. ⁵² Ол: «Кайсы саьатте сав болды?» – деп сораганда, олар:

«Туьнегуьн бир етинши саьатлерде † онынъ безгеги токталды», – деп явапладылар.

⁵³ Атасы Исадынъ ога улынъ яшаяк деп, айткан заманында болганын анълады, оьзи эм онынъ буьтин аьели Исага ынандылар. ⁵⁴ Юдеядан Галилеяга кайтканнан сонъ Исадынъ эткен экинши аьлемет нышаны сосы болды.

Аксактынъ сав этилинуьви

5 Оннан сонъ бир ювыт байрамында Иса Ерусалимге кетти. ² Ерусалимде Кой Капысынынъ касында тоьгерегиннен басы ябылган бес колоннадасы ман коршаланган, аты еврейше Бетзата †† болган бассейн бар. ³ Колоннадалардынъ туьбинде бек коьп маразлылар, сокырлар, аксаklar эм сакатлар ятып, [сувдынъ булакланып шыгувын саклайтаган эдилер. ⁴ Бирер заманда Раббийдинъ бир маьлеги бассейнге туьсип, сувды булгандыратаган эди. Сув булгандырылганнан сонъ ога биринши болып кирген кайдай маразыннан да сав болатаган эди.] ⁵ Онда отыз сегиз йылдан бери авырытаган бир аьдем де бар эди. ⁶ Иса оны коьрип, коьптен бери сосындай аьлде ятатаганын билгенде: «Сен сав болганынъды суьесинъме?» – деди.

⁷ Маразлы явапка: «Бийим, мага сув булганган вакытта кирмеге ярдам эткендей эш бирев де йок. Мен оьзим сувга етпеге шалыссам да баска бирев меннен алдын киреди де кояды», – деди.

⁸ Иса: «Тур, орнынъды ал да юр», – деди.

⁹ Аьдем янме-ян сав болды. Ол орнын алды эм юрип кетти.

Бу шабат куьн болды. ¹⁰ Ювыт басшылары сонынъ уьшин савартылганга: «Буьгуьн шабат куьн, орнынъды коьтерип юрмеге сага тийисли тувыл», – дедилер.

¹¹ Ама ол: «Ким мени эмлеген, Сол мага: „Орнынъды ал да кет“, – деп айткан», – деди.

¹² Олар: «Ким ди сага, орнынъды алып, кетпеге буйырган?» – деп сорадылар.

¹³ Сав болган Онынъ ким экенин оьзи де билмей эди. Иса сол ерде йыйылган коьлем халк арасында коьринмей калды. ¹⁴ Иса, оны Алла уьйининъ каралдысында табып, айтты: «Мине энди сен сав болгансынъ. Арбатын сага оннан да яман болмас уьшин куьна этпе».

¹⁵ Бу кисе барып ювыт басшыларына оны сав эткеннинъ Иса экенин айтты. ¹⁶ Иса мундай ислерди шабат куьн эткени уьшин ювыт басшылары Онынъ артына туьсип, оьлтирмеге амал излестирдилер. ¹⁷ Иса оларга: «Атам соьлеге дейим ислейди, Мен де ислеймен», – деди.

¹⁸ Сонда ювыт басшылары, оннан да коьп куьш салып, Исады оьлтирмеге амал излестирип басладылар. Неге десе Ол тек шабат куьнди бузып калмай, ога да косып, Аллады Оьзининъ Атасы этип

† саьат 13:00 яде 19:00. †† кайбир текстлерде «Бетесда».

санайтаган эди. Оны ман Оьзин Алла ман теньлестире эди.

Яшав беруьвши Иса

¹⁹ Бу затка Иса деп яваплады: «Сизге дурысын айтаман: Улы Оьзи Оьзиннен бир зат та эталмайды. Ол Атасы эткенлерин коьрип, тек соны этпеге болады. Атасы неди этсе, Улы да соны этеди.

²⁰ Атасы Улын суьеди эм Ога Оьзи этетаганынын баьрисин коьрсетеди. Сизди сейирсиндирер уьшин Ол Улына оннан да уллы ислер де коьрсетеек. ²¹ Ата калай оьлгенлерди тирилтетаган эм оларга яшав берететаган болса, тап солай Улы да кимге суьйсе, сога яшав береди. ²² Ата эш биревди де шуьшлемейди. Ол буьтин шуьшлев исти Улына, баьриси Атады кайтип оьрметлеген болса, соьйтип Улын да оьрметлесин деп, аманатлаган. Ким Улын оьрметлемейди, сол Оны йиберген Атасын да оьрметлемейди.

²⁴ Сизге дурысын айтаман: ким соьзимди эситеди эм Мени Йибергенге ынанады, солардын аьр бириси – оьмирлик яшавлы эм шуьшленмеек, ол оьлимнен яшавга коьшкен. ²⁵ Сизге дурысын айтаман: оьлгенлердин Алла Улынын давысын эситеек эм эситкенлердин сав болаяк вакыты туьсеятыр, энди туьсти. ²⁶ Неге десе Атасы кайтип Оьзи Оьзинде яшав булагын юргисткен болса, тамам соьйтип Улынын Оьзинде яшав булагын болдырмага уьлис шыгарган. ²⁷ Ол Улына шуьшлемеге эркинликти берген, неге десе Ол – Аьдем Улы. ²⁸ Ондай затка сейирсинменъиз, неге десе сондай заман келеек, кашан баьриси, ким соьле кабырында ятады, Онын давысын эситип, ²⁹ кабырдан шыгаяклар. Кимлер ийгилик эткенлер, солар тирилип, яшав алаяклар; кимлер яманлык эткенлер, солар тирилип, шуьшине еткерилееклер.

Исага шаат болув

³⁰ Мен Оьз Оьзимнен бир затты да эталмайман. Мен, Мага айтылгандай, этемен. Шуьшлевим Меним аьдил, неге десе Мен Оьз ыркым ман тувыл, а Мени йиберген Атадын ыркы ман этпеге шалысаман. ³¹ Эгер Мен Оьз Оьзиме шаатлык этсем, шаатлыгым карувсыз болаяк. ³² Ама Менде энди де баска бир Шаатым бар. Мен Онын Мага эткен шаатлыгы акыйкат болганын билемен. ³³ Сиз Яхьяга аьдемлер йибердинъиз, ол акыйкатлыкка шаатлык эткен эди. ³⁴ Меним аьдемлердин шаат болувында кереклигим йок, тек сизге, куткарылынъыз деп, бу затларды айтаман. ³⁵ Яхья янган эм йылтыраган шырак эди. Сиз бир кесек заманды онын ярыгында куванмага суье эдинъиз. ³⁶ Тек Менде Яхьядыкыннан куьшли шаатлык бар. Атам Мага, тамамла деп, аманатлаган ислер – Мен этетаган бу ислерим – Атам Мени йибергенине шаатлык этеди. ³⁷ Мени йиберген Атам Оьзи Мага шаатлык эткен. Сиз бир заманда да Онын

давысын эситпегенсиз эм Онын юзин коьрмегенсиз. ³⁸ Онын соьзи сизде яшамайды, неге десе сиз Ол йибергенге ынанмайсыз. ³⁹ Сиз Кие Язувларды мукаят тергейсиз, олардын ярдамы ман оьмирлик яшавды алаяк болып сенесиз. А Язувлар Мага шаатлык этеди! ⁴⁰ Болса да сиз яшав алар уьшин Мага келмеге унамайсыз.

⁴¹ Мен Оьзимди аьдемлерге даньклатпага шалыспайман. ⁴² Тек сизди билемен: ишинъизде Аллага суьйимлик йок. ⁴³ Мен Атамнын аты ман келгенмен эм Мени кабыл этип алмайсыз, баска бирев оьзинин аты ман келсе, сиз оны хош коьрип йолыгарсыз. ⁴⁴ Сиз калай ынанмага боларсыз, эгер сиз бир биринъизден мактавды алсанъыз, ама ялгыз Алланъыздан мактавды алар уьшин бир куьш те салмайсыз? ⁴⁵ Мен сизди Атамнын алдында шуьшлермен деп, ойланманъыз. Сизди шуьшлеви – Муса, кимге сиз уьмитлеринъизди салгансыз. ⁴⁶ Эгер Мусага ынанган болсанъыз, Мага да ынанар эдинъиз, неге десе ол Меним уьстимнен язган. ⁴⁷ Эгер Мусадын язганларына ынанмайтаган болсанъыз, кайтип Мен айтканларга ынанаяксыз?»

Иса бес мынь аьдемди тойдырады

6 Оннан сонъ Иса Галилея, олай демек Тиберия, коьлинин аргы ягына оьтти. ² Онын артыннан коьп аьдемлер топарласып, иердилер, неге десе Исадын авырганларды эмлегенде этетаган аьлемет нышанларын коьрген эдилер. ³ Иса, тавдын тоьсине коьтерилип, онда Оьз сокталары ман олтырды. ⁴ Ювытлардын Пасха байрамынын заманы ювыклай эди.

⁵ Иса Ога келген коьплеген аьдемлерди коьрип, Пилипке айтты: «Сосы аьдемлерди ашатар уьшин биз оьтпекти кайдан алаякпыз?» ⁶ Иса оны Пилипти сынар уьшин айтты, а Оьзи энди не этеегин билетаган эди.

⁷ Пилип: «Эгер эки юз динарга оьтпекти алсак та олардын аьр бирине бир кесек бермеге де етпеек!» – деп яваплады.

⁸ Баска бир соктасы, Шимон Петердин кардашы Эндрей айтты: ⁹ «Булайда бес арпа калакайы ман эки балыгы болган яс бар, тек сондай коьп халкка ол не ди?»

¹⁰ Иса: «Халкты орынластырынъыз», – деди.

Сонда калын коьгоьлен бар болган себепли, баьриси оьленге олтырдылар. Олтырган эр кисилердин саны бес мыньга ювык эди. ¹¹ Иса оьтпекти алды, шуькир дуvasын этти, сокталарына берди. Сокталары олтырганларга, аьр бири керегин алгандай этип, уьлестирди. Балык пан да солай болды. ¹² Баьриси ашап тойганларында, Иса сокталарына: «Калган кесеклерди йыйынъыз, эш бир туьйирин де йоймага тийисли тувыл», – деди.

¹³ Олар, бес арпа калакайдан ашаганларыннан калган кесеклерди йыйып, он эки шетенди толтырдылар. ¹⁴ Аьдемлер бу аьлемет нышанды

коьргенде: «Ол – уьшини мен де бу дуныяга келеек пайхамбар», – деп, соьйлестилер.

¹⁵ Иса, олардынъ келип, куьш пен Ога патша бол деп, кыстаякларын анълады, сонынъ уьшин олардан тайып, тагы да ялгыз тавга кетти.

Иса сув уьстиннен юреди

¹⁶ Кас каралганда, Исадынъ сокталары коьлге туьстилер. ¹⁷ Коьлдинъ аргы янына оьтип, Капарнаумга бараяк болып, кайыкка олтырдылар. Энди каранъа да болган эди, а Иса оларга келмейтаган эди. ¹⁸ Коьлде куьшли ел эм уьйкен толкынлар коьтериле эдилер. ¹⁹ Аьдемлер кайык пан бир йырма бес яде отыз стадия † коьлди оьткенде, коьлдинъ уьстиннен юрип келип ювыклятырган Исады коьрдилер эм корктылар. ²⁰ Ама Ол: «Бу – Мен, коркпанъыз!» – деди. ²¹ Сонда Исады кайыкка алаяк болдылар, ама кайык сол саьатлей олар юзген ерге, ягага еткен эди.

Яшав оьтпеги

²² Эртеси куьн коьлдинъ аргы ягында йыйылган халк онда алдын тек бир кайыктынъ – Исадынъ сокталары олтырган кайыктынъ – болганын анълады. Олар Исадынъ Оьз сокталары ман бирге кайыкка олтырмаганын эм сокталары ялгыз оьзлери кеткенлерин билдилер. ²³ Сонъында ягага Тибериядан баска кайыклар еттилер, Раббий шуькир дуvasын эткеннен сонъ, халк оьтпекти ашап турган ерге ювыкластылар. ²⁴ Аьдемлер не Исадынъ, не сокталарынынъ сонда болмаганын коьргенде, оьзлери де кайыкка олтырып, Капарнаумга Исады излеп кеттилер. ²⁵ Олар Оны коьлдинъ аргы ягында табып: «Устаз, Сен мунда кашан келгенсинъ?» – деп сорадылар.

²⁶ Иса явапка: «Сизге дурысын айтаман: сиз аьлемет нышанларды коьргенинъиз уьшин Мени излемейсиз, оьтпекти еп, тойганынъиз уьшин излейсиз. ²⁷ Ширийтаган азык уьшин куьреспенъиз, дайым тураяк азык уьшин куьресинъиз. Оны сизге Аьдем Улы береек, неге десе Ога Атасы Алла разылыгын берди», – деди.

²⁸ Олар: «Бизге Алла излеген ислерди толтырар уьшин не зат этпеге керекти?» – деп сораганда, ²⁹ Иса явапка: «Алладынъ исин этуьв, олай деген, Кимди Алла йиберген, Сога ынанув», – деди.

³⁰ Олар сорадылар: «Биз Сага ынангандай, Сен бизге кайдай нышан коьрсетерсинъ? Сен не зат этерсинъ? ³¹ Мысалыга, бизим аталарымыз шоьлде манна †† ашаганлар, онынъ акында язылгандай: „Ол оларга коьктен оьтпек ашамага берген“».

³² Иса: «Сизге дурысын айтаман: оьтпекти коьктен сизге берген Муса тувыл, коьктен акыйкат оьтпекти берип туратаган Атам. ³³ Неге десе Алла оьтпеги

Сол – Ким коьктен туьседи эм дуныяга яшав береди», – деди.

³⁴ Сонда Исага: «Бийимиз, сондай оьтпекти бизге аьр заман бер», – дедилер.

³⁵ Иса: «Мен Оьзим яшав оьтпегимен. Ким Мага келеди, сол бир заманда да аш калмаяк; ким Мага ынанады, сол бир заманда да сувсамаяк. ³⁶ Ама Мен энди сизге айткандай, Мени коьргенсиз, кенем де ынанмайсыз. ³⁷ Атам Мага бергенлердинъ баьриси Мага келеек, ким Мага келсе, соны Мен эш бир заманда да кувмаякпан. ³⁸ Мен коьктен Оьзим не затты суьйсем, соны этейим деп тувыл, а Мени Йибергеннинъ ыхтыярын толтырайым деп туьскенмен. ³⁹ Мени йиберген Атамнынъ ыхтыярында – Ол Мага бергенлердинъ эш бирин де йойтпай, ахыр куьнде баьрисин тирилтуьв болады. ⁴⁰ Мени Йибергеннинъ ыхтыяры сол: Улын коьрген эм Ога ынанган аьр аьдемди оьмир яшавлы этуьв болады. Мен сондайларды ахыр куьнинде тирилтеекпен», – деди.

⁴¹ Иса: «Мен коьктен туьскен оьтпекпен», – дегени уьшин, ювытлар карсы мырылдап басладылар.

⁴² «Аьше, Ол Юсуптынъ улы Иса тувылма? Биз Онынъ атасын да, анасын да таниймыз. Ол, „Мен коьктен келгенмен“ деп, кайтип айтпага болады?» – дейтаган эдилер олар.

⁴³ Иса явапка айтты: «Мырылдавынъызды койынъыз. ⁴⁴ Эш бирев де Мага келалмайды, эгер Мени йиберген Атам оны Мага йолыктырмаса. Мен оны ахыр куьнде тирилтеекпен.

⁴⁵ Пайхамбарларда: „Олардынъ баьриси Алла ман уьйретилген“, – деп, язылган. Атады тынълаган эм Оннан уьйренген аьр аьдем Мага келеди. ⁴⁶ Бу бирев Атады коьрген тувыл, тек Алладан Келген болмаса, ялгыз Ол Атады коьрген. ⁴⁷ Сизге дурысын айтаман: ким Мага ынанады, сол оьмирлик яшавды алады. ⁴⁸ Мен яшав оьтпегимен. ⁴⁹ Сизинъ ата-бабаларынъиз шоьлде манна ашаганлар, аман да оьлгенлер. ⁵⁰ Коьктен туьсетаган оьтпек – оны ашаган аьдемди оьлместей этетаган оьтпек. ⁵¹ Мен коьктен туьскен, яшав беруьвши оьтпекпен. Ким сосы оьтпекти ашайды, сол оьмирге яшаяк. Мен береек оьтпек – дуныяды яшатар уьшин береек деним».

⁵² Сонда ювытлар арасында эрис шыкты: «Бизге ашамага Оьзининъ денин кайтип бермеге болады?»

⁵³ Иса: «Сизге дурысын айтаман: эгер сиз Аьдем Улынынъ денин ашамасанъыз, Онынъ канын ишпесенъиз, сонда оьзинъизде яшав болмаяк.

⁵⁴ Ким Меним денимди ашайды эм канымды ишеди, сонынъ аьр бири оьмир яшавлы болады. Мен де оны ахыр куьнде тирилтермен, ⁵⁵ неге десе деним – акыйкат азык, каным – акыйкат сув ишуьв.

⁵⁶ Денимди ашаган эм канымды ишкен – сол Менде, Мен де ондаман. ⁵⁷ Яшав беруьвши Атам Мени калай йиберген эм Атам аркалы Мен кайтип ашайман, соьйтип сол Мени мен тамакланган да

† 25-30 стадия = 4-5 километр. †† Алла шоьлде бурынгы израилшилерге ашамага коьктен берген азык (Таурат, Шыгув 16:13-36).

Мен аркалы яшаяк. ⁵⁸ Сосы ытпек коьктен келген. Сизинь ата-бабаларынъыз манна ашасалар да оьлгенлер, ама ким бу ытпек пен тамакланады, сол оьмирге яшаяк», – деди. ⁵⁹ Муны Иса Капарнаумда синагогта окытатаган вакытта айтты.

Исadan коьп аьдем таяды

⁶⁰ Муны эситкен сокталарынынъ коьплери айттылар: «Бу соьз кыйын, оны ким тынъламага болаяк экен?»

⁶¹ Иса сол сабат сокталары бу соьз акында мырылдайтаганларын анълады да айтты: «Ол сизинь хаьтеринъизди калдырдыма? ⁶² Сиз не айтар экенсиз, эгер Аьдем Улынынъ алдын болган ерине коьтерилеятырганын коьрсенъиз? ⁶³ Яшавды беруьвши – Рух, денинънен эш бир пайда йок. Меним сизге айткан соьзлерим – Рух эм яшав.

⁶⁴ Ама сизинь бир кесегинъиз Мага ынанмайдылар». Иса, басыннан алып, ким Ога ынанмайтаганын, ким Оны сатаягын билетаган эди. ⁶⁵ Соьзин бардырып: «Сонынъ уьшин Мен сизге, эгер Ата ога эркинлик бермесе, эш бирев де Мага келалмаяк деп, айткан эдим», – деди.

⁶⁶ Сол вакыттан баслап, сокталарынынъ коьплери Исады калдырып кеттилер, оннан сонъ Оны ман айланмадылар. ⁶⁷ Иса он экисиннен: «Сиз де кетпеге суьймейсизбе?» – деп сорады.

⁶⁸ Шимон Петер явап берип: «Раббий, биз энди кимге бараяк? Сендеди оьмир яшавдынъ соьзлери.

⁶⁹ Биз Сен Аллага багысланган Аьдем † экенинъди билемиз эм ынанамыз», – деди.

⁷⁰ Иса: «Аьше, Мен сизди, он эки этип, айырмадымма? Аман да сизинь биревинъиз – ибилис!» – деп яваплады. ⁷¹ Ол ойында, он экисининъ бириси болса да тек келеекте Оны сатаяк Шимон Искариоттынъ улы Юдады тутатаган эди.

Иса кос курув байрамына барады

7 Оннан сонъ Иса Галилеяда окытып айланды, Юдеяда кезбеге суьймеди, неге десе ювыт басшылары Оны оьлтиреек болатан эдилер.

² Ювытлардынъ кос курув байрамы †† ювыклаганда,

³ кардашлары Исага айттылар: «Муннан кет, Сен этетаган ислерди сокталарынъ коьргендей этип, Юдеяга бар. ⁴ Белгили болмага шалысканлардынъ эш биреве де ясыртыннан иследейди. Эгер Сен бу ислерди эте болсанъ, Оьзинъди дуньяга коьрсет». ⁵ Кардашлары да Ога ынанмай эдилер.

⁶ Иса яваплап: «Меним заманым энди де етпеген, сизге аьр вакыт та келисли. ⁷ Сизди дунья коьрип болалмаяк тувыл, а Мени коьрип болмайды, неге десе Мен дунья ислери яман экенине шаат

† Кайбир текстлерде «Яшав беруьвши Алладынъ Улы Масих». †† Кос курув байрамында ювытлар, ата-бабаларынынъ Муса пайхамбардынъ басшылыгы ман шоьлде яшаган заманларын эске туьсирер уьшин ети куьн косларда яшайдылар.

боламан. ⁸ Байрамга сиз барынъыз. Мен бу йол бармайман, неге десе заманым энди де толмаган», – деди.

⁹ Муны айтканнан сонъ, Иса Галилеяда калды.

¹⁰ Ама кардашлары кеткенде, Ол байрамга, тек ашык болмай, эш бирев де билместей этип, барды. ¹¹ Ювытлар Оны байрамда излестирип: «Ол кайда экен?» – деп сорастыра эдилер.

¹² Халк арасында Исадынъ уьстиннен коьп соьзлер сыбырданып юре эдилер. Бир кесеклери – «Ол яхшы аьдем», баскалары, «Йок, Ол халкты алдайды» деп, айта эдилер.

¹³ Аман да ювыт басшыларыныннан коркканыннан эш бирев Онынъ уьстиннен ашык этип айтпай эди.

¹⁴ Иса Алла уьйининъ каралдысына кирип, окытып баслаганда, байрамнынъ энди яртысы озган эди. ¹⁵ Ювыт басшылары сейирсиндилер, сорастырдылар: «Бу аьдем оқымаганлай, Кие Язуварды калай биледи экен?» ¹⁶ Иса явап берди: «Меним окувым Меннен тувыл, а Сол Мени йибергеннен. ¹⁷ Ким Онынъ ыхтыярын толтыраяк болса, сол Меним окувым Алладан ма яде Мен оьз эрким мен айтатанымды билер. ¹⁸ Ким оьз эрки мен айтады, сол оьзи оьзине данъкты излейди; ким Оны йибергенге данъкты излейтаган болса, сол акыйкатты айтады эм Онда эш бир оьтирик те йок. ¹⁹ Аьше, сизге Муса Тауратты бермегенме? Ама сизинь эш биревинъиз Таураттынъ айтканларын этпейсиз. Сиз Мени неге оьлтиреек боласыз?»

²⁰ Халк: «Ваа, Сени йин бийлеген экен! Сени ким оьлтиреек болады?» – деп яваплады.

²¹ Иса явапка: «Мен бир аьжейип ис эттим, сиз баьринъиз сейирсинесиз. ²² Муса сизге суьннетлев аьдетин калдырган. Уьшинимен бу аьдет, Мусадан тувыл, ата-бабаларынъыздан. Сонынъ уьшин сиз аьдемлерди шабат куьн суьннетлейсиз. ²³ Эгер Мусага буйырылган Таурат бузылмас уьшин балады шабат куьн суьннетлесенъиз, сиз Мага, Мен шабат куьн бир аьдемнинъ буьтин суьегин эмлегеним уьшин, неге ашувланасыз? ²⁴ Тысыннан карап этпей, аьдиллик пен шуьшленъиз», – деди.

Иса акында туьрли ойлар

²⁵ Сол заманда Ерусалимнинъ бирер яшавшылары: «Бу – Сол, олар оьлтиреек болатан, тувылма экен?» – деп, сорастырып басладылар. –

²⁶ Мине Ол халк алдында ашык соьйлейди, а Ога бир зат та айтпайдылар. Белким, аькимлер уьшини мен де, Ол – Масих деп, кабыл эткен боларма?

²⁷ Ама биз Онынъ кайдан келгенин билемиз, а Масих келсе, Онынъ кайдан келгенин эш бирев де билмеек».

²⁸ Сонда Алла уьйининъ каралдысында окытып турган Иса кышкырып айтты: «Мени таныйсыз, Меним кайдан экенимди де билесиз! Мен булайга оьз эрким мен келмегенмен. Мени Йиберген акыйкат, тек сиз Оны танымайсыз. ²⁹ Мен Оны

таныйман, неге десе Оннан келгенмен, Ол Мени йиберген!»

³⁰ Исады ыслаяк болдылар, ама эш бирев Ога колын коьтермеди, неге десе вакыты энди де етпеген эди. ³¹ Халктан коьплер Ога ынандылар: «Эгер дейим Масих келсе, Сосыннан коьп аьлемет нышанлар коьрсетерме экен?» – дедилер.

³² Парисейлер халктынъ Иса акында булай сыбырдасканларын эситтилер эм Алла уьйининъ саклавшыларын, Оны ыслатаяк болып, йибердилер.

³³ Иса: «Мага сиз бен турмага энди коьп калмаган, тезден Мени йибергенге кайтаякпан. ³⁴ Мени излеексиз, ама табалмаяксыз эм Мен болаяк ерге келалмаяксыз», – деди.

³⁵ Ювыт басшылары бир бирлериннен: «Ол, биз барып болмаяктай, кайсы ерге аьзирленеди экен? Белким, Ол греклер арасында шашырап яшайтаган халкымызга, греклерди оқытарман деп, бармага суьетаган болса ша? ³⁶ „Мени излеексиз, ама табалмаяксыз“, „Мен болаяк ерге келалмаяксыз“ деген соьздинъ маьнеси не экен?» – деп сорастьырдылар.

³⁷ Байрамнынъ сонъгы эм энъ маьнели куьнинде Иса турды да кышкырып айтты: «Ким сувсаган, сол Мага сув ишпеге келсин. ³⁸ Ким Мага ынанады, Кие Язувда айтылгандай, сонынъ ишиннен яшав беруьвши сув тасып шыгаяк».

³⁹ Иса муны айтканда, Ога ынанганлардынъ сонъында алаяк Алла Рухы акында ойлай эди. Рух энди де ишлеринде болмаган, неге десе Иса аьли данъкланмаган эди. ⁴⁰ Халктан коьплер, Исадынъ соьзин эситип, айттылыр: «Ол – акыйкатлай да (биз саклайтаган) пайхамбар!»

⁴¹ Баскалары: «Ол – Масих!» – дедилер.

Оьзгелери болса айттылар: «Масих Галилеядан келип болмайды, сайсы! ⁴² Кие Язувларда: „Масих Даут тукумыннан эм Бетлехемнен, Даут яшаган авылдан келеек“, – деп, айтылмаганма, аьше?»

⁴³ Соьйтип, Иса акында халктынъ ойлары боьлинди. ⁴⁴ Бирерлери Оны ыслаяк болдылар, ама эш бирев де Исага колын тийдирмеди.

Ювыт басшыларынынъ ынанмавы

⁴⁵ Сонъында Алла уьйининъ саклавшылары бас дин куллыкшыларга эм парисейлерге кайттылар. Олардан: «Сиз Оны неге етип аькелмединъиз?» – деп сораганда, ⁴⁶ саклавшылар: «Эш бирев де соьлеге дейим соьйтип, бу Аьдемдей, соьйлемеген», – деп явапладылар.

⁴⁷ «Энди сиз де алдандынъызба? – дедилер парисейлер. – ⁴⁸ Аькимлердинъ яде парисейлердинъ бирев болса да Ога ынандыма? ⁴⁹ Тауратты анъламаган бу халк наьлет!»

⁵⁰ Оьзи парисейлердинъ бириси болып, кеше Исага келген Никодим: ⁵¹ «Таураттынъ аьдемди, басында тынъламай эм де ол не зат этетаганын

анъламай, шуьшлемеге амалы барма экен?» – деди.

⁵² Ога: «Сен де Галилеядансынъма? Кара эм коьрерсинъ, Галилеядан эш бир пайхамбар да келмейди», – деп явапладылар. [⁵³ Баьриси де уьйлерине кайттылар.

Эрине алал болмаган пише

8 Иса Зейтун тавына барды. ² Эртенъ мен Ол тагы да Алла уьйининъ каралдысында эди. Онынъ тоьгерегине буьтин халк йыйылды. Иса олтырды эм оларды оқытып баслады. ³ Дин аьлимлери эм парисейлер эрине алаллыгын йоятырган вакытта ысланган пишеди аькелдилер. Оны халктынъ алдына салып, ⁴ Исага: «Устаз, бу хатын байына алаллыгын йоятырган вакытта ысланды! ⁵ Муса Тауратта сосындайларды тас атып оьлтirmeге буйырды. А Сен не зат айтарсынъ?» – деп сорадылар. ⁶ Муны Исады сынап, шуьшлемеге бир сылтав излеп сорадылар.

Тек Иса энъкейди де бармагы ман ерде бир затты язып баслады. ⁷ Олар, ябысып, Оннан сорай эдилер. Сонда Иса туьзелди эм айтты: «Ким сизинъ ишинъизде куьнасыз, сол биринши болып ога тасты атсын».

⁸ Тагы да энъкейди, ерде язувын бардырды. ⁹ Сонда олар, уятлы болып, энъ уьйкенлериннен баслап арттагыларга дейим, бирерлеп, кетип басладылар. Сонъында ялгыз Иса эм арада турган хатын калды. ¹⁰ Иса басын коьтерди де, пишеден баска бир аьдем коьрмей, сорады: «Хатын, сени шуьшлевшилер кайдады? Сени эш бирев де шуьшлемедиме?»

¹¹ «Эш бирев де, Бийим», – деди ол.

«Мен де сени шуьшлемеймен, – деди Иса, – кет эм арбатында куьналы болма.»]

Иса – дуныя ярыгы

¹² Иса халкка: «Мен дуныядынъ ярыгыман. Ким Меним артымнан иереди, сол бир заманда да каранъада юрмеек, сонда яшав ярыгы болаяк», – деди.

¹³ Сол заманда парисейлер: «Оьз Оьзинъе шаатлык этесинъ, сонынъ уьшин шаатлыгынъ куьшсиз», – деп айттылар.

¹⁴ Иса явапка: «Эгер дейим Оьз Оьзиме шаатлык этетаган болсам да шаатлыгым дурыс, неге десе Мен кайдан келгенимди, кайда бараягымды билемен. Сиз болсанъыз кайдан келгенимди де, кайда бараягымды да билмейсиз. ¹⁵ Сиз инсан оьлшеми мен шуьшлейсиз, Мен биревди де шуьшлемеймен. ¹⁶ Эгер шуьшлесем де, шуьшлевим акыйкат, неге десе ялгыз тувылман, Мени мен Сол, Мени йиберген Атам. ¹⁷ Тауратынъызда, кашан эки аьдем шаатлайды, сонда олардынъ шаатлыгынынъ куьши бар деп, язылганды да. ¹⁸ Мен Оьзиме

шаатлык этемен, Мени йиберген Атам да Мага шаатлык этеди», – деди.

¹⁹ Олар сонда сорадылар: «Атанъ кайда?»

«Не Мени, не Атамды танымайсыз. Эгер дейим Мени танысанъыз, Атамды да таныр эдинъиз», – деп яваплады Иса.

²⁰ Ол муны Алла уьйининъ каралдысында окытканда садака йыйылатаган ерде айтты. Ама Оны бирев де ысламады, неге десе вакыты энди де етпеген эди.

²¹ Иса тагы да бир кере: «Мен кетемен, мени излеексий эм оьз куьналарынъызда оьлеексий. Мен бараяк ерге сиз келалмаяксий», – деди.

²² Ювыт басшылары сонда айттылар: «„Мен бараяк ерге сиз келалмаяксий“, – деп айтады. Аьше, Оьзин Оьлтиреек болама?»

²³ Иса: «Сиз тоьменненсий, Мен йогарданман. Сиз бу дуньядыксий, Мен бу дуньядыкы тувылман.

²⁴ Сол себепли Меним сизге, оьз куьналарынъызда оьлеексий деп, айтатаным. Эгер Мен сол оьзимди ким деп санайтаганыма ынанмасынъыз, оьз куьналарынъызда оьлеексий», – деди.

²⁵ «Кимсинъ ди Сен сондай?» – деп сорадылар.

«Сизге бастан алып Мен ким экенимди айтканман, – деп яваплады Иса. – ²⁶ Меним сизинъ акынъызда коьп айтаяк эм шуьшлеек затларым бар. Ама Сол Мени йиберген акыйкатлыкты айтады, Оннан эситкенимди Мен де дуньяга айтаман».

²⁷ Олар Иса Атасы уьстиннен айтатанымдын анъламадылар. ²⁸ Иса тагы да: «Сиз Аьдем Улын йогарга коьтерсенъиз, сонда Мен Ким болганымды, Оьз эрким мен бир зат та этпейтаганымды, а Атам неге уьйреткен болса, соны айтатанымды билерсий. ²⁹ Мени йиберген Мени мен бирге, Ол Мени ялгыз калдырмайды, неге десе Мен аьр заман Ол разы болган затларды этемен», – деди.

³⁰ Сосы соьзиннен сонъ коьплер Исага ынандылар.

Акыйкатлык сизди эркин этеди

³¹ Иса Ога ынанган ювытларга айтты: «Эгер сиз окувыма сенимли болсанъыз, уьшини мен де Меним сокталарымсий. ³² Сонда акыйкатлыкты билерсий, акыйкатлык та сизди эркин этер».

³³ «Биз Ибрагимнинъ тукумыннанмыз, эш бир заманда да биревге де кул болмаганмыз. Сен бизге кайтип: „Эркин боларсий“, – деп айтасынъ?» – дедилер.

³⁴ Иса явапка: «Сизге дурысын айтаман: куьна этетаган аьр аьдем куьнадынъ кулы. ³⁵ Кул уьйде оьмирликке турмайды, а ул аьр заманда да аьелдинъ санында. ³⁶ Сол себепли, эгер Ул сизди эркинге йиберсе, уьшини мен эркин боларсий.

³⁷ Ибрагимнинъ тукумыннан экенинъизди билемен, ама Мени оьлтirmeге излейсий, неге десе соьзимди ишинъизге сыйдыралмайсий. ³⁸ Мен

Оьз Атамда коьргенимди айтаман, а сиз оьз атанъыздан эситкенинъизди этесий», – деди.

Сизинъ атанъыз – ибилис

³⁹ «Бизим атамыз – Ибрагим», – деп явапладылар олар.

«Эгер дейим Ибрагимнинъ балалары болсанъыз, – деди Иса, – Ибрагимнинъ ислерин этер эдинъиз.

⁴⁰ Тек сиз Мени, Алладан эситкен акыйкатты сизге айтатаным Аьдемди, оьлтиреек боласий. Ибрагим оны етпеген. ⁴¹ Сиз сол атанъыз эткенди этесий».

«Биз некахсий тувганлардан тувылмыз, – дедилер, – бизим бир Атамыз бар – Алла».

⁴² Иса: «Эгер Атанъыз Алла болса, сонда Мени суьер эдинъиз, неге десе Мен Алладан шыгып келгенмен. Оьз эркимнен келмегенмен, Мени Алла йиберген. ⁴³ Калай анъламайсий не зат акында Мен сизге айтатанымды? Меним соьзимди эситалмаган себепли анъламайсий. ⁴⁴ Сиз оьз атанъыздыкы – ибилистиксий. Атанъыздынъ излегенин этеек боласий. Ибилис бастан аьдем оьлтируьвши болган, бир заманда да

акыйкатлыктынъ ягы болмаган, неге десе онда бир дурыслык та йок. Алдаган вакытта тувган тилинде соьйлейди, неге десе ол оьтирикши эм оьтирикшидинъ атасы. ⁴⁵ Ама Мен сизге акыйкатлыкты айткан себепли Мага ынанмайсий!

⁴⁶ Ишинъизден ким Меним куьналы экенимди коьрсетер? Эгер акыйкатты айтатаным болсам, Мага неге ынанмайсий? ⁴⁷ Ким Алладыкы, сол Алла соьзин эситеди. Сиз Алладыкы тувылсий, сонынъ уьшин эситпейсий».

Иса Ибрагимнен алдын бар эди

⁴⁸ Ювытлар Исага: «Аьше, Сен самарияшысынъ эм йинлисинъ деп айтканымиз дурыс тувылма?» – деп айттылар.

⁴⁹ «Мен йинли тувылман, – деп яваплады Иса, – Мен Атамды оьрметлеймен, а сиз Мага оьрметсийлик этесий. ⁵⁰ Мен Оьзиме данък излемеймен; ама оны излеген эм шуьшлеген бар.

⁵¹ Сизге дурысын айтаман: ким Мен айтканды толтырады, сол бир заманда да оьлмеек».

⁵² Сонда ювытлар кышкырыкладылар: «Соьле биз йинли экенинъди тувра билдик! Ибрагим оьлген, баьри пайхамбарлар да оьлгенлер, а Сен: „Ким соьзимди толтырады, сол бир заманда да оьлмеек“, – дейсий. ⁵³ Ия, Сен атамыз Ибрагимнен де уьйкенсинъме? Ол оьлген, пайхамбарлар да оьлгенлер. Сен оьзинъди ким деп санайсынъ?»

⁵⁴ Иса явапка: «Эгер Мен Оьз Оьзимди данъклайтаган болсам, Меним данъкым бир зат та тувыл. Мени сиз Оны Алламыз деп атаган Атам данъклайды. ⁵⁵ Сиз Оны танымайсий, а Мен таныйман. Эгер Оны танымайман десем, тап сиздей, оьтирикши боларман. Ама Мен Оны

таныйман эм айтканын толтыраман. ⁵⁶ Атанъыз Ибрагим Меним шагымды коьрмеге куванышлы эди. Ол коьрди эм куванды», – деди.

⁵⁷ «Сага энди де элли йыл болмаган, Ибрагимди калай коьргенсинъ?» – дедилер Ога ювытлар.

⁵⁸ Иса яваплап: «Сизге дурысын айтаман: Ибрагим туваяктан алдын Бар Болган Менмен!» – деди.

⁵⁹ Сонда Исады оьлтиреек болып, тасларга узалдылар, ама Ол ясырынып калды эм араларыннан озып, Алла уьйининъ каралдысыннан шыкты да йолы ман кетти.

Соқыр болып тувганды эмлев

9 Иса, оьтип бараятырып, соқыр болып тувган аьдемди коьрди. ² Сокталары Исадан: «Устаз, мунынъ соқыр болып тувганына ким куьналыды: ол оьзи ме яде ата-анасы ма?» – деп сорадылар.

³ «Не оьзи, не ата-анасы куьналы болмаганлар, – деп яваплады Иса. – Онынъ яшавында Алладынъ ислери коьрсетилеек уьшин болган. ⁴ Аьли де куьн озбай, Мени Йибергеннинъ ислерин этпеге тийислимиз. Туьн туьсеятыр, онда бирев де ислеялмаяк. ⁵ Мен дуныяда болган заманда дуныядынъ ярыгыман».

⁶ Иса соны айтканнан сонъ, ерге туькирди, туькиршигин ер топырак пан карыстырды, балшыкты соқырдынъ коьзине якты. ⁷ «А соьле барып, Шилоах бассейнинде бетинъди юв», – деди соқырга. Шилоах соьздинъ маьнеси «йиберилген».

Соқыр барып бетин ювды, коьзлери ашылып, кери кайтты. ⁸ Конъысылары, онынъ алдын садакашы болганын коьргенлер: «Сосы олтырып садакады йюювшы тувылма экен?» – деп сорадылар.

⁹ Бирерлери: «Аьше, сол», – деп айттылар.

Баскалары: «Йок, ол ога тек усайды», – дедилер.

Аьдем оьзи: «Ол менмен», – деди.

¹⁰ «Сонда коьзлеринъ калай ашылды?» – деп сорай эдилер. ¹¹ Ол яваплап: «Иса деген Аьдем балшыкты эгетип, коьзиме якты, сонъ мага Шилоах бассейнине барып бетимди ювмага буйырды. Мен, кетип, бетимди ювганда коьрип басладым», – деди.

¹² «Сол аьдем кайда экен?» – деп сорадылар.

«Билмеймен», – деди.

Парисейлер эмлевдинъ маьнесин тергейдилер

¹³ Алдын соқыр болган аьдемди парисейлерге аькелдилер. ¹⁴ Исадынъ балшык эгетип соқырдынъ коьзлерин ашкан куьни шабат куьн эди.

¹⁵ Парисейлер кисиден калай коьрип баслаганын сорадылар. «Ол коьзлериме балшык якты. Мен бетимди ювдым, энди коьремен», – деди киси.

¹⁶ Парисейлердинъ бир кесеклери: «Бу аьдем Алладан тувыл, неге десе Ол шабат куьнди оьрметлемейди», – деп басладылар.

Баскалары болса: «Куьналы аьдем сондай аьлемет нышанларды калай этпеге болады?» – деп сорадылар. Ойлары боьлиндилер.

¹⁷ Алдын соқыр болганга тагы да: «Сен оьзинъ Онынъ акында не айтасынъ, коьзлеринъди Ол ашканды да?» – деп сорадылар.

Аьдем: «Ол – пайхамбар», – деп яваплады.

¹⁸ Ювыт басшылары аьдемнинъ соқыр болганына эм коьзлери ашылганына ынанмай эдилер. Сонъында коьзлери ашылганнынъ ата-анасын шақырып: ¹⁹ «Бу улынъызба? – деп сорадылар, – сиз мунынъ акында, ол соқыр болып тувган деп, айтасызба? Ол кайтип соьле коьрмеге болады?»

²⁰ «Биз мунынъ улымыз экенин билемиз, – деп яваплады ата-анасы, – биз онынъ соқыр болып тувганын да билемиз. ²¹ А коьзлери энди кайтип коьрмеге баслаганын билмеймиз. Оьзиннен соранъыз. Ол энди акылбалык, оьзи уьшин явапламага болады».

²² Ювыт басшыларыннан коркып, соьйтип явапладылар; неге десе ювыт басшылары, ким Иса – Масих деп ашык айтса, сол синагогтан кувыляк деген токтасты алган эдилер. ²³ Сонынъ уьшин ата-анасынынъ: «Ол энди акылбалык, оьзиннен соранъыз», – дегенлери.

²⁴ Парисейлер алдын соқыр болган кисиди экинши кере шақырдылар: «Алладынъ алдында дурысын айтаягынъа ант эт, – дедилер, – биз сосы Аьдемнинъ куьналы экенин билемиз».

²⁵ Киси: «Ол куьналыма яде тувылма, мен билмеймен. Мен тек бир затты билемен: соқыр эдим, а соьле коьремен!» – деп яваплады.

²⁶ Олар тагы да: «Ол сени мен не зат этти? Коьзинъди кайтип ашты?» – дедилер.

²⁷ «Сизге энди айттым да, а тынъламайсыз. Неге тагы да сол затты эситпеге суьесиз? Сиз де Онынъ сокталары болмага суьесизбе?» – деп яваплады.

²⁸ Ога урсысып: «Онынъ соктасы сенсинъ! Биз Мусадынъ сокталарымыз. ²⁹ Биз Алла Муса ман соьйлегенин билемиз, а бу инсаннынъ кайдан экенин де билмеймиз», – дедилер.

³⁰ Киси явапка: «Мине сол ды да сейирлик! Онынъ кайдан экенин де билмейсиз, а Ол коьзимди ашты. Алла куьналыларды тынъламаганын билемиз, а ким Алла йолында барады эм ыхтыярын толтырады, Алла соны тынълайды. ³² Эш бирев эш бир заманда, соқыр болып тувганнынъ коьзи ашылар деп, эситпеген. ³³ Эгер бу Аьдем Алладан болмаса, бир затты да эталмас эди», – деди.

³⁴ Парисейлер: «Сен савлай куьна ишинде тувган бизди оқытпага не ишинъ бар?» – деп, оны кувып шыгардылар.

Коьнъилдинъ каранъалыгы

³⁵ Иса, кисиди кувганларын эситип, оны тапты: «Сен Аьдем Улына † ынанасынъма?» – деп сорады.

† кайбир текстлерде «Алла Улына».

³⁶ «А Ол кимди, Бийим? – деп сорады киси, – Мага, мен Ога ынангандай этип, айттага».

³⁷ Иса: «Сен соyle Оны коьрип турысынъ. Ол сени мен соьйлейди», – деди.

³⁸ Киси: «Раббий, мен ынанаман!» – деп, Исага сежде берди.

³⁹ Иса: «Мен коьрмегенлер коьргендей, коьрувшилиер де сокыр болгандай, оьким берер уьшин бу дуныяга келгенмен», – деди.

⁴⁰ Онынъ касында болган парисейлердинъ кайбирлери, муны эситип, сорадылар: «Соны ман биз де сокырмызба?»

⁴¹ Иса айтты: «Эгер сокыр болсанъыз, сизде куьна болмас эди, ама коьремиз дегенинъиз уьшин куьнанъыздынъ шуьши калады.

Суьрувши мен суьрим

10 Сизге дурысын айтаман: ким койлар авласына капыдан кирмей, ама кайдай болса да баска бир йол ман кирген – кырсыз эм тонавшы. ² Ама ким капыдан киреди, сол койлардынъ койшысы. ³ Каравыл ога капыды ашады. Койлар койшыдынъ давысын эсигедилер, ол койларын, атын айтып, шакырып, шыгарады. ⁴ Койларынынъ баьрисин шыгарганда, олардынъ алдында барады, койлар да, давысын танып, артыннан иередилер. ⁵ Койлар эш бир заманда да келетеннинъ артыннан бармаяклар, онынъ давысын танымаган себепли оннан кашаяклар», – деди.

⁶ Иса сосындай тенълестирувди кулланды, ама олар не зат акында айтканын анъламадылар.

⁷ Сонда Иса тагы: «Сизге дурысын айтаман: Мен койлардынъ капысыман. ⁸ Мага дейим келгенлер – баьриси кырсыз эм тонавшылар. Койлар оларды тынъламадылар. ⁹ Мен капыман. Ким Меннен киреди, сол куткарылаяк. Ол киреек, шыгаяк эм отлак табаяк. ¹⁰ Кырсыз тек урламага, оьлтирмеге эм бузбага келеди, а Мен аьдемлерге яшавды, толы яшавды таптырмага келгенмен. ¹¹ Мен танъ койшыман. Танъ койшы оьзининъ койлары уьшин яшавын береди. ¹² Ялшы койлардынъ койшысы эм иеси болмаган себепли боьри келгенин коьрсе, койларды таслап, кашады. Сонда боьри оларды талап шашады. ¹³ Ялшы кашып кетеди, неге десе ялга алынган эм койлардынъ каьрин шекпейди. ¹⁴ Мен танъ койшыман: койларымды танийман, койларым да Мени танийдылар. ¹⁵ Солай ок Атам да Мени танийды, Мен де Атамды танийман. Мен янымды койларым уьшин беремен. ¹⁶ Менде сосы авладан болмаган баска койлар да бар, оларды да аькелмеге керекпен. Олар да Меним давысыма тынълавлы болаяклар, тек бир суьрим, тек бир койшы болаяк. ¹⁷ Сонынъ уьшин Атам Мени суьеди, неге десе, кайтарадан алаяк болып, янымды беремен. ¹⁸ Эш бирев де Меннен янымды тартып алмайды, оны разы болып беремен. Оны бермеге эм кайтарадан алмага куватым бар. Бу буйырыкты Атамнан алганман», – деди.

¹⁹ Сосы соьзлерден сонъ ювытлардынъ ойы тагы да боьлинди. ²⁰ Коьплери: «Ол йинли, акылыннан тайган. Оны неге тынълайсыз?» – дедилер.

²¹ Баскалары: «Бу йинлидинъ соьзлери тувыл. Йин сокырдынъ коьзлерин ашпага боларма?» – дейтаган эдилер.

Ювытлардынъ ынанмавы

²² Ерусалимде Алла уьйининъ ашылганын эске туьсирув байрамы эди. Кыс эди. ²³ Сол заманда Иса Алла уьйининъ каралдысында, Сулейменнинъ колоннадасында айланатаган эди. ²⁴ Онынъ тоьгерегине ювытлар йыйылдылар. «Сен анъламаслыкта бизди не шаклы тургыстаяксынъ, – дедилер олар. – Эгер Сен Масих болсанъ, айт та кой бизге».

²⁵ Иса яваплады: «Сизге айткан эдим, ама ынанмайсыз. Мага Атамнынъ аты ман этетаган ислерим шаатлык этедилер. ²⁶ А сиз ынанмайсыз, неге десе, Мен сизге айтканша, Меним койларым тувылсыз. ²⁷ Койларым давысыма эс бередилер. Мен оларды танийман, олар да Мага иередилер. ²⁸ Оларга оьмир яшавды беремен. Олар эш бир заманда да йойылмаяклар, эш бирев оларды колымнан алалмаяк. ²⁹ Оларды Мага берген Атам баьрисиннен де йогары, эш бирев оларды Атамнынъ колыннан алалмаяк. ³⁰ Мен эм Атам – бир».

³¹ Сол вакыт ювытлар, Оны оьлтиреек болып, тагы да тасларга узалдылар.

³² Иса: «Сизге Атамнынъ тапшырувы ман коьп яхшы ислерди коьрсеттим. Сол ислердинъ кайсысы уьшин Мага тас атаяк боласыз?» – деп сорады.

³³ Ювытлар явапка: «Сени яхшы ислер уьшин тас атып оьлтиреек болмаймыз, ама ассылык эткенинъ уьшин, неге десе, аьдем болып, Оьзинъди Алла этип коьрсетесинъ», – дедилер.

³⁴ Иса: «Аьше, Тауратынъызда, „Мен айтканман – сиз аллаларсыз“ деп, язылмаганма? ³⁵ Алла кимлерге соьзин йиберген болса, соларга „аллалар“ деп айтады. Кие Язув да куватсыз болалмас. ³⁶ Атам Мени бу куллыкка багыслап, дуныяга йиберди. Солай болганда, Мен „Алла Улыман“ дегеним уьшин Мага калай, „Ассылык этесинъ“ деп, айтпага боласыз? ³⁷ Эгер Атам тапшырган ислерди этпесем, Мага ынанманъыз. ³⁸ Ама этетаган болсам, Мага ынанмасанъыз да Мен эткен ислерге ынанынъыз. Солай этип Атам Менде, Мен де Атамда болганымды анъларсыз», – деди.

³⁹ Олар тагы да Оны ыслаяк болып эдилер, тек Иса олардынъ колларыннан сыпырылып кашып кутылды.

⁴⁰ Иса Йорданнынъ аргы ягына, Яхъя басында аьдемлерди сувда шомылдырып тазалаган ерге кетти эм сонда калды. ⁴¹ Ога коьп аьдемлер келдилер. «Яхъя аьлемет нышанлар этпесе де онынъ Иса акында айтканларынынъ баьриси туьз

болып шыкты», – дедилер. ⁴² Коьплер сонда Исага ынандылар.

Лазардынъ оьлуьви

11 Марьем эм онынъ аьптеси Марта яшаган Бетхиний авылында Лазар атлы бир авырган бар эди. ² Раббийдинъ аякларына аьруьв ийисли майды яккан эм оьзининъ шашы ман суьрткен эне сол Марьем эди. Ол Лазардынъ карындасы эди. ³ Исага: «Раббий! Сенинъ суьйген аьдеминъ авырыды», – деп хабар йибердилер.

⁴ Иса эситип: «Бу авырув оьлим авырувы тувыл, ол Алла данъкы уьшин, Алла Улы сол авырув аркалы данък тапсын деп, берилген», – деди.

⁵ Иса Мартады, онынъ синълиси Марьемди эм Лазарды суьетаган эди. ⁶ Лазардынъ авырытаганын эситкенде, турган еринде тагы да эки куьн калды. ⁷ Сонъ сокталарына: «Кайтарадан Юдеяга бараяк», – деди.

⁸ Сокталар: «Устаз! Коьп болмай, ондагы ювытлар Сени таслар ман тоьбелеек болган эдилер, а Сен тагы да сонда кайтаяк боласын?» – дедилер.

⁹ Иса: «Куьндиз он эки саьат ярык болып турмайдыма? Куьндиз юруьвши суьрилмес, неге десе бу дуьнядынъ ярыгын коьреди. ¹⁰ Туьнде юруьвши суьринеди, неге десе онда ярыклык йок», – деп явап берди. ¹¹ Сол соьзлерди айтканнан сонъ Ол сокталарына: «Бизим досымыз Лазар уйклап кеткен, Мен оны уянтпага бараман», – деди.

¹² Сокталары: «Раббий! Уйклап кеткен болса, сав болар», – дедилер.

¹³ Иса Лазардынъ оьлгени акында айтатаган эди, а олар, аьдеттеги уйкы акында айтады деп, ойладылар. ¹⁴ Сонда Иса оларга ашык этип: «Лазар оьлген. ¹⁵ Сиз уьшин, сизди ынандырайым деп, онда болмаганыма куванаман, а соьле онынъ касына бараяк», – деди.

¹⁶ Сонда Эгиз деп те аталатаган Тома баска сокталарга: «Биз де бараяк, Оны ман бирге оьлеек!» – деди.

Иса Марта ман Марьемди юбантады

¹⁷ Иса Бетхинийге ювыклаганда, Лазардынъ илеси кабырда доьрт куьн ятканын билди.

¹⁸ Бетхиний Ерусалимнен он бес стадияга † ювык болган ерде орынласкан эди. ¹⁹ Коьплеген ювытлар Марта ман Марьемге кардашлары уьшин кайгы соьзин айтпага келдилер. ²⁰ Марта Исадынъ келуьвин эситкенде, Онынъ алдына шыкты. Марьем болса уьйде калды.

²¹ Марта Исага: «Раббий! Сен мунда болган болсанъ, кардашым оьлмеек болар эди. ²² Ама мен соьле де билемен: Сен Алладан не тилесень, Алла Сага соны береек», – деди.

²³ Иса: «Кардашынъ тирилеек», – деди.

²⁴ Марта: «Баьриси де тирилеек ахыр куьнде, онынъ тирилеегин билемен», – дегенди айтты.

²⁵ Иса: «Мен – тирилуьв эм яшав, Мага иман эткен аьдем оьлсе де яшавын бардыраяк. ²⁶ Яшаган эм Мага ынанган аьдем бир заманда да оьлмес. Бу затка ынанасынъма?» – деп сорады.

²⁷ Марта: «Аьше, Раббий! Сенинъ дуьняга келмеге керек болганынъа, Алла Улы Масих экенинъе ынанаман», – деди. ²⁸ Муны айтканнан сонъ кетип, сездирмей, синълисин шакрып: «Устаз мунда, Ол сени шакрыады», – деди.

²⁹ Марьем соны эситкенлей, тез болып орныннан турып, Исадынъ алдына шапты. ³⁰ Иса аьле авылга кирмеген эди. Ол Марта йолыккан еринде тура эди.

³¹ Марьем мен бирге уьйде болган эм оны юбанткан ювытлар, Марьемнинъ ушып турып шыгып кеткенин коьрип, йыламага кабырына барады деп ойлап, онынъ артыннан кеттилер.

³² Марьем Иса турган ерге келди. Оны коьрип, аягына йыгылды эм: «Раббий! Мунда болган болсанъ, кардашым оьлмеек болар эди», – деди.

³³ Иса онынъ эм оны ман келген ювытлардынъ йылаганын коьрип, Оьзининъ де коьнъили толып, бек кайгырды. ³⁴ «Сиз оны кайда орынластырдынъыз?» – деп сорады.

«Раббий! Кел, Оьзинъ коьрерсинъ», – дедилер.

³⁵ Иса йылады. ³⁶ Сонда ювытлар: «Каратага, Ол Лазарды калай бек суьйген!» – дедилер.

³⁷ А олардынъ кайбиревлери: «Сокрыдынъ коьзлерин ашкан, Лазар оьлмесин деп калай бир зат эталмады?» – дедилер.

Иса Лазарды тирилтеди

³⁸ Иса коьнъили кайгыга толып, кабыр янына келди. Кабыр алдына уьйкен тас суьелген бир дорбын эди. ³⁹ Иса: «Тасты алып тасланъыз!» – деди.

Оьлген аьдемнинъ карындасы Марта: «Раббий! Ол энди ийисленген, неге десе оьлгени доьрт куьн», – деди.

⁴⁰ Иса: «Мен сага айтпаган эдимме, иман этсень, Алладынъ данъкын коьрерсинъ», – деди.

⁴¹ Оннан сонъ оьли яткан дорбыннан тасты алдылар. Иса коьзлерин коькке тигип: «Ай, Атам, Мени эситкенинъ уьшин Сага шуькир этемен.

⁴² Билемен, Мени дайым да эситесинъ, тек бу соьзлерди, мунда турган халк Мени мунда йибергенинъе ынансын деп, айтаман», – деди.

⁴³ Муны айтканнан сонъ Ол куьшли давыс пан: «Лазар! Тыска шык!» – деди.

⁴⁴ Оьлген аьдем шыкты. Коллары, аяклары кебин мен байланган, бети явлык пан капланган эди. Иса: «Онынъ кебинин шешинъиз, юрмеге койынъыз», – деди.

Парисейлер Исады оьлтирмеге каьрледилер

⁴⁵ Сол вакытта Марьемге келген ювытлардынъ коьбиси, Иса эткен ислерди коьрип, Ога

ынандылар. ⁴⁶ А олардынъ кайбиревлери, парисейлер янына барып, оларга Иса эткен ислер акында хабарладылар.

⁴⁷ Сонда бас дин куллыкшылар ман парисейлер межлисти йыйып: «Биз не этеек? Бу аьдем коьп аьлемет нышанлар коьрсетеди. ⁴⁸ Оны бу йол калдырсак, баьри де Ога ынанар, урымшылар келип, бизим еримизди де, халкымызды да йок этер», – дедилер.

⁴⁹ Олардынъ бириси, сол йылда бас дин куллыкшы болган Каяпа, айтты: «Сиз бир зат та билмейсиз. ⁵⁰ Буьтин халктынъ оьлуьви яде халк уьшин бир аьдемнинъ оьлуьви колайма? Сиз соны аньлалмайсыз».

⁵¹ Ол бу соьзлерди оьзиннен айтпады, сол йыл бас дин куллыкшысы болганнан себеп, Исадынъ ювыт халкы уьшин оьлеегин алдыдан айтып берди, ⁵² тек ювыт халкы уьшин тувыл, а Алладынъ таралган балаларын бирге йюув уьшин. ⁵³ Сол куьннен сонъ олар Исады оьлтirmeге сылтавлар излеп, кенъесип басладылар.

⁵⁴ Сонынъ уьшин Иса энди ювытлар арасында ашыктан-ашык юрмеди. Сонъ шоьлге ювык ерге, Эпрайым деген бир шахарга, кетти, Оьзининъ сокталары ман сонда калды. ⁵⁵ Ювытлардынъ Пасха байрамы ювыклай эди, эллерден коьп халк Пасха алдында тазаланув аьдетин этпеге Ерусалимге келди. ⁵⁶ Сол шакта Исады излей эдилер эм Алла уьйининъ каралдысында аьдемлер бирбирине: «Сиз кайтип ойлайсыз? Ол байрамга келмеспе экен?» – деп сорай эдилер.

⁵⁷ Бас дин куллыкшылар эм парисейлер Исады ыслар уьшин, ким болса да Онынъ кайда экенин билсе, келип айтпага керек деп, буйырдылар.

Бетхинийде Исага май ягув

12 Пасхага алты куьн калганда, Иса Оьзи тирилткен Лазар яшаган ерге, Бетхинийге, келди. ² Мунда Исага деп зияпет аьзирледилер. Марта сыпыра курып юрди. Сыпырадынъ янында Иса ман олтырганлардынъ ишинде Лазар да бар эди. ³ Сол вакытта Марьем, ишинде бир литра [†] таза эм баалы нард ^{††} майы болган савытты алып, Исадынъ аякларын майлады. Сонъ оьз шашы ман суьртип баслады. Уьйдинъ иши майдынъ ийис-коқысына толды.

⁴ Исадынъ сокталарынынъ бириси, сонъында Оны саткан Юда Искариот, булай айтты: ⁵ «Бу май неге уьш юз динарга сатылып, акшасы ярлыларга уьлестирилмеди?» ⁶ Буьйтип ол ярлылар уьшин яны авырып тувыл, карак болганы уьшин айтты. Ога ортак акша кассасы тапшырылган эди, а ол оьз керегине оннан акша алатаган эди.

⁷ Иса: «Бу хатынга тийменъиз. Ол бу майды Меним коьмилеек куьниме саклай эди. ⁸ Ярлылар аьр заманда да сиз бен бирге болаяклар, а Мен сиз бен аьр заман да болмаякпан», – деди.

[†] Бир литра = 327 грамм. ^{††} индия шешекейи.

⁹ Коьплеген ювытлар, Исадынъ сонда болганын билип, Онынъ янына йыйылдылар. Бир Иса уьшин тувыл, Ол оьлилерден тирилткен Лазарды да коьрмеге келген эдилер. ¹⁰ Дин куллыкшылары болса Лазарды да оьлтirmeге соьз беркиттилер, ¹¹ неге десе ол аркалы коьп ювытлар барып, Исага ынана эдилер.

Иса Ерусалимге киреди

¹² Эртеси куьн Пасха байрамына келген коьлем халк Исадынъ Ерусалимге келеятырганын эситти. ¹³ Олар пальма бутакларын алып Исадынъ алдына шыктылар: «Осанна [‡] Раббийдинъ аты ман келеятырган Исраилдинъ патшасы муьбарек болсын!» – деп бакыра эдилер.

¹⁴ Иса яс эшекте тапты эм Кие Язувларда, «Сионнынъ кызы ^{‡†}, коркпа! Мине патшанъ яс эшекке атланып, келеятыр» деп язылгандай, сол эшекке минди. ¹⁶ Басында Исадынъ сокталары бу болган затты анъламадылар. Тек сонъында, Иса данъкланганнан сонъ, бу соьзлердинъ Онынъ акында язылганын эм бу затларды Ога эткенлерин эслерине туьсирдилер. ¹⁷ Иса Лазарды кабырдан шакырып, оьлилерден тирилткен вакытта, Оны ман бирге болган коьлем халк не болганын хабарлай эдилер. ¹⁸ Халк Исадынъ бу аьлемет нышанды коьрсеткенин эситип, Онынъ алдына шыкты. ¹⁹ Парисейлер бир бирлерине: «Коьресизбе? Бизге бир зат та ярдам этпейди. Мине, дуныя Онынъ артыннан барады!» – дедилер.

Иса оьлеегин алдыдан билдиреди

²⁰ Сол байрамга Аллага табынувга келгенлердинъ ишинде бир неше грек те бар эди. ²¹ Олар Галилеядагы Бетсайдадан болган Пилиптинъ касына барып: «Бийим, биз Исады коьрмеге суьемиз», – деп тиледилер.

²² Пилип Эндрейдинъ касына барып, оны ман бирге Исага янасып, сол тилекти билдирди.

²³ Иса явапка: «Аьдем Улынынъ данъкланаяк заманы келип калды. ²⁴ Сизге дурысын айтаман: ерге туьскен бийдай урлыгы оьлмесе, ялгыз калар; эгер дейим оьлсе, коьп онъыс берер. ²⁵ Ким яшавын суьйсе, сол оны йойтар; а ким бу дуныяда яшавына эс бермесе, сол оны оьмирине саклар. ²⁶ Ким Мага куллык этпеге суьйсе, Меним артымнан ызласын. Мен кайда болсам, кулларым да сонда боляк. Эм ким Мага куллык этсе, Атам оны оьрметлер. ²⁷ Соьле Меним яным бек кайгырады. Мен не зат айтайым: „Атам! Мени бу азап саьатиннен сакла“, – деп пе? Тек Мен сол саьатти сынар уьшин келип турыман. ²⁸ Эй, Атам! Оьз атынъды данъкла!» – деди.

Сол вакытта коьктен: «Мен данъккладым эм тагы да данъклякпан», – деген аваз келди. ²⁹ Сонда

[‡] арамей тилинде «Энди куткар!» деген алгыс соьз. ^{‡†} Ерусалимнинъ яшавшылары.

турган эм авазды эситкен халктынъ бирерлери, коьк гуьрилдеди деп, баскалары, Иса ман маьлек соьйледи деп, айттылар.

³⁰ Иса: «Бу аваз Меним уьшин тувыл, сизинъ уьшин болды. ³¹ Энди бу дуныяга оьким заманы етти, энди бу дуныядынъ басшысы † тыска куваланып шыгарылаак. ³² Мен ерден коьтерилген заманда, баьри аьдемлерди Оьзиме тартаякпан», – деди. ³³ Иса сол соьзлерди айтып, кайсы оьлим мен оьлеегин анълатты.

³⁴ Халк: «Биз Тауратта, Масих дайым яшаяк деп, окыганмыз. Сен, „Аьдем Улы йогарга коьтерилмеге керек“ деп, неге айтасынъ? Ким ди Ол – Аьдем Улы?» – дегенди сорады.

³⁵ Сонда Иса булай явап берди: «Бир кесек заманды сизи мен энди де ярык болаяк. Каранъалык сизди капламас уьшин ярык сизде болган заманда юринъиз. Каранъалыкта юрген аьдем кайда барганын билмейди. ³⁶ Ярыктынъ уллары болар уьшин ярык сизде болган заманда, ярыкка ынанынъыз».

Соьзин кутылганнан сонъ Иса олар билмеген ерге кетти.

Ювыт басшылардынъ ынанамавы

³⁷ Иса олардынъ коьз алдында коьп аьлемет нышанларды коьрсетсе де Ога ынанамадылар.

³⁸ Соьйтип, Ешя пайхамбардынъ: «Раббий, айтканымызга ким ынанды? Раббийдинъ куьдирети кимге ашылды?» – деген соьзлери толды.

³⁹ Соннан себеп ынанамадылар. Ешя баска ерде айткандай: «(Алла) олардынъ коьзлерин сокыр эткен, юреклерин сезимсиз эткен. Солай болмаса олар коьзлери мен коьрер, юреклери мен анълар эм Мага кайтар эдилер, (дейди Алла) Мен де оларды савартар эдим». ⁴¹ Ешя, Исадынъ данъкын коьрген себепли, Онынъ акында бу соьзлерди айткан эди. ⁴² Болса да басшылардынъ коьбиси Ога ынанган эдилер, тек синагоглардан кувылмас уьшин парисейлерден коркканнан ынанганларын ашык айтпадылар. ⁴³ Неге десе Алладынъ данъклавыннан эсе, аьдемлердинъ данъклавын бек суьйген эдилер.

⁴⁴ Иса: «Эгер аьдем Мага ынанса, ол тек Мага ынанамай, Мени Йибергенге де ынанады. ⁴⁵ Мага караган Мени Йибергенди коьреди. ⁴⁶ Мен бу дуныяга, Мага ынанган аьдем каранъалыкта калмасын деп, ярык болып келгенмен.

⁴⁷ Соьзлеримди тынълап, тек Мен айтканды этпейтаган аьдемлерге оьким шыгармайман. Бу дуныяды шуьшлемеге тувыл, куткармага келгенмен. ⁴⁸ Мени эм соьзлеримди унамаганларга бар тоьрешти: Мен айткан соьз сонъгы куьнде оларга оьким шыгарар. ⁴⁹ Мен Оьзимнен соьйлемеймен. Не айтаягымды эм не соьйлеегимди Мени йиберген Атам Оьзи

† шайтан.

буйырады. ⁵⁰ Билемен, Онынъ буйырыгы оьмирлик яшавды береди. Сол себеп Мен не зат айтсам да, соны Атамнынъ буйырыгы ман айтаман», – деди.

Иса сокталарынынъ аякларын ювады

13 Пасха байрамына бир куьн калган эди. Иса бу дуныяды койып, Атасына кайтпага вакыт еткенин билетаган эди. Бу дуныяда Онынъ ягы болганларды айлак суьетаган эди. Энди оларды ахырына дейим суьйгенин коьрсетти. ² Ибилис, байрам зияпети болган заманда Шимоннынъ улы Юда Искариоттынъ юрегине Исады сатпага ой салды. ³ Иса Атасынынъ Онынъ колына баьри затты да бергенин, Оьзининъ де Алладан шыгып келгенин эм Аллага кайтаягын билетаган эди. ⁴ Ол астан турды, Оьзининъ абасын шешти, бетявлык алып, белине байлады. ⁵ Сонъ кумганга сув куйды, сокталарынынъ аякларын ювып, белине байланган бетявлык пан суьртип баслады.

⁶ Ол Шимон Петердинъ касына келгенде, Петер: «Раббий! Меним аякларымды Сен ювааксынъма?» – деп сорады.

⁷ Иса явапка: «Сен соьле Меним не зат этетаганымды анъламайсынъ, заман озса, анълаяксынъ», – дегенди айтты.

⁸ Петер: «Сен меним аякларымды бир заманда да ювмаяксынъ!» – деди.

Иса: «Эгер дейим аякларынъды ювмасам, Менде пайынъ болмаяк», – деди.

⁹ Петер: «Раббий, тек аякларымды ювып калмай, колларымды да, басымды да юв!» – деди.

¹⁰ Иса булай айтты: «Шомылган аьдем савлай таза, ол тек аякларын ювмага керек. Сиз тазасыз, ама баьринъиз тувыл». ¹¹ Иса Оны ким сатаягын билгеннен себеп, баьриси де таза тувыл деп, билдирди.

¹² Иса сокталарынынъ аякларын ювып кутылганнан сонъ, кийинип, сыпырада орнына кайтты: «Меним сизге не зат эткенимди анъладынъызба?» – деп сорады. ¹³ «Мине сиз Мени Устаз деп те, Раббий деп те атайсыз эм тувра этесиз, неге десенъ Мен – эм Устаз, эм де Раббий.

¹⁴ Сонынъ уьшин, Мен, Раббий эм Устаз бола туруп, аякларынъызды ювган болсам, сиз де бир биринъиздинъ аякларынъызды ювмага керексиз. ¹⁵ Мен сизге, эткенимди сиз де этинъиз деп, коьрим коьрсеттим. ¹⁶ Сизге дурысын айтаман: кул оьзининъ бийиннен уьйкен тувыл, элши оны йибергеннен уллы тувыл. ¹⁷ Сиз бу затларды билгенинъизге коьре, толтырсанъыз – бактылысыз!

Исады сатаяк аьдем

¹⁸ Мен баьринъиз акында айтпайман. Мен Оьзим сайлаганларымды билемен. Тек „Мени мен бирге оьтпек ашайтаган Мага кол коьтерген“ деген Кие

Язув толтырылмага керек. ¹⁹ Мен айткан ислер толган вакытта, Ким болганыма ынанарсыз деп, сизге баъри заттынъ акында эртерек айтаман. ²⁰ Сизге дурысын айтаман: ким Мен йибергенди кабыл этип алса, Мени де алар, эм ким Мени кабыл этип алса, сол Мени Йибергенди де алар».

²¹ Соьйтип соьйлегеннен сонъ Исадынъ коьнъили кайгылы болып: «Сизге дурысын айтаман: биринъиз Мени сатаяк», – деп беркитти.

²² Сокталар, Исадынъ ким акында соьйлегенин анъламай, бир бирлерине карадылар.

²³ Сокталарынынъ бириси – Исадынъ айлак суьйгени – сыпыра янынъда Исадынъ касында янтайган эди. ²⁴ Шимон Петер: «Ол кимнинъ акында айтады, соратага», – деп, ога ымлады. ²⁵ Ол да Исадынъ коькирегине ювыклап: «Раббий, ким ди ол?» – деп сорады.

²⁶ Иса: «Мен бир кесек оьтпекти малып кимге берсем, эне – сол», – деди де, бир кесек оьтпекти тепшекке малып, Шимон улы Юда Искариотка берди. ²⁷ Оьтпекти алганнан сонъ ок Юдадынъ ишине шайтан кирди. Иса: «Ислеок болатанг исинъди тез болып исле», – деди.

²⁸ Ама сол соьзлердинъ маьнесин олтырувшылардынъ биреви де анъламады.

²⁹ Юдада ортак акша кассасы болганнан себеп, кайбиревлер Иса ога байрамга керек болган яракларымызды сатып алмага яде ярлыларга не болса да бир затлар шашпага буйрык береди деп ойлалдылар. ³⁰ Юда, кесек оьтпекти алганлай, уьйден шыгып кетти. Туьн эди.

Янъы парыз

³¹ Юда шыгып кеткенде, Иса: «Энди Аьдем Улы данъкланды, Оны ман Алла да данъклы болды.

³² Эгер Алла Оны ман данъкланган болса, Алла да Оны Оьзи мен данъклы этер. Аьдем Улы тез арадан данъклы болар. ³³ Балаларым! Мен сизи мен энди узак заман болмам. Мени излерсиз, ювытларга не айткан болсам, соьле сизге де соны айтайым: Мен кетеек ерге сиз келалмассыз. ³⁴ Сизге янъы парыз берем: бир биринъизди суьйинъиз. Мен сизди суьйгендей, бир биринъизди солай суьйинъиз.

³⁵ Эгер дейим бир биринъизди суьйсенъиз, Меним сокталарым экенинъизди баьриси де билер», – деди.

Петер Исадан басын алаяк

³⁶ Шимон Петер: «Раббий! Сен кайда барасынъ?» – деп сорады.

Иса: «Мен бараяк ерге сен артымнан баралмассынъ, ама сонъында келерсинъ», – деп яваплады.

³⁷ Петер: «Раббий! Не уьшин Сенинъ артынънан соьле ок келалмайман? Сенинъ уьшин янымды береекпен», – деди.

³⁸ Иса: «Меним уьшин янынъды береексинъме? Сага дурысын айтаман: кораз кышкырганша, Меннен уьш кере басынъды алаяксынъ», – деп яваплады.

Иса – Атага йол

14 «Юрегинъизди бир зат та кыйнамасын, – деди Иса. – Аллага ынанынъыз, Мага да ынанынъыз. ² Атамнынъ юртында турмага орын коьп эм сизге орын аьзирлемеге бараман. Солай болмаса, сизге айтар эдим. ³ Барып сизге орын аьзирлеекпен, сонъ тагы да келип, сизди, Мен болган орында болынъыз деп, Оьзимнинъ касыма алаякпан. ⁴ Мен бараяк орыннынъ йолын билесиз».

⁵ Тома: «Раббий! Сен кайда бараягынъды билмеймиз, йолды калай билмеге боламыз?» – деди.

⁶ Иса: «Мен Оьзим – йол, акыйкатлык эм яшав. Мен аркалы болмаса, Ата янына бирев де келмес.

⁷ Мени таныйтаган болсанъыз, Атамды да танырсыз. Муннан арбатын сиз Оны таныйсыз эм коьргенсиз», – деди.

⁸ Пилип: «Раббий! Атады бизге коьрсет эм ол бизге тамам болар», – деди.

⁹ Иса: «Эй, Пилип, не кадер заман Мен сизи мен бирге, а сен Мени танымайсынъма? Мени коьрген – Атады да коьрген. Не уьшин сен: „Атады бизге коьрсет“, – дейсинъ? ¹⁰ Аьле Меним Атада, Атадынъ Менде экенине ынанмайсынъма? Сизге айтатанг соьзлерди Мен Оьз эрким мен соьйлемеймен; Менде яшайтаган Ата ислерин Оьзи этеди. ¹¹ Мага ынанынъыз: Мен – Атада эм Ата – Менде, бир де болмаса болган ислерден иман этинъиз. ¹² Сизге дурысын айтаман: Мага иман этуьвши Мен эткен ислерди оьзи де этер, булардан да уьйкен ислер этер, неге десе Мен Атамнынъ янына кайтаман. ¹³ Ата Улында данъклы болар уьшин, Меним атым ман не тилесенъиз де толтырарман. ¹⁴ Меним атым ман Меннен не тилесенъиз, соны этермен.

Кие Рух акындагы ант

¹⁵ Эгер дейим сиз Мени суьетаган болсанъыз, Меним парызларымды толтырып бараяксыз. ¹⁶ Мен Атадан тилермен, Ол да сизге аьр дайым сиз бен бирге боляк баска Юбантувшы берер. ¹⁷ Ол – акыйкатлык Рухы. Дунья Оны кабыл этип алмайды, неге десе Оны коьрмейди эм танымайды. Тек Оны таныйсыз, неге десе Ол сиз бен яшайды эм ишинъизде боляк. ¹⁸ Мен сизди етим калдырмаспан. Мен сизге кайтарман. ¹⁹ Бираздан дунья Мени энди коьрмеек, тек сиз Мени коьреексыз. Мен яшаганым уьшин, сиз де яшаяксыз. ²⁰ Сол куьн Мен Атамда, а сиз Менде эм Мен сизде болганымды анъларсыз. ²¹ Меним парызларымды алып, оларды толтырган, Мени

суьеди. Мени суьйгенди Атам да суьер, Мен де суьермен, ога Оьзимди коьрсетермен», – деди.

²² Сол заманда Юда – Искариот тувыл: «Раббий, неге Оьзиньди дуныяга коьрсетпей, тек бизге коьрсетеек боласын?» – деп сорады.

²³ Иса: «Мени ким суьйсе, сол Меним айтканымды толтырар, эм оны Атам суьер. Сол аьдегге келермиз эм оны ман бирге яшармыз. ²⁴ Мени суьймеген айтканларымды этпейди. Сиз эситетаган соьзлер Меним соьзлерим тувыл, Мени йиберген Атадын соьзлери.

²⁵ Мен бу затларды сиз бен бирге болган вакытта айттым. ²⁶ Атам Меним атым ман йибереек Юбантувшы – Кие Рух – сизди баьри затка да уьйретер, сизге айтканларымнын баьрисин де эсиньизге туьсирер. ²⁷ Мен сизге тынышлык калдыраман. Оьзимнин тынышлыгымды сизге беремен. Мен дуныя бергендей бермеймен. Юрегиньиз тынышсызланмасын, коркпасын! ²⁸ Сиз „Мен кетейтирман эм яне сизге кайтаякпан“ дегенимди эситкенсиньиз. Эгер Мени суьйген болсаньыз, Атага бараятырганыма суьйинер эдиньиз, неге десеньиз Атам Меннен уллы. ²⁹ Мен айткан ислер толган вакытта, Мага ынанарсыз деп, сизге баьри заттын акында эртерек айттым. ³⁰ Энди сиз бен коьп соьйлеспеекпен, неге десе бу дуныядын басшысы келетир. Онын Менде бир заты йок. ³¹ Тек дуныя билмеге тийисли: Мен Атамды суьемен эм Ол не буйырган болса, соны толтыраман. Турыньыз, энди бараяк!» – деп жаваплады.

Юзим тереги мен бутаклар

15 «Мен – акыйкат юзим терегимен, а Атам – юзимши, – деп айтты Иса. – ² Ол Менде болган емисиз бутаклардын баьрисин кеседи, а емис берген аьр бутакты, тагы да емисли болсын деп, тазалайды. ³ Айткан соьзим аркалы энди тазасыз. ⁴ Мага байланып калыньыз, Мен де сизге байланып каларман. Бутак юзим терегине байланып калмаса, оьзи оьзиннен емис бералмас. Солай ок сиз де Мага байланып калмасын, емис бералмасыз. ⁵ Мен – юзим тереги, а сиз – бутаклары. Ким Мага байланып калса эм Мен ога байланып калсам, ол коьп емис берер, неге десе Менсиз бир зат та эталмасыз. ⁶ Ким Мага байланып калмаса, бутактай, тыска атылар эм курар. Ондай бутакларды йядылар эм отка атып ягадылар. ⁷ Эгер Мага байланып калсаньыз эм Меним соьзлерим сизде калса, сол заманда тилеген не затыньызды да аларсыз. ⁸ Эгер сиз коьп емис аькелип, Меним сокталарым болсаньыз, сонда Меним Атам данькланар.

⁹ Атам Мени суьйгенше, Мен де сизди суьемен. Меним суьйимимде калыньыз. ¹⁰ Мен Атамнын парызларын толтырып, Онын суьйимин алгандай, сиз де Меним парызларымды толтырсаньыз, Меним суьйимимди аларсыз.

¹¹ Меним куванышым сизде болсын эм сизинь куванышынъыз толы болсын деп, буларды сизге айттым. ¹² Мине Меним парызым: Мен сизди суьйгендей, бир бириньизди суьйиньиз.

¹³ Дослары уьшин янын берген аьдемнинь суьювиннен уьйкен суьюв йок. ¹⁴ Меним сизге буйырганларымды этсеньиз, сиз – Меним досларым. ¹⁵ Мен энди сизди кулларым деп атамайман, неге десе кул оьз бийининь не эткенин билмейди. Керисинше, Мен сизди досларым деп атадым, неге десе Атамнан эситкенлеримнинь баьрин де сизге билдирдим. ¹⁶ Сиз Мени сайламадынъыз, сизди Оьзим сайладым. Барып, емис бериньиз, емисиньиз де дайым калсын деп, сизди сайлап, куллыкка салдым. Меним атым ман Атадан не тилесенъиз, Ол соны сизге берер уьшин эттим. ¹⁷ Бир бириньизди суьйиньиз – Меним сизге парызым сол.

Дуныядын коьрип болмавы

¹⁸ Эгер дуныя сизди коьрип болмаса, билинъиз: ол сизден алдын Мени коьрип болмаган. ¹⁹ Сиз бу дуныядан болсаньыз, дуныя оьзиннен болганларды яратар эди; тек сиз бу дуныядан тувылсыз, Мен сизди дуныядан сайлап айырдым, соны уьшин дуныя сизди коьрип болмайды. ²⁰ „Кул оьзининь бийиннен уьйкен тувыл“ деген соьзлеримди эсиньизде тутынъыз. Эгер Меним артыма туьскен болсалар, сизинь артынъызга да туьсееклер; эгер Меним уьйреткенимди толтырган болсалар, сизинь уьйреткениньизди де толтыраяклар. ²¹ Булардын баьрин де Меним атым уьшин сизге этееклер, неге десе Мени Йибергенди танымайдылар. ²² Мен келип оларга айтпаган болсам, олардын куьналары болмас эди, а энди куьналарын кеширеек бир затлары да йок.

²³ Мени коьрип болмаган, Меним Атамды да коьрип болмайды. ²⁴ Мен олардын арасында баска бирев де этпеген затларды ислемен болсам, олардын куьналары болмас эди; а энди коьрдилер эм Мени де, Атамды да коьрип болмадылар. ²⁵ Бу, оларга буйырылган Тауратта „Мени бир себепсиз коьрип болмадылар“ деген соьз толсын деп, болды.

²⁶ Мен сизге йибереек Юбантувшы – Атадан шыгатаган акыйкатлык Рухы – келген заманда, Ол Мага шаатлык этер. ²⁷ Сиз де шаатлык этерсиз, неге десе биринши куьнлерден алып Мени мен биргесиз.

16 Мен буларды сизге, йолдан тайманьыз деп, айтаман. ² Сизди синагоглардан куварлар, аьле ким сизди оьлтirse, соны ман Аллага куллык этемен деп ойлаяк заман келер. ³ Эне соьйтип этерлер, неге десе Атады да, Мени де танымайдылар. ⁴ Буларды сизге сонын уьшин айттым: ол вакыт еткенде, Меним сол затлар акында соьйлегенимди эсиньизге туьсирерсиз.

Буларды сизге эртерек айтпадым, неге десе сиз бен бирге эдим.

Кие Рухтынъ кызмети

⁵ Энди Йиберуьвшимнинъ янына бараман, тек биринъиз Меннен: „Кайда барасынъ?“ – деп сорамайды. ⁶ Ама Мен муны сизге айтканнан себеп, коьнъилинъиз кайгыдан толды. ⁷ Болса да, сизге акыйкатты айтаман, Меним кетуьвим сизинъ хайырынъыз уьшин. Эгер Мен кетпесем, сизге Юбантувшы келмес, а кетсем, Оны сизге йиберермен. ⁸ Ол келип, дуныядагыларга куьна, туврашылык эм Алладынъ оькими акында янъылыс ойлаганларын коьрсетер: ⁹ Куьна акында янъылдылар, неге десе Мага ынанмайдылар; ¹⁰ туврашылык акында янъылдылар, неге десе Мен Атама кайтаман эм сиз энди Мени коьрмесиз; ¹¹ Алладынъ оькими акында янъылдылар, неге десе бу дуныядынъ басшысына оьким шыгарылды.

¹² Сизге айтаяк коьп затым бар, тек соьле буларга тоьзалмайсыз. ¹³ Акыйкат Рухы келген заманда, сизди аьр туьрли акыйкатлыкка аькетер. Ол Оьзиннен бир зат та айтпас, Ол не эситсе, соны соьйлеек, болаяк аьллер акында сизге билдиреек. ¹⁴ Ол Мени данъкляк, неге десе Ол Меникин алып, сизге билдиреек. ¹⁵ Атама байыр болган баьри зат Мага да байыр. Мине сонынъ уьшин, Рух Меникин алып сизге билдиреек деп, айтаман.

¹⁶ Бираздан Мени коьрмеексиз, сонъ тагы да бираздан Мени коьрмеексиз».

Кайгы суьйинишке айланаяк

¹⁷ Онынъ бир кесек сокталары бири-бирине: «„Бираздан Мени коьрмеексиз, сонъ тагы да бираздан Мени коьрмеексиз“ эм „Мен Атама кайтаман“ деп айткан соьзлерининъ маьнеси не экен? – деп сорастылар. – ¹⁸ Бу „бираздан“ деген соьзи мен Ол не айткысы келген экен? Биз Онынъ не акында соьйлегенин анъламаймыз».

¹⁹ Иса сонынъ акында сорамага суьйгенлерин анълап: «Бир биринъизден „Бираздан Мени коьрмеексиз, сонъ тагы да бираздан Мени коьрмеексиз“ дегеним акында сорайсызба? ²⁰ Сизге дурысын айтаман: сиз, оькирип йыларсыз, а дуныя куванаяк. Сиз кайгырарсыз, тек кайгынъыз суьйинишке айланаяк. ²¹ Кысаяккыга бала таппага заман келгенде, ол авырыды, ама бала тувганнан сонъ, кыйналганын мутады, неге десе дуныяга бир аьдем тувганына куванады. ²² Соьйтип сиз де, соьле кайгырасыз, тек Мен сизди тагы да янъыдан коьрермен, бир аьдем де суьйинишинъизди тартып алалмас. ²³ Сол куьн Меннен бир зат акында да сорамаьсыз. Сизге дурысын айтаман: Меним атым ман Атадан не тилесенъиз, Ол сизге соны берер. ²⁴ Эндиге дери Меним атымнан бир зат та тилемегенсиз: тиленъиз эм аларсыз, куванышынъыз толы болсын.

²⁵ Сизге аьр дайым тенълестируьвлер мен соьйледим, ама тенълестируьв кулланмай, Ата акында ашыктан ашык айтаяк заманым келеди.

²⁶ Сол куьн Меним атымнан тилерсиз, Мен сизинъ уьшин Атамнан тилермен демеймен. ²⁷ Неге десе Атам, Алладан шыгып келгениме ынанганынъыз уьшин, Оьзи сизди суьеди. ²⁸ Мен Атадан шыгып, дуныяга келдим; мине энди дуныяды калдырып, Ата янына кайтаман».

²⁹ Сокталары: «Мине соьле Сен ашыктан ашык соьйлейсинъ, тенълестируьв кулланмайсынъ.

³⁰ Соьле биз Сенинъ аьр не затты билуьвинъди эм бирев де Сага сорамага керекпегенин анълаймыз», – дедилер.

³¹ Иса явапка: «Энди ынанасызба? ³² Мине, аьр кайсынъыз да Мени калдырып, оьз уьйлеринъизге шашылаяк заман келеятыр эм энди келди. Ама Мен ялгыз тувылман, неге десе Атам Мени мен бирге.

³³ Муны сизге, тынышлыгынъыз Менде болсын деп, айтаман. Бу дуныяда кайгыларынъыз болар, ама йигиттей болынъыз! Мен дуныяды енъдим!» – деди.

Исадынъ дуvasы

17 Иса буларды айтканнан сонъ, коьзлерин коькке тигип, айтты: «Атам! Саьат етти. Улынъды данъклы эт, Улынъ да Сени данъклы этсин. ² Неге десе Сен Ога бергенлердинъ баьрине де оьмирлик яшав берсин деп, Ога буьтин аьдемлердинъ уьстине аькимлик бергенсинъ. ³ Оьмирлик яшав да бу: Сени – ялгыз бир акыйкат Аллады – эм Сен йиберген Иса Масихти танысынлар. ⁴ Сени ерде данъклы эттим, Мага тапшырган исинъди толтырдым. ⁵ Энди, Атам, дуныя яратылганша Сени мен болган заманымда Менде болган данък пан Мени Оьзинънинъ янынъда данъклы эт.

⁶ Сен дуныядан Мага берген аьдемлерге Сенинъ атынъды аштым. Олар Сеники эдилер, Сен оларды Мага бердинъ эм Сенинъ айтканларынъды толтырдылар. ⁷ Сен Мага берген аьр заттынъ да Сеннен болганын энди анълайдылар. ⁸ Сен айткан соьзлерди оларга еткердим, эм олар кабыл этип алдылар, Мени йибергенинъе ынандылар. ⁹ Олар уьшин дува этемен: дуныя уьшин тувыл, а Сен Мага бергенлер уьшин дува этемен, неге десе олар Сеники. ¹⁰ Меники болган аьр зат та Сеники, Сеникилер де Меники; Мен олар аркалы данъклы болдым. ¹¹ Энди бу дуныяда калмайман, олар болса дуныяда каладылар; Мен де Сага кайтаман. Ай, кие Атам! Оларды – Сен Мага бергенлерди – Оьзинънинъ атынъ ман сакла. Биз бир болгандай, олар да бир болсынлар. ¹² Мен олар ман бирге дуныяда болган шакта, Мен оларды Сенинъ атынъ ман саклай эдим. Мага бергенлеринъди коршаладым, Кие Язув толсын деп, йойылмага тийисли аьдемнен баска бири де йойылмады.

¹³ Соъле Сенинъ янынъа бараман, Меним куванышым толысынша оларда болсын деп, буларды дуныяда айтаман. ¹⁴ Оларга Сенинъ соъзинъди еткисттим. Дуныя оларды коърип болмайды, неге десе Мен бу дуныядан болмагандай, олар да бу дуныядан тувыллар. ¹⁵ Оларды дуныядан ал деп тувыл, яманнан † сакла деп дува этемен. ¹⁶ Мен бу дуныядан болмагандай, олар да бу дуныядан тувыллар. ¹⁷ Оларды акыйкатлык аркалы Оъзинъе байыр эт: Соъзинъ – акыйкат. ¹⁸ Сен Мени дуныяга йибергендей, Мен де оларды дуныяга йибердим. ¹⁹ Оъзлери де акыйкат пан Сага байыр болсынлар деп, Оъзимди олар уьшин Сага багыслайман.

²⁰ Тек олар уьшин тувыл, олардынъ соъзлери мен Мага ынанаяк аъдемлер уьшин де дува этемен. ²¹ Атам, Сен Мени мен, Мен Сени мен бир болгандай, олар да бир болсынлар. Мени Сен йибергенинъе дуныя ынанар уьшин олар бизи мен бир болсынлар. ²² Сен Мага берген данъкты оларга, Биз бир болгандай, олар да бир болсынлар деп, бердим. ²³ Мен оларда, Сен Менде. Олар толы бирликке етсинлер, Мени йибергенинъди эм Сен Мени суьйгендей оларды да суьйгенинъди дуныя билсин. ²⁴ Атам, Мага бергенлеринъ Мен болган ерде Мени мен бирге болып, Сен Мага берген данъкты коърсинлер деп тилеймен, неге десе Мени дуныя яратылганга дейим суьйгенсинъ. ²⁵ Аъдил Атам! Дуныя Сени таныган йок. Мен таныдым, олар да Мени Сен йибергенинъди билдилер. ²⁶ Сен Мени суьйгендей, олар да баскаларды суьйсинлер эм Мен оларда болайым деп, Сенинъ атынъды оларга билдирдим эм тагы да билдиреекпен».

Иса ысланады

18 Бу соъзлерди айтканнан сонъ Иса сокталары ман Кедрон оъзенининъ аргы ягына шыкты да сондагы бавга кирди. ² Оны саткан Юда да сол ерди билетаган эди. Неге десе Иса сокталары ман сонда тез-тез йолыгыса эди. ³ Юда да, оъзи мен бирге бир боълик аскершиди эм дин куллыкшылары ман парисейлер йиберген саклавшыларды алып, бавга келди. Олардынъ колларында пинарлар, шыраklar эм савытлар бар эди.

⁴ Иса оъзине болаяк аър затты билип, алдыларына шыгып: «Кимди излейсиз?» – деди.

⁵ «Назаретши Исады», – деп явап бердилер.

Иса: «Ол Мен», – деди.

Ога кыянат этуьвши Юда да олар ман эди. ⁶ Иса: «Ол Мен», – дегенде, олар артка тайып, ерге йыгылдылар.

⁷ Ол тагы да: «Кимди излейсинъиз?» – деп сорады.

Олар: «Назаретши Исады», – дедилер.

⁸ Иса явап берип: «Мен сизге, „Ол Мен“ деп, айттым да. Эгер Мени излей болсанъыз, койнынъыз буларды, кетсинлер». ⁹ Иса «Сен Мага

бергенлердинъ бирисин де йойтпадым» деген соъзи толтырылар уьшин солай айтты.

¹⁰ Янынъа кылышы болган Шимон Петер оны кыныннан шыгарып, бас дин куллыкшыдынъ кулынынъ кулагын шабып алды.

¹¹ Иса Петерге: «Кылышынъды кынына сал! Мага Атам берген аякты †† ишпей болмайымма?» – деди.

¹² Аскерши боълиги, боъликтинъ басшысы эм ювыт саклавшылары Исады ыслап байладылар.

¹³ Оны басында Хананга алып бардылар, неге десе Ханан сол йыл бас дин куллыкшы болган Каяпадынъ кайнатасы эди. ¹⁴ Ювыт басшыларына: «Халк уьшин бир аъдемнинъ оьлуьви колай», – деп кенъес берген бу Каяпа эди.

Петердинъ Исадан биринши таювы

¹⁵ Исадынъ артыннан Шимон Петер эм тагы да бир сокта бара эдилер. Бу сокта бас дин куллыкшысынынъ танысы болганы уьшин Иса ман бирге бас дин куллыкшысынынъ каралдысына кирди. ¹⁶ Петер тыста авыздынъ касында калды, бас дин куллыкшыга таныс болган баска сокта шыгып, эсик саклавшы таъвке мен соъйлести эм Петерди уьйдинъ ишине алып кирди. ¹⁷ Эсик саклавшы таъвке кыз Петерге: «Сен де бу Кисидинъ сокталарыннан тувылсынъма?» – деди.

Петер: «Йок», – деди. ¹⁸ Сузык болганнан куллар эм каравылшылар от ягып йылынып турдылар. Петер де олар ман бирге турып, ысынатаган эди.

Бас дин куллыкшыдынъ сорап алувы

¹⁹ Бас дин куллыкшы Исадан сокталары эм окувы акында сорады. ²⁰ Иса: «Мен дуныяга ашык соъйледим, аър заман буьтин ювытлар йыйылып турган синагогларда эм Алла уьйининъ каралдысында уьйреттим, ясыртын бир зат та айтпадым, – деп явап берди. – ²¹ Меннен неге сорайсынъ? Соъйлегенлеримди эситкенлерден сора. Меним не затлар айтканымды олар билерлер».

²² Ол бу соъзлерди айтканда, янынъа турган саклавшылардынъ бириси ягына шалып: «Сен бас дин куллыкшыга сондай явап неге бересинъ?» – деди.

²³ Иса: «Яманлык соъйлеген болсам, соны коърсет, а дурысын айткан болсам, Мени неге согасынъ?» – деди. ²⁴ Ханан Исады байланып турганлай бас дин куллыкшысы Каяпага йиберди.

Петердинъ Исадан экинши эм уьшинши таювы

²⁵ Шимон Петер йылынып тура берди. Сонда Ога: «Сен де Онынъ сокталарыннан тувылсынъма?» – дедилер.

† ибилис.

†† „Аяк“ мунда азап шегуьвдинъ символы.

Ол: «Йок», – деп явап берди.

²⁶ Бас дин куллыкшыдын кулларынын бириси – Петер кулагын кескен кисидин ювыгы: «Бавда олар ман бирге мен коьрген киси тувылсынъма?» – деп сорады.

²⁷ Петер тагы да басын алды, сол саьат кораз кышкырды.

Иса Пилат тоьрединъ алдында

²⁸ Каяпа яныннан Исады Преториумга † алып келдилер. Бу эртенъликте болды. Ювыт басшылары, арам болмаяк, Пасха асын ишпеге амалымыз болсын деп, Преториумга кирмедилер.

²⁹ Пилат олардынъ янына шыгып: «Бу кисиди не уьшин айыплайсыз?» – деп сорады.

³⁰ Олар явапка: «Ол яманлык этуьвши болмаса, Оны сага ыслап бермес эдик», – дедилер.

³¹ Пилат: «Оны озинъиз алынъыз, йорыгынъызга коьре оьким шыгарынъыз», – деди.

Ювыт басшылары: «Биревди де оьлтirmeге эркинлигимиз йок», – дедилер.

³² Бу Исадынъ кайдай оьлим мен оьлеегин анълатып, айтылган соьзи толар уьшин болды.

³³ Сонда Пилат яне Преториумга кирди, Исады шақырып: «Ювыт патшасы сенсинъме?» – деди.

³⁴ Иса: «Муны озинъ айтасынъма яде Меним акымда сага баскалар айттыма?» – деди.

³⁵ «Мен ювытпан ма? – деп яваплады Пилат. – Сени мага халкынъ эм бас дин куллыкшылар бердилер. Не зат эткенсинъ?»

³⁶ Иса: «Меним Патшалыгым бу дуныядыкы тувыл: эгер Патшалыгым бу дуныядыкы болса, кызметшилерим Мени ювыт басшыларынын колларына бермес уьшин куьресер эдилер, ама энди Патшалыгым ердеги тувыл», – деди.

³⁷ Пилат: «Соны ман, Сен Патшасынъма?» – деди.

Иса: «Сен айткандай, Мен патша. Мен акыйкатлык акында шаатлык этуьв уьшин тувганман эм дуныяга да сонынъ уьшин келдим. Акыйкатлык яклы аьр ким Меним давысымды эситеди», – деп яваплады.

³⁸ Пилат: «Акыйкатлык деген ол не ди?» – деп сорады.

Бу соьзлерди айтканнан сонъ тагы да ювытлар алдына шыгып: «Мен бу Аьдемнинъ бир терислигин де таппайман. ³⁹ Ама сизде бир аьдет бар, Пасха байрамына багыслап, мен сизинъ уьшин тутнактан бир аьдемди босатпага тийислимен. Сизге „Ювыт Патшасын“ босатканымды тилейсизбе?» – деди.

⁴⁰ Баьриси де яне кышкырысып: «Оны тувыл, Бараббады босат!» Барабба йолбасар эди.

Иса оьлимге бериледи

19 Сонъ Пилат Исады ыслап камышыламага буйырды. ² Аскершилер шоькирли коьгем

бутақларыннан таж оьрип, Исадынъ басына салдылар, Ога карагошкыл-кызыл аба кийдирдилер. ³ Ога ювыкласып: «Яшасын Ювыт Патшасы!» – деп, ягына шала эдилер.

⁴ Пилат яне тыска шыгып, оларга айтты: «Мине, Онда эш бир айып таппаганымды билдируьв уьшин, Оны сизинъ алдынъызга шыгараман».

⁵ Сол заманда, басына шоькирли таж эм карагошкыл-кызыл аба кийип, Иса тыска шыкты. Пилат: «Мине сосы Киси!» – деди.

⁶ Бас дин куллыкшылар эм саклавшылар Исады коьрип: «Кашка керинъиз Оны!» – деп кышкырдылар.

Пилат: «Оны озинъиз алынъыз да керинъиз, неге десе Онда бир айыплык та таппайман!» – деди.

⁷ Ювытлар: «Бизде йорык бар, сол йорык бойынша Ол Оьзин Алладынъ Улы деп санаганы уьшин, оьлмеге тийисли».

⁸ Пилат бу соьзлерди эситкеннен сонъ тагы да бек коркты.

⁹ Ол тагы да Преториумга кирип Исадан: «Сен кайдансынъ?» – деп сорады.

Иса ога явап бермеди.

¹⁰ Пилат: «Сен мени мен соьйлемесинъме? Сени босатпага да, кашка кермеге де эркинлигим болганын Сен анъламайсынъма?» – деп сорады.

¹¹ Иса: «Эгер дейим сага йогардан берилмеген болса, Меним уьстимнен эш бир эркинлигинъ болмаяк эди. Соны уьшин Мени сага сатканнынъ куьнасы сеникиннен де уьйкен», – деп яваплады.

¹² Сонъ Пилат Оны босатпага каьрледи, ама ювытлар: «Оны босатсанъ, сен кесардынъ †† досы тувылсынъ. Оьзи оьзин патша деп атаган аьр ким – кесардынъ душпаны», – деп кышкыра эдилер.

¹³ Пилат бу соьзлерди эситкеннен сонъ, Исады тыска шыгарды эм Литостротон ‡ – еврейше Габбата – деп аталган ерде болган оьким шыгарув орынга олтырды. ¹⁴ Сол куьн Пасха байрамы алдындагы юма куьн алтыншы саьат †† эди. Пилат ювытларга: «Мине Патшаныз!» – деди.

¹⁵ Олар кышкырдылар: «Аькет Оны! Ал Оны, кашка кер!»

Пилат: «Патшанызды керейимме?» – деп сорады. Бас дин куллыкшылар: «Бизим кесардан баска патшамыз йок!» – деп явап бердилер. ¹⁶ Сонъ Пилат Исады, кашта керилсин деп, оларга тапшырды. (Аскершилер) Исады алып кеттилер.

Исады кашка керуьв

¹⁷ Оьзининъ кашын коьтерип, Иса шахардан шыгып, еврейше Голгота – Бас суьек – атлы ерге келди. ¹⁸ Сонда Исады эм Оны ман бирге тагы да эки кисиди эки янына, а Исады ортага салып, кашка кердилер. ¹⁹ Пилат язув яздырып, оны каштынъ уьстине какпага буйырды. Онда

† тоьрединъ уьйи.

†† урым императоры. ‡ тас майдан. †† саьат 06:00 яде 12:00.

«Назаретши Иса – Ювыт Патшасы» деп, язылган эди. ²⁰ Сол язувды коьп ювытлар оқыды, неге десе Иса керилген ер шахарга ювык эм де еврейше, грекше эм латынша язылган эди. ²¹ Ювыт бас дин куллыкшылары Пилатка: «„Ювыт Патшасы“ деп тувыл, а „Ол Оьзи: Мен Ювыт Патшасыман, дейди“ деп яз», – дедилер.

²² Пилат: «Мен не язган болсам, яздым», – деп явап берди.

²³ Аскершилер Исады кашка кергеннен сонъ, Онынъ кийимлерин алып, аьр аскершиге бир уьлис этип, доьртке боьлдилер. Исадынъ узын коьйлегин де алдылар. Коьйлек тигиссиз, басыннан тутас токылган бир кийим эди.

²⁴ Соьйтип, олар бирбирисине: «Муны йьртпаяк, а сыбага салайык, кимге туьсер», – дедилер.

Бу: „Кийимлеримди боьлистилери эм абам уьшин сыбага тасладылар“, – деген Кие Язув толари уьшин болды. Аскершилер язылганды толтырдылар.

²⁵ Иса керилген каштынъ янында анасы, анасыннынъ синълиси, Клеопадынъ хатыны Марьем эм мағдалашы Марьем тура эдилер. ²⁶ Иса, анасын эм сонда турган суьйикли соктасын коьрип, анасына: «Мине бу улынъ!» ²⁷ А соктасына: «Мине бу ананъ!» – деди.

Сол заманнан алып сокта Исадынъ анасын оьз уьйине алды.

Исадынъ оьлими

²⁸ Сонъ Иса, аьр не зат энди тамам болганын билип, Кие Язув толари уьшин: «Сувсадым», – деди.

²⁹ Сонда ашыган шагыр ман толган шоьлмек туры эди. Аскершилер губкады шагырга малып, иссоп [†] таякка тагып, Онынъ авызына аькеттилер. ³⁰ Иса шагырды ялап карады: «Тамам болды!» – деди, басын ийди, ян берди.

³¹ Сол куьн юма куьн болганлыктан, ювыт басшылары илеслерди шабат куьнде кашта калдырмас уьшин – ол шабат куьни айлак маьнели куьн болган себепли – Пилаттан, сыйракларын сындырып, илеслерин тасламага тиледилер.

³² Сонъ аскершилер келип, Иса ман бирге кашка керилгенлерден бириншисининъ де, экиншисининъ де сыйракларын сындырдылар.

³³ Исадынъ янына келгенде, Онынъ оьлгенин коьрип, сыйракларын сындырмадылар. ³⁴ Ама аскершилердинъ биревии суьнъги мен Онынъ янбасына сукты эм тезден оннан кан ман сув акты.

³⁵ Муны коьрген кисии шаатлык эткен, онынъ шаатлыгы тувра эм ол туврасын айтканын биледи. Сиз ынана уьшин шаатлык этеди. ³⁶ Бу баьри зат, «Онынъ эш бир суьеги сынмас» деген Кие Язув толари уьшин болды. ³⁷ Кие Язувлардынъ баска бир еринде «Олар суьнъги сугылганга караяклар» деп те язылган.

Исады кабырга салув

³⁸ Сонъ, Исадынъ соктасы болган, ама ювыт басшыларынан коркып, муны ясырып турган араматыяшы Юсуп, Пилаттан Исадынъ илесин алмага ызын сорады. Пилат ызын берди. Юсуп барып Исадынъ илесин каштан алды. ³⁹ Озган кеше Иса янында болган Никодим де келди, оьзи мен юз литрага ^{††} ювык мир мен алоэ [‡] аькелди. ⁴⁰ Соьйтип олар, Исадынъ илесин алып, оны аьруув ийисли майлар ягылган кетен кумашка орадылар: ювытлардынъ кабырга салув аьдети сондай эди.

⁴¹ Иса кашка керилген ерде бир бав эм бавда аьле де эш бирев орынластырылмаган кабыр бар эди.

⁴² Сол куьн ювытлар шабат куьнине аьзирленетаган юма куьни болганы уьшин Исады сонда койдылар, неге десе кабыр ювыкта эди.

Исадынъ тирилуьви

20 Юмадынъ биринши куьнинде ^{††} танъда, аьли де каранъа болган вакытта, мағдалашы Марьем кабырга барды эм онынъ алдыннан тас шетке тасланганын коьрди. ² Ол Шимон Петерге эм Исадынъ суьйген баска соктасына шабып барды: «Раббийди кабырдан алып кеткенлер, Оны кайда салганларын билмеймиз!» – деди.

³ Сонда Петер эм баска сокта кабырга йоьнедилер. ⁴ Олар экеви де шаптылар, тек экинши сокта Петерди озып, кабырга биринши келди. ⁵ Ол ийилип кабырдынъ ишине карады, Иса оралган кебинди коьрди, тек кабырга кирмедии. ⁶ Сонъ онынъ артында калган Петер келип кабырга кирди. Ол да сонда турган кебинди эм Исадынъ басына байланган явлыкты коьрди. Явлык, кебин турган ерде болмай, баска бир ерде оьз алдына буькленип ятыр эди. ⁸ Сол заманда биринши болып келген баска сокта да кабырдынъ ишине кирди. Ол коьрди эм ынанды. ⁹ Олар, Иса оьлилерден тирилип турмага керек деген Кие Язувды, энди де анъламайтаган эдилер.

Иса мағдалашы Марьемге коьринеди

¹⁰ Сонъ сокталар уьйге кайтып келдилер. ¹¹ Марьем кабырдынъ тысында йылап турды. Йылай, ийилип, кабыр ишине карады ¹² эм ак кийген эки маьлекти коьрди. Олардынъ бирисии Исадынъ илеси яткан ерде бас янында, экиншисии аяк бетинде олтыра эди. ¹³ Маьлеклер ога: «Хатын! Неге йылайсынъ? Кимди излейсинъ?» – дедилер.

Ол: «Раббийимди алып кеткенлер, Оны кайда салганларын билмеймен», – деди.

¹⁴ Муны айтып, айланып артына караганда, Исадынъ турганын коьрди, ама Онынъ Иса экенин анълалмады. ¹⁵ Иса: «Хатын! Неге йылайсынъ? Кимди излейсинъ?» – деди.

† оьсимликтинъ аты.

†† 33 литрге тенъ. ‡ оьликлерге ягылган аьруув ийисли майлар. †† базар куьн.

Марьем Оны бавшы деп ойлап: «Бийим! Сен Оны шыгарган болсанъ, кайда салганынъды айт, мен Оны алып кетермен», – деди.

¹⁶ Иса: «Марьем!» – деди.

Ол артына айланып, еврейше: «Раббуни!» – деди. Раббуни «устаз» деген маънеде.

¹⁷ Иса: «Мени ыслама, Мен аьли де Атам янына коьтерилмегенмен, а сен кардашларыма барып, оларга айт: „Оьзимнинъ Атам эм сизинъ Атанъыз янына, Оьзимнинъ Аллам эм сизинъ Алланъыз янына коьтерилемен“», – деди.

¹⁸ Магдалашы Марьем кетти эм сокталарга: «Мен Раббийди коьрдим, Ол мага мине сосыларды айтты», – деп билдирди.

Иса сокталары ман йолыгады

¹⁹ Юмадынъ биринши куьнининъ кешесинде сокталар ювыт басшыларыннан коркып, эсиклерди киртлеп, йыйылып турган вакытта, Иса келип кирди; ортага шыгып, оларга: «Сизге тынышлык!» – деди.

²⁰ Муны айтканнан сонъ, Ол оларга колларын эм янбасын коьрсетти. Сокталар Раббийди коьрип кувандылар. ²¹ Сонъ Иса оларга тагы да бир айтты: «Тынышлык сизге! Атам Мени йибергендей этип, Мен де сизди йиберемен». ²² Муны айтып, Иса олардынъ уьстине солык берип: «Кие Рухты кабыл этинъиз. ²³ Кимнинъ куьналарын кеширсенъиз, соныкы кеширилелер, кимдикин кеширмесенъиз, соныкы кеширилмеген болып калар», – деп косты.

Иса эм Тома

²⁴ Он экидинъ бириси Эгиз деп аталатаган Тома, Иса келгенде, сол ерде олардынъ арасында йок эди. ²⁵ Баска сокталар ога: «Биз Раббийди коьрдик!» – дедилер.

А Тома: «Онынъ колларындагы шуйь яраларын коьрмей, шуйь яраларына бармагымды тыгып, янбасына колымды тийдирип карамай, ынанмам», – деди.

²⁶ Бир юмадан сонъ Исадынъ сокталары тагы да уьйге йыйылдылар, Тома да олар ман эди. Эсиклер киртли эди, ама Иса кирип келди, олардынъ ортасына шыгып: «Тынышлык сизге!» – деди.

²⁷ Сонъ Томага айтты: «Бармагынъды мунда соз эм меним колларымды кара, колынъды соз да Меним янбасыма тийдир. Имансыз болмай, иманлы бол!»

²⁸ Тома явапка: «Раббийим эм Аллам!» – деди.

²⁹ Иса: «Сен мени коьргенинъ уьшин ынандынъ, коьрмей ынанганлар – бактылы!» – деди.

³⁰ Иса сокталары алдында бу китапта язылмаган баска бек коьп аьлетет нышанлар коьрсетти.

³¹ Ама бу затлар, сиз Исадынъ Алла Улы Масих болганына ынанар уьшин эм, ынанып, Онынъ аты ман яшав алар уьшин язылганлар.

Иса Тиберия коьлдинъ ягасында

21 Муннан сонъ Тиберия коьлдинъ ягасында Иса сокталарына тагы да коьринди.

Коьрингени де булай болды: ² Шимон Петер, Эгиз деп аталган Тома, Галилеядынъ Кана авылыннан Натанел, Зебедей уллары эм Исадынъ сокталарыннан тагы да экеви бирге йыйылдылар. ³ Шимон Петер: «Мен балык ысламага бараман», – деди.

Йолдаслары: «Биз де сени мен барамыз», – деп токтастылар.

Соьйтип тыска шыгып, кайыкка миндилер, ама сол кеше бир зат та ыслаялмадылар. ⁴ Танъ атканнан сонъ Иса коьл ягасында турды, тек сокталар Онынъ Иса болганын билмедилер. ⁵ Ол: «Балаларым, калайды, азык барым?» – деп сокталарыннан сорады.

«Йок», – деп явап бердилер.

⁶ Сол заманда Иса: «Йылымды кайыктынъ онъ ягыннан тасланъыз эм ысларсыз», – деди.

Олар йылымды тасладылар, балык коьп болганнан себеп, сувдан шыгараялмадылар.

⁷ Сонда Исадынъ айлак суьйген соктасы Петерге: «Бу – Раббий!» – деди.

Петер тыскы кийимин шешкен эди. «Бу – Раббий!» дегенди эситкенлей, ол, тыскы кийимин кийип, коьлге каткыды. ⁸ Баска сокталар балыкка толган йылымды тартып, кайык пан юздилер. Олар ягадан узак болмай, эки юз кары † шаклы алыста эдилер. ⁹ Ягага шыкканда янып турган коьмир отты эм онынъ уьстинде пискен балык пан оьтпекти коьрдилер.

¹⁰ Иса: «Энди ыслаган балыкларынынъыздан бир нешев аькелинъиз», – деди.

¹¹ Шимон Петер кайыкка минип уьйкен балыклардан толган йылымды ягага шыгарды. Юз элли уьш балык бар эди. Сол кадер балык болганлай да, йылым йыртылмаган эди. ¹² Иса оларга: «Келинъиз эм ашанъыз!» – деди.

Сокталардан биревиде, «Сен кимсинъ?» деп, сорамага батпады. Неге десе Онынъ Раббий экенин билдилер. ¹³ Иса барып, оьтпекти алды эм оларга берди. Сонъ балыкты да берди. ¹⁴ Соьйтип Иса, оьлип тирилгеннен сонъ, сокталарына уьшинши кере коьринди.

Иса эм Петер

¹⁵ Олар ас ишип болганнан сонъ, Иса Шимон Петерге: «Юнус улы Шимон! Буларга караганда Мени бек суьесинъме?» – деди.

Петер: «Аьше, Раббий! Меним Сени ярататаганымды билесинъ де!» – деди.

Иса: «Козыларымды бак», – деди. ¹⁶ Иса экинши кере: «Юнус улы Шимон, Мени суьесинъме?» – деди.

† 200 кары = 90 метр.

Петер: «Аьше, Раббий! Сени ярататаганымды билесинъ де!» – деди.

Иса: «Койларыма суьруьвши бол», – деди.
¹⁷ Уьшинши кайта Иса: «Юнус улы Шимон! Мени яратасынъма?» – деди.

Петер: «Мени яратасынъма?» – деп уьшинши кере соравына мыдахланып, айтты: «Раббий! Сен баьри затты билесинъ. Сени ярататаганымды да билесинъ».

Иса: «Койларымды бак. ¹⁸ Сага дурысын айтаман: сен яс заманынъда оьз кайысынъды оьзинъ байлап, кайда суьйсень, сонда бара эдинъ, а картайсанъ, баска бирев сени байлап, сен унамаган орынга аькетер», – деди. ¹⁹ Иса муны Петердинъ Аллады не туьрли оьлим мен данъклягын анълатар уьшин айтты. Сонъ: «Меним артымнан кел», – деди.

²⁰ Петер артына бурылып караганда, ызыннан Исадынъ айлак суьетаган соктасы келеятканын

коьрди. Ол кешки аста Исадынъ коькирегине ийилип: «Раббий, Сени ким сатаяк?» – деп, сораган сокта эди. ²¹ Петер оны коьргенде Исага: «Раббий! Оны ман кайтип болаяк?» – деди.

²² Иса: «Мен келгенге дейим онынъ сав болып турувын тилесем де мунда сенинъ не ишинъ бар? Сен Меним артымнан кел», – деди.

²³ Соннан сонъ иман кардашларынынъ арасында ол сокта оьлеек тувыл деген соьз яйылды. Ама Иса: «Ол оьлеек тувыл», – демеген эди, тек: «Мен келгенге дейим онынъ сав болып турувын тилесем де мунда сенинъ не ишинъ бар?» – деген эди.

²⁴ Бу ислерге шаатлык берген эм буларды язган сол сокта болады, биз онынъ шаатлыгы дурыс экенин билемиз.

²⁵ Иса булардан баска да коьп туьрли ислер этти. Эгер олар акында бир-бирлеп язылса, язылган китаплар дуныяга да сыймас эди деп, ойлайман.

Элшилердинъ Ислери

Айтылып келгенге коьре, бу китапты язган эмлевиши Лука – элши Паулдынъ йолдасы эм уьшинши Инжилдинъ авторы.

Китаптынъ биринши кесеги (1-7 бб.) Ерусалимде, Юдеяда эм Самарияда Масихтинъ элшилерининъ насихаты себепли (яньы эрадынъ 30-ншы йй.) басында христиан ямагатынынъ баслапкы оьсуьви акында хабарлайды. Экинши кесегинде Ийги Хабар Палестинадынъ тысында, ювыт халкы яшаган ерде, грек маданиятынынъ орталыкларында эм урым империясынынъ бас каласына дейим яйылып барганы акында айтылады. Исага ынанганларга Ерусалимде Пентикост (Пятидесятница) куьнинде туьскен Кие Рух христиан ямагатын сонъында суьвретенген баьри ислеринде коьнъиллендире эм берките барды. Сол заманда (яньы эрадынъ 40-60 йй.) баска халкларга христиан диннинъ бас насихатшысы, бу вакытка дейим сол динге бек карсы турганына да карамай, Паул болган. Ол Ювык Куьнтувар еринде элгезерликте болганда Масихти насихатлап юрди. Грецияга коьшкенде ога, онынъ сенимли ярдамшысы болып, Лука оьзи де косылды.

Китап Паулдынъ Урымда тутнакка туьскени мен кутылады. Аьвелги христиан тарихшилерининъ билдируьвине коьре, элши Паул оьким шыгарылганнан сонъ босатылган эди. Эм Урымнан куьнбатар бетке Ийги Хабарды яйып юрди. Болган уьшин бир неше йыл озганнан сонъ урым оькимети оны яньыдан тутнакка салды эм бу йол христианлыкты насихатлаганы уьшин язалап оьлтирди.

Исадынъ коькке алынувы

1 Мен биринши китабымда †, Теопил, басыннан алып Исадынъ Кие Рух аркалы Оьзи сайлап алган элшилерине берген тапшырувларыннан сонъ, коькке коьтерилип алынган куьнине дейим, не эткенининъ, неге уьйреткенининъ баьрисин язган эдим. 3 Иса, шеккен азапларыннан сонъ, элшилерине коьп ынандырувшы нышанлар ман Оьзининъ тири болганын коьрсетти. Кырк куьнди оларга коьринип, Алла Патшалыгы акында хабарлады. 4 «Ерусалимнен кетпенъиз, ама сиз Меннен эситкен Атам береек деп айтканды сакланъыз. 5 Яхъя аьдемлерди сувда шомылдырып тазалаган, сиз болсанъыз бир неше куьн оьткеннен сонъ Кие Рух пан тазаланаяксыз», – деп буйырды.

6 Элшилери бирге йыйылысканда Оннан сорадылар: «Раббий, Сен сол заманда Исраилге патшалыкты яньыдан туьзеексинъме?»

7 Иса булай яваплады: «Атам Оьз куваты ман белгилеген заманларды эм болжалларды билуьв исинъиз тувыл. 8 Тек Кие Рух сизге туьскенде, куьдирет аларсыз эм Ерусалимде, буьтин Юдеяда, Самарияда эм ердинъ шетлерине дейим де шаатларым боларсыз».

9 Муны айтып, Иса олардынъ коьзлери алдында коькке коьтерилип алынды эм булыт ишине йогалды. 10 Исадынъ коьтерилуьвине карап, коьзлери коькке тигилген вакытта ак кийим кийген эки эр киси олардынъ касына келди.

11 «Галилеяшылар, – дедилер олар, – не уьшин

коькке карап турасыз? Сол сизден коькке алынган Иса соьле калай кеткен болса, солай ок кайтып келеек».

Юдадынъ орнына баска элши айырув

12 Оннан сонъ элшилер Зейтун деген, Ерусалимнен бир шабат куьнлик йол †† юруьв кадер узаклыкта орынласкан тавдан туьстилер эм Ерусалимге кайтып келдилер. 13 Олар шахарга кирип, конак болган уьйлерининъ йогары боьлмесине коьтерилдилер. Мине олардынъ атлары: Петер, Яхъя, Якуп, Эндрей, Пилип, Тома, Барталмай, Матай, Алпай улы Якуп, Шимон Зилот эм Якуп улы Юда. 14 Олар баьриси бирге аьр дайым дува этпеге йыйылатаган эдилер. Олар ман бирге бир неше кыскакылы, Исадынъ анасы Марьем эм кардашлары бар эдилер.

15 Бир кере сосындай йыйылысуьвда юз йырма кадер иман кардашы бар эди. Сол заманда Петер турып айтты: 16 «Кардашлар, Кие Рух Дауттынъ авызы ман Исады тутканларга басшылык эткен, Юдадынъ акында алдын билдирген Кие Язув толтырылмага тийисли болды. 17 Юда – бизим биримиз, ол биз этетаган куьллыгымызда катнасатаган эди».

18 Юда эткен яманлыгы уьшин алган акшасына данъылды сатып алды, ама басыннан кетип йыгылып, онынъ иши ярылды эм карны тыска куйылды. 19 Оны Ерусалимде яшаганлардынъ баьриси де билетаган эдилер, оьз тилинде

† Лукадынъ Ийги Хабары.

†† 1 километрге ювык.

данъылды «Акелдама», маънеси «Канлы данъыл», деп атадылар.

²⁰ (Петер соьзин бардырды): «Забур китабында: „Юрты бос калсын, ишинде яшавшы болмасын“ эм „Исин баска бирев алсын“, – деп, язылган. ²¹ Сол себептен бизге Иса ман аьр дайым бирге, Яхъя Оны сувда шомылдырган заманнан баслап, Исадынъ бизден коькке коьтерилип алынган куьнине дейим юрген аьдемлер ишиннен биревди айырып алмага керек болады. Сол аьдем, биздей, Исадынъ тирилуьвининъ шааты болмага тийисли». ²³ Эки аьдемди тийисли коьрдилер: Баршаба деп аталатаган Юсупты – ога тагы да Юст дейтаган эдилер – эм Матияды.

²⁴ «Раббий, Сен аьр биримиздинъ юрегиндегин билесинъ. Юда оьзине тийисли болган орынга кетти. Ол калдырган элшилик исти юргистер уьшин онынъ орнына Сен сосы экевининъ кайсысын сайладынь, соны бизге билдир», – деп дува эттилер. ²⁵ Сонъ сыбага тасладылар: ол Матияга туьсти эм Матия он бир элшидинъ он экиншиси болып косылды.

Кие Рухтынъ туьсуьви

2 Пентикост [†] байрамы етти, баьриси де бирге йыйылган эдилер. ² Бирден коьктен куьшли елдинъ эсуьвине усаган бир сес эситилди, сокталар олтырып турган уьйди савлай толтырды. ³ От тилине усаган бир затлар, боьлинип, бир-бирлеп олардынъ аьр бирининъ уьстинде токталганын коьрдилер. ⁴ Баьриси, Кие Рух пан савлай бийленип, баска туьрли тилерде соьйлеп басладылар: Кие Рух оларга сондай амал берди.

⁵ Ерусалимде сол ок заманда коьктинъ туьбинде аьр кыралдан келген, Аллады сыйлаган ювытлар яшайтаган эдилер. ⁶ Сол давысты эситкенде коьп аьдем йыйылды эм саьспекледи, неге десе олардынъ аьр бириси оьз тувган тилинде соьйлегенлерин эситти. ⁷ Сейирсингениннен бир туьрли болдылар эм сорастырдылар: «Бу соьйлейтаганлардынъ баьриси де Галилеядан тувылма? ⁸ Калай болды бизим аьр биримиз де булардынъ оьз тилимизде соьйлевин эситкенемиз? ⁹ Парфияшылар, мидияшылар, эламшылар, Месопотамияда, Юдеяда, Каппадокияда, Понтта, Асия элинде, ¹⁰ Фригияда, Памфилияда, Мысырда эм Ливиядынъ Киренеге ювыкласкан боьликлеринде яшавшылар, Урымнан келген ювытлар, ювыт динин кабыл эткен баска миллетлилер, ¹¹ критшилер эм араблар – баьримиз де, олар Раббийдинъ уллы ислери акында тувган тилимизде айтатаганларын эситип турымыз!»

¹² Сейирсинген эм адалаган аьдемлер бир бириннен сорастылар: «Мунынъ маънеси не ди экен?» ¹³ Бир кесеклери: «Олар таьтли шагырды коьбирек ишкен боларлар!» – деп, куьлип алдылар.

[†] Пасхадан 50 куьн сонъ этилген, эгин орып йыйнав байрамы.

Петердинъ Ерусалим халкына айткан соьзи

¹⁴ Петер баска он бир элши мен бирге турды, ямагатка карап, коьтеринки айтты: «Ювытлар эм Ерусалимнинъ баьри яшавшылары! Муны билиньиз эм соьзлериме эс беринъиз! ¹⁵ Бу аьдемлер, сизге коьрингендей, эсирик тувыл, соьле тек тогыз саьатлик эртенълик ^{††}! ¹⁶ Бу Йоел пайхамбардынъ билдиргенлерининъ толтырылуьви: „Сонъгы куьнлерде“, – дейди Алла, – „Мен Рухымды баьри аьдемлерге явдырарман. Улларынъыз эм кызларынъыз пайхамбарлык этееклер, ясларынъызга коьринуьвлер, а картларынъызга туьслер энееклер. ¹⁸ Сол куьнлерде кулларыма, эр кисилерге, хатын-кызларга да болсын, Мен Оьз Рухымнан явдырарман эм олар пайхамбарлык этееклер. ¹⁹ Аспаннынъ бийиклигинде аьжейиплер берермен, ердинъ тоьменлигинде нышанлар – кан, от, туьтин булытларын коьрсетермен. ²⁰ Раббийдинъ уллы эм данъклы куьни туьсеектен алдын, куьн каранъалыкка, ай канга айланар. ²¹ Сол заманда Раббийди ярдамга шақырганлардынъ баьриси куткарылаяк“.

²² Исраилшилер! Бу соьзлерди тынъланъыз: Оьзинъиз билгенше, назаретши Иса – Алла сизинъ аранъызда Онынъ аркалы эткен куьдиретли ислери, аьжейиплери эм аьлемет нышанлары ман бегиткен Аьдем. ²³ Ол – Алладынь белгилеген мырады эм алдыда болаякты билуьвлиги мен колынъызга берилген эди. Сиз Оны йорыксызлардынъ коллары ман кашка мыклап оьлтирдинъиз. ²⁴ Ама Алла Оны оьлилерден тирилтти, оьлим азабыннан босатты, неге десе Оны ыслап турмага оьлимнинъ куьши йок эди. ²⁵ Даут Онынъ акында деп айтады: „Мен аьр заманда да Раббийди коьз алдымда коьремен; Ол онъ янымда туратаганы уьшин абдырамайман. ²⁶ Сонынъ уьшин юрегим куванады, тилим суьйинишли соьзлер айтады, деним уьмит пен яшайды. ²⁷ Неге десе янымды ахыретте калдырмасынь, сыйлы аьдеминъе шируьвди сынатпассынъ. ²⁸ Сен мага яшав йолларын анълаттынъ, Оьзинънинъ алдынъда мени куванышка толтырарсынъ“.

²⁹ Кардашлар! Уллы атамиз Даут акында йигерлише айтып бегитпеге боламан: ол оьлген эм коьмилген, кабыры буьгуьнге дейим бизим коьз алдымызда. ³⁰ Ол пайхамбар эди, оьз тукумыннан биревдинъ тагына олтыраягы акында Алла ант эткенин билетаган эди. ³¹ Соьйтип, ол, алдыда болаякты коьрип, Масихтинъ тирилеги акында: „Ол ахыретте калдырылмаган эм дени ширимеген“, – деп айтты. ³² Мине Исады Алла яшавга тирилтти, биз ога баьримиз шаатпыз. ³³ Ол Алладынь онъ колы ман оьрге шыгарылды эм Атасыннан ант

^{††} грекше «куьннинъ уьшинши саьати».

этилген Кие Рухты алды. Сиз коьргенше эм эситкенше, бу Рухты бизге туьсирди. ³⁴ Неге десе Даут коькке алынмаган, ама ол: „Раббий меним Бийиме: Мен душпанларыньды аягынънынъ астына салганга дейим онъ ягымда олтыр, – деп айткан“, – деди. ³⁵ Буьтин Исраил халкы ынанымлы билсин, сиз Оны, кашка керген Исады, Алла эм Бий, эм Масих этти».

³⁷ Муны эситкенде, аьдемлер, юреклерине пышак сугылгандай: «Кардашлар, биз не этеек?» – дедилер Петерге эм баска элшилерге.

³⁸ Петер: «Тевбеге туьсинъиз, аьр биринъиз Иса Масих аты ман сувда шомылдырылып тазалансын; сонъ куьналарыньды кеширилер эм Кие Рух савгасын аларсыз. ³⁹ Неге десе Алла не ант эткен эсе сизге, балаларынъызга эм эректе болганлардынъ баьрисине – Алламыз Раббий кимди шакырса, сога этти», – деди.

⁴⁰ Тагы да коьп баска соьзлер мен шаатлап, бегитти: «Оьзинъизди бу бузык несилден куткарынъыз», – деп тиледи. ⁴¹ Соьйтип, онынъ соьзин юрегине ювык алганлар сувда шомылдырылдылар эм сол куьн бир уьш мынъга ювык аьдем иман ямагатына косылды. ⁴² Иманга келгенлер оьзлерин аьр дайым элшилердинъ окытувына бердилер, бир бирлери мен айкастылар, оьтпек сындырып †, дувада бирге болдылар.

Иманлылардынъ яшавы

⁴³ Кайдай коьнъилде коркув бар эди. Элшилер аркалы коьп аьжейиплер эм аьлемет нышанлар болдылар. ⁴⁴ Иманга келгенлердинъ баьриси бир болдылар, аьр не затлары да ортак эди. ⁴⁵ Болган юртларын, мал-муьлклерин сатып, аьр бирининъ кереклисине коьре уьлестиретаган эдилер. ⁴⁶ Аьр куьн сайын бир коьнъилден Алла уьйининъ каралдысына келип турдылар, уьйлеринде оьтпек сындырып, ырызкыды ак юректен куванып бирге ашадылар. ⁴⁷ Аллады данъкладылар, баьри халктынъ суьйиминде болдылар. Раббий аьр куьн янъы куткарылганларды ямагатка косатаган эди.

Сакат садакашы сав болады

3 Бир куьн Петер мен Яхъя дува этилетаган тогызыншы саьатте †† Алла уьйине бара эдилер. ² Тувганнан бери аксак болган бир киси бар эди. Оны аьр куьн Алла уьйининъ Ярасык Капы деп аталатаган эсигине аькелип олтыртатаган эдилер. Ол уьйдинъ каралдысына киретаганлардан садака тилейтаган эди. ³ Петер мен Яхъядынъ каралдыга киреятырганын коьргенде, олардан садака тиледи. ⁴ Аксакка тигилип: «Бизге кара!» – дедилер. ⁵ Ол, бир зат алаяк болып, Петер мен Яхъяга тигилип карады.

† иманлылардынъ бирге йыйылып ас ишуьви. †† Тогызыншы саьат – 15:00.

⁶ Петер: «Менде куьмис те, алтын да йок; болганымнан сага беремен: назаретши Иса Масихтинъ аты ман тур эм юрип кет!» – деди. ⁷ Онъ колыннан ыслап, оны коьтерип тургыстты. Сол саьатлей аякларынынъ табанлары эм асыклары куьшленди. ⁸ Ушып турып, ол юрип баслады, юрип шапкылап, Аллады данъклады, олар ман бирге Алла уьйининъ каралдысына кирди. ⁹ Буьтин халк онынъ юргенин, Аллады данъклаганын коьрди. ¹⁰ Бу аьдемде, сол Алла уьйининъ Ярасык Капысынынъ касында олтыратаган садака тилевшиди таныдылар эм, ога болган иске адалап, сейирсинуьвге толдылар.

Алла уьйининъ каралдысында Петердинъ соьзи

¹¹ Савартылган аьдем Петер мен Яхъядан таймай эди. Буьтин халк та бек сейирсинип Сулейменнинъ колоннадасы деген ерге олардынъ касына ювырып кирдилер. ¹² Муны коьрип Петер халкка: «Исраил эрлери! Бу затка неге сейирсинесиз? Бизге, оьз куьдиретимиз, диншилгимиз бен бу кисиди юргисткендей, неге карайсыз? ¹³ Ибрагимнинъ, Исхактынъ эм Якуптынъ Алласы, аталарымыздынъ Алласы Оьз Кулы ‡ Исады данъклады, а сиз Оны сатып бердинъиз, Пилат босатпага токтасканда, Пилаттынъ алдында Оннан басынъызды алдынъыз. ¹⁴ Сиз Аллага багысланган эм туврашыл Аьдемнен басынъызды алдынъыз, ама аьдем оьлтируьвшиди босатпага тилединъиз. ¹⁵ Яшавга Йол Коьрсетуьвшиди оьлтирдинъиз, ама Алла Оны оьлилерден тирилтти, биз де ога шаатпыз.

¹⁶ Исадынъ аты сиз коьрген эм таныган бу аьдемди куьдиретлендирди, неге десе ол Онынъ атынынъ куватына ынанды. Иса аркалы келген иман ога баьринъиздинъ коьзи алдында бу савлыкты берди.

¹⁷ Энди, кардашлар, сиз муны, аькимлеринъиздей, билмегенликтен эткенинъизди анълайман. ¹⁸ Алла Оьз Масихининъ азаплаганын баьри пайхамбарлардынъ авызы ман алдыда калай билдирген болса, солай толтырды. ¹⁹ Сол себептен тевбеге туьсинъиз эм Аллага кайтынъыз. Соьйтип куьналарыньды кеширилер. ²⁰ Раббий де белгили заманларда сизди рахатландылар эм сизге Оьзи алдын белгилеген Масихти – Исады йиберер.

²¹ Ама Алла Ога багысланган пайхамбарлары аркалы коьптен бери билдиргениндей, баьри затларды туьзетеек заманы етпей, Иса аспанда турмага керек боляк. ²² Муса айтатаган болган: „ Раббий Алла оьз аранъыздан мендей бир пайхамбарды шыгараяк. Онынъ сизге аьр айтканына тынъланъыз. ²³ Сол пайхамбарга тынъламаганлардынъ баьриси халктынъ арасыннан шыгарылып йок боляклар“.

²⁴ Шамайылдан эм оннан сонъ келгенлерден баслап соьйлескен баьри пайхамбарлар бу куьнлерди билдирген эдилер. ²⁵ Сиз пайхамбарлардынъ эм Алла аталарынъыз бан

‡ яде «Аьвлетти».

эткен антласувдынъ тувдыкларысыз. Алла Ибрагимге: „Сенинъ тукумынъ аркалы ердеги баъри миллетлер разылыгымды табаяклар“, – деп, айткан эди. ²⁶ Оьз Кулын тирилткенде Алла, аьр биринъизди яманлыкларынынъыздан тайдырып сизге разылыгын берсин деп, Оны бас деп сизге йиберген».

Петер мен Яхъя межлис алдында

4 Петер мен Яхъя соьйлейтаган заманда, олардынъ касына бас дин куллыкшылары, Алла уьйининъ каравил басшысы эм садукейлер келдилер. ² Элшилердинъ халкты уьйреткенлерине эм Исадынъ тирилгенине коьре оьлгенлердинъ де тирилееклерин билдиргенлерине айлак бек ашувландылар. ³ Петерди, Яхъяды ысладылар, кеш болган себептен экевин де эртенъликке дейим капаттылар. ⁴ Ама олардынъ соьзин тынълавшылардынъ коьплери ынандылар эм иманлылардынъ саны бес мынъга дейим оьсти.

⁵ Эртеси куьн аькимлер, аксакаллар эм дин аьлимлери Ерусалимде баъриси бирге йыйылдылар. ⁶ Бас дин куллыкшысы Ханан, Каяпа, Яхъя, Искендер эм бас дин куллыкшысынынъ аьелиннен баска аьдемлер онда эдилер. ⁷ Петер мен Яхъяды алдыларына шыгардылар, олардан сорав алып басладылар: «Сиз кайдай куьш пен эм кимнинъ атыннан бу затты эттинъиз?»

⁸ Петер, Кие Рух пан савлай бийленип, яваплады: «Халктынъ аькимлери эм аксакаллары! ⁹ Эгер сиз буьгуьн бизден сакатка эткен ийгиликке явапты излейтаган болсанъыз, ол калай эмленгенин билмеге суьйсенъиз, ¹⁰ билинъиз, сиз эм Исраилдинъ баъри халкы: сиз кашка керген, ама Алла оьлилерден тирилткен назаретши Иса Масихтинъ аты ман бу аьдем соьле алдынъызда сав болып туры! ¹¹ Иса – сол „сиз уьй курувшылар мисетсинмей караган, ама муьйистинъ негизин салган тасы“. ¹² Оннан баска эш биревде де куткарылув йок, неге десе коьктинъ астында, аьдемлерге берилген, бизди куткараяк баска ат йок».

¹³ Межлистегилер, Петер мен Яхъядынъ йигерлигин коьрип эм олар бир ерде де окымаган сансыз аьдемлер болганларын эслеп, сейирсинетаган эдилер. Иса ман бирге болганларын да анъладылар. ¹⁴ Савартылган аьдемнинъ олардынъ касында турганын коьрип, оларга карсы бир зат та айталмадылар.

¹⁵ Сонда оларга межлисти калдырып кетпеге буйырдылар эм кенъесип басладылар. ¹⁶ «Сосы аьдемлер мен биз не зат этеек? – дейтаган эдилер олар, – Ерусалимнинъ баъри яшавшылары олардынъ уллы аьлемет нышан коьрсеткенлерин биледилер эм биз, болмаган деп, айталмаймыз.

¹⁷ Ама халк арасында хабарды тагы да бек йыйылдырмас уьшин, биз муннан ары Исадынъ аты

ман биревге де айтпанъыз деп, оларды коркыстып, тыймага тийислимиз».

¹⁸ Тагы да элшилерди киргистпеге шакырдылар: «Исадынъ аты ман бир зат та соьйлеменъиз эм уьйретпенъиз», – деп буйырдылар. ¹⁹ Ама Петер мен Яхъя явапка: «Оьзинъиз ойланынъызтага, Раббийдинъ алдында туьз боларма, эгер Раббийден эсе коьбирек сизге бойсынсак? ²⁰ Биз коьргенимиз эм эситкенимиз акында уьндемей туралмаймыз», – дедилер.

²¹ Элшилерди энди де бир кере коркыстпага шалыстылар эм шыгарып йибердилер. Оларды кайтип язаламага керегин билмей эдилер, неге десе баъри халк Аллады болган зат уьшин данъклайтаган эди. ²² Аьлемет нышан ман савартылган аьдем кырк ясыннан озган эди.

Иманлылардынъ йигерлик дуvasы

²³ Петер мен Яхъя эркин болып тагы да оьзлериндикилерге бардылар, бас дин куллыкшылары ман аксакаллардынъ айтканларынынъ баърисин билдирдилер. ²⁴ Иманлылар оны эситкенде, баъриси бирге давысын шыгарып, Аллага дува этип басладылар: «Иемиз! Сен – коькти, ерди, денъизлерди эм ишиндегилердинъ баърисин Туьзуьвши! ²⁵ Кие Рух пан Оьз кулынъ Даут атамиздынъ авызыннан айттыргансынъ: „Не уьшин миллетлер кутырадылар, неге халклар босына карсылык тувдырадылар? ²⁶ Ерлик патшалар согыска аьзирлендилер, аькимлер йыйылысып Раббийге эм Масихине карсы турадылар“.

²⁷ Уьшини мен Ирод пан Понтий Пилат Исраилдинъ халкы эм баска миллетлилер мен бу шахарда бирге косылып, май ягылган †, Сага багысланган Кулынъ Исага карсы шыктылар.

²⁸ Олар Сен Оьз мырадынъ эм колынъ ман белгилеген ислерди толтырдылар. ²⁹ Соьле, Раббий, олардынъ бизди коркытпага шалысувларын эсле. Кулларынъа уллы йигерлик пен соьзинъди айтып яймага куьш бер.

³⁰ Колынъды созып, авырганларды эмле, Сага багысланган Кулынъ Исадынъ атыннан аьлемет нышанлар эм аьжейиплер шыгар!»

³¹ Дува этип кутылганнан сонъ, турган ерлери сенъкилдеди, олар Кие Рух пан савлай бийлендилер. Сонъ йигерли болып, Алладынъ соьзин айтып басладылар.

Иманлылар баъри затларын уьлеседилер

³² Буьтин иманлылардынъ юрекleri, акыллары бир эди. Эш бирев де оьз муьлкин, тек оныкы деп, санамады. Олар баъри болганларын боьлдилер.

³³ Элшилер Раббий Исадынъ тирилгенине уллы

† бурынгы ювытлар патшалардынъ, дин куллыкшылардынъ басларына май ягып, куллыкка салатаган болганлар.

куьдирет пен шаатлык этетаган эдилер, Алла олардынъ баьрисине Оьзининъ шапагатын толысынша коьрсететаган эди. ³⁴ Олардынъ ишинде кытлык, кысаслык коьргенлер болмадылар, неге десе ери эм уьйлери болган аьдемлер, оларды сатып, акшасын аькелетаган ³⁵ эм элшилердинъ алдына салатаган эдилер. Сол акшалар аьр биревдинъ керегине коьре боьлинетаган эди.

³⁶ Айтпага, Кипрда тувган эм элшилер Барнаба – маьнеси Юбаныш Улы – деп атайтаган Левий ырувыннан Юсуп, оьзинде болган бир даньылын сатып, акшасын аькелди эм элшилердинъ алдына салды.

Ханания эм Сапира

5 Ханания атлы бир аьдем пишеси Сапирадынъ разылыгы ман оьз муьлкин сатты. ² Тек акшадынъ бир кесегин Ханания оьзине калдырды, оны пишеси де билетаган эди. Калганын ол аькелди де элшилердинъ алдына салды.

³ Петер: «Ханания, неге шайтан юрегинъди бийлеген? Неге Кие Рухка оьтирик айтып, сатылган ердинъ акшасын боьлип, бир кесегин оьзинъе калдырдынъ? ⁴ Ер, сен оны сатканша, сеники эди, ога алган акшанъ да сенинъ буйырыгынъда эди. Юрегинъде неге сондай ниет эттинъ? Аьдемлерге тувыл, Аллага оьтирик айттынъ».

⁵ Ханания муны эситкенлей, оьлип, йыгылды. Мунынъ хабарын эситкенлердинъ баьрисин уллы коркув бийледи. ⁶ Яс аьдемлер келип, онынъ илесин кебинге салдылар, аькетип коьмдилер.

⁷ Бир уьш саьат озганнан сонъ пишеси, болганлардынъ бир затын билмей, келди. ⁸ Петер: «Мага айтшы, еринъизди бу кадер акшага саткансызба?» – деп сорады.

«Аьше, – деп яваплады ол, – сол кадерге».

⁹ Петер: «Сиз кайтип Раббийдинъ Рухын сынамага токтастынъыз? Эсик алдындагы абытларды эситесинъме? Бу байынъды коьмип кайтатырганлар, олар сени де шыгараяклар», – деди. ¹⁰ Сол ок вакыт хатын Петердинъ аяклары алдында, оьлип, йыгылды. Яс аьдемлер кирдилер, оьлгенин коьрип, шыгардылар, аькетип байынынъ касына коьмдилер. ¹¹ Буьтин ямагатты эм сол затлардынъ хабарын эситкенлерди уьйкен коркув бийледи.

Элшилер коьп аьжейип этедилер

¹² Элшилер халктынъ ишинде коьп аьлемет нышанлар эм аьжейиплер этетаган эдилер. Буьтин иманлылар Сулейменнинъ колоннадасында йыйылатаган эдилер. ¹³ Халк оларды бек сыйласа да келетен аьдемлердинъ эш биревиде оларга косылмага йигерленмеди. ¹⁴ Эр кисилер, хатынлар, барганнан барган сайын Раббийге ынанып, иман ямагатына косылатаган эдилер. ¹⁵ Аьдемлер

авырганларын орамларга шыгарып, Петер озаятырганда, орындыкларга эм тоьсеклерге салдылар. Олардынъ бир кесеклерине куьлеткиси болса да тийсин деп, ¹⁶ Ерусалимнинъ тоьгерегиндеги шахарлардан да аьдемлер келип, йыйылысып, маразлыларды, кара йинлерден кыйналганларды аькелдилер эм баьриси савартылдылар.

Элшилердинъ кувгыны

¹⁷ Бас дин куллыкшысын эм тоьгериндегилердинъ баьрисин – олай дегени садукей куьбин – куьншилик бийлеген эди. ¹⁸ Олар барып элшилерди ысладылар, халк тутнагына олтырттылар. ¹⁹ Ама туьнде Раббийдинъ бир маьлеги тутнактынъ капыларын ашты, оларды шыгарды. ²⁰ «Алла уьйининъ каралдысына барынъыз, – деди ол, – эм бу янъы яшавдынъ хабарын толысынша айтынъыз». ²¹ Эртенълик пен олар, айтылгандай, каралдыга бардылар эм халкты уьйретип басладылар.

Бас дин куллыкшысы эм тоьгериндегилер, межлисти – Израил халкынынъ баьри аксакалларын – йыйып, элшилерди аькелмеге деп, тутнакка аьдемлер йибердилер. ²² Саклавшылар тутнакка келгенде, сонда элшилерди таппай, артларына кайтып: ²³ «Тутнактынъ капыларынынъ берк ябылганларын эм олардынъ касында каравылшылардынъ туратаганларын коьрдик, ама капыларды ашканда, онда эш биревиде таппадык», – дедилер. ²⁴ Бу соьзлерди эситкенде Алла уьйининъ каравыл басшысы эм бас дин куллыкшылары сейирсинип, бу не затты айтады экен деп, анъламадылар.

²⁵ Сонъ ким ди бирев келди де билдирди: «Сиз тутнакка салган сол биревлеринъиз Алла уьйининъ каралдысында халкты уьйретип турылар». ²⁶ Сол заман каравыл басшысы эм саклавшылар барып, элшилерди аькелдилер. Оларды куьш салып аькелмедилер, неге десе, халк бизди тас пан сыбалап оьлтирмеге болар деп, коркатаган эдилер.

²⁷ Элшилерди межлистинъ алдына шыгардылар. Бас дин куллыкшысы сорады: ²⁸ «Биз сизге, бу Аьдемнинъ аты ман окытпассыз деп, каты буйырык бермедикпе? Аман да сиз оьз окувынъызды буьтин Ерусалимге яясыз, ога да косып, бизди сол аьдемдинъ канынынъ тоьгилгени уьшин шуьшлейсиз».

²⁹ Петер эм баска элшилер: «Биз аьдемлерге тувыл, а Аллага бойсынмага тийислимиз, – деп явапладылар. – ³⁰ Аталарымыздынъ Алласы сиз кашка керип оьлтирген Исады тирилткен. ³¹ Алла Оны Басшы эм Куткарувшы этип, Израилге тевбеге туьспеге, куьналарын кеширтпеге амал берер уьшин онъ ягына коьтерди. ³² Биз сол затлардынъ шаатымыз. Алла бойсынганларга берген Кие Рух та шаат болады».

³³ Тынълайтаганларды кара ашув бийледи эм элшилерди оьлтиреек болдылар. ³⁴ Ама Гамалиел атлы бир парисей, буьтин халкта оьрметли Таурат устазы, межлис алдына туруп, элшилерди бир кесек заманга шыгармага буйырды. ³⁵ Сонъ межлестинъ агзаларына карап: «Исраилшилер, бу аьдемлер мен не этеегинъизди аьруув этип ойланыз. ³⁶ Коьп заман озбай Тевда деген, оьзин бир уллы аьдемге санаган бирев шыкты. Ога бир доьрт юзге ювык аьдем косылды, тек ол оьлтирилгенде, артыннан иергенлердинъ баьриси шашылып, йоклыкта калдылар. ³⁷ Оннан сонъ галилеяшы Юда халктынъ саны язылып алынатаган куьнлерде келди, аьдемлер куьбин козгалыска коьтерди. Ол да оьлди эм онынъ тоьгерегиндегилер шашылдылар. ³⁸ Сонынъ уьшин, соьлеги аьлде, меним сизге кенъесим: бу аьдемлерге тийменъиз. Оларды йиберинъиз. Эгер олардынъ мырады эм исleri аьдемлерден болса, ол затлар бузылаяклар. ³⁹ Эгер де Алладан болса, сиз оларды йок эталмассыз, белким, Аллага карсылык этип коярсыз», – деди.

Гамалиелдинъ соьзи оларды ынандырды.

⁴⁰ Элшилерди шакырдылар, оларды камышылаганнан сонъ: «Исадынъ аты ман соьйлеменъиз», – деп буйырып, йибердилер.

⁴¹ Элшилер, сондай корлавды Иса уьшин шекпеге тийисли коьрилгенлерине куванып, межлестен шыгып кеттилер. ⁴² Оьзлери куьн сайын, Алла уьйининъ каралдысында, аьдемлердинъ уьйлеринде йыйылып, токтавсыз уьйретип, Масих Иса акындагы Ийги Хабарды айтатаган эдилер.

Ети ярдамшыды беркитуув

6 Сокталардынъ саны коьбирек болып баслаганда, грекше соьйлейтаган ювытлар, тул пишелерине куьнлик акша уьлестирилген заманда сан этилмейди деп, еврейше соьйлейтаган ювытлар акында шагынып басладылар. ² Он эки элши, буьтин сокталарды йыйып, айтты: «Биз, Алла соьзин койып, акша уьлестируув исине карасак, туьз болмас. ³ Сонынъ уьшин, кардашлар, оьз аранъыздан оьрметли, Кие Рух пан савлай бийленген бек акыллы ети аьдемди сайланъыз, биз сосы борышты оларга тапшырармыз. ⁴ Биз болса оьзимизди токтавсыз дувага эм Алла соьзин билдируув исине берермиз».

⁵ Бу ой буьтин ямагатка ярады, соьйтип, Степан атлы бек иманлы эм Кие Рух пан савлай бийленген аьдемди, Пилипти, Прохорды, Никанорды, Тимонды, Парменады эм алдын ювыт динине коьшкен антиохияшы Николайды айырдылар.

⁶ Сол аьдемлерди элшилердинъ алдына шыгардылар; элшилер, дува этип, колларын олардынъ уьстине салып, оларды бу иске тапшырдылар.

⁷ Алла соьзи яйылды эм сокталар саны Ерусалимде бек оьсти, коьп дин куллыкшылары да иманга туьстилер.

Степаннынъ ысланувы

⁸ Степан, Алла шапагаты эм куьдирети мен савлай бийленген аьдем, халк арасында уллы аьжейиплер эм аьлемет нышанлар коьрсететаган эди. ⁹ Сол заманда Эркинлердинъ Синагогы деп аталатаган ердинъ бир кесек агзалары, олардынъ ишинде Кирене, Искендерия, Киликия эм Асия элиннен келген ювытлар болып, Степан ман давласып басладылар. ¹⁰ Аман да Степаннынъ айткан соьзлериндеги акыллылыкка эм Кие Рухка карсы туралмайтаган эдилер. ¹¹ Сонда бир талай аьдемлерге: «Степан Мусага эм Аллага карсы ассылык соьзлерди айтканын эситтик», – деп айтпага уьйреттилер. ¹² Халкты, аксакалларды, дин аьлимлерин козгадылар, сонъ барып, Степанды ыслап, межлиске аькелдилер. ¹³ Ялган шаатларды да таптылар, олар: «Бу аьдем токтавсыз бу кие ерге эм Тауратка карсы айтады. ¹⁴ Онынъ Назаретши Иса бу кие ерди бузаяк, Муса калдырган аьдетлерди туьрлендиреек дегенин эситкенмиз», – дедилер.

¹⁵ Межлисте олтырганлардынъ баьриси, эс этип, Степанга карадылар, юзи, маьлектикиндей, нур тоьккенин коьрдилер.

Степаннынъ межлис алдындагы соьзи

7 Бас дин куллыкшысы Степаннан: «Бу шуьшлевлер уьшинме?» – деп сорады.

² Степан явапка: «Аталар эм кардашлар! Мени тынъланъыз. Ата-бабамыз Ибрагим Харанга коьшкеннен алдын Месопотамияда яшаган заманда, данъклы Алла ога коьринип: ³ „Элинъди эм ювыкларынынъды калдыр. Мен коьрсетеек элге бар“, – деген.

⁴ Ибрагим Халдей элин калдырды, Харанда орынласты. Атасы оьлгеннен сонъ, Алла оны сол элден сиз соьле яшайтаган ерге коьширди.

⁵ Булайда ога эш бир асабалык та, аяк табаны кадер ер де бермедди. Ама Ибрагимнинъ сол вакыт баласы болмаса да Алла ога, сен эм тувдыкларынынъ бу эл мен кулланыаксыз деп, соьз берген эди:

⁶ „Сенинъ тувдыкларынынъ ят элде коьшуьвшилер болып, доьрт юз йыллар бойы, кулдай ислеп, азап шегееклер. ⁷ Ама Мен оларды, кул эткен халкты, шуьшине йолыктырарман, сонъ олар сол элден шыгарлар эм сосы ерде Мага табынарлар“, – деди.

⁸ Сонъ Ол Ибрагим мен антласув этти: белгиси – суьннетлев. Соьйтип, Ибрагим Исхактынъ атасы болды, тувганынынъ сегизинши куьнинде оны суьннетледи. Исхак Якуптынъ атасы болды, Якуп та он эки уллы ата-бабамыздынъ атасы болды.

⁹ Ата-бабаларымыз Юсупты куьнлегенлериннен Мысырга, кулдай, саттылар. Ама Алла оны ман

бирге болды, ¹⁰ баъри кыйынлыкларыннан куткарды. Юсупка акыллылык эм Мысырдынъ патшасыннан – фараоннан оьзине ийги каравды тапкандай, амал берди. Фараон Юсупты буьтин Мысырдынъ эм Оьзининъ буьтин муьлкининъ басшысы этти.

¹¹ Оннан сонъ буьтин Мысырда эм Кенанда ашлык, уйкен кыйынлык басланды. Ата-бабаларымыз ас табалмадылар. ¹² Якуп Мысырда аслык бар деп эситкенде, ата-бабаларымызды йиберди. Бу олардынъ Мысырда биринши кере келип кетуьви болды. ¹³ Экинши кере Юсуп оьзининъ кардашларына ашылды, сонъ фараон Юсуптынъ кардаш-кавымына таныс болды. ¹⁴ Юсуп атасы Якупты эм баъри аьелин – сол вакытларда олар етпис бес аьдем болып саналатаган эди – шақыртып йиберди. ¹⁵ Якуп Мысырда келди, ол оьзи де, ата-бабаларымыз да онда оьлдилер. ¹⁶ Суьеклери артына Шехемге коьширилдилер, Ибрагим Шехемде Хамордынъ улларыннан куьмис баасына сатып алган кабырга салындылар.

¹⁷ Алладынь Ибрагимге ант этип берген соьзи толаяк заман етеятырганда, бизим халктынъ саны Мысырда аямаган болып оьскен эди. ¹⁸ Ахырында Мысырда Юсупты танымаган баска патша такка минди. ¹⁹ Ол халкымызга арамлык этип, ата-бабаларымызга кыйынлык берди, олардынъ яньы тувган балаларын, яшамасынлар деп, тасламага буйырды.

²⁰ Сол кезуьвде Муса тувды. Ол эсапсыз бек † ярасык бала эди. Биринши уьш айды анасы оны уьйинде эмгистти. ²¹ Оннан сонъ саьбийди тасладылар, оны фараоннынъ кызы алып, оьз баласындай, оьстирди. ²² Муса мысыршылардынъ буьтин илмилерине уьйретилди, соьзлеринде, ислеринде куватлы болды.

²³ Ога кырк йыл толган заманда, израилши кардашларын йокламага токтасты. ²⁴ Бир мысыршыдынъ израилши мен туьз болмаган айкасувын коьрди. Израилшиди коршалады, мысыршыды оьлтирип, эзиетленгеннинъ оьшин алды. ²⁵ „Кардашларым Алла оларды куткарар уьшин мени кулланганын анъларлар“, – деп ойлады, ама анъламадылар. ²⁶ Эртеси куьн Муса эки израилши бир бирлерин тоьбелейтаганын коьрди. Ол экевин ярастыраяк болып каьрледи: „Сиз кардашларсыз да, – дейтаган эди ол, – сиз бир биринъиз бен неге туьз болмай айкасасыз?“

²⁷ Ювыгы ман туьз болмай айкасатаган киси Мусады бир якка ийтеп: „Сени бизге аьким эм тоьрешки ким эткен? ²⁸ Мени де, туьнегуьн мысыршыды оьлтиргендей, оьлтиреек боласыньма?“ – деди. ²⁹ Муса бу соьзлерден сонъ, Мидиян ерине кашып кетти эм, онда келетен аьдем болып, орынласты. Сонда эки улы тувды.

³⁰ Кырк йыл оьткеннен сонъ, Мусага, Синай тавдынъ шоьллигинде янаятырган коьгем

куваклыктынъ ялынында маьлек коьринди. ³¹ Муса, оны коьрип, бек сейирсинди. Карайым деп, ювыклап келгенде, Раббийдинъ давысын эситти: ³² „Мен аталарынънынъ Алласыман, Ибрагимнинъ, Исхактынъ эм Якуптынъ Алласыман“. Муса коркканыннан, калтырап, карамага йигерленмедди.

³³ Раббий: „Аяк кийиминъди шеш, сен туратаган ер – кие ер. ³⁴ Мен Оьз халкымнынъ Мысырда азапланатаганын коьрдим эм ынъыранатаганларын эситтим. Оларды босатпага келгенмен. Сени артынъа Мысырда кайтарарман, энди бар кет“, – деди.

³⁵ Олар кабыл этпеген эм онынъ акында: „Бизим уьстимизге сени ким аьким эм тоьрешки этип салган экен?“ – деген Мусады Алла коьгем куваклыктынъ ишинде ога коьринген маьлек аркалы, тоьрешки эм куткарувшы этип, йиберди.

³⁶ Муса халкты Мысырдан алып шыкты, Мысырда, Кызыл денъиз бойында эм сонъында кырк йыл шоьлде аьжейиплер эм аьлемет нышанлар коьрсетти. ³⁷ Бу: „Алла оьз аранъыздан мендей бир пайхамбар шыгараяк“, – деп израилшилерге айткан Муса эди. ³⁸ Шоьлде ямагаттынъ ишинде яшаган, Синай тавында ога айткан маьлек эм ата-бабаларымыз бан бирге болган Муса эди. Ол яшав беруьвши соьзлерди бизге еткерер уьшин алган эди. ³⁹ Ама аталарымыз оны тыньламага суьймеди, бир якка ийтеп, тагы да Мысырда кайтаяк болдылар. ⁴⁰ Харунга: „Алдымызда бараяк аллаларды бизге эт, неге десе бизди Мысырдан шыгарган Муса ман не болганын билмеймиз“, – дейтаган эдилер. ⁴¹ Сол куьнлерде бузав кепли бир сынтас эттилер, сол бутка курманлар аькелдилер, оьз коллары ман эткен затларына байрам эттилер. ⁴² Алла олардан бурылды, оларды пайхамбарлар китабында: „Израил халкы! Сиз, айван сойып, Мага ма курман аькелгенсиз сол кырк йылды шоьлде? Йок, сиз Молоктынъ шатырын, алланъыз Райфаннынъ юлдызын эм табынмага деп этилген сынтасларды оьзинъиз бен алып юргенсиз. Сонынъ уьшин Мен сизди Бабылдынъ артына кувгынга йиберермен“, – деп язылгандай, аспан затларына табынмага калдырды.

⁴⁴ Шоьлде аталарымыздынъ шаатлык шатыры †† бар эди. Сол шатырды Муса оны ман соьйлескен Алладынь буйырыгы эм оьзи алдын коьрген уьлгиси мен эткен эди. ⁴⁵ Аталарымыз шатырды алдынгы тувдыктан кабыл этип алганлар. Ешудынъ басшылыгында баска миллетлилердинъ ерлерин алган заманда шатырды оьзлери мен алып юргенлер. Миллетлерди аталарымыздынъ алдыннан кувган – Алла эди. Бу кыралда шатыр Дауттынъ заманына дейим турды. ⁴⁶ Даут, Алладынь алдында шапагат табып, Якуптынъ халкы уьшин Алла уьйин салмага разылык сорады. ⁴⁷ Ама Аллага уьйди Сулеймен салды.

† яде «Алладынь алдында».

†† бурынгы израилшилер Аллага табынар уьшин туьзген шатыр.

⁴⁸ Тек Аллаху-Таала аъдем колы ман ясалган уьйде яшамайды. Пайхамбар онынъ акында деп айтады: ⁴⁹ „Меним тагым – коьк, аяк астым – ер! Мага кайдай уьй салмага болаяксыз? Меним тыншаюв орным кайдай болар? – дейди Раббий. – ⁵⁰ Булардынъ баъриси де Меним колым ман туьзилмегенме?“

⁵¹ Ийнат, юреги эм кулагы суьннетленмеген † халксыз! Тап аталарынъыздай, аьр заманда да Кие Рухка карсы барасыз! ⁵² Кашан болса да аталарынъыз кувгынга туьсирмеген пайхамбар болганма экен? Олар Туврашылдынъ †† келеегин алдын билдиргенлерди де оьлтиретаган болганлар, а сиз энди Онынъ Оьзин саттынъыз эм оьлтирдинъиз! ⁵³ Маьлеклер аркалы буйырылган Тауратты алгансыз, ама ога бойсынмайсыз».

Степанды оьлтируьв

⁵⁴ Степаннынъ соьзин эситкенде, ашувдан кутырып, тислерин кыршылдатып басладылар. ⁵⁵ Степан Кие Рух пан савлай бийленген эди. Коькке карап, Алладынъ данъклы нурын эм онъ ягында турган Исады коьрди. ⁵⁶ «Каранъызтага, – деди ол, – Мен ашылган коьклерди эм Алладынъ онъ ягында туратаган Аьдем Улын коьремен!»

⁵⁷ Сол заманда, кулакларына бармагын тыгып, шавшув эм бакырык пан ога баъриси бирге атылдылар. ⁵⁸ Степанды шахардынъ тысына тартып шыгардылар, ога тас атып басладылар. Степанга карсы шаатлык эткенлер абаларын ‡ Шаул деген бир яс аьдемнинъ аягы астына тасладылар. ⁵⁹ Степанга тас атаган заманда, ол дува этетаган эди: «Раббий Иса, янымды кабыл эт!» ⁶⁰ Сонъ тизиннен шоьнъкип, коьтеринки давысы ман айтты: «Раббий, оларды сосы куьна уьшин шуьшлеме». Бу соьзлери мен Степан оьлди.

8 Шаул да Степаннынъ оьлимин макул коьрди. Сол куьн Ерусалимдеги иман ямагатына карсы уьйкен кувгын туьсти. Элшилерден баскалары Юдея ман Самария ерлерине таркадылар. ² Аллады сыйлаган кисилер Степанды коьмдилер, ога ашы йыладылар. ³ Шаул ямагатты талап баслады: уьйден уьйге кирип, эрлерди эм хатынларды суьйреп аькелип, тутнакка олтыртты.

Пилип Самарияда Ийги Хабарды яяды

⁴ Таралган иманлылар каерде болсалар, сонда Ийги Хабарды яйып юрдилер. ⁵ Пилип Самариядынъ бас шахарына барды, онда Масих акында уваз айтып юрди. ⁶ Пилиптинъ коьрсеткен аьлемет нышанларын эситип, коьргенде, буьтин халк айтканларына эс берип тынъладылар. ⁷ Кара йинлер бийлеген аьдемлерининъ коьплериннен кышкырыклап шыгатаган эдилер, коьп паралич сокканлар, аксаklar савлык алатаган болдылар. ⁸ Сол шахарда уьйкен куваныш бар эди.

⁹ Шахарда Шимон атлы аьдем, оннан алдын сааршылык пан каьрлеп, Самария халкын аьжейипсиндиретаган эди. Оьзи оьзин уллы деп санайтаган эди. ¹⁰ Баъриси де, кишкей уьйкен болсын, ога эс берип: «Бу аьдем – Уллы куьдирет деп аталатаган Алладынъ куьдирети», – дейтаган эдилер. ¹¹ Ога эс береттаган эдилер, неге десе коьптен бери оларды оьз сааршылыгы ман сейирсиндиретаган эди. ¹² Ама Пилип Алла Патшалыгы эм Иса Масихтинъ аты акындагы Ийги Хабарды анълатканда, ога ынандылар. Эр кисилердинъ, хатын-кызлардынъ коьплери сувда шомылдырылып тазаландылар. ¹³ Шимон оьзи де ынанды, сувда шомылдырылганнан сонъ баъри ерде де Пилиптинъ артыннан юрди. Коьрсетилген аьлемет нышанларды эм куьдиретли ислерди коьргенде сейирсинди.

¹⁴ Ерусалимде элшилер, Самария халкы Алладынъ соьзин алган деп, эситкенде олардынъ касына Петер мен Яхъяды йибердилер. ¹⁵ Петер эм Яхъя келип, самарияшыларга Кие Рух берилсин деп, дува эттилер. ¹⁶ Неге десе эш биревине де Рух энди де туьспеген эди, олар тек Иса Масихтинъ аты ман сувда шомылдырылып тазаланган эдилер. ¹⁷ Сонъ Петер мен Яхъя колларын салганда, олар Кие Рухты алдылар.

¹⁸ Шимон, Кие Рух элшилердинъ кол салувы ман берилгенин коьргенде, элшилерге акша аькелип: ¹⁹ «Мен кимге колымды салсам, сол Кие Рухты алгандай, мага да сондай куватты беринъызтага», – деп тиледи.

²⁰ Петер: «Акшанъ сени мен бирге йок болсын, эгер Раббийдинъ савгасын акшага сатып аларман деп санайтаган болсанъ!» ²¹ Бу исте йорыгынъ да, наьсибинъ де йок, неге десе Алладынъ алдында юрегинъ энди де туьз тувыл. ²² Бу яманлыгынъ уьшин тевбеге туьс эм Раббийге дува эт, белки, Ол сага сондай ойынъды кеширер. ²³ Сен, куьнлев увына толып, куьна ман бугавланганынъды коьремен», – деп яваплады.

²⁴ Шимон: «Сиз айткан затлардынъ эш биревине де басыма келмесин деп, меним уьшин Раббийге дува этинъиз!» – деди.

²⁵ Элшилер онда шаатлык эттилер, Раббий соьзин билдирип, юрдилер. Сонъ олар Ерусалимге кайта келип, йолда Самариядынъ эллерининъ коьплеринде Ийги Хабарды анълаттылар.

Пилип эм эфиопияшы

²⁶ Раббийдинъ бир маьлеги Пилипке: «Тур, кубыла ягында, Ерусалимнен Газага аькететаган йолга – энди кулланылмайтаган йолга – шык», – деди. ²⁷ Пилип турып кетти. Йолда эфиопияшы бир евнухты коьрди. Ол, Эфиопиядынъ хатын патшасы Кандактынъ ваьзирлерининъ бири болып, баъри казнасына яваплы эди. Аллага табынар уьшин Ерусалимге барган эди. ²⁸ Энди уьйине кайтаятырып, паэтонынъда олтырып, Ешя

† Аллага берилмеген. †† Масих (Иса). ‡ мантия.

пайхамбардынъ китабын окыйтаган эди. ²⁹ Кие Рух Пилипке: «Бу паэтонга ювыкла да ога косыл», – деди.

³⁰ Пилип паэтоннынъ касына шабып еткенде, евнухтынъ Ешя пайхамбардынъ китабын окыйтаганын эситти. «Сен не зат окыйтаганынъды анълайсынъма экен?» – деп сорады.

³¹ Евнух: «Оны калай анълайым, эгер бирев де анълатпаса?» – деп яваплады эм Пилипти, минип, оьзининъ касына олтырмага шақырды. ³² Кие Язувлардынъ сосы кесегин окыйтаган эди: «Кой курманлыкка аькетилгендей, козы кыркылаяктан алдын давыссыз болгандай, Ол да авызын ашпайды. ³³ Оны тоьменлетип, аьдил оьким кесилуьвге разылык бермедилер. Ким Онынъ ырув-тукымы акында айтар? Неге десе яшавы ерден алынар».

³⁴ Евнух Пилипке: «Тилеймен сеннен, пайхамбар муны кимнинъ акында айтады? Оьзи болмаса, баска биревдинъ акында ма?»

³⁵ Пилип, ога Кие Язувлардынъ сосы ериннен анълатып баслады да Иса акында Ийги Хабарды билдирди.

³⁶ Йолда бара турып, сув болган бир ерге еттилер. Евнух: «Мине сув, мага не зат сувда шомылдырылып тазаланмага карсылык этеди?» – деди.

[³⁷ Пилип: «Эгер буютин юрегинъ мен ынанатаган эсенъ, сонда болаяк», – деди.

Евнух: «Иса Масих – Алла Улы болганына ынанаман», – деп яваплады.]

³⁸ Сонда паэтонын токтатпага буйырды, экеви де – Пилип де евнух да – сувга кирдилер эм Пилип оны сувда шомылдырды. ³⁹ Олар сувдан шыккан вакытта, Раббий Рухы Пилипти тез аькетти. Оннан сонъ оны евнух коьрмеди, куванышлы болып, оьз йолын бардырды. ⁴⁰ Пилип, оьзин Азот сахарда болганын анълады эм оннан шыгып Кесарияга еткенше, баьри шахарларда Ийги Хабарды айтып юрди.

Иса Шаулга коьринеди

9 Шаул, баягындай, Раббийдинъ сокталарын коркыстпага шалысты, оьлтируьв мыратка толып, бас дин куллыкшысына келди. ² Оннан эркек, хатын болсын Раббийдинъ йолын тутканлардынъ кимин тапса, соны байлап, Ерусалимге аькелер уьшин Дамаск синагогларына разылык хат тилеп алды. ³ Йолда бараятканда, Дамаскка етеятырып, бирден оны коьктен яркырыкландырды. ⁴ Ол ерге йыгылды: «Шаул, Шаул! Мени не уьшин кувасынъ?» – деген давысты эситти.

⁵ «Кимсинъ, Бийим?» – деп сорады.

«Мен сен куватаган Исаман», – деди. – ⁶ «Тур эм шахарга кир, сага не этпеге кереги айтылаяк».

⁷ Шаулдынъ тоьгерегиндеги йолавышлар давысты эситип, биревди де коьрмей, адаладылар.

⁸ Шаул ерден турды, коьзлерин ашса да эш биревди коьралмады. Сонъ оны колыннан етип, Дамаск шахарына киргисттилер. ⁹ Шаул уьш куьн коьрмеди, бир зат та ашамады эм ишпеди.

¹⁰ Дамаскта Ханания деген бир сокта бар эди. Раббий ога коьринип: «Ханания!» – деди.

«Мине мен, Раббий», – деди ол.

¹¹ Раббий: «Турып, „Тувра“ деген орамга бар, онда, Юдадынъ уьйинде тарсшы Шаул деген биревди сора. Ол соьле тилек этип турганда, ¹² коьринуьвде Ханания деген киси келгенин, коьзлерин ашар уьшин колларын салганын коьрген», – деди.

¹³ Ама Ханания явапка: «Раббий, сол киси Сага багысланганларга Ерусалимде кайдай бир яманлыклар эткенин коьплерден эситкенмен.

¹⁴ Булайда да, атынъды айтып, дува эткенлердинъ баьрисин байлап аькетпеге бас дин куллыкшылардан эркинлиги бар», – деди.

¹⁵ Болса да Раббий Хананияга: «Бар! Неге десе бу аьдем – баска миллетлилерге, патшаларга, Израилдинъ улларына атымды аькетер уьшин Мен сайлап алган савыт. ¹⁶ Мен де ога, Меним атым уьшин неше бир кыйынлыкларга ушыраягын коьрсетермен», – деди.

¹⁷ Ханания сол уьйге кирди, Шаулга колын салды: «Шаул, кардаш, келген йолынъда сага коьринген Раббий Иса коьзлеринъди ашар эм сен Кие Рух пан савлай бийленер уьшин мени йиберген», – деди.

¹⁸ Сол саьатлей Шаулдынъ коьзиннен кабык туьскендей болды, коьзи ашылды, турып барып сувда шомылдырылып тазаланды. ¹⁹ Сонъ ас ишти эм ога карув кайтты.

Шаул Дамаскта эм Ерусалимде

Шаул бир неше куьн Дамасктагы сокталар ман бирге болды. ²⁰ Сол вакыттан синагогларда Исадынъ Алла Улы болганын билдирип баслады. ²¹ Буютин тынълаганлар сейирсинип: «Ерусалимде, Исадынъ атын айтып, дува эткенлерди йок этеек болып каьрлеген сосы тувылма экен? Мунда да оларды байлап, бас дин куллыкшыларына аькетпеге келмегенме?» – дедилер. ²² Шаул барганнан барган сайын бек куьшленип, Дамаскта яшаган ювытларды, Иса – Масих деп, бегитип, састыратаган эди.

²³ Бир неше куьн кеткеннен сонъ ювытлар оны оьлтирмеге соьйлестилер. ²⁴ Ама олардынъ токтасуьв Шаулга белгили болды. Оны оьлтиреек болып, шахардынъ капыларын, куьндегиндей, кеше де саклайтаган эдилер. ²⁵ Ама сокталары оны кеше шахардынъ тысына иргеден, шетенге салып, туьсирдилер.

²⁶ Ерусалимге келгенде, Шаул сокталарга косылмага каьрледи, ама сокта болганына ынанмай, баьриси де оннан корктылар. ²⁷ Барнаба оны элшилерге аькелди, Шаул йолда Раббийди коьргенин, Раббийдинъ ога не айтканын эм ол Дамаскта Исадынъ атыннан йигерли соьйлегенин

оларга анълатты. ²⁸ Шаул олар ман Ерусалимге кире-шыга бир неше заманды турды, Исадынъ атыннан увазларды йигерли айтып юрди. ²⁹ Грекше соьйлейтаган ювытлар ман соьйлесип, давласты, олар болса оны оьлтirmeге ниет эттилер. ³⁰ Иман кардашлары соны билип, Шаулды Кесарияга аькеттилер, оннан да Тарска йибердилер.

³¹ Соьйтип, буьтин Юдеяда, Галилеяда эм Самарияда болган иман ямагатына тынышлык туьсти. Олар, Кие Рух пан коьнъилленип, Раббийден коркув эм уьйренуьв алып, куьшлендилер.

Энейдинъ савартылувы

³² Петер баьри ерлерди айланып шыгатаган эди. Бир куьн Лод авылында яшайтаган, Аллага багысланганларга келди. ³³ Онда Эней деген сегиз йылдан бери тоьсектен турмаган, паралич соккан бир аьдемге расты. ³⁴ Петер: «Эней! Иса Масих сени сав этеди: турып, тоьсегинъди йый», – деди. ³⁵ Лодда эм Шаронда яшаганлардынъ баьриси, бу исти коьрип, Раббийге кайттылар.

Табитадынъ тирилуьви

³⁶ Яфа шахарында Табита деген бир сокта бар эди. Атынынъ маьнеси – жейран. Бу – коьп хайырлы ислер эткен эм коьп садака берген хатын эди. ³⁷ Сол куьнлерде ол, авырсынып, оьлип калды; онынъ суьегин ювдылар эм уьйдинъ йогары боьлмесине салдылар. ³⁸ Лод Яфа шахарына ювыкта болган себепли сокталар, Петердинъ онда болганын эситип, эки аьдемди, кешикпей бизге келсин деп, тилетип, йибердилер.

³⁹ Петер турып олар ман кетти. Келгенлей, оны йогары боьлмеге киргисттилер. Тул хатынлардынъ баьриси, йылап, онынъ алдына шыкты, Табитадынъ олар ман бирге болганда тиккен коьйлеклерин эм шыбаларын коьрсетти. ⁴⁰ Тек Петер баьрисин шыгарды, тизиннен шоьнъкти, дува этти эм, оьликке бурылып, айтты: «Табита, тур!» Ол коьзин ашты, Петерди коьрип, олтырды. ⁴¹ Петер, колын берип, оны тургысты, Аллага багысланганларды, тул хатынларды шақырып, Табитадынъ тири экенин коьрсетти. ⁴² Бу ис буьтин Яфа шахарына белгили болды, коьплери Раббийге ынандылар. ⁴³ Петер бир талай куьнлерди Яфада териши Шимон деген биревде калды.

Петер мен Корнелий

10 Кесарияда Корнелий деген бир киси Италия деген аскерши боьлигининъ юзбасшыларынынъ бириси эди. ² Ол диншил аьдем эди. Оьзи эм уьйдегилерининъ баьриси де Алладан коркатаган эдилер. Корнелий халкка коьп садака шыгаратаган, Аллага аьр дайым дува этетаган эди. ³ Бир кере тогызыншы саьатке табаган Корнелийге Раббийдинъ бир маьлеги

ювыклап келип, ашык коьринип: «Корнелий!» – деди.

⁴ Корнелий, ога коьзин тигип, коркканыннан: «Не зат, бийим?» – деп сорады.

Маьлек явапка: «Дуваларынъ эм садакаларынъ Раббийге белгили болган, Ол сени эсине алды.

⁵ Энди Яфага аьдемлер йибер, Петер аты тагылган Шимон деген биревди шақырт. ⁶ Ол денъиз ягасында уьйи болган териши Шимоннынъ конагы болады», – деди.

⁷ Корнелий, оьзи мен соьйлеген маьлек кеткенде, уьй ишчилерининъ экевин эм диншил аскершилердинъ бирисин шақырды да, ⁸ болганлардынъ баьрисин анълатып, Яфага йиберди.

Петер коьрген сейир зат

⁹ Эртеси куьн олар йолда болып, шахарга ювыкласканда, алтыншы саьатлерге † табаган Петер дува этпеге уьйдинъ басына коьтерилди.

¹⁰ Аш болганын сезди, ас ишеек болды, ама, ас аьзирленгенше, ол эссизленгендей болды. ¹¹ Аспан ашылганын эм уьйкен яювга усаган, доьрт муьйисиннен ысланып ерге туьсирилеятырган савыттай бир затты коьрди. ¹² Ишинде буьтин ер уьстиндеги доьртаяклылар, йылысатаганлар эм коьктеги куслар бар эдилер. ¹³ «Тур, Петер, сойып, аша!» – деген давыс эситилди.

¹⁴ Петер: «Йок, Раббий, мен эш бир заманда да арам, таза болмаган затты ашамаганман», – деди.

¹⁵ Давыс тагы да экинши кере айтты: «Алла тазалаган затты сен, арам деп, айтпа». ¹⁶ Бу уьш кере кайтаралып айтылды, сол саьатлей ябувга усаган савыт коькке коьтерилди.

¹⁷ Петер, коьрген коьринуьви не зат экен деп, анъламай, турган вакытта, Корнелий йиберген аьдемлер, Шимоннынъ уьйин сорастырып, капыдынъ касында токталган эдилер. ¹⁸ Давысын коьтерип: «Петер аты тагылган Шимон бу ерде конакта тувылма экен?» – деп сорастырдылар.

¹⁹ Петер коьринуьвдинъ акында энди де ойлайтаган заманда, Кие Рух: «Мине сени уьш аьдем излеп юри. ²⁰ Тур, туьс, эш бир шексиз олар ман бирге кет, неге десе оларды Мен йибергенмен», – деди.

²¹ Корнелийден ога йиберилген аьдемлердинъ касына туьсип, Петер: «Мине мен – сиз излейтаган. Кайдай ис пен мага келгенсиз?» – деди.

²² Олар: «Буьтин ювыт эли оьрметлеген, Алладан корккан туврашыл аьдем, юзбасшы Корнелий сени уьйине шақыртып, айтатаганларынъды тынъламага Аллага багысланган маьлектен буйырык алган», – дедилер. ²³ Петер оларды шақырып, конакбайлык этти.

† саьат 12:00.

Петер Корнелийдинъ уьйинде

Экинши куьн Петер олар ман бирге кетти, оны ман Яфадан иман кардашларынынъ бир кесеклери де бардылар. ²⁴ Эртеси куьн Кесарияга келдилер. Корнелий, ювык кардашларын эм тенълерин шакырып, оларды саклай эди. ²⁵ Петер уьйге киреек болганда Корнелий, оны йолыгып, аягына йыгылды, басын ийди. ²⁶ Петер оны: «Тур, оьзим де аьдеммен», – деп, тургыстты.

²⁷ Оны ман соьйлесе барып, Петер уьйге киргенде, онда бир коьп аьдемнинъ йыйылганын коьрди. ²⁸ Оларга: «Сиз билгенше, ювытларга баска миллетлилер мен айкасув, уьйине барув йорыксызлык болады, ама мага Раббий, бир аьдемди де арам яде таза болмаган деп, санамаска керегин коьрсетти. ²⁹ Сол себепли, соьзсиз, шакырылганым уьшин келгенмен. Сизден: „Не уьшин мени шакырткансыз?“ – деп, сорайман», – деди.

³⁰ Корнелий: «Сосы заман доьрт куьн муннан алдында мен тогызыншы саьатке ювыклап, уьйде дува этеятырганда алдыма йылтыравык кийимли бир аьдем келип токталды: ³¹ „Корнелий, Алла дуванъды кабыл эткен эм садаканъды эслеген.

³² Яфа шахарына Петер ат тагылган Шимонга аьдемлер йибер: ол денъиз ягасындагы териши Шимоннынъ уьйинде конакта“, – деп айтты.

³³ Соьйтип, мен сол саьатлей сага аьдемлер йибердим, келгенинъ ийги болды. Энди баьримиз, Раббий сага тапшырган буйырыклардынъ баьрисин тынълар уьшин, Алладынъ алдында турамыз», – деди.

³⁴ Петер соьзин булай баслады: «Уьшини мен анълайман, Алла аьдемлерди бир бириннен айырувшы тувыл. ³⁵ Тек аьр миллеттинъ Оннан коркатаганлары эм тувралык этетаганлары Ога суьйдимли. ³⁶ Алла Исраилдинъ улларына соьзин йиберди, баьрисининъ Раббийи болган Иса Масих аркалы ярасувлык акында Ийги Хабарды билдирди. ³⁷ Яхъя аьдемлерди сувда шомылдырып тазалаганнан сонъ, Галилеядан баслап, буьтин Юдеяда не болганын билесиз. ³⁸ Алла Назаретши Исады калай Масих деп сайлап, Кие Рух эм куьдирет пен куьшлендиргенин билесиз. Ол ийгилик этип, ибилис бийлегенлердинъ баьрисин савартып, айланды, неге десе Алла Оны ман бирге эди.

³⁹ Биз Исадынъ Юдея кыралында эм Ерусалимде эткен баьри затларынынъ шаатымыз. Олар Оны кашка керип, оьлтирдилер. ⁴⁰ Ама Алла Оны уьшинши куьнинде тирилтти. Ога буьтин халкка болмаса да бизге – Алла алдын сайлап алган шаатларына – ашык коьринмеге амал берди. Онынъ оьлип тирилгениннен сонъ, Оны ман бирге ашап-иштик. ⁴² Алла бизге, Оны тирилерге де, оьлгенлерге де тоьрешти этип салганын шаатлап, халкка билдирмеге буйырган. ⁴³ Ога ынанганынъ

аьр кими Онынъ атыннан куьналарынынъ кеширилуьвин алаягына баьри пайхамбарлар шаатлык этедилер».

⁴⁴ Петер булай айтаятырган вакытта, соьзди тынълайтаганлардынъ баьрисининъ уьстине Кие Рух туьсти. ⁴⁵ Петер мен бирге келген ювыт иманлылар Алла берген Кие Рухтынъ баска миллетлилердинъ уьстине де явганына аьжейипсиндилер. ⁴⁶ Неге десе олардынъ билмеген тиллеринде соьйлегенлерин эм Раббийди данъклаганларын эситтилер. ⁴⁷ Сол заман Петер: «Биздей Кие Рухты алганларга, ким болса да бирев сувда шомылдырылмага карсылык этерме экен?» – деп яваплады. ⁴⁸ Иса Масихтинъ аты ман оларга сувда шомылдырылып тазаланмага буйырды. Сонда Петерге тагы бир неше куьнди олар ман бирге болмага тиледилер.

Петердинъ Ерусалимде йыйылыста анълатувы

11 Сол арада элшилер эм Юдеядагы иман кардашлары баска миллетлилердинъ де Алла Соьзин кабыл этип алганларын эситтилер. ² Петер Ерусалимге кайтып келгенде ювыт иманлылар: «Сен, суьннетленмеген аьдемлердинъ уьйине кирип, олар ман ас ишкенсинъ», – деп, эрисип басладылар.

⁴ Петер басыннан баслап оларга ызлы ызыннан болган затларды хабарлады: ⁵ «Мен Яфа шахарында, дува эте турып, эссизленгендей болдым, бир коьринис коьрдим: уьйкен яювга усаган бир савыт доьрт муьйисиннен ысланып, коьктен туьсеятырып, мага етти. ⁶ Карамымды ога тиктим, ердинъ доьртаяклыларын, кийик айванларын, йылысатаганларын эм коьклердинъ кусларын коьрдим. ⁷ Мага: „Тур, Петер, соьйп, аша“, – деп айтылган давысты эситтим.

⁸ „Йок, Раббий, эш бир заманда да арам яде таза болмаган зат авызыма тиймеген“, – дедим.

⁹ Экинши кере коьктен давыс: „Алла тазалаган затты, сен арам деп айтпа“, – деди. ¹⁰ Сосы зат уьш кере болды, сонъында баьриси янъыдан коькке коьтерилип алынды.

¹¹ Эне сол вакытта мен болган уьйдинъ касында Кесариядан йиберилген уьш аьдем келип токталды. ¹² Мага Кие Рух, эш бир шекленмей, сосы аьдемлер мен бармага тапшырды. Мени мен бу алты кардаш та бирге барды, сол аьдемнинъ уьйине кирдик. ¹³ Ол бизге уьйде маьлекти калай коьргенин эм турып: „Яфага аьдемлер йибер, Петер аты тагылган Шимонды шакырт. ¹⁴ Ол сага, оьзинъ эм баьри уьйинъ куткарылаяк соьзлерди айтпак“, – деп билдиргенин анълатты.

¹⁵ Мен айтып баслаган вакыт, алдыда бизге туьскендей, Кие Рух оларга да туьсти. ¹⁶ Раббий айткан соьзди эске туьсирдим: „Яхъя аьдемлерди сувда шомылдырып тазалаган болса, сиз Кие Рух пан тазаланаяксыз“. ¹⁷ Соны ман, эгер Алла сондай

савкатты оларга да, биз Раббий Иса Масихке ынангандай этип, берген болса, мен ким болганман Аллага карсы шыкпага?» – деди.

¹⁸ Муны эситкенде, олар тындылар: «Солай болганда, Алла баска миллетлилерге де тевбе этип, оьмирлик яшав алмага амал берген», – дедилер, Аллады данъкладылар.

Антиохиядагы иманлылар

¹⁹ Сол арада Степаннынъ оьлтирилуви мен басланган кувгыннан шашыраган аьдемлер Финикияга, Кипрга, Антиохияга дейим, тек ювытларга болмаса, баска биревге де Алла соьзин айтпай, еттилер. ²⁰ Олардынъ бир кесеклери, кипршылар эм киренешилер, Антиохияга келгенде, греклерге де Раббий Иса акында Ийги Хабарды айта эдилер. ²¹ Раббийдинъ колы олар ман бирге эди эм коьп санлы аьдемлер, ынанып, Раббийге кайттылар.

²² Бу ислердинъ хабары Ерусалимде болган иман ямагатына дейим етти эм Барнабады Антиохияга йибердилер. ²³ Барнаба келгенде, Алла халкка кайдай шапагат эткенин коьрип, куванды; Раббийге багысланган юреги мен таянып турсынлар деп, баьрисин йигерлендирди. ²⁴ Неге десе ол ийги, Кие Рух пан савлай бийленген иманлы бир киси эди. Коьп аьдем Раббийге косылды. ²⁵ Сонъ Барнаба Тарс шахарга, Шаулды излеп, барды. ²⁶ Тапканда, Антиохияга кайтарып алып келди. Толы бир йылдынъ бойында олар иман ямагаты ман йыйылып турдылар, коьплеген халкты уьйреттилер. Антиохияда сокталар биринши кере «масихшилер» деп, аталдылар.

²⁷ Сол куьнлерде Ерусалимнен Антиохияга пайхамбарлар келди. ²⁸ Олардынъ бири, Агав дегени, турып, Кие Рух аркалы буьтин Урым дуньясында уллы ашлык болаягын билдирди. Сондай ашлык император Клавдийдинъ кезуьвинде болды. ²⁹ Сол заманда сокталардынъ аьр бири, исининъ онъыслыгына коьре, Юдеяда яшайтаган иман кардашларына ярдамлык йибермеге токтастылар. ³⁰ Олар соьйтип эттилер: оьзлерининъ савгаларын Барнаба эм Шаулдынъ колы ман Ерусалимдеги иман ямагатынынъ тамадаларына йибердилер.

Якуптынъ оьлтирилуви, Петердинъ ыслануви

12 Сол ок заманда патша Ирод иман ямагатыннан бир кесеклерине, яманлык этер уьшин, колын коьтерди. ² Ол Яхъядынъ кардашы Якупты кылыш пан оьлтирди. ³ Ювытларга бу заттынъ яраганын коьрип, сонъ Петерди де ыслатты. Сол куьнлерде ашыткысыз оьтпек байрамы этилетаган эди. ⁴ Ирод Петерди ыслап тутнакка олтыртты, оны доьртер аскершиден туьзилген доьрт куьпке сакламага тапшырды.

Пасха байрамы озганнан сонъ, оны халктынъ алдында оькимге шыгармага уьмитленди. ⁵ Соны ман Петерди тутнакта ыслап турдылар, ама иман ямагаты онынъ уьшин Аллага мукаят дува этетаган эди.

Петердинъ босатылуви

⁶ Петер, Ирод оны халктынъ алдында оькимге шыгараяк куьниннен алдынгы кешесинде эки шынжыр ман байланып, эки аскершидинъ арасында уйклады. Тутнактынъ капысын каравылшылар саклайтаган эдилер. ⁷ Билмей турганлай Раббийдинъ бир маьлеги келип туьсти, Петер болган боьлмеди нур ярыкландырды. Маьлек Петерди, янбасына туьртип: «Тез тур!» – деп уянтты. Онынъ колыннан шынжырлары туьстилер.

⁸ Маьлек: «Белинъди був, шарыкларынъды кий!» – деди. Петер солай этти. Маьлек тагы да: «Абанъды кийип, артымнан кел!» – деди. ⁹ Петер шыкты эм артыннан барды, маьлек этетаган уьшини мен де болган зат экенин билмей, коьринуьв коьремен деп, ойлады. ¹⁰ Биринши эм экинши каравылды оьтип, олар шахарга аькететаган темир капыларга келдилер. Капылар оьз оьзлериннен ашылдылар. Олар шыгып, бир орамды оьткенлей, маьлек Петерден тайды.

¹¹ Петер эсин йыйганда: «Энди мен, уьшини мен де Раббий Оьз маьлегин йиберип, мени Иродтынъ колыннан, ювыт халкы саклаган баьри заттан коршалаганын коьрдим», – деди.

¹² Не болганын анълап, Петер Марк деп аталган Яхъядынъ анасы Марьемнинъ уьйине барды. Онда коьплер, йыйылысып, дува этетаган эдилер.

¹³ Петер тыс капыдынъ эсигин какканда, Рода атлы таьвке тынъламага ювыклап келди. ¹⁴ Петердинъ давысын танып, куванганыннан, капыды ашпай, шабып барды да Петердинъ капы касында турганын айтты.

¹⁵ Таьвкеге: «Сен акылынъда тувылсын!» – дедилер. Тек ол, оьз айтканын бегитип, турды. «Бу онынъ маьлеги болар», – деп те айттылар.

¹⁶ Сол ара Петер кагувын токтатпай тура эди. Ашканларында, оны коьрип, аьжейипсиндилер.

¹⁷ Ол аьдемлерге колы ман, уьндеменъиз деп билдирди, Раббий оны тутнактан калай шыгарганын айтты. Сонъ: «Муны Якупка † эм баска иман кардашларымызга билдиринъиз», – деди де шыгып, баска якка йолланды.

¹⁸ Куьн тувганда, аскершилер оьз ара уьйкен сейирсинуьвге калдылар: «Петер мен не зат болды экен?» – дедилер. ¹⁹ Ирод оны излетти, таппай, каравылшыларды соравга аькеттирди эм оьлтирмеге буйырды. Сонъ Юдеядан Кесарияга барып, сонда калды.

† Масих Исадынъ иниси Якуп.

Иродтынъ оьлуьви

²⁰ Ирод Тир мен Сидоннынъ яшавшыларына айлак бек ашувланатаган эди. Олар, баърисининъ разылыгы ман, Иродка келдилер, патшадынъ уьй юргитуьвшиси Бластты оьз ягы этип, тынышлыкты тиледилер, неге десе олардынъ ери патшадынъ ериннен келетаган азык пан тамакланатаган эди.

²¹ Белгиленген куьн патшалык кийимин кийип, Ирод такка шыгып олтырды, халк пан соьйлеп баслады. ²² Халк: «Алладынъ авазы, аьдемдики тувыл!» – деп кышкырыкласатаган эди. ²³ Сол саьатлей Раббийдинъ бир маьлеги, Ирод Аллага сый бермегени уьшин, оны мараз бан язалады. Ишиннен куртлар ашап, Ирод ян берди.

²⁴ А Раббийдинъ соьзи оьрленди, халкта яйыла барды.

²⁵ Барнаба ман Шаул кызметин толтырганлай, Марк деп аталган Яхъяды оьзлери мен бирге алып, Ерусалимнен Антиохияга кайтып кеттилер.

Барнаба эм Шаул янъы кызметте

13 Антиохияда болган иман ямагатында пайхамбарлар эм оқытувшылар – Барнаба, Нигер деп аталган Шимон, киренеши Лукий, тетрарх Ирод пан бирге оьскен Менахем эм Шаул – бар эдилер. ² Олар Раббийге куллык этип, ораза тутатаган вакытта Кие Рух: «Барнабады эм Шаулды Мага айырып, Мен оларга буйырган иске йиберинъиз», – деди. ³ Сол заман, ораза тутып, дува эткеннен сонъ, Барнаба ман Шаулдынъ басларына колларын тийгисттилер, оларды кылынув исти этпеге йибердилер.

Элшилер Кипрда

⁴ Соьйтип, Кие Рух пан йиберилгенлер Селевкияга келдилер, сонъ Кипрга, денъизде юзип, кеттилер. ⁵ Саламис шахарга келгенде, Алла соьзин синагогларында айтып юрдилер; оларга ярдам этип, Марк деп аталган Яхъя да бирге барды.

⁶ Буьтин аралды Паф шахарга дейим оьтип, олар саьарши эм ялган пайхамбар болган бир ювытка растылар. Аты Бар-Ешу эди. ⁷ Ол проконсул † Сергей Паулдынъ касында туратаган кенъесшиси эди. Сергей Паул – акыллы киси, Барнабады эм Шаулды шақыртып, Алладынъ соьзин тынъламага тиледи.

⁸ А саьарши Элимас – онынъ аты грекше солай эди – проконсулды иманнан тыймага шалысып, элшилерге карсы шыкты. ⁹ Ама Кие Рух пан савлай бийленген Шаул – онынъ экинши аты Паул – ога тигилип карады да: ¹⁰ «Аьр туьрли сымырайлыкка эм яманлыкка толган ибилис улы, аьр тувра заттынъ душпаны – Раббийдинъ туьз йолын кыйшайтканынъды токтатпасынъма?» ¹¹ Мине энди Раббийдинъ колы сенде эм сен, заманына дейим куьн коьрмей, сокыр болып туражсынъ», – деди.

† область басшысы.

Сол саьатлей ога туман ман каранъалык туьсти, ол, етеклеп юргистуьвши излеп, тоьгерек айланды. ¹² Сол заманда проконсул, болган затларды коьрип, ынанды, неге десе Раббийдинъ окувына аьжейипсинетаган эди.

Писидияга ювык Антиохияда

¹³ Паул эм оны ман бирге болганлар, Паф шахардан кетип Памфилиядынъ Перге шахарына келдилер. Яхъя болса, олардан айырылып, Ерусалимге кайтты. ¹⁴ Калганлары Пергеден Писидияга ювык Антиохияга етип, шабат куьн синагогка кирип олтырдылар. ¹⁵ Таураттан эм пайхамбарлардынъ китапларыннан уьзиклер оқынганнан сонъ, синагогтынъ басшылары: «Кардашлар! Халкка айтпага насихат соьзлеринъиз бар болса, айтынъыз», – дедилер. ¹⁶ Паул турды, колы ман билдирип: «Исраил эрлери эм Алладан коркувшы баска кисилер, тынъланъыз! ¹⁷ Бу халктынъ – Исраилдинъ – Алласы ата-бабаларымызды сайлап алган эм олар Мысыр еринде болган шагында бу миллеттинъ санын арттырган, Оьз куватлы колы ман оларды Мысыр ериннен шыгарган. ¹⁸ Бир кырк йылга дейим оларга шоьлде тоьзип турган ††. ¹⁹ Кенан еринде ети миллетти йок эттиргеннен сонъ, сол ерди оларга асабалык этип, бир доьрт юз элли йылга дейим берген. Сонъ Шамайыл пайхамбарга дейим аькимлерин белгилеген.

²¹ Сонъында олар патшады тилегенлер эм Алла оларга Кыйш улы Шаулды – Беняминнинъ ырувыннан кисиди – кырк йылга берди. ²² Оны кетиргеннен сонъ, патша этип, Даутты салды, онынъ акында шаатлап: „Юрегиме еткен, баьри ыхтыярымды толтыраяк кисиди – Ишай улы Даутты тапканман“, – деп айтты. ²³ Алла анты бойынша, Даут тукымыннан Исраилге Куткарувшы Исады салды. ²⁴ Исадынъ келееги алдында Яхъя буьтин Исраил халкын тевбе этпеге эм сувда шомылдырылып тазаланмага шақырып турды.

²⁵ Яхъя оьзининъ кылынув куллыгын кутылаятырганда, айткан эди: „Мени кимге санайсыз? Мен Масих тувылман; ама Ол – мене артымнан Келеятырган, Онынъ аяк кийимининъ бавын да шешпеге тийисли тувылман“.

²⁶ Кардашлар, Ибрагимнинъ тувдыклары эм сизинъ аранъыздагы Алладан коркатаганлар! Куткарылув акында бизге хабар йиберилди. ²⁷ Ерусалимде яшайтаганлар эм олардынъ аькимлери, Масихти танымай, Оны шуьшледилер, солай этип пайхамбарлардынъ аьр шабат куьн оқылатаган соьзлерин толтырдылар. ²⁸ Оьлтirmeге тийисли болган эш бир шуьшлев таппай, Пилаттан Оны оьлтirmeге тиледилер. ²⁹ Онынъ акында язылганнынъ баьрисин толтырганда, каштан туьсирип алып, Оны кабырга салдылар. ³⁰ Ама Алла Оны оьлилерден тирилтип тургысты. ³¹ Ол Оьзи

†† бир кесек текстлерде «оларды шоьлде тамакландырган».

мен Галилеядан Ерусалимге келген аъдемлерге коьп куьнлер бойында коьринип турды; олар энди халк алдында Онынъ шааты болдылар.

³² Биз сизге аталарымызга берилген анттынъ Ийги Хабарын билдиремиз. ³³ Исады Забурдынъ экинши боьлиминде: „Сен Меним Улым, Мен Сени буьгуьн тувдырдым“, – деп язылганша, тирилтип, Алла сол антты бизге, олардынъ тувдыкларына, толтырды.

³⁴ Шаркын ширитпес уьшин Оны оьлилерден тирилтип, тургыстканы акында Алла булай айткан: „Мен сизге Дауттынъ сыйлы эм ынанымлы ийгиликлерин берермен“. ³⁵ Сол себебли баска бир ерде: „Сен сыйлы аъдеминъе шируьвди сынатпассынъ“, – деп те айтады.

³⁶ Ама Даут оьз несилинде, Алла ыхтыяры бойынша, куллык эткеннен сонъ оьлип, оьз аталарына косылды эм шируьвди сынады.

³⁷ А Сол – Алла тирилткен шируьвди сынамады.

³⁸ Соьйтип, белгили болсын, кардашлар: Иса аркалы куьналардынъ кеширилееги сизге билдириледи. Иман этетаган аьр аъдем, сиз Мусага буйырылган Таурат пан акланалмаган аьр заттан Иса аркалы акланар. ⁴⁰ Соьйтип, сакланынъыз, пайхамбарлардынъ айткан соьзлери басынъызга келмесинлер: ⁴¹ „Каранъыз, мыскыллавшылар, сейирсининъиз, йок болынъыз, неге десе Мен куьнинъизде сондай исти этемен, ким сизге айтса, сол иске сиз эш бир де ынанмассыз“».

⁴² Паул ман Барнаба синагогтан шыгатырган вакытта, халк: «Келеек шабат куьн де бу соьзлерди бизге айтарсыз», – деп тиледи. ⁴³ Йыйылыс таркалганнан сонъ, ювытлардынъ эм, ювыт динине коьшип, Аллага табынган баска миллетлилердинъ коьплери Паул ман Барнабадынъ артыннан иердилер. Элшилер, хабарласа барып, оларга Алладынъ шапагатында турмага керегин туьсиндирип айттылар.

⁴⁴ Артыннан келген шабат куьн, шахар яшавшыларынынъ баьриси демеге болаяк, Алла соьзин тынъламага йыйылдылар. ⁴⁵ Ама ювытлар йыйылган халкты коьргенде куьнледилер, Паул айтатаган затларды яманлап, карсы соьйледилер.

⁴⁶ Паул ман Барнаба йигерленип: «Сизге Алла соьзи баьрисиннен алдын билдирилмеге тийисли экен. Ама оны кери кагасыз эм оьзинъизди, оьмирлик яшавга тийислисиз деп, санамайсыз, сонынъ уьшин биз баска миллетлилерге каратып айтамыз.

⁴⁷ Неге десе Раббий бизге муны тапшырган: „Дуныядынъ шетине дейим аъдемлердинъ куткарылувына амал этер уьшин сени баска миллетлилерге ярыклыкка салдым“».

⁴⁸ Баска миллетлилер муны эситип, куванып, Раббийдинъ соьзин данъклайтаган эдилер. Оьмирлик яшавга аьзир болганлардынъ баьриси иманга келдилер.

⁴⁹ Буьтин кыралда Раббийдинъ соьзи яйылатаган эди. ⁵⁰ Ама ювытлар Аллага табынуvшы белгили

хатынларды, шахардынъ биринши аъдемлерин оларга карсы тургыстып, Паул ман Барнабады оьз ерлериннен кувалатып шыгардылар. ⁵¹ Паул ман Барнаба оларга карсылыктынъ шаатлыгын этип, аякларынынъ табаныннан шанъды да кагып туьсирип, Иконияга кеттилер. ⁵² Сокталар куваныш пан толып, Кие Рух пан савлай бийленген эдилер.

Иконияда

14 Иконияда аъдеттеги зат болды. Паул ман Барнаба ювыт синагогына кирип, айлак бек ынандырып соьйлегеннен сонъ, коьп ювытлар эм греклер иманга туьстилер. ² Ама иманга туьспеге унамаган ювытлар, баска миллетлилерди ашувландырып, оларды иманлыларга карсы коьтердилер. ³ Сол ерде бир кесек заман калган Паул мен Барнаба Раббий акында йигерлик мен соьйледилер. Раббий, Оьз шапагаты акындагы соьзге шаатлык этип, элшилердинъ коллары ман аьлемет нышанлар эм аьжейиплер коьрсетти. ⁴ Шахар яшавшылары экиге боьлиндилер. Бир кесеклери – ювытлар, баскалары элшилер як болдылар.

⁵ Ювытлар эм баска миллетлилер оьзлерининъ аькимлери мен оларды маскаралап, таслар ман тоьбелемеге ниетлендилер. ⁶ Элшилер, бу затты эситип, Ликавониядынъ Листра ман Дербешахарларына эм олардынъ тоьгерегиндеги ерлерге кашып кеттилер. ⁷ Сонда Ийги Хабарды яйдылар.

Листрада эм Дербеше

⁸ Листрада аяклары ысламайтаган, тувганнан бери аксак болып, бир заманда да юрмеген аъдем бар эди. ⁹ Бу аъдем Паулдынъ хабарын тынълады. Паул ога коьз тигип, савартылувына иманы болганын коьрип: ¹⁰ «Аягынъды коркпай бас!» – деди. Аъдем, ушып турагалып, юрип баслады.

¹¹ Халк Паулдынъ эткенин коьрип, Ликавония тилинде куьшли давыс пан: «Бизим янымызга инсан келбетинде таьнърилер келди!» – деди. ¹² Барнабады – Зевс †, а Паулды, соьз тамадасы болганнан себеп, Эрмес деп атадылар. ¹³ Зевс уьйи шахардынъ алдында эди. Онынъ куллыкшысы, капы алдына оьгизлер эм шешекей байламларын аькелип, халк пан бирге курман шалмага суьйди.

¹⁴ Ама элшилер – Барнаба эм Паул – бу зат акында эситип, кийимлерин йырттылар эм халк арасына атылып кирип, куьшли давыс пан: ¹⁵ «Аъдемлер, не затлар этесинъиз? Биз де – сиздей аъдемлермиз, бу ялган затларды койып, коькти, ерди, денъизди эм олардынъ ишиндегин яраткан Аллага табынынъыз деп, сизге Ийги Хабарды аькелгенмиз. ¹⁶ Озган шакларда Алла буьтин халкларга оьз йоллары ман юрмеге ызын берген. ¹⁷ Ама Оьзи акында да

† Бурынгы греклердинъ ынанганына коьре, Зевс – таьнърилердинъ басшысы, а Эрмес таьнърилердинъ хабаршысы эди.

шаатлык беруевин токтатпады. Сизге ийгиликлер этеди: коьктен ямгыр явдырады, онъысларга заманында онъайлык берип, сизди тойдырып, юреклеринъизди суьйиниш пен толтырады», – деп айттылар. ¹⁸ Бу соьзлерди айтып, оьзлерине курман шалмай, уьйлерине кайтпага керегин халкка кыйынлык пан туьсиндирдилер.

¹⁹ Антиохия ман Икониядан кайбир ювытлар келип халкты оьршиктирди. Паулды таслар ман сыбалаттылар эм, оьлди деп санап, шахардынъ тысына суьйреп шыгардылар. ²⁰ Ама сокталар янына йыйылганлай, Паул турды эм шахарга кайтып келди, а экинши куьн Барнаба ман бирге Дербеге кетти.

Антиохияга кайтув

²¹ Сол шахарда Ийги Хабарды уьйретип эм коьп сокта йыйып, олар тагы Листрага, Иконияга эм Антиохияга кайтып келдилер. ²² Сонда элшилер сокталарынынъ коьнъиллерине куват берип: «Алладынъ Патшалыгына коьп кыйналып киргенимиз керек», – деп, иманларында берк болар уьшин оларга йигерлилик бердилер. ²³ Паул эм Барнаба иманлылар уьшин аьр ямагатта тамада айырып, ораза тутып, дува этип, оларды оьзлери сыйынган Раббийге багысладылар.

²⁴ Сонъ элшилер Писидияды оьтип Памфилияга келдилер. ²⁵ Пергеде Алла соьзин билдирип, Анталияга бардылар. ²⁶ Анталиядан кемеге олтырып, олар толтырган ислери уьшин Алладынъ шапагатына аманат этилген шахарга – Антиохияга – кеттилер. ²⁷ Онда келип иман ямагатын бир ерге йыйып, Алладынъ оьзлери уьстиннен не ислегенин эм баска миллетлерге кайтип иман эсигин ашканын – баьрисин де соьйледилер. ²⁸ Сокталар ман бирге онда узак заман калдылар.

Ерусалимдеги йыйылыс

15 Юдеядан келген кайбиревлер Антиохиядагы иманлыларды: «Муса буйырган аьдет пен суьннетли болмасанъыз, кутылалмаяксыз», – деп, уьйрететаган эдилер. ² Паул ман Барнабадынъ олар ман эрисувлери, коьп сорасувлары болды. Бу сорав уьстиннен Паул ман Барнаба эм араларыннан кайбиревлер Ерусалимге элшилер эм тамадалар янына бармага керекли деп токтастылар. ³ Иман ямагаты оларды йолга шыгарганнан сонъ, Паул эм Барнаба баска миллетлилердинъ Аллага кайтип сыйынганлары акында анълата-анълата, Финикия ман Самария ерлериннен озып, буьтин кардашларга уьйкен суьйиниш бердилер. ⁴ Ерусалимге келгенде, оларды иман ямагаты, элшилер эм тамадалар кабыл этип алдылар. Паул эм Барнаба Алладынъ олар аркалы не эткенин айтып бердилер.

⁵ Сол ерде парисей куьбиннен ынанганлардынъ кайбиревлери шыгып: «Баска миллетлилерди

суьннетлемеге, Мусага буйырылган Тауратты тутпага насихатламага керек», – дедилер.

⁶ Элшилер эм тамадалар бу соравдынъ уьстиннен соьйлеспеге йыйылдылар. ⁷ Петер узак кенъесуьвден сонъ, турып, булай айтты:

«Кардашлар! Билесиз, баска миллетлилер меним авызымнан Ийги Хабардынъ соьзин эситсинлер эм иманга туьссинлер деп, коьп заманнан алдын сизинъ аранъыздан Алла мени сайлаган эди.

⁸ Инсаннынъ юрегин билген Алла, Кие Рухты бизге бергендей, баска миллетлилерге берип, оларды да кабыл эткенин коьрсетти. ⁹ Олар ман бизим арамьзда эш бир баскалык этпеди, иманлары ман юреклерин тазалады. ¹⁰ Соьйтип болганда, не биз, не аталарымыз коьтералмаган юкти сокталардынъ мойнына коьширмеге суьйип, не уьшин соьле Аллады сынайсыз? ¹¹ Биз Раббий Исадынъ шапагаты ман куткарылаягымызга ынанамыз, олар да соьйтип».

¹² Сонъ буьтин йыйын тынды да Барнаба ман Паулды тынълап баслады. Барнаба ман Паул Алла олар аркалы баска миллетлерде аьлемет нышанлар эм аьжейиплер тувдырганы акында хабарладылар. ¹³ Олар соьйлеп кутылганнан сонъ Якуп соьз алып: «Кардашлар, мени тынъланъыз.

¹⁴ Шимон Алладынъ баска миллетлилерден, Оьзиндики болсын деп, бир халк этер уьшин оларга биринши кере калай якласканын анълатты.

¹⁵ Пайхамбарлардынъ соьзлери де бу зат пан келиседи. Неге десе булай язылган: ¹⁶ „Муннан сонъ Мен кери кайтып, Дауттынъ шашылган юртын янъыдан туьзетеекпен, опыраганларын янъыдан курап, кайтадан аяк уьстине салакпан.

¹⁷ Артта калган инсанлар, Мен Оьзимдики болмага шакырган буьтин миллетлер Раббийди излер уьшин солай этеекпен“, – дейди бу затлардынъ баьрисин де этетаган Раббий. ¹⁸ Алла этеек ислерининъ баьрисин илгери заманнан биледи.

¹⁹ Соннан себеп, менимше, баска миллетлилерден Аллага ынанганларга кыйынлыктар тувдырмага керек тувылмыз. ²⁰ Тек оларга бу затты язып йибермеге керек: бутлар † ман арамланганнан, зиналыктан, бугындырылып оьлтирилген айванлардынъ этиннен эм каннан сакланмага керек. ²¹ Неге десе бурыннан бери Мусага буйырылган Таурат аьр шахарда, аьр шабат куьнинде синагогларда оқылып, анълатылып келеди», – деди.

Баска миллетли иманлыларга хат

²² Сонда элшилер эм тамадалар буьтин иман ямагатынынъ разылыгы ман оьзлерининъ арасыннан айырган аьдемлерин Паул эм Барнаба ман бирге Антиохияга йибермеге токтастылар. Бу айырылган аьдемлер (иман) кардашларынынъ басшылары болган Барсаба деп аталган Юда ман Силас эдилер. ²³ Булар аркалы тоьменде язылган

† идол.

хат йиберилиди: «Элшилер, тамадалар эм (иман) кардашларыннан Антиохия, Сирия эм Киликиядагы баска миллетли кардашларына салам! ²⁴ Бизден шыккан кайбиревлер, „Суьннетли болмага эм Тауратты тутпага тийисли“ деп, айткан соьзлери мен сизди тынышсызландырган эм янынъызды кыйнаганлар деп эситтик. Биз болсак оларга муны тапшырмаганмыз. ²⁵ Бу себептен ишимизден бир неше аьдемди сайлап, оларды, оьзимиз суьйген Барнаба эм Паул ман бирге, сизге йибермеге бир ойдан токтастык. ²⁶ Бу экиси Раббийимиз Иса Масихтинъ исине оьз янларын багыслаганлар. ²⁷ Соьйтип Юда ман Силасты, сизге биз язганларды соьз бен айтып туьсиндирсинлер деп, йиберемиз. ²⁸ Кие Рухка эм бизге уьстинъизге керекли болган сол ислерден баска бир юк те салынмавы ийги коьринеди: ²⁹ Бутларга багысланган курман этлериннен, каннан, бугындырылып оьлтирилген айванлардынъ этиннен эм зиналыктан сакланмага керексиз. Оьзинъизди бу затлардан тыйсанъыз тувра этерсиз. Сав-эсен калынъыз».

³⁰ Соьйтип, йиберилгенлер Антиохияга келдилер. Ямагатты бир ерге йыйып, хатты оларга бердилер. ³¹ Иманлылар, коьнъиллендируьвши соьзлери болган хатты оқып, суьйиндилер. ³² Оьзлери де пайхамбарлар болган Юда ман Силас коьп соьйлесип (иман) кардашларын коьнъиллендирип, беркиттилер. ³³ Бир кесек заман сол ерде калганнан сонъ, оьзлерин йибергенлердинъ янына кайтпага деп, кардашлары ман аманласып, йолга шыктылар.

[³⁴ Ама Силас онда калмага токтасты, Юда Ерусалимге кайтты.] ³⁵ Паул ман Барнаба десенъ коьплер мен бирге Раббий соьзин уьйретип, Ийги Хабарды яйып, Антиохияда яшап турдылар.

Паул ман Барнаба айырыладылар

³⁶ Бир неше куьннен сонъ Паул Барнабага: «Биз Раббийдинъ соьзин яйган аьр бир шахарга кайтып, (иман) кардашларымызга барып, олар кайтип яшайтаганларын коьреек», – деди. ³⁷ Барнаба Марк деп аталган Яхъяды да бирге алып бармага тиледи. ³⁸ Ама Паул Памфилияда олардан айырылып калган эм ортак иске бирге бармаган кисиди алып кетпеге яратпады. ³⁹ Сол ерде олардынъ арасында ашы келиспевлик тувды. Олар бир бириннен айырылдылар, Барнаба Маркты алып, Кипрга елкен ашып кетти. ⁴⁰ Паул болса оьзине Силасты сайлап, (иман) кардашлары Раббийдинъ шапагатына тапшырылган сонъ, йолга шыкты. ⁴¹ Иман ямагатларынынъ коьнъиллерин коьтерип Сирия ман Киликияда кыдырды.

Тимотей Паул ман Силаска косылады

16 Паул Дербе мен Листрага келди. Листра шахарда анасы иманлы ювыт, атасы десенъ

грек болган Тимотей атлы сокта яшаган.

² Листрадагы эм Икониядагы иман кардашлары онынъ акында уьйкен сый берип айттылар.

³ Тимотейди оьзи мен бирге алмага суьйген Паул, сол ерлерде яшаган ювытларды ойлап, оны суьннетледи. Неге десе Тимотейдинъ атасы грек болганын баьриси де билетаган эди. ⁴ Шахар шахардан оьте барып Ерусалимдеги элшилер мен тамадалардынъ карары ман алынган токтастарды иманлыларга насихат этип айттылар.

⁵ Ямагатлардынъ иманы куьшейип, иманлылардынъ санлары куьннен куьнге артты.

Македонияшы кисидинъ Паулга коьринуьви

⁶ Кие Рухтынъ тыювы ман Алла соьзин Асия элинде яймай, Паул ман йолдастары Фрикия эм Галатия эллериннен оьтип кеттилер. ⁷ Мисиядинъ шетлерине еткенде, Битиния элине бараяк болдылар. Тек Исадынъ Рухы оларга ызын бермеди. ⁸ Олар, Мисияды оьтип, Трояда шахарына кеттилер. ⁹ Сол кеше Паулга бир коьринис энди. Алдында бир македонияшы киси туры эм ялбарып тилейди: «Македонияга оьтип бизге ярдам эт!» ¹⁰ Паул сол коьринисти анълаткан сонъ, биз сол саьатлей Македонияга кетпеге токтастык. Неге десе Раббий бизди Ийги Хабарды сол ердегилерге билдирмеге шақырады деген ниетке келдик.

Лидиядынъ иманга туьсуьви

¹¹ Соьйтип, биз Троядадан кетип, туп-тувра Самотракия аралына, эртеси куьн Неапол шахарына келдик. ¹² Сонъ Пилип шахарына бардык: бу – Македониядынъ сол яктагы боьлигининъ бас шахары. Шахарды урымшылар курган эди. Бир неше куьн биз сонда калдык.

¹³ Шабат куьн шахардан шыгып йылга ягасына келдик. Сонда дува этилетаган ер бар деп билетаган эдик. Олтырдык, онда йыйылган хатынлар ман соьйлеп басладык. ¹⁴ Бизди тынълаганлардынъ арасында Тиатира шахарыннан Лидия атлы бир хатын бар эди. Баалы карагошкыл-кызыл кумашлар саткан Лидия Аллага табынганлардынъ бири эди. Паулдынъ соьйлегенлерин эслетер уьшин, Раббий онынъ юрегин ашты. ¹⁵ Лидия эм онынъ уьйиндегилер сувда шомылдырылып тазаланганнан сонъ, ол бизди уьйине шақырды. «Мени Раббийге сыйынганлардынъ бири этип кабыл этсенъиз, келинъиз, меним уьйимде калынъыз!» – деди эм бизди разы этти.

Паул ман Силастынъ ыслануьви

¹⁶ Бир куьн биз дува этилетаган ерге бараятырганымызда, бизге бал ашувшы йини болган эм балавлары ман оьзининъ иелерине коьп хайыр туьсиретаган таьвке кыз расты. ¹⁷ Паул ман

бизге иерип: «Бу аьдемлер – Аллаху-Тааладынъ куллары, бизге куткарылув йолын анълатадылар», – деп кышкырып айтып барды. ¹⁸ Соьйтип ол бир неше куьн юрди. Паулдынъ ога ашувы келип, даяналмай йинге: «Иса Масихтинъ аты ман онынъ ишиннен шыкпага буйыраман!» – деди. Сол саьатлей йин кыздынъ ишиннен шыкты.

¹⁹ Кыздынъ иелери, хайыр табатаган уьмитлери йок болганын анълап, Паул ман Силасты ыслап, оьзлерининъ басшыларына, базар майданына, аькеттилер. ²⁰ Оларды аькимлердинъ алдына аькелип: «Бу ювыт кисилер шахарымызда тынышсызлык шыгармага себеп бередиленер.

²¹ Бизге, урымшыларга, кабыл этпеге эм толтырмага тийисли болмаган аьдетлерди яьдылар», – дедиленер.

²² Халк та Паул ман Силаска карсы шыкты. Аькимлер Паул ман Силастынъ кийимлерин йыртып шешпеге эм таяк пан тоьбелемеге буйырдылар. ²³ Оларды бек тоьбелегенен сонъ, тутнакка аттылар. Тутнактынъ басшысына оларды бек сакламага буйырдылар. ²⁴ Бу буйырыкты алган тутнак басшысы ысланганларды тутнактынъ иш боьлмесине атып, аякларына тысав салды.

²⁵ Туьн ортасында Паул мен Силас дува этип, Аллада мактай эдилер. Баска ысланганлар да оларды тынъладылар. ²⁶ Бирден сол каьдер куьшли ер сенъкилдев болды, тутнак негизиннен алып шайкалды. Сол саьатлей буьтин эсиклер ашылды эм баьрисининъ шынжырлары шешилди.

²⁷ Уйкыдан уянган тутнак басшысы тутнактынъ эсиклери ашылганын коьрип, ысланганлар баьриси де кашкан деп, кылышын шыгарып, оьзин оьлтиреек болды. ²⁸ Ама Паул коьтеринки давыс пан: «Оьзинъди зарарлама, баьримиз де булайдамыз!» – деди.

²⁹ Тутнак басшысы ярык аькелдирип, тутнактынъ ишине асыгып кирип, Паул ман Силастынъ алдына калтырап йыгылды. ³⁰ Оларды тыска шыгарып: «Иелерим, куткарылар уьшин не этпеге керекпен?» – деп сорады.

³¹ Олар: «Раббий Исага иман эт, сен де, буьтин уьйинъ де куткарыларсыз», – дедиленер. ³² Сонъ ога да, уьйдегилерининъ баьрисине де Раббийдинъ соьзин билдирдилер. ³³ Кешединъ сол саьатинде тутнак басшысы оларды алып, яраларын ювып, сонъ оьзи де эм уьйдегилери де сувда шомылдырылып тазаландылар. ³⁴ Паул ман Силасты уьйине аькелип, сыпыра курды. Баьри уьйи мен Аллага сыйынганы уьшин бек суьйинди.

³⁵ Куьн шыкканда, аькимлер куллыкшыларын: «Сол аьдемлерди эркин этинъиз», – деп йибердилер. ³⁶ Тутнак басшысы олардынъ айтканларын Паулга хабарлады. «Аькимлер сизди эркин этпеге буйырык йибердилер. Соьле шыкпага боласынъыз, аман-эсен кетинъиз», – деди.

³⁷ Ама Паул куллыкшыларга: «Бизди, урымшыларды, оькимсиз халк алдында

тоьбеледилер эм тутнакка тасладылар. Соьле бизди биревге де билдирмей куваек боладыларма? Йок, болмас! Оьзлери келсинлер, бизди шыгарсынлар», – деди.

³⁸ Куллыкшылар бу соьзлерди аькимлерге еткердилер. Аькимлер Паул ман Силастынъ урымшы болганларын эситкенде корктылар.

³⁹ Келип, кешируьвди тиледилер. Сонъ оларды тыска шыгарып, шахардан кетинъиз деп, ялбардылар. ⁴⁰ Паул ман Силас тутнактан шыгып, Лидиядынъ уьйине кеттилер. (Иман) кардашлары ман коьрисип, оларды коьнъиллендирген сонъ, йолга шыктылар.

Элшилер Салоникте

17 Амфипол эм Аполониядан оьтип, элшилер Салоникке [†] келдилер. Сол ерде ювыт синагогы бар эди. ² Паул, аьдетинше, ювытлардынъ касына синагогга кирип, уьш шабат куьн Кие Язувлардан оқып, олар ман соьйлести. ³ Масихтинъ азап шекпеге эм оьлилерден тирилмеге кереги акында оларга анълатып эм беркитип: «Мен сизге эситтирген бу Иса – Масих», – деди. ⁴ Олардынъ бир кесеклери иман келтирдилер. Аллага табынган коьплеген греклер эм аз болмаган ак суьек хатынлар Паул ман Силаска косылдылар.

⁵ Иманга туьспеген ювытлар болса, куьнлеп, бос юрген кайбир кара ниетли кисилерди алып, куьп-куьп болып йыйылдылар эм шахарда кавга шыгардылар. Паул мен Силасты халк алдына шыгарар уьшин Ясоннынъ уьйине елигип келдилер. ⁶ Оларды таппаганда, Ясонды эм бир неше (иман) кардашын шахар басшыларынынъ янына суьйреп алып келип: «Дуьняды асты уьстине авдаратаган бу аьдемлер мунда да келгенлер. ⁷ Ясон да оларды уьйине алды. Олардынъ баьриси императордынъ буйырыкларына карсы шыгадылар, „Баска патша бар – Иса“ деп, айтадылар», – деп кышкыра эдилер. ⁸ Бу соьзлерди эситкен халк эм шахар басшылары тынышсызландылар. ⁹ Ама шахар басшылары Ясоннан эм баскалардан сенимлик акша ^{††} алып, оларды эркин эттилер.

Верияда

¹⁰ (Иман) кардашлары сол ок кеше Паул ман Силасты Верия шахарына озгардылар. Олар сол ерге келгенлей, ювыт синагогына бардылар.

¹¹ Вериядагы ювытлар Салониктегилерден эдаплы эдилер: биз эситетаган бу затлар туврама экен деп, аьр куьн Кие Язувларды тинтип, уьйкен эс берип, Алла соьзин кабыл эттилер. ¹² Соьйтип, ишлериннен коьплери – оьрметли грек хатынлар эм эр кисилер иманга туьстилер.

[†] Фессалоника. ^{††} залог.

¹³ Салониктеги ювытлар болса, Паулдынъ Верияда да Алла соьзин яйганын билгенде, онда да бардылар, халкты тынышсызландырып, аякка коьтердилер. ¹⁴ Сол себептен (иман) кардашлары Паулды сол саьатлей денъиз ягасына озгардылар. Силас пан Тимотей болса Верияда калдылар. ¹⁵ Паул ман бирге кеткенлер оны Атинага дери аькеттилер. Сонъ, Паулдан Силас пан Тимотейге тез арадан келсинлер деген буйырык алып, кайттылар.

Атинада

¹⁶ Атинада Силас пан Тимотейди саклайтаган Паул, шахардынъ бутлар ман толы болганын коьргенде, коьнъили кайгылы болды. ¹⁷ Бу себептен ол синагогта ювытлар ман Аллага табынганлар эм аьр куьн майданда расканлар ман ойласты, соьйлести. ¹⁸ Эпикурейши эм стоикашы † философлардынъ кайбиревлери оны ман эрисип баслады. Кими: «Бу босавыз не зат айтпага сьуди?» деп, кими: «Ят кудайлар акында хабар яды, бугай», – дедилер. Неге десенъ Паул Иса эм Онынъ оьлилерден тирилгени акында Ийги Хабарды яятаган эди. ¹⁹ Олар Паулды Ареопагка †† аькелип: «Сен яятаган бу янъы окув не зат болганын билмеге болармызба?» – дедилер. ²⁰ «Кулакка аькис келген соьзлер айтасынъ. Солардынъ маьнесин билмеге сьемиз».

²¹ Буьтин атинашылар эм де шахарда болган ят аьдемлер вакытларын баска зат болмай, бир янъы зат акында соьйлемеге яде тынъламага бермеге авас эдилер.

²² Паул Ареопагтынъ ортасына шыгып: «Эй, атинашылар! Аьр яктан да диншил аьдемлер болганынъызды коьремен; ²³ неге десенъ кыдырып юрип, табынган кие ерлеринъизди караганымда бир курманлык шалатаган ердинъ уьстинде „Танылмаган Аллага“ деген язувга растым. Соьйтип, сиз билмей табынган Алланъызды мен танытайым.

²⁴ Дуныяды эм ишиндегилердинъ баьрисин яраткан Алла, аспан ман ердинъ Иеси болганнан себеп, аьдем колы ман ясалган кие уьйлерде яшамайды. ²⁵ Аьр кимге яшав, тыныс эм аьр затты берген Оьзи, бир затка кереги бардай болып, Ога аьдем колы ман куллык этилмес. ²⁶ Буьтин ер юзинде яшасынлар деп, инсан тукумларынынъ баьрисин де бир каннан яратты, бар болып тураяк заманларын эм яшаяк ерлерининъ шетлерин эртерек белгиледи. ²⁷ Оны излесинлер эм сезип тапсынлар деп бу исти толтырды. Ама Ол эш биримизден узак тувыл. ²⁸ Неге десе „Ол аркалы

† Эпикурейшилер грек философ Эпикурейдинъ (э. а. 341–270) окувын кабыл этедилер. Бу окувга коьре ян кевдедей оьлимми, ер уьстиндеги яшавдан баска яшав йок. Аьдем наьсипти «атараксияда» (ян тынышлыкта) излемеге керек. Стоикашылар болса грек философы Зеноннынъ (э. а. 335–263) окувын кабыл этедилер. Зенонга коьре аьдем наьсипиликти ялгыз буьтин завыклардан эм кыйынлыклардан эрек турув ман табар. †† Атинада оьким шыгаратаган межлис.

яшаймыз, аьрекет этемиз, бармыз“. Бирер шайырларынъыз айткандай: „Биз де Онынъ тукумыннанмыз“.

²⁹ Соьйтип, Алладынъ тукумыннан болганнан себеп, Алла инсаннынъ ойы эм усталыгы ман келбакланган алтын, куьмис яде тастан яратылган бир затка усайды деп ойланмага керек тувылмыз. ³⁰ Билмегенлик заманларды эслеместей болып, Алла аьр ердеги аьдемлерге тевбеге тьспеге буйырады. ³¹ Неге десе Ол бир куьнди белгиледи. Ол куьнде Оьзи эртерек белгилеген Киси аркалы дуныяга аьдиллик пен оьким кесеек. Бу Кисиди оьлилерден тирилтуьви мен мунынъ ьнанувын аьр кимге еткистти».

³² Биревдинъ оьлилерден тирилгенин эситкенлердинъ кими селеке этти, кими де: «Сени бу зат акында баска бир заман тынълармыз», – дедилер. ³³ Соьйтип Паул араларыннан шыгып кетти. ³⁴ Кайбир аьдемлер, ога косылып, иманлы болдылар; арасында Ареопаг агзасы Дионис, Дамарис атлы бир хатын эм баскалар да бар эди.

Паул Коринтте

18 Сонъ Паул Атинадан кетип Коринтке барды.

² Онда Понтта тувган Акила атлы ювыт пан пишеси Прискиллага расты. Булар император Клавдийдинъ буьтин ювытларга Урымнан кетпеге берген буйырыгыннан себеп, узак болмай Италиядан келгенлер. Акила эм Прискилладынъ янына келген Паул, бирдей кеспили болганыннан, оларда калды эм иследи. Кеспилери шатыр ясав эди. ⁴ Паул аьр шабат куьн синагогта соьйлеп, ювытлар ман греклерди ьнанувлы этпеге каьрледи.

⁵ Силас пан Тимотей Македониядан келгенлей, Паул ювытларга Исадынъ Масих болганын шаатлап, оьзин савлай Алла соьзин яймага берди. ⁶ Ама ювытлар карсы шыгып, оны яманлап баслаганда, Паул кийимлерин кагып: «Басынъызга келееклердинъ яваплылары сизсинъиз. Яваплылык меннен кетти. Энди баска миллетлилерге кетемен», – деди. ⁷ Паул оннан шыкты да, Аллага табынган Титий Юст атлы биревдинъ уьйине барды. Онынъ уьйи синагогтынъ янында эди. ⁸ Синагогтынъ басшысы Крисп буьтин уьй-аьели мен бирге Раббийге ьнанган. Паулды тынълаган коьп коринтшилер де иманлы болып, сувда шомылдырылып тазаландылар.

⁹ Бир кеше Раббий коьринисте Паулга: «Коркпа! Соьйле, уьндемей турма! ¹⁰ Мен сени мен биргемен; сага бирев де тиймеек, яманлык этпеек. Неге десе бу шахарда халкым коьп», – деди. ¹¹ Паул онда йыл ярым калды, халкка дайым Алла соьзин уьйретти.

¹² Галлио Ахая проконсулы болган кезуьвде, ювытлар бир авыздан Паулга карсы коьтерилип, оны оьким шыгаратаган ерге аькеттилер. ¹³ «Бу

аъдем инсанларды йорыкка карсы болган кепте Аллага табынмага уыйретеди», – дедилер.

¹⁴ Паул союзин баслайым дегенде, Галлио ювытларга: «Эй, ювытлар! Эгер дейим бир шуыш яде уыйкен яманлык этилген болса, сизди тоъзим мен тынъламага менде себеп болар эди. ¹⁵ Ама союзлер, атлар эм оъз йорыгынъыз акында давласувынъыз болганы уьшин, оъзинъиз каранъыз; мен бу затларга тоъре болмага суьймеймен», – деди. ¹⁶ Сонъ ювытларды оьким шыгаратаган ерден кувды. ¹⁷ Баъри греклер синагогтынъ басшысы Состенди ягалап, оьким алдында тоъбеледилер. Галлио ол затка эш кыйналмады.

Антиохияга кайтув

¹⁸ Паул Коринтте (иман) кардашларынынъ янында коьп заман калды. Сонъ олар ман аманласты, Прискилла эм Акила ман бирге Сирияга кетпеге деп кеме мен йолга шыкты. Аллага ант эткениннен себеп, Кенхреяда шашын кырктырган эди. ¹⁹ Эфеске келген заманда Прискилла ман Акилады онда калдырып, оъзи синагогга кирди эм ювытлар ман ойласты, соьйлести. ²⁰ Булар онынъ узак заман калувын тилеселер де, Паул разы болмады. ²¹ Кете турып, ол айтты: «Келе турган байрамды Ерусалимде озгармага керекпен. Ама Алла айтса, Мен кайтарман сизге». Эм ол кеме мен Эфестен кетти †.

²² Кесарияга еткенде, Паул Ерусалимге барды, ерли иманлылардынъ ямагатын саламлады, Антиохияга кетти. ²³ Онда бираз калганнан сонъ йолга шыкты, шерет пен Галатия эм Фрикия эллерин озып, буьтин сокталардынъ коьнъиллерин бегитти.

Аполлос

²⁴ Бу арада Искендерияда тувган Аполлос деген ювыт Эфеске келди. Шешен тилли Аполлос Кие Язувларды ийги билетаган эди. ²⁵ Ол Раббийдинъ йолында тербияланган, тек Яхъядынъ аъдемлерди сувда шомылдырув аъдетин билип, яны ман коьнъилленип, Иса акында тувра соьйлеп, уыйретип юрди. ²⁶ Синагогта йигерленип соьйлеп баслады. Аполлосты тынълаган Прискилла ман Акила оны касларына алдылар, Алла йолын тагы да ашыкладылар. ²⁷ Аполлос Ахаяга кетпеге суьйгенде, (иман) кардашлары ога ярдам эттилер. Оны аьруьв йолыксынлар деп ондагы сокталарга хат яздылар. Аполлос Ахаяга барганда иман эткенлерге Алладынъ шапагаты ман бек ярдам этти. ²⁸ Исадынъ Масих экенин Кие Язувлар ман бегитип, халк алдында ювытлардынъ ойлары терис болганларын бек ашык коьрсетти.

Паул Эфесте

¹⁹ Аполлос Коринтте болганда Паул иш эллерди кыдырып шыкты. Эфеске келгенде онда кайбир сокталар ман расты. ² «Сиз иман эткенде Кие Рухты алдынъызба?» – деп сорады.

«Биз Кие Рухтынъ болганы акында бир зат та эситпедик те», – дедилер олар.

³ Паул: «Сол заманда сиз сувда кайсы шомылдырув ман тазалангансыз?» – деп сорады.

«Яхъядынъ шомылдырувы ман тазаланганмыз», – деп явап бердилер.

⁴ Паул: «Яхъя тебеге туьскенлерди шомылдырып тазалады эм халкка оьзиннен сонъ Келуьвшиге, ашып айтканда Исага, иман этпеге керегин соьйледи», – деди. ⁵ Муны эситкенде олар Раббий Исадынъ аты ман сувда шомылдырылып тазаландылар. ⁶ Паул колларын олардынъ уьстине салганда, Кие Рух оларга туьсти эм олар билмеген тиллерде соьйлеп, пайхамбарлык юргистип басладылар. ⁷ Олардынъ баъриси он эки аъдем эди.

⁸ Уьш ай бойында Паул синагогга барып, коркпаганлай соьйлеп, халкка Алла Патшалыгы акында анълатып, ынандырып юрди. ⁹ Ама кайбиревлери ийнат болып, иман этпеге унамадылар эм (Исадынъ) йолын халктынъ алдында яманлап басладылар. Сонынъ уьшин Паул олардан айырылды. Сокталарын да алып, аьр куьн †† Тиран деген биревдинъ окув мектебинде насихат яйып турды. ¹⁰ Бу окутув эки йылга узатылды. Сонъында буьтин Асия элинде яшавшылар, ювытлар да, греклер де, Раббий (Иса) акындагы Ийги Хабарды эситтилер.

¹¹ Алла Паулдынъ колы ман аъдетте болмаган куьдиретли ислер этип турды. ¹² Сол себепли Паулдынъ этине тийген колявлыкларды эм белбавларды авырганлардынъ уьстине салдылар, олардынъ авырувлары токтады, кара йинлер ишлериннен шыктылар.

¹³ Кыдырып айланатаган кайбир ювыт кагымшылар да кара йини болганларга: «Паул айткан Исадынъ аты ман сизге буйырамыз», – деп, Раббий Исадынъ атын кулланып баслаган эдилер. ¹⁴ Бу зат пан каьрлегенлер Скева деген ювыт бас дин куллыкшысынынъ ети улы эди.

¹⁵ Ама кара йин: «Исады билемен, Паул да мага белгили, а сиз ким?» – деп сорады. ¹⁶ Сонъ ишинде кара йин болган аъдем олардынъ уьстине атылып, баърисин енъди. Аъдем олардан куьшли болганнан себеп, яланъаш эм яралы болып, сол уьйден шыгып каштылар.

¹⁷ Сол ис Эфесте яшаган баъри ювытларга эм греклерге белгили болды. Баърисине де коркыныш энди, Раббий Исадынъ атына уыйкен сый ман карадылар. ¹⁸ Ынанганлардынъ коьплери келдилер, баърисининъ алдында эткен яман

† «Акила ман Прискилла болса Эфесте калдылар».

†† «бесинши саьаттен оныншы саьатке дейим» (саьат 11.00 – 16.00).

ислери акында ясырмай айттылар. ¹⁹ Сааршылык этувшилердинъ коьбиси, китапларын аькетип, баьрисининъ алдында яндырдылар. Китаплардынъ бааларын эсапладылар: баьриси элли мынъ драхма † эди. ²⁰ Раббий соьзи мине сондай куьш пен коьтерилди эм кенъ яйылды.

²¹ Паул бу болган ислерден сонъ юрегине, Македония ман Ахаядан оьтип, Ерусалимге кетуьв мырадын салды: «Онда болганнан сонъ Урымды да коьрмеге тийислимен», – деди. ²² Оьзининъ ярдамшыларын – Тимотей мен Эрасты – Македонияга йиберди, оьзи энди де бир кесек заманга Асия элинде калды.

Эфесте коьгалыс

²³ Сол заманда (Исадынъ) йолы акында уьйкен дава шыкты. ²⁴ Куьмистен Артемида †† храмынынъ макетлерин ясаган Димитрий атлы куьмисши оьзининъ куьмис усталарына аз пайда аькелмеген. ²⁵ Оларды эм баска оьнершилерди йыйып: «Дослар, бу истен коьп акша табатаганьмызды билесинъиз. ²⁶ Ама сиз коьрип эситкендей, Паул деген бу аьдем кол ман ясалганлар шынты аллалар тувыл деп соьйлеп, тек Эфесте тувыл, аз калмай буьтин Асия элинде коьплеген аьдемлерди ынандырган, йолдан адастырган. ²⁷ Бу, тек кеспимиздинъ сыйынынъ йойылувы ман калмай, Артемидадынъ храмы да савлай корланаяк, буьтин Асияда эм дуньяда аьдемлер табынган танъири Артемида да оьзининъ уьйкен сыйын йояк деп, бизге коркув тувдырады», – деди.

²⁸ Бу соьзлерди эситип халк бек ашувланып: «Эфесшилердинъ Артемидасы атаклы!» – деп кышкырып баслады. ²⁹ Шахар буьтин коьгалды; Паулдынъ йолдасларыннан болган македонияшылар – Гайды эм Аристархты – ыслап, баьриси де театрга атылдылар. ³⁰ Паул халк арасына кирип соьйлемеге тиледи, ама сокталары оны йибермедилер. ³¹ Асия элинде ога дос болган кайбир аькимлер де, ога аьдемлер йиберип, театрга аяк баспасын деп, тиледилер.

³² Театрга йыйылганлар састылар. Аьр бири бир баска зат айтып кышкырыстылар. Коьбиси не зат уьшин йыйылганларын билмейтаган эдилер. ³³ Ювытлардынъ айтувы ман, халк арасыннан Искендерди алдыга шыгардылар. Искендер, колын коьтерип, халк алдында ювытларды аklar уьшин, соьзин айтып баслады. ³⁴ Онынъ ювыт экенин анълаганда баьриси де бир авыздан: «Эфесшилердинъ Артемидасы атаклы!» – деп эки саьатке ювык кышкырып турдылар.

³⁵ Сонда шахардынъ язув ислерининъ куллыкшысы халкты тынышландырып: «Эфесшилер! Эфес шахардынъ атаклы Артемида храмынынъ эм коьктен туьскен кие тастынъ саклавысы экенин билмегенлер барма экен?» ³⁶ Бу

† Бир драхма Паулдынъ заманында ислевшиге тоьленген куьнлик ак эди. †† греклердинъ хатын танъири.

соравда эрисуьв йок болса, сизге тынышланув керек, ойланмай, калтанълап бир зат та этпеге керек тувылсыз. ³⁷ А сиз танъиримиздинъ кие уьйин таламаган, оьзин де яманламаган сол аьдемлерди мунда алып келгенсиз. ³⁸ Эгер Димитрий эм онынъ саният йолдасларынынъ биревге карсы давалары бар болса, оны шешер уьшин оьким шыгаратаган куьнлер эм проконсуллар бар. Бир бирине эне сонда карсы шыксынлар. ³⁹ Эгер энди кайдай болса да соравларынъыз бар эсе, соларды йорыклы халк йыйыны алдына салынъыз. ⁴⁰ Буьгуьн болган исти коьгалув деп санап, бизди шуьшлемеге коркув бар, бу коьгалысты туьз деп санамага бир сылтавымыз да йок», – деди. Муны айтып, шахардынъ язув ислерининъ куллыкшысы халк йыйынынъ шашып йиберди.

Паул Македония ман Грецияда

20 Карвалыс ятысканнан сонъ, Паул сокталарын шакыртып, коьнъиллерин коьтерди. Сонъ олар ман аманласып, Македонияга кетпеге деп, йолга шыкты. ² Македония ерлериннен оьтип, коьп соьзлер мен иманлыларды коьнъиллендиргеннен сонъ, Грецияга кетти. ³ Сонда уьш ай калды. Сирияга деньиз йолы ман кетемен деп турганда ювытлардынъ ога карсы бир яман ниет эткенин билип, Македониядынъ иши мен кайтпага токтасты. ⁴ Асия элине дейим оны Пир улы верияшы Сопатер, Салоникшилерден Аристарх эм Секунд, дербеши Гай, Тимотей эм асияшылар Тихик эм Трофим озгарып бардылар. ⁵ Булар эрте кетип, бизди Троада шахарында саклап турдылар. ⁶ Биз де ашыткысыз оьтпек байрамыннан сонъ, Пилип шахарыннан кемеге минип кеттик, бес куьннен сонъ Троадада оларга косылдык. Онда биз ети куьн калдык.

Эвтихтинъ тирилуьви

⁷ Юмадынъ биринши куьнинде ‡ оьтпек сындырмага йыйылдык. Паул экинши куьн йолга шыкпага ниет эткеннен себеп, йыйылганлар ман соьйлеп, соьзин туьн ортасына дейим бардырды. ⁸ Биз йыйылган уьйдинъ йогары боьлмесинде коьп шыраклар яна эдилер. ⁹ Паул тагы да соьйлеп турганда, терезе туьпте олтырган Эвтих деген бир яс аьдем калгып баслаган эди. Ол уйклап кетип, уьшинши шарлактынъ терезисиннен ушып ерге туьсти. Оны коьтергенде, ол оьли эди. ¹⁰ Паул ойга туьсип, уьстине ятып, оны кушаклады. «Кайгырманъыз, ол сав!» – деди. ¹¹ Паул тагы да йогарга коьтерилди, оьтпекти сындырып, еп баслады. Танъга дейим соьйлеп, сонъ йолга шыкты. ¹² А ясты сав этип уьйине аькелдидер, ога бек кувандылар.

‡ базар куьн.

Троададан Милитке

¹³ Паулдан алдын кетип кемеге миндик, Асс сахарына йоънедик. Онда Паулды кемеге алаяк эдик, неге десе ол сонда яав бармага ниет туъзип, бизге солай буйырык берген эди. ¹⁴ Асста йолыгысып, Паулды кемеге алып Митилини аралга йол алдык. ¹⁵ Митилиниден денъиз йолы ман шыгып, экинши куън Хиос аралдынъ касында токталдык, уьшинши куън Самос аралга келдик, [эм Трогиллий шахарында турып], эртеси куън Милит сахарына еттик. ¹⁶ Паул, Асия элинде заманын йоймас уьшин, Эфеске кирмей, шетиннен озып кетпеге ниет этти, амал болса, Пентикост куънинде Ерусалимде болмага асыга эди.

Паул Эфестинъ тамадаларын насихатлайды

¹⁷ Паул Милиттен Эфеске аьдемлер йиберип, иман ямагатынынъ тамадаларын шакыртты. ¹⁸ Олар янына келгенде, ол: «Билесизбе, мен, Асия элине аяк баскан биринши куънимнен алып, аьр заман сиз бен болып, ¹⁹ Коьп сабырлык пан, коьзясымды тоьгип, ювытлардынъ яман ниетлери мен мага шектирген азапларына да карамай, Раббийге куллык этип юрдим. ²⁰ Сизге пайда болган эш бир затты анълатувдан шекленмедим, халк алдында да, уьйлерде де сизди уьйреттим. ²¹ Аллага кайтып тевбеге туьсип, Раббийимиз Исага иман этпеге керекли экенлерин ювытларга эм греклерге хабарладым.

²² Мен соьле Кие Рухка бойсынып, Ерусалимге бармага керекпен. Онда басыма не болаягын билмеймен. ²³ Тек Кие Рух, аьр шахарда мени кыйынлыклар эм тутнаклар саклайдылар деп, шаатлайды. ²⁴ Ама меним уьшин яшав да, оьлим де уьйкен маьнели тувыл. Тек исимди – Иса Масихтен алган куллыгымды, Алладынъ шапагаты ман байланыслы Ййги Хабарды ашык айтув куллыгымды – кутылмага тилеймен.

²⁵ Мен аранъызда юрип, Алла Патшалыгы акында хабарладым, а эш биревинъиздинъ де энди меним юзимди коьрмеегин соьле билемен. ²⁶ Сол себепли сизге буьгуьн айтаман: биревинъиз де аьлек болса шуьшим йок. ²⁷ Тек мен Алладынъ ыхтыярын сизге савлай билдирмей коймадым. ²⁸ Оьзинъизге эм Кие Рух сизди етекшилер этип салган буьтин уьйирге эс эттиринъиз. Раббийдинъ ямагатын, Оьз каны баасына ие болган ямагатын куьтинъиз. ²⁹ Мен кеткеннен сонъ уьйирге аямаган йырткыш боьрилер аранъызга кирееклер. ³⁰ Оьзинъиздинъ аранъыздан да, сокталарды оьзлерине иертуьв уьшин, ялган соьйлейтаган аьдемлер шыгаяклар. ³¹ Сонынъ уьшин сак болынъыз, уьш йыл кеше-куьндиз аьр биринъизди, коьзяс тоьгип, токтавсыз уьйретип турганымды эсинъизде тургыстынъыз.

³² Энди сизди, кардашлар, Аллага эм Онынъ шапагатын билдирген соьзине аманат этемен, бу

соьзде сизди куьшлендиреек эм Аллага багысланганлардынъ баьриси мен уьлис береек куват бар. ³³ Мен биревдинъ де куьмисине, алтынына, кийимине коьз тикпедим. ³⁴ Оьзинъиз билесиз: меним эм йолдасларымнынъ керегине колым куллык этти. ³⁵ Мен эткен аьр исте сизге солай ислеп, карувсызларга ярдамласпага эм Раббий Исадынъ Оьзи: „Алганнан эсе берген – наьсипли“ деген соьзлерин эсте тургыстпага керегин коьрсеттим».

³⁶ Паул соны айтып, тизиннен шоьгип, баьриси мен бирге дува этти. ³⁷ Сол заман баьриси Паулды кушаклап, оьбип, бек йыладылар, ³⁸ боьтен де «Мени энди коьрмесиз» деген соьзлериннен сонъ, бек кайгылы болдылар. Паулды кемеге дейим озгарып бардылар.

Ерусалимге йолшылык

21 Олардан айырылып, денъизге шыкканда тувра Коска, экинши куън – Родос аралга, оннан да сонъ Патарага келдик. ² Финикияга кетеек бир кеме таптык, ога миндик эм денъизге шыктык. ³ Кипр коьринген вакытта, оны сол ягымызда калдырып, Сирияга йоънедик эм Тир шахарында токталдык. Кемедеги юкти сонда калдырмага керек эди. ⁴ Ондагы сокталарга расып, бир юма турдык. Сокталар, Кие Рух пан коьнъилленип, Паулга Ерусалимге бармаска керегин айттылар. ⁵ Куьнлеримиз озган сонъ, шахардан айырылып, йолга шыктык. иманлылардынъ баьриси – хатынлары, балалары ман бирге бизди шахардынъ шетине кадар озгардылар. Денъиз ягасында тизлеримизге шоьнъкип дува эттик. ⁶ Бир биримиз бен аманласканнан сонъ, кемеге миндик, олар уьйлерине кайттылар.

⁷ Биз, Тирден денъиз йолшылыгымызды бардырып, Птолемаидага келдик эм онда (иман) кардашларымыз бан саламласып, бир куьн турдык. ⁸ Экинши куън Паул эм биз (оны ман бирге болганлар) шыгып, Кесарияга келдик эм ети ярдамшыдынъ бири Ййги Хабарды яювшы Пилиптинъ уьйине барып, онда калдык. ⁹ Бу аьдемнинъ пайхамбарлык юргисткен, киевге шыкпаган доьрт кызы бар эди.

Агавдынъ пайхамбарлыгы

¹⁰ Онда бир талай заман калганымыздан сонъ Юдеядан Агав деген бир пайхамбар келди. ¹¹ Агав янымызга келди, Паулдынъ белбавын алып, оны ман оьзининъ колларын, аякларын байлап: «Кие Рух булай айтады: „Ювытлар бу белбавдынъ иесин, Ерусалимде соьйтип байлап, баска миллетлилердинъ колына тапшыраяк“», – деди.

¹² Муны эситип, биз эм сол ердегилер Паулга, Ерусалимге барма деп, ялбарып тиледик. ¹³ Тек Паул: «Не зат этесиз, не деп йылап юрегимди сызлатасыз? Мен Раббий Исадынъ аты уьшин

Ерусалимде тек байланмага тувыл, оьлмеге де аьзирмен», – деп, карсы явап берди.

¹⁴ Ога тилегимизди алдыралмаганымызда: «Раббийдинъ ыхтыяры болсын!» – дедик те тынышландык.

¹⁵ Сол куьнлерден сонъ, аьзирленип, Ерусалимге кеттик. ¹⁶ Бизи мен бирге Кесариядан кайбир сокталар да бар эди. Бизди коьптен бери сокталардан болган Мнасон атлы бир кипршыга алып келдилер, онынъ уьйинде яшаяк эдик.

Паул Ерусалимде

¹⁷ Ерусалимге киргенимизде, (иман) кардашларымыз бизди суьйиниш пен йолыктылар.

¹⁸ Эртеси куьн Паул бизи мен бирге Якупты коьрмеге кетти. Тамадалардынъ баьриси сол ерге йыйылган эдилер. ¹⁹ Олар ман саламласканнан сонъ, Паул оьз куллыгы ман Алладынъ баска миллетлерде эткен ислерин бир бирлеп, толы кепте анълатты.

²⁰ Олар тынълап, Аллады данъкладылар эм Паулга: «Коьресинъме, кардаш, – дедилер, – ювытлар арасында неше мынъ иман эткен бар. Олардынъ баьриси де Таурат уьшин шалыскан аьдемлер. ²¹ Олар эситкенше, сен баска миллетлер арасында яшаган буьтин ювытларга, балаларынъызды суьннетлеменъиз эм аьдет йолларымызды сакламанъыз деп, Мусадан таювды уьйретесинъ. ²² Соьле не этпеге тийисли? Келгенинъди эситпей калмаяклар. ²³ Сонынъ уьшин сага айтканымызды эт. Арамызда Аллага ант эткен † доьрт киси бар. ²⁴ Буларды янынъа ал, олар ман бирге тазалан, олар шашларын кырктырар уьшин курман шыктажларын оьзинънинъ мойнынъа ал. Солай этсенъ, аьр ким сенинъ акында эситкени асылсыз соьзлер экенин, сен Тауратка алал болып яшаганынъды анълар. ²⁵ Баска миллетли иманлыларга келгенше, биз оларга бутларга багысланган курман этлериннен, каннан, бугындырылып оьлтирилген айванлардан эм зиналыктан сакланмага кереги акында эртерек токтасып хат язганмыз».

²⁶ Оннан сонъ Паул сол доьрт кисиди касына алды, эртеси куьн олар ман бирге тазаланув аьдетинде катнасты. Сонъ Алла уьйининъ каралдысына кирип, тазаланув куьнлери не заман тамамланаягы, аьр бири уьшин не заман курман шалынаягы акында билдирди.

Паулдынъ тутулувы

²⁷ Етинши куьнинде Асия элиннен келген ювытлар, Паулды Алла уьйининъ каралдысында коьрип, буьтин халкты козгадылар эм оны ысладылар. ²⁸ «Исраил эрлери, ярдам этинъиз! Бу –

† Ант эткен ювыт, белгили бир заманга ишки ишпей, шашларын да узун этип, оьзин Аллага куллык этпеге бере эди. Белгили заманнынъ ахырында Аллага курман аькелип, шашларын кырктыра эди.

аьр ерде аьр кимге, халкымызга, Тауратка эм бу кие ерге карсы уьйретуьвлер яйып юрген аьдем. Алла уьйининъ каралдысына греклерди де киргистип, кие ерди арамады!» – деп кышкырыстылар. ²⁹ Неге десе оннан алдын шахарда Паулдынъ касында эфесши Трофимди коьрген эдилер, Алла уьйининъ каралдысына оны Паул киргисткен деп, ойландылар.

³⁰ Шахар алабуркасын болды. Аьр тараптан халк топарласып келди. Паулды ыслап Алла уьйининъ каралдысыннан тыска шыгарды. Артыннан ол уьйдинъ эсиклери сол саьатлей киртленди. ³¹ Олар Паулды оьлтиреек болатанда, буьтин Ерусалимнинъ козгалганы акындагы хабар туьмен басшысына етти. ³² Туьмен басшысы сол саьатлей, аскершилерин эм юзбасшыларын алып, козгалганларга асыгып келди. Туьмен басшысы ман аскершилерди коьрген халк Паулды тоьбелегенин койды. ³³ Сол заман туьмен басшысы, ювыклап келип, Паулды ыслады. Эки шынжыр ман байланъыз деп, буйырык берди. Сонъ: «Ким ди бу аьдем, не этти?» – деп сорады.

³⁴ Козгалганлардынъ бири – бир зат, баска биревиди баска зат айтып кышкырыстылар. Туьмен басшысы карвалыстан бир зат та анъламай, туврасын билмей, Паулды беркитпеге † аькетпеге буйырды. ³⁵ Паул шапырашта турганда, халк бек басынганнан себеп, аскершилерге оны коьтерип шыгармага керек болды. ³⁶ Неге десе артыннан келген коьлем халк: «Ога оьлим!» – деп кышкыратаган эди.

Паул оьзин коршалайды

³⁷ Беркитпеге киреектен алдын Паул туьмен басшысына: «Сага бир зат айтпага болаякпа?»

Ол: «Грекше билесинъме? ³⁸ Сен муннан бир кесек заман алдын бир козгалыс шыгарып, доьрт мынъ аьдем оьлтируьвшиди шоьлге алып шыккан мысырлы тувылсынъма?» – деди.

³⁹ Паул: «Мен Киликиядынъ белгисиз болмаган Тарс шахарынынъ ювыт аьдемимен; сеннен тилеймен, халкка соьйлемеге ызын бер», – деди.

⁴⁰ Ол ызын бергенде, Паул, шапыраштынъ уьстинде турып, колы ман халкка белги берди эм терен тыныклык туьскенде, еврей тилинде соьйлеп баслады:

22 «Кардашлар эм аталар! Сизге соьле айтаяк акланув соьзимди тынъланъыз», – деди.

² Паулдынъ оларга еврей тилинде соьйлегенин эситкенде тагы да бек тынык болды. Паул соьзин бардырып: «Мен ювытпан. Киликиядынъ Тарс шахарында тувдым эм булайда, Ерусалимде, Гамалиелдинъ алдында аталарымызга буйырылган Таураттынъ негизинде тербияланып, толы билим алдым. Буьгуьн сизинъ баьринъиздей, мен де Алла уьшин шалыскан бир киси эдим. ⁴ Исадынъ йолы ман барганларды оьлгенге дери куваладым, эр кисилер мен хатынларды байлатып тутнакка

†† крепость, кала.

тасладым. ⁵ Бас дин куллыкшысы эм буьтин аксакаллар йыйыны айтканларымды бегитпеге болаяклар. Олардан ювыт кардашларымызга язылган хатларды алып, Дамаскка бара эдим. Сонда яшаганларды байлатып, Ерусалимге азапка аькелеек эдим.

⁶ Мен уйле вакытларда йолда барып, Дамаскка ювыклаганда, бирден коьктен бир саввле буьтин тоьгерегиме ярк берди. ⁷ Ерге йыгылдым. Бир сес: „Шаул! Шаул! Мени не уьшин кувалайсынъ?“ – дегенин эситтим.

⁸ „Кимсинъ, Бийим?“ – дедим.

Ол: „Мен сен кувалаган назаретши Исаман“, – деди. ⁹ Мени мен бирге болганлар сол нурды коьрдилер [эм корктылар], ама мени мен соьйлегенинъ соьзин анъламадылар.

¹⁰ „Раббий, не этпеге керекпен?“ – деп сорадым.

Раббий: „Тур, Дамаскка бар, сонда сага не этпеге белгиленгени айтылаяк“, – деди. ¹¹ Яркыраган нурдан камаган коьзлерим коьрмегеннен себеп, йолдасларым мени, колымнан ыслап, Дамаскка алып келдилер.

¹² Дамаскта яшаган баьри ювытлар ишинде оьрметленген, Тауратты туткан, Аллады сыйлаган Ханания деген киси ¹³ касыма келди: „Шаул, кардаш! Коьзлеринъ ашылсын!“ – деди. Мен сонда ок оны коьрдим.

¹⁴ Ханания мага: „Аталарымыздынъ Алласы, Онынъ ыхтыярын билер эм, Туврашылды † коьрип, авызыннан шыккан сести эситер уьшин, сени сайлаган. ¹⁵ Коьрип эситкенинъди баьри инсанларга билдирип, Онынъ шааты болаяксынъ. ¹⁶ Ал энди, не саклайсынъ? Тур, Раббий атын айтып, сувда шомылдырылып куьналарынънан тазалан“, – деди.

¹⁷ Мен Ерусалимге кайтканнан сонъ Алла уьйининъ каралдысында дува эткен бир вакытта, эссизленгендей, Раббийди коьрдим. Ол мага: „Тез бол! Ерусалимнен соьле аьле айырыл. Неге десе Мени мен байланыслы шаатлыгынъды кабыл этеек тувыллар“, – деди.

¹⁹ „Раббий, – дедим, – меним синагогтан синагогга коьшип, Сага ынанганларды ыслап тоьбелегенимди биледилер. ²⁰ Сага шаатлык эткен Степаннынъ каны тоьгилген заманда, мен де сонда тура эдим. Онынъ оьлтирилгенине разы эдим, оны оьлтиретаган аьдемлердинъ абаларын сакладым“.

²¹ Раббий мага: „Кет, Мен сени узакта болган миллетлерге йибереим“, – деди“.

Паул – Урым аьдеми

²² Паулды бу соьзге дейим тынъладылар, ама оннан сонъ: «Мунадайлардан ер юзин тазаламага керек, неге десе ол яшамага тийисли тувыл!» – деп кышкырып басладылар.

²³ Олар бакырысып, абаларын кагып, авага шанъ ата эдилер. ²⁴ Туьмен басшысы Паулга халк не

† Масих (Иса).

уьшин кышкыратаганын билер уьшин, камышылап сорав алып, беркитпеге аькетпеге буйырды. ²⁵ Ама оны арканлар ман байлап баслаганда Паул оьзининъ янында турган юзбасшыга: «Урым аьдемин оьким этпей, ысламага эм камышыламага ызын берилерме?» – деп сорады.

²⁶ Юзбасшы муны эситип, туьмен басшысына барып: «Кара, сен не зат этеятырсынъ? Бу киси – Урым аьдеми!» – деди.

²⁷ Оннан сонъ туьмен басшысы Паулдынъ янына келип: «Мага айт, сен Урым аьдемисинъ ме?» – деп сорады.

«Аьше», – деди ол.

²⁸ Туьмен басшысы явапка: «Мен урымшылыкты коьп акша берип алдым».

Паул: «Мен урымшы болып тувганман», – деди.

²⁹ Оннан сорав алаяк болып турганлар сол саьатлей тайдылар, а туьмен басшысы Паулдынъ урымшы болганын билгенде, оны байлаганы уьшин коркты.

Паул ювыт межлис алдында

³⁰ Экинши куьн туьмен басшысы, ювытлар Паулды не уьшин шуьшлегенлерининъ дурысын билеек болып, Паулды тысавлардан босатты. Бас дин куллыкшыларына эм буьтин межлис агзаларына йыйылмага буйырды, Паулды аькелип олардынъ алдына шыгарды.

23 Паул межлиске тигилип карап: «Кардашлар! Бу куьнге дейим Алладынъ алдында тап-таза юрек пен яшадым», – деди. ² Бас дин куллыкшысы Ханания Паулдынъ касында турганларга онынъ авызына сокпага буйырык берди. ³ Сол заманда Паул ога: «Эй, акланган ирге †! Сени Алла согар. Сен олтырып, мага Таурат пан оьким этесинъ, а оьзинъ Тауратты бузып, мени сокпага буйырасынъ», – деди.

⁴ Тоьгеректе турганлар: «Алладынъ бас дин куллыкшысын корлайсынъма?» – дедилер.

⁵ Паул: «Кардашлар, бас дин куллыкшысы болганын билмедим. Солай этпеге керек тувыл эдим: „Халкынынъ эш бир аькимин яманлама“ деп, язылган», – деди.

⁶ Межлис агзаларынынъ бир кесеги садукейлер, баскалары парисейлер болганын анълаган Паул, межлисте булай кышкырды: «Кардашлар, мен парисей улы, парисеймен. Оьлилердинъ тирилеегине ынанганым уьшин мага оьким шыгарылады». ⁷ Паулдынъ бу соьзлериннен сонъ парисейлер эм садукейлер эристилер, межлис экиге боьлинди. ⁸ Садукейлер оьлгенлердинъ тирилуьви, маьлеклер эм рух йок дейдилер; парисейлер болса булардынъ баьриси де бар деп айтадылар.

⁹ Бир уйкен карвалыс шыкты. Парисей табарыннан бир неше дин аьлими: «Бу аьдемде эш

†† тысы ак, иши кара аьдем.

бир шуьш коьрмеймиз, – дедилер, – ога рух яде маьлек соьйлеген болса, не болады?»¹⁰ Таласув куьшленгенде, туьмен басшысы, Паулды кесек-кесекке боьлерлер деп, коркып, аскершилерине ойга туьсип орталарыннан алып шыгып, оны беркитпеге аькетпеге буйырды.

¹¹ Сол кеше Раббий Паулга коьринип: «Йигит бол! Ерусалимде мени уьшин шаатлык эткендей, Урымда да шаатлык этпеге керексинъ», – деди.

Паулды оьлтиреек боладылар

¹² Эртеси куьн ювытлар арам ой беркиттилер. Паулды оьлтиргенге дейим ашасак, ишсек Алла язамызды берсин деп, ант эттилер. ¹³ Ант эткенлердинъ саны кырктан артык эди. ¹⁴ Булар бас дин куллыкшылары ман аксакаллардынъ янына келип: «Биз Паулды оьлтирмей, авызымызга бир туьйир кадер зат салсак, Алла язамызды берсин деп, ант эттик. ¹⁵ Соьле сиз межлис пен бирге, онынъ исин тагы да тешкеруьвли караякпыз деп, туьмен басшысына коьринип, беркитпеден Паулды аькелмеге тиленъиз. Ол ювыклаганга дейим оны оьлтирмеге аьзирмиз», – дедилер.

¹⁶ Олардынъ кара ниетлерин Паулдынъ карындасынынъ улы эситти. Ол беркитпеге барды, Паулдынъ касына келип, олардынъ ойларын айтты. ¹⁷ Паул болса юзбасшыларынынъ бирин шақырып: «Бу йигитти туьмен басшысына аькет, неге десе ога айтаяк соьзи бар», – деди.

¹⁸ Юзбасшы ясты туьмен басшысына алып келип: «Капалган Паул мени шақырып, бу ясты сизге аькетинъиз деп тиледи; сизге айтаяк соьзи бар экен», – деди.

¹⁹ Туьмен басшысы ясты колыннан ыслап шетке аькетти: «Мага не зат айтаяксынъ?» – деп сорады.

²⁰ Яс: «Ювытлар Паулдынъ исин тагы да тешкеруьвли караяк болып, оны эртен межлис алдына аькелмеге деп, сага тилек салмага токтастылар. ²¹ Ама сен оларды тынълама, неге десе араларыннан кырктан артык аьдеми оны оьлтиргенге дейим ас-сув ишсек Алла язамызды берсин деп, ант эткенлер. Оны йолда анъылайдылар, буйырыгынъды саклап, аьзир турадылар», – деди.

²² Сонъ туьмен басшысы: «Муны мага билдиргенинъди эш биревге де айтпа», – деп, буйырып, ясты йиберди.

Паулды Кесарияга аькетедилер

²³ Туьмен басшысы эки юзбасшысын шақырып: «Туьннинъ уьшинши саьатинде † Кесарияга барсынлар деп, эки юз аскер, етпис атлы эм эки юз сунъгыли аьдем аьзирлетинъиз. ²⁴ Феликс тоьреге Паулды сав алып барар уьшин катырлар †† да табынъыз», – деди. ²⁵ Иштелиги булай болган хат та язды:

† саьат 21:00. †† яртысы ат, яртысы эшек айван.

²⁶ «Клавдий Лисийден оьрметли Феликс тоьреге, салам! ²⁷ Ювытлар бу аьдемди ыслап оьлтирмеге туры эдилер. Мен онынъ урымшы болганын билип, аскерлер мен барып, оны тартып алдым. ²⁸ Сонъ, оны не уьшин шуьшлейтаганларын билер мырат пан, ювыт межлисине аькелдим.

²⁹ Онынъ ювыт йорыклары ман байланыста айыпланганын билдим, тек оьлмеге яде капалмага тийисли болган айыбы йок эди. ³⁰ Ювытлардынъ бу аьдемге карсы кара ниет этуьвлери мага белгили болды. Соьйтип мен оны тез арада сизге йибердим эм оны айыплаганларга сени мен соьйлеспеге кенъес бердим. Сав кал».

³¹ Аскершилер, оларга буйырылганынша, туьнде Паулды Антипатридага аькелдилер. ³² Экинши куьн, атлыларды Паул мен бармага калдырып, аскершилер беркитпеге кайттылар. ³³ Атлылар Кесарияга келгенде, тоьреге хатты эм Паулды калдырып кеттилер. ³⁴ Тоьре хатты оқыды, Паулдан кайсы яклардан экенин сорады, Киликиядан экенин билгенинде: ³⁵ «Сени айыплавшылар да келсинлер, сол заманда исинъди тынъларман», – деди де оны Иродтынъ сарайына капамага буйырды.

Паулды айыплав

24 Муннан бес куьннен сонъ бас дин куллыкшысы Ханания аксакаллар эм Тертулл атлы адвокат пан Кесарияга, Паулды айыплав ислерин тоьре алдына салмага деп, келдилер. ² Паул шақырылып аькелингенде, Тертулл шуьшлев соьзин баслады: «Эй, оьрметли Феликс! Басшылыгынъ ман коьптен бери тынышлыкта яшаймыз. Эткен амалларынъ ман бу миллетке хайырлы туьрленуьвлер болды. ³ Ислеринъди аьр заман, аьр ерде уьйкен разылык пан кабыл этемиз. ⁴ Сени коьп кыйнамага суьймеймен; кыска соьзимизди тоьзимлилик пен тынълаганынъды тилеймен.

⁵ Буьтин дуньяда яшаган ювытлар арасында баьле, козгалыс тувдырувшы, назаретши куьптинъ басшысы – Паул деп таныдык. ⁶ Ол Алла уьйин де арамламага куьрескен, сонынъ уьшин биз оны ысладык [эм бизим йорык ман оьким кеспеге ойладык. ⁷ Ама туьмен басшысы Лисий келип, Паулды уьйкен куьш пен колымыздан тартып алды. ⁸ Оны шуьшлегенлерге сенинъ алдынъа шыкпага буйырды.] Сорав алсанъ, биз оны шуьшлеген бу затларды оьзинъ билерсинъ». ⁹ Ювытлар да: «Онынъ акында айтылган затлар тувра», – деп, шуьшлевге косылдылар.

Паул Феликс тоьрединъ алдында оьзин аклайды

¹⁰ Паул, тоьре соьйле деп белги бергенде, булай явап берди: «Сенинъ коьп йыллардан бери бу миллетке аькимлик эткенинъди билгеним уьшин, оьзимнинъ коршалавымды суьйинишли

озгараман. ¹¹ Оьзинъ де билмеге боларсынъ, мен Ерусалимге табынмага барганымнан бери он эки куьннен коьп болмады. ¹² Алла уьйининъ каралдысында да, синагогларда да, шахардынъ баска еринде де ким мен болса да эрисувимди яде халкты коьзгавымды коьрмедилер. ¹³ Энди мени айыплаганлары тувра экенин беркиталмайдылар. ¹⁴ Мен сага ясырмай айтайым, олар дин куьби деп атаган йолды тутып, аталарымыздынъ Алласына кылынаман, Тауратта эм пайхамбарлардынъ китапларында язылганлардынъ баьрисине де ынаманаман. ¹⁵ Аллага сенип, туврашыллардынъ да, туврашыл болмаганлардынъ да тирилееклерине ынаманаман. Олар да солай болаягын кабыл этедилер. ¹⁶ Сога коьре Мен оьзим де Алла эм аьдемлер алдында аьр заман юрегимди таза тутпага шалысаман.

¹⁷ Коьп йыллардан сонъ оьз миллетиме садака эм курманлык этер уьшин келдим. ¹⁸ Олар мени, халк пан шав-шув коьтерип тувыл, Алла уьйининъ каралдысында дин аьдетлерге коьре тазаланган аьлде таптылар. ¹⁹ Онда Асия элиннен келген бир неше ювыт бар эди. Олардынъ мага карсы бир айтаяклары бар болса, алдынъа шыгып шуьшимди айтпага кереклер. ²⁰ Мундагылар да межлис алдында турганымда менде не шуьш тапканларын айтсынлар. ²¹ Олар мени шуьшлемеге боляк бир зат бар – мен олардынъ арасында турганымда коьтеринки давыс пан айткан, „Оьлилердинъ тирилеегине ынанганым уьшин сиз буьгуьн мага оьким шыгарасыз“ деген соьзим».

²² (Исадынъ) йолын терен билген Феликс, ислерди баска куьнге коьширип: «Сизинъ исинъизди тувмен басшысы Лисий келгеннен сонъ карарман», – деди. ²³ Паулды сак болып тутпага, тек ога бир аз эркинлик бермеге, йолдастарына да ярдам этувьлерин тыймаска деп, юзбасшыга буйырык берди.

²⁴ Бир неше куьннен сонъ Феликс, ювыт пишеси Друсилла ман келип, Паулды шақыртты эм онынъ Иса Масихке иман этувьви акында соьйлегенлерин тынълады. ²⁵ Паул тувралык, оьзин тыюв эм кыямет куьн боляк оьким акында соьйлеп баслаганда, Феликс коркты: «Соьле кет, заман тапсам, сени баска бир куьн шақыртарман», – деди. ²⁶ Сол ок заманда ол, Паул оьзин куткарув уьшин карын берер деп, даьме этти; сонынъ уьшин оны тез-тез шақыртып, соьйлесип турды.

²⁷ Ама эки йылдан сонъ Феликс орнына Поркий Фест келди. Феликс, ювытларга яряк болып, Паулды тутнакта калдырды.

Паул Фест тоьрединъ алдында

25 Фест тоьрелик этеек ерге еткениннен уьш куьн сонъ Кесариядан Ерусалимге кетти. ² Сол заманда бас дин куллыкшылар эм белгили ювытлар онынъ касына йыйылып, Паулды шуьшледилер; ³ Фестке, оларды разы этип, Паулды

Ерусалимге шақырт деп тиледилер, неге десе оьзлери оны анъылып, йолда оьлтиреек болдылар. ⁴ Фест Паулдынъ Кесарияда капалып туратаганын, оьзининъ де сонда тез арадан кетееги акында айта келип: ⁵ «Аранъызда куватлы болганлар мени мен бирге келсинлер; бу аьдемнинъ шуьши бар болса, оны шуьшлесинлер», – деп, явап берди.

⁶ Фест олардынъ янында сегиз-он куьннен коьп калмай, Кесарияга кетти. Эртеси куьн оьким тагына олтырып, Паулды аькелмеге буйырды. ⁷ Паулды аькелгенде, Ерусалимнен келген ювытлар аьр яктан турып, ога карсы бир хыйлы авыр соьзлер айттылар, ама бир зат пан да беркиталмадылар.

⁸ Паул оьзин аклап: «Мен ювыт йорыгына, Алла уьйине, императорга карсы эш бир куьна да этпегенмен», – деди.

⁹ Фест, ювытларга ярамага суьйип, Паулга: «Ерусалимге барып, меним алдымда бу шуьшлевлер уьшин оьким кестирмеге разысынъма?» – деп сорады.

¹⁰ Паул: «Мен император оькимининъ тагы алдында тураман эм мунда оьким кесилмеге тийисли. Оьзинъ де аьруьв билесинъ – мен ювытларга яман зат этпегенмен. ¹¹ Эгер шуьшли болып, оьлимге тийисли бир зат эткен болсам, оьлимнен кашпага куьреспеймен. Ама ювытлардынъ айыплавьы ялган болса, эш биревдинъ де мени оларга бермеге ызыны йок. Мен императордынъ оьким шыгарувьн талаплайман», – деди.

¹² Сонда Фест, кенъесшилери мен соьйлесип: «Оькимди императордан талапладынь, императорга барарсынъ», – деп яваплады.

Фест патша Агриппа ман кенъеседи

¹³ Бир неше куьннен сонъ Агриппа патша эм Вереника [†] Фестти кутлав уьшин Кесарияга келдилер. ¹⁴ Олар сонда бир неше куьнлер турганда, Фест Паулдынъ иси акында патшага айтты: «Мунда Феликс кезувьвиннен бери тутнакта калган бир киси бар. ¹⁵ Мен Ерусалимде болган шакта ювытлардынъ бас дин куллыкшылары эм аксакаллары алдыма шыгып, ога оьким шыгармага тиледилер.

¹⁶ Мен: „Аьр бир айыплы айыплавшы ман коьзлеспей, оьзин ога карсы каратылган шуьшлевлерден коршаламага эркинлик алдырмай, аьдемди оьлимге бермеге урымшылардынъ аьдети тувыл“, – деп явапладым. ¹⁷ Соьйтип, олар мени мен мунда келгенде, узакка созбай, эртеси куьн оьким тагына олтырып, аьдемди аькелмеге буйырдым. ¹⁸ Айыплавшылар оны курсап алып, мен ойлаган авыр шуьшлевлердинъ бирин де айталмадылар; ¹⁹ ама олардынъ оьз динлери эм оьлген, а Паулдынъ айтувьна коьре сав болган Иса атлы бирев акында, Паул ман эрисувьлери бар эди. ²⁰ Буларды кайтип сорастырагымды билмегеннен

[†] Агриппадынъ карындасы.

себеп: „Ерусалимге бармага эм сонда оьким эттирмеге разысынъма?“ – деп сорадым. ²¹ Паул болса император онынъ исине караганга дейим мунда сакланмага тиледи, сонынъ уьшин мен оны императорга йибергенге дейим капап тургустпага буйырдым».

²² Агриппа Фестке: «Оьзим де тынълагым келеди бу аьдемди», – деди.

«Эртен тынъларсынъ оны», – деди Фест.

Паул Агриппа патшадынъ алдында

²³ Экинши куьн Агриппа эм Вереника бопазланып келдилер. Олар ман бирге туьмен басшылары, шахардынъ белгили аьдемлери оьким шыгарылаяк палатага кирдилер. Фесттинъ буйрыгы ман Паул аькелинди. ²⁴ Фест: «Агриппа патша эм буьтин бизи мен турган аьдемлер, тынъланъыз! Бу кисиди коьресиз. Ерусалимдеги эм бу ердеги буьтин ювыт халкы касыма келип: „Ол яшамага тийисли тувыл“, – деп кышкырды. ²⁵ Тек ол оьлмеге тийисли болгандай, эш бир зат та этпегенин билдим. Оьзи де императордынъ оьким шыгарувын талаплаганда, императорга йибермеге токтастым. ²⁶ Онынъ акында императорга язгандай белгили бир затым да йок. Сога коьре, онынъ исин караганнан сонъ, мага бир неше зат язбага амал болсын деп, оны алдынъызга, боьтен де Агриппа патша, сенинъ алдынъа аькелдим. ²⁷ Менимше, шуьшин ашык этпей, капалганды йиберуьв маьнесиз болады», – деди.

26 Агриппа Паулга: «Сага оьзинъ акында айтпага эркинлик бериледи», – деди.

Сол заманда Паул, колын созып, оьзин аклап соьйлеп баслады: ² «Агриппа патша! Буьгуьн сенинъ алдынъда ювытлардынъ буьтин шуьшлевлериннен оьзимди аклаягым уьшин оьзимди наьсипли деп санайман. ³ Оьзинъ де ювытлардынъ баьри аьдетлери, давалы соравлары ман аьруьв таныс болганынънан себеп, тагы да куванаман. Тилеймен, мени тоьзимли тынъла.

⁴ Меним балалыктан алып Ерусалимде миллетимнинъ ишинде бардырган яшавымды баьри ювытлар биледилер. ⁵ Мени коьптен бери таныйдылар; суьйселер, динимиздинъ энъ каты куьбининъ – парисейлердинъ – аьдетлерине коьре яшаганыма шаатлык эталадылар. ⁶ Соьле де мен оьким алдында Алла тарабыннан аталарымызга берилген соьзине уьмит эткеним уьшин тураман. ⁷ Халкымыздынъ он эки ырувы, Аллага кеше-куьндиз кызмет этип туруп, сога уьмит этедилер. Мине сол уьмитим уьшин, патша, ювытлар мени айыплайдылар. ⁸ Неге сиз Алладынъ оьлилерди тирилтегин „ынанылмас зат“ деп санайсыз?

⁹ Дурыс, мен де Назаретши Исага карсы коьп затлар этпеге керекпен деп ойдадым. ¹⁰ Ерусалимде соьйтип эттим: бас дин куллыкшыларыннан эркинлик алып, Аллага багысланган коьп аьдемди тутнакка капаттым. Олар оьлимге берилеек

заманда, карсы давыс бердим. ¹¹ Аьр ерде синагогларда оларды коьп кере язалап, оларга (Исады) яманлатпага куьрестим, мардасыз бек ашувланып, аьли баска шахарларга да барып, оларды кувып юрдим. ¹² Бир кере сол мырат пан бас дин куллыкшыларынынъ куваты эм ызыны ман Дамаскка бара турганда, ¹³ мен уьйледе, патша, коьктен бир ярык коьрдим. Ол ярык куьннинъ ярыгыннан да куьшли эди. Ол меним эм йолдасларымнынъ тоьгерегинде яркырады. ¹⁴ Биз баьримиз де ерге йыгылдык эм еврей тилинде бир давыс мага: „Шаул, Шаул! Не уьшин Мени кувасынъ? Иесининъ шыбыгына тепкен оьгиздей, оьзинъди яралайсынъ“, – дегенин эситтим.

¹⁵ „Сен ким, Бийим?“ – дедим.

Раббий: „Сен кувып юрген Исаман. ¹⁶ Ама тур, аякларынъа бас. Сени кызметшим этип, коьргенлеринъе эм де сага ашаяк затларыма шаат этер уьшин, коьриндим. ¹⁷ Сени ювыт халкыннан эм баска миллетлерден куткараякпан. Олар каранъалыктан ярыкка, шайтаннынъ аькимлигиннен Аллага бурылып, куьналарын кеширтсинлер эм Мага ынанув аркалы Аллага багысланганлар арасында ер алсынлар деп, сени олардынъ янына, коьзлерин ашпага йиберемен“, – деди.

¹⁹ Соны уьшин, Агриппа патша, мен аспаннан келген коьриниске карсы болмадым. ²⁰ Алдын Дамасктагыларды эм Ерусалимдегилерди, сонъ буьтин Юдея элин эм баска миллетлерди тевбе этип Аллага бурылмага, тевбелерине тийисли ислер этпеге шакырдым. ²¹ Соны уьшин ювытлар мени Алла уьйининъ каралдысында ыслап оьлтирмеге каьрледилер. ²² Ама Алла берген ярдамын алып, мен буьгуьнге дейим яшап тураман, уьйкенге, кишкейге, аьр кимге шаатлык этемен. Соьйлегенлерим – пайхамбарлардынъ эм Мусадынъ болаяк деп билдиргенлериннен баска бир зат тувыл. ²³ Масих азап шекпеге эм оьлгениннен биринши болып тирилмеге керек деген. Ол ювыт халкына эм баска миллетлерге ярыклыкты билдиреек».

²⁴ Паул оьзин соьйтип аклайтаганда, Фест кышкырып: «Паул, акылынъды ишкесинъ! Коьп билиминъ сени алжытты!» – деп айтты.

²⁵ Паул: «Йок, оьрметли Фест! Берли тувылман, тувра эм акыл соьзлер мен соьйлеймен.

²⁶ Патшадынъ бу ислерден хабары бар. Онынъ алдында эркин соьйлеймен. Булардынъ бириси де оннан ясыртын болганына ынанмайман; неге десе бу – тасалыкта исленген ис тувыл. ²⁷ Агриппа патша, пайхамбарларга ынанасынъма? Билемен, ынанасынъ», – деди.

²⁸ Агриппа: «Сен мени тез арадан масихши † этпеге ойлайсынъма?» – деп сорады.

²⁹ Паул яваплап: «Тезбе, акырынма Алладан тек сенинъ тувыл, буьгуьн мени тынълавшылардынъ

† яде «христиан».

баърисининъ де, мине бу тысавлардан баска, мендей болуварын тилер эдим», – деди.

³⁰ Паул муны айтканда, патша, тоъре, Вереника эм олар ман бирге олтырганлар орынларыннан турдылар. ³¹ Олар шетке шыгып оъз ара: «Бу киси оьлтирилмеге яде бугавланмага тийисли эш бир зат этпеген», – дедилер. ³² Агриппа Фестке: «Бу аьдем императордынъ оькимин талапламаган болса, босатпага болаяк эди», – деди. [Сога коъре тоъре оны императорга йибермеге токтасты.]

Паул Урым шахарына йолланады

27 Италияга юзип кетпеге токтасканда, Паулды эм бир неше баска ысланганларды Император аскерши боьлигининъ Юлий атлы юзбасшысына тапшырдылар. ² Биз Адрамиттен келген бир кемеге олтырдык, Асия элининъ портлары яныннан оьтувв ниет пен юзип кеттик. Бизи мен Салониктен болган македонияшы Аристарх болды.

³ Экинши куън Сидонга келип еттик. Юлий Паулга бек танъ турды, досларынынъ янына бармага, олардан ярдам алмага ызын берди. ⁴ Сидоннан тагы денъизге шыктык. Ел карсы эскеннен себеп, Кипрдынъ ык болган ягына келдик. ⁵ Киликия эм Памфилия ягасыннан денъизди кесе оьтип, Ликиядынъ Мира шахарына келип еттик. ⁶ Юзбасшы, Искендериядан келген эм Италияга бараяк бир кеме табып, бизди сонда орынластырды.

⁷ Коъп куънлер акырын юздик, бек авырлык пан Книд шахарынынъ янына келдик. Ел тагы барувымызды токтатканлыктан, Салмоне бурныннан оьтип, Крит аралдынъ ык болган ягына келдик. ⁸ Кыйынлык пан Крит яныннан оьтип, Кали Лименес † деген ерге келдик. Ласея сахар ога ювык.

⁹ Коъп заман йолда йойдык. Ораза †† заманы да оьткеннен себеп, денъизде юзувв де кавыфлы бола бергеннен сонъ, Паул кенъес берип, ¹⁰ оларга булай деди: «Эрлер! Бу юзувв тек юкке эм кемеге тувыл, яшавымызга да баъле, уьйкен зарар аькелеегин коъремен». ¹¹ Ама юзбасшы Паулдынъ айтканларыннан эсе, кемеди юритуввшиге эм кеме иесине бек ынанды. ¹² Порт кысламага онъайлы болмаганнан себеп, кемедегилердинъ коьбиси оннан да денъизге шыкпага, амал болса Финикага етип, онда кыс бойы калмага деп токтастылар. Финика – Криттинъ кубыла-куънбатар эм керуув-куънбатар еллерге карсы орынласкан порт.

Денъизде давил

¹³ Кубыладан ел эсип баслаганда олар, тилегимиз болды деп, Критке ювык юзип йолга шыктылар. ¹⁴ Тез арадан эвракилон деген куъшли

† яде «Аьрувв Портлар». †† ювытлардынъ сентябрь айда этетаган, Йом Киппур деген уьйкен байрам куъни.

ел арал ягыннан карсы коьтерилди. ¹⁵ Кеме давилга тутьлып, елге карсы баралмаганда, онынъ куъшине бойсынып, суьйрелип кеттик. ¹⁶ Кавда деген бир кишкей аралдынъ ык янына келип, биз кемединъ кайыгын куъштен ыслап калдык. ¹⁷ Кайыкты йогары коьтергенлей, кемешилер, арканлар кулланып, кемеди беркиттилер. Сирт колтыктынъ сай ерине туьсермиз деп коркып, елкенин туьсирип, юздилер. ¹⁸ Давыл бек куъшленген себеп, эртеси куън кемеден юклерди атып басладылар. ¹⁹ Уьшинши куън оъз колларымыз бан кемединъ керекли затларын да денъизге аттык. ²⁰ Неше куънлер не куън, не юлдызлар коьринмедиде. Давыл да бек куъшли болганга коъре, куткарылувга уьмитимиз энди савлай уьзилди.

²¹ Аьдемлер узак заман ас ишпегеннен себеп, Паул ортага шыгып: «Эрлер! Мени тынълап, Криттен кетпеге керек тувыл эди. Ол заманда бу баълеге, бу зарарга ушырамас эдик», – деди. –

²² «Ама соьле мен сизди кайратланып турмага кенъес беремен; сизден эш биревинъиз де яшавын йойтпаяк, тек кеме аьлек болаяк. ²³ Мен кызмет кылган эм Ога байыр болган Алладынъ бир маьлеги кеше яныма келди: „Коркпа, Паул! Сага императордынъ алдында турмага керек, сени уьшин де Алла сени мен кемедге болганлардынъ баърисин ааяк“, – деди. ²⁵ Сонынъ уьшин, эрлер, йигерленинъиз, мен Аллага ынаман, Ол мага калай айткан болса, солай болаяк. ²⁶ Биз кайдай болса да бир аралга туьспеге керекпиз».

Кемединъ аьлек болувы

²⁷ Он доьртинши кеше биз Адрия денъизи мен юзип бараятканда, туьн ортасына ювык саьатте кемешилер бир ерге ювыклаганларын сездилер. ²⁸ Денъиздинъ теренлигин оьлшеп, йорма шаржан ‡, тагы да бир аз юзгеннен сонъ он бес шаржан экенин билдилер. ²⁹ Бир таслы ерге туьсермиз деп коркып, кемединъ арт яныннан доьрт темир †† тасладылар эм, танъ тез атсын деп, дува эттилер. ³⁰ Кемешилер кемеден кашпага деп ойланып, кемединъ кайыгын, темирин алды яныннан таслайтагандай этип, сувга туьсирип басладылар. ³¹ Ама Паул юзбасшыга эм аскершилерге: «Эгер олар кемедге калмасалар, кутылалмайсыз», – деди. ³² Сол саьатлей аскершилер кайыктынъ арканларын кестилер, кайыкты сувга туьсирдилер. ³³ Танъ атаяк вакыттынъ алдында Паул баърисин де ас ишпеге шақырып: «Буьгуьн он доьрт куън кайгылы бир саклавда эш бир зат ишпей аш калдынъыз. ³⁴ Сонынъ уьшин сизге тилек саламан, ас ишинъиз. Бу сизинъ яшавынъызды саклавда керек. Эш бир аьдемнинъ басыннан бир шаш та туьспеек». ³⁵ Паул сол соьзлерди айтып, оьтпекти алды, баърисининъ алдында Аллага шуькир этип, оьтпекти боьлип, еп баслады. ³⁶ Баъриси оннан

‡ 20 шаржан = 40 метр. †† якорь.

йигерленип, ас иштилер. ³⁷ Кемеде баъримиз эки юз етпис алты аьдем эдик. ³⁸ Аска тойып, кемеди енъиллетер уьшин бийдайды денъизге таслап басладылар.

³⁹ Куьн тувганда, ерди танымадылар, ама кумлы ягасы болган бир колтык эслеп, амал болса кемеди сол ягага суьрмеге токтастылар. ⁴⁰ Темирлерди кесип, денъизде койдылар. Сол ок заманда рульердинъ арканларын шешип, кемединъ алды янындагы кишкей елкенди елге коьтерип, ягага карап юздилер. ⁴¹ Кеме бир кум коьтерилисине туьгилип, денъиздинъ сай ерине олтырды. Кемединъ бурны кумга батты, кыймылдамай калды, арт боьлиги де толкынлардынъ куьши мен шашылып баслады.

⁴² Есирлерден бири де юзип кашпасын деп, аскершилер оларды оьлтирмеге ниет эткен эдилер. ⁴³ Ама Паулды куткармага суьйген юзбасшы, олардынъ сол ниетин токтатты, биринши болып юзип билгенлерге оьзлерин денъизге атып, юзип ягага шыкпага, калганларга да агашларга яде кемединъ баска затларына таянып юзбеге буйырды. Соьйтип баъриси де кутылып, ягага шыктылар.

Паул Малтада

28 Куткарылганымыздан сонъ сол арал Малта деп аталганын билдик. ² Ерли аьдемлер бизге аьдетте болмаган аьдемшилик коьрсеттилер. Ямгыр явып, сувык болганнан себеп, от яктылар, аьр биримизди конакка алдылар. ³ Паул коьп шырпы йыйып отка таслады, сол заманда иссиден кашкан бир увлы йылан шыгып, колына ябысты. ⁴ Ерли аьдемлер, Паулдынъ колына асылган йыланды коьрип, бир бирилерине: «Шексиз, бу киси – аьдем оьлтируьвши. Денъизден кутылган болса да, аьдиллик танъириси оны яшамага коймайды», – дедилер. ⁵ Паул колын силкип, йыланды отка таслады, бир зарар да коьрмедиди. ⁶ Олар Паулдынъ сискенин яде бирден йыгылып оьлгенин саклай эдилер, ама коьп саклап, ога яман бир зат та болмаганын коьрип, ойларын туьрлендирип: «Ол бир танъири экен», – дедилер. ⁷ Сол ерден узак болмай аралдынъ басшысы Публийдинъ данъыллары орынласкан эди. Ол бизди уьйине алып, уьш куьн йылы конакбайлык коьрсетти. ⁸ Публийдинъ атасы безгек болып, ишиннен даяналмай авырып, ята эди. Паул ога кирип дува этти, колларын уьстине салып, оны савартты. ⁹ Сонъ Паулга аралдынъ авырыптаган баска яшавшылары келип савартылып турдылар. ¹⁰ Аралшылар бизди коьп савгалар ман оьрметледилер, кеме мен кететятырганда йолга керекли затлар бердилер.

Паулдынъ Урымга келуьви

¹¹ Уьш айдан сонъ атын Эгиз Танъирилерден алган, сол аралда кыслаган Искендерия кемеси мен денъизге шыктык. ¹² Сиракуза шахарына келип уьш куьн калдык. ¹³ Оннан шыгып Регия шахарына келдик. Эртеси куьн Региядан шыгып, кубыладан эсип баслаган елдинъ ярдамы ман эки куьнде ПUTEОЛ шахарына еттик. ¹⁴ Биз сол ерде тапкан (иман) кардашларымыз оьзлеринде бир юма калганымызды тиледилер, сонъ Урым шахарына йоьнедик.

¹⁵ Урымдагы кардашлар келеегимизди эситип, йолыгаяк мырат пан алдымызга Аппий Базары ман Уьш Конагуьй шахарларга дейим келдилер. Паул, оларды коьргенде, Аллага шуькир этти, коьнъилленди. ¹⁶ Биз Урымга келгенде [юзбасшы есирлерди аскер басшысына тапшырды, а] Паулга оны саклайтаган аскерши мен бирге оьз алдына яшамага ызын берилди.

Паул Урымда Ийги Хабарды билдиреди

¹⁷ Уьш куьннен сонъ Паул онда болган белгили ювытларды шакырды да, олар йыйылганда булай деди: «Кардашлар! Халкымызга яде аталарымыздынъ аьдетлерине карсы эш бир зат этпей, мен Ерусалимде туткын болып, урымшылардынъ колына берилгенмен. ¹⁸ Олар оьким шыгарып, мени босатаяк болдылар, неге десенъ оьлтирилмеге тийисли шуьшим йок. ¹⁹ Ювытлар мага карсы болганнан себеп, мен императордынъ оькимин талапламага керек болдым. Бу затты миллетимди шуьшлейим деп этпедим. ²⁰ Сол себептен сиз бен коьрисип соьйлесер уьшин сизди шакырганман; неге десе Израилдинъ уьмит эткени уьшин бу кисен мен байланганман».

²¹ Олар: «Сенинъ акында биз Юдеядан хат алмадык, ювыт кардашларымыздан бирев де келип, сенинъ акында бир зат билдирмедиди, бир яман зат айтпады. ²² Биз ойларыньды сеннен эситпеге суьемиз, неге десенъ бу дин куьбине карсы аьр ерде соьйлейтаганларын билемиз», – дедилер.

²³ Куьн белгилеп, коьплер Паул орынласкан уьйге келдилер. Ол эртенъликтен кешке дейим Алла Патшалыгы акында окувын анълатып, шаатлык этти, Иса акында соьзин Мусага буйырылган Тауратка эм пайхамбарларга таянып туьсиндирди. ²⁴ Бирерлер соьзине ынандылар, баскалары ынанмадылар. ²⁵ Бир бири мен ортак соьз таппай, кететятырганда Паул тек бу соьзлерди айтты: «Кие Рух Ешая пайхамбардан аталарымызга аьруьв айткан: „Бу халкка барып айт: Эситип эсितеексиз, ама анъламаяксыз. Карап караяксыз, ама коьрмеексиз. ²⁷ Неге десенъ бу халктынъ юреклери сезимсиз болган. Олар кулаклары ман кыйын

эситедилер, коьзлерин тарс юмганлар. Солай болмаса, коьзлери мен коьрер, кулаклары ман эситер, юреклери мен анълар эм Мага кайтар эдилер, дейди Алла, Мен де оларды савартар эдим”.

²⁸ Сизге белгили болсын: Алладынъ куткарувы баска миллетлерге йиберилген. Олар кулак салаяклар».

[²⁹ Паул сол затты айтканда, ювытлар бир бири мен коьп эрисип кеттилер.] ³⁰ Паул эки йыл тоьлевли турак уьйде калып, келгенлердинъ баьрисин де кабыл этип алып, ³¹ Алла Патшалыгын билдирип, тыйылмай, Раббий Иса Масих акында уьйкен йигерлик пен уьйретип турды.

Урымшылар

Янъы Антласувга киргистилген сосы эм баска хатлардынъ коьбисининъ авторы – Масихтинъ элшиси Паул, ювыт аьлими, оьлилерден тирилтилген Масих Оьзи ога келгеннен сонъ, христианлыкты кабыл этип алган парисей.

Урымдагы христиан ямагаты, Паул бу хатты ога язаяктан бир неше йыл алдын, туьзилген. Паул хатты язганга дейим Урымда болмаган, ама ямагат аьдемлерининъ бир нешеви мен таныс эди. Паул хатты Урымга Масихке ынанган Фиба деген кыскаяклы ман Грецияда болганда йиберген болар эди (16:1). Бу хаттынъ биринши кесегининъ темасы (1-11 бб.) – Алла Иса Масихтинъ акындагы Ийги Хабардынъ куьши аркалы аьдемлердинъ баьрисин куьна уьшин язаланувдан куткарады. Аьдем Ийги Хабарга ынанса, Алла ога кешируьвди эм ярасувды береди, баласы этип, ога Оьзининъ Рухын савгалайды. Таурат (Муса Пайхамбардынъ Йорыгы) бу ийгиликлерди бералмаган, неге десе аьдемлердинъ баьриси Таураттынъ йорыкларына карсы куьна эткенлер. Ювытларга оьзлерининъ асылына эм Тауратка сенмеге керек тувыл. Тек Масихке сенимлик аьр бир аьдемди Алладынъ алдында тазалайды. Хаттынъ экинши боьлигинде (12:1 – 15:13) Паул христиан аьдеми калай яшамага тийисли болганын окувшылардынъ эсине туьсиреди: суьювде, властьке бойсынувда, бир бирлерин сыйлавда. Сонъында (15:14 – 16:27) Паул оьзининъ тез арада Урымга бармага ниет этуьвин язады эм ямагаттынъ аьдемлерине саламын йибереди.

1 Иса Масихтинъ кулы, элшилик кызметке Алла ман шакырылган ² эм Кие Язувларда пайхамбарлары аркалы берилмеге айтылган Ийги Хабарды яймага сайланган Паулдан салам!

³ Сол Ийги Хабар Алладынъ Улы Раббийимиз Иса Масих акында. Масихтинъ асылы Даут тукымыннан эди, а Кие Рухы ягыннан оьлилерден тирилуьви мен Алладынъ Улы болганы куьшли кепте беркитилди.

⁵ Баьри миллетлерден аьдемлерди иманга бойсындырмага деп, мен Масих аркалы эм Онынъ аты уьшин айырым савга этип элшиликти алдым.

⁶ Иса Масихтинъ шакырган аьдемлерининъ ишине сиз де киресиз.

⁷ Урымда яшайтаган эм Аллага багысланмага шакырылган баьри суьйгенлерине Атамыз Алладан эм Раббий Иса Масихтен шапагат эм тынышлык болсын!

Паулдынъ Урымга келмеге ниети

⁸ Бас деп, Иса Масих аркалы Аллага баьринъиз уьшин шуькир этемен, неге десе иманынъыз акында буьтин дуьняда хабарлайдылар.

⁹ Сизди дайым да эсимде тургыстканыма бир Алла Оьзи – шаат. Онынъ Улы акында Ийги Хабарды билдиремен, буьтин каруьвды берип, кызмет кыламан.

¹⁰ Алладынъ ыхтыяры ман ахырында сизге келмеге йолым ашылсын деп, дуваларымда токтамастан тилеймен.

¹¹ Неге десе мен, сиз бен Алла Рухынынъ берген савгасын боьлисип, иманынъызды беркитер уьшин коьриспеге бек аьсиретпен.

¹² Айтаягым бу: аранъызда болганда мен сизди, сиз де мени, бир биримизди иманымыз бан коьнъиллендирермиз.

¹³ Билгенинъизди суьемен: кардашлар, баска миллетлилер арасында болганындай, сизинъ аранъызда да ислерим берген онъысты йыяр уьшин сизге келмеге коьп кере ниет этип аьзирлендим, ама соьлеге дейим мага тыювлык шыгып турады.

¹⁴ Мен греклер эм грек болмаганлар, билимдилер эм яхиллер алдында борышлыман.

¹⁵ Соьйтип, мен сизге, Урымда яшаганларга, Ийги Хабарды билдирмеге асыгаман.

¹⁶ Мен Ийги Хабардан уялмайман, ол – аьр иман эткенге, бас деп ювытларга, оннан сонъ ювыт болмаганларга куткарылуьв уьшин Алладынъ куьдирети.

¹⁷ Неге десе Ийги Хабар Алладынъ аьдемди аклавы басыннан ахырына дери иман аркалы болганын ашады. Кие Язуьвда язылгандай: «Ким иман аркалы акланса, сол яшаяк».

Алладынъ ашувы

¹⁸ Алла акыйкаттынъ ашылуьвине залымлыклары ман шырмав эткен аьдемлердинъ алласызлыгына эм яманлыгына карсы коьктен ашувын коьрсетеди.

¹⁹ Неге десе Алладынъ акында билмеге керекли затлар оларга ашыкланды, Алла оны Оьзи ашыклады.

²⁰ Дуния яратылганнан бери Алладынъ коьринмегенлери, оьмирлик куьши эм аллалыгы, Онынъ яратканларыннан анълатылып, ашык коьринеди. Сога коьре оьзлерин акламага амал йок!

²¹ Алла акында биле турып, Ога аллалык сыйын бермедилер эм шуькир этпедилер. Ама бос ойларга коьмилдилер эм анълавсыз юреклерин каранъалык бийледи.

²² Оьзлерин акыллы деп санасалар да акылсыз болып шыктылар.

²³ Оьлимсиз Аллага сежде кыляк орнына, олар оьлимли инсанга, кусларга, доьрт аяклыларга эм йылысатаганларга усаган бутларга табындылар.

²⁴ Соны уьшин Алла, бир бирлерининъ шаркын корлатсынлар деп, оларды юреклерининъ излеген арам ислерине берилмеге таслады.

²⁵ Олар Алла акыйкатын ялганлыкка авыстырдылар. Яратканга тувыл, яратылганга табынып кызмет кылдылар. Яратканга дайым да шуькир болсын! Амин.

²⁶ Сол себептен Алла оларга уятсыз куьсевлерге бет бердирди: хатынлары табиятта болган айкасувларды табиятта болмаган айкасувларга авыстырдылар.

²⁷ Соьйтип те эр кисилер, хатынлары ман табиятка тийисли болгандай айкасувды таслап, оьз куьсеви мен бир бири мен кызыксындылар. Эр кисилер эр кисилер мен бетсизлик этип, тувра йолдан адасканлары уьшин оьз шаркларына тийисли яза алдылар.

²⁸ Олар Аллады эслеринде тургыстувды пайдалы коьрмегенлери уьшин Алла оларды пайдасыз ойларга берилмеге таслады. Соьйтип, олар ярамаган ислер этедилер.

²⁹ Олар туьрли яманлыкларга, огырсызлыкка, сыклыкка, яман ниетке толганлар; дайым куьнлейдилер, оьлтиредилер,

³⁰ урыска, кылыплылыкка, ашувга берилип, соьз юргистедилер, яладан яла ягадылар, Аллады коьрип болмайдылар, ташанмаган, копар, мактаншак эм огырсызлыкка уста, ата-анага бойсынмаган, ойсыз, сенимсиз, суьювсиз, аявсызлар.

³² Оьзлерин солай юргисткенлер Алла оькими мен оьлимге тийисли экенин биле турып, сол яманлыкларды оьзлери этуьви мен калмай, баскалардынъ этуьвлерине де разы боладылар.

Алладынъ аьдил оькими

2 Сонынъ уьшин, ким болсанъ да баскаларды шуьшлесенъ, сени акламага амал йок. Сен, оларды шуьшлеп, оьзинъ оьзинъе оьким кесесинъ, неге десе сен, оьким кесуьвши, сол ок затларды этип турасынъ.

² Биз билемиз: солай эткенлерге Алла оькимининъ эткени тувра.

³ Сен соьйтип этетаганларга оьким шыгарган, оьзинъ де соны этип, Алладынъ оькиминнен кашып кутыларман деп ойлайсынъма?

⁴ Билким, сен Онынъ уьйкен танълыгын, сабырлыгын эм тоьзимлигин корлайсынъ. Алладынъ танълыгы сага тевбеге туьспеге амал береегин анъламайсынъма?

⁵ Тек сен, ийнатынъа куныскан аьдем, тевбеге туьспеге унамайсынъ, соьйтип Алладынъ аьдил оькими ашылаяк ашув куьнине куьналарынънынъ санын оьстиресинъ.

⁶ Алла аьр кимге эткен исине тийислисин береек:

⁷ данъкты, сыйды эм оьлимсизликти, тоьзимлик пен ийги ислер этип, излегенлерге оьмирлик яшавды береек;

⁸ оьзлерин суьйгенлерге, акыйкатка бойсынмай, яманлыкка бойсынганларга ашувын эм шамланувын туьсиреек.

⁹ Яманлык эткен аьр бир аьдемге, бириншилей, ювытларга, оннан сонъ ювыт болмаганларга, кайгы эм азап шектиреек.

¹⁰ Ама ийгилик этетаганларынынъ баьрисине, бириншилей ювытларга, оннан сонъ ювыт болмаганларга, данък, сый эм тынышлык болаяк.

¹¹ Неге десе Алла аьр кимге бирдей карайды.

¹² Тауратты билмей, куьна эткенлер, Тауратты билмеселер де йойылаяклар. Тауратты биле турып, куьна эткенлерге Таурат пан оьким кесилеек.

¹³ Алладынъ алдында Тауратты тынълайтаганлар тувыл, а Тауратты толтырганлар акланаяклар.

¹⁴ Тауратты билмеген баска миллетлилер табиятка бойсынып, Таураттынъ буйырыкларын толтырсалар, Таурат болмаса да олар оьзлери оьзлерине йорык курайдылар.

¹⁵ Олар Таураттынъ парызлары юреклеринде язылганын коьрсетедилер. Бу затты олардынъ ырызы да шаатлайды: бирер ойлары-пикирлери оларды айыплайды, баскалары коршалайды.

¹⁶ Мен яятаган Ийги Хабарга коьре, аьдемлердинъ ясыртын ислерине Иса Масих аркалы Алладынъ оьким шыгараяк Куьни соьйтип болаяк.

Ювытлар ман Таурат

¹⁷ Мине сен, ювытпан деп, Тауратка таянасынъ эм Алла ман мактанасынъ.

¹⁸ Алладынъ ыхтыярын билесинъ. Таураттан уьйренип, яманнан яхшыды айырасынъ.

¹⁹ Буьтин билимди эм акыйкатлыкты оьзинде саклаган Тауратты билгенинъ уьшин сен сокырлардынъ йол коьрсетуьвшиси, каранъалыктагылар уьшин ярык, акылсызларга тербиялавшы, балаларга окытувшы болганынъа ынанасынъ.

²¹ Сен баскаларды уьйретесинъ, а оьзинъди неге уьйретпейсинъ? «Урлама», – деп, уваз айтып, оьзинъ урлайсынъма?

²² «Зиналык этпе», – деп айтып, оьзинъ зиналык этесинъме? Бутлардан шийкенесинъ, а оьзинъ табынув уйлерди тонайсинъма?

²³ Таурат пан мактанасынъ, а оьзинъ Тауратты бузув ман Аллады корлайсынъ.

²⁴ Неге десе Кие Язувда: «Сиз уьшин Алладынъ аты баска миллетлилер арасында яманланады», – деп айтылган.

²⁵ Тауратты толтырсанъ, суьннетли болганынъ пайда берер. Эгер дейим Тауратты бузсанъ, суьннетинъ яравсыз болар.

²⁶ Ама суьннетсиз аьдем Таураттынъ буйырыкларын ыласа, Алла оны суьннетли деп санамаспа?

²⁷ Сен Кие Язувларга эм суьннетке ие бола турып, Тауратты бузсанъ, бабага олтырмаган, ама Тауратты ыслаган аьдем сага оьким шыгармаспа?

²⁸ Неге десе тысыннан ювыт болып коьринген шынты ювыт тувыл эм тысыннан, кевдесинде белгиленген суьннетлев шынты суьннет тувыл.

²⁹ Йок! Шынты ювыт – ишиннен ювыт болган эм де юреги суьннетленген. Бу зат – язувлардынъ тувыл, а Алла Рухынынъ иси. Ога мактав аьдемлерден тувыл – Алладан.

3 Аьше, ювытлардынъ не артыклыгы бар ды? Суьннетленуьвдинъ де не пайдасы бар?

² Аьр не заттан да бар. Энь алды ман Алла Оьзининъ соьзлерин оларга аманат этти.

³ Аьше, ювытлардынъ бир кесеклери Ога алал болмасалар ша? Олардынъ сенимсизликлери Алладынъ да сенимсиз болганын коьрсетерме?

⁴ Элбетте, коьрсетпес! Эгер дейим «баьри аьдемлер де алдашы» болсалар да Алла Оьзининъ соьзине берк. Кие Язувда айтылганша: «Солай этип, соьзлеринъде дайым туврашыл болаяксынъ,

оьким этуьвде, енъуьвши болып шыгаяксынъ».

⁵ А эгер дейим терислигимиз Алладынъ аьдиллигин тагы да бек ашыклай болса, не айтайык? Билким, Алла сол кадер ашувин бизге карата болса, Ол териспе экен? Мен аьр бир аьдемге йорыклы болган соравды берейим.

⁶ Элбетте, йок! Солай болса, Алла дуняга оьким калай шыгарар эди?

⁷ Меним оьтиригим аркалы Алладынъ акыйкатты айтканы оннан да ашык коьринип, Онынъ данъкы тагы да бек уйкен болса ша? Сол заманда мага куьналы деп оьким кеспеге болама?

⁸ Аьше, соьйтип болганда, ийгилик болдырар уьшин яманлык этеекпе? Буйтип мени яманлайтаганлар айтадылар. Сол затка мен уйретемен деп ялган соьзлерди айтадылар. Алла аьдил болып оларга оьким кесеек.

⁹ Аьше, биз, ювытлар, яхшырак аьдемлермизбе? Элбетте йок! Мен алдын коьрсеткенше, ювытлар да, ювыт болмаганлар да – баьриси де куьна ман бийленеди. Кие Язувда айтылгандай:

«Бир аьдем де туврашыл тувыл.

¹¹ Туврады анълаган йок, бирев де Аллады излемейди.

¹² Баьриси де Аллага артларын бердилер, яравсыз болдылар.

Бирев де ийгилик этпейди, бир аьдем де.

¹³ Олардынъ тамаклары – ашык сарытабак, тиллери мен алдайдылар.

Эринлеринде йыланнынъ увы бар.

¹⁴ Авызлары каргыска эм ашувга толган.

¹⁵ Кан тоьгуьвге аяклары бек шабадылар.

¹⁶ Каерге де барсалар, ызларында опырав эм баьле калдырадылар,

¹⁷ а тынышлык йолды билмейдилер.

¹⁸ Алладан коркув акылларына келмейди».

¹⁹ Биз билемиз: Тауратта айтылган баьри зат та Тауратка сенгенлерге айтылады, соьйтип, бирев де оьзин аклар мырат пан авызын ашпас эм буьтин дуняя Алла алдында яваплы болар.

²⁰ Неге десе бир аьдем де Тауратты толтырувы ман Алладынъ алдында акланмаяк. Тек Таурат аркалы куьна не болганын анълаймыз.

Иман ман акланув

²¹ Ама энди Алла Таураттан айырым аклав йолын ашыкклады. Бу затты Таурат та, пайхамбарлар да шаатлык этедилер.

²² Алла аьдемлерди Иса Масихке сыйынган иманлары ман аклар. Муны иман эткен аьр ким уьшин этер, биревди де айырмак. Тек аьр ким де куьналы болды эм Алладынъ данъкыннан куры калды.

²⁴ Олар, куткарылууды Иса Масих аркалы алып, Алладынъ шапагаты ман тоьлевсиз акланадылар.

²⁵ Алла Исады, тоьгилген канына сенуьвимиз бен куьналарымызды кеширтеек курманлык болмага деп, белгиледи. Соьйтип, Алла аьдиллигин коьрсетти, неге десе тоьзимлик эте турып, алдынгы заманларда этилген куьналарды язасыз кеширди.

²⁶ Соны ман Ол аьлиги заманда аьдиллигин коьрсетти. Оьзи аьдил болып калады эм Иса Масихке иман эткенлерди аклайды.

²⁷ Аьше, энди биз не зат пан оьктемсимеге болармыз? Эш бир зат пан да! Кайсы йорыкка таянамыз? Тауратты толтырувгама? Йок, иман йорыгына таянамыз.

²⁸ Неге десе аьдем Тауратты толтырувы ман тувыл да, иманы ман акланар деп, беркитемиз.

²⁹ Алла ша? Ол тек ювытлардынъ Алласы ма? Яде баска миллетлердики де ме? Элбетте, Ол – баска миллетлердинъ де Алласы.

³⁰ Алла – бир, Ол иманлы суьннетлиди де, иманлы суьннетсизди де аклайды.

³¹ Сол заманда иманлы болувымыз бан Тауратты йокка шыгарамызба? Эш болмас! Оны койып, биз Тауратты бегитемиз.

Ибрагим пайхамбардынъ иманы

4 Аьше, сол заманда биз, ювытлар, халкымыздынъ ата-бабасы Ибрагим акында не айтпага керекпиз? Ол не сынаган?

2 Оьзининъ эткен затлары уьшин акланган эсе, онынъ мактанмага акы болар эди. Ама Алладынъ алдында мактанып болмас эди.

3 Кие Язув не дейди? «Ибрагим Аллага ынанды, Алла да ынанганын туврашылыкка санады».

4 Ислегенге тоьлев акша – савга тувыл, а ога тийисли ак.

5 А эгер аьдем, эткен бир затына да таянмай, оны – туврашыл болмаганды аклайтаган Аллага иманлы болса, Алла онынъ иманын туврашылыкка санар.

6 Бьтен де Алла, онынъ эткен бир затына да карамаганлай, аклаган инсаннынъ наьсиби акында Даут булай айтады:

7 «Кимлердинъ куьналары кеширилген эм шуьшлери мутылган – солар наьсиплилер.

8 Кимге Раббий куьнасын эсапка алмаса, сол инсан наьсипли».

9 А сол наьсип тек суьннетленгенлер уьшин ме яде суьннетленмегенлер уьшин ме? Биз: «Ибрагимнинъ иманы туврашылыкка саналды», – деп айтамыз.

10 Бу зат кашан болган? Ол суьннетленеектен алдын ма яде суьннетленгеннен сонъ ма? Бу зат болганда, ол суьннетли тувыл, а суьннетсиз эди!

11 Ибрагим, суьннетленмеген заманда болган иманы ман акланганын коьрсеткен мухыр деп, суьннет белгисин кабыл этти. Соьйтип, Ибрагим, суьннетли болмасалар да, Аллага иман эткенлердинъ баьрисининъ атасы болды эм олардынъ да иманы туврашылыкка саналды.

12 Атамыз Ибрагим суьннетлилердинъ де атасы болды. Бу суьннетлилер тек бабага олтырылып калмай, Ибрагим суьннетленмей турган замандагы иманынынъ ызыннан барадылар.

13 Алладынъ Ибрагимге эм онынъ тукумына дуныядынъ иелери болаяксынъыз деген ваьдеси Таурат талапларын толтырганы уьшин тувыл, а иманы ман акланганы уьшин берилген эди.

14 Эгер Тауратка сенгенлер дуныядынъ иеси болаяк болсалар, иман бос эм ваьде куьшсиз болаяк эди.

15 Неге десе Таурат йорыгы бузылса, Алладынъ ашувланувына йол ашылар. Ама йорык болмаган ерде, йорыкты бузув да йок.

16 Эне соны уьшин бу ваьде, Алладынъ шапагатына таянар эм Ибрагимнинъ тувдыкларынынъ баьриси уьшин беркитилер деп, иманга негизленген. Ибрагимнинъ тувдыклары тек Тауратка сенгенлер тувыл, Ибрагимдей, иманлы болганлар.

17 Кие Язувда: «Мен сени коьплеген миллетлердинъ атасы эткенмен», – деп

айтылгандай, Ибрагим, оьзи ынанган Алладынъ – оьлилерди тирилтуьвши, болмаган затты буйырыгы ман бар этуьвши Алладынъ – алдында бизим баьримизге де ата.

18 Эш бир уьмити болмаган заманда да Ибрагим уьмит пен иман этти, Алладынъ: «Тувдыкларынъ сансыз коьп болаяк», – деген соьзлерине сенип, коьплеген халклардынъ атасы болды.

19 Ол юз ясына ювыкласа да, шаркы оьлидикиндей болганын да, пишеси Сарадынъ да карны кысыр болганын анъласа да, иманын карувсызландырмады.

20 Ол имансызлык этпеди, Алладынъ ваьдесине шекленмеди. Аллады данъклады эм иманы оннан да берк болды.

21 Алладынъ ваьде эткенин толтырмага куьши болганына толы сенип турды.

22 Эне соны уьшин «иманы туврашылыкка саналды».

23 Кие Язувда «туврашылыкка саналды» деген соьзлер тек Ибрагим уьшин тувыл, бизим уьшин де язылды.

24 Неге десе Раббийимиз Исады оьлилерден тирилткен Аллага иман эткенимиз де туврашылыкка саналаяк.

25 Иса куьналарымыз уьшин оьлимге берилди эм Алладан акланувымызды алар уьшин оьлилерден тирилтилди.

Алла ман ярасув

5 Соьйтип, иманымыз бан акланганымыз уьшин Раббийимиз Иса Масих аркалы Алла ман ярасувлыгымыз бар болды.

2 Масих аркалы да Алладынъ шапагатына иман йолы ман етпеге амал берилди. Сол шапагатта яшаймыз эм Алла данъкына ортакшылык этеекпиз деген уьмитимизге суьйинемиз.

3 Тек оны ман тувыл. Биз шегетаган кыйынлыкларымызга да суьйинемиз. Неге десе билемиз: кыйынлыктан тоьзимлик, тоьзимликтен сынавлылык, сынавлылыктан уьмит тувады.

5 Уьмит бир заманда да бос тувмайды, неге десе Алла бизге берген Кие Рухы аркалы Оьзининъ суьйимин юреклеримизге мол явдырады.

6 Неге десе, биз аьли де амалсыз болып турганлай, Алла белгилеген вакытта Масих биз, алласызлар, уьшин оьлди.

7 Ким болса да бирев туврашыл инсан уьшин янын берерме экен? Ййги аьдем уьшин, билким, бирев оьлимге барып та олтырар.

8 Ама Алла бизге Оьзининъ суьйимин биз аьли де куьналы болган заманда Масихтинъ биз уьшин оьлгени мен коьрсеткен эди.

9 Биз энди Масихтинъ тоьгилген каны ман акланганмыз. Сога коьре, шексиз де, Масих аркалы Алладынъ ашувыннан да куткарылаякпыз.

10 Биз Алладынъ явлары бола турганлай, Улынынъ оьлими аркалы Оны ман ярастык. Сога

коьре, энди ярасканнан сонъ, шексиз де, Улынынъ яшавы аркалы куткарылаякпыз.

¹¹ Ама бу да тамамы тувыл. Биз Алладынь Раббийимиз Иса Масих аркалы эткенине суйинемиз, Ол аркалы энди Алла ман ярасканмыз.

Адам пайхамбар ман Масих Иса

¹² Соьйтип, куьна дуныяга тек бир аьдем (Адам пайхамбар) аркалы кирди, оьлим де – куьна аркалы. Соны ман оьлим баьри аьдемлерге коьшти, неге десе баьриси де куьналы болдылар.

¹³ Таурат йорыгы берилмей, дуныяда куьна бар эди. Ама йорык болмаган ерде, куьна эсапка алынмайды.

¹⁴ Ога карамай, Адам пайхамбардан Мусага дейим оьлим Адамнынъ шуьшиндей куьнага кирмегенлердинъ уьстинде де аькимлик суьрди. Адам – Келеек Инсаннынъ † келбети. ¹⁵ Ама Адамнынъ терислиги Алладынь шапагат савгасы ман тенъ тувыл. Бир аьдемнинъ терислиги себепли коьплеген инсан оьлди. Сога коьре, Алладынь шапагаты эм бир Аьдемнинъ, Иса Масихтинъ, шапагаты ман берген савгасы, шексиз де, коьплеген инсанга артыгы ман етти.

¹⁶ Алладынь савгасы сол бир аьдемнинъ эткен куьнасы ман тенъ тувыл. Сынъар бир шуьши болганга шуьшлев оьким шыгарылды, ама коьплеген терисликлер этилгеннен сонъ Алладынь берген шапагат савгасы акланув аькеледи.

¹⁷ Бир кисидинъ терислиги себепли оьлим сол бир кисе аркалы аькимлик суьрген. Сога коьре Алладынь мол шапагатын эм акланув савгасын алганлар, шексиз де, бир Аьдем, Иса Масих, аркалы яшав табып, патшалык суьрееклер.

¹⁸ Суьйткенде, бир кисидинъ терислиги калай баьри аьдемлерге оьким аькелген болса, соьйтип те бир кисидинъ туврашылыгы баьри аьдемлерди аклап, оларга яшав аькелеек.

¹⁹ Неге десе бир аьдемнинъ бойсынмавы аркалы коьплегенлер калай куьналы этилген болса, соьйтип те бир аьдемнинъ бойсынувы аркалы коьплер акланаяклар.

²⁰ Таурат терисликти оьстирер уьшин артында келди. Ама куьна оьскен ерде Алладынь шапагаты оннан да коьп оьсти.

²¹ Суьйткенде, куьна оьлим аркалы калай аькимлик суьрген болса, солай да Алладынь шапагаты, Раббийимиз Иса Масих аркалы акланув эм оьмирлик яшав аькелип, аькимлик суьреек.

6 Энди сонъы не? Алдынгындай куьна ишинде, Алладынь шапагаты артык болсын деп, яшармызба?

² Эш болмаяк! Биз куьна этуьв ягыннан оьлгенмиз. Эндиден арбатын куьна ишинде яшап болармызба?

³ Баьримиз де, Иса Масих пен косылар уьшин сувда шомылдырылып тазаланганлар, Онынъ оьлимин пайласканымызды билмейсизбе?

⁴ Сога коьре сувда шомылдырылып тазаланувымыз бан биз, оьлип, Оны ман бирге коьмилгенмиз. Масих Атадынъ данъклы куьдирети мен оьлилерден тирилгендей, биз де солай янъы яшав йолында юрер уьшин сувда шомылдырылып тазаланганмыз.

⁵ Эгер дейим биз, Масих оьлгениндей оьлип, Оны ман косылган болсак, соьйтип те, Масих тирилгениндей тирилип, Оны ман косылаякпыз.

⁶ Билемиз, энди куьнадынъ куллары болмаяк деп, шаркымызда куьнадынъ куьши курытылар уьшин алдынгы аьдемлигимиз Масих пен бирге кашта оьлтирилди.

⁷ Оьлген аьдем куьнадан эркин этилген. Ынанамыз, эгер дейим биз Масих пен бирге оьлген болсак, соьйтип те Оны ман бирге яшаякпыз.

⁹ Билемиз, Масих оьлилерден тирилтилген, энди оьлмеек, оьлим энди Ога аькимлик суьрмеек.

¹⁰ Ол оьлими мен куьнады енъер уьшин сынъар бир кере оьлди. Энди яшавы ман Аллады сыйлар уьшин яшайды.

¹¹ Сиз де соьйтип, Масих Иса ман косылып, оьзинъизди куьна уьшин оьли, Алла уьшин сав деп, сананъыз.

¹² Сога коьре сизинъ оьлеек шаркынъызда куьна аькимлик суьрмесин, сизди шаркынъыздынъ куьсевлерине бойсындырмасын.

¹³ Шаркынъыздынъ бир муьшесин де, яманлык алаты этип, куьнага берип турманъыз. Онынъ орнына, оьлилерден тирилгенлердей, оьзинъизди Аллага беринъиз, шаркынъыздынъ муьшелери Аллага туврашылык алаты болсын.

¹⁴ Куьна сизге аькимлик суьрмесин, неге десе сиз Таураттынъ тувыл, а Алла шапагатынынъ аькимлигиндесинъиз.

Туврашылыктынъ кулы болув

¹⁵ Аьше, не? Таураттынъ тувыл, Алла шапагатынынъ аькимлигинде болганымыз уьшин куьна этип тураякпа? Эш бир заманда да!

¹⁶ Билмейсизбе, кимге бойсынып, оьзинъизди ыргатлыкка берсенъиз, сиз бойсынган аьдеминъиздинъ кулы боласынъыз: сиз яде куьнадынъ кулы болып оьлерсинъиз, яде Аллага бойсынувы кул болып акланарсынъыз.

¹⁷ Бир заманларда сиз куьнадынъ кулы эдинъиз, ама Аллага шуькир, сизге берилген буьтин окувга алап юректен бойсындынъыз.

¹⁸ Сиз, куьнадан босатылып, туврашылыктынъ куллары болдынъыз.

¹⁹ Инсан кылыгынъыз карувсыз болганы уьшин аьдемлердинъ куьнде кулланатаган тилинде анълатаман. Бир заманларда шаркынъыздынъ муьшелерин яман мырат пан арамлыкка эм

† Иса Масих.

яманлыкка калай берген болсанъыз, солай ок муьшелеринъизди туврашылыкка кул этип берип, энди озинъизди Аллага багысланъыз.

²⁰ Сиз куьнадынъ куллары болган заманда туврашыл болмага кереклиликтен эркин эдинъиз.

²¹ Сиз энди уялган затларды эткенинъизден сол заманда кайдай пайда алгансыз? Сол затлардынъ сонъы – оьлим!

²² А энди сиз куьнадан босатылып, Алладынъ куллары болдынъыз. Соннан пайда алып, озинъизди Аллага багыслайсyz, сонъы да – оьмирлик яшав.

²³ Куьнадынъ тоьлеви – оьлим, а Алладынъ савгасы – Раббийимиз Иса Масих аркалы оьмирлик яшав.

Таурат йорыгыннан эркин болуу

7 Кардашлар, билмейсинъизбе (муны Тауратты билгенлерге айтаман) Таурат йорыгы тек аьдем сав заманда ога аькимлик суьреди.

² Мысалыга, байга барган пише байы сав заманда ога йорык пан байланады. Тек байы оьлсе, пише оны байына байлаган йорыктан эркин болады.

³ Ама байы сав бола турып, пише баска эрге байыр болса, зина эткенге саналады. Тек байы оьлсе, пише Таураттан эркин болады. Сол заманда баска байга барса да пише алаллыкты бузбайды.

⁴ Соьйтип, кардашларым, сиз де, Масихтинъ шаркы аркалы оьлип, Таураттан эркин болдынъыз. Соны ман баскага, оьлилерден тирилтилген Масихке, байырландынъыз. Бу да, биз Аллага пайдалы куллык этеек деп, болды.

⁵ Биз инсан кылыгымызга берилип яшаган заманда, Таурат уянткан куьналы куьсевлер шаркымыздынъ муьшелеринде аьрекет этип турды, онынъ да сонъы оьлим эди.

⁶ Ама биз, оьлип, бизди есирде ыслаган Таураттан энди эркин болдык. Соьйтип, биз Аллага, алдынгыдай Тауратта язылганга ызламай, Алла Рухы берген янъы яшавга ызлап, кызмет кыламыз.

⁷ Не зат айтпага боламыз? Таурат та, куьна да тень болама, аьше? Эш болмаяк! Таурат болмаса мен куьнадынъ не зат болганын билмеек эдим. Эгер дейим Таурат: «Сукланма», – деп, айтпаган болса, мен сукланувдынъ не болганын билмес эдим.

⁸ Куьна, сол парызды оьз ис алаты этип, менде аьр туьрли сукланув тувдырды. Таураттынъ тысында куьна, оьлидей, куьшсиз.

⁹ Мен Тауратты билмей яшаган заманым болган; ама сол парыз эсиме келгенлей, куьна янланды, а мен оьлдим. Яшав аькелмеге талапланган парыз мага оьлим аькелип шыкты.

¹¹ Куьна, сол парызды озининъ ис алаты этип, мени алдады эм онынъ ярдамы ман оьлтирди.

¹² Соны ман Таурат – кие, онынъ парызлары да кие, аьдил эм ийги.

¹³ Суьйткенде, ийги болган зат мага оьлим алып келдиме? Эш болмаяк! Оны куьна этти эм солай этип озининъ шынты сыпатын коьрсетти. Куьна, сол ийги затты кулланып, мага оьлим аькелди. Соьйтип, сол парыз аркалы куьнадынъ калай яман зат болганы тагы да бек ашыкланады.

¹⁴ Биз билемиз, Таурат – Алла Рухыннан. А мен – куьнага кулдай сатылган аьдетли инсан.

¹⁵ Мен оьзим оьзимнинъ не эткенимди аньламайман. Этпеге суьйген затымды этпеймен, коьрип болмаганымды этемен.

¹⁶ Этпеге суьймегенимди эткенде, Таураттынъ туьзлигин кабыл эткенимди коьрсетемен.

¹⁷ Туврасы ман, сол затты энди мен тувыл, менде яшаган куьна этеди.

¹⁸ Билемен, менде, туьзин айтсам, инсан кылыгымда, ийгилик йок. Яхшылык этпеге коьнъилим бар, тек шынтылай этпеге куьшим йок.

¹⁹ Ийгиликти, этпеге суьйсем де, этпеймен, а яманлыкты, этпеге суьймесем де, этемен.

²⁰ Эгер дейим этпеге суьймегенимди эте болсам, оны энди мен этпеймен, меним ишимде яшаган куьна этеди.

²¹ Соннан бу йорыкты шыгараман: яхшылык этпеге суьйсем де алдымда аьр заман яманлык турады.

²² Ишимдеги аьдем десем Алладынъ йорыгына суьйинеди.

²³ Ама шаркымнынъ муьшелеринде бир баска йорыкты коьремен. Сол йорык акылым унаган йорыкка карсы шыгады эм мени муьшелериме куьна эттируьвши йорыктынъ есири этеди.

²⁴ Мен наьсипсиз аьдеммен! Сосы оьлим юргисткен шаркымнан мени ким куткарау?

²⁵ Аллага шуькир, Раббийимиз Иса Масих аркалы (куткарыламан). Соьйтип, мен оьзим Алладынъ йорыгына тек акылым ман, инсан кылыгым ман куьна эттируьвши йорыкка куллык этемен.

Алладынъ яшав беруьвши Рухы

8 Сога коьре Иса Масихке байыр болганларга † энди бир туьрли оьким йок.

² Неге десе Иса Масих аркалы яшав беретанган Рухтынъ йорыгы сени куьна эм оьлим аькелген Таураттан босатты.

³ Таурат инсан кылыгымыз бан куьшсиз болганыннан бажаралмаганды, Алла бажарды: Оьзининъ Улына куьналы инсан шаркындай шарк берди, Оны куьна уьшин курман болмага йиберип, инсан кылыгында аьрекетлейтаган куьна уьшин оьким шыгарды.

⁴ Биз Таураттынъ аьдил талапларын толтырау уьшин, Ол солай этти. Неге десе биз инсан кылыгымызга бойсынмай, Алла Рухына бойсынып, яшаймыз.

† инсан кылыгына бойсынмай, Алла Рухына бойсынып яшайтаганлар (8:4).

⁵ Ким инсан кылыгына бойсынса, сол инсан кылыгынынъ суьйген затларын ойлайды. Ким Алла Рухына бойсынса, сол Рухтынъ суьйген затларын ойлайды.

⁶ Тек инсан кылыгынынъ суьйгенин ойласанъ, оьлерсинъ, а Алла Рухынынъ суьйгенин ойласанъ, яшав эм тынышлык табарсынъ.

⁷ Неге десе оьзининъ инсан кылыгынынъ суьйгенин ойлаган аьдем – Аллага яв: ол Алладынъ йорыгына бойсынмайды эм бойсынып та болмайды.

⁸ Инсан кылыгынынъ аькимлигинде болганлар Аллады разы этип болмайдылар.

⁹ Тек, Алладынъ Рухы ишинъизде яшайтаган болса, сиз инсан кылыгынъыздынъ тувыл, сол Рухтынъ аькимлигиндесиз. Кимде Масихтинъ Рухы йок болса, сол Оныкы тувыл.

¹⁰ Ама Масих сизде болса, шаркынъыз куьна амалтын оьлген болса да, рухынъыз Алладынъ алдында акланганынъыз уьшин яшайды.

¹¹ Эгер дейим Масихти оьлилерден тирилткен Алладынъ Рухы сизде яшайтаган болса, Сол, Масихти оьлилерден тирилткен, ишинъизде яшайтаган Оьзининъ Рухы ман сизинъ оьлеек шаркынъызга яшав береек.

¹² Соьйтип, кардашлар, борышымыз бар, тек инсан кылыгымызга тувыл. Ога бойсынып яшав керекли болмайды.

¹³ Неге десе инсан кылыгынъызга бойсынып яшасанъыз, оьлеексинъиз. Ама Алла Рухы ман шаркынъыздынъ куьналы ислерин оьлтирсенъиз, яшаяксынъыз.

¹⁴ Кимлер Алладынъ Рухы ман юргистилселер, солар – Алладынъ уллары.

¹⁵ Сиз алган Рух тагы да сизди коркувда яшамага кыстаган ыргатлыктынъ рухы тувыл. Йок, сизди Алладынъ уллары эткен Рухты алгансынъыз! Ол бизди: «Абба †! Ата!» – деп ялбарып тилемеге коьнъиллендиреди.

¹⁶ Сол Рух Оьзи бизим рухымыз бан бирге Алладынъ балалары болганымызды шаатлайды.

¹⁷ Эгер дейим балалары болсак, асабалары да болармыз – Алладынъ асабалары, Масихке де асабадаслар. Неге десе Онынъ азаплары ман боьлискен болсак, данъкы ман да боьлисермиз.

Масихке иман эткенлердинъ данъкы

¹⁸ Меним ойыма коьре, аьлиги азапларымыз келеекте бизге ашылаяк данък пан тенълестирилмеге тийисли тувыл.

¹⁹ Алла яраткан ер-коьк, Алла Оьзининъ улларын не заман ашык коьрсетер экен деп, шыдамсыз саклайды.

²⁰ Неге десе ер-коьк маьнесизликке бойсындырылган. Соны суьйип кабыл этпеген, тек Алладынъ буйырыгы ман бойсындырылган. Алла соны эткенде, ер-коьк оьзи де, маьнесизликке кул

болувдан кутылып, Алла балаларынынъ данъкы эркинлигине етер деп, уьмит этилген эди.

²² Биз билемиз де: буьтин ер-коьк, бала табаятырган хатындай болып, аьлиге дейим де ынъыранады эм азапланады.

²³ Тек ер-коьк тувыл, аьле биз де, Алла Рухын янъы яшавдынъ басы этип алганлар, Алла бизди Оьзининъ улларындай этип, (кыяметте) шаркымызды (оьлимнен) эркин этер деп саклап, янымыз бан ынъыранамыз.

²⁴ Сога уьмит этип, куткарылганмыз. Ама уьмитимиз толтырылганын коьрсек, ога уьмит этип турмаспыз. Ким колында коьрген затына уьмит этеди?!

²⁵ Эгер дейим биз коьрмей турган затка уьмит этетаган болсак, шыдамлык пан уьмит этип турармыз.

²⁶ Рух та карувсызлыгымызда бизге ярдамга келеди: биз не зат акында дува этеегимизди тийислисинше билмеймиз, ама соьз бен анълатып болмаяк куьрсинувлер мен Рух Оьзи бизим уьшин ялбарып тилейди.

²⁷ Юрек туьбиндеги энъ де ясыртын ойларымызды анълаган Алла, Рух не ойлаганын биледи, неге десе Алла Ога багысланганлар уьшин калай суьйсе, Рух солай тилейди.

²⁸ Билемиз: Аллады суьйген, Онынъ мырады бойынша шакырылган аьдемлер мен бирге ислеп, Рух баьри затты да ийгиликке айландырады.

²⁹ Олар болмай турып та Алла оларды билетаган эди эм, Оьз Улы коьплеген кардашларынынъ ишинде тувнъыш болсын деп, оларды Оьз Улына усас болмага эртеден белгиледи.

³⁰ Кимлерди эртеден белгилеген болса, соларды шакырды: шакырганларын аклады, аклаганлары ман данъкын боьлди.

³¹ Бу затлар акында не айтпага боламыз? Алла биз яклы болса, ким бизге карсы?

³² Эш бирев де! Неге десе Алла биз уьшин Оьз Улын аямады, баьримиз уьшин курманга берди. Солай болганда, Оннан баска аьр затты да бизге багысламаса?

³³ Алладынъ сайланганларын ким шуьшлеп болар? Эш бирев де!

³⁴ Неге десе Алла оларды аклаган. Ким оларга оьким шыгарар? Эш бирев де! Неге десе оьлген, ога да косып, оьлилерден тирилтилген Масих Иса Алладынъ онъ янында турып, бизим уьшин ялбарып тилейди.

³⁵ Масихтинъ суьйиминнен бизди не айырмага болар? Азаплар, кыйынлыклар, кувгынлыклар, ашлык, яланъашлык, кавыфлык, кылыш па?

³⁶ Кие Язувда айтылгандай: «Сени уьшин биз аьр вакыт оьлимге ювыкпыз, сойылмага аькетилген койларга саналамыз».

³⁷ Ама бизди Суьйгенинъ ярдамы ман биз баьри затта да толы енъуьв таптык.

† арамей тилинде «Ата» деген соьз.

³⁸ Мен толы ынанаман: не оylim, не яшав, не маьлеклер, не йинлер эм баска куьшлер,
³⁹ не аьлиги оьмир, не келеек оьмир, не йогардагы дунья, не туьпсиз опкын – яратылган баска эш бир зат та Алладынь Раббийимиз Иса Масихте коьрсеткен суьйиминнен бизди айыралмаяк!

Алладынь сайлаганлары

9 Масихке байыр болган биревге тийислисинше, туврасын айтаман, оьтирик соьйлемеймен. Кие Рух аькимлигинде болган ырызым да – ога шаат.

² Кайгым меним бек уьйкен, юрегимде тынмаган бир авырув бар. Кардашларымнынь, ырувдасларымнынь орнына мен оьзим Алла тарабыннан язаланып, Масихтен айырылганымды да тилер эдим.

⁴ Олар – исраилшилер: Алла оларды Оьзининь уллары этти, данькын коьрсетти, олар ман антласувлар беркитти, Тауратты, табынув йорыкларды, ваьделерди берди.

⁵ Уллы ата-бабалар † – олардынь аталары, Масих те олардынь ырувыннан тувган. Ол – баьрисиннен де уьйкен, оьмирге де шуькирге тийисли Алла. Амин.

⁶ Ама Алла Оьзининь соьзин толтырмады деп, айтпайман. Исраилшилердинь баьриси де шынты Исраил †† тувыллар.

⁷ Эм Ибрагимнинь тувдыкларынынь баьриси де онынь балалары тувыллар. (Алла ога айткандай:) «Сенинь тувдыкларынь тек Исхактан тувганлар болаяклар».

⁸ Суьйткенде, табиат йорыгы бойынша тувганлар болмай, Алладынь ваьдеси бойынша тувганлар Онынь балалары деп саналаяклар.

⁹ Неге десе Алла: «Мен келеек йыл бу вакытта кайтаякпан, Сарада ‡ ул болаяк», – деген соьзлер мен ваьде эткен.

¹⁰ Бу да сонъы тувыл. Ата-бабамыз Исхактан пишеси Рабият эгизлер мен авыраяклы болды.

¹¹ Балалар аьле де тувмай не ийгилик, не де яманлык этпеген заманларында, Алла Рабиятка: «Уьйкенинь кишкейиньнинь кулы болаяк», – деген. Соьйтип, Алла эгизлерден бирин сайлаганы ман Оьзининь мырады олардынь этеек бир затына таянмаганын эм Оьзи кимди суьйсе, соны шақырганын коьрсетти.

¹³ Кие Язувда айтылгандай:

«Мен Эсавды тувыл, Якупты суьйдим».

¹⁴ Муннан кайдай ой шыгараяк? Алла аьдилликсизбе? Эш болмаяк!

¹⁵ Алла Мусага: «Кимди языксынмага суьйсем, соны языксынарман. Кимди ярлыкамага суьйсем, соны ярлыкарман», – деген.

¹⁶ Соьйтип, аьдемнинь сайланганы оьзининь тилеклерине эм куьресуьвине тувыл, а Алладынь языксынувына байланады. Кие Язувда Алла пергаунга ††: «Сен аркалы куьдиретимди коьрсетер эм атымды буьтин дуньяга белгили этер уьшин сени патша эттим», – дейди.

¹⁸ Соьйтип, Алла кимди суьйсе, соны языксынар, суьйгенин де ийнат этип кояр.

¹⁹ Сен меннен: «Аьше, сол заманда Ол кимди болса биревди калай шуьшлер? Ким Онынь ыхтыярына карсы шыгар?», – деп сорарсынъ.

²⁰ Аьдем, Алла ман эриспеге сен ким болгансынъ? Исленген зат оны ислегенге: «Сен мени булай неге эткенсинъ?» – деп айтаякпа?

²¹ Шоьлмекшидинь бир ок балшыктан эм де баалы, эм де ушшыз шоьлмек этпеге эркинлиги йок па, аьше?

²² Алла, Оьзининь ашувын коьрсетпеге эм куьдиретин билдирмеге суьйип, йойылмага белгиленген, ашувуна тийисли шоьлмеклерге уьйкен сабырлык пан тоьзген болса, не айтаяк?

²³ Алла даньклы болмага аьзирлеген эм языксынаяк аьдемлерине Оьзининь даньклы байлыгын билдирер уьшин солай эткен болса, не айтаяк?

²⁴ Эм сол аьдемлер – бизбиз. Ол бизди тек ювытлардан тувыл, баска миллетлилерден де шақырды.

²⁵ Ошея пайхамбардынь китабында Алла билдиргендей:

«Меним халкым болмаганды Оьз халкым деп, суьйикли болмаганды суьйиклим деп, айтарман.

²⁶ Эм тап сол: „Меним халкым тувылсынъыз“, – деп айтылган ерде, олар яшав беруьвши Алладынь уллары деп те аталаяклар».

²⁷ Ешая пайхамбар Исраил акында булай кышкырып айтады:

«Исраил улларынынь саны денъиз ягасындагы кумдай болса да бек азы куткарылаяк.

²⁸ Неге десе Раббий ер юзинде Оьзининь шалт эм кескин оькимин толтыраяк».

²⁹ Ешая эртеден айтканындай: «Эгер дейим Куьдиретли Раббий бизге бир-неше тувдык калдырмаган болса, биз Содомдай болар, Гоморага усар эдик».

Исраилдинь имансызлыгы

³⁰ Энди не зат айттайым? Алладан акланувды излемеген баска миллетлилер акланувды алдылар. Иманлары ман акланадылар.

³¹ Ама Таурат аркалы акланувды излеген исраилшилер Тауратты толтырмага етисалмадылар.

³² Неге етисалмадылар? Неге десе акланувды, иманга тувыл, оьзлерининь эткен ислерине

† Ибрагим, Исхак, Якуптай пайхамбарлар. †† Иса Масихке ынанганлар. ‡ Ибрагим пайхамбардынь пишеси.

†† бурынгы Мысырдынь патшасы.

таянып, изледилер. Солай этип олар «абынуб тасына» суьриндилер.

³³ Кие Язувда булай язылган:

«Мине Мен Сионда тас саламан –

Ога абынаяклар;

кая саламан –

Ога суьринип йыгылаяклар.

Ама Ога ким сенсе, сонынъ уьмити уьзилмес».

10 Кардашлар, меним юректен аьсирет болган эм Алладан тилеген затым – Исраил халкынынъ куткарылувы.

² Олар Алладынь эмирин толтырмага талпынадылар. Соны мен шаатлайман. Ама талпынувлары акыйкат билимге таянмайды.

³ Неге десе исраилшилер, Алладынь аьдемлерди калай аклаганын аньламаганлай, оьзлери-оьзлерин аклатпага куьреседилер. Соьйтип, Алладынь аклав йолына бойсынмадылар.

⁴ Неге десе, Алла иман эткен аьр кимди акласын деп, Масих Таурат йорыгын тамамлады.

⁵ Муса, Тауратка таянып акланув акында: «Таураттынъ талапгарын толтырган солай этип яшаяк», – деп язады.

⁶ Ама иманга таянып акланув акында Кие Язув булай айтады: «Ким коькке коьтерилеек?» – деп, оьзинънен сорама (солай айтылганы: Масихти ерге туьсирер уьшин).

⁷ Эм сорама оьзинънен: «Ким туьпсиз опкынга туьсеек?» – деп (солай айтылганы: Масихти оьлилерден коьтерер уьшин).

⁸ Ама Кие Язув не айтады? «Сага ювык Алладынь Соьзи – авызынъда эм юрегинъде». Баскаша айтканда, бу соьз – биз яйып юрген, иман акындагы хабар.

⁹ Неге десе авызынъ ман Исадынъ Раббий болганын ашык айтсанъ эм Алла Оны оьлилерден тирилткенине юрегинъ мен ынансанъ, куткарылаяксынъ.

¹⁰ Ким юреги мен иман этсе, сол акланаяк. Ким авызы ман иман эткенин айтса, сол куткарылаяк.

¹¹ Кие Язувда айтылгандай: «Ога ким сенсе, сонынъ уьмити уьзилмес».

¹² Бу соьз, ювытларды баска миллетлилерден айырмай, аьр аьдемге айтылган. Раббий бир, Ол баьрисининъ де Иеси. Ога ялбарып тилегенлердинъ баьрисине де Ол юмарт.

¹³ Неге десе: «Раббийге ялбарып тилегенлердинъ аьр бири куткарылаяк».

¹⁴ Тек Ога иман этпегенлер, калай Ога ялбарып тилерлер? Эситпегенлерине калай иман этерлер? Алладынь соьзин яятаган болмаса, калай эситерлер?

¹⁵ Эгер дейим Алла соьзин аньлатпага йиберилмеген болса, соьзи калай яйылаяк? Кие Язув айткандай: «Ийги Хабарды алып келгенлердинъ аякларын коьруьв калай аьруьв!»

¹⁶ Ама Ийги Хабарды баьриси де кабыл этпедилер. Ешая пайхамбар айткандай: «Я Раббий, меннен эситкенине ким ынанды экен?»

¹⁷ Соьйтип, инсан тек Масих акындагы хабарды эситсе, иман этер, сол хабар да аньлатылмаса эситилмес.

¹⁸ Ама сорайман: «Аьше, ювытлар эситпегенлерме?» Элбетте, эситкенлер. Кие Язувда азылганды да:

«Буьтин ер юзинде олардынъ давыслары яйылды,

дуьнядынъ доьрт муьйисине дейим олардынъ соьзлери етти».

¹⁹ Мен яне сорайман: «Исраил аньламадыма?» Биринши болып (Алладынь соьзлери мен) Муса пайхамбар явап береді: «Миллет деп атап болмаяк миллет аркалы Мен сизде куьншилик уяндырарман. Аньсыз миллет аркалы сизди ашувландырарман».

²⁰ Ешая да йигерлик пен (Алладынь соьзин) айтады:

«Мени излемегенлер Мени таптылар.

Мени сорамаганларга Оьзимди коьрсеттим».

²¹ Ама Исраил акында булай айтады:

«Мен колымды тынълавсыз эм карсыласуьшы халкка куьн узагы созып турдым».

Алла Исраилди шет какпады

11 Мен сорайман: «Алла Оьзининъ халкын шет кактыма?» Йок, эш болмас! Мен оьзим исраилшимен, Ибрагим тукымыннан, Бенямин ырувыннан.

² Алла энъ басыннан Оьзи айырып алган халкын шет какпады. Аьше, Ильяс акында Кие Язувда не айтылганын билмейсизбе? Ильяс Исраил халкына карсы Аллага шагынады:

³ «Раббий, олар Сенинъ пайхамбарларыньды оьлтирдилер, курман этилуьвши ерлеринъди буздылар, мен ялгыз калдым. Мени де оьлтирмеге шалысадылар».

⁴ Аьше, Алла ога кайдай явап берди? «Мен Оьзиме ети мынъ аьдем сайладым. Олар Баалдынъ † алдында тизлериннен шоькпедилер».

⁵ Соьйтип те, аьлиги заманда да Алладынь шапагаты ман сайланган кишкей ямагаты калды.

⁶ Ама Алла оларды Оьз шапагаты ман сайлаган болса, сонда олардынъ эткен бир затына карамайды. Солай болмаса, шапагат энди шапагат болмас эди.

⁷ Аьше, сонъы не? Исраил излеген затына етисалмады, тек Алла сайлаганлар етистилер. Калганлардынъ акылы сезимсиз болды.

⁸ Кие Язувда азылгандай:

«Алла олардынъ рухын уйклатты.

Буьгуьнге дейим де олардынъ коьзлери коьрмейди,

А кулаклары эситпейди».

⁹ Даут десенъ булай айтады:

«Олардынъ сыпыралары оларга тузак эм капкан болсын!

Суьринип йыгылсынлар эм тийисли язаларын алсынлар!

¹⁰ Коьзлерин, коьралмагандай, каранъалык капласын,

Аркалары оьмир бойы буькирейип калсын!»

¹¹ Солай болса, мен сорайман: «Ювытлар йыгылаяк уьшин суьриндилерме?» Элбетте, йок! Олардынъ янъылувы ман баска миллетлилерге куткарылмага амал берилди. Сонынъ уьшин ювытлар оларды куьнлейди.

¹² А эгер дейим ювытлардынъ янъылувы дуьняга байлык эм йолдан таювлары баска миллетлерге байлык аькелген болса, йолга савлай кайтувлары оннан да уллы байлык аькелер.

¹³ Энди сизге, баска миллетлилерге, соьзим. Мен баска миллетлилерге йиберилген элши болганым уьшин кызметим мен оьктемсиймен.

¹⁴ Билким, оьзимнинъ халкымда сизге куьншиликти тувдырып, бир кесегин куткаралсам ша?

¹⁵ Эгер дейим (Алладынъ) оларды шетке кагувы буьтин дуьняды Оны ман ярастырган болса, оларды янъыдан кабыл этуьви тап оьлилерди яшавга кайтарувындай болар.

¹⁶ Эгер дейим оьтпектен алынган баслапкы кесек Аллага багысланган болса, буьтин оьтпек те Ога багысланган. Эгер дейим зейтун теректинъ тамырлары Аллага багысланган болса, бутаклары да солай.

¹⁷ Эгер дейим бутаклардынъ бир кесеклери сындырылган болса эм сен, кийик зейтун теректинъ бутагы, олардынъ орнына ялганып, бавда оьскен зейтуннынъ тамырына эм соьлине ортак болсанъ, сындырылган бутаклардынъ алдында мактанма.

¹⁸ Мактансанъ, муны мутпа: тамырды сен тутпайсынъ, тамыр сени тутады.

¹⁹ Билким, сен: «Мени терекке ялгар уьшин бутаклар сындырылган эдилер», – деп айтарсынъ.

²⁰ Дурыс. Олар иманлары болмаганы уьшин сындырылган эдилер, а сен иманлы болганынъ уьшин олардынъ орнындасынъ. Ама сен коькирексиме, корк!

²¹ Алла табиат бутакларын аямаган. Солай болганда, Ол сени аяр деп ойланасынъма?

²² Эсинъде тут, Алла эм танъ, эм де каты. Ол айырылып туьскенлерге каты, ама, Онынъ ийгилигине сенип турсанъ, сага танъ. Турмасанъ, сен де кесилип тасланаяксынъ.

²³ Ювытлар да, имансызлыкларында тиренмеселер, тагы да асыл терекке ялганаяклар. Неге десе оларды Алладынъ тагы да ялгамага куьши бар.

²⁴ Эгер дейим сен табиаты кийик зейтуннан кесилип, табиатка карсы бав зейтунына ялганган болсанъ, сол заманда Аллага сындырылган табиат бутакларды оьз терегине кайтармага тагы да енъил.

²⁵ Кардашлар, сиз оьзинъизди бек акыллыга санаманъыз деп, мен сизге бир сырды ашпага суьемен: исраилшилердинъ сезимсизлиги дайымлыкка тувыл, тек баска миллетлилерден иман эткенлердинъ саны толганга дейим тураяк.

²⁶ Эне сол заманда буьтин Исраил куткарылаяк. Кие Язувда айтылгандай:

«Сионнан Куткарувшы келеек,
Якуптынъ тувдыкларыннан алласызлыкты куьритаек.

²⁷ Эм Мен олардынъ куьналарын йок эткенде сосы антласувды олар ман бегитирмен».

²⁸ Олар Ийги Хабарды кабыл этпегенлери уьшин Аллага душпан, бу да сизге, баска миллетлилерге, пайдалы болып шыкты. Ама олар – Алла сайлаган халк, Алла оларды ата-бабаларынынъ хаьтерине суьеди.

²⁹ Неге десе Онынъ савгалары эм шакуьрувы артына алынмас.

³⁰ Бир заманларда сиз де Аллага бойсынмайтаган эдинъиз, а энди исраилшилердинъ бойсынмавлыклары уьшин Алла сизди языксынды.

³¹ Соьйтип олар энди де Аллага бойсынмайдылар. Ама Алла сизди языксынгандай, оларды да языксынаяк.

³² Неге десе Алла баьрисин языксынар уьшин оларды бойсынмавлыктынъ есири этти.

³³ Ай, Алладынъ байлыгынынъ, акыллылыгынынъ, билимлигининъ теренлиги! Онынъ карарлары акылга сыйынмас, йоллары эш бир заманда да анъласылмас!

³⁴ «Ким Раббийдинъ акылын анълаган эм ким Онынъ кенъесшиси болган?

³⁵ Артына кайтармага амалсыз керек болган не болса да бир затты Раббийге ким берген экен?»

³⁶ Неге десе баьри зат Раббийден, Раббий аркалы, Раббий уьшин! Ога оьмирлерге данък! Амин.

Иманлыдынъ янъы яшавы

12 Соьйтип, кардашлар, Алладынъ коьрсеткен рагимлиги уьшин, сизге ялбараман:

шаркынъызды, Аллага яраган, Ога багысланган тири курманлыктай, беринъиз. Солай этип, Ога туьз акыл ман куллык этерсиз.

² Сосы оьмирдинъ яшав турмысына келиспенъиз, тек Алла акылынъызды янъыртувы ман сизди туьрлендирсин. Соьйтип Алладынъ буйырыгын, Оны разы эткен яхшы эм кемшиликсиз затларды, тинтип анъларсыз.

³ Алла мага шапагатын коьрсеткени уьшин сизинъ аьр биринъизге айтаман: оьзинъизди

тийислисиннен артык коьтерменъиз. Оьзинъиз акында Алла аьр биринъизге берген иман оьлшемине коьре туьз акыллы болып ойланъыз.

⁴ Мысалыга, бизим шаркымыз: ол бир, ама онда коьплеген муьшелер бар, эм аьр бирининъ ислери туьрли-туьрли.

⁵ Биз де солай: биз коьп болсак та Масих пен бирликте бир шарк кураймыз, а айырым-айырым караганда бир биримизге, онынъ туьрли муьшелеримиз.

⁶ Алладынъ бизге коьрсеткен шапагатына коьре бизим туьрли рух савгаларымыз бар: Ол бизге пайхамбар болмага амал берген болса, иманымыз бизге калай куьш берсе, солай пайхамбарлык этеегинъиз.

⁷ Кимге баскаларга кызмет кылмага берилген болса, кылсын. Ким уьйретуьвши болса, уьйретсин.

⁸ Ким коьнъил коьтеруьвши болса, коьтерсин. Ким садака беруьвши болса, юмартлык пан берсин. Ким басшылык эте болса, сол кайратлык пан басшыласын. Ким баскаларга танъ болса, шатланып этсин.

⁹ Суьйиминъиз экиюзли болмасын. Яманлыкты коьрип болманъыз, ийгиликке байланынъыз.

¹⁰ Бир биринъизди, кардашлардай, буьтин юрегинъиз бен суьйинъиз. Бир биринъизди сыйлавда базласынъыз.

¹¹ Эриншек болмай, коьнъилинъиз Алла Рухы ман янып, Раббийге каныгыслы куллык этинъиз.

¹² Уьмит сизге суьйиниш аькелсин; баьледе каты болынъыз; арымаганлай дува этинъиз;

¹³ имандасларынъыз муктажлыкта калганда, бар болганынъыз бан боьлисинъиз; конакбайшылык коьрсетип билинъиз.

¹⁴ Сизге залымлык эткенлерге ийгилик тиленъиз. Ийгилик тиленъиз, каргаманъыз.

¹⁵ Суьйингенлер мен суьйининъиз, йылаганлар ман йыланъыз.

¹⁶ Бир биринъиз бен татымлыкта яшанъыз. Коькирексименъиз, а сансыз аьдемлер мен айкасынъыз. Билмегеним йок деп, турманъыз.

¹⁷ Яманлыкка яманлык пан явапламанъыз. Баьри аьдемлер ийгилик деп санаган затларга эс беринъиз.

¹⁸ Эгер сизинъ янынъыздан амал болса, баьриси мен тынышлыкта яшанъыз.

¹⁹ Аьзизлерим, Оьзинъиз уьшин оьш алманъыз, Алладынъ ашувына ер калдырынъыз. Неге десе Кие Язувда айтылгандай: «Оьш алув – Меники, Мен кайтарып береекпен, – дейди Раббий».

²⁰ Керисинше, «эгер сенинъ явынъ аш болса, ога ас бер; сувсаса, сув ишир. Соьйтип этсенъ, оны бек уялтарсынъ».

²¹ Яманлык сени енъмесин, яманлыкты ийгилик пен енъ.

Аькимлерге бойсынынъыз

13 Баьринъиз де басшылык этетаган аькимлерге бойсынынъыз, неге десе Алладан болмаган бир аькимлик те йок эм аьлиги заманнынъ аькимлерин Алла салган.

² Сога коьре ким аькимлерге карсы шыкса, сол Алладынъ эмирине карсы шыгады. Карсы шыкканлар язаланар.

³ Аькимлер ийги ислерге тувыл, яманлыкларга коркынышлы. Аькимлерден коркпага суьймесенъ, ийгилик эт, олар сени мактарлар.

⁴ Олар Алладынъ куллары эм сенинъ ийгилигинъ уьшин аьрекетлейдилер. Эгер дейим сен яманлык эте болсанъ, сол заманда корк: олар босына кылыш юргистпейдилер, Алладынъ яманлык этетаганларга кескен оькимин эм язасын толтырып, Аллага куллык этедилер.

⁵ Эне сол себепли, сен тек Алладынъ язасыннан коркып калмай, а ырызынъа тынълап, аькимлерге бойсынмага керексинъ.

⁶ Соны уьшин де сиз ясак тоьлейсиз, неге десе аькимлер оьзлерининъ бу борышына эс боьлип, Аллага кызмет кыладылар.

⁷ Соьйтип, аьр кимге де тийислисин беринъиз: ясак излегенге – ясак, тоьлев излегенге – тоьлев, сый излегенге – сый, оьрмет излегенге – оьрмет.

Бир биринъизди суьйинъиз

⁸ Биревге де бир биринъизди суьюв борышыннан баска борышынъыз болмасын. Ким баскады суьеди, сол Тауратты толтырады.

⁹ Неге десе «зиналык этпе, оьлтирме, урлама, сукланма» деген парызлардынъ эм баска парызлардынъ ортак маьнеси, толысынша, биринде айтылган: «Ювыгынъды, оьзинъди суьйгендей этип, суьй».

¹⁰ Суьюв баскага зарар аькелмейди. Сонынъ уьшин суьюв – Тауратты толтырув.

¹¹ Соьле кайдай заман болганын билип, тийислисинше яшанъыз. Сизге уйкыдан уянмага заман келди, неге десе, бас деп, иман эткен заманымыздан эсе, куткарылувымыз энди ювык.

¹² Туьн бираздан сонъ кетип, куьн келеятыр. Суьйткенде, каранъалыктынъ ислерин таслап, ярыктынъ савыт-садакларын уьстимизге киеек.

¹³ Куьннинъ ярыгында болганлардай тийисли яшаяк: тийиссиз ойнаклавга, эсируьвге, каьхпеликке эм аьдепсизликке, эрисуьвге эм куьншиликке берилмеек.

¹⁴ Куьбе кийгендей, Раббийимиз Иса Масихтинъ куьши мен савытланынъыз. Сонда инсан кылыгынъыздынъ куьсевлерине берилмеге ойламансыз.

**Иманы берк болганлар
ман болмаганлар**

14 Иманы берк болмаганды озынъызге алынъыз, тек онынъ караслары акында оны ман эриспенъиз.

² Айтпага, ким болса да бирев, баъри затты да ашамага боляк деп, санайды. Баска бирев, иманы берк болмаган, тек ясылша ашайды.

³ Баъри затты ашаган ашамаганга мисетсинмей карамасын, ашамаган да ашаганды бетлемесин, неге десе оны Алла кабыл этти!

⁴ Ят кисидинъ кулын бетлеге сен ким болгансынъ?! Сол кулдынъ тек Иеси тувра яде терис эткенин айтар. Эм сол кул тувра болып шыгар, неге десе Иесининъ оны тувра шыгармага куыши бар.

⁵ Бирев, куынлердинъ ишинде маънели куынлер бар деп, санайды. Баска биревге баъри куынлер де бирдей. Аър ким де оъз акылы ынандыргандай этсин.

⁶ Бир куынди айырып сыйлаган, Раббийди сыйлайды. Ашаган да Раббийди сыйлап, ашайды, неге десе ас ушин Аллага шуъкир этеди. Ашамаган да, Раббийди сыйлап, ашамайды. Ол да Аллага шуъкир этеди.

⁷ Неге десе бирев де тек оъзи ушин яшамайды, бирев де тек оъзи ушин оълмейди.

⁸ Эгер дейим биз яшайтаган болсак, Раббий ушин яшаймыз. Эгер дейим оъле болсак, Раббий ушин оълемиз. Тири болсак та, оъли болсак та биз – Раббийдикимиз.

⁹ Неге десе Масих оълилерге де, тирилерге де иелик суърер ушин оълди эм янъыдан яшап баслады.

¹⁰ Суъйткенде, неге иман кардашынъды бетлейсинъ? Сен ше? Неге кардашынъды кем коъресинъ? Биз баъримиз де Алла оъкимининъ алдына шыгаякпыз.

¹¹ Кие Язув айтады да:
«Мен яшавым ман ант этемен, – дейди Раббий, – Меним алдымда аър бир аъдем тизине шоънкеек, аър бир тил Аллага мактав соъзин айтаяк».

¹² Соъйтип, аър биримиз Алла алдында оъзи акында явап береек.

¹³ Энди бир биримизге оъким шыгармаяк. Онынъ орнына иман кардашынъызды састыргандай, йолдан тайдыргандай затлар этпеске карарлы болынъыз.

¹⁴ Оъз-оъзиннен бир ас та арам болмаганын билемен. Раббий Иса мени сога толы ынандырды. Ама аъдем оъзи бир затты арам деп санаса, сол зат ога арам болады.

¹⁵ Ама ашаган ырызкынъ кардашынъды кайгыртса, сол заманда суъюв йорыклары ман яшамайсынъ. Сол кардашынъды ырызкынъ ман йойма, онынъ ушин Масих яшавын берген.

¹⁶ Соъйтип, сиз ийгилик деп санаган зат яманланмасын.

¹⁷ Неге десе Алладынъ патшалыгы ас-сув ишуъв тувыл, ол – туврашылык, тынышлык эм Кие Рух берген суъйиниш.

¹⁸ Эгер дейим инсан Масихке солай кызмет кылса, Аллады разы этеди эм аъдемлерге ярайды.

¹⁹ Солай этип биз тынышлык аькелген эм бир биримизди иман ягыннан куъшлендирген затларга ымтылмага керекпиз.

²⁰ Ас ушин Алладынъ исин бузба. Баъри аслар – алал, ама ашаган асы ман баскаларды йолдан тайдыратаган аъдем яманлык этеди.

²¹ Кардашынъды йолдан тайдыраякка себеп болмас ушин, энъ де ийгиси – эт те еме, шагыр да иште, баска затты да этпе.

²² Бу затлар акында неге ынансанъ, сол сени мен Алла арасында калсын. Ким тувра деп санаган затын этип, оъзин терис коърмесе, сол – наъсипли.

²³ Ама ол, бир зат ашап болякпа экен деп, шеклене турып, кене де ашаса, ога оъким кесилер, неге десе иманына коъре этпейди. Иман ман этилмеген аър зат та – куъна †.

15 Биз, иманлары берк болганлар, тек оъзимиз суъйгенди этпей, карувсызлардынъ куъшсизликлерине шыдамага керекпиз.

² Аър биримиз де ювыгымыздынъ иманын беркитер ушин ога не ийги болягын ойлап, оны разы этпеге куъресеек.

³ Масих Оъзи де суъйгениндей этпеген, ама Кие Язувда айтылгандай:

«Сени яманлаганлардынъ корлавлары Мага туъсти».

⁴ Кие Язувда язылганлардынъ баъриси де берген шыдамлыгы эм коънъил коътеруъви аркалы уъмтимизди тутпага бизге насихат беруъв ушин язылган.

⁵ Сабырлык беруъвши эм коънъил коътеруъвши Алла, Иса Масихтинъ коъримине иерип, оъз аранъызда бир акылда болганынъызды савга этсин. Соъйтип, бир юректен, бир авыздан Раббийимиз Иса Масихтинъ Алласын эм Атасын данъкларсыз.

⁷ Сол себепли Масих сизди Алладынъ данъкы ушин калай Оъзине алган болса, сиз де бир биринъизди солай алынъыз.

⁸ Неге десе айтаягым бу: Масих Алладынъ сенимли болганын коърсетер ушин, Онынъ ювытлардынъ ата-бабаларына берген Соъзи толтырылганын бегитип, баска миллетлилер де, оларды языксынганы ушин, Аллады данъкласынлар деп, ювытлардынъ кулы болды. Кие Язувда язылгандай:

«Сол себепли Сени миллетлер арасында данъкларман,

Сенинъ атынъды мактап йырларман».

† Кайбир текстлерде 16:25-27 аятларындагы соъзлер мунда язылган.

¹⁰ Тагы да айтылады: «Ай, миллетлер, Алладынъ халкы ман бирге куванынъыз!»

¹¹ Эм тагы:

«Баъри миллетлер, Раббийди мактанъыз!
Баъри халклар Ога мактав шыгарсынлар!»

¹² Ешая пайхамбар да айтады:

«Ишайдынъ † Тамыры келеек,
Коътерилип, миллетлердинъ уьстинде аькимлик суьреек,
Ога миллетлер сенееклер».

¹³ Уьмит булагы Алла – иманынъыз аркалы сизди аьр туьрли суьйинишке эм тынышлыкка толтырсын, соьйтип, уьмитинъиз Кие Рухтынъ куьдирети мен коьптен коьп оьссин.

Масихтинъ куллыкшылары

¹⁴ Сиз болсанъыз, кардашларым, ийгиликке толганынъызга, аьр туьрли билимге уьйренип, бир биринъизге насихат берип билгенинъизге толы ынанаман.

¹⁵ Кенем де Алла мага берген шапагаты ман бир кесек затларды эсинъизге туьсиреек болып, сосы хатты сизге бираз йигерлик пен яздым.

¹⁶ Алла мени баска миллетлилер уьшин Иса Масихтинъ кызметшиси болмага салган. Ювыт болмаганлар Аллага яраган, Кие Рух пан Ога багысланган курман болсын деп, мен, Алладынъ Ийги Хабарын яювды кие борышым деп санап, куллык этемен.

¹⁷ Мен, Иса Масихке байыр болып, Аллага багыслаган ислерим мен оьктемсимеге боламан.

¹⁸ Неге десе Масихтинъ, баска миллетлилерди Аллага бойсындырар уьшин мен аркалы соьз эм ис пен, аьлемет нышанлар эм аьжейиплердинъ куьши мен, Алла Рухынынъ куьдирети мен эткенлериннен баска бир затты да йигерли айтпага болмаспан. Соьйтип, Ерусалимнен баслап, Иллирияга кадер айланып, Масих акындагы Ийги Хабарды аьр ерде билдирдим.

²⁰ Солай этип, дайым да Масихтинъ атын эш эситпеген ерлерде Ийги Хабарды яймага каьрледим. Баскалардынъ аьзирлеген негизлеринде куллыгымды курамага суьймедим.

²¹ Кие Язувда айтылгандай:

«Оннан хабарлары болмаганлар – коьрееклер, эситпегенлер – анълаяклар».

²² Коьп кере сизге келмеге деп ойлап, бармаганымнынъ себеби сол.

²³ А энди сосы ерлерде баска исим калмады эм, коьп йыллардан бербетин сизге келмеге аьсиретим болганнан себеп, Испанияга бара туьрп, сизди йокларман. Соьйтип, элгезерлигимде сиз мен коьрисермен эм сиз бен бираз заман озгарып завыкланганнан сонъ, сиз мени йолга шыгарып, Испанияга йиберерсиз деп уьмит этемен.

† патша Дауттынъ атасы. Иса Масих онынъ тукымыннан эди. «Ишайдынъ Тамыры» Масихтинъ титулларыннан бири.

²⁵ А соьле мен Ерусалимге Аллага багысланганларга кызмет кылмага бараятырман.

²⁶ Македония эм Ахая (иман ямагатлары) Ерусалимдеги колайсыз имандасларына суьйип йыйган акшады аькелемен.

²⁷ Аьше, бу ярдамды суьйип йибередилер. Оьзлери де оларга борышлылар: эгер дейим ювытлар баска миллетлилер мен рух байлыклары ман боьлискен болсалар, баска миллетлилер де ювытлардынъ ден муктажларын йок этип ярдамласпага тийислилер.

²⁸ Сол исти толтырып, йыйылган садакады оларга таптырганнан сонъ, сизге келип, Испанияга кетеекпен.

²⁹ Билемен: сизге келсем, Масихтинъ берекетли савгаларын толысынша аькелеекпен.

³⁰ Кардашлар, Раббийимиз Иса Масихтинъ эм Кие Рух савга эткен суьювдинъ аты ман сизге ялбарып тилеймен, Алладынъ алдында меним уьшин дува этип, куьресуьвимге косылынъыз.

³¹ Юдеядагы имансызлардан кутылайым, а Ерусалимге алып бараятырган ярдамымды имандасларым кабыл этсинлер деп, тиленъиз.

³² Эне сол заманда, Алла буйырса, мен сизге суьйиниш пен келип, коьнъилим мен тыншайрман.

³³ Тынышлыктынъ булагы – Алла баьринъиз бен бирге болсын. Амин.

Тилеклер мен саламлар

16 Кенкрия иман ямагатынынъ ярдамшыларыннан бири болган (иман) карындасымыз Фиба ман сизди таныстырмага суьемен.

² Аллага багысланган аьдемлерге тийислише, оны Раббийдинъ аты ман кабыл этип алынъыз, бир кереклиси болса, ярдам этинъиз. Ол оьзи коьплерге ярдамласкан, олардынъ ишинде мен де барман.

³ Иса Масихке мени мен бирге кызмет кылган Приска ман (эри) Аквилага салам.

⁴ Олар меним уьшин яшавларын йоймага болаякларын биле туьрп, коркпадылар. Тек мен тувыл, а баъри баска миллетлилердинъ иман ямагатлары оларга сав болынъыз деп айтадылар.

⁵ Меним саламымды олардынъ уьйинде йыйылатаган иман ямагатына да беринъиз. Асия элинде биринши болып Масихке ынанган баалы досым Эпенетке де салам беринъиз.

⁶ Сиз уьшин коьп ислеген Марияга салам.

⁷ Мени мен бирге тутнакта болган ырувдасларым Андроникке эм Юнияга салам. Олар элшилер арасында белгили аьдемлер эм Масихке меннен алдын ынанганлар.

⁸ Раббийдинъ йолында барган баалы досым Амплиятка де салам.

⁹ Мени мен бирге Масихке кызмет кылатаган Урбанга эм баалы досым Стахиске салам.

¹⁰ Масихке алаллыгы тергелген Апеллеске салам. Аристобулдынъ уйдегилерине салам.

¹¹ Меним ювыгым Иродионга салам. Наркистинъ уйдегилериннен Раббийге байыр болганларга салам.

¹² Раббий уштин ислеген Трифена ман Трифосага салам. Раббий уштин коьп кызмет кылган баалы Персидага салам.

¹³ Раббийдинъ сайлап алган кулы Руфка эм Руфтынъ мага да ана болган анасына салам.

¹⁴ Асинкритке, Флегонга, Эрмеске, Патробаска, Эрмаска эм олар ман бирге болган баска кардашларымызга салам.

¹⁵ Филологка эм Юлияга, Нерейге эм онынъ карындасына, Олимпаска эм оны ман бирге болган баъри имандасларымызга салам.

¹⁶ Бир биринъизди, Аллага багысланганларга тийислише оьбип, саламланъыз. Масихтинъ баъри иман ямагатларыннан салам.

¹⁷ Тилеймен, кардашлар, эрисуввлер аькелген, сиз алган тувра окув ман келиспей, баскаларды йолдан тайдырган аьдемлерден сак болынъыз. Олардан эрек турынъыз.

¹⁸ Сондай аьдемлер Раббийимиз Масихке тувыл, оьзлерининъ асказанына куллык этедилер. Анъкылдакларды аьруьв соьзлери мен, комлавлары ман алдайдылар.

¹⁹ Раббийге тынълаганынъызды баъриси де биледи. Сога коьре мен сизинъ уштин куванаман.

Ама яхшылык ягыннан акыллы, яманлык яныннан аьйлесиз болувынъызды суьемен.

²⁰ Тынышлыктынъ булагы – Алла тезден ибилисти аягынъыздынъ астына таслаяк. Раббийимиз Исадынъ шапагаты сизи мен болсын.

²¹ Меним кызмет досым Тимотей сизге салам береди. Ювыкларым Лукий, Ясон, Сосипатер де салам береди.

²² Мен, сосы хатты кагытка туьсирген Тертый, Раббийге байыр бирев болып, сизди саламлайман.

²³ Уьйинде иман ямагаты йыйылатаган конакбайым Гай да салам йибереди. Шахар казнашысы Эрасттан эм кардашымыз Куарттан салам †.

²⁵ Аллага данък! Мен яятаган Ийги Хабар – Иса Масих акында билдируьв аркалы, оьмирлик заманлардан бери тасаланып калган сырдынъ ашылувы ман сизинъ иманынъызды беркитпеге Алладынъ куьши бар.

²⁶ Сол сыр энди ярыкка шыкты эм оьмирлик Алладынъ эмирине коьре пайхамбарлардынъ язувлары аркалы, баъри миллетлерге, иман этип Аллага бойсынсынлар деп, билдирилди.

²⁷ Акыллылыктынъ булагы болган бир Аллага Иса Масих аркалы оьмирлерге данък болсын! Амин.

---

† «Раббийимиз Иса Масихтинъ шапагаты баъринъиз бен болсын. Амин».

1 Коринтшилер

Коринт шахар Эски Грециядынъ маънели саъвдегерлик орталыгы болган. Паул онда Инжилди биринши кере, янъы омирдинъ 50-нши йылларына ювыкласып, насихатлаган. Паул Коринттен кеткеннен сонъ, оны ман янъы христиан ямагаты арасында хат язув байланысы басланады. Сосы хат Паулдынъ Коринттен йиберилгенлерининъ экиншиси болады (бириншиси Янъы Антласувга киргистилмеген). Ол хат – Паул ман Эфес шахарыннан 50-нши йыллардынъ ортасында йиберилген эди. Коринт ямагатында аз болмаган маъселелер шыгадылар: Паул кеткеннен сонъ, коринт ямагатынынъ коьплери энди де «христиан» деген атка тийисли яшавы ман яшап басламаган эдилер. Ога да косып бир кесеклери Паулдынъ насихатынынъ акыйкатлыгын эм онынъ абырайын кабыл этип алалмадылар. Хаттынъ биринши кесегинде (1-6 бб.) Паул окувшыларга динде эм ийги яшав аьлинде турмага керегин насихатлайды. Оннан сонъ (7:1–16:4) Паул коринтшилердинъ соравларынынъ бир нешеvine яваплайды: хатын-кызлар эм эр аьдемлер ара байланыслар, балбалга-бутка курманлык этилген туздаьм акында, Аллага табынув заманда аьдемлердинъ дережесине коьре этуьви акында, кие савгалар акында, кевдеди тирилтуьв акында, Ерусалимде христианларга садака акында. Сонъында (16:4-24) Паул озьининъ мыратлары акында хабарлайды эм саламларын йибередиди.

Саламлар ман разылыклар

¹ Алладынъ ыхтыяры ман Иса Масихтинъ элшиси болмага шакырылган Паулдан эм де кардашымыз Состенистен – ² Алладынъ Коринттеги иман ямагатына салам! Алла сизди Оьзине байыр болмага шакырган, сиз де Масих аркалы Аллага багыслангансыз. Сизге эм аьр туьрли ерде Раббийимиз, олардынъ да бизим де Раббийимиз Иса Масихтинъ атын айтып дува эткенлердинъ баьрисине.

³ Атамыз Алладан эм Раббий Иса Масихтен шапагат эм тынышлык болсын.

⁴ Сизинъ акынъызда ойларымда Иса Масих пен сизге берилген шапагаты уьшин дайым Аллама шуькир этемен.

⁵ Масих аркалы сиз аьр затка, аьр туьрли тил шеберликке эм билимге байыдынъыз.

⁶ Онынъ себеби – Масихке шаатлык этуьвимиз сизде беркиди.

⁷ Сонынъ уьшин сиз Раббийимиз Иса Масихтинъ келуьвин аьсирет куьтетаган бу заманда эш бир рух савгасында етиспевлигинъиз йок.

⁸ Раббийимиз Иса Масих иманда берк турувынъызды сонъына дейим саклаяк. Соьйтип сиз Ол кайтаяк куьнинде айыпсыз боларсынъыз.

⁹ Сизди Оьзининъ Улы Раббийимиз Иса Масих пен айкаспага шакырган Алла ваьдесине берк.

Бирликке шакырув

¹⁰ Кардашлар, баьринъиздинъ ойларынъыз, пикирлеринъиз баьри ягыннан бир болсын, аранъызда эрис-суьрислер болмасын, татымлыкта

яшанъыз деп, Раббийимиз Иса Масихтинъ аты ман тилеймен.

¹¹ Кардашларым, аранъызда урсыслар болатаны акында мага Клоядан келгенлерден белгили болды.

¹² Бир затты айтпага суьемен: аьр биринъиз: «Мен – Паул яклы», «Мен – Аполлос яклы», «Мен – Кефа яклы» яде «Мен – Масих яклыман» деп айтасыз.

¹³ Аьше, Масих боьлиндиме? Сиз уьшин Паулды кашта кердилерме? Паулдынъ аты ман сувда шомылдырылып тазаландынъызба?

¹⁴ Крисп пан Гайдан баска эш биринъизди де сувда шомылдырып тазаламаганым уьшин Аллага шуькир этемен.

¹⁵ Суьйтип, меним атым ман сувда шомылдырылып тазалангансыз деп эш бирев де айтаяк тувыл.

¹⁶ Аьше, мен Степанастынъ аьелин сувда шомылдырганман. Билмеймен, тагы да кимди болса да биревди сувда шомылдырдымма...

¹⁷ Раббий мени шомылдырмага тувыл, Ийги Хабарды яймага йиберген. Муны да, Масих оьлтирилген каштынъ маьнеси йойылмасын деп, акыл соьзлер кулланмай этемен.

Масих – Алладынъ куьдирети эм акыллылыгы

¹⁸ Йойылув йолына туьскенлерге сол каш акында хабар – акылсызлык, а бизге, куткарылув йолындагыларга – Алладынъ куьдирети.

¹⁹ Кие Язувда Алла:
«Акыллылардынъ акыллылыгын йокка шыгарарман,

Ойшыллардынъ ойлары бос болганын коьрсетермен» – деп, айтады.

²⁰ Кайда ды акыллы аьдемнинъиз? Кайда ды дин аьлими? Кайда ды бу оьмир мен яратылган философ? Алла бу дуныядынъ акыллылыгынынъ маьнесизлигин коьрсетпедиме?

²¹ Алла акыллы болганы уьшин дуныя оьзининъ акыллылыгы ман Аллады анъламага етисалмайды. Соны уьшин Алла иманлыларды акылсыздай коьринген увазымыз аркалы куткармага токтасты.

²² Ювытлар аьлемет нышанлар талаплайдылар, а греклер акыллылык излейдилер,

²³ ама биз кашта керилген Масих акында хабарлаймыз. Ювытлар соны айыпка, а баска миллетлилер акылсызлыкка санайдылар.

²⁴ Ама Алла шакырганлар уьшин, ювытлардай болып, баска миллетлилер уьшин Масих – Алла куьдирети эм Алла акыллылыгы.

²⁵ Неге десе Алладынь «акылсызлык» деп айтылган заты аьдемнинъ акыллылыгыннан йогары, Алладынь «карувсызлык» деп айтылган заты аьдемнинъ карувыннан куьшли.

²⁶ Кардашлар, эсинъизге туьсириньиз: Алла сизди шакырганда сиз ким эдинъиз? Инсан оьлшемине коьре аранъызда акыллы, абырайлы эм де аксуьек асылыннан аьдемлер коьп тувыл эди.

²⁷ Алла акыллыларды уялтар уьшин дуныядынъ акылсыз деп, санаган затларын, куьшлилерди уялтар уьшин де дуныядынъ карувсыз деп, санаган затларын сайлады.

²⁸ Дуныядынъ маьнели деп айтканларын йояр уьшин Алла дуныядынъ маьнесиз, асылсыз, кадирсиз деп санаганларын сайлады.

²⁹ Соьйтип, бирев де Алладынь алдында мактаналмас.

³⁰ Неге десе Алла аркалы сиз Иса Масих пен бирликте турасыньыз. Масих бизим уьшин Алладан келген акыллылык болды. Масих аркалы Алла бизди акады, Оьзине байыр этти эм эркинликке еткерди.

³¹ Кие Язувда айтылгандай: «Мактанган, Раббий мен мактансын».

Кашта керилген Масихтинъ хабары

2 Кардашлар, мен сизге келип Алладынь сырын † соьйлемеге янасканда, тил шеберликти эм акыл соьзлерди кулланмадым.

² Сизде болган заманымда, баьри затты да мутып, тек Иса Масихтинъ, кашка керилген Иса Масихтинъ, акында айтпага юрегиме салган эдим.

³ Мен оьзим де сол вакытта карувсызлыкта, уьйкен коркувда эм калтыравда эдим.

⁴ Соьзим, увазым аьдем акылынынъ соьзи мен сизди ынандырмады, а Алла Рухынынъ коьрсеткен куьшине негизленди.

⁵ Суьйткенде, иманыньыз аьдем акыллылыгына тувыл, Алладынь куьдиретине таянады.

† бир неше текстлерде: «шаатлыгын».

Алладынь акыллылыгы

⁶ Дурыс, акылбалыклык пан соьзимизди рух ягыннан толы болган иманлылар арасында бардырамыз; ама сол акыллылык аьлиги заманнынь эм бу оьмирде яшайтаган, коьп турмаяк аькимлердинъ акыллылыгы тувыл.

⁷ Йок, биз Алладынь Оьзи дуныяды яратканнан алдын данъкымыз уьшин белгилеген ясыртын, сырдай, акыллылыгы акында хабар яйып юремиз.

⁸ Бу дуныядынъ аькимлериннен эш бири сол акыллылыкка етиспегенлер. Эгер етискен болсалар, данъклы Раббийди кашка кермес эдилер.

⁹ Кие Язувда айтылгандай: «Алла Оны суьйгенлерге аьзирлеген затларын эш бир коьз коьрмеген, эш бир кулак эситпеген, эш бир аьдем юреги ойламаган».

¹⁰ Бизге сол затларды Алла Оьзининъ Рухы ман ашты. Сол Рух баьри затты тешкереди, соьйтип Алладынь теренлигин де.

¹¹ Аьдемнинъ ойлары оьзиндеги рухыннан баска кимге белгили? Солай да Алладынь ойларын, Алладынь Рухы болмаса, эш бирев билмейди.

¹² Алладынь бизге багыслаган затларын билер уьшин бу дуныядынъ рухын тувыл, а Алладан келген Рухты кабыл эттик.

¹³ Биз Алла Рухын алганларга Рух акындагы затларды, ашыклап, инсан акыллылыгыннан уьйретилген соьзлер мен тувыл, Рухтан уьйретилген соьзлер мен анълатамыз.

¹⁴ Оьз янынынъ куьсевлери мен бийленген аьдем Алладынь Рухы ман байланыслы затларды, акылсызлык деп санап, кабыл этпейди. Сол затлардынъ баасы Рух пан сезилгени уьшин оларды анълап болмайды.

¹⁵ Алла Рухы ман бийленген аьдем аьр заттынъ баасын сезеди, ама эш бирев де сондай аьдемнинъ баасын белгилеп болмайды.

¹⁶ Кие Язувда айтылгандай: «Раббийге кенъес бергендей

Онынъ ой-пикирин ким биледи?» Ама биз анълаймыз, неге десе биз Масихтинъ ой-пикирлерининъ иелеримиз.

Элшилердинъ кызмети

3 Кардашлар, сизге Алла Рухы ман бийленгенлерге соьйлегендей этип соьйлеп болмадым. Оьз инсан кылыгы ман бийленгенлерге, Масих йолында энди де эмшектеги балалардай болганларга соьйлегендей соьйледим.

² Сизге каты ас тувыл, суьт бердим. Неге десе сиз сол заманда каты ас пан ток болмага аьзир тувыл эдинъиз, соьле де аьзир тувылсынъыз,

³ неге десе сиз энди де инсан кылыгынъыз бан бийленесинъиз. Аранъызда куьншилик эм эрисуьв

болганы, аьдем кылыгынъыз бан бийленгенинъизди, аьдеттеги аьдемлердей аьрекет эткенинъизди коьрсетпейим?

⁴ Эгер дейим бирев: «Мен Паул яклы», а баска: «Мен Аполлос яклы», – десе, сиз аьдеттеги аьдемлердей тувылсынъызба?

⁵ Аполлос ким ди? Паул ким ди? Бизим кызметлигимиз аркалы иман эттинъиз, тек сол. Раббий аьр биримизге калай белгилеген болса, солай кызметимизди толтырдык.

⁶ Урлыгын мен эктим, Аполлос сув куйды, ама Алла оьстирди.

⁷ Соннан себеп эгуьвши де, сув куювшы да бир зат тувыллар, тек оьстирген бир Алла Оьзи маьнели.

⁸ Эккен де, сув куйган да бир ис этедилер, ама савгады аьр бири оьзининъ куллыгына коьре алаяк.

⁹ Неге десе биз – Алладынъ куллыгында бирге ислевшилер, а сиз – Алладынъ эгинлери, Алладынъ курылысы.

¹⁰ Мага берилген Алла шапагаты ман, аьр бир сулыплы курувшыдай, негиз салдым, иргелерин баскалар коьтередилер. Суьйткенде, аьр ким оьзининъ курылысына коьз салсын.

¹¹ Эш бирев де бар болган негизден – Иса Масихтинъ Оьзиннен – баска салып болмаяк.

¹² А ким болса да бирев сол негиз уьстине алтыннан, кумистен, асыл таслардан яде агаштан, пишеннен, тобаннан уьй салаяк. Аьр бирининъ эткен иси коьринеек, кыямет куьнинде белгили болаяк. Аьр кимнинъ эткен иси от пан ашылаяк, кайдай болганы от пан сыналаяк.

¹⁴ Эгер дейим сол негизде куралган уьй опырамаса, курувшы савга алаяк.

¹⁵ Эгер дейим янса, курувшыдынъ иси зыянга шыгаяк. Оьзи десенъ куткарылаяк, ама ялыннынъ ишиннен оьткендей болар.

¹⁶ Алладынъ уьйи оьзинъиз болганын эм Алладынъ Рухы сизде яшаганын билмей эдинъизбе?

¹⁷ Алла Онынъ уьйин йойганлардынъ баьрин де йояяк, неге десе Алладынъ уьйи кие, сол уьй – сиз.

¹⁸ Эш бирев де оьзин оьзи алдамасын. Эгер дейим аранъыздан бирев аьлиги оьмирде оьзин акыллы деп санаса, шынтысы ман да акыллы болар уьшин, «акылсыз» болсын.

¹⁹ Бу дуныядынъ акыллылыгы – Алладынъ алдында акылсызлык. Кие Язувда айтылгандай: «Ол акыллыларды оьзлерининъ кылып тузакларына туьсиреди» эм тагы да:

²⁰ «Раббий акыллылардынъ ой-пикирлери пайдасыз экенлерин биледи».

²¹ Сонынъ уьшин бирев де аьдемлер мен мактанмасын, неге десе баьриси де сизики:

²² Паул, Аполлос, Кефа, дуныя, яшав, оьлим, аьлиги де келеектеги де болсын – баьриси сизики,

²³ сиз десенъ – Масихке байырсынъыз, Масих те Аллага.

Масихтинъ элшилери

⁴ Суьйткенде, аьр аьдем бизди Масихтинъ кызметшилери эм Алладынъ сырларын юргистуьвшилери деп, санамага керек.

² А уьй юргистуьвшилердинъ аьр бирисиннен сенимлик талапланады.

³ Сиз яде баска аьдем мага оьким шыгарса, мен ол затка аз эс берермен. Мен оьзим оьзиме де оьким шыгармайман.

⁴ Тек оьзимнинъ айыплыгымды билмегеним мени акламайды. Мага оьким шыгаруьшы – Раббий.

⁵ Сонынъ уьшин, белгиленген заманнан алдын эш биревге де оьким шыгарманъыз. Раббийдинъ келуьвин сакланъыз. Ол каранъалыкта ябылганды ашар эм аьдемлердинъ сырлы ниетлерин тыска шыгарар. Сол заманда аьр ким Алладан мактавын алар.

⁶ Кардашларым, бизден коьрим алынъыз, «язылганнынъ тысына шыкпанъыз» деген соьзлердинъ маьнесин уьйренинъиз деп, мен айткан затларды оьзиме эм Аполлоска кулландым. Суьйткенде, эш биринъиз де бир аьдемди коьтерип, баскады корламаяк.

⁷ Яхшылардынъ яхшысысынъ деп, сени коьтерген ким? Сен Алладан алмаган не зат бар? Баьрисин Оннан алган болсанъ, алмагандай болып, неге оьктемсийсинъ?

⁸ Сиз энди тойгансынъыз! Сиз энди байыгансынъыз эм бизсиз патшалык суьресинъиз! Акыйкатлай да патшалык суьргенинъизди суьер эдим, ол заманда сиз бен бирге биз де патшалык суьрер эдик!

⁹ Мен ойланганша, Алла бизди, элшилерди, оьлимге оьким шыгарылып, энъ артта аренага аькелинген аьдемлердей этти. Буьтин дуныяга – маьлеклерге, аьдемлерге биз бир тамаша, сейир бир зат болдык.

¹⁰ Биз Масих уьшин акылсыз, а сиз Масих аркалы акыллысынъыз! Биз – аьлсизлер, а сиз – куьшлилер! Сиз – мактавлысынъыз, а биз – сыйсызлыкта!

¹¹ Биз буьгуьнге дейим де аш боламыз, сувсаймыз; яланъашпыз, бизди туьедилер, уьйсиз орам баста калганмыз;

¹² яшарлыкты колларымыз бан, талганга дейим куллык этип, табамыз. Бизди соьккенлерге ийгилик тилеймиз; кувганларга сабырлык коьрсетемиз;

¹³ яла якканларга аьруьвимизди айтамыз. Буьгуьн де биз сыпырымга саналып, дуныядынъ санга саналмаган аьдемлериннен боламыз.

¹⁴ Бу затты сизди уялтар уьшин язбайман, тек суьйикли балаларымды уьйреткендей этип анълатаман.

¹⁵ Масих йолында тербиялашыларыңыз аяк коьп, ама аталарыңыз ша? Олар коьп тувыллар. Мен сизге Ийги Хабарды билдирип, Масих Исада сизинь атаньыз болдым.

¹⁶ Соннан себеп сизден кадалып тилеймен: [мен Иса Масихти оьзиме коьрим эткендей, сиз де] мени коьримге салыңыз.

¹⁷ Соны уьшин мен сизге Раббийдинь йолында сенимли болган суьйикли улымды Тимотейди йиберемен. Меним аьр ерде аьр иман ямагатында окытканымдай, Масихке ызлап яшар уьшин кайсы аьдетлерди тутканымды ол эсиньизге туьсирер.

¹⁸ Араньыздан бир кесеклер, мени келмеектей коьрип, коькирекисгенлер.

¹⁹ Ама Раббий буйырса, узак калмай, яныньызга келермен. Ол заманда коькирекликлердинь соьзлерин тувыл, куьшлерин сынарман.

²⁰ Неге десе Алла Патшалыгы соьзде тувыл, куьште.

²¹ Сиз неди сайларсыньыз? Мен сизге таяк пан ма яде суьюв эм ювас аьл мен келейимме?

Иман ямагатында нызам саклав

5 Мен эситкен хабарга коьре, сизинь араньызда эдапсызлык та бар. Сондай эдапсызлыкты имансызларда да коьрмесиньиз: бириньиз оьгей анасын хатын этип яшайды.

² Сиз де, кайгырып тураак орныньызга, оьктемсийсиньиз! Сол тийиссизликти эткен аьдем араньыздан кувылмага керек.

³ Мен десеньиз, араньызда болмасам да, рухым ман сиз бен биргемен, сондай ис эткен аьдемге тап касыньызда болгандай болып, энди оьким шыгардым.

⁴ Раббийимиз Иса атына сиз бирге йыйылган вакытта, мен де рухым ман сизи мен бирге болаякпан. Сол вакытта Раббийимиз Исадын куьши мен сол аьдемди шайтанга тапшырмага керексиньиз.

⁵ Соьйтип онын дени йойылса да, рухы Раббий Исадын кайтаяк куьнинде куткарылар.

⁶ Сиз мактангандай эш бир затыньыз йок. Билмейсизбе, аьше, «Бираз ашыткы буьтин ийленген унды ашытады»?

⁷ Янъы ашыткысыз ийленген ун болар уьшин, эски ашыткыдан тазаланыньыз. Неге десе Пасха козымыз, Масих, биз уьшин курман этилди †.

⁸ Соннан себеп биз эски ашыткы ман, яман ниет эм осаллык тувыл, а ашыткысыз оьтпек, тазалык эм акыйкатлык пан байрамшылаяк.

⁹ Муннан алдын язган хатымда эдапсыз аьдемлер мен айкаспаньыз деп, тилеген эдим.

¹⁰ Соьйтип язганымнын маьнеси: бу дуниядагы эдапсызлардын, аш коьзликлердинь, талавшылардын, бутларга табынущылардын

† Ювытлар Пасха байрамды алдын уьйлерин тазалап, буьтин ашыткыды тайдырадылар. Ынанушы да солай яшавын куьнадан тазалайды.

баьриси мен айкаспаньыз деп, айтпадым. Баьриси мен десем, сол заманда сизге бу дуниядан кешпеге керек болаяк!

¹¹ Туврасын айтканда, сизге тилегим: оьзин (иман) кардашыньызбан деп атап, а оьзи эдапсыз, аш коьзли, бутларга табынущы, яла ягущы, ишкиши, талавшы болганлардын бириси мен де айкаспаньыз. Сондайлар ман ас ишпеге де олтырманьыз.

¹² Иман ямагатынын тысындагыларга оьким шыгармага не исим бар? Сиз оьким шыгармага керек болганлар – ямагатыньыздын агзалары тувылма?

¹³ Тыстагыларга Алла оьким шыгараяк. Сиз болсаньыз, «яман аьдемди оьзиньизден эрекке кагыньыз!»

Иман этуьвшилер арасында давалар

6 Биревиньиздинь иман кардашларыныньиздын бири мен давасы болса, Аллага багысланган аьдемлердинь тувыл, залымлардын оьким шыгарувын калай излер?

² Алладын халкы дунияга оьким шыгараягын сиз билмейсиньизбе? Аьше, дунияга оьким шыгараяк болсаньыз, кишкей ислерди карамага тийисли тувылсызба?

³ Маьлеклерге оьким шыгараягымызды билмейсизбе? А куьнделик даваларды карастырмага акылыньыз етпейме?!

⁴ Сол заманда, куьнделик даваларыньыз шыкканда, иман ямагатында маьнели болмаган аьдемлерди оькимши этип саласыньызба?

⁵ Соны, сизди уялтар уьшин айтаман. Сизинь араньызда даваларды шешер уьшин бир акыллы аьдем калай йок, кардашлар?

⁶ Ама сиз, кардашлар бола турып, оннан калса имансызлардын алдында даваласасыньыз.

⁷ Араньызда давалар болув – сизинь уьшин савлай енъилуьв. Алданганыньыз, таланганыньыз оннан колай болмаспа?

⁸ Йок, сиз оьзиньиз баскаларды алдайсыз эм талайсыз, оннан калса оьзиньиздинь кардашларыныньизды!

⁹ Яде залымлар Алла Патшалыгынын асабалары болмаягын билмейсизбе? Алданманьыз: эдапсызлар, бутларга табынущылар, зиналыкта юргенлер, каьхпе кисилер, табиатлары бузылган эрлер,

¹⁰ караклар, аш коьзликлер, ишкишилер, яла ягущылар, талавшылар да Алла Патшалыгынын асабалары болмаяклар.

¹¹ Сондайлар сизинь де араньызда бар эдилер, тек сиз сол затлардан тазаланган, Аллага багысланган, Раббий Иса Масихтинь аты эм Алламыздын Рухы ман аклангансыз.

Эдапсызлыктан кашынъыз

¹² «Не суьйсем, соны этпеге эркинлигим бар», – дейсиз, ама баъри зат та пайдалы тувыл. «Не суьйсем, соны этпеге эркинлигим бар», – десем де, бир зат та мага аькимлик суьрмеге керек тувыл.

¹³ «Ас – асказанга, асказан – аска», – дейсиз, ама Алла олардынъ экисин де йок этеек. Шарк эдапсызлык уьшин тувыл, а Раббий уьшин, эм Раббий – шарк уьшин.

¹⁴ Алла Раббийди оьлилерден тирилткен, бизди де Оьзининъ куьши мен тирилтеек.

¹⁵ Билмейсизбе, шаркынъыз – Масих шаркыннынъ муьшелери. Аьше, мен Масихтинъ шаркыннынъ муьшелерин алып зина хатынга берейимме? Эш бир заманда!

¹⁶ Яде билмейсизбе, сондай пише мен бир болган киси оны ман бир шарк болганын? Кие Язувда айтылгандай: «Экеви де бир кевде болар».

¹⁷ Раббий мен косылганнынъ Оны ман рухы бир.

¹⁸ Эдапсызлыктан кашынъыз! Аьдем эткен баъри баска куьналар онынъ шаркыннан айырым; ама эдапсыз аьдем оьзининъ шаркына карсы куьна этеди.

¹⁹ Яде сизинъ шаркынъыз ишинъизде яшаган Кие Рухтынъ уьйи болганын билмейсизбе? Оны Алладан алдынъыз эм соны уьшин оьзинъиз оьзинъизге ие тувылсыз.

²⁰ Сиз бек уьйкен баага сатылып алынгансынъыз! Суьйткенде, шаркынъыз Аллага сый аькелсин.

Уьйленуьв акында

7 Энди сиз язган акында. «Эр аьдемге кыскайклыды коьтере билмесе тагы да аьруьв», – дейсиз.

² Ама эдапсызлыктан кашар уьшин, аьр бирининъ пишеси эм аьр кыскайклыдынъ байы болсын.

³ Эр хатыны эм хатын эри алдында борышын мукаят толтырсын.

⁴ Хатын оьзининъ шаркына ие тувыл – ол байындыкы, соьйтип эр де оьзининъ шаркына ие тувыл, ол – хатындыкы.

⁵ Кыска вакытка оьзинъизди дувага багыслар уьшин болмаса, эки яктан да разылык болмай, баска бир зат уьшин бир биринъизди шетке какпанъыз. Оннан сонъ янъыдан бирге болынъыз, ол болмаса оьзинъизди ыслаямассынъыз, шайтан сизди азгырар.

⁶ Муны бир буйырык этип айтпайман, солай этпеге эркинлигинъиз бар деп айтаман.

⁷ Баъри аьдемлердинъ мага усап уьйленмегенин суьемен, ама аьр кимнинъ де Алладан багысланган савгасы бар: бирев – бир савгады, баскасы – баскады.

⁸ Уьйленмегенлерге эм тул хатынларга да, мендей болып, ялгыз калганлары ийги деп айтаман.

⁹ Ама оьзлерин тыялмайтаган болсалар, уьйленсинлер. Неге десе (шаркларынынъ дертинде) янганнан эсе, уьйленгенлери колай.

¹⁰ Неяхта яшаганларга мен тувыл, Раббий Оьзи буйырады: хатын эриннен айырылмасын.

¹¹ Айырылса, яде ялгыз калсын, яде эри мен ярассын, эр де хатыныннан айырылмасын.

¹² Калганларга Раббий тувыл, а мен айтаман: эгер дейим иман кардашларынынъ бирисининъ пишеси иманга келмеген, ама оны ман яшамага разы болса, сол пишесине талак этпесин.

¹³ Эгер дейим хатынынъ эри иманга келмеген, ама оны ман яшамага разы болса, сол эриннен айырылмасын.

¹⁴ Неге десе иманга келмеген эр иманлы пишеси аркалы Аллага байыр деп саналады, соьйтип те иманга келмеген пише иманлы байы аркалы Аллага байыр деп саналады. Ол болмаса балаларынъыз «арам» болаяк эдилер, а энди олар Аллага байыр деп саналады.

¹⁵ Эгер дейим иманы болмаган айырылмага суьйсе, айырылсын: сондай аьлде болган иман кардаш яде карындас басына эркин. Алла сизди татымлыкка шакырды.

¹⁶ Хатын, (имансыз) эринъди (йойылувдан) куткараягынъды-куткаралмаягынъды кайдан билесинъ? Яде сен, эр, хатынынъды куткараягынъды-куткаралмаягынъды кайдан билесинъ?

Алла буйыргандай яша

¹⁷ Тек аьр ким де Раббий ога белгилеген аьлде, Алла оны шакырган замандагындай калай буйырган болса, солай яшасын. Бу зат баъри иман ямагатлары уьшин йорык деп белгилеймен.

¹⁸ Ким суьннетли болып шакырылган болса, суьннетининъ белгилерин тайдырмасын; ким суьннетсиз болып шакырылган болса, бабага олтырмасын.

¹⁹ Бабага олтырув да, бабага олтырмав да – эш бир маьнели тувыллар. Маьнели болган бир зат – Алладынъ парызларын толтырув.

²⁰ Аьр ким кайдай аьлде шакырылган болса, сол аьлде калсын.

²¹ Алла шакырганда, сен ыргат эдинъме? Сол зат сени кыйнамасын. Ама эркин болмага бир амал шыкса, сол мырсатты кулланып бил.

²² Эсинъде турсын: Раббийдинъ шакырувын алган ыргат шынтысы ман да Раббийдинъ эркин аьдеми. Онынъ шакырувын алган эркин аьдемнинъ кайсысы да Масихтинъ кулы.

²³ Бек уьйкен баага сатылып алынгансынъыз; соны уьшин аьдемлерге кул болманъыз!

²⁴ Кардашлар, аьр киминъиз де кайсы аьлде шакырылган болсанъыз, Алладынъ алдында сол аьлде калсын.

Уйленмегенлер акында

²⁵ Неяхлы болмаганлар акында Раббийден бир буйырык та алган йокпан. Ама Раббийдинъ рагимлиги мен сенимли болганым уьшин, озимнинъ ойым ман боълисейим.

²⁶ Соълеги кыйынлыкларда аьдем болганындай калса, аьруув болар деп ойланаман.

²⁷ Пише алган болсанъ неяхынъды бузба.

²⁸ Пишесиз калгансынъма? Излеме пише. Ама уйленсенъ де куьналы болмаяксынъ. Эгер дейим кыз киевге шыкса, ол да куьналы болмаяк. Тек неяхлы болганларды бу яшавда азаплар сакляклар, а мен сизди сол заттан коршалаяк боламан.

²⁹ Соны уьшин, кардашлар, айтаман сизге: белгиленген заман айлак кыска. Пишелери болганлар пишесиз болгандай яшасынлар;

³⁰ йылайтаганлар йыламайтагандай, суьйинетаганлар суьйинмейтагандай, сатып алатаганлар сатып алганларына ие болмагандай,

³¹ бу дуньядынъ ислери мен каьр шеккенлер сол ислер мен есирленмегендей болып яшасынлар, неге десе бу дунья, болганындай болып, озып барады.

³² Кайгырувлардан сизди эркин этпеге суьемен. Уйленмеген киси Раббийдинъ ислери акында кайгырып, Раббийге калай ярайым деп куьреседи.

³³ А уйленген киси дунья ислери акында кайгырып, хатыныма калай ярайым деп куьреседи.

³⁴ Соьйтип онынъ эси боьлинер. Соьйтип те неяхсыз пише яде кыз Раббийдинъ ислери акында кайгырып, шаркы ман да, рухы ман да Аллага багысланмага суьеди. А эрге барган пише, дунья ислери акында кайгырып, байыма калай ярайым деп куьреседи.

³⁵ Бу затты сизге ювен салмага тувыл, пайда болсын деп, соьйлеймен: баска затларга эс бермей, Раббийге тийисли кепте озинъизди буьтинлей багыслап яшаганынъызды суьемен.

³⁶ Бирев суьйген кызына тийисли аьрекетлемегенин ойласа эм дертин ыслаялмаганы уьшин уйленмеге керек болса, суьйгениндей этсин, куьналы болмас: сондайлар уйленсинлер.

³⁷ Ама ким болса да бирев зорланмай, оз куьсевине аьким болып, озининъ ашыкярын неяхсыз калдырмага акылында беркиткен болса, ийги этеди.

³⁸ Суьйткенде, оны пише этип алган яхшы этеди, алмаган – оннан да ийги этеди.

³⁹ Пише байы сав болып турганда ога байлы. Ама эри оьлсе, пише кимди суьйсе сога бармага эркинлиги бар, тек Раббийге иман эткен киси болсын.

⁴⁰ Ама хатын тул болып калса, наьсиплирек болар. Меним ойым сондай, менде де Алладынъ Рухы бар деп ойланаман.

Бутларга шалынган курманлыклардынъ эти акында

8 Энди бутларга багысланган курман этлери акында «баьримиз де билимлимиз», дейсиз. Соны билемиз. Билим аьдемди оьктемлендиреди, а суьюв беркитеди.

² Эгер дейим бирев бир зат билдим деп ойланса, ол аьле билмеге керекти тийислисинше билмейди.

³ Эгер дейим аьдем Аллады суье болса, Алла оны биледи.

⁴ Аьше, суьйткенде, бутларга † багысланган курман этлери акында не айтаяк? «Бу дуньяда бут шынтылай бар болмаган зат» эм «Бир Алладан баска алла йок», дейсиз эм соны да билемиз.

⁵ Ерге яде коькте «алла» деп аталган затлар бар, туврасын айтсак «аллалар» да, «раббийлер» де коьп.

⁶ Солай болса да, бизде тек бир Алла – Атамыз. Ол баьри заттынъ булагы, Онынъ уьшин биз яратылганмыз. Эм бизде тек бир Раббий – Иса Масих. Ол аркалы баьри зат яратылган эм Ол аркалы биз яшаймыз.

⁷ Тек баьрисинде де бу кадер билим йок. Бирерлер соълеге дейим де бутларга табынувшылардынъ аьдетлерине уьйренгенлери уьшин, эт ашаганда онынъ бутка багысланганын ойлайдылар, сол заманда олардынъ ырызлары, карувсыз болганы уьшин, арам болады.

⁸ Ама ас бизди Аллага ювык этпейди. Ашамасак та – зарар, ашасак та пайда коьрмеймиз.

⁹ Тек сак болынъыз, сизинъ сол эркинлигинъиз иманлары карувсыз болганларды састырмасын.

¹⁰ Неге десе ырызы карувсыз болган аьдем сени, билимлиди, бутларга курманлык шалынган уьйде сыпыра янында коьрсе, солай бутларга багысланган курман этин емеге болаяк экен деп таьвекел этпеспе?

¹¹ Соьйтип, сенинъ билиминъ аркалы карувсыз аьдем, Масих онынъ уьшин ян берген кардашынъ, йойылар.

¹² Солай этсенъ, кардашларынъа карсы куьналы болып, олардынъ карувсыз ырызларына яралар туьсирип, Масихке де карсы куьналы боласынъ.

¹³ Сол себепли, ас кардашымды йолдан тайдыраяк болса, мен оны йолдан тайдырмас уьшин эш бир заманда да эт ашаман.

Эркинликти дурыс кулланып билуьв.

9 Мен эркин тувылманма? (Исадынъ) элшиси тувылманма? Раббиймиз Исады коьрген йокпанма? Раббийиме багыслаган исимнинъ емиси сиз тувылсынъызба?

² Баскалар уьшин мен элши болмасам, сиз уьшин соьзсиз де элшимен, неге десе Раббийдикилер болганынъыз меним шынтылай элши болганымды белгилейди.

† идол.

³ Мага оьким шыгарганларга явабым бу: емеге, ишпеге эркинлигимиз йокпа?

⁵ Баска элшилерде, Раббийдинъ кардашларында эм Кефада болгандай, бизде де янымызда иманлы бир пише болганына хакымыз йокпа?

⁶ Кешинмек уьшин куллык этпеге кереклилер тек мен эм Барнаба ма?

⁷ Ким, оьзининъ кыйын агын оьзи тоьлеп, аьскершилик этеди? Емисин ашамаяк болып, ким юзим эгеди? Ким, суьти мен пайдаланмаяк болып, мал багады?

⁸ Сол затлар акында тек инсан анъламына негизленип соьйлейменме? Сол затты Таурат та айтпайым?

⁹ «Аслык бастырган оьгиздинъ авызын байлама», – деп, Муса пайхамбарга буйырылган Тауратта язылган. Булайда оьгизлер акында соьз барама?

¹⁰ Алла, бас деп, бизим акымызда кайгырмайдыма? Элбетте, солай: сол зат биз уьшин айтылган, неге десе йыйылган аслыктан бир пайын алар уьмит пен ер айдавышы айдамага, аслык бастырувышы бастырмага кереклер.

¹¹ Эгер рухынъызга керекли затлар эккен болсак, сизден шаркымызга керекли затлар йюювымыз коьп боларма?

¹² Эгер дейим баска элшилердинъ сизинъ ярдамынъызга эркинликлери бар болса, бизим эркинлигимиз оннан да коьп тувылма? Ама биз эркинлигимиз бен кулланмадык. Керисинше, Масихтинъ Ийги Хабарын йямага орав этпес уьшин баьри затка да тоьземиз.

¹³ Алладынъ уьйинде куллык этуьвшилер ога аькелинген затлардан ашайтаганларын, курман этилуьвши ердеги дин куллыкшылар да аькелинген курманлардан уьлислерин алатаганларын билмейсизбе?

¹⁴ Соьйтип те, Раббий, Ийги Хабарды яйганлар да кешинмеклерин сол истен тапсынлар деп, буйырды.

¹⁵ Тек сол эркинликлердинъ эш бириси мен де пайдаланмадым. Бу затларды да сизден ярдам саклап язбайман. Суьйтип эткеннен эсе, оьлгеним колай. Эш бирев де меним мактанувымды бос соьзлерге авдармасын!

¹⁶ Ийги Хабарды яйганым ман мактанмага болаякпан деп санамайман, ол – меним борышым. Эгер дейим Ийги Хабарды яймасам, мага – кайгы!

¹⁷ Мен сол исти оьз ыхтыярым ман этсем, савга аларман; оьз ыхтыярым ман аьрекетлемесем, тек мага тапшырылган борышты толтыраман.

¹⁸ Аьше, сол заманда меним савгам не ди? Ийги Хабарды яйган заманда оны акшасыз этпеге эм соьйтип Ийги Хабарды яювшы болганым уьшин мага берилген эркинликти кулланмаска амалым бар.

¹⁹ Мен эркинмен, эш бир аьдемнинъ кулы тувылман. Ама оннан да коьп аьдемди иманга аькелер уьшин оьзимди баьрисине ыргат эттим.

²⁰ Ювытларды иманга аькелер уьшин ювыттай болдым: оьзим Тауратты тутпага борышлы болмасам да, Тауратты тутканларды иманга аькелер уьшин олар ман, Тауратты туткандай, аьрекетледим.

²¹ Тауратты тутпаган баска миллетлилерди иманга аькелер уьшин оларга Тауратты тутпагандай болдым. Элбетте, мен Алладынъ йорыгына бойсынмавышы тувылман, Масихтинъ йорыгына бойсынаман.

²² Карувсызларды иманга аькелер уьшин олар ман карувсыз болдым. Бир кесеклерди кайдай баага да куткармак мырат пан, баьриси мен баьри зат болдым.

²³ Баьри затты да, Ийги Хабардынъ хайырларында уьлисим болсын деп, Ийги Хабар уьшин эттим.

²⁴ Ярыс майданларда шабысканлар коьп боладылар, ама баргыды тек бир аьдем алады. Баргыды алаяктай, шабынъыз!

²⁵ Пелван болып куьрескенлердинъ баьриси де оьзлерин аьр туьрли затлардан тыядылар. Олар савгага ширеек таж алар уьшин солай этедилер, биз десенъ оьмирге де ширимес таж алар уьшин этемиз.

²⁶ Соннан себеп мен, кайда шапканын билмеген кисидей, шаппайман; бос авага юмырык пан соккандай, куьреспеймен.

²⁷ Йок, баскаларга уваз айтканнан сонъ, оьзим баргыдан куры калмас уьшин, мен кевдемди аямайман, оны ыхтыярыма бойсындыраман.

Бутларга табынувшылар болманъыз

10 Кардашлар, ата-бабаларымыздынъ баьриси де (Алла йиберген) булыт пан коршаланганларын, баьриси де тенъиздинъ иши мен оьтип кутылганларын эсинъызге туьсирмеге суьемен †.

² Баьриси сол булытка эм денъызге шомылдырылып, Муса пайхамбардынъ уьмметине косылдылар.

³ Баьриси Алла Рухы берген бирдей ырызкыды ашадылар,

⁴ баьриси Алла Рухы берген бирдей сувды иштилери. Неге десе баьриси Алла Рухы олардынъ барган аьр еринде оннан сув шыгарып турган каядан ишти. Сол кая – Масих.

⁵ Кенем де Алла олардынъ коьбисине разы болмады, сонынъ уьшин илеслери шоьлде яйрап калдылар.

⁶ Баьри бу ислер, биз де бир заманларда яманлыкка авас болган ата-бабаларымыздай болмас уьшин, бизге мысалга берилген.

⁷ Солардынъ бир кесегиндей бутларга табынманъыз. Кие Язувда айтылгандай: «Халк

† Муса пайхамбардынъ заманында исраилшилер Мысырдан шыкканда, Алла оларды булыт пан коршалады эм денъиздинъ ишиннен куры ерден оьткендей амал этти.

олтырып, ашады эм ишти, сонъ эдапсыз ойынлар уьшин турды».

⁸ Солардынъ бир кесегиндей, эдапсызлыкка берилмеек. Эдапсызлыкка берилгенлерден бир куьннинъ ишинде 23000 аьдем ян берди.

⁹ Солардынъ бир кесегиндей, Масихти сынамаяк. Солай эткенлерди йыланлар оьлтирдилер.

¹⁰ Солардынъ бир кесегиндей, мырылдап турманъыз. Мырылдайтаганларды Аьжел Маьлеги оьлтирди.

¹¹ Ата-бабаларымыздынъ басларыннан кешкен сол затлар, бизге – бу сонъгы шакта яшайтаганларга – дерис болсын деп, язылды.

¹² Сонынъ уьшин аяк уьстинде берк тураман деп ойлаган, йыгылмас уьшин сак болсын!

¹³ Басынъызга туьскен сынавлардынъ баьрисине баска аьдемлер де ушыраганлар. Алла Оьзининъ ваьдесине сак: Ол шыдаялмастай сынавларды сизге коьрсетпеек. Ама сиз кыйынлыкларга тоьзер уьшин Ол аьр бир сынавдан шыгувга йол коьрсетеек.

¹⁴ Сол себептен, суьйикли кардашларым, бутларга табынувдан эрек кашынъыз!

¹⁵ Мен сизге ойлы аьдемлерге соьйлегендей соьйлеймен. Айтаякларымды оьзинъиз тергенъиз:

¹⁶ Шуькир аягыннан – биз Аллага шуькир эткен аяктан – ишсек, Масихтинъ канына косылмаймызба? Сындырган оьтпегимизден ашасак, Масихтинъ шаркына косылмаймызба?

¹⁷ Оьтпек бир, биз де коьп болсак та, бир шаркпыз, неге десе баьримиз де бир оьтпектен пайласамыз.

¹⁸ Исраил халкына каранъыз. Аьше, курманлыклардан ашаганлар, Алла Уьйинде курман этилуьвши ердинъ катнасувшылары тувылым?

¹⁹ Меним айтканым не? Буттынъ яде бутка багысланган курманлыктынъ не де болсын бир маьнеси барма?

²⁰ Йок! Баска миллетлилердинъ курманлыклары Аллага багысланмаган, а йинлерге. Эм сиз сол йинлер мен айкасканынъызды суьймеймен.

²¹ Раббийдинъ аягыннан эм де йинлердинъ аягыннан бир йорыкка ишип болмасынъыз. Йинлердинъ сыпырасында катнаса турып, Раббийдинъ сыпырасына ортакшылык эталмасынъыз.

²² Раббийде куьншилик тувдырмага суьемизбе? Биз Оннан куьшлимизбе?

Эркинлик, ама ойсызлык тувыл

²³ «Не суьйсем, соны этпеге эркинлигим бар», – дегенинъиз дурыс, ама баьри зат та пайдалы тувыл. «Не суьйсем, соны этпеге эркинлигим бар», – ама баьри зат та аьдемнинъ иманын беркитпес.

²⁴ Эш бир аьдем де тек оьзининъ пайдасы акында ойланмасын, баскасынынъ акында ойлансын.

²⁵ Ырызынъызды тынышландырар уьшин бир сорав да этпей, эт базарында сатылган баьрин де ашанъыз.

²⁶ Неге десе: «Ер эм ондагы баьри зат та – Раббийдики».

²⁷ Эгер дейим иман этпеген бирев сизди оьзине шақырса, сиз де бармага суьйсенъиз, ырызынъызды тынышландырар уьшин бир сорав да этпей, алдынъызга не зат салынса, соны ашанъыз.

²⁸ Ама ким ди бирев: «Бу эт бутларга курманлыкка аькелинген эди», – десе, айткан кисидинъ хаьтерине эм ырыз хаьтерине ашаманъыз.

²⁹ Оьзинъиздинъ ырызынъыз акында тувыл, онынъ ырызы акында ойланаман. Неге эркинлигим баска биревдинъ ырызы ман бетленмеге керек?

³⁰ Эгер мен ырызкыды, шуькир дуvasын этип, ашаган болсам, неге мени, шуькир этип алган затым уьшин, яманламага керек?

³¹ Солай этип, ашасанъыз да, ишсенъиз де эм не зат этсенъиз – баьри затты Алладынъ данъкы уьшин этинъиз.

³² Ювытларга, греклерге яде Алладынъ ямагатына кыйынлык шыгарманъыз.

³³ Мен де солай этип баьрисине ярамага куьресемен. Оьз пайдамды излемеймен, коьплери куткарылсынлар деп, олардынъ пайдасын излеймен.

11 Мен Масихтен коьрим алгандай, сиз де меннен алынъыз.

Алладынъ ямагатында дува кылув йорыклары

² Уьйреткенлеримнинъ баьриси де эсинъизде, Раббийдинъ окувларын мен калай сизге берген болсам, солай тутасынъыз, сонынъ уьшин сизди мактайман.

³ Бир затты анълаганынъызды суьемен. (Иман ямагатындагы байланыслар бир шаркка усайдылар): аьр бир эр кисиге бас – Масих, хатынга бас – байы, Масихке бас – Алла.

⁴ Басына бир зат кийип † дува яде пайхамбарлык эткен эр киси басына (Масихке) уятлык келтиреди.

⁵ Соьйтип те, шашын йыймай †† дува яде пайхамбарлык эткен хатын басына (эринге) уятлык келтиреди. Яланъбас хатын шашын кетерген хатынга тенъ болады.

⁶ Неге десе хатын басын ашса, шашы кыркылсын, ама шашы кыркылганы яде кетерилгени уьшин уялаяк болса, басын байласын.

⁷ Эр киси басын байламага керек тувыл, неге десе ол – Алладынъ келбети эм данъкы, хатын болса – эрининъ данъкы.

⁸ Эр киси (Адам пайхамбар) хатыннан яратылмаган, хатын (Ава) эркектен яратылган.

⁹ Эм эркек хатын уьшин тувыл, хатын эркек уьшин яратылган.

† яде «узын шаш пан». †† яде «басы ашык».

¹⁰ Бу себептен, маълеклердинъ хаътерине, хатын оъз шашына аьким болмага керек.

¹¹ Ама Раббийге байыр болганларда не хатын байыннан, не эр кисе пишесиннен эркин тувыл.

¹² Хатын эр кисиден яратылгандай, соъйтип, эр кисе пишеден тувады эм баъри зат та – Алладан.

¹³ Оъзинъиз карар беринъиз: хатыннынъ шашын йыймай † Аллага дува эткени келисеме экен?

¹⁴ Эр кисе шашын оъстирсе, ога уятлык болганын табиат та сизди уыйретпейме?

¹⁵ Ама хатын шашын оъстирсе, ога сый. Неге десе ога шаш бир ябувдынъ орнына берилген.

¹⁶ Ким де болса бирев биз бен эриспеге суыйсе, (явабым бу): не бизде, не де Алладынъ ямагатларында сондай аьдет йок.

Раббийди эске алув

¹⁷ Сосы кенъеслерди бере турып, сизди мактамайман, неге десе йыйынларынынъ пайдадан эсе зарар аькеледилер.

¹⁸ Биринши зат бу: эситкениме коьре сиз ямагат болып йыйылганда, эрис-суьрислер боладылар, ога да бир ягыннан ынанамаман.

¹⁹ Элбетте, аранъызда туъз болып шыкканлар белгили болар уьшин, сизде ой баскалыклары болмага керек.

²⁰ Бирге йыйылувынынъиз Раббий сыпырасында катнасув уьшин тувыл:

²¹ ашаганда аьр биринъиз оъз асын емеге асыгады, суыйткенде бирев аш калады, баска бирев де эсиреди.

²² Ашамага, ишпеге уйлеринынъиз йокпа, аьше? Яде сиз Алладынъ ямагатларын мисетке саймай, ярлыларды корлайсызба? Сизге не айтайым? Сизди мактап болаягым? Йок, ол зат уьшин сизди мактамам!

²³ Неге десе сизге айтып уыйреткен затларымды мен Раббийдинъ Оъзиннен алдым. Раббий Иса кыянатка берилген кешесинде, колына оьтпек алып,

²⁴ шуькир дуvasын этип, оны сындырды эм: «Бу – сизинъ уьшин берилген шаркым. Мени эскеруьв уьшин булай этинъиз», – деди.

²⁵ Солай этип астан сонъ Ол, аякты да алып: «Бу аяк – каным ман беркитилген янъы антласув. Аяктан ишкен сайын, Мени эскеруьв уьшин булай этинъиз», – деди.

²⁶ Бу оьтпекти егенде эм сосы аяктан ишкенде Раббийдинъ келуьвине дейим, Онынъ оьлими акында билдиресиз.

²⁷ Сол себептен, уйгын болмаган аьлде оьтпекти еген эм Раббийдинъ аягыннан ишкен, Раббийдинъ шаркына эм канына карсы куьна этеди.

²⁸ Аьр ким оъзин оъзи сынасын эм тек оннан сонъ сол оьтпектен есин эм сол аяктан ишсин.

²⁹ Неге десе Раббийдинъ шаркын аньламай, оьтпек ашап аяктан ишкен аьдем, солай ашап-

ишуьви мен оъзин Алладынъ оькимине туьсиреди.

³⁰ Соны уьшин де сизинъ аранъызда карувсызлар эм маразлылар коьп, оьлгенлер де аз тувыллар.

³¹ Эгер дейим оъзимиз оъзимизди тергесек, Раббийдинъ оькимине ушырамас эдик.

³² Биз дуныя ман бирге оькимге туьспес уьшин Раббий, бизге оьким шыгарып, тербия береди.

³³ Сога коьре, кардашларым, аска йыйылганда, асыкпай, бир биринъизди саклап, ашанъыз.

³⁴ Йыйылувынынъизда оьким кесилуьвге йол аштырмас уьшин, аш болганлар уйлериинде ашап келсинлер. Калган ислерди сизге келген заманда туьзетермен.

Кие Рухтынъ савгалары

12 Кардашларым, Кие Рухтынъ савгалары акында билмей калганынынъизды суыймеймен.

² Билесинъиз: иманлы болмаган заманынынъизда, калай болса да, солай алданып, тилсиз бутларга айлак тартыла эдинъиз.

³ Мине сонынъ уьшин айтаман: Алладынъ Рухы аркалы соьйлеген бир аьдем: «Исага наьлет болсын!» – деп айтпас. Эгер Кие Рухтынъ етекшилиги болмаса, эш бирев де «Иса – Раббий», – демес.

⁴ Кие Рухтынъ савгалары туьрли, ама Рух – бир.

⁵ Кызмет кылувдынъ да не туьрлиси де бар, ама Раббий – бир.

⁶ Аьрекет те не туьрли де болады, ама аьр кимде баъри аьрекетти эткен – бир Алла Оъзи.

⁷ Аьр биримизге, ортак пайдага ярарлы болсын деп, Рух Оъзин айырым бир кепте коьрсетеди:

⁸ биревге Рух аркалы акыллылык пан, баскага сол Рухка коьре билимлилик пен айтпага амал бериледи;

⁹ ана биревге сол Рух пан иман бериледи; баска биревге сол ок Рух пан савартув савгалары бериледи;

¹⁰ баскага аьжейиплер коьрсетпеге, а кимге пайхамбарлык этпеге, кимге рухларды айырып билмеге, баска биревге туьрли тиллерде соьйлемеге, а кимге сол тиллерден коьширип билмеге амал бериледи.

¹¹ Булардынъ баърисин сол бир Рух аьрекет эттиреди эм баърисине де Оъзи суыйгенше уьлестиреди.

Иман ямагаты – бир кевде

¹² Аьдемнинъ кевдеси коьплеген муьшелерден туьзилсе де, сол коьплеген муьшелер бир кевдеди туьзип келеди. Соьйтип Масих те.

¹³ Биз баъримиз де – ювытлар эм ювыт болмаганлар, ыргатлар эм эркин болганлар – бир Кие Рух пан тазаланганмыз эм бир кевдеге (Масихтинъ уьмметине) косылганмыз, баъримизге де ишпеге сол бир Рух берилген эди.

† яде «басы ашык болып».

¹⁴ Кевде бир муьшеден тувыл, коьплеген муьшелерден туьзиледи.

¹⁵ Аяк: «Мен кол тувылман, сонынъ уьшин кевдеге байыр тувылман», – десе де, бу оны кевдеден айырмаc.

¹⁶ Кулак та: «Мен коьз тувылман, сонынъ уьшин кевдеге байыр тувылман», – десе де, бу оны кевдеден айырмаc.

¹⁷ Эгер дейим буьтин кевде коьз болса, калай эcитер эди? Эгер буьтин кевде эcитуьв уьшин туьзилсе, калай ийис билер эди?

¹⁸ Туврасы бу: Алла Оьзининъ ьхтыяры ман кевдединъ аьр бир муьшесине оьз орнын белгилеген.

¹⁹ Эгер баьриси бир муьше болса, кевде кайда болар эди?

²⁰ Акыйкатлай да, муьшелер коьп, кевде бир.

²¹ Коьз колга: «Сен мага керек тувылсынъ», – деп айталмайды. Бас та аякларга: «Сиз мага керек тувылсыз», – деп айтып болмайды.

²² Йок, керисинше, эне сол, бизге карувсыз коьринген муьшелерсиз, биз коьтере де кешинип болмаймыз.

²³ Оннан калса, кевдединъ сыйсыз деп саналган муьшелерин биз оннан да бек сыйлап кийиндиремиз; соьйтип, коьрсетпеге келиссиз деп саналган муьшелерди оннан да келисли этемиз.

²⁴ Коьрсетпеге келисли муьшелеримиз болса, соны талапламайдылар. Ама Алла, кевдеге боьлинуьв болмасын, керисинше, баьри муьшелер бир бири акында бирдей каьр шексинлер деп, сыйсыз муьшелерге оннан да коьп оьрмет берип, кевдеде бирликти яратты.

²⁵ Соннан себеп бир муьше азапланса, баскалар да азапланадылар; а бир муьшеге данък берилсе, баскалар да оны ман бирге суьйинедилер.

²⁷ Сиз Масихтинъ кевдесисинъиз эм аьр биринъиз онынъ айырым муьшеси боласыз.

²⁸ Алла уьмметимизде бириншилерди – элшилер, экиншилерди – пайхамбарлар, уьшиншилерди – уьйретуьвшилер этип салды; калганларга аьжейиплер этпеге яде авырувларды савартпага, аьдемлерге ярдам этпеге, басшыламага, туьрли тиллерде соьйлемеге амал берди.

²⁹ Баьриси де элшилер ме? Баьриси де пайхамбарлар ма? Баьриси де уьйретуьвшилер ме? Баьриси де аьжейиплер коьрсетедилерме?

³⁰ Баьрисинде де авырувларды савартув савгасы бар ма? Баьриси де туьрли тиллерде соьйлейдилерме? Баьриси де айтылган затларды анълатып боладыларма?

³¹ Тек энъ маьнели савгаларды алмага ымтылынъыз. Мен де муннан да аьруьв йолды сизге коьрсетермен.

Суьюв энъ баалы савга

13 Аьдемлердинъ яде маьлеклердинъ тиллеринде соьйлей турып, ама ишимде

суьювим болмаса, зынъырдаган бакыр яде такырдаган кимвал † сесимен.

² Эгер мен пайхамбарлык этпеге, кайдай сырлардынъ да билимнинъ де туьбине етпеге амалым, тавларды орынларыннан козгагандай иманым болса да, суьювсиз мен эш бир зат та тувылман.

³ Эгер болган муьлкимди ярлыларга уьлестирсем де, шаркымды отка былактырсам †† да, менде суьюв болмаса, сол затта эш бир пайда йок.

⁴ Суьюв тоьзимли, шапагатлы. Суьюв куьнлемейди, мактанмайды, коькирексимейди;

⁵ келиссиз аьрекетлемейди, оьзине пайда излемейди, тез ашувланмайды, яманлыкты эсте тургыстпайды;

⁶ залымлыкка суьйинмейди, акыйкатлык пан бирге суьйинеди.

⁷ Суьюв баьри затка тоьзеди, дайым иманлы, дайым уьмитли эм баьри затка шыдамлы болады.

⁸ Суьювдинъ оьмири кесилмес. Ама пайхамбарлыклар йойылаяклар, тиллер тынаяклар, билим де йокка шыгаяк.

⁹ Неге десе билимлеримиз де, пайхамбарлыгымыз да толы тувыллар.

¹⁰ Ама тамамына етискен зат келген заманда толы болмаганлар йогалаяклар.

¹¹ Бала заманымда, балаша соьйлейтаган эдим, баладай анълайтаган, баладай ойлайтаган эдим. Ама уьйкен болганда, мен бала шагымдагы затларымды койдым.

¹² Энди де баьри затты, ез биялада коьргендей, куьнъирт коьремиз, ама бир куьн Аллады бет бетке коьрермиз. Мен соьле Аллады толы билмеймен, ама бир куьн, Ол мени толы билгендей, мен де Оны толы билеекпен.

¹³ Мине оьмирликке тураяк уьш зат: иман, уьмит эм суьюв; ама солардынъ энъ маьнелиси – суьюв.

Пайхамбарлар туьрли тиллерде соьйлегенлерден йогары

14 Суьювге етпеге куьресинъиз. Ама Кие Рух берген савгаларга да, эм айырым пайхамбарлык этпеге де, ымтылынъыз.

² Неге десе ким болса да бирев билмеген тилде соьйлесе, ол аьдемлерге тувыл, Аллага соьйлейди. Оны эш бирев де анъламайды, ол рухы ман сырлар акында айтады.

³ А ким пайхамбарлык этсе, сол аьдемлерге коьнъиллерин беркиткен, юреклendirген эм юбанткан соьзлерди айтады.

⁴ Ким билмеген тилде соьйлесе, тек оьзининъ коьнъилин, а ким пайхамбарлык этсе, иман ямагатын беркитеди.

⁵ Баьринъиздинъ билмеген тиллерде соьйлевинъизди суьемен, ама оннан да бек – пайхамбарлык этуьвинъизди. Неге десе билмеген

† Кимвал – саз алаты. †† кайбир текстерде «мактанар уьшин шаркымды берсем».

тиллерде соьйлегенлер иман ямагатын беркитер уьшин айтканларын аньлатпасалар, пайхамбарлык эткенлер солардан маьнели.

⁶ Кардашлар, мен энди янынъызга келип, билмеген тиллерде соьйлесем, ама айтканларымды сизге ашылув, яде билим, яде пайхамбарлык этуьв, яде уьйретуьв мен аньлаталмасам, сизге не пайдам болар?

⁷ Сыбызгы яде лирадай янсыз саз алатлары да согылганда, бир бириннен айырым сеслер шыгармасалар, сыбызгы ма, лира ма согылганын ким айырып билер?

⁸ Карнай † белгили сес шыгармаса, согыска ким аьзирленер?

⁹ Соьйтип, сиз де аньламлы тилде соьйлемесенъиз, айтканларынъызды калай туьсинееклер? Босына соьйлеген болаяксыз!

¹⁰ Шексиз, дуныяда коьп тил бар, эш бири де аньламсыз тувыл.

¹¹ Болса да, айтылган заттынъ аньламын билмесем, соьйлеген аьдем уьшин тыс кыралданман, ол да мен уьшин тыс кыралдан.

¹² Сиз де солай: Кие Рухтынъ савгаларын алмага каьрлегенинъизге коьре, иман ямагатын беркитеек савгаларга ымтылынъыз.

¹³ Сол себеп, ким билмеген тилде соьйлейди, сол айтканларын аньлатып билер уьшин дува этпеге тийисли.

¹⁴ Мен билмеген тилде дува этсем, тек рухым дува этеди, акылым оннан пайда алмайды.

¹⁵ Сол аьлде не этпеге керекпен? Рухым ман дува этеекпен, акылым ман да дува этеекпен; рухым ман йырлаякпан, акылым ман да йырлаякпан.

¹⁶ Эгер сен Аллага тек рухынъ ман шуькир этсень, сол ерде болган, ама сондай ислерди туьсинмеген аьдем, сенинъ шуькир эткенинъе «амин» деп калай айтаяк?

¹⁷ Билким, сен ийги шуькир эте боларсынъ, ама баскадынъ коьнъилин сол зат беркитпейди.

¹⁸ Мен баьринъизден де коьп тиллерде соьйлегеним уьшин Аллага шуькир этемен.

¹⁹ Ама билмеген тилимде мынълаган соьзден эсе, иман ямагатында баскаларды насихатлар уьшин оьзимнинъ акылым ман бес соьз айтканымды суьемен.

²⁰ Кардашлар, ойларынъыз балалык оьлшемде калмасын: яманлыкта – балалардай, ойларынъызда акылбалык болынъыз.

²¹ Кие Язувда айтылгандай: «Баска тиллерде соьйлеген кисилер аркалы, тыс кыраллылардынъ авызлары ман бу халкка айтаякпан, ама сол заманда да Мага тынъламаяклар».

²² Соьйткенде, тиллер, иманлылар уьшин тувыл – имансызлар уьшин нышан; пайхамбарлык этуьв имансызлар уьшин тувыл, иманлылар уьшин – нышан.

²³ Буьтин иман ямагаты бирге йыйылса, баьриси де билмеген тиллеринде соьйлесе эм йыйылыска сондай ислерди туьсинмегенлер яде имансызлар келселер, «Сиз акылынъызды ишкенсинъиз», – деп айтпаякларма?

²⁴ Ама баьринъиз де пайхамбарлык этсенъиз, имансызлардан яде сондай ислерди туьсинмегенлерден бирев келсе, аьр биринъиздинъ соьзлеринъизде эм де шуьшлев, эм де оьким эситеек.

²⁵ Сол аьдемнинъ юрек сырлары ашылаяк, сонда сежде кылып, Аллага табынаяк эм: «Шынтысы ман да Алла аранъызда!» – деп айтаяк.

²⁶ Кардашлар, энди не этпеге керекпиз? Йыйылган заманынъызда аьр биринъиздинъ зикири, насихаты, ашылувы, билмеген тили, тилде айтылганды аньлатувы бар. Булардынъ баьриси де иман ямагатын беркитер уьшин этилсин.

²⁷ Эгер бир кесеклер билмеген тиллеринде соьйлеселер, шерет пен экисер, энъ коьбиси, уьшерлеп соьйлесинлер. Ким болса да бирев айтылганды аньлатсын.

²⁸ Аранъызда аньлатувшы йок болса, билмеген тилинде соьйлевиши иман ямагатында уьндемей сес шыгармай, тек оьзине эм Аллага соьйлесин.

²⁹ Эки яде уьш пайхамбар айтсын, баскалар да айтылганды тешкерсинлер.

³⁰ Эгер дейим йыйында олтырганлардынъ бирисине Алладан ашылув келсе, соьйлеп турган оьзининъ соьзин токтатсын.

³¹ Солай этип баьринъиз де, ызлы ызыннан пайхамбарлык этпеге, калганларды уьйретпеге эм юбантпага амалынъыз болаяк.

³² Аллага багысланганлардынъ савлай ямагатларындагындай, пайхамбарлык этееклер пайхамбарлардынъ ыхтыярына бойсынадылар. Неге десе Алла карысыклыкты тувыл, тынышлыкты суьювши.

³⁴ (Йыйынларынынъызда хатынлар уьндемесинлер. Соьйлескенлерине ызын йок, олар, Тауратта айтылгандай, (нызамга) бойсынмага кереклер.

³⁵ Бир зат билмеге суьйселер, уьйлерине келгенде, байларыннан сорасынлар. Неге десе йыйында пишелерге соьйлеспеге ярамайды.)

³⁶ Яде Алладынъ соьзи сизден (коринтшилерден) басланды эм тек сизге етти деп, ойланасызба?

³⁷ Оьзин пайхамбар яде Кие Рухтынъ куьши мен савгаланган деп санаган аьдем бу язганларым Раббийдинъ парызы экенин билсин.

³⁸ Муны кабыл этпегенди Алла да кабыл этпейди.

³⁹ Соьйтип, кардашларым, пайхамбарлык этпеге ымтылынъыз, туьрли тиллерде соьйлемеге тыйманъыз,

⁴⁰ ама аьр зат келисли эм орны-орнында болсын.

† горн.

Ийги Хабар оьлилерден тирилуьв акында

15 Кардашлар, сизге оьзим билдирген, сиз де кабыл эткен эм аьле ога туьз болып турган Ийги Хабарды эсинъизге туьсирмеге суьемен.

² Эгер мен сизге билдирген Ийги Хабарды берк тутсанъыз, соны ман куткарыларсынъыз. Ол болмаса иманынъыз босына кетеек.

³ Мен де алган бу хабарды баъри заттан алдын сизге уьйреттим: Кие Язувларда билдирилгенинше, Масих куьналарымыз уьшин оьлди

⁴ эм коьмилгеннен сонъ, Кие Язувларда билдирилгенинше, уьшинши куьн тирилди.

⁵ Кефага, оннан сонъ он эки соктасына коьринди.

⁶ Сонъ бес юзден артык кардаштынъ баърисине бир ок заман коьринди. Олардынъ коьбиси аьли де сав, бирерлери оьлдилер.

⁷ Сонъ Масих Якупка эм баъри элшилерине коьринди.

⁸ Баърисиннен сонъ, замансыз тувган баладай болсам да, мага да коьринди.

⁹ Мен элшилердинъ энъ сансызыман, элши деп оьзимди атамага да тийисли тувылман, неге десе Алладынъ ямагатына залымлыктар эткенмен.

¹⁰ Ама буьгуьн ким болсам да, Алладынъ шапагаты аркалы болдым. Онынъ мага коьрсеткен шапагаты босына кетпеди; мен баърисиннен де артык иследим. Элбетте, мен тувыл, Алладынъ шапагаты мени мен бирге иследе.

¹¹ Сога коьре, мен ме, олар ма – баъримиз де сол хабарды яямыз эм де сиз ога иман эттинъиз.

Оьлилерден тирилуьв

¹² Масих оьлилерден тирилген деп хабарланганда, бир кесеклеринъиз оьлилер тирилмейдилер деп калай айтадылар?

¹³ Оьлимнен сонъ тирилуьв йок болса, Масих те тирилмеген.

¹⁴ А эгер дейим Масих тирилмеген болса, сол заманда яятаган хабарымыз да, ынанувынъыз да бос.

¹⁵ Оны ман бирге Алла акында ялган шаатлык этуьвшилер боламыз, неге десе Алла Масихти оьлилерден тирилткен деп шаатлаймыз, а оьлилер шынтылай тирилмесе, Ол Масихти де тирилтпеген.

¹⁶ Эгер оьлилер тирилмеек болса, Масих те тирилмеген.

¹⁷ Масих тирилмеген болса, иманынъыз кадирсиз эм де куьналарынынъ аьле кеширилмей калады.

¹⁸ Масихке ынанып оьлгенлер де аьлек болганлар.

¹⁹ Эгер дейим Масихке уьмитимиз тек бу яшавга яряк болса, баърисиннен де язык аьдемлермиз.

²⁰ Ама Масих акыйкатлай да оьлилерден тирилтилди: Ол – оьлгенлерден биринши болып тирилген аьдем.

²¹ Неге десе оьлим аьдем аркалы келди, солай да оьлилерден тирилуьв аьдем аркалы болды.

²² Калай Адам пайхамбар баъримизге оьлим аькелген болса, Масих те солай баъримизге яшав аькелеек.

²³ Тек аьр ким оьз шерети мен: бас деп Масих; сонъ, Ол кайтып келгенде, баъри Масихке байыр болганлар тирилеек;

²⁴ Оннан сонъ, Масих аьр басшылыкты, аьр аькимликти эм куьшти йок этип, патшалыкты Атасы Аллага тапшырганда, (дуныядынъ) ахыры келеек.

²⁵ Алла Масихтинъ аягынынъ астына баъри явларын таслаганга дейим, Масих патшалык суьрмеге керек.

²⁶ Йок этилеек сонъгы яв – оьлим.

²⁷ Неге десе Алла Масихтинъ «аягынынъ астына баъри затты таслап, Ога бойсындырды». Ама баъри зат Масихке бойсындырылды деп айтылганда, Ога баърисин де бойсындырган Алладынъ сол соьздинъ ишине алынмаганы белгили.

²⁸ Баъри зат Улына бойсындырылганнан сонъ, Улы Оьзи де аьр затты Ога бойсындырувшы Аллага бойсынаяк. Соьйтип Алла аьр затка аьким болганын коьрсетеек.

²⁹ Соьйтип болмаса, оьлилер уьшин сувда шомылдырылып тазаланган аьдемлерге не боляк? Эгер дейим оьлилер тирилмеселер, сол аьдемлер олар уьшин неге шомылдырылып тазаланадылар?

³⁰ Биз де не уьшин аьр саьат кавыф астында турамыз?

³¹ Мен, кардашларым, аьр куьн оьлимнинъ коьзине карайман. Раббийимиз Иса Масихке байыр болып, сиз бен мактанганым уьшин солай айтаман.

³² Эгер мен, аьдетли аьдемлердей ойлап, Эфесте йьрткышлар ман куьрескен болсам, оннан мага не пайда болар эди? Эгер оьлилер тирилмеек болсалар,

«Ашаягынъыз, ишеегинъиз, неге десе эртен оьлеекпиз!»

³³ Алданманъыз!

«Ийги аьдетти яман дослык бузар».

³⁴ Акылынъызды йыйып, туврашыл болып яшанъыз, куьна эткенинъизди койынъыз! Аранъызда Аллады эш танымайтаганлар бар. Муны сизди уялтар уьшин айтаман!

³⁵ Ким болса да бирев: «Оьлилер калай тириледилер? Тирилип кайтканда, кевделери кайдай боляк?»

³⁶ Акылсыз! Сен ерге салган урлык, оьлмей, яшавга кайтпаяк.

³⁷ Эккенде де сен туваяк кевдеди тувыл, тек урлыкты, бийдайдынъ яде баска оьсимликтинъ буьртик урлыгындай бир затты, эгесинъ.

³⁸ Алла ога Оьзи унаган бир кевде береди; аьр бир урлыкка айырым бир кевде бериледи.

³⁹ Баърисининъ де эти бирдей тувыл. Аъдемнинъ эти айваннынъ этиннен баскаланады, кустыкы – балыктыкыннан.

⁴⁰ Ама коькте де эм ерде де туърли кевделер бар. Коьктеги кевделердинъ оъз ярасыклығы бар, ердеги кевделердинъ да оъз ярасыклығы бар.

⁴¹ Куьннинъ ярасыклығы бир баска. Ай ман юлдызлардынъ да ярасыклықлары бир баска. Юлдызлар да оъз араларында ярасыклықлары ман баскаланадылар.

⁴² Оьлилердинъ тирилуьви де солай болаяк: ерге салынган – ширеек зат, тирилеек – оьмири ширимеек зат;

⁴³ ерге салынган – сыйсыз зат, тирилеек – мактавлы зат; ерге салынган – карувсыз зат, тирилеек – куватлы зат;

⁴⁴ коьмилген – ян яшататаган кевде, тирилеек – Рух яшататаган кевде. Ян яшататаган кевде калай болса, солай Рух яшататаган кевде да бар.

⁴⁵ Кие Язувда айтылгандай: «Биринши инсан Адам тири ян болды». Сонъгы Адам (Иса Масих) яшав беруьвши рух болды.

⁴⁶ Бас деп Рух яшататаган кевде тувыл, а ян яшататаган келди, Рух яшататаган оннан сонъ келди.

⁴⁷ Биринши инсан топырактан яратылды, ол – ерден. Экинши инсан (Масих) – коьктен.

⁴⁸ Топырактан яратылган аъдем кайдай болса, топырактан болган аъдемлер де солай. Коьктен келген аъдем (Масих) кайдай болса, коьктегилер де сондай.

⁴⁹ Биз топырактан яратылган инсаннынъ келбетин калай юргисткен болсак, коьктен келгеннинъ келбетин де солай юргистеекпиз.

⁵⁰ Кардашлар, сизге айтканым бу: эт пен каннан яратылган шаркымыз Алла Патшалыгыннан уьлисли болалмас. Ширер зат та ширимеектен уьлисли болалмас.

⁵¹ Мен сизге бир сыр айтайым: баъримиз де оьлмеекпиз, тек баъримиз де туърленеекпиз.

⁵² Бу бир такыйкадынъ ишинде, карап караганша, сонъгы карнай † шалынганда болаяк. Аьше, карнай шалынаяк, оьлилер ширимес тенлери мен тирилееклер, биз де туърленеекпиз.

⁵³ Сосы шириятаган зат – ширимеекке, сосы оьлимли зат – оьлмеекке оралмага керек.

⁵⁴ Шириятаган ширимеекке, оьлимли оьлмеекке оралса, сол заманда Кие Язувда айтылган соьз толаяк:

«Оьлим курытылды! Буьтинлей енъилди!

⁵⁵ Оьлим, кайда ды енъуьвинъ?

Оьлим, кайда ды огынъ?»

⁵⁶ Оьлимнинъ огы – куьна, а куьнадынъ куьш алган булагы – Таурат.

⁵⁷ Аллага шуькир! Ол бизге Раббийимиз Иса Масих аркалы енъуьв бередиди.

† горн.

⁵⁸ Сога коьре, суьйикли кардашларым, берк турынъыз, шайкалмастай болынъыз. Аьр заманда да Раббий кызметине берилип исленъиз. Билесинъиз де: Раббийге багыслаган исинъиз босына кетпеек.

Алладынъ халкына ярдам

16 Энди имандасларынъызга йыйылатаган акша акында. Мен Галатиядагы ямагатларга не буйырган болсам, соны сиз де этинъиз.

² Мен келген заманда акша йьюв ман каьр шекпес уьшин, аьр киминъиз юмадынъ биринши куьнинде † алган куллык акына коьре уьйде не кадер калдырмага амалы болса, соны калдырсын.

³ Келгенimde, аранъыздан оьзинъиз айырганларды ярдам акшанъызды аькетер уьшин хатлар ман Ерусалимге йиберермен.

⁴ Эгер меним де барганым келиссе, олар мени мен бирге барарлар.

⁵ Македониядан оьткеннен сонъ, сизге келермен. Соьле мен Македониядан оьтип турыман.

⁶ Сизде мен билким бир кесек заман каларман, эш те кысларман. Кетемен десем, сиз мени йолга аьзирлерсиз.

⁷ Неге десе мен сизге йол уьстиннен кирип кетеекпен деп ойламайман: Раббий буйырса, сиз бен узак турмага уьмит этемен.

⁸ Эфесте Эллинши куьн байрамына кадер каларман,

⁹ неге десе онда мага етимисли ислер уьшин эсиклер кенъ ашылганлар, ама карсылык этуьвшилер де коьп.

¹⁰ Тимотей келгенде, аранъыызда ол корккандай зат болмасын, сак болынъыз. Ол да, мендей, Раббийдинъ исин этеди.

¹¹ Бирев де ога йогарыдан карамасын! Оны баъринъиз де йолга аьзирлеп, тынышлык пан озгарарсыз, ол мага кайтып келсин. Мен оны (иман) кардашларымыз бан бирге саклап тураман.

¹² Аполлос кардаш акында. Мен ога коьп ялбарып тиледим, баска (иман) кардашларымыз бан бирге сизге барганын суьйген эдим, ама онынъ соьледен соьле сизге бармага коьнъили йок. Бир онъайлы вакыт тапканлай, ол келер.

¹³ Уяв турынъыз, иманынъызга берк болынъыз, йигит эм карувлы болынъыз!

¹⁴ Эткен баъри затынъыз суьюв мен этилсин!

¹⁵ Сизге бир тилегим бар, кардашлар: Степанастынъ уьйдегилерин билесинъиз. Олар Ахаяда биринши болып Масихке ынандылар эм оьзлерин имандасларына кызмет кылмага савлай бердилер.

¹⁶ Сондай аъдемлерге эм бизи мен бирге ислеп кызмет кылганлардынъ баърисине де бойсынганынъызды суьемен.

†† Юмадынъ биринши куьни – базар куьн.

¹⁷ Степанастынъ, Фортунаттынъ эм Ахайиктинъ мунда келгенлерине бек суьйинемен. Олар янымда болып, йоклыгынъызды муттырдылар.

¹⁸ Коьнъилинъизди коьтергендей, олар меним де коьнъилимди коьтередилер. Сондай аьдемлерди баалап билинъиз!

¹⁹ Асия элиндеги иман ямагатлары сизге салам йибередилер. Аквила ман (пишеси) Приска эм олардынъ уьйинде йыйылатаган ямагат та, Раббийге байыр болып, сизди исси саламлайдылар.

²⁰ Мундагы баьри (иман) кардашларынъыз сизди саламлайдылар. Бир биринъизди, Аллага багысланганларга тийислише оьбип, саламланъыз.

²¹ Энди оьзимнинъ колым ман язаман: Паулдан салам!

²² Раббийди суьймегенлер язаларын алсынлар! Марана та (Раббийимиз, кел)!

²³ Раббий Исадынъ шапагаты сиз бен болсын!

²⁴ Масих Исага байыр болып, баьринъизге суьйимимди билдиремен!

2 Коринтшилер

Алдыдагы хатта Паулдынъ туьсиндируувлери эм акыл уьйретуувлери Коринттеги христиан ямагатында сакланып турган тамамларга аькелди. Куьналы коринтшилердинъ коьплери оьзлерининъ шуьшли экенлигин анъладылар эм Паул ман ярасувды изледилер. Солай болса да олардынъ ямагатында энди де Паулдынъ абырайына карсы туратаган бир куьп аьдемлери бар эдилер. Сол себептен Паулга, Македонияда болганда эм Коринтке тагы да бармага аьзирленетаганда, оларга энди де бир хат йибермеге керекли болган эди.

Бу Паулдынъ хатларынынъ ишинде энъ де аз йосыкка эм йорыкка келтирилген хат болады. Белки, хатты язаятырганда Паулдынъ кайгырув сезимлери айлак куьшли болган. А бир кесек аьлимлер, бу хат Паулдынъ коринтшилерге деп язылган эки яде уьш айырым хатлардан туьзилген эм сонъында бириктирилген деп, санайдылар.

Кайтип болган болса да, хатты уьш бас кесекке боьлмеге болады: 1) Паулдынъ Коринттеги ямагаты ман ярасувына куванувы эм Масихке эшлилик исининъ суьвретленуьви; (1-7 бб.) 2) коринтшилерге оьзлерининъ амаллары ман Ерусалимдеги ярлы христианларга мол этип ярдамласпага керегине шақырувы; (8-9 бб.) 3) коринтшилерди, олардынъ Паул Инжилди таза юректен насихатламайды деп шуьшлейтаган ялган окутувшыларды тынълайтагаганлары уьшин, айыплавды.

¹ Алладынъ буйырыгы ман Иса Масихтинъ элшиси болган Паулдан эм кардашымыз Тимотейден Алладынъ Коринттеги ямагатына эм Ахаядынъ аьр еринде Аллага багысланганлардынъ баьрисине де салам!

² Сизге Атамыз Алладан эм Раббий Иса Масихтен шапагат эм тынышлык болсын.

Юбантувшы Алла

³ Раббийимиз Иса Масихтинъ Атасы Аллага шуькир болсын! Ол рагимли Ата болып бизди аьр заманда да юбантады.

⁴ Алла бизди юбанткандай, биз де соьйтип кыйынлыкка туьскенлерди юбантармыз деп, Ол бизим оьзимизди туьрли азаплардан шыгарып коьнъиллендиреди.

⁵ Неге десе яшавымызда Масихтинъ азапларын калай коьп шегетаган болсак, Масих аркалы солай да юбанув табамыз.

⁶ Биз кыйынлык шексек, оны сиз юбанар эм куткарылар уьшин шегемиз. Юбанув тапсак, сиз де юбанув табар уьшин болады, неге десе биз шегетаган сол азапларга сиз де тоьзимлигинъизди коьрсетесиз.

⁷ Сизге сенуьвимиз берк, неге десе азапларымызга калай косылсанъыз, солай биз тапкан юбанувымызга да косылатаганынъызды билемиз.

⁸ Кардашларымыз, биз сизге Асия элинде шеккен кыйынлыкларымызды билдирмеге суьемиз. Олар сондай бир оьлшемсиз авыр эм тоьзип болмастай азапланув эдилер: биз сав калувдан да уьмит уьзген эдик.

⁹ Бизге оьлим оькимининъ шыгарылганын сезген эдик. Сол зат бизге оьзимизге сенмей, тек оьлилерден тирилтуьвши Аллага сенмеге кереги уьшин болган эди.

¹⁰ Алла бизди сондай бир ювык оьлим кавыфыннан куткарган эм куткараяк.

¹¹ Сиз де дуваларынъыз бан бизге ярдам этсенъиз, бизди тагы да куткараяк деп, Аллага сенемиз. Соьйтип, Ол коьп аьдемлердинъ дувалары себепли бизге багыслаган савгаларына коьплер биз уьшин шуькир этееклер.

¹² Мактанганымыз да бу: дуныяда, боьтен де сизде, инсан акыллылыгы ман болмай, Алладынъ шапагаты ман, Оннан келген дурыслык эм таза юрек пен яшаганмыз деп намысымыз бан шаатламага боламыз.

¹³ Сизге язганларымыздынъ баьрисинде сиз окып анълаган затлар болмаса, баска эш бир зат та йок. Сиз бизди бираз анълагандай, энди толысынша да анъларсыз деп уьмит этемен.

¹⁴ Раббийимиз Исадынъ кайтаяк куьнинде, биз сиз бен мактанаяктай, сиз де биз бен мактанмага боларсыз.

Паулдынъ Коринтке келмегининъ себеби

¹⁵ Мен ога бек сенемен, сол себепли бас деп сизге келмеге эм разылыгымды кайтарып билдирмеге токтастым.

¹⁶ Мен сизди Македонияга бараятырганда эм оннан кайтаятырганда йокларман, а оннан сонъ сиз мени ярастырып Юдеяга озгарарсыз деп ойлаган эдим.

¹⁷ Билким, бу сизге ойланмай алынган ниеттей коьриндиме экен? Яде болса да мен ниет этсем де, бирер аьдемлердей, бир ок заманда «аьше», яде «йок» деп айтаманма экен? Алла сенимли болгандай, биз де сизге алдын «аьше», сонъ «йок» демегенмиз деп айтсак, сенимли болармыз.

¹⁹ Силван эм Тимотей мен бирге биз сизге билдирген Алладынь Улы Иса Масихте бирде «аьше», бирде «йок» болмаган, ама Онда тек «аьше» бар.

²⁰ Неге десе Алладынь ваьделерининъ баьриси Иса Масихте толтырыладылар. Сол себепли биз де, Аллады мактар уьшин Масих аркалы Аллага «амин» деп айтамыз.

²¹ Масих аркалы бизди де, сизди де беркиткен эм бизди куллыкка салган бир Алла.

²² Алла бизге (Иемиз болганын коьрсетер уьшин) мухырын баскан, савгалаяк яхшылыкларынынъ сенимлиги этип, юреклеримизге Рухын орынластырган.

²³ Алла мага – шаат: мен сизди аяп соьлеге дейим Коринтке кайтпай турдым.

²⁴ Биз сизге неге ынанмага керегинъиз уьшин буйырык беруьвши болмага суьймеймиз. Биз сизинъ иманда берк туратаганынъызды билемиз, тек сизди кувандыра уьшин сизи мен бирге шалысамыз.

2 Мен сизге тагы да кайтып келсем, янынъызды кыйнамазка токтасканман.

² Эгер мен янынъызды кыйнасам, сизден баска мени кувандыраяк ким бар?

³ Сол хатты да, келгенимде сизден, мени кувандыраяк аьдемлерден, яным кыйналып олтырмасын деп, язган эдим. Куванышым баьринъизге де куваныш болаягына ынанып, сизинъ баьринъизге сенемен.

⁴ Мен коьп азапланып, юрегимди авыртып, коьзясымды тоьгип яздым. Оны сизди кыйнар уьшин айтпайман. Йок, оны сизди калай коьп суьйгенимди билинъиз деп айтаман.

Шуьшли имандасларымызды кешируьв

⁵ Эгер биринъиз баска биревди кайгырткан болса, ол тек мени тувыл, коьп кайтарып айтпас уьшин, аз-маз баьринъизди кайгыртты.

⁶ Сондай аьдемге коьплеринъиздинъ берген язасы тамам болады.

⁷ А энди оны, кайгыга коьмилип юрместей этип, кеширинъиз эм юбантынъыз.

⁸ Сизден, ога оьзинъиздинъ суьйиминъизди коьрсетинъиз деп, тилеймен.

⁹ Неге десе меним сизге язганым сизинъ баьри яктан тынълавлы болганынъызды тергев уьшин болды.

¹⁰ А энди сиз кимди кешире болсанъыз, мен де соны кеширермен, неге десе мен неди кеширмеге керек болсам, соны Масихтинъ алдында сизинъ уьшин кеширгенмен.

¹¹ Шайтан бизим басымызга иелик этпес уьшин солай эттим, а шайтаннынъ мырады бизге аьруьв белгили.

Янъы антласувдынъ куллыкшылары

¹² Мен, Масих акындагы Ийги Хабарды билдирермен деп, Троада шахарга келгенде, Раббийдинъ иси уьшин мага мырсат табылганын коьрдим.

¹³ Ама онда (иман) кардашым Титты табалмаганымда коьнъилим тынышлык таппады. Солай болганда, ондагылар ман аманласып, Македонияга кеттим.

¹⁴ Аллага шуькир болсын! Ол Масих аркалы баьрисин енъип, бизди, есирлердей, алдыга аькетеди эм биз аркалы, аьр ерге аьруьв ийис яйгандай, Масих акында билимди яяды.

¹⁵ Неге десе биз куткарылатаганларда да, йойылатаганларда да Аллага Масихтинъ ийги ийиси боламыз.

¹⁶ Биз йойылатаганларга оьлим аькелуьвши оьлимнинъ ийисимиз, а куткарылатаганларга яшав аькелуьвши яшавдынъ ийисимиз. Сондай иске ким етиспеге болады?

¹⁷ Биз, коьплердей, Алладынь соьзин оьзимизге пайда болар деп юргистпеймиз, ама биз, Масихке байыр болып, Алла йиберген аьдемлердей, Онынъ алдында ак юректен айтамыз.

3 Биз оьзимизди янъыдан мактап баслагандай боламыз ба экен? Билким биз, бир кавымлардай, сизге оьзимизди мактавышы хат йибермеге яде сизден сондай хат алмага керекпиз бе экен?

² Сиз оьзинъиз бизим хатымызсыз: бизим юрегимизде язылган, баьрисине белгили эм окулатаган.

³ Масихтинъ хаты болганынъыз ашык. Сол хат бизим куллыгымыз аркалы, сыя ман язылмай, дайым болып турувшы Алладынь Рухы ман язылган, таска † тувыл, инсан юреклерине язылган.

⁴ Аллага Масих аркалы сондай бир берк сенуьвимиз бар.

⁵ Эш бир затты да оьз етимисимиз бен этемиз деп санамага акымыз йок; кайдай етимисимиз бар болса да тек Алладан.

⁶ Ол бизди янъы антласувдынъ куллыкшылары болмага тийисли этти. Сол антласув да язувларга тувыл, а Алла Рухына таянады. Неге десе язув оьлтиредди, ама Рух яшатады.

Янъы антласувдынъ данъкы

⁷ Алла, данъкы ман коьринип, Таураттынъ соьзлерин тасларга унъип язган. Мусадынъ юзи Таураттынъ данъкы ман яркыраган. Сол яркырав куьшин йойып бараятырган болса да, израилшилер Мусадынъ юзине караялмай эдилер.

† оригинал текстте скрижал.

Онынъ куллыгы ман берилген, оylim аькелуьвши Таурат сондай данъклы болган болса,

⁸ Алладынъ Рухына коьре куллык этуьвимиз оннан да бек данъклы болмаспа?

⁹ Эгер аьдемге оьким шыгарган куллык данъклы болса, Алладынъ аьдемди аклавына амал болган куллык оннан да данъкы!

¹⁰ Уьшини мен, алдын данъклы болган Таурат, оннан сонъ келген янъы антласувдынъ артык данъкы ман тенълестирилсе, энди данъксыз коьринеди.

¹¹ Куьшин йойып бараятырган Таурат данък пан келген болса, дайым турган янъы антласув оннан да данъкы!

¹² Сондай уьмитимиз болганы уьшин уллы йигерлик пен айтамыз.

¹³ Биз Мусадый тувылмыз. Исраилшилер куьшин йойып бараятырган данъкка карамас уьшин Муса юзин буьркеншик пен яба эди.

¹⁴ Исраилшилердинъ акылы сезимсиз болган эди. Буьгуьн де эски антласувды оькыганда олардынъ акылы сол буьркеншик пен ябылгандай болып турады. Неге десе сол буьркеншик тек Масих аркалы ашылар.

¹⁵ Буьгуьнге дейим Мусадынъ китабын оькыганда олардынъ юреги буьркеншик пен ябылгандай.

¹⁶ Ама (Муса акында язылгандай) бирев Раббийге кайтса, сол буьркеншик коьтериледи.

¹⁷ Мунда Раббий деп айтылган – Рух болады, а Раббийдинъ Рухы кайда болса, сонда эркинлик бар.

¹⁸ Бизден буьркеншик алынып тасланганга коьре баьримиз Раббийдинъ данъкын бияладай коьрсетемиз. Биз барган сайын оьсетаган данък пан туьрленемиз, Раббийге коьптен коьбирек усаймыз. Бу зат Раббийдинъ Рухы аркалы болады.

Уьмитимизди уьзбеймиз

4 Бу куллык Раббийдинъ рагимлиги мен бизге тапшырылганына коьре уьмитимизди уьзбеймиз.

² Биз баьри ясыртын эм айыплы ислерден таямыз, аьйлелик пен аьрекет этпеймиз эм Алладынъ соьзин терисиннен анълатпаймыз. Биз акыйкатты ашык уьйретип, Алладынъ алдында кайдай аьдем болганымызды аьр аьдемнинъ намыс оькимине йигерлик коьрсетемиз.

³ Биз билдиретаган Ййги Хабардынъ маьнеси ябык болса, ол тек йойылатаган имансыз аьдемлерге ябык.

⁴ Бу оьмирдинъ иеси (шайтан) олардынъ акылын соькыр эткен. Соьйтип, олар коьринмеген Алладынъ келбети болган Масихтинъ данъкы акындагы Ййги Хабардынъ ярыгын коьрип болалмайдылар.

⁵ Биз оьзимизди тувыл, а Иса Масихтинъ Раббий болганын эм де сизге Иса йолында куллык этетаганымызды билдиремиз.

⁶ «Ярык каранъалыктан яркырасын», – деген Алла, Иса Масихтинъ юзиннен Оьзининъ данъкын билуьвимиз бен бизди нурландыраак болып, юреклеримизде яркырайды.

⁷ Ама биз, бу карызнады алганлар, балшык савытларга усаймыз. Солай болганымыз баьриннен де уллы куьштинъ бизден тувыл, а Алладан келгенин коьрсетеди.

⁸ Бизди аьр яктан кыйынлыклар сынайдылар, ама биз енъилмеймиз, шыдаймыз, туьнъилеектей коьринсек те туьнъилмеймиз.

⁹ Бизди кувадылар, ама Алла бизди тасламайды. Ерге йыгылсак та йойылмаймыз.

¹⁰ Исадынъ яшавы шаркымызда ашык коьринер уьшин Онынъ калай оьлгенин аьр заманда оьзимизде юргистемиз.

¹¹ Неге десе биз, яшайтаганлар, Иса уьшин аьр заманда оьлимге берилемиз. Соны ман, Исадынъ яшавы да оьлеек кевдемизде ашык коьринеди.

¹² Соьйтип, бизде – оьлим, а сизде яшав куьшин коьрсетеди.

¹³ (Кие Китапта): «Иман эткеним уьшин айтаман», – деп язылгандай, бизде де сол иман рухы болганы уьшин, иман этип, айтамыз.

¹⁴ Неге десе Раббий Исады оьлилерден тирилткен Алла бизди де Иса ман тирилтип, сиз бен бирге Оьзининъ алдына салаягын билемиз.

¹⁵ Бу затлардынъ баьриси де сизинъ уьшин этиледи. Соьйтип Алла шапагаты яйылып, тагы да коьп аьдемлерге етсе, Алла оннан да коьбирек данъкланар эм Ога шуькир этилер.

¹⁶ Сонынъ уьшин уьмитимизди уьзбеймиз, керисинше, эгер биз тысыннан бузыла болсак та, коьнъилимиз ишиннен куьннен куьнге янъырайды.

¹⁷ Биз шегетаган кыйынлык енъил эм кыска заманлы болып, бизге авырлыгы эш бир зат пан тенълестирмеге болалмаган коьп оьмирлик мактавды шыгарады.

¹⁸ Биз коьринетаган затларга болмай, а сол коьринмегенге эс беремиз. Неге десе сол коьринетаган озып кетеди, а коьринмеген – оьмирлик.

Коьктен келеек меканымыз

5 Шаркымыз ер уьстинде биз яшайтаган шатырга усайды. Билемиз, сол шатыр бузылганда, коьклерде Алла бизге аьзирлеген меканымыз – кол ман курылмаган оьмирлик уьйимиз бар.

² Соьле болса биз коьктен келеек меканымыз бан капланмага куьрсинип ымтыламыз. Ертеги шаркымызды тасляк болсак та яланъаш калмаякпыз.

⁴ Неге десе биз ертеги шатырымызда туратаган заманымызда авыр юк астында куьрсинемиз. Биз ертеги шаркымызды таслаганша, коьктеги

шаркымыз бан капланмага сүемиз. Соьйтип, оьлеек шарктынъ орнын оьмирлик яшав алаяк.

⁵ Сол яшав уьшин бизди аьзирлеген – Алла. Ол бизге, Оьз ваьдесининъ толтырылаягынынъ сенимлиги этип, Рухын берген.

⁶ Оьзимиздинъ ердеги шаркымызда туратаганда Раббийден эреkte болганымызды билгенимизге де карамай, биз аьр дайым ийги коьнъилли болып турамыз.

⁷ Неге десе биз коьргенимизге тувыл, а иманымызга таянып яшаймыз.

⁸ Биз ийги коьнъиллимиз, деймен, эм, бу шаркымызды таслап, Раббий мен бирге болувды яхшы коьремиз.

⁹ Сога коьре бизим энъ уьйкен ымтылысымыз – биз бу шаркымызда ма яде онынъ тысындамыз ба – Раббийди разы этуьв болады.

¹⁰ Неге десе бизим баьримизге Масихтинъ оькимине шыкпага керек болаяк. Сонда аьр биримиз ердеги шаркымызда эткен ийгиликлеримизге яде яманлыкларымызга коьре тийислисин алаякпыз.

Ярастырув куллыгы

¹¹ Соны ман биз, Раббийден коркувдынъ не болганын биллип, баскаларды ынандырмага каьрлеймиз. Аллага биз кайдай болганымыз белгили эм сиз де кайдай болганымызды ийги билесиз деп, уьмит этемен.

¹² Оьзимизди сизге янъьдан мактап коьрсетпеймиз, ама юреги мен болмай, тыс коьриниси мен мактанатаганларга сизинъ айтар затынъыз болсын деп, бизи мен мактанмага сизге амал беремиз.

¹³ Эгер биз акылымыздан тайган болсак, ол Алла уьшин болган. Эгер эсимиз дурыс болса, ол – сизинъ уьшин.

¹⁴ Масихтинъ сүюви бизди юргистеди, неге десе биз мундай ойга еттик: Бир аьдем (Масих) баскалардынъ баьриси уьшин (курман болып) оьлген, солай болганда баьримиз де оьлгенмиз.

¹⁵ Масих шынтылай баьримиз уьшин оьлди. Энди яшайтаганлар оьзлерине карап яшамай, олар уьшин оьлип тирилген Масихке карап яшасынлар деп, оьлди.

¹⁶ Энди биз сол себептен эш биревди инсан келбетине коьре таныймаймыз. Алдын Масихти де солай таныган болсак, энди солай таныймаймыз.

¹⁷ Соьйтип, бирев Масихке байыр болган болса, янъьдан яратылган болады. Аьвелгисиндеги озып кеткен, соьлегисининъ баьриси де янъь.

¹⁸ Баьрисин де Алла этти: Иса Масих аркалы бизди Алла Оьзи мен ярастырды эм бизге баскаларды да Оьзи мен ярастырып, Оьзине куллык этпеге буйырды.

¹⁹ Неге десе Алла, аьдемлерди куьналары уьшин шуьшлемей, дуныяды Масих аркалы Оьзи мен

ярастырды эм сол ярасувдынъ хабарын яймага бизге тапшырды.

²⁰ Соьйтип биз Масихтинъ аты ман ис этпеге эркинлик алдык. Алла биз аркалы Оьз буйырыгын сизге айтып анълатады. Масихтинъ аты ман тилеймиз: Алла ман ярасынъыз.

²¹ Неге десе Ол, бизди Масих аркалы аклап, куьнадынъ не болганын билмеген Масихти бизим уьшин куьнага курман этти.

6 Биз, Алла ман бирге ис этуьвшилер, сизге ялбарып тилеймиз: Алладынъ шапагатын кабыл этип алганынъызды босына йиберменъыз.

² Неге десе (Кие Язувда) «Керекли заманда тилегинъди эситкенмен эм куткарылаяк куьнинъ келгенде ярдамласканман», – деп айтылган. Мине энди керекли заманынъ, мине энди куткарылаяк куьнинъ.

Паулдынъ шеккен кыйынлыклары

³ Бизим кызмет этуьвимизге айып салмас уьшин биз бир аьдемнинъ де юрегине бир зат пан тиймеймиз.

⁴ Биз, Алладынъ куллары болып, аьр яктан оьзимизди уьлги этип коьрсетемиз. Кыйынлык, кереклик, тарлык шексек те бек тоьзимлимиз.

⁵ Таяк тийди, тутнакка салындык, козгалувларга растык, авыр ислер эттик, уйкысызлыктан кыйналдык, ашлык сынадык.

⁶ Таза юреклимиз, анълавлымыз, шыдамлымыз, баскаларга танълык этемиз. Кие Рух бизде, аьдемлерди экиюзлилик этпей сүемиз.

⁷ Акыйкатты айтамыз, Алладынъ куьшин коьрсетемиз. Онъ эм сол колымызда тувралык савытларымыз бар.

⁸ Бирде мактанамыз, бирде корланамыз. Атымыз бирде яманга, бирде яхшыга шыгады. Алдавшы деп саналсак та тувра соьзлимиз.

⁹ Белгисиз деп саналсак та (сизге) белгилимиз. Бизди оьлген деселер де биз мине тиримиз! Язалансак та оьлмегенмиз.

¹⁰ Мыдах коьринсек те аьр заманда куванышлымыз. Ярлы болсак та коьплерди бай этемиз. Эш бир затымыз йок, ама баьрисине де иемиз.

¹¹ Коринтшилер, сиз бен ашыктан ашык соьйлестик, юрегимизди сизге кенъ аштык.

¹² Биз сизден сүьимимизди тыймаймыз, ама сиз бизден тыясыз.

¹³ Балаларыма айткандай болып соьйлеймен: сүьимимизге явап берип, сиз де юрегинъизди ашынъыз.

Алладынъ уьйимиз

¹⁴ Имансызлар ман бирге ислемерге куьреспенъиз. Туврашыллардынъ йорыкты бузувшылар ман кайдай ортак байланысы бар? Ярыктынъ каранъалык пан кайдай айкасувы бар?

¹⁵ Масих Белиар (шайтан) ман калай ярасар? Яде иманлылардынъ имансызлар ман кайдай ортаклыгы бар?

¹⁶ Алла уйи мен бутлар арасында кайдай келисув болар? Биз болсак – яшав беруевши Алладынъ уйимиз. Алла бизим акымыздан булай айткан: «Мен олардынъ ишинде яшаякпан, олардынъ арасында юреекпен. Олардынъ Алласы болаякпан, а олар Меним халкым болаяк».

¹⁷ «Сол себепли (имансызлардынъ) арасыннан шыгынъыз эм айырылып калынъыз, – дейди Раббий, – эш бир арам затка тийменъиз эм Мен сизди йолыгып аларман».

¹⁸ «Мен Атанъыз боларман, сиз де меним улларым эм кызларым боларсыз», – дейди буэтин дуньяды туткан Раббий.

7 Солай болганда, суьйгенлерим, Алла бизге сондай ваделер эткенине коьре, денимизди эм рухымызды кирлеек аьр заттан оьзимизди тазалап, Аллады сыйлап, Ога савлай багысланагынынъыз.

Пулдынъ куванышы

² Юрегинъизде бизге орын беринъиз. Биз эш биревди ынжынтпадык, эш биревди йолдан шыгармадык, эш биревден оьзимизге хайыр излемедик.

³ Муны шуьшлеп айтпайман. Йок. Мен сизге, сиз юрегимиздесиз эм биз сиз бен яшамага да, оьлмеге де аьзирмиз деп, айткан эдим. ⁴ Мен сизге бек сенемен эм сиз бен бек оьктемлимем! Сиз меним коьнъилимди толтырып коьтересиз. Баьри кыйынлыктарымызга карамай, куванышымнынъ сонъы йок.

⁵ Биз Македонияга келгенде де, онда тынышлык таппадык. Баьри яктан бизге кыйынлыктар куйылдылар: тыстан – шапкынлыктар, а иштен коркынышлар бийледилер.

⁶ Ама кайгыга йолыкканлардынъ коьнъилин коьтеруевши Алла бизди Титтынъ келуевви мен коьнъиллетти.

⁷ Титтынъ келгени болып калмай, а онынъ сизди коьрип коьнъилленгени коьнъилимизди коьтерди. Ол бизге сиз мени коьрмеге аьсирет болганынъызды, озган затларга оькингенинъизди эм мени кайтип коршаламага шалысканынъызды айтты. Эм ол мага уйкен куваныш аькелди.

⁸ Язган хатым ман сизди кайгырткан болсам да оькинмеймен. Ушени мен, бас деп, мен ога оькиндим, неге десе хатым сизди тек аз заманга болса да кайгыртканын коьрген эдим.

⁹ Ама соьле куванаман. Кайгырганынъызга тувыл, кайгырып, тевбеге туьскенинъизге куванаман. Неге десе Алла суьйгендей кайгыргансыз. Соьйтип, эш бир яктан бизден зарар шекпегенсиз.

¹⁰ Алла суьйгендей кайгырув, аьдемди тевбеге туьсирип, куткарылувына амал береди. Соьйтип

тевбеге туьскен оькинмес. Ама дунья шыгарган кайгырув тек оьлимге аькетеди.

¹¹ Оьзинъиз ойланынъызтага: Алладан келген кайгырувынъыз сизде кайдай шалысувды, акланмага суьювди, ашувды, коркувды, аьсирет болувды, куьнлевиликти эм куьналыды язаламага ымтылувды тувдырды! Бу исте аьр яктан таза болганынъызды коьрсеттинъиз.

¹² Мен сизге язган болсам да, тек корлавшыды шуьшлев уьшин яде корланганды коршалайым деп язбаган эдим. Алла сиз бизге кайдай кайгырув сезгенинъизди коьрсетсин деп, язган эдим.

¹³ Соны ман коьнъилимиз коьтерилди. Солай коьнъилленип калмай, оннан да бек Титтынъ куванышына кувандык. Сиз баьринъиз де онынъ юрегин тынышландырдынъыз.

¹⁴ Мен алдын оны ман соьйлескенде, сизди мактаган эдим эм сиз мени уялтпадынъыз. Сизге айтканымыздынъ баьриси дурыс болгандай, солай Титтынъ алдында сизди мактаганымыз да дурыс болып шыкты.

¹⁵ Соьйтип, Тит, соьзин калай тынълаганынъызды эм оьзин калай яныплы йолыкканынъызды эсине туьсирип, сизди коьптен коьбирек суьйди.

¹⁶ Мен де куванаман, неге десе баьри яктан сизге толы сенимлимем!

Юмартлыктынъ коьрими

8 Энди, кардашлар, Македония элиндеги иман ямагатларына Алладынъ коьрсеткен шапагаты акында айтпага суьемиз. Олар коьплеген азапларды шегетаган болсалар да, суьйинишлери коьп эди. Ярлылык пан бек кыйналсалар да, байлардай, оьлшемсиз юмартлыктарын коьрсеттилер.

³ Колларыннан келгенше, куьшлериннен де артык, оьз ырклары ман ярдам эткенлерине – мен оьзим шаат.

⁴ Олар Ерусалимдеги имандасларына кызмет кылууда катнаспага ызын ялбарып тиледилер.

⁵ Соьйтип, сол затты биз уьмитлегендей этип калмай, олар, бас деп, Раббийге оьзлерин багысладылар. Оннан сонъ, Алладынъ ыхтыяры ман, бизге тапшырылдылар.

⁶ Сонынъ уьшин, бу шапагатлык исти аранъызда баслагандай болып, сонъына да еткерсин деп, Титке тилеген эдик.

⁷ Сиз аьр неде де онъыслы болгандай, иманда, соьзде, билимде, аьр не шалысувда, биз аркалы сизде мол тувган суьювде, шапагатлык исте де онъыслы болмага куьресинъиз.

⁸ Соьйтип айтып, мен сизге каты талап салмайман, йок. Мен сизге баскалардынъ шалысувын коьрсетип, сизинъ суьювинъиздинъ алааллыгын сынаймаман.

⁹ Сиз Раббийимиз Иса Масихтинъ шапагатын билесиз: сиз Раббийдинъ ярлылыгы ман бай

боларсыз деп, Ол, бай бола турганлай, сиз ушин ярлы болды.

¹⁰ Бу зат акында кенъесимди берейим. Озган йылдан бери тек ярдам этуьвди баслап калмай, сол исти дайым бардырмага суье эдинъиз.

¹¹ Энди соны толтырсанъыз, сизге пайдалы болар. Соьйтип, сол исти калай этпеге аьзир болсанъыз, солай да колынъыздан келгенинше тамамланъыз.

¹² Неге десе сондай аьзирлик болса, сол заманда савга йок затка коьре тувыл, бар болганына коьре кабыл этилер.

¹³ Баскаларга тынышлык, а сизге кыйынлык аькелуьв акында айтпайман. Ама тенълик болар ушин

¹⁴ соьле сизинъ моллылыгынъыз олардынъ ярлылыгын толыстырмага болады, а эртен олардынъ моллылыклары сизинъ ярлылыгынъызды толыстырар.

¹⁵ Соьйтип, (Кие Китапта): «Коьп йыйганнынъ артыгы болмады, аз йыйганнынъ да етиспевлиги болмады», – деп язылгандай, тенълик болар.

Паул Титти Коринтке йибереди

¹⁶ Титке де, бизге болгандай, сизинъ ушин ак юректен кайгы савгалаган Аллага шуькир айтаман.

¹⁷ Тит тилегимизге де кулак салды, ама онынъ оззининъ ыхтыяры тагы да бек куьшли эди. Соьйтип, ол сизге суьйинип бараятыр.

¹⁸ Тит пен бирге тагы да бир кардашымызды йиберемиз. Оны буьтин ямагатларымызда, Ййги Хабарды яйган иси ушин, бек мактайдылар.

¹⁹ Оннан баска да, бу кардаш, Раббийдинъ Оьзине данък аькелер, ярдамга аьзир болганымызды коьрсетер, биз этетаган бу шапагатлык исимизде йолдасымыз болар деп, ямагатлардан сайланды.

²⁰ Сол кадер мол савгага яваплы болып, биз этетаган куллыгымыз ушин бизди эш бирев де шуьшлемесин деп, сак боламыз.

²¹ Неге десе биз тек Раббийдинъ алдында тувыл, а баьри аьдемлердинъ алдында тувра зат этпеге кайгы шегемиз.

²² Бу эки аьдем мен бирге биз тагы да бир кардашымызды йиберемиз. Сиз онынъ шалыскырлыгын коьп кере де туьрли ислерде сынагансыз. Энди ол тагы да бек шалысаяк, неге десе сизге бек сенеди.

²³ Тит десенъ, ол аранъызда мени мен ислеген йолдасым, а кардашларымыз, олар иман ямагатларынынъ элшилери, Масихке данък аькелуьвши аьдемлер.

²⁴ Оьзинъиздинъ суьйиминъизди ашыклап, баьри иман ямагатларынынъ алдында оларга сизи мен мактанувымыздынъ тувралыгын коьрсетинъиз.

Ерусалимдеги иманлыларга ярдам

⁹ Ерусалимдеги имандастарымызга ярдамласканымыз акында сизге язбага керекли тувыл.

² Сиз баскаларга ярдам этпеге дайым да аьзир экенинъизди билемен. Македонияшылар алдында, Ахаядагылардынъ † коьбиси аьле озган йылдан баслап сизинъ шалыскырлыгынъыз бан коьтерилип, ярдам этпеге аьзир болганы ушин сизи мен мактанаман.

³ (Иман) кардашларымызды йиберетаганымнынъ маьнеси де сол: бу исте сизди мактавым бос болмасын деп. Сизинъ, мен оларга айтканымдай, аьзир болганынъызды суьемен.

⁴ Неге десе мени мен македонияшылар келгенде, аьзир болмаганынъызды коьрселер, бизим сизге сенимлигимиз ушин уялармыз, а сизинъ акынъызда кайда да айтпайман.

⁵ Соннан себеп кардашларымыздынъ сизге меннен эртерек барып, алдын ваьде этилген савганъызды аьзирлемеге керегин тилемеге тийисли коьрдим. Сол заманда ол – зор ман алынган садака тувыл, а шынтылай савга болаяк.

⁶ Муны айтайым сизге: ким аз шашса, аз йыяр, а ким мол шашса, мол йыяр.

⁷ Аьр ким де солай эткенде кайгырып эм зор ман тувыл, оззининъ юреги билдиргенине коьре берсин. Неге десе Алла суьйинип бергенлерди суьеди.

⁸ Баьри ийгиликлерди сизге мол этип беруьв Алладынъ колында. Соьйтип, аьр затынъыз аьр яктан дайым етисер эм аьр бир хайырлы исте юмарт катнасарсыз.

⁹ Кие Китапта сол зат акында булай язылган: «Ярлыларга сондай аьдем мол береди, онынъ туврашылыгы бир заманда да мутылмаяк».

¹⁰ Шашувшыга урлык эм ашамага оьтпек беретан (Алла) сизинъ де шашаяк урлыгынъызды багыслаяк, коьбейтеек эм туврашылыгынъыздынъ аслык йюювын мол этеек.

¹¹ Ол сизди, аьр заманда юмарт болынъыз деп, баьри яктан да бай этеек. Юмартлыгынъыз да биз (аькетеек савга) аркалы Аллага шуькир эттиреек.

¹² Суьйткенде сиз кылатаган бу кызмет имандастарынъыздынъ кытлыгын енъиллетип калмай, коьп аьдемлерге Аллага шуькир айттыраяк.

¹³ Сол кызмет емисининъ даьмин билип, аьдемлер Аллады данъкляяклар, неге десе сиз Масихтинъ Ййги Хабарын ашык кабыл этип, ога бойсынып, олар ман эм баьриси мен болган затларынъызды юмартлык пан боьлискенсиз.

¹⁴ Олар, Алладынъ шапагаты сизге мол берилгенин коьрип, сиз ушин дува этееклер, баьри юреги мен сизге тартылаяклар.

† кубыла Греция.

¹⁵ Биз де Аллага Онынъ айтып болмастай савгасы уьшин шуькир этейик!

Паул оьзин коршалайды

10 Мен Паул, сиз айткандай, эректен йигит, а сиз бен коьрискенде йигерсиз, Масихтинъ юваслыгы эм тоьзимлиги мен сизге ялбарып тилеймен.

² Кайбиревлер, инсаннынъ осаллыклары бизди аьрекетке даьврениредилер деп, ойлайдылар. Мен сизге келгенде, оларга йигер мен каты карсы шыкпага керектей коьремен, ама тилеймен, йигеримди кулланмага зорламанъыз.

³ Элбетте, биз аьдетли аьдемлердей яшаймыз, ама куьресуьвимизди инсанлык куьшимиз бен юргистпеймиз.

⁴ Куьресуьвимизде кулланган савыт-садагымыз инсан затлары тувыл, а сол савыт-садагында душпаннынъ куьшин алган затларын йок этпеге Алладынъ куьдирети бар.

⁵ Бос пикирлерди эм Аллады билуьвге карсы шыгатаган аьр туьрли акылятаксувды йок этемиз, инсаннынъ аьр бир ойын есирге алып, Масихке бойсындырамыз.

⁶ Биз, сиз Масихке савлай бойсынганда, аьр бойсынмавшыды язаламага аьзирмиз.

⁷ Коьз алдынъыздагы затка аьруьв этип каранъыз. Ким оьзин Масихке байыр болганына ынанатаган болса, сол муны эсине туьсирсин: оьзи калай Масихке байыр болса, биз де солай.

⁸ Эгер дейим мага Раббийден сизди бузбага тувыл, туьзбеге берилген аькимлик пен тагы да бек мактанган болсам, уялаяк тувылман.

⁹ Тек мен оьзимнинъ хатларым ман сизди коркысткандай болып коьринмесин.

¹⁰ Бир кесеклер айткандай: «Паулдынъ хатлары маьнели эм куьшли, ама оьзининъ болганы коьрнексиз, а соьйлесуьви коьтере де эпсиз».

¹¹ Соьйтип ойланатаганлар билсинлер: сизден эректе хатларымызда не айтсак, сиз бен бирге болганда да, исте де сондаймыз.

¹² Элбетте, оьзлери оьзлерин мактаганларга оьзимизди усатпага, олар ман тенълестирмеге йигеримиз батпайды. Оьзин оьзи мен тенълестирген, оьзин оьзининъ оьлшеми мен оьлшеген, акылсызлык этеди.

¹³ Биз десенъ оьлшевсиз мактанаяк тувылмыз. Мактанувымыз, Алла бизге белгилеген аьрекет майданынынъ тысына шыкпай, оьлшевли болаяк. Сиз де сол аьрекет майданынынъ ишиндесинъыз.

¹⁴ Сизге етпеген болсак, оьлшенип берилгеннинъ тысына шыгар эдик. Ама биз Масихтинъ Ййги Хабарын сизге баьриннен де алдын еткисттик.

¹⁵ Биз баскалар кылган кызмет пен, оьлшенип берилгеннинъ тысына шыгып, мактанмаймыз. Уьмитимиз бу: иманынъыздынъ оьсуьви мен сиз аркалы аьрекет майданымыз коьптен коьп кенъейсин.

¹⁶ Соьйтип биз, баскалардынъ оьз аьрекет майданында тапкан етимислери мен мактанмай, Коринттинъ тысында туьрли ерлерде Ййги Хабарды яярмыз.

¹⁷ (Кие Язувда айтылгандай): «Мактанган – Раббий мен мактансын».

¹⁸ Неге десе мактавга оьзин оьзи коьтерген тийисли болмаяк, а Алла тийисли коьрген болаяк.

Паул ялган элшилерди шуьшлейди

11 Меним бираз акылсызлыгыма сабырлык коьрсеткенинъизди суьемен. Сизге тилеймен, даянынъыз мага!

² Мен сизди Алла куьншилиги мен куьнлеймен. Сизди бир сынъар иенъизге – Масихке соьз тавысып, Ога сизди, таза кыздай этип, танытпага суьемен.

³ Тек коркаман, бир заманларда йыланнынъ аьйлеси мен алданган Авадай †, акылынъыз Масихке каратылган алалыгынъыздан эм тазалыгынъыздан шет какпасын.

⁴ Неге десе, ким болса бирев сизге келип, биз билдиргеннен баска Исады билдирсе, сиз алганнан баска рухты алсанъыз, кабыл этип алганнан баска «ийги хабарды» кабыл этсенъиз, оны бек суьйип хош коьрип аласыз.

⁵ А мен бир яктан да «аьдеттен тыскары элшилерден» тоьмен тувылман.

⁶ Билким, тил шешени тувылман, ама билимим бар. Сондай болып, биз аьр заманда да, аьр болган затта да сизге коьриндик.

⁷ Сизди коьтерер мырат пан, оьзимди тоьмен этип, Алладынъ Ййги Хабарын тоьлевсиз билдиргенде куьналы болдымма?

⁸ Мен сизге кызмет кылар уьшин баска иман ямагатларынынъ ярдамы ман оларды акшасыз калдырдым демеге боламан!

⁹ Сизде болганымда кытлык шексем де, биринъизге де авырлык келтирмедим: керекли аьр бир зат пан Македониядан келген кардашларым толысынша аьжетсизлендилер. Сизди аьр дайым да кыйнамаска шалысканман, энди де шалысаякпан.

¹⁰ Ахаядынъ эш бир еринде сол мактав меннен алынмаяк: ога сенимлик берген – мендеги Масихтинъ акыйкатлыгы.

¹¹ Не уьшин мен солай этемен? Сизди суьймеген уьшин ме? Суьйгенимди Алла биледи!

¹² Тек мактанган затлары ман оьзлерин бизге тенъ этпеге амал излегенлерге сондай амалды бермес уьшин калай эткен болсам да, солай этермен.

¹³ Бу аьдемлер – куллыклары ман баскаларды алдайтаган, Масихтинъ элшисининъ келбетиндеги ялган элшилер.

¹⁴ Ол сейир зат тувыл: ибилис оьзи де ярык маьлектинъ келбетин алады.

† *Ева.*

¹⁵ Соннан себеп онынъ куллыкшылары туврашылыктынъ кабын оьзлерине кийгенинде, сейир бир зат та йок. Тек сондайларды ислерине коьре тийисли яза сакляяк.

Паулдынъ элшиликте шеккен азаплары

¹⁶ Тагы да янъыдан айтайым: мени эш бирев де акылсыз деп санамасын, ама соьйтип болмаса, мени акылсыздай этип те кабыл этинъиз. Мен бираз мактанайым.

¹⁷ Оьзимнинъ айтаякларымды Раббий унаганындай тувыл, керисинше, мактанганымда акылсыздай болып айтарман.

¹⁸ Эгер дейим коьплер болганлары ман мактанатаган болсалар, мен де мактанайым.

¹⁹ Неге десе сиз акыллы аьдемлер бола турып, акылсызларга сабырлык коьрсетпеге асыгасынъыз.

²⁰ Аьле сизди кул этип кулланганларга, кыйынынъызды ашаганларга, колларына йыйганларга, коькирекчилерге, бетинъизге сокканларга да тоьзимлик коьрсетесинъиз.

²¹ Уялсам да айтайым, элбетте, сол иске куьшимиз етпейди! Ама баскалар не мен мактанмага юрекленселер, акылсыздай айтаман, мен де соны ман мактанмага юрекленемен.

²² Олар еврейлер ме? Мен де евреймен. Олар исраилшилер ме? Мен де исраилшимен.

²³ Олар Ибрагимнинъ тувдыклары ма? Мен де онынъ тувдыгыман. Олар Масихтинъ кызметшилери ме? Берлидей айтаман: мен – тагы да бек. Мен коьп те куллык эткенмен, коьп те тутнактарда олтырганман, мени аямай тоьбелегенлер, коьбинше – оьлим аьлде болганман.

²⁴ Ювытлардан бес кайта отыз тогыз кере камышыландым,

²⁵ уьш кайта таяк пан тоьбеленгенмен, бир кере – таслар ман. Уьш кайта денъизде кеме баьлесине ушырадым эм ашык денъизде бир кеше, бир куьн калган вакытым да болды.

²⁶ Мен дайым да йолда болып, сувлардан, тонавшылардан, оьз халкымнан, баска миллетлилерден кавыфларга ушырадым; сахарларда, шоьллерде, денъизде эм ялган (иман) кардашлар арасында да кавыфлар сынадым.

²⁷ Куллык этип бек кыйналдым, туьнлерди уйкысыз оьткердим; ашлык эм сувсызлык сынадым, бирерде коьтере де сувыкта эм яланъашлыкта ассыз калган заманым да болды.

²⁸ Соьле де баска заттынъ акында айтпай, аьр куьн баьри иман ямагатлары уьшин шеккен кайгымнынъ юги мойнымда.

²⁹ Ким болса да бирев карувсызланса, мен де карувсыз болмайманма экен? Эм эгер ким болса да бирев йолдан тайдырылса, мен де ашувдан янмайманма экен?

³⁰ Эгер дейим мага мактанмага керек болса, карувсызлыгымды коьрсеткен затлар ман мактанаякпан.

³¹ Раббий Исадынъ Атасы Алла – аты дайым макталсын! – оьтирик айтпаганымды биледи.

³² Дамаск сахарында патша Аретастынъ аькими, мени ысламага деп, сахар капыларына саклавшыларын салган эди.

³³ Ама мен, сахар иргесиндеги терезеден шетен мен туьсирилип, онынъ колыннан кашып кутылдым.

Паулга коьринген коьринислер эм ашылувлар

12 Бу зат пайдасыз болса да мактанмага керекпен: мен энди Раббийден алган коьринислерге эм ашылувларга эс берейим.

² Масихке байыр бир аьдемди таныйман †. Он доьрт йыл артта (билмеймен денинде ме яде денининъ тысында, ол бир Аллага белгили, мен билмеймен) ол уьшинши коькке †† алынган эди.

³ Аьше, сол аьдемнинъ еннетке коьтерилгенин билемен (кайтаралайым, белгисиз денинде ме яде денининъ тысында, оны бир Алла биледи)

⁴ эм ол онда аьдемге авызыннан шыгармага болмаяк, айтпага ызын берилмеек соьзлерди эситкен.

⁵ Эне сонадай аьдем мен мактанмага аьзирмен. Оьзим мен мактанаяк тувылман, тек оьзимнинъ карувсызлыгым ман.

⁶ Ама оьзим мен мактанмага суьйсем, акылсызлыкка туьспеспен: мен тек акыйкатты айтарман. Тек, бирев де мени коьргениннен яде эситкениннен уллыга санамасын деп, оьзим оьзимди сол заттан тыяман.

⁷ Ама мага ашылган затлардынъ эсапсыз бийиклиги мен коькирексимес уьшин, кевдеме «тегенек» берилген эди, сол зат та – шайтаннынъ мени кыйнамага йиберген элшиси – мени коькирексуьвден саклайды.

⁸ Сол заттан мени куткар деп, Раббийге уьш кере тиледим, ама явапка:

⁹ «Шапагатым сага тамам, неге десе меним куьшим карувсызлыкта толы болады». Сога коьре, Масихтинъ куьши менде дайым болсын деп, мен оьзимнинъ карувсызлыгым ман оннан да авас болып мактанаякпан.

¹⁰ Сол себепли энди Масих уьшин басымнан кешетаган баьри карувсызлыктарга, корланувларга, кытлыктарга, кувгынларга, кыйынлыктарга суьйинемен, неге десе мен карувсыз болганда куьшли боламан.

¹¹ Мактанып, акылсызлыкка еттим. Ама сиз сол затка мени зорладынынъиз. Сиз оьзинъиз таза атымнынъ шыкканын каьрлемеге тийисли эдинъиз. Оьзим бир зат та болмасам да, сол «аьдеттен тыскары элшилерден» кем тувылман.

† Паул оьзининъ акында айтады. †† энъ бийик коьк (еннет).

¹² Алла акыйкат элшидинъ белгилерин коьрсетпеге мага амал бермегенме эди? Мен аьр заман сабыр болып, сизге туурли аьлемет нышанларды, аьжейиплерди эм куьдиретли ислерди коьрсеттим.

¹³ Сол заманда, мен сорайман, баска иман ямагатлары ман тенълестиргенде сизге не зат етиспейди? Мен оьзим сизге юк болмаганым тувылма экен? Аьше, кеширинъиз мени сол «янъылысым» уьшин!

Суьйимде алаллык

¹⁴ Мине энди де, уьшинши кере, мен сизге келмеге аьзирмен эм сизге юк болмаякпан, неге десе мен сизинъ байлыгынъызды тувыл, а оьзинъизди излеймен. Балалар ата-аналарына тувыл, а ата-аналар балаларына байлык йыймага тийислилер.

¹⁵ Соьйтип, мен де куванып сизге оьзимдикин шашаякпан, сиз уьшин оьзимди де аямаякпан. Эгер дейим мен сизди солай бек суьетаган болсам, сиз мени сонынъ уьшин аз суьеексийсизбе?

¹⁶ Билким, сиз айткандай, мен сизге юк болмаганда, «аьйлекер» киси бола турып, сизди «кылыплык пан алдымма»?

¹⁷ Тек кайтип? Йибергенлерим аркалы алдав ман сизден бир зат алдымма?

¹⁸ Мен Титти сизге бармага тилеп разы эттим. Оны ман бирге тагы да бир иман кардашымызды йибердим. Сизди Тит алдадыма? Биз бир рух пан иследемдикпе, бир йол ман бармадыкпа?

¹⁹ Билким, биз алдынъызда тек акланмага суьемиз деп, коьптен бери ойлай боларсынъыз. Йок, биз Масихке байыр аьдемлер болып, Алладынь алдында айтамыз. Суьйгенлерим, баьрисин де иманынъызды беркитер уьшин этемиз.

²⁰ Тек бир коркувым бар: сизге келгенде, сизди коьрмеге суьйгендей аьлде табарма экенмен? Сиз де мени суьйгенинъиздей болганымды коьрерме экенсиз? Сизде эрисуьвлерди, куьншиликти, ашувды, даваласувды, яла ягувды, соьз юргистуьвди, коькирексуьвди эм нызамсызлыкты табарман деп коркаман.

²¹ Сизге келгенимде, Алла мени тагы да сизинъ алдынъызда тоьменлетер эм эртеден куьналыкка баткан коьплеринъиз уьшин йыларман деп коркаман. Неге десе сиз эткен арам ислеринъизден, каьхпеликлеринъизден эм эдапсызлыкларынъыздан тевбе этпединъиз.

Ахыр насихатлар эм саламлар

13 Соьйтип, мен (аямай тамамын этеек болып) сизге уьшинши кере келип турыман. (Тап

язылгандай): «Карарластырылаяк аьр бир ис эки яде уьш шааттынъ коьрсетуьвин талаплайды».

² Мен, сизге экинши кере келгенимде, эрте куьнага туьскенлерге эм баскалардынъ баьрисине де айткандай, энди де сизден эректен кайтарып айтаман: сизге янъыдан тагы да келсем, бир аьдемди де аямаякпан.

³ Сол заман излеген бегитуьвди табарсыз. Сонда Масихтинъ мен аркалы соьйлейтаганына ынанажаксынъыз. Масихтинъ сизге каратылган аьрекетти карувсыз тувыл. Ол куьшин аранъызда коьрсетеди.

⁴ Масих Оьзининъ карувсызлыгы ман кашка керилген болса да, буьгуьн Ол Алладынь куьдирети мен сав. Ол бир заманда болгандай, биз де карувсызбыз, тек сизге ашылган Алладынь куьдирети мен биз Оны ман сав болаякпыз.

⁵ Оьзинъизди тергенъиз: иманынъыз бан яшайсызба? Оьзинъизди сынаныз. Иса Масих сизде болганын оьзинъиз билмейсинъизбе? Тек сиз сынавларга шыдамайтаганлардан болмасаныз.

⁶ Бизге калганда, сиз, уьмит этемен, сынавларга шыдаганымызды анълаяксыз.

⁷ Бир яманлык та этпенъиз деп, Аллага тилеймиз. Сынавларга шыдаганымызды коьрсетпеге тувыл, шыдамагандай коьринсек те, сизге яхшылык этпеге амал бермеге суьемиз.

⁸ Биз акыйкатлыкка карсы шыкпага болалмаймыз; ога тек ярдамласпага боламыз.

⁹ Биз карувсыз болмага разымыз, тек сиз карувлы болынъыз: сизинъ туьзелуьвинъизди тилеп, дува этемиз.

¹⁰ Мен сизден энди де узакта болып, бу хатты эртерек язаман, неге десе сизде болган заманымда катылык коьрсетпей, Раббий берген аькимликти сизди бузбага тувыл, а курмага кулланмага суьемен.

¹¹ Сонъында, кардашлар, айтайым: суьйининъиз! Яшавынъызды туьзетинъиз, насихатларымды кабыл этинъиз, бир ойлы болып, татымлыкка яшаныз. Сол заманда суьйим эм татымлык беруьвши Алла сизи мен болар.

¹² Бир биринъизди, Аллага багысланганларга тийислисинше оьбип, саламланъыз. Мундагы имандасларынъыздынъ баьриси де сизге салам йибередди.

¹³ Раббий Иса Масихтинъ шапагаты, Алладынь суьйими эм Кие Рухтынъ айкасувы баьринъиз бен болсын.

Галатияшылар

Галатия провинциясына (Турциядың орталығынан алыс турган ерде) христиан ямагатлары Паул ман онынъ биринши миссионерлик элгезерлигинде янъы оьмирдинъ 40-ншы йылларынынъ сонъында туьзилген эдилер.

Паул Галатиядан кеткеннен сонъ, коьп заман озбай, янъы ынанганларга баска окытувшылар келгенлер. Олар Алладан куткарылууды алар уьшин Тауратты (Мусадынъ Йорыгын) эм суьннетлев аьдетти толтырмага керегин катырып айтатаган болганлар. Оны ман бирге, олар Паулдынъ уьшини мен де Масихтинъ Ийги Хабарын анълатпага эм насихатламага абырайы йок дегенлер. Паул оны билгенде бек кайгырды эм, сосы ялганлыкка карсы турар уьшин, Галатиядагы янъы ямагатларга хат язды. Хат бир неше кесектен туьзилген: 1) Паулдынъ оьзининъ Масихке элши кайтип болганы акында хабарлавы; (1-2 бб.) 2) Алла аьдемлерге куткарылууды Тауратты саклавы себепли болмай, а Иса Масихке ынанганы уьшин беретанын коьрсетуьви (3:1 – 5:12); 3) Ийги Хабар себепли Кие Рух эм суьюв юргисткен яшавды суьвретлеви (5:13 – 6:10); 4) тамамлав (6:11-18).

1 Аьдемлерден йиберилмей яде аьдемлердинъ ярдамы ман сайланмай, Масих Исадынъ эм Оны оьлилерден тирилткен Атасы Алладынъ ыхтыяры ман элши болган Паулдан
2 эм мени мен бирге туратаган кардашлардынъ баьрисиннен Галатия элининъ иман ямагатларына салам!
3 Атамыз Алладан эм Раббийимиз Масих Исадан сизге шапагат эм тынышлык болсын.
4 Атамыз Алладынъ ыхтыяры ман Масих, аьлиги айлежи заманнан бизди куткараык болып, куьналарымыз уьшин Оьзининъ янын берген.
5 Ога оьмирлер бойы данък болсын! Амин.

Ялгыз бир Ийги Хабар бар

6 Масихтинъ шапагаты ман сизди Оьзине шакырган Алладан сондай тезлик пен баска «ийги хабарга» коьшетаганынъыз мени сейирсиндиреди.
7 Йок баска ийги хабар, ама сизде тынышсызлык тувдыратаган эм Масихтинъ Ийги Хабарын терисиннен коьрсетеек болатан аьдемлер бар.
8 Эгер биз яде коьктен маьлек келип, сизге оьзимиз насихат эткен Ийги Хабарга карсы бир хабарды айтып басласа, Алла сонынъ язасын берсин!
9 Алдын айтканымдай, соьле де айтаман: ким сизге, кабыл эткенинъизге карсы баска хабарды уьйретеди, Алла сонынъ язасын берсин!
10 Мен аьдемлерден ме макул коьруьвди излеймен яде Алладан ма?
11 Аьдемлерге ме ярамага шалысаман? Эгер мен соьлеге дейим аьдемлерге яраык болган болсам, Масих кулы болмас эдим.

Паул калай элши болды

12 Кардашларым, сизинъ билгенинъизди суьемен: мен сизге насихатлаган Ийги Хабар аьдемнен тувыл, неге десе мен оны аьдемнен алып уьйренмегенмен, оны мага Масих Иса ашкан.
13 Сиз меним ювыт динине берилген алдынгы яшавым акында, эм мен Алладынъ иман ямагатын калай аявсыз кувып, йок этеек болып каьрлегенимди эситкенсиз.
14 Халкымда коьплеген тенълерим арасында, ювыт дининде алдыга барып, ата-бабаларымнан калган аьдетлерди сакламага мендей болып оьлшемсиз бек шалыскан йок эди.
15 Аьле ана карнында мени сайлаган эм шапагаты ман Оьзине кызмет кылмага шакырган Алла Оьз Улын мага эм мен аркалы ашпага макул коьрди эм Онынъ акындагы Ийги Хабарды миллетлерге яймага буйырды. Сол вакытта мен эш бир аьдемнен маслагат излемедим.
17 Ерусалимге Меннен алдын элши болганларга бармадым. Тек Арабистанга бардым да сонъ Дамаск шахарына кайттым.
18 Уьш йылдан сонъ Ерусалимге, Кефа † ман танысаык болып, бардым эм оны ман он бес куьнди озгардым.
19 Тек онда Раббийдинъ оьгей иниси Якуптан баска элшилерден биревди де коьрмедим.
20 А сизге язаятырганым Алла алдында оьтирик тувыл.
21 Оннан сонъ Сирия эм Киликия эллерине бардым.
22 Юдеядынъ иман ямагатларында мен эш биревге де белгили тувыл эдим.

† Петер деп те аталады.

²³ Олар меним акымда тек бир зат эситкенлер: оларды бир заманларда кувган, алдын йок этпеге шалыскан аьдем иманды соьле оьзи насихатлап юреди. Олар меним уьшин Аллады даньклайтаган эдилер.

Паул баска элшилерге косылады

2 Он доьрт йыл оьткенде, мен Барнаба ман бирге, оьзимиз бен Титты да алып, тагы да Ерусалимге бардым.

² Алла мага соьзин ашып, сонда бармага буйырган эди. Мен ондагы энъ белгили аьдемлер мен тек коьрисип, оларга миллетлер арасында уьйрететаган Ийги Хабарды айттым: куллыгымнынъ аьлиги яде алдынгы заманда босына ма экенин билмеге суьйдим.

³ Ама олар мени мен бирге келген Титты, ол грек болса да, суьннетленмеге кыстамадылар.

⁴ Кыстырылып арамызга кирген ялган кардашларымыз уьшин келген эдик. Олар бизим Масих Исада тапкан эркинлигимизди карамага эм бизди кул этеек болып, ясыртын келген эдилер.

⁵ Биз, сизде Ийги Хабардынъ акыйкаты саклансын деп, бир саьатке де оларга йолды бермедик эм бойсынмадык.

⁶ Ама белгили деп саналганлар – бир вакытларда олар кайдай болган болсалар да, мага баскалыгы йок: Алла аьдемнинъ тыс сыпатына карамайды. Сол белгили аьдемлер айтканларыма эш бир зат коспадылар.

⁷ Керисинше, Петерге Ийги Хабарды ювытларга яймага тапшырылгандай, мага да ювыт болмаганларга соны яймага буйырылганын коьрдилер.

⁸ Петерге ювытлар ара элшилигинде куьш берететаган (Алла) мага да баска миллетлилер арасында элшилик кызметте ярдам этти.

⁹ Мага берилген шапагатты билгенде, иман ямагатынынъ сакаман деп санаганлары – Якуп, Петер † эм Яхья, ортак кызмет кылувымыздынъ белгиси этип, мага эм Барнабага онъ колын узаттылар. Биз баска миллетлилерге, а олар ювытларга бараягымызды макул эттилер.

¹⁰ Тек бизден ямагат пақырларына ярдамласувды тиледилер. Мен де оны айырым мукаятлык пан толтырмага каьрледим.

Паул Петерди шуьшлейди

¹¹ Ама Петер Антиохияга келгенде, мен оны ман бетпе-бет карсыластым, неге десе ол оьзин аькис юргистип баслаган эди.

¹² Якуп яныннан бир неше аьдем келгенге дерин ол ювыт болмаганлар ман зияпетлерди бирге олтырып ашай эди. Ама сол аьдемлер келгенде,

Петер ювытлардан коркып, шетке кагылып, эрекке тайып баслады.

¹³ Сондай экиюзлиликте баска ювытлар да эттилер. Барнабадынъ оьзи де сондай экиюзлиликке бойсынды.

¹⁴ Ийги Хабардынъ акыйкаты ман туьз бармаганларын коьргенде, мен баьриси турганлай Петерге: «Эгер сен, ювыт бола турып, ювыттай болмай, баска миллетлилердей, яшайтаган болсанъ, не уьшин оларды ювытлардай яшатпага каьрлейсинъ?

¹⁵ Биз табиятымыз бан ювытпыз, „куьнага туьскен миллетлер“ ден тувылмыз.

¹⁶ Ама аьдем Таурат йорыкларын толтырувы ман тувыл, а Иса Масихке сеними мен акланганын билемиз. Биз Таурат йорыкларын толтырувымыз бан болмай, тек Масихке сенуьвимиз бен акланар уьшин Ога ынандык. Таурат йорыкларын толтырувы ман эш бир инсан да акланалмаяк.

¹⁷ Эгер биз оьзимиз, Масих аркалы акланувымызды излеп, куьналы болып шыксак, сол заманда Масих куьнага кылынувшы болады ма? Эш болмас!

¹⁸ Неге десе, эгер мен бузганымды яньыдан туьзетаган болсам, соны ман оьзимди оьзим йорыкты бузувшы болганымды коьрсетемен.

¹⁹ Мен, Алла уьшин яшаяк болып, Таурат йорыгы аркалы Таураттан куткарылып, оьлгендей, Масих пен бирге кашка керилгендей болганман.

²⁰ Энди мен яшамайман, менде тек Масих яшайды. А соьле денимде яшайтаган болсам, мени суьйген, мени уьшин Оьзин курман эткен Алладынь Улына сенуьвим мен яшайман.

²¹ Алла шапагатын керин какпайман. Неге десе, эгер Таурат йорыгы ман акланув болатетаган болса, сол заманда Масих босына оьлген.

Таурат йорыгы эм иман

3 Ай, акылсыз галатияшылар! Ким сизди саарлады? Масих Исадынъ кашка керилгени коьзлеринъиз алдында ашылып коьргистилген эди, тувылма?

² Сизден тек сосы затты билгим келеди: сиз Таурат йорыгын толтырувынынъиз бан Кие Рухты алдынъызба, яде эситкенлеринъизге ынанувынынъиз бан ма? Сиз сондай акылсызсызба? Рухтан баслап, энди оьз куьшинъиз бен толтырмага куьресесизбе?

⁴ Сол кадер коьп затларды тоьзгенинъиз босынама болды?

⁵ Сизге Рухты берететаган, аранъызда аьжейиплерди этетаган Алла муны, Таурат йорыгын толтырганынынъиз уьшин ме яде эситкенлеринъизге ынанганынынъиз уьшин ме, этеди?

⁶ (Кие Язувда айтылгандай): «Ибрагим Аллага ынанды, Алла да ынанганын туврашылыкка санады».

† грекше «Кефа» (Петер атынынъ арамейше кеби).

⁷ Муннан сиз анъланъыз: Ибрагимнинъ акыйкат уллеры – иманы болганлар.

⁸ Кие Язувда Алла, Ибрагимге: «Сен аркалы баъри миллетлер разылыгымды табаяклар», – деп Ийги Хабарды билдирип, баска миллетлилерди иманы ушин аклаягын алдыдан айтты.

⁹ Соътип, иманлылар сенимли Ибрагим мен разылык табадылар.

¹⁰ А йорыкты толтырувга таянганлар наълет боладылар, неге десе язылган: «Таураттынъ китабында белгиленген аър затты дайым толтырмаганнынъ аър бирисине каргыс туъсеек».

¹¹ Эш бирев де Алла алдында Таурат йорыгы ман акланмаягы белгили, неге десе (Кие Язувда айтылгандай) «туврашыл аъдем иманы ман акланып яшаяк».

¹² А сол йорык иманга негизленмейди. (Кие Язувда айтылгандай,) «ким йорыкты толтырады, сол оны ман яшар».

Таурат йорыгы эм Алла ваъдеси

¹³ Таурат йорыгы аъкелген наълетликтен Масих бизди азат этти, бизим орнымызга наълетлевди Оъзине алды, неге десе (Кие Китапта) «Агашка асылган аър ким – наълет» деп язылган.

¹⁴ Масих Иса муны, Ибрагимге берилген разылыкты Оъзи аркалы баска миллетлилерге яар ушин, этти. Соътип биз ваъде этилген Рухты иман аркалы алдык.

¹⁵ Кардашларым, аъдемлердинъ ойлаганына коъре айтаман, эш бирев аътте аъдем эткен антласувдынъ куъшин йоялмайды эм ога бир затты да косалмайды.

¹⁶ Ама Алладынъ ваъделери Ибрагимге эм онынъ тувдыгына берилген эди. Алла, коъплердинъ акында айткандай, «тувдыкларынъа» деп айтпайды, ама тек биревдинъ акында айткандай: «тувдыгынъа» деп айтады, а сол – Масих.

¹⁷ Меним айтатаным бу: эртеден Алла ман беркитилген антласувдан доърт юз отыз йылдан сонъ туъзилген Таурат, сол антласувдынъ куъшин йойдырып Алладынъ берген ваъдесин бузалмайды.

¹⁸ Неге десе асабалык Тауратка негизленген болса, ол энди ваъдеге негизленмейди. Ама Алла асабалыкты Ибрагимге ваъдеси мен тапшырган.

Таураттынъ мырады

¹⁹ Солай болса, не ушин Таурат йорыгы (яратылган)? Алла оны, куънага туъскенимизди коърсетер ушин антласувына коскан. (Таурат,) ваъде этилген эм (Ибрагимнинъ) тувдыгы болган (Масих) келгенге дери (куъшин саклады); маълеклер аркалы, орташылык этуъвши (Муса пайхамбардынъ) колы ман (халкка) тапшырылган.

²⁰ Ама орташылык этуъвши келисуъвликтинъ эки ягы болган ерде керек. Алла бир ди де!

²¹ Сога коъре Таурат йорыгы Алла эткен ваъделерине карсы болама? Эш болмас! Эгер яшавды береек йорык берилген болса, инсан, акыйкатлай, сол йорык пан акланар эди.

²² Кие Язувга коъре буътин дунья – куъналыктынъ есиринде, сога коъре Алладынъ ваъде эткени иманга негизленип, Иса Масихке сенген аъдемлерге берилеек.

²³ Иман шагы келгенге дейим биз Таурат йорыгынынъ есиринде болып, иманнынъ ашылаяк заманына дейим сакланып турдык.

²⁴ Биз иманымыз бан акланар ушин, Таурат, балады мектепке аъкелуъвши кулдай, бизди Масихке аъкелди.

²⁵ Ама энди иман шагы келгенде, биз тербиялавшы кулга бойсынган балаларга усамаймыз.

²⁶ Неге десе баъринъиз де Иса Масихке сениминъиз бен Алладынъ уллеры болдынъыз.

²⁷ Баъринъиз де, сувда шомылдырылып † Масих пен бир болганда, янъы кийим кийгендей, Масихти коънъилинъизге алдынъыз.

²⁸ Энди ювыт пан грек, кул ман эркин, эр киси мен хатын арасында баскалык йок: баъринъиз де Масих Иса ман бирсиз.

²⁹ Масихтики болсанъыз, сонда сиз Ибрагимнинъ тувдыгысынъыз эм Алла ваъде берген асабалыктан уылисли боларсыз.

4 Кене де айтып озаим: асаба, баъри муълк оныкы болса да, аъле бебейлигинде ол кулдан баскаланмайды.

² Атасы белгилеген заманга дейим, асаба тербиялавшыларга эм уый ислерин юргистуъвшилерге бойсынады.

³ Соътип биз де, рухымыздынъ бала шагында дуньядынъ баслапкы окувларына кул эдик.

⁴ Ама Алла белгилеген вакыт еткенде, хатыннан тувган эм Таурат йорыгына байлы болып яшаган Улын йиберди.

⁵ Алладынъ Улы, бизди, йорыкка байлы болып яшайтаганларды, эркин этип, Алладынъ уллеры этпеге келди.

⁶ Сиз Онынъ уллеры болганынъыз ушин, Алла, Оъз Улынынъ: «Абба! †† Ата!» – деп шакыратаган Рухын сизинъ юреклеринъизге салды.

⁷ Сога коъре сиз энди куллар тувылсынъыз, уллерысынъыз. Уллеры болганнан сонъ, Алла ваъде бергенлердинъ асабаларысыз.

Паулдынъ галатияшылар ушин кайгырувы

⁸ Ама эртеден, Аллады танымаган заманынъызда, акыйкатлай алла болмаган затларга кызмет кылдынъыз.

⁹ А энди, сиз Аллады таныйсыз, туврасын айтсам, Алла да сизди таныйды. Солай болса неге артынъызга карувсыз, пайдасыз баслапкы

† сувда шомылдырылып тазаланув, теъбеге туъсип, янъы яшавга кируъв. †† арамей тилинде «Ата».

окувларга кайтасынъыз? Оларга янъыдан кул болмага суйесинъызбе?

¹⁰ Сиз кайдай да бир куьнлерди, айларды, йылларды эм байрамларды да белгилейсинъыз!

¹¹ Сизге кылган кызметим бос кеттима экен деп, кайгыраман.

¹² Кардашларым, сизден тилеймен, мендей болынъыз, неге десе мен де сиздей болдым. Мага сиз эш бир яман зат этпединъыз.

¹³ Билесинъыз, сизде биринши кере болганымда, авырувым Ийги Хабарды сизге билдируьвге амал берди.

¹⁴ Меним денимнинъ сыпаты, сизди кыйнаган болса да, сизди шийкендирмедим, меннен шет кактырмады. Сиз мени, Алладынъ маьлегиндей, Иса Масихтинъ Оьзиндей, макул эттинъыз.

¹⁵ Сизинъ куванышынъыз кайда кетти? Сизинъ уьшин оьзим шаатлык этейим: эгер дейим амал болган болса, сиз аьле коьзлеринъизди кармап алып мага бермеге аьзир эдинъыз.

¹⁶ Аьше суйткенде, сизге акыйкатты айтып, мен сизинъ душпанынъыз болдымма?

¹⁷ Сол аьдемлер сизге бир хыйлы эс бердилер, тек бу ийгиликке тувыл: олар сизди (бизден) айырып, оьзлерине эс бердирмеге суйедилер.

¹⁸ Аьруьв эди, эгер дейим олар, тек мен сиз бен бирге болганда тувыл, алал ниет пен сизге дайым да эс берселер.

¹⁹ Балаларым, Масих сизде кепленгенге дейим, мен кыйынлыкта сизди тагы янъыдан дуньяга эндиремен!

²⁰ Соьле сизинъ аранъызда болып, давысымды тувьрлендирип соьйлемеге суйер эдим. Сиз мени бек сейирсиндирдинъыз.

Хаджар эм Сара

²¹ Таурат йорыгына байлы болып яшамага суйьгенлер, айтынъыз мага, Таураттынъ не зат айтатанын билмейсизбе?

²² Онда, Ибрагимнинъ эки улы болган, бири – кул хатыннан, экиншиси – эркин хатыннан тувган деп, язылган.

²³ Кул хатыннан бала, дуньяга бала кайтип энетаган болса, соьйтип тувган, а эркин хатыннан болган бала Алладынъ ваьдеси бойынша тувган бала болады.

²⁴ Мунынъ терен маьнеси бар: бу хатынлар – эки антласувдынъ белгиси боладылар. Бири Синай тавыннан болып, кул боляк балаларды табатаган, ол – Хаджар.

²⁵ Хаджар Арабистандагы Синай тавына эм аьлиги Ерусалимге келиседи, неге десе ол балалары ман бирге кул болып яшайды.

²⁶ Ама коьктеги Ерусалим эркин, бизим анамыз – ол.

²⁷ Кие Язувда айтылгандай: «Суйьин, бала таппаган, каратон хатын! Бала табув азабын билмеген хатын,

давысынъды коьтер эм суйьингенинъди кышкырып билдир.

Неге десе эри таслаган ялгыз хатыннынъ балалары

эри болгандыкыннан коьбирек».

²⁸ Сиз кардашлар, Исхактай, Алла ваьдесининъ балаларысынъыз.

²⁹ Тек эрте замандагындай, баьри баска балалардай тувган бала Рух куьши мен тувганды кайтип кувган болса, сол зат соьле де болады.

³⁰ Ама Кие Язувда не зат айтылады? «Кул хатынды эм онынъ улын кувьп шыгар, неге десе кулдынъ улы эркин хатыннынъ улы ман бирге асаба болмаяк».

³¹ Сога коьре, кардашлар, биз кул хатыннынъ тувыл, а эркин хатыннынъ балаларымыз.

Эркинликке шақырув

5 Масих бизди эркин этер уьшин босатты. Сонынъ уьшин берк болынъыз эм янъыдан йорыкка кул болманъыз.

² Тынъланъыз! Мен, Паул, сизге айтаман: эгер сиз суйьнетленетаган болсанъыз, сизге Масихтен пайда болмаяк †.

³ Оьзин бабага олтырткан аьр кисиге буьтин Таурат йорыгын толтырмага борышлы экенин эсине тувьсирмеге суйемен.

⁴ Йорык пан акланмага суйьгенлер, Масихтен айырылдынъыз, Алладынъ шапагатыннан куры калдынъыз.

⁵ Биз болсак, (Масихке) сенип акланувымыз тувдырган уьмиттинъ толтырылувын Кие Рухтынъ ярдамы ман саклаймыз.

⁶ Неге десе Масих Исада суйьнетли де суйьнетсиз де болув маьнели тувыл. Тек суйьув аркалы аьрекетлеген иман маьнели.

⁷ Сиз аьруьв бара эдинъыз. Сизге акыйкатлыкка бойсынмага ким орав этти?

⁸ (Сондай аьдемлерге) бойсынувынъыз сизди шақырган Алладан тувыл.

⁹ «Бираз ашыткы буьтин ийленген унды ашытар».

¹⁰ Раббийдики болганынъыз уьшин, баска тувьрли ойламасынъыз деп, каты сенимим бар. А сизде тынышсызлыкты тувдыратаган ким болса да куьнасына йолыктырылаяк.

¹¹ Кардашлар, эгер мен энди де, суйьнетлев керекли деп, уваз айтатан болсам, не уьшин мени соьле кувадылар? Солай этетаган болсам, (Масих оьлтирилген) каш акында айтатаным биревдинъ де хатерин калдырмас эди.

¹² Сизди коьзгайтаганлар тек оьзлерин суйьнет этип калмай, баьрин де кессинлер!

† Паул суйьнетленуьв аьдетти шуьшлемейди, тек сол аьдет Алладынъ разылыгын бизге берип болмас деп айтады. Паул оьзи бабага олтыртылган юьвт эди.

Инсан кылыгы эм Алладынъ Рухы

¹³ Кардашлар, сиз эркинликке шақырылган эдинъиз. Ама сак болынъыз, эркинлигинъиз инсан кылыгынъыздынъ суьйгенин этпеге сылтавы болмасын. Бир биринъизге суьюв мен кызмет кылынъыз.

¹⁴ Неге десе буьтин Таурат бир йыйма ман белгиленген: «Ювыгынъды, оьзинъди суьйгендей, суьй».

¹⁵ Эгер дейим бир биринъизди кемирип, есенъиз, сак болынъыз – бир биринъизди йок этерсинъиз!

¹⁶ Айтканым бу: Рух калай айтса, соьйтип яшанъыз. Ол заманда инсан кылыгынъыздынъ куьсегенин толтырмасынъыз.

¹⁷ Инсан кылыгынынъдынъ куьсегени Рухка карсы, Рухтынъ суьйгени де инсан кылыгынъызга карсы. Олар дайым явласадылар, сога коьре, сиз де этпеге суьйген затларды этпейсинъиз.

¹⁸ Тек сиз Рухтынъ етекшилигинде болсанъыз, Таурат йорыгына байлы тувылсынъыз.

¹⁹ Инсан кылыгынынъ ислери белгили: олар каьхпелик, арамлык, аьдепсизлик,

²⁰ бутларга табынув, сааршылык, явласув, эрисув, куьншилик, ашув, куьндеслик, айырылысув, секташылык,

²¹ зарланув, эсируув, тийиссиз ойынлав эм сондай баска затлар. Мен сизге эртеден айткан эдим эм соьле де айтаман: солай этетаганлардынъ эш биревиде Алла Патшалыгында уьлисли болмаяк.

²² Рухтынъ емиси болса суьйим, шатлык, тынышлык, тоьзимлик, танълык, юмартлык, сенимлик,

²³ юваслык, оьзин тыюв. Солай затларга карсы болган эш бир йорык йок. ²⁴ Масих Исадыкылар оьзлерининъ инсан кылыгын непислери эм куьсевлери мен бирге кашта кергенлер.

²⁵ Рух пан яшайтаган болсак, Рух коьрсеткен йолда юрейик.

²⁶ Бир биримизди ашувландырмай, куьнлемей, бос мактанувдан эрек турайык.

Ийгилик этпеге арымаяк

6 Кардашлар, эгер дейим кимди болса да биревиди куьна этип турганда тутсалар, сиз, Рухы болган аьдемлер, оны юваслык пан туьзетпеге керексинъиз. Сиз де туьз йолдан таймас уьшин оьзинъизге сак болынъыз.

² Бир биринъизге авыр юклеринъизди коьтермеге ярдамласынъыз, соьйтип Масих йорыгын толтырарсынъыз.

³ Эгер дейим бирев оьзининъ бир заты болмаса да оьзин бир затка санаса, ол оьзин оьзи алдайды.

⁴ Суьйткенде, аьр ким оьзининъ исин тергесин, сол заманда ол баскалардыкы ман тувыл да тек оьзининъ етимислери мен оьктемсир,

⁵ неге десе аьр ким оьзининъ яваплы югин оьзи коьтермеге тийисли.

⁶ Алладынъ соьзи мен насихатланган аьдем аьр туьрли яхшы затын насихатшылары ман боьлиссин.

⁷ Янъылманъыз: Аллады алдамага амал йок. Аьдем не шашса, соны орап.

⁸ Оьзининъ инсан кылыгына ярар уьшин шашув шашкан, сол кылыгыннан каза табар. Рухка ярар уьшин шашкан, Рухтан оьмирлик яшав алар.

⁹ Ийгилик этпеге арымайык, безбей турсак, заман келгенде аслыкты орамыз.

¹⁰ Сонынъ уьшин, мырсатымыз болса, баьрисине де, боьтен де иманлыларга, ийгилик этеек.

Сонъгы насихатлар эм саламлар

¹¹ Каранъыз, сизге оьзимнинъ колым ман сосы уьйкен аьриплерди язаман!

¹² Аьдемлерге яраяк болганлар сизди суьннетленмеге зорлайдылар, неге десе оьзлери Масихтинъ кашы уьшин кувгынга туьспеге унамайдылар.

¹³ Ама суьннетленгенлер де Тауратты толтырмайдылар, сизди бабага олтыртып, денинъизге эткенлери мен мактанмага суьедилер.

¹⁴ Мен Раббийим Иса Масихтинъ кашыннан баска эш бир зат пан мактанмага суьмеймен. Сол каш пан бу дунья меним уьшин, мен де бу дунья уьшин оьлгенмен.

¹⁵ Сенинъ суьннетинъ барма яде йокпа – ол маьнели тувыл. Маьнелиси – (Алла ман) янъы яратылган болувынъ.

¹⁶ Тынышлык эм рагимлик сол йорыкка ызлаганларга, Алладынъ Исраилине!

¹⁷ Мен тенимде Исадынъ яра белгилерин юргистемен, соны уьшин мага бирев де арбатын кыйынлык тувдырмасын.

¹⁸ Кардашларым, Раббийимиз Иса Масихтинъ шапагаты сизинъ рухынъыз бан болсын. Амин.

Эфесшилер

Бу хатты элши Паул пилипшилерге, колосшыларга эм Пилимонга каратылган хатлары ман бирге, белки, янъы оьмирдинъ 60-ншы йылларында урым тутнагына биринши кере туьскен заманда язган да болар. Эфес – Асиядынъ (соьлеги Турциядынъ куьнбатар ягы) урым областининъ бас каласы. Паул мунда эки йылдан артык, Ийги Хабарды насихатлай эм янъы христиан ямагатын аяк уьстине салмага ярдам эте, заманды йиберди.

Хатты эки бас кесекке боьлмеге болады. Бириншисинде (1-3 бб.) Паул окувшыларды Раббийдинъ Ийги Хабары себепли толтырылган сыры, оьмирлик ниети – христиан ямагаты акында, онда Иса Масихке ынанув баьри аьдемлерди, ювытлардай баскаларды да куткаратаганын эм бириктиретаганын уьйретеди. Экинши кесегинде (4-6 бб.) Паул ынанганларды Раббийдинъ бу ниетин толтырар уьшин бирликте, суьювде эм тазалыкта кайтип яшамага керегин насихатлайды.

Бу хаттынъ ишинде ойларынынъ эм соьзлерининъ коьбиси колосшыларга язган хатына усайды, ама ол мунда Исадынъ акыйкат окувын туьрлендиргенлер мен эриспейди.

1 Алладынъ ыхтыяры ман Масих Исадынъ элшиси Паулдан Эфесте яшайтаган, Масих Исага багысланган сенимли аьдемлерге салам!
2 Атамыз Алладан эм Раббийимиз Иса Масихтен сизге шапагат эм тынышлык болсын.

Бизге Алла ман Масихте берилген яхшылыклар

3 Раббиймиз Иса Масихтинъ Алласына эм Атасына шуькир болсын! Ол Масих аркалы бизге коьклердеги баьри туьрли рух яхшылыклардан уьлисли болмага разылык берди,

4 суьювимиз бен Ога багысланып, алдында айыпсыз болар уьшин дунья яратылаяктан алдын бизди Масих аркалы сайлап алды.

5 Алла, суьйген Улында бизге коьрсеткен аьлемет шапагаты макталсын деп, Иса Масих аркалы бизди де Оьзининъ разылыгы ман ул этпеге эртеден белгиледи.

7 Масихте эм Масихтинъ каны ман биз эркин болдык, куьналарымыздынъ кеширилуьвин алдык. Алла, мол этип, коьрсеткен оьлшемсиз шапагаты бойынша аьр туьрли акыллылык эм билимлилик пен бизди кеширди.

9 Алла Оьз ыхтыяры ман Масих аркалы толтырмага деп эртеден карарлаган мырадынынъ сырын бизге билдирди.

10 Алла мырадына коьре белгилеген заманы еткенде, коьктинъ де, ердинъ де баьрисин Масихтинъ басшылыгына йыяк.

11 Аьр затты да Оьз буйырыгы эм ыхтыяры ман этетаган Алла оьз ниети мен бизди эртеден белгилеп, Масих аркалы Оьзининъ байыр халкы этти.

12 Сол зат биз, ювытлар, Масихке биринши болып сенгенлер, Алладынъ данъкына мактав аькелер уьшин болды.

13 Акыйкат соьзди – куткарылувынъыз акындагы Ийги Хабарды – эситип, Масихке иман эткенинъизде, сиз де Масих аркалы Алладынъ бермеге айткан Кие Рухын алдынъыз. Кие Рух – Аллага байыр болганынъызды билдирген мухырдай,

14 асабалык берекетти алаягымыздынъ беркитуьвши белгиси. Сонъында Алла Оьз халкын толы эркинликке шыгараяк, баьриси де Онынъ данъкын оьрметлеек.

Паулдынъ иманлылар уьшин дуvasы

15 Сол себепли мен де, сизинъ Раббий Исага иман эткенинъизди эм имандасларынынъыздынъ баьрисин де суьйгенинъизди эситкенимнен бери, токтамай, сиз уьшин Аллага шуькир деп, дуваларымда сизди эсимде тургыстаман.

17 Раббийимиз Иса Масихтинъ Алласы, мактавлы Атасы, сизге Рухын берсин деп, тилеймен. Алладынъ Рухы сизди акыллы этип, Оны билер уьшин коьзинъизди ашар.

18 Алла сизди шакырувы ман ишинъизде тувдырган уьмитти, Ога багысланганларга аьзирлеген асабалык берекетининъ аьлемет байлыгын эм биздеги, ынанувшылардагы, куьдиретининъ оьлшемсиз уллылыгын сиз анълар уьшин юрегинъизди ярыкландырсын деп, тилеймен. Сол куьдирет, Алла Масихти оьлилерден тирилткен эм коьклерде онъ янында олтырткан заманында, Масихте коьрсеткен куьшли куватындай, ислейди.

21 Алла Масихти баьри басшылардан, аькимлерден, куьшлерден, иелерден эм, тек бу оьмирде болып калмай, келеек оьмирде де айтылаяк атлардынъ аьр бириннен де бек уллы этти. Баьри затларды Масихтинъ аягынынъ

туьбине салды, Ога бойсындырды. Оны баъри затларда ямагатынынъ басы болмага белгиледи. Сол ямагат – Масихтинъ шаркы. Аър ерде аър бир затты толы этетаган Масих Оьзининъ ямагатын да толы этеди.

Оьлимнен яшавга оьттик

- 2 Сиз шуьшлеринъиз эм куьналарынъыз себепли оьли эдинъиз,
2 бир заманларда бу куьналарга берилип яшадынъыз. Бу дуньядынъ аьдети мен авада аькимлик эткен басшыдынъ – Аллага бойсынмаган, аьдемлерде соьле исин этетаган рухтынъ (шайтаннынъ) – ызыннан бардынъыз.
3 Бир заманларда баъримиз де солардай, инсан кылыгымыздынъ куьсевлерине берилип, шаркымыз эм акылымыз суьйгенди этип, яшадык. Калганлардай, биз де сол кылыгымызга коьре Алладынъ ашувына тийисли болдык.
4 Ама рагимлиги мол Алла бизге сондай бир уьйкен суьйимди коьрсетти.
5 Шуьшлеримиз уьшин оьли болган болсак та Ол бизге Масих пен бирге яшав берди. Сиз Онынъ шапагаты ман куткарылдынъыз.
6 Алла бизди Масих пен бирге тирилтти, коьклерде бизге де Онынъ янында олтырмага орын берди.
7 Соьйтип, Ол келеек оьмирлерге Оьзининъ Иса Масих аркалы бизге эткен ийгилиги мен шапагатынынъ оьлшемсиз кенълигин коьрсетеек болды.
8 Неге десе сиз Алладынъ шапагаты ман иманынъыз аркалы куткарылгансыз. Ол да, етимисинъиз болмай, Алладынъ савгасы болады. Эш биринъиз де мактанмас уьшин Алла сизди эткен ислеринъизге карап куткармас.
10 Неге десе биз Алладынъ эткен исимиз. Биз Масих аркалы ийги ислер этер уьшин яратылганмыз. Алла сол ислерди биз оларга берилип яшар уьшин аьзирлеген.

Алладынъ янъы ямагаты

- 11 Сонынъ уьшин сиз, баска миллетлерден тувганлар, алдынгы аьлинъизди эсте тутынъыз. Оьзлерин «суьннетлилер» деп атаган ювытлар сизге «суьннетсизлер» деп айтадылар. А сол суьннет – кевдеге аьдем колы ман этилген ис. Сиз, алдын Масихсиз болганда, Израил миллетининъ яшавынынъ тысында калган эдинъиз. Ят болганынъыз уьшин Алладынъ антласувы ман Израилге берген ваьдесининъ затларында уьлиссиз эдинъиз. Уьмитинъиз йок эди, бу дуньяда Алладан куры калган эдинъиз.
13 А энди Масих аркалы сиз, бир заманларда Алладан эрек болганлар, Масихтинъ каны ман Ога ювык болдынъыз.

- 14 Неге десе Масих – биздеги тынышлыктынъ негизи. Ол ювытларды да, баска миллетлерди де бирлестирип, араларындагы иргеди, душпанлыкты, Оьзининъ шаркы ман йок этти. (Ювытларды баска миллетлерден айырган) Тауратты буйырыклары эм аьдетлери мен бирге куьшсиз этти. Соьйтип, Ол тынышлык аькелди, Оьзи мен эки кавымнан янъы туьрли инсан яратты, душпанлыкты Оьзи оьлтирилген кашы ман йок этти эм эки кавымды, сол каш аркалы бир шарк этип, Алла ман ярастырды.
17 Масих келип, сизге, бир заманларда Алладан эрек болган баска миллетлерге, эм Ога ювык ювытларга бу тынышлык акындагы Ийги Хабарды билдирди. Неге десе биз, эки кавым да, Масих аркалы бир Рух пан Атамыз Алладынъ алдына шыкпага йолды таптык.
19 Соьйтип, сиз энди ят эм тыс аьдемлер тувылсыз, Аллага багысланган халкы (Исраил) ман бир юрттасынъыз, Алла уьйирисиз.
20 Элшилер мен пайхамбарлар салган уьй негиздинъ уьстинде беркидинъиз, Масих Иса Оьзи де – онынъ негиз тасы.
21 Сол негиз тастынъ уьстинде буьтин уьй уйгынлы кепте куралады эм оьсип, Раббийге берилген кие уьй болады. Сиз де, Масих аркалы бирге куралып, Алладынъ Рухы ман яшайтаган меканы боласыз.

Паулга ашылган сыр

- 3 Сол себептен мен, Паул, сиз, баска миллетлилер, уьшин Иса Масих йолында тутнакка капалдым.
2 Алла шапагатын сизге билдируьв яваплылыкты мага тапшырганын эситкен боларсыз.
3 Мен муннан алдын кыскасыннан язгандай, Алла Оьз сырын меним оьзиме ашып билдирди.
4 Муны оқып, сиз Масихтинъ сырын калай ийги анълаганымды сезеексиз.
5 Алла алдынгы несиллердеги инсанларга билдирмеген, а энди Оьз Рухы ман Ога багысланган элшилерине эм пайхамбарларына ашкан сыр сосындай болады:
6 Ийги Хабардынъ яйылувы ман Иса Масих аркалы баска миллетлер де ювытларга берилген асабалык берекетти аладылар, олар ман бир шарк болып, Алла берген ваьдеден уьлисли боладылар.
7 Алладынъ мендеги куваты аркалы шапагаты ман берген савгасы ман сол Ийги Хабарга мен кызмет кылушы болдым.
8 Аллага багысланган аьдемлердинъ баърисиннен кишкей болсам да Алла мага шапагатын коьрсетти: мага Масихтинъ акылга сыймаслык байлыгынынъ Ийги Хабарын баска миллетлерге яймага
9 эм аър неди яраткан Аллада оьмирликтен бери сыр болып калган ниети калай куралганын баърисине де ашып айтпага тапшырылды.

¹⁰ Соьйтип, Алла Оьзининь туьрли яклы акыллылыгын энди ямагатынынь уьсти мен коьклердеги басшыларга эм аькимлерге † коьрсетпеге суьйди.

¹¹ Алла оьмирлерден де алдын аьзирлеген эм Раббийимиз Масих Исада толтырган мырадына коьре солай этти.

¹² Масих пен бирликте Ога иман этуьвимиз аркалы биз Аллага таьвекеллик эм сенимлик пен юьык келмеге боламыз.

¹³ Сога коьре мен сизден тилеймен: сиз уьшин азап шеккенимнен тоьмен болманьыз, неге десе ол сизге даньк аькелер.

Масихтинь суьювин билуьв

¹⁴ Сол себептен мен Раббийимиз Иса Масихтинь Атасы алдында тизимнен шоьнькип тураман.

¹⁵ Атасыннан коьклердеги эм ердеги буьтин ырувлар †† атын аладылар.

¹⁶ Алла, Оьзининь аьлемет байлыгыннан Рухы ман ишиньиздеги аьдемге куьдирет берип, сизди беркитсин, Масих Оьзине ынанувыньыз аркалы юрегиньизде яшасын деп, тилеймен. Соьйтип, сиз суьювде тамырланып, негизленип, Аллага багысланганлардынь баьриси мен бирге Масихтинь суьюви не кадер кень эм узун, бийик эм терен болганын аньламага, билимнен озган сол суьювди билмеге куьш алып, Алладынь буьтин толылыгы ман толарсыз.

²⁰ Бизде ислеьтаган куьши мен биз тилеген яде ойлаган аьр заттан да артыкты этип болган Аллага, Оьзининь ямагаты эм Масих Иса аркалы несилден несилге оьмирлерге даньк болсын! Амин.

Шарктынь бирлиги

4 Сол себепли, мен, Раббий уьшин тутнакка капалган, сизден Алла шаькырган яшавга тийисли болып турганыньызды тилеймен.

² Аьр заман сабыр эм ювас болып, тоьзимлик этип, суьйимлик пен бир бириньизге шыдамлы болыньыз.

³ Кие Рух берген бирликти саклар уьшин баьри болаяк затты, бир бириньиз бен ярасып, этиньиз.

⁴ Алла сизди шаькырган уьмит бир болгандай, Масихтинь шаркы (ямагаты) эм Алла Рухы да солай ок бир.

⁵ Раббий – бир, иман – бир, сувда шомылдырылып тазаланув – бир,

⁶ баьрисининь Атасы болган Алла да бир. Ол баьрисине бийлик этеди, баьриси аркалы исин бажарады эм баьрисинде турады.

⁷ Масих шапагаты ман аьр биримизге тийисли оьлшем мен савгалар берди.

⁸ Сол себепли (Забурда) булай язылган: «Ол йогарга коьтерилгенде, есирлерди оьзи мен алды эм аьдемлерге савгалар берди».

† маьлеклер эм йинлер †† яде «аьр аталык».

⁹ «Коьтерилгенде» деген баска бир затты да аньлатпай, тек сол Масих алдын тоьменге, ер уьстине туьскен эди дегенди аньлатады.

¹⁰ Ким туьскен, сол ок буьтин затларды толтырар уьшин баьри коьклерден йогары коьтерилди.

¹¹ Ол савгалар берди: бирлерин – элши, баскаларын – пайхамбар, тагы да бирлерин – Ийги Хабарды яювшы, оннан баскаларын – (иман ямагатында) басшы эм оькытувшы этти.

¹² Соьйтип, Аллага багысланганлар, туьзиллип, кызмет кылув исин этпеге эм Масихтинь шаркын оьстирмеге куьшти аладылар.

¹³ Соньында баьримиз де иманымызда эм Алладынь Улын танувымызда бирликке, тамам аьдемликке, Масихтинь толы инсанлык оьлшемине етисеекпиз.

¹⁴ Сол заманда биз, аьдемлердинь кылыплыгы эм баскаларды йолдан шыгаратаган алдавшылыгы ман туьрли окувлардынь толкынлары эм еллери мен авдарылатаган кишкей балалардай, болмаспыз.

¹⁵ Биз, акыйкатты суьюв мен айта барып, аьр ягыннан оьсип, шарктынь (иман ямагатынынь) басы болган Масихке усармыз.

¹⁶ Онынь аькимлигинде шарктынь баьри муьшелери уйымласады. Буьтин шарк аьр бир туьрли байланыс пан оьзи оьзин бирге тутады. Соьйтип, шарктынь аьр бир кесеги оьзининь аьрекетин тийисли толтырса, шарк оьседи эм олардынь бир бирлерин суьйгени мен беркийди.

Эски яшав эм яньы яшав

¹⁷ Сол себепли мен сизден, Раббий уьшин деп, тилеймен: энди баска миллетлердей яшаманьыз. Олардынь ойлары бос, эслерин караньалык баскан, ишлериндеги наданлык эм юреклерининь ийнатлыгы оларды Алла яшавыннан куры калдырган.

¹⁹ Олар, сезимсиз болып, аьдепсизликке берилип, канмай, аьр туьрли арам ислерди этедилер.

²⁰ Ама сиз олардай тувылсыз, сиз Масихти билгенсиз.

²¹ Шексиз, сиз Онынь авазын эситкенсиз эм Онынь йолына уьйренгенсиз, неге десе акыйкат – Исада.

²² Соьйтип, алдынгы яшав аьлиньизден, алдавлык куьсевлер мен бузылган эски аьдем келбетиннен тайыньыз.

²³ Кие Рух акылыньызды яньыртсын.

²⁴ Туврашылык эм дурыс сыйлылык ягыннан Аллага усатылып яратылган яньы аьдемлигиньизди алыньыз.

²⁵ Аьр бириньиз оьтирикти койсын, оьз ювыгына акыйкатты айтсын, неге десе биз баьримиз де бир шарктынь муьшелеримиз.

²⁶ Ашувлансаньыз, куьна этпеньиз. Ашувыньыз куьн батканнан сонь янып турмасын.

²⁷ Яшавыньызда ибилiske орын берменьиз.

²⁸ Урлаган эндиден арбатында урламасын, оннан эсе яшавына амал табып, куллыкты ийги этсин, кереклиси болганга соны ман боьлиссин.

²⁹ Авызынъыздан бузык соьз шыкпасын, тек эситкенлер пайдаланар уьшин кереклигине ярдам этеекти, баскалардынъ иманын беркитеекти айтынъыз.

³⁰ Алладынъ Кие Рухын кайгыртпанъыз. Сол Рух Аллага байыр болганынъызды эм бир куьн эркинликке шыгарылаягынынъызды коьрсеткен мухырдай болады.

³¹ Аьр туьрли дерттен, каардан, ашувдан, кышкырыктан, яман соьз айтудан, яман ниеттен тайынъыз.

³² Ама бир биринъиз бен яныплы, аявлы болынъыз, Алла Масихте сизди кеширгендей, бир биринъизди кеширип билинъиз.

5 Соьйтип, суьйген балаларындай, Алладан уьлги алынъыз. ² Бизди суьйген эм биз уьшин Оьзин Аллага савгага эм ийги ийисли курманга берген Масихтей, суьюв йолында юринъыз.

³ Аранъызда каьхпелик, баска арамлык яде суганаклык бар деп те айтылмасын. Бу затлар Аллага багысланганларга тийисли тувыл.

⁴ Соьйтип те яман тиллик, бос соьзлик, аьдепсиз куьлуьвлер сизге ярамайды, керисинше, Аллага шуькир этинъиз.

⁵ Муны билинъиз: каьхпелик яде арамлык эткенлерге, яде бутларга табынущыдай болган суганак аьдемлерге Масихтинъ эм Алладынъ патшалыгында асаба калмаяк.

⁶ Эш бирев де сизди бос соьзи мен алдамасын, неге десе бойсынмаганларга сосындай затлар уьшин Алладынъ ашуву етеди.

⁷ Сондай аьдемлер мен эш бир ортак затынъыз болмасын.

⁸ Сиз бир заманларда каранъалык эдинъиз, энди Раббий аркалы ярык болдынъыз. Ярыктынъ баласындай яшанъыз.

⁹ Ярыктынъ емиси аьр туьрли ийгиликте, туврашылыкта эм акыйкатта коьринеди.

¹⁰ Аллады не зат разы эткенин сынап билинъиз.

¹¹ Каранъалыктынъ хайырсыз ислерине карыспанъыз, керисинше, сол ислерди ашып шыгарынъыз.

¹² Каранъалыктагылардынъ ясыртыннан не зат пан каьрлейтаганын айтпага да уят,

¹³ ама ярыктынъ ашык эткен аьр заты коьзге коьринеди,

¹⁴ неге десе коьринетаган аьр зат – ярык. Сол себептен: «Уян, уйклавшы, оьлилерден тирил! Масих сени ярыкка шыгарар», – деп айтылганы.

¹⁵ Соьйтип карап, сак болынъыз, акылсыздай болмай, ама акыллылардай, заманынъызды ийги кулланып, яшап билинъиз, неге десе бу куьнлерде яманлыклар коьп.

¹⁷ Сонынъ уьшин ойсыз болманъыз, ама Раббийдинъ ыхтыяры не болганын анъланъыз.

¹⁸ Шагыр ишип эсирменъиз, ол аьдемди табиатсызлыкка аькетеди. Онынъ орнына Кие Рух сизди савлай бийлесин.

¹⁹ Бир биринъизди Забурдынъ уьзиклерине, зикирлерге эм Алла Рухы ман туьзилген йырларга уьйретип, йырланъыз эм ак юректен Раббийди олардынъ анъы ман данъкланъыз.

²⁰ Аьр заманда аьр бир зат уьшин Раббийимиз Иса Масих атыннан Атамыз Аллага шуькир этинъиз.

Бир биринъизге бойсынынъыз

²¹ Масихти оьрметлеп, бир биринъизге бойсынынъыз.

²² Сиз, хатынлар, Раббийге эткендей, эринъизге бойсынынъыз, неге десе Масих – Оьзининъ шаркы болган ямагаттынъ Басы эм Куткарувшысы болгандай, эр де – хатынынынъ басы.

²⁴ Ямагаты Масихке бойсынгадай, солай ок баьри затта хатынлар да эрлерине бойсынмага тийислилер.

²⁵ Эрлер! Масих, ямагатын суьйип, Оьзин курманга бергендей, сиз де пишелеринъизди суьйинъиз. Масих ямагатын сув ман ювып, соьзи мен тазалап, Аллага багыслар уьшин оны аьлемет эткен, таттан, кемшиликтен эм ога усаган баска заттан куткарып, Оьзининъ алдына аькелер уьшин Оьзин курманга берген. Ол, ямагаты Аллага багыслансын эм айыпсыз болсын деп, солай эткен.

²⁸ Оьзининъ шаркын суьйгендей, эрлер пишелерин де солай ок суьймеге тийисли. Пишесин суьетаган оьзин де суьеди.

²⁹ Эш бирев эш бир заманда оьз шаркын атып коймайды, керисинше, аьдем, Масих ямагатын оьстиргендей, ас-сув берип, оны йылытады,

³⁰ неге десе биз Масихтинъ шаркынынъ муьшелеримиз.

³¹ Сол себепли эр кисе ата-анасын койып, хатынына байланар, экеви де бир кевде болады.

³² Бу соьзде уьйкен сыр бар. Мен болсам Масих эм Онынъ ямагаты акында айтаман.

³³ Ама бу соьз сиз уьшин де айтылган. Сизинъ аьр биринъиз де оьзининъ пишесин, оьзин суьйгендей, суьйсин, пишеси де байын оьрметлесин.

6 Балалар, Раббийдики болгандай, ата-ананъызга тынъланъыз, неге десе бу – туврашылык.

² Ант пан белгиленген биринши парыз: «Наьсипли болып ерде узак яшар уьшин ата-ананъды оьрметле», – деген болады.

⁴ Аталар, сиз де балаларынъызды ынжынтпанъыз, ама, оларды, Раббий суьйген затка уьйретип, тербияланъыз.

⁵ Куллар, бу дуьнядагы иелеринъизге оьрмет эм коркув ман ак юректен, Масихке тынълаганша, тынъланъыз.

⁶ Козге коьринер уьшин ырыясып кызмет эткендей болмай, а Масихтинь кулындай, буьтин янынь ман Раббийдинь ыхтыярын толтырынъыз,

⁷ Аьдемлерге тувыл, а Раббийге эткендей, коьнъилинъиз бен куллык этинъиз.

⁸ Аьр ким, кул-эркин болса да, Раббийден оьзи эткен хайырына коьре тийислисин алаягын билинъиз.

⁹ Сиз де, иелер, кулларынъызга ийги каранъыз, катылыгынъызды койып, сизинь де, олардынь да басында, коьклерде, Раббий † болганын эм Ол аьдемлерге бир бириннен айырмай карайтаганын билинъиз.

Алладынъ савыт-садаклары

¹⁰ Сонъында айтаягым, кардашларым, Раббий эм Онынь куьдиретининь куьши мен карувланынъыз.

¹¹ Ибилистинь аьйлелигине карсы турар уьшин Алла берген баьри савыт-садакларды оьзинъизде юргистинъиз. ¹² Бизим куьресуьвимиз эттен эм каннан болган инсанларга карсылык тувыл, ама коьклердинь астындагы яман рух куватларга, басшыларга эм аькимлерге, бу каранъа дуныяды туткан куьшлерге карсы шыгув болады.

¹³ Сол себепли Алла берген баьри савыт-садакларды алынъыз. Баьле куьни туьскенде, душпанга карсылык эталарсынъыз эм тийисли аьр затты да эткеннен сонъ орнынъызда турарсыз.

¹⁴ Соны ман аьзир турынъыз. Белинъизге акыйкат белбавын кысынъыз, тоьсинъизге туврашылык куьбесин кийинъиз,

¹⁵ согыска аьзирленер уьшин аягына шарыгын кийгендей, тынышлык акындагы Ийги Хабарды

билдирмеге аьзир болар уьшин не керек болса, соны алынъыз.

¹⁶ Аьр заман коршалавшы савыттай, иманынъызды юргистинъиз. Оны ман сиз ибилистинь янган баьри окларын соьндирмеге боларсыз.

¹⁷ Куткарылувдынь темир боьркин кийинъиз эм Кие Рухтынь кылышын – олай деген, Алладынь соьзин – алынъыз.

¹⁸ Аьр заман эткен аьр туьрли дуванъызда, Кие Рухка таянып, ялбарып тилегенинъизде не суьйгенинъизди Аллага билдиринъиз. Сол мырат пан буьтин имандасларынъыз уьшин толы шыдамлык пан дува этип, уяв болынъыз.

¹⁹ Мен уьшин де дува этинъиз. Ийги Хабардынь сырын йигерлик пен билдиреек болып, авызымды ашсам, Алладан мага керекли соьз берилсин деп, тиленъиз.

²⁰ Соьле тутнакта болсам да Ийги Хабардынь элшиси болып тураман.

Сонъгы саламлар

²¹ Сиз де калай болганымды эм не эткенимди билер уьшин, Тихик сизге баьрисин де хабарлар. Ол – бизим аьзиз кардашымыз эм Раббийдинь сенимли куллыкшысы.

²² Эне сол себепли, сиз аьлимизди билсенъиз, коьнъилинъиз коьтерилер деп, Тихикти сизге йиберемен.

²³ Кардашларым, сизге Атамыз Алладан эм Раббий Иса Масихтен тынышлык, суьюв эм иман болсын.

²⁴ Алладынь шапагаты Раббийимиз Иса Масихти токтавсыз суьетаганлардынь баьриси мен бирге болсын. (Амин.)

† яде «Ие».

Пилипшилер

Пилип шахар Македония деген урым областининъ маънели шахарларынынъ бириси болган эди. Бу шахарда Паул биринши кере Европада Ийги Хабарды насихатлаган эм христиан ямагатын туъзген. Сосы хат та Урымда тутнакта язылган, ол окувшыларга Паулдынъ аъдемлигин онынъ баска коьп хатларыннан бек ашып коьрсетеди. Паулдынъ баска хатларынынъ бир нешевиннен айырым болып, мунда бир байланыслы темасы йок. Мине элши Паулдынъ бу хаттагы бас ойларинынъ бир нешеви: Паулдынъ тутнакка туьсуьви аркалы Ийги Хабар коьплерге яйылады; Паул озьининъ баъри кыйынлыкларында да куванышлы эм окувшыларды да, озьиндей, болмага шакырады; озьлерининъ азапланувларында христианлар Иса Масихтинъ эткен тоьзимлигине карамага тийислилер; ямагаттынъ аъдемлерине бирликти коьрсетпеге насихатлав; Тауратка (Мусадынъ Йорыгына) уьмит эткенинен, Масихке сенимнинъ артыклыгы – куткарылув уьшин; пилипшилерге, олардынъ Паулга алаллыгы эм мол савгалары уьшин, разылыгын билдируув.

1 Масих Исадынъ куллары Паулдан эм Тимотейден Пилип шахардагы иман ямагатынынъ етекшилери мен ярдамшыларына эм Иса Масихке багысланганлардынъ баърисине салам!

² Атамыз Алладан эм Раббий Масих Исадан сизге шапагат эм тынышлык болсын.

Паул шуькир этип тилек тилейди

³ Сизди эске туьсирген сайын аьр заманда да Аллама шуькир этемен.

⁴ Сизинъ энъ биринши куьниннен баслап соьлеге дейим Ийги Хабарды таралтувда катнасканынъызга аьр бир дувамда баъринъиз уьшин, куванып, тилек тилеймен.

⁶ Сизде ийги исти этип баслаган (Алла) оны Масих Исадынъ (кайтаяк) куьнине дери толтыраягына толы ынанаман.

⁷ Меним баъринъиз акында солай ойланувым дурыс, неге десе сиз дайым юрегимде турасыз эм тек тутнакта турган заманымда тувыл, а Ийги Хабарды, коршалап, яклаганда да, онынъ акыйкатлыгын, арт кайтпай, бегиткенде де баъринъиз мени мен бирге Алла шапагатын боьлесиз.

⁸ Баъринъизди Масих Исадынъ суьйими мен суьйип, коьрмеге аьсирет болганыма Алла – шаат.

⁹ Мен, сизинъ суьйиминъиз терен билимлик эм толы сезим аркалы коьптен коьпке оьссин,

¹⁰ эм ийгиди биле барынъыз, Масихтинъ (кайтаяк) куьнинде минсиз эм айыпсыз болынъыз деп, тилеймен. Соны ман Раббий данъкланып макталар, Иса Масихтен келген туврашылыктынъ емиси ишинъизде толы оьсер эм сиз Масихтинъ (кайтаяк) куьнинде минсиз эм айыпсыз боларсыз.

Ийги Хабардынъ яйылувы

¹² (Иман) кардашларым, мени мен болган аьллер Ийги Хабарды таралтувда уьйкен етимисли пайда эткенин билгенинъизди суьемен.

¹³ Оны ман Масих уьшин тутнакка туьскеним сарай саклавшыларынынъ баърисине эм баскаларга да ашык белгили болды.

¹⁴ Тутнакка туьскеним (иман) кардашларымыздынъ коьбисининъ Раббийге ынанувын тагы да беркитти эм Ийги Хабарды тагы да бек йигерли эм коркынышсыз насихатламага коьнъиллерин коьтерди.

¹⁵ Дурыс, олардынъ бир кесеклери куьншилигиннен эм куьндеслигиннен, баскалары таза ниетлигиннен Масих акында хабарлайдылар.

¹⁶ Бу кисилер оны суьйиминнен этедилер, неге десе олар меним Ийги Хабарды коршалар уьшин бу ерде туратаганымды биледилер.

¹⁷ Баскалары, ак юректен болмай, озьлерине пайда излегеннен эм мага тутнактагы кыйынлыгымды тагы да авырландырап уьшин куллык этедилер. Ама мунынъ экевининъ де хаьтеси йок! Яман ниетликтен яде ак юректен этселер де, Масих акында айтылады. Мен сонынъ уьшин куванаман эм алдыда да куванаякпан.

¹⁹ Неге десе билемен: сизинъ тилек-дуваларынъыз эм Иса Масихтинъ Рухынынъ ярдамы меним тутнактан босатылувыма себеп этеек.

²⁰ Мен бир зат уьшин уятлы болмаякпан, соьле де аьр замандагындай яшасам да, оьлсем де толы йигерлик пен оьмиримде Масихтинъ данъкын шыгараякпан деп, уьмитленемен эм сенемен.

²¹ Неге десе мага яшав – Масих, олим де мага – пайда.

²² Ама яшап калсам, менимше, етимисли куллык эталарман. Не затты сайларман – билмеймен.

²³ Эки суювимнинъ арасындаман: Масих пен бирге болмага суюмен, неге десе бу аьр заттан да ийги.

²⁴ Ама бу дуныяда сизинъ уьшин калмага оннан да бек керекли.

²⁵ Бу затка бек ынанганнан себеп мен булай анълайман: мен мунда яшамага кереклимен эм куванышынъызды, иман байлыгынъызды оьстирер уьшин баьринъиз бен бирге каларман.

²⁶ Соны ман, яне сизге келген заманымда, мен аркалы Масих Иса ман оннан да коьп мактанарсыз.

²⁷ Не болса да Масих акындагы Ийги Хабарга тийисли болып яшанъыз. Келип сизди коьрсем де, келмесем де калай болганынъызды, коьнъил бирлиги мен берк туратаганынъызды, Ийги Хабарда анълатылган иман уьшин куьресетаганынъызды эм душпанларынъыздан эш бир зат уьшин коркпай туратаганынъызды эситпеге суюмен. Бу зат оларга – йойылаякларынынъ, а сизге – куткарылаягынъыздынъ нышаны болады. Эм ол Алладан.

²⁹ Неге десе сизге Масих уьшин тек Масихке ынанмага тувыл, а Онынъ йолында кыйынлык шекпеге де амал берилген.

³⁰ Алдын меним басыма келген кыйынлыкларды сиз де коьргенсиз эм соьле басыма келетаган кыйынлыклар акында эситкенсиз, оларды сиз де шегесиз.

Масихтен коьрим алынъыз

2 Солай этип, эгер Масихке байыр болганынъыз коьнъилинъизди коьтеретаган болса, эгер Онынъ суюви сизди тынышландыратаган болса, эгер Кие Рух пан айкасатаган болсанъыз, эгер сизде рагимлик эм аявлык бар болса,

² сонда куванышымды толы этинъиз: бир акылда, бир ок суювде турынъыз, бир ниетли эм бир ойдан болынъыз.

³ Менменшиликтен, оьзинъизге мактав излеп, эш бир затты да этпенъиз, ама сабыр болып, баскаларды оьзинъизден йогары деп сананъыз.

⁴ Аьр биринъиз тек оьзининъ каьрин шегип турмай, баскалардынъ акында да ойланмага тийислисиз.

⁵ Неге десе сизде де Иса Масихтеги сезимлер болмага тийислилер:

⁶ Ол аьр ягыннан Алладай болса да, Алла ман тенъдей болып калмага эркинлик излемеген;

⁷ Оьзин, аьр ягыннан кулдай этип, аьдем шаркында юргисткен эм Оьзи Оьзин сансыз эткен. Келбети инсандай болса да,

⁸ оьлимге дейим, эм оьлимди кашта алганда да бойсынувлы болып, Оьзин тоьменлеткен.

⁹ Сол себепли Алла Оны йогарга коьтерди эм баьри атлардан йогары атты Ога берди.

¹⁰ Соьйтип, коьклерде, ерде эм де ер астында болганлардынъ баьриси де Исадынъ атын сыйлар уьшин тизиннен шоьгер

¹¹ эм аьр бир тил Иса Масихтинъ Раббий экенин шаатлап, Атамыз Аллады данъклар.

Куткарылувынъызды яшавда толысынша кулланып билинъиз

¹² Солай этип, меним суюьген досларым, сиз аьр заманда да бойсынувлы болганынъыздай, тек мен сиз бен болган вакытта тувыл, а энди, мен сизинъ касынъызда болмаганымда, тагы да бек бойсынувлы болынъыз! Оьз куткарылувынъызды, Аллады оьрметлеп эм коркып, яшавда толысынша кулланып билинъиз.

¹³ Неге десе Алла, Оны разы эткен затты изленъиз эм толтырынъыз деп, сизде ислейди.

¹⁴ Баьрин де, шагынмай эм давласпай, этинъиз.

¹⁵ Сол заманда сиз таза эм айыпсыз болып, бу кыйшык эм бузык несилдинъ арасында Алладынъ кемшиликсиз балалары боларсыз.

¹⁶ Дуныяда бу несилдинъ арасында, юлдызлардай, яркыарсыз. Яшав беруьвши хабарды яйып юргистерсиз. Солай этсенъиз, босына куьреспегеним эм босына кыйналмаганым уьшин Масихтинъ (кайтаяк) куьнинде мен сиз бен оьктемсирмен.

¹⁷ Эгер каным сиз аькелген курманлыктынъ – Аллага куллык эткен иманынъыздынъ – уьстине, шагырдай, тоьгилмеге керек болса да, куванаман эм баьринъиздинъ куванышына косыламан.

¹⁸ Тап солай, сиз де куванынъыз эм меним куванышыма косылынъыз.

Тимотей эм Эпафрас

¹⁹ Мен тез арадан сизге, Раббий Иса буйырса, Тимотейди йибермеге уьмит этемен эм ол сизинъ аьлинъиздинъ хабарын мага билдиргеннен сонъ, меним яным тынышлык табар.

²⁰ Неге десе мен ога тенъли, ак юректен сизинъ каьринъизди шегип юрген баска эш биревди билмеймен.

²¹ Баска биревлер, Иса Масихке кызмет кылмай, оьзлерине кереклисиз этип те юредилер.

²² А Тимотейдинъ тийислигин билесиз, улы атасына эткендей, мага да Ийги Хабарды таралтувда, ярдамласып, куллык эткен.

²³ Солай этип, меним яшав аьлим калай болаягын билгенлей, мен оны сизге йибереек болып уьмитленемен.

²⁴ Мен де, Раббий буйырса, оьзим тез арадан келермен деп, сенемен.

²⁵ Тагы да мени мен бирге илеп, куьрескен (иман) кардашым Эпафрасты сизге йибермеге кереклидей

коьрдим. Ол – сиз оны мага керекли болганда ярдамласпага йиберген элши.

²⁶ Эпафрас баьринъизди коьрмеге бек сагынышлы, тынышлык таппайды, неге десе сизге онынъ авырган хабары еткен.

²⁷ Эм де солай, ол, авырып, олим аьлде болды. Ама Алла оны языксынды, дурысын айтсам, тек ялгыз оны тувыл, кыйынлыгыма кыйынлык коспас уьшин, мени де.

²⁸ Сонынъ уьшин мен Эпафрасты бек суьйип йибердим: сиз оны янъыдан коьрип куванарсыз, мен де аз-маз тынышлык табарман.

²⁹ Оны да Раббийге тийислише, куванып, йолыгынъыз. Сондай аьдемлеринъизди оьрметленъыз.

³⁰ Неге десе ол Масихтинъ куллыгы уьшин олимге ювык эди, сиз мага эталмаган ярдамды косар уьшин яшавын кавыфка туьсирди.

Акыйкат туврашылык

3 Тамамлай келип, кардашларым, Раббий суьйинишинъиздинъ булагы болсын! Сизге сол затларды кайтарып язбага мага авыр тувыл, тек бу сизди коьплеген баьле-казадан коршалар.

² «Ийтлерден †» сакланынъыз! Яманлык эткен аьдемлерден сакланынъыз! Дурыс болмаган суьннет †† кайратлыларыннан сакланынъыз!

³ Неге десе шынты суьннетлилер – бизбиз, тысыннан коьринген затларга сенмей, Аллага Рухы аркалы табынганлар эм Масих Иса ман оьктемсингенлер.

⁴ Оьзим де тысыннан коьринген затларга сенмеге болар эдим. Эгер ким болса да баска бирев оьзининъ тийислигине сенсе, мен оннан да коьбирек сенмеге акым бар:

⁵ Мен тувганымнан сонъ, сегизинши куьнинде бабага олтыртылганман ‡. Исраил халкыннан, Бенямин ырувыннан, еврей ата-анадан тувган еврей, Таурат бойынша парисеймен.

⁶ Иман уьмметине кайрат пан залымлык этип, Таурат пан белгиленген туврашылыкка калганда, мен минсиз эдим.

⁷ Ама бир заманларда мен баа берген аьр затты Масихке сыйынувымда пайдасыз деп санадым.

⁸ Раббийим Масих Иса уьшин мен аьр бир заттан басымды алдым, Оны танувдынъ уьстинлиги мен тенълестиргенде, аьр бир затты пайдасыз деп санадым. Масихти табып, Оны ман бир болар уьшин, калган баьри затты сыпырып тасладым. Соьйткенде, меним Таураттан келген оьз туврашылыгым йок. Алла мени, Масихке иман эткеним уьшин туврашыл деп, санайды. Алладан келген бу туврашылык иманга негизленген.

† яман аьдемлер, дурыс болмаган суьннет кайратлылары.

†† иманга туьспей, тек бабага олтыртылув. ‡ Тауратка коьре аьр ювыт эр бала тувганнан сонъ сегизинши куьнинде бабага олтыртылмага керек болады.

¹⁰ Мен Масихтинъ оьлиминде Ога усап, Оны танымага, Онынъ оьлилерден тирилуьв куьдиретин билмеге, Онынъ азапларын боьлмеге эм калай болса да оьлилерден тирилуьвге етпеге уьмитленемен.

Баргыды алмага куьресинъиз

¹² Мен, уьмитлериме толысынша етистим деп айтпайман, ама Масих Иса мени сайлап алганда мага белгилеген баргыды алмага куьресемен.

¹³ (Иман) кардашларым, мен муны таптым деп ойламайман. Тек муны айтпага боламан: артта калганды мутып, асыгыслы алдыдагына ымтыламан.

¹⁴ Бу мыратка етип, Алла Масих Иса аркалы мени коькке шакырганда мага белгилеген баргыды таппага куьресемен.

¹⁵ Соьйтип баьримиз, акылбалык болганлар, сол ойда калай. Эгер бир зат акында баскаша ойлансанъыз, Алла оны да сизге ашык этер.

¹⁶ Тек биз неге еткен болсак, сога келисип яшамага керекпиз.

¹⁷ Кардашлар, меннен коьрим алынъыз. Биз сизге берген коьримге коьре яшаганларга коьз салынъыз.

¹⁸ Неге десе мен сизге оны йыйы-йыйы айтатаган эдим, а соьле коьзясларым ман кайтараман: коьплер Масихтинъ каштагы оьлиминде душпан болып яшайдылар.

¹⁹ Булардынъ сонъы – йойылув, аллалары – карын. Айыплары ман мактанып, тек бу дунья акында ойлайдылар.

²⁰ Бизим юртымыз болса – коьк. Биз Куткарувшымыздынъ, Раббий Иса Масихтинъ, коьктен келуьвин куьтемиз.

²¹ Ол аьр затты да Оьзине бойсындыраак куьшин юргистип, бизим заваллы шаркымызды туьрлендирип, Оьзининъ данъклы шаркына тенъ этеек.

Сонъгы насихатлар

4 Суьйткенде, мен коьрмеге аьсиретленген суьйикли (иман) кардашларым, куванышым эм енъуьв тажым, Раббий мен бирлигинъизде берк турынъыз, аьзизлерим!

² Мен Эводиядан тилеймен, Синтихеден тилеймен: Раббийге байыр болганынъыз уьшин татымлык йолында яшанъыз!

³ Сеннен де, меним сенимли Сизигим †, тилеймен: бу хатынларга ярдамлас. Неге десе Эводия да, Синтихе де мени мен атлары яшав китабында болган Клемент эм калган йолдасларым ман бирге Ййги Хабар уьшин янымда айырылгысыз куьрескенлер.

⁴ Раббий дайым да суьйинишинъиздинъ булагы болсын! Тагы да кайтарып айтаман: суьйининъиз!

† яде «йолдасым».

⁵ Баъриси де сизинъ юваслыгынъызды коърсинлер.

⁶ Раббий энди ювыкта. Бир зат акында да тынышсызланманъыз! Эгер дейим бир керегинъиз бар болса, шуькир этип, баърисин дуваларынъызда эм тилеклеринъызде Аллага аманатланъыз.

⁷ Сол заманда, аьдем акылы анълап болмастай, баъри заттан да бийик болган Алла тынышлыгы юреклеринъызди эм ойларынъызды Иса Масих пен бирликте саклар.

⁸ Тамамлай келип, кардашларым, аьр не акыйкат, сыйлы, аьдил, таза, ягымлы, макул коьрилген, яхшы эм мактавга тийисли болса, ойларынъызды сол затларга каратынъыз.

⁹ Меннен неге уьйренген болсанъыз, неди кабыл эткен болсанъыз, эситкен эм менде коьрген аьр неди, сол затларды этинъиз. Сол заманда Алла, тынышлыктынъ булагы, сиз бен бирге болаяк.

Паул разылыгын билдиреди

¹⁰ Сонъалыкка калганда меним акымда янъыдан кайгырып баслаганынъыз уьшин Раббий мени бек суьйиндирди. Элбетте, сиз меним акымда дайым да кайгырып тургансынъыз, тек муны коьрсетпеге амал болмаган.

¹¹ Бу затты кыйынлыклар шеккеним уьшин айтпайман. Менде болатаган затларга разы болмага уьйренгенмен.

¹² Байлыкта да, ярлылыкта да яшап билемен. Мен баъри заттан да оьттим эм баъри затка да аьзирмен: токлыкта да, ашлыкта да, барлыкта да, йоклыкта да яшавдынъ сырына уьйренгенмен.

¹³ Мага карув берген (Масих) аркалы баъри затты да бажараман.

¹⁴ Кенем де меним кайгыларымды боьлгенинъызди ийги эттинъиз.

¹⁵ Пилипшилер, сиз оьзинъиз билгендей, мен Ийги Хабарды яйып баслаганда, Македониядан кеткеннен сонъ, сиз болмасанъыз баска бир ямагат та келим мен, шыктаж бан да мени мен боьлиспеди.

¹⁶ Мен Салоникте болганда сиз бир неше кере мага яшав кереклисин йибердинъиз.

¹⁷ Бу затты сизден савгалар излеп айтпайман. Ама сизге яравлы хайырлы ислеринъиздинъ коьп булувын сагынаман.

¹⁸ А мен баъри затты да толысынша, аьле артыгы ман да алдым. Эпафрастынъ колы ман сиз йибергенлердинъ баърисин де алдым эм толысынша аьжетсизлендим. Сизинъ савганъыз – ийги ийисли, Алладынъ коьнъилине яраган макул курмандай.

¹⁹ Аллам баъри кереклинъызди Масих Иса аркалы Оьзининъ данъклы байлыгыннан кызганмай канагатлар. Атамыз Аллага оьмирлерге данък! Амин.

²¹ Иса Масихке багысланганлардынъ баърисине салам айтынъыз. Мени мен бирге болган (иман) кардашларымыз салам йибередилер.

²² Аллага багысланганлардынъ баърисин салам береди, боьтен де кесардынъ сарайында кызмет кылувшылар.

²³ Раббийимиз Иса Масихтинъ шапагаты баъринъиз бен бирге болсын!

Колосшылар

Бу хат та Паул ман урым тутнагында язылган болган. Паул озы Колостагы христианлар ман таныс тувыл, бу ямагат Ийги Хабардынъ баска бир насихатшысы ман тузилген эди. Маьнесине коьре хат Эфесшилерге йиберилгенге бек ювык.

Колос шахары (Эфес шахарыннан куьнтуварга 200 км узаклыкта) туьрли динлер яйылган областинде орынласкан эди. Сонынъ уьшин бу ерли христиан ямагатына христиан динге келиспеген ялган окувлар кирген эдилер. Бир кесеклери, куткарылар уьшин айырым бир билим керек, оны ман тек бираз аьдемлер кулланады, айырым болып та акыллы аьдемлер деп, уьйрететаган эдилер. Олар намыссыз материаллык (физикалык) дуныядан шарк истевлерин унамавлык аркалы босатылмага керек дегенди уьйреткенлер. Бегитип айтканларына коьре, Аллага ярар уьшин соьзсиз айырым бир аьдетлерди сакламага керек болаяк.

Паул сосы ялган окув акында билгенде, Колостагы ямагаттынъ Иса Масихке акыйкат сенимин беркитер уьшин хат язды. Паул, шынты акыллылык – Иса Масих акында билдиретаган эм аьдемлерди Алла ман ярастыратаган Ийги Хабар деп, коьрсетеди. Масих – энъ йогары Куьш, Оны ман баьриси яратылган, тек Ол бас иювге тийисли. Христианлар Масихтинъ оьлими аркалы Алла ман ярасканы уьшин тыс аьдетлерине эс беруьвден босатылганлар, неге десе олардынъ ойлары бек маьнели затларда токталган – яныплылык, бир бирин кешируьв, Аллады данъклав эм аьелде бир бирине ийги карав.

1 Раббийдинъ ыхтыяры ман Масих Исадынъ элшиси Паулдан эм (иман) кардашымыз Тимотейден салам!

2 Колоста яшайтаган, Масих Исага багысланган сенимли кардашларымызга Атамыз Алладан [эм Раббий Иса Масихтен] шапагат эм тынышлык болсын!

Паул Аллага шуькир этеди

3 Сизинъ уьшин дува эткен вакытта аьр дайым Аллага, Раббийимиз Масих Исадынъ Атасына, шуькир этемиз,

4 неге десе биз сизинъ Масих Исага иман эткенинъиз эм Ога багысланганлардынъ баьриси суьйгенинъиз акында эситкенмиз.

5 Иманынъыз эм суьйиминъиз коьклерде сизге аьзирленген уьмиттен тувган. Ол уьмит акында сиз акыйкат соьзден, алдын сизге еткен Ийги Хабардан эситкенсиз.

6 Бу Ийги Хабар сиз оны эситкен эм Алла шапагатын дурыс анълаган куьннен баслап, сизинъ аранъызда эткендей, буьтин дуныяда да бек уьйкен онъыс береди эм яйылады.

7 Сиз Ийги Хабарды бизим суьйген йолдасымыз Эпафрастан билгенсиз: ол Масихтинъ сиз уьшин кызмет кылатаган сенимли кулы болады.

8 Ол бизге Кие Рухтан тувган суьйиминъиздинъ хабарын билдирген эди.

Паулдынъ колосшылар уьшин тилеги

9 Сога коьре сизинъ акынъызда эситкен куьннен баслап, биз де сиз уьшин дува эткенде, Алла Кие Рухынынъ сизге савгалаган акыллылыгы эм ашык ойланувы ман Оьзининъ ыхтыярын баьри ягыннан билдирсин деп, токтамай тилеймиз.

10 Биз сизге Раббийге тийислише яшап, баьри ягыннан Оны разы этуьвинъизди, аьр туьрли ийги куллыктынъ емисин оьстирип, Аллады ювыктан ювык биле барувынъызды тилеймиз.

11 Соьйтип те, Онынъ данъклы куьдирети сизди толы куьшлендирип, аьр яктан тоьзимли, шыдамлы эм куванышлы этсин деп, дува этемиз.

12 Атамыз Аллага Ога багысланганлардынъ баьриси мен бирге ярыклык уьлисинъизге косылмага сизге амал бергени уьшин шуькир этуьвинъизди тилеймиз.

13 Ол бизди, каранъалыктынъ аькимлигиннен куткарып, суьйген Улынынъ Патшалыгына коьширген.

14 Биз Улы аркалы эркин этилгенмиз, куьналарымыз кеширилген.

Масихтинъ ким болганы эм аьрекети

15 Масих – коьзге коьринмеген Алладынъ келбети эм Тувнъыш Улы, яратылган аьр заттынъ иеси.

16 Коьклерде де эм ерде де болган, коьринген-коьринмеген аьр не зат та – (коьктеги) таклар,

иелер, басшылар, аькимлер – баьриси де Масих аркалы эм Масих уьшин туьзилген эди.

¹⁷ Масих баьрисиннен алдын бар эди, Ол аркалы баьриси бар болып турады.

¹⁸ Масих – Оьз шаркынынъ, уьмметининъ Басы, онынъ яшавынынъ булагы, Оьзи аьр ягыннан да биринши болар уьшин оьлилерден тирилген Тувньыш.

¹⁹ Неге десе Алла Оьз толылыгынынъ баьрисининъ Масихте яшаягын ийги коьрген эди.

²⁰ Алла ердегилердинъ эм коьктегилердинъ баьриси де Оьзи мен ярастырмага, Масихтинъ кашта тоьгилген каны аркалы тынышлык яратпага разы болды.

²¹ Сиз де бир заманларда эткен яманлыкларынынъ бан ойынъызда Алладан эрек эм Онынъ душпанлары эдинъиз.

²² Энди Масих кыямет куьн сизди Алладынъ алдына Ога багысланган, кемшиликсиз эм айыпсыз аьдемлер этип салар уьшин Оьз инсан шаркынынъ оьлуьви мен сизди Алла ман ярастырды.

²³ Ама сиз, эситкен Ийги Хабардан тувган уьмитинъизден таймай, иманнынъ каты эм берк негизинде турмага керексиз. Мен, Паул, коьклердинъ астында яратылганнынъ баьрисине билдирилген сол Ийги Хабардынъ кызмет кылуьшысы болдым.

Паулдынъ эткен иси

²⁴ Эндигиси мен сизинъ уьшин азап шегетаганыма куванаман. Масих Оьзининъ шаркы болган уьммети уьшин сынаган кыйынлыклардынъ етиспегенлерин мен оьз кевдемде толтыраман.

²⁵ Мен Алладынъ сиз уьшин мага берген буйырыгы ман сол уьмметтинъ куллыкшысы болганман. Куллыгым – Алла соьзин, озган оьмирлерден эм тувдыклардан ясырылып калган, а энди Аллага багысланганларга ашык этилген сырды толысынша билдирип юруьв.

²⁷ Миллетлер арасында Алла Ога багысланганларга сол сырдынъ баьри байлыгын эм данъклыгын билдирмеге суьйди. Бу сыр – Масихтинъ сизде болганы, Алла данъкын ортакластырув уьмитинъиз.

²⁸ Биз аьр инсанды насихатлап, аьр инсанды Масих аркалы Алладынъ алдына шыгарар уьшин бизде болган баьри акыллылык пан уьйретемиз, Масихти билдиремиз.

²⁹ Мен Масихтинъ менде кайратлы ислеген куваты ман сосы мырадымды толтырмага, куьшимди аямай, куьресемен.

2 Сиз уьшин, Лаодикиядагы иман ямагаты эм де мени эш бир де коьрмегенлердинъ баьриси уьшин кайдай ийнат куьрести юргистетаганымды сизге билдирмеге суьемен.

² Мен сол ислерди, олар суьйиминде бирлесип, коьнъиллери коьтерилсин эм Алладынъ сыры,

Масихти, анълар уьшин аьр ягыннан да терен эм бай билимли болсынлар деп, этемен.

³ Акыллылыктынъ эм билимлиликтинъ баьри казналары Масихте сакланып турады.

⁴ Мен оны сизге, эш бирев де сизди оьнерли соьзлери мен алдамасын деп, айтаман. Мен шаркым ман касынъызда болмасам да яным ман сиз бен биргемен эм нызамынъызды, Масихке берк иманынъызды коьрип, куванаман.

Масихтинъ берген яшавы

⁶ Сога коьре, сиз Иса Масихти калай Раббий деп, кабыл этип алган болсанъыз, солай Оны ман бирликте яшанъыз:

⁷ Масих пен тамырласынъыз, Оны ман яшавды туьзинъиз, сизге уьйретилген иманда беркинъиз, юрегинъиз шуькир этуьвге толсын.

⁸ Сак болынъыз, Масихке тувыл, а аьдемлердинъ аьдетине, дуьнядынъ баслапкы окувларына негизленген философиялык пан эм маьнесиз, алдавшы соьзлер мен эш бирев де сизди ыслап коймасын.

⁹ Неге десе Алладынъ баьри толылыгы Масихтинъ шаркында яшайды.

¹⁰ Сиз де аьр басшылыктынъ, аьр аькимликтинъ булагы † – Масих аркалы толы яшавлы болдынъыз.

¹¹ Масихке иман эткенинъизде сизге аьдем колы этпей, Масих эткен суьннет болды: куьналы инсан кылыгынъыз, кийимдей, сизден алынып тасланды.

¹² Сиз сувда шомылдырылып тазаланаятырган вакытта Масих пен бирге коьмилдинъиз эм Оны оьлилерден тирилткен Алла куьдиретине ынанганынъыз уьшин Оны ман бирге тирилдинъиз.

¹³ Сиз алдын бир заманларда шуьшли эм суьннетсиз, куьналы инсан кылыгынъыз бан оьли эдинъиз, а энди Алла сизди Иса Масих пен бирге яшавга кайтарды.

¹⁴ Алла бизге баьри шуьшлеримизди кеширди. Йорыклары ман бизге карсы язылган эм терислигимизди коьрсеткен борыш кагытка усаган Тауратты басымыздан алып таслады эм, оны кашка шуьйлеп, куьшин йок этти.

¹⁵ (Коьктеги) басшыларды эм аькимлерди енъди, савыт-садаклары сыйырып, оларды есирге алды, Оьзининъ куванышлы енъуьв юриси мен баьрисининъ коьз алдында уятка калдырды.

Янъылыс уьйретуьвлерге алданманъыз

¹⁶ Соны ман, ас-сув уьшин, не де бир туьрли байрам, янъы ай, не де шабат куьн уьшин сизди эш бирев де шуьшлемесин.

¹⁷ Бу затлар – келеектинъ тек куьлеткиси, а баьрисининъ акыйкат маьнеси – Масих.

¹⁸ Эш бирев де сизди алдап, оьз оьзин эзиетлеви мен маьлеклерге эс эттиретаган диншилик пен

† не де «басы».

завыкландырып, коьрген туьслерине сендирип, куьналы инсан кылыгынынъ ойлары ман босына оьктемлендирип, алаяк савганъыздан куры калдырмасын.

¹⁹ Ондайлар Оьз шаркынынъ † Басы болган Масихти тутпайдылар. Шаркынынъ аьр бир кесеги, бувынларынынъ эм байламларынынъ ярдамы ман сол Бастан кереклисин алып, бир бирине куьш берип, Алла яраткан оьсуьви мен оьседи.

²⁰ Эгер сиз Иса Масих пен бирге оьлип, бу дуныядынъ баслапкы окувларыннан босалган болсанъыз, не уьшин дуныяда яшайтаганлардай:

²¹ «Муны этпе!», «Ашама!», «Тийме!» – деген йорыкларды тутпага куьресесиз?

²² Бу йорыклардынъ баьриси – кулланувдан йойылатаган затлар ман байланыслы, аьдемлердинъ буйырыкларына эм уьйретуьвлерине негизленгенлер.

²³ Элбетте, бу йорыклар диншилик пен завыкланув, оьз оьзин эзиетлев, шаркынъды аямай кыйнав ягыннан акыллылыктай коьринедилер, тек инсан кылыгынынъ ымтылувларын тыювда олардынъ пайдасы йок.

Масихте янъы яшав

3 Соьйтип, Алла сизди Масих пен бирге оьлилерден тирилткен болса, коьктеги затларга ымтылынъыз.

² Ердеги затлар акында тувыл, коьктеги затлар акында ойланъыз.

³ Неге десе сиз оьлгендей эдинъиз, а энди яшавынъыз Масих пен бирге Аллада тасаланып турады.

⁴ Масих – яшавынъыз, Ол коьринген заманда, сиз де Оны ман бирге данък пан коьринеекисиз.

⁵ Сол себептен бу дуныядагы кылыкларынынъызды: каьхпеликти, арамлыкты, куьсевди, яман ымтылувларды эм бутларга табынувдан бир баскалыгы болмаган ашкоьзликти оьлтиринъиз.

⁶ Бойсынмаганларга бу баьри затлар Алла азабын келтирер.

⁷ Бир заманларда сиз де, сондайлардынъ ишинде яшап, сол йоллар ман юрдинъиз.

⁸ А энди каарлык, ашув, кара ниет, яманлав, авызынынъыздан эдапсыз соьзлер шыгарув – баьриси де артка тасланъыз.

⁹ Бир биринъизге оьтирик айтпанъыз, неге десе сиз оьзинъизден, эски кийиминъизди таслагандай, эски аьдемлигинъизди баьри ислери мен бирге алып тасладынъыз

¹⁰ Эм янъы аьдемликти кийдинъиз. Алла яраткан сол аьдемликти, Ога усасын эм толы билимге етсин деп, янъырттып турады.

¹¹ Бу янъырувда грек те, ювыт та, суьннетли де, суьннетсиз де, варвар †† да, скиф те, кул да, азат та

† Иса Масихтинъ уьмметининъ символы. †† Инжилдинъ заманында грек болмаган аьдем.

йок. Тек Масих бар: Ол – баьри зат эм Ол – баьринде!

¹² Суьйткенде, сиз, Алладынъ сайлаганлары, Ога багысланганлар, Онынъ суьйген аьдемлери болганнан себеп, янъы кийим кийгендей, юмсак юрекли, танъ, сабыр, ювас эм шыдамлы болынъыз.

¹³ Бир биринъизге тоьзимли болынъыз, биринъиздинъ баскасына оьпкелеринъиз бар болса, кеширинъиз. Раббий сизди калай кеширген болса, сиз де солай кеширинъиз!

¹⁴ Олардынъ баьрисинынъ уьстине суьйимди косынъыз, неге десе толы бирлесуьвди байлаган – суьйим.

¹⁵ Масихтинъ тынышлыгы юреклеринъизде оькимши болсын. Алла сизди бир шарк этип, бу тынышлыкка шақырды. Шуькир этуьвшилер болынъыз!

¹⁶ Масихтинъ соьзи оьз байлыгы ман дайым да сизде яшасын. Бир биринъизди толы акыллылык пан уьйретип, насихатланъыз, Аллага юрек разылыгынынъ бан Забурдан уьзиклер эм мактав зикирлер, Кие Рух пан коьнъилленген йырлар йырланъыз.

¹⁷ Баьри эткен затларынынъ – соьзлеринъиз де, ислеринъиз де – Раббий Исадынъ аты ман этилсин. Ол аркалы Атамыз Аллага шуькир этинъиз.

Янъы яшавда аьел эм ямагат айкасувлар

¹⁸ Бийкелер, эрлеринъизге бойсынынъыз. Ол – Раббийдинъ алдында борышынъыз.

¹⁹ Эрлер, бийкелеринъизди суьйинъиз эм оларга каты болманъыз.

²⁰ Балалар, ата-аналарынъызга тынъланъыз, неге десе бу Раббийди суьйиндиреди.

²¹ Аталар, балаларынъызды корламанъыз – йигерсиз боларлар.

²² Куллар, аьр ягыннан да дуныядагы иелеринъизге тынъланъыз. Ырыядай, коьзге коьринер уьшин тувыл, Раббийден коркып, таза юректен кызмет этинъиз.

²³ Не зат этсенъиз де аьдемлерге тувыл да, а Раббийге ислегендей, ян-юрегинъиз бен шалысынъыз.

²⁴ Сиз билесиз, Раббийден Оьз халкына саклаган савгады алаяксыз. Сизинъ Иенъиз – Масих, сиз Ога кызмет кыласыз.

²⁵ А ким яманлык этсе, сол кадер де ол яманлыкка йолкытырылаяк. Алладынъ алдында баьриси де бирдей.

4 Сиз де, иелер, коькте Иенъиз барлыгын есте тургыстып, кулларынынъызга туврашылык эм аьдиллик коьрсетинъиз.

Туьрли насихатлар

² Арымай-талмай дайым тилек-дува этип, уяв турынъыз, шуькир этинъиз.

³ Бир вакытта, Масихтинъ сырын билдирер, соьзин яяр уьшин, Алла бизге капысын ашсын деп, бизим уьшин де тилек-дува этинъиз. Сол сыр уьшин мен тутнакка туьскенмен.

⁴ Оны кереклисинше ашып билдирмеге амалым болсын деп, дува этинъиз.

⁵ Ямагатымыздынъ тысында болганлар ман, аьр бир онъайлы вакыттан пайдаланып, озинъизди акыллыша юргистинъиз.

⁶ Соьзинъиз, туз косылган астай, дайым да татувлы болсын. Сол заманда аьр кимге де калай явап береегинъизди билерсинъиз.

Сонъгы саламлар

⁷ Меним баьри янъылыкларым акында Тихик айтар. Ол – меним суьйикли (иман) кардашым, Раббий йолында сенимли кызмет кылган йолдасым.

⁸ Соннан себеп, ислеримиздинъ аьли акында билдирсин эм юреклеринъизди коьтерсин деп, оны сизге йиберемен.

⁹ Оны ман бирге сенимли эм суьйикли (иман) кардашымыз Онесимди йиберемен, ол – сизинъ биринъиз. Олар булайда болатан аьр заттынъ акында сизге билдирерлер.

¹⁰ Сизге тутнак йолдасым Аристарх эм Барнабадынъ боьлеси Марк салам йибередилер.

Сиз онынъ акында буйырык алгансынъыз: келген заманда, тилеймен, хош коьрип алынъыз.

¹¹ Сизге тагы да Юст деп аталатан Иса салам йибереди. Мени мен бирге Алла Патшалыгы уьшин кызмет кылганлардынъ ишинде ювыт ынанувшылардан тек олар боладылар. Олар мага уьйкен дирек.

¹² Сизикилерден Иса Масихтинъ кулы Эпафрас салам айтады. Сиз Алладынъ баьри ыхтыярын толы билип, акылбалык болар эм берк турар уьшин, Эпафрас аьр дайым куьресип, сизинъ уьшин тилек-дува этеди.

¹³ Оьзин аямай, сизинъ эм Лаодикия ман Иераполдынъ яшавшылары уьшин авыр кызмет кылатананына мен шаатпан.

¹⁴ Суьйикли кардашымыз эмши Лука ман Димас сизди саламлайдылар.

¹⁵ Лаодикиядагы иман кардашларымызга, Нимфа карындасымызга эм онынъ уьйинде йыйылатанан ямагатка салам айтынъыз.

¹⁶ Бу хатты аранъызда окыганнан сонъ, оны Лаодикиядагы ямагатта да окытынъыз. А Лаодикиядан келген хатты сиз де окынъыз.

¹⁷ Архипке: «Кара, Раббий йолында алган кызметинъди ерине еткист!» – деп, айтынъыз.

¹⁸ Мен, Паул, бу саламды оьз колым ман язаман. Тутнакта болганымды мутпанъыз. Алла шапагаты сизи мен болсын!

1 Салоникшилер

Салоник (Фессалоник) Македония областининъ бас каласы эди. Паул Ийги Хабарды бу шахарда 50-нши йылларда насихатлаган. Ога карсы турганлар оны Салониктен кетпеге кыстаганларыннан сонъ, Паул, янъы христианлар Иса Масихке ынанувыннан таймага болаяклар деп, тынышсызланып баслайды. Паул сол себептен озынинъ ярдамшысы Тимотейди Коринт шахардан Салоникке христиан ямагатынынъ аьлин билмеге йиберди. Тимотей яхшы хабарлары ман артына кайтып келеди: Христианлардынъ артына туьскенлерине де карамай, олар Масихке ынанувын берк тутадылар эм оннан таймай турадылар.

Кенем де Паул оьзи язган хаты ман олардынъ сенимин беркитпеге тийислидей коьрди. Бу хаттынъ язылувынынъ уьш бас мырады: 1) озынинъ оларга каравында яхшы ниети болганына ямагаттан аьр туьрли шекленуьвлерди тайдырув; 2) янъы христианларга алдынгы куьналарыннан тазаланувда ярдамласув; 3) олардынъ оьлим акында эм Масихтинъ келеектеги ерге кайтувы акындагы анъламларына ашыклав киргистуьв.

1 Паулдан, Силваннан эм Тимотейден, Атамыз Аллага эм Раббий Иса Масихке байыр болган Салониктеги иман ямагатына салам! Сизге шапагат эм тынышлык болсын!

Салоникшилердинъ уьлги болганы

² Биз аьр вакыт, сизди дуваларымызда эсимизге туьсирип, баьринъиз уьшин Аллага шуькир этемиз. Биз аьр дайым иманынъиз бан этетаган аьрекетинъизди, суьйим мен эткен куллыгынъизды, Раббийимиз Иса Масихке уьмит этип коьрсеткен тоьзимлигинъизди Атамыз Алладынъ алдында эсимизде тургыстамыз.

⁴ Алла суьйген (иман) кардашларымыз, Ол сизди сайлап алганын билемиз, неге десе биз Ийги Хабарды сизге анълатканымыз тек бир соьз бен тувыл, ама куват пан, Кие Рух пан, уьйкен сеним мен болды. Биз аранъызда турган вакытта сиз уьшин калай яшаганымызды билесиз.

⁶ Сиз биз эм Раббий берген коьримге бойсындынъыз. Коьплеген кыйынлыкларды коьрсенъиз де, Алла Соьзин Кие Рух берген куваныш пан кабыл этип алдынъыз.

⁷ Соны ман сиз буьтин Македония ман Ахаяда иманга келгенлердинъ баьрисине уьлги болдынъыз.

⁸ Неге десе сизден Раббийдинъ Соьзи, тек Македония ман Ахаяда яйылып калмады, сизинъ Аллага иман этуьвинъиздинъ хабары баьри туьрли якларга да етти. Сол себепли бизге ога косып эш бир зат та айтпага керек болмайды.

⁹ Аьдемлер оьзлери, бизди макул коьрип, калай кабыл эткенинъизди эм бутлардан † Аллага кайтып келгенинъизди билдиредилер. Сиз яшав беруьвши акыйкат Аллага куллык этетаганынъизды эм Улы

† *идол.*

Исадынъ коьклерден келеегин куьтетаганынъизды айтадылар. Алла Оны оьлилерден тирилткен; бизди Алладынъ келеек ашувыннан куткаратаган – Ол.

Паулдынъ Салониктеги куллыгы

2 Кардашлар, сизге келип кеткенимиз пайдасыз болмаганын сиз озынъиз де билесиз.

² Оннан алдын, сиз билгенше, биз Пилип шахарында кайгадер азапты эм корланувды шеккен эдик. Ама уллы карсылыкларга да карамай, биз, Алламыздынъ ярдамы ман йигерленип, сизге Алладынъ Ийги Хабарын билдирдик.

³ Неге десе бизим увазымызда не янъылыс, не таза болмаган ниет яде алдав мырат йок.

⁴ Керисинше, Алла, бизге сенип, Ийги Хабарды яймага тапшырувды тийисли коьрди эм солай ок биз де аьдемлерге тувыл, а бизим юрегимизди сынайтаган Аллага ярар уьшин айтамыз.

⁵ Билгенинъизше, эш бир заманда да соьзимизде ырыясувды кулланмадык, уьйретуьвимизде карыж излев йок: ога Алла шаат!

⁶ Биз аьдемлерден данъклавды излемедик: не сизден, не баскалардан.

⁷ Биз, Масихтинъ элшилери болып, оьзимиздинъ уьйкен сыйымызды коьрсетип келмеге болаяк эдик, ама биз, ана оьз балаларын аьдуьвлеп карагандай, сизинъ аранъызда юмсаk эдик.

⁸ Биз сизди суьйгенимизден, тек Алладынъ Ийги Хабарын билдируьвди тапшырып калмай, янымызды бермеге де разы болдык.

⁹ Неге десе, кардашлар, сиз исимизди эм кыйналганымызды эсинъизде саклайсыз: ишинъизден эш биревди де кыйнамас уьшин,

кеше-куьндиз куллык этип, биз сизге Алладынъ Ийги Хабарын билдирдик.

¹⁰ Сизинъ, иманга келгенлердинъ, алдында биз озьимизди сыйлы, туврашыл эм кемшиликсиз тутканымыздынъ шааты – Алла эм сиз озьинъиз боласыз.

¹¹ Билгенинъиздей, биз аьр биринъизге атасы озь балаларына караганша карадык:

¹² Сизге, Оьз Патшалыгына эм данъкына шакырган Аллага тийисли болынъыз деп, ялбарып соьйледик; сизди коьнъиллендирип ынандырдык.

¹³ Сосы зат уьшин тагы да биз аьр дайым Аллага шуькир этемиз: сиз бизден эситкен Алла Соьзин, аьдемнинъ соьзиндей этип тувыл, а шынтылай да Алладынъ Соьзиндей йолыктынъыз. Сизде, иманга келгенлерде, ислейтаган да сол соьз.

¹⁴ Сонынъ уьшин, кардашлар, Юдеяда орынласкан эм Иса Масихке байыр болган ямагатлардан уьлги алдынъыз; олар (озьлерининъ халкы) ювытлардан калай кыйынлык шеккен болсалар, солай да сиз озь миллетинъизден азапландынъыз.

¹⁵ Сол ювытлар Раббий Исады эм пайхамбарларды оьлтирген эдилер эм бизди де кувып йибердилер. Аллады разы этпейдилер, аьдемлердинъ баьрисине де карсы шыгадылар.

¹⁶ Олар баска миллетлилерге куткарылув аькелеек хабарды айтувымызды тыядылар эм соны ман аьр дайым куьналарына куьна косадылар. Сонъалыкта Алладынъ ашувы олардынъ уьстине туьскен!

¹⁷ Биз болсак, кардашлар, юрегимиз бен тувыл, кевдемиз бен сизден аз заманга айырылып, уьйкен куьсев мен тагы да бек бетинъизди коьрмеге сагындык.

¹⁸ Сонынъ уьшин биз, мен Паул бир неше кере, сизге бараяк болдык, ама бизге шайтан карсылык этти.

¹⁹ Аьше, ким ди, сиз болмасанъыз, бизим уьмитимиз, куванышымыз эм Раббийимиз Иса Масих келген заманда, Онынъ алдында мактанаяк тажымыз сиз тувылсызба?

²⁰ Тек сизде – бизим данъкымыз эм куванышымыз.

3 Сол себепли айырылысувга артык даяналмай, биз Атинада ялгыз калмага разы болдык.

² Тимотейди, иманынъызды беркитер эм сизди коьниллендирер уьшин, кыйынлыклардынъ арасында эш биревинъиз де адасып олтырмасын деп, йибердик. Тимотей – (иман) кардашымыз эм Масихтинъ Ийги Хабарын яюв аьрекетинде Алла ман бирге ислеген куллыкшы. Бактымыз кыйынлык шегуьв болганын билесиз.

⁴ Алдын да, биз сизде болган заманымызда, сизге кыйналаягымызды айтатаган эдик: соьйтип те болды эм сиз оны билесиз.

⁵ Сонынъ уьшин мен, энди шыдамсыз болып, сизинъ иманынъыздынъ акында билмеге Тимотейди йибердим; азгыртувшы (ибилис) сизди

йолдан адастырдыма эм исимиз пайдасызга шыктыма деп, тынышсызландым.

Тимотей ийги хабар аькелди

⁶ Ама Тимотей сизден кайтканда, иманынъыз эм суьйиминъиз акында бизге ийги хабарлар алып келди. Биз сизди коьрмеге сагынгандай, сиз де бизди коьрмеге сагынганынъызды, дайым бизди суьйиниш пен эскеретаганынъызды ол бизге хабарлады.

⁷ Сол себепли, кардашлар, биз шеккен баьри азапларда эм кыйынлыкларда иманынъызды саклаганынъыз бан коьнъилимизди коьтересиз.

⁸ Сизинъ Раббийге иманынъыз берк болса, бизим де яшавымыз толы болар.

⁹ Алламыздынъ алдында сизден алган уьйкен суьйинишимиз уьшин, Аллага кайтип шуькир этип болякпыз?

¹⁰ Тагы да сизи мен коьриспеге эм иманынъызга етпегенин коспага амал болар деп, кеше-куьндиз кадалып, дува этемиз.

¹¹ Атамыз Алла Оьзи эм Раббийимиз Иса сизге бараяк йолымызды ашсын!

¹² Раббий бизди сизге кайдай суьювге толтырган болса, сизди де бир биринъизге эм баьри аьдемлерге сондай суьювге толтырып байытсын.

¹³ Соны ман Раббийимиз Иса юреклеринъизди куьшлендирсин, Ога багысланган баьри аьдемлер мен кайткан заманда, сизинъ де, Атамыз Аллага багысланып, Онынъ алдына минсиз болып шыгувынъызга амал болсын. [Амин.]

Аллады разы этпеге куьресинъиз

4 Кардашлар, Аллады разы этер уьшин, калай яшамага керегин сиз бизден уьйрендинъиз. Сиз де солай яшайсыз.

Ахырында бу исте тагы да бек етимисли болынъыз деп, Раббий Исадынъ аты ман ялбарып тилеймиз.

² Раббий Исадынъ кайдай насихатларын сизге бергенимизди билесиз.

³ Алла Оьзине багысланганынъызды, каьхпеликтен эрек турганынъызды талаплайды.

⁴ Аьр киминъиз де озьининъ тенин Аллага багыслап, намыслыкта ыслап уьйренсин,

⁵ Аллады билмеген баска миллетлилердей, уятсыз куьсевлерге берилмесин.

⁶ Бу затта бир аьдем озьининъ (иман) кардашына яманлык этпесин, сеними мен ойнамасын. Биз сизге алдын беркитип айткандай, сондай куьналар уьшин аьдемге Раббийден озьким шыгаяк.

⁷ Алла бизди арамлыкка тувыл, Ога багысланган яшавга шакырган.

8 Соны ман ким (Алла насихатларын) шет какса, сол тек инсанды тувыл, а Кие Рухын сизге беруьвши Алладынь Оьзин шет кагады.

9 Энди сизге (иман) кардашларынъызды суьюв акында язбага керек тувыл, сизди Алла Оьзи бир биринъызды суьймеге уьйретти.

10 Уьшини мен сиз буьтин Македониядагы баьри кардашларынъызды суьесиз. Тек, кардашлар, бу исте тагы да етимисли болынъыз деп, ялбарамыз.

11 Алдын айтканымыздай, тыныш болып оьз исинъиз бен каьр шегинъиз, оьз колларынъыз бан куллык этпеге куьресинъиз.

12 Соьйтип, бир затка да заьр болмай, баскалардынъ алдында аьдепли яшарсыз.

Раббийдинъ келуьви

13 Кардашлар! Уьмитлерин уьзген баска инсанлардай, кайгырманъыз деп, оьлгенлер † акында билимсизликте калганынъызды суьймеймен.

14 Биз Исадынъ оьлгенине эм оьлилерден тирилгенине ынанамыз. Соьйтип, Исага ынанып оьлгенлерди Алла Оны ман бирге артына аькелеек.

15 Биз сизге айтаяк соьзлеримиз – Раббийимиздинъ соьзлери. Биз тирилелер, Раббий келгенге дейим сав калганлар, оьлгенлердинъ алдына шыкпаякпыз.

16 Раббий Оьзи шақырув авазы ман, бас маьлектинъ авазы эм Алладынь зурнасынынъ давысы ман коьктен туьсеек эм Масихке ынанып оьлгенлер биринши болып тирилееклер.

17 Оннан сонъ биз де, сав калганлар, олар ман бирге Раббийге авада, булытларда йолыгар уьшин ерден коьтерилеекпиз. Соны ман дайым Раббий мен бирге болаякпыз.

18 Соьйтип, бир биринъызды сол соьзлер мен коьнъиллендинринъиз.

5 Кардашлар, (бу затлардынъ болаяк) заманы эм болжалы акында язбага кереги йок.

2 Сиз оьзинъиз бек яхшы билесиз: Раббийдинъ (кайтар) куьни, кеше уры келгендей болып, анъсыздан келеек.

3 Аьдемлер «тынышлык эм коркынышсызлык» деп айтканда, анъсыздан, авыраяклы хатын бирден толгатып баслагандай, оларга каза келеек, оьлимнен кашып кутылалмаяклар.

4 Тек сиз, кардашлар, каранъылыкта тувылсыз, сонынъ уьшин сол куьн сизге, урыдай, анъсыздан келмеек.

5 Сиз баьринъиз де ярык пан куьннинъ улларысынъыз. Сизинъ кеше яде каранъалык пан ортак бир затынъыз да йок.

6 Сонынъ уьшин, баскалар эткендей, биз уйкламаймыз. Эсирмей, уявлы болып турамыз.

7 Неге десе уйклайтаганлар кеше уйклайдылар, ишкишиликте юретаганлар да кеше эсиредилер.

† грекше «уйклайтаганлар».

8 Ама биз ярык куьндики болганымыз уьшин, иманымызда эм суьювимизде куьбеге каплангандай каты турып, басымызга тувылга кийгендей, куткарылуьвга уьмитимиз бен коршаланып, эсирмей турамыз.

9 Неге десе Алла бизди ашувуна йолыктырар уьшин тувыл, Раббийимиз Иса Масих аркалы куткарылуьв алар уьшин белгилеген.

10 (Ол келген заманда) яшайтаган болсак та, оьлген болсак та, биз Оны ман бирге яшаяк деп, Ол бизим уьшин янын берген.

11 Сонынъ уьшин, сиз этетаганынъызша, бир биринъызды коьнъиллендинринъиз эм (иман ягыннан) беркитинъиз.

Паулдынъ насихатлары

12 Кардашлар, сизге меним тилегим: аранъызда куллык эткенлердинъ, Раббийдинъ йолында ямагатынъыздынъ басшыларынынъ эм сизди насихатлаганлардынъ баасын билинъиз.

13 Оларды суьйинъиз эм юргисткен ислери уьшин айлак бек сыйланъыз. Бир биринъиз бен татымлыкта яшанъыз.

14 Кардашлар, ялбарып сизден тилеймиз: ислемеге суьймегенлерге кыйынлыкка туьсуьвин анълатынъыз; йигерсизлерди коьнъиллендинринъиз; карувсызларга ярдам этинъиз; баьрисине де шыдамлы болынъыз.

15 Эш бирев де яманлыкка яманлык пан тоьлемесин, тек бир биринъызге эм баьрисине де дайым да ийгилик этпеге куьресинъиз.

16 Дайым да суьйининъиз.

17 Токтамай дува этинъиз.

18 Кайдай аьлге туьссенъиз де Аллага шуькир этинъиз, неге десе сиз Иса Масихке байыр болсанъыз, Алла сизден соны тилейди.

19 Кие Рухтынъ отын соьндирменъиз.

20 Пайхамбарлык соьзлерди кемситпенъиз,

21 ама баьри затты тергенъиз, яхшысын тутынъыз.

22 Аьр туьрли яманлыктан шет кагылынъыз.

23 Тынышлык беруьвши Алла Оьзи Ога толысынша багыслануьвынъызга амал болсын. Рухынъыз, янынъыз, тининъиз Раббийимиз Иса Масих келеек заманга минсиз, таза болар уьшин коршалансын.

24 Сизди шақырган (Алла) – сенимли, Ол муны этеек.

25 Кардашлар, бизим уьшин дува этинъиз.

26 Баьри иман кардашларынъызды, Аллага багысланганларга тийислисинше оьбип, саламланъыз.

27 Раббий алдында тилеймен: сосы хатты баьри (иман) кардашларынъызга окынъыз!

28 Сизи мен дайым да Раббийимиз Иса Масихтинъ шапагаты болсын.

2 Салоникшилер

Эш те, Паул бу хатты фессалоникшилерге алдын язган биринши хатыннан сонъ коьп узакламай язган. Салониктеги христиан ямагатынынъ бир нешевлери Паулдынъ Масихтинъ экинши келееги акындагы окувын дурыс анъламаганга усайды. Оларды, белки, баска биревден хат алып, оны Паулдыкындай коьргенлери састырган болса да ярайды.

Солай болганда олар, Иса тез арадан ерге кайтаяк деп санап, тагы да бек ахырзаман акында тынышсызланып басладылар. Паул ога явапка, Масих ерге кайтаягынынъ алдында кайдай болса да бир нышанлар (белгилер) болаягын, анълатады. Сол себепли христианлар тоьзимли болмага тийислилер эм, куллык этуьвдинъ маьнеси энди йоктай коьрип, селкиликке бойсынмай турмага кереклер.

1 Паулдан, Силваннан эм Тимотейден Атамыз Аллага эм Раббий Иса Масихке байыр болган Салоник ямагатына салам!

² Атамыз Алладынъ эм Раббий Иса Масихтинъ шапагаты эм тынышлыгы сизде болсын!

Алладан келеек оьким

³ Кардашлар, сиз уьшин аьр заманда да Аллага шуькир этпеге керекпиз. Бу – дурыс зат, неге десе иманынъыз оьлшемсиз оьседи эм аьр биринъиздинъ бир биринъизге суьйиминъиз коьбирек бола барады. Сол себепли, биз оьзимиз сизинъ иманынъыз эм тоьзимлигинъиз бен сондай кыйынлыкларды эм кувгынлыкларды басынъыздан кеширетаганынъыз уьшин, сизи мен Алладынъ ямагатларында мактанамыз.

⁵ Эне сол – Алладынъ оькимининъ аьдил болганынынъ шааты. Соьйтип Алла сизди, Онынъ патшалыгы уьшин кыйынлыкларды шегетаганларды, сол патшалыкка тийислилер деп санаяк.

⁶ Алла аьдилликти коьрсетер: сизге азап шектиретаганларга кыйынлыклар ман кайтарар.

⁷ А сизге, соьле кыйынлыкларда болганларга, бизи мен бирге тынышлыкты берер. Эне сол зат, Раббий Исадынъ Оьзининъ куьдиретли маьлеклери мен коьктен келип, яркыраган отта коьринген заманында болаяк. Раббийимиз Иса, Аллады танымаган эм Оьзи акындагы Ийги Хабарга бойсынмаган аьдемлерди шуьшлерине еткерер.

⁹ Оларга Алладынъ берек оькими – оьмирлик оьлим: олар Раббийдинъ касыннан эм данъклы куьдиретиннен эрек тайдырылаяклар.

¹⁰ Сол зат, тек Раббий Ога багысланганлардынъ арасында данъкланар эм Ога ынанганлардынъ баьрисин сейирсиндирер уьшин келген куьнинде болаяк. Олардынъ ишинде сиз де бар болаяксыз, неге десе бизим шаатлавымызга ынандынъыз.

¹¹ Сол себепли, биз, Алламыз сизди шақырувына тийисли коьрсин эм яхшылык этпеге баьри

ниетлеринъизди эм иманынъыздан шыккан ислеринъизди Оьзининъ куьдирети мен толтырсын деп, аьр дайым сизинъ уьшин дува этемиз. Сиз аркалы Раббийимиз Исадынъ аты данъклансын, сиз де Алламыздынъ эм Раббий Иса Масихтинъ шапагаты ман Раббий Иса аркалы данъклы болынъыз деп, тилеймиз.

Иманнан таюв

2 Энди Раббийимиз Иса Масихтинъ артына кайтаягы эм биз Онынъ тоьгерегине йыйылаягымыз акында,

² кардашлар, Раббийдинъ келеек куьни энди етти деп айтатаган я бир рух, яде бир хабар, яде бизден келгендей болып язылган бир хат акылынъызды бирден састырмасын, сизди уьркитпесин деп, тилеймиз. Эш бирев де сизди эш бир зат пан да алдап коймасын. Неге десе бас деп иманнан таюв болмай эм йойылуудан кутылалмаяк йорыксыз аьдем ашылмай, (сол куьн келмеек).

⁴ Ол аьдем алла деп аталган эм аьдемлер табынган аьр затка карсы тураяк, баьрисиннен де оьзин йогары санаяк, Алладынъ уьйинде олтырып, оьзин Алла деп билдиреек.

⁵ Мен сизде болган заманымда сол затлар акында айтканым сизинъ эсинъизде тувылма?

⁶ Заманы еткенде ашылаяк сол аьдемди энди не зат ыслайтаганын билесиз.

⁷ Йорыксызлыктынъ ясыртын куьши энди де аьрекетлейди эм сол куьшти тыйып туратаган кеткенге дейим (бардырылаяк).

⁸ Эм сол заманда йорыксыз аьдем ашылаяк. Раббий Иса тынысы ман оны оьлтиреек эм ярык нуры ман сол Оьзи кайтып келген куьнинде йок этеек.

⁹ Йорыксыз аьдемнинъ келуьви – Шайтаннынъ иси болаяк. Сол аьдем аьр туьрли куьдирет пен, ялган нышанлар эм ажейиплер мен,

¹⁰ йойылууга баратаганларды алдаган баска яманлыклар ман (исин бардыраяк). Неге десе олар

куткарылар уьшин акыйкатлыкты суьйип кабыл этпеге унамаганларыннан (оьлим йолына туьскенлер).

¹¹ Сонынъ уьшин Алла оларды, алдавлыктынъ куьшине бойсындырып, ялганга ынандырады. Соьйтип, акыйкатлыкка ынанмай, яманлыкты макул коьргенлердинъ баьрисине оьким шыгараяк

Каты болып турынъыз!

¹³ Раббий суьетаган кардашлар, биз сизинъ уьшин Аллага дайым шуькир этпеге керек боламыз. Неге десе Алла сизди, биринши этип, куткарылар уьшин сайлаган. Онынъ Рухы аркалы оьзинъизди Ога багыслап акыйкатлыкка ынанганынъыз бан (куткарыларсыз).

¹⁴ Биз Ийги Хабарды сизге билдирген аркалы, Алла сизди куткарылмага эм Раббий Иса Масихтинъ данъкына етпеге шақырды.

¹⁵ Соны уьшин, кардашлар, каты болып турынъыз! Биз сизге авызлама кебинде яде хат пан берген сол окувларды берк тутынъыз.

¹⁶ Атамыз Алла бизди суьйди эм Оьзининъ шапагаты ман оьлшемсиз йигитликти, ийги уьмитти савгалады. Раббий Иса Масих Оьзи эм Атамыз Алла сизди юреклендирип, туьрли ийги ислер, соьзлер мен иманынъызды беркитсин.

Бизим уьшин дува этинъиз

3 Соны ман, кардашлар, бизим уьшин дува этинъиз, Раббийдинъ хабары тез яйылсын эм, сиз эткендей, оьрметленсин.

² Керексиз эм яман аьдемлерден бизди Алла коршаласын деп, дува этинъиз. Баьри аьдемлерде де ынанув йокты да!

³ Ама Алла соьзине берк, Ол сизди эркли этер эм яманлык этетаганнан коршалар.

⁴ Буйырганларымызды калай толтыратаган болсанъыз, солай ок этеексиз деп, Раббийге таянып, сизге сенемиз.

⁵ Раббий юрегинъизди Алладынъ суьйимине эм Масихтинъ сабырлыгына кайырсын.

Ислемей яшаманъыз

⁶ Кардашлар, сизге, ислемей бос юретаган эм бизден алган окувга иермейтаган аьр бир кардаштан эрек турынъыз деп, Раббий Исадынъ аты ман буйырамыз.

⁷ Бизден калай коьрим алмага керегинъизди, сиз оьзинъиз билесиз де. Неге десе биз сизде болганда, ислемей, бос юрмегенмиз. Эш биревден де кесек оьтпекти босына ашамаганмыз. Сизинъ биревинъизге авырлык аькелмес уьшин, куьшимизди аямай, кеше-куьндиз шалысып, куллык эткенмиз.

⁹ Сизден ярдам алмага эркинлигимиз бар болса да, сизге коьрим болар деп, куллык эттик.

¹⁰ Сонда ок, сизде болган заманымызда сосындай буйырык береттаган эдик: «Ким куллык этпеге суьймейди, сол ашамасын!»

¹¹ А энди, сизде эш куллык этпей, бос юретаган, баскалардынъ куллыгына кирисетаган аьдемлер бар деп, эсitemиз.

¹² Сосы аьдемлерден Раббий Иса Масих аты уьшин тилеймиз, тынышлыкта куллык этпеге эм оьз оьтпегин ашамага буйырамыз.

¹³ Сиз, кардашларымыз, ийгиликти эте турып, арыганлыкка берилменъиз.

¹⁴ А эгер бизим хатта язылганга ким болса да тынъламаса, оны белгилеп, уялтар уьшин айкаспанъыз.

¹⁵ Тек ога душпанга карагандай карамай, (иман) кардашынъызга насихат бергендей этинъиз.

Сонъгы саламлар

¹⁶ Раббий Оьзи – тынышлыктынъ булагы, аьр заманда да, аьр яктан да тынышлык берсин! Раббий сизинъ баьринъиз бен де болсын!

¹⁷ Мен Паулман. Бу салам соьзлерди оьзимнинъ колым ман язаман, соьйтип, аьр хатты ПАУЛ деп, белгилеймен. Мине солай язаман.

¹⁸ Раббийимиз Иса Масихтинъ шапагаты сизинъ баьринъиз бен болсын.

1 Тимотей

Тимотей – ювит анадынъ эм грек атадынъ улы. Ол Паулга, янын аямай, ярдам эткенлердинъ бириси эди эм Паулдынъ Ийги Хабарды яятаган элгезерлигинде коьп йылларды бирге юрген. Бу хаты ман Паул оьзининъ яс куллыкшысын дертлендиреди эм коьнъилин коьтереди, ога христиан ямагаты уьшин каьр шегуьвди кайтип ийгилендирмеге болаягын уьйретеди. Хатты эки кесекке боьлмеге болады. Бириншисинде (1-3 бб.) Паул Тимотейге, бас деп, ялган окувга карсы турмага керегин билдиреди. Оннан сонъ ол христиан ямагатынынъ яшавында аьдет-йорыктынъ акында, айырып, Аллага табынув акында хабарлайды. Соьйтип те ол ямагаттынъ басшылары эм олардынъ ярдамшылары кайдай болмага тийисли экенин айтады. Экинши кесегинде (4-6 бб.) Паул Тимотейге Масихке ынанганлардынъ уьлгиси болмага эм ямагаттынъ аьдемлерин дурыс уьйретуьвге оьзин багысламага керегин билдирди. Ол Тимотейге, соьйтип те ынанганлардынъ туьрли куьп аьдемлерине (эсейгенлерге, яс аьдемлерге, тул хатынларга, кулларга) каратылган кенъеслер береди.

1 Куткарувшымыз Алладынъ эм уьмитимиз Иса Масихтинъ буйырыгы ман Иса Масихтинъ элшиси Паулдан
2 Тимотейге, имандагы акыйкат улыма, салам! Атамыз Алладан эм Раббийимиз Иса Масихтен сага шапагат, рагимлик эм тынышлык болсын!

Ялган уьйретуьвлерден тай

3 Мен Македония элине кетеектен алдын сеннен тилгендей, Эфес шахарында кал эм кайбиревлердинъ ялган уьйретуьвлерди яйганларын токтат.

4 Бос таварыхлар эм сонъы болмаган тукум тарихлери мен каьрлемесинлер деп, тапшыр. Бу затлар тек эрис-суьрис тувдырадылар эм иманнынъ куьши мен Алладынъ ниетин толтырмага эш бир пайда бермейдилер.

5 Бу тапшырувдынъ мырады – ак юректен шыгатаган суьйим, кирленмеген намыс эм экиюзли болмаган иман.

6 Кайбиревлер бу затлардан тайып, маьнесиз бос соьйлевге киргенлер.

7 Олар Таурат устазлары болмага суьедилер, а оьзлери неди соьйлейтаганларын да анъламайдылар, сол оьзлери бегитип айтатаган затларын да туьсинмейдилер.

8 А биз билгенше, Таурат – яхшы, эгер онынъ йорыкларын дурыс кулланып билсенъ.

9 Таурат – туврашыл аьдемлер уьшин болмай, а йорыкты бузатаганлар, нызамга бойсынмайтаганлар, Аллады оьрметлемейтаганлар эм куьналылар, намыссызлар эм арам ниетлилер, ата-анасына кол коьтеруьвшилер эм аьдем оьлтируьвшилер,

10 каьхпелик пен каьрлевшилер, табиатка карсы айкасувда болатан эрлер, кул сатувшылар, ялган соьйлевшилер, антты бузувшылар эм дурыс

уьйретуьвге карсы баска не болса соны этетаганлар уьшин язылганын билемиз.

11 Муьбарек Алладынъ мага сенип аманат эткен данъклы Ийги Хабарында солай уьйретиледи.

Алладынъ языксынувы

12 Мага куьш берген Раббийимиз Иса Масихке шуькир этемен, неге десе Ол мени сенимли коьрип, Оьзине куллык этпеге айырды.

13 Алдын мен асылык этуьвши, залым эм корлавы болган эдим, ама Алла мени языксынды, неге десе соьйтип билмегенликтен эм имансызлыктан эткенмен.

14 Ама иман ман эм Масих Исада болган суьюв мен бирге Раббийимиздинъ шапагаты мага толысынша ашылды.

15 Иса Масих дуньяга куьналыларды куткарув уьшин келген деген соьз сенимли эм баьри ягыннан кабыл этилмеге тийисли. Куьналылардынъ энъ яманы менмен.

16 Ама энъ яманы болсам да Масих Иса, Ога иман этип оьмирлик яшавды табаякларга коьрим болсын деп, мен аркалы мардасыз сабырлыгын коьрсетер уьшин мени языксынды.

17 Оьмирликтинъ Патшасы, оьлимсиз, коьринмейтаган ялгыз бир Аллага оьмир оьмирлерде оьрмет эм данък! Амин.

18 Тимотей, улым, алдын сенинъ акында айтылган пайхамбарлык соьзлерге таянып, мене сосы тапшырувды сага сенип аманат этемен.

19 Сол соьзлердинъ ярдамы ман, аскершидей, тийисли куьрести юргистип, иманынъды берк, намысынъды таза тутып болаяксынъ. Кайбиревлер таза намыска эс бермей, иманларын, сувга кеткен кемедей, йойдылар. Сондайлардынъ ишинде Именей мен Искендер де бар. Мен оларды,

ассылык соьзлердинъ тийиссиз болганын уйретер уьшин, шайтанга тапшырдым.

Дува эм табынув

2 Солай этип, энъ алдын сеннен тилегеним: биз, тебентелик пен Алладынь йолына толысынша берилип, яшавымызды татымлыкта эм тынышлыкта озгарар уьшин баъри аьдемлер, олардынъ ишинде патшалар эм оькимет басшылары да болып, тилек, дува этип, ялбарып тилеек, шуькир этеек.

³ Ол – бизим Куткарувшымыз Алла разы болган яхшы зат.

⁴ Алла аьдемлердинъ баърисининъ куткарылувын эм акыйкатты билуьвге етуьвин сьеьеди.

⁵ Неге десе Алла – бир эм Алла ман аьдемлер арасында орташылык эткен де бир – Аьдем Иса Масих.

⁶ Аьдемлердинъ баърисин (куьналарыннан) куткарау уьшин Оьзин курман этип берген: оьз вакытында этилген шаатлык – сондай.

⁷ Бу хабарды яювшы эм элши болып айырылып, мен, Паул, салындым. [Масихтики болып,] акыйкатты айтаман, алдамайман, баска миллетлилерге иманды эм акыйкатты уйретуьвшимен.

⁸ Солай ок, аьр бир ерде эр аьдемлердинъ, сыйлы аьдемлердикиндей, колларын коьтерип, ашувланмай эм шекленмей, дува эткенлерин сьеьемен.

⁹ Соьйтип, (дува этетаган) хатын-кызлардынъ да келисли кийим уялшанълык эм туьз акыл ман киювлерин сьеьемен. Шашын оьруьв мен, алтын ман, ынжы ман, бек баалы кийим мен тувыл,

¹⁰ Алла йолында барганларын билдирген пишелерге тийисли болгандай, оьзлерин огырлы ислери мен ярасыкласынлар.

¹¹ Хатынлар тыныклыкта эм толы бойсынудва уйренмеге тийислилер.

¹² А пишеге эрин уйретпеге яде онынъ уьстинде басшылык этпеге разылык бермеймен, пише тынышлыкта турсын.

¹³ Неге десе, бас деп, Адам, а оннан сонъ Ава яратылган,

¹⁴ эм (шайтан ман) алдатылган Адам тувыл, а хатыны, алдатылып, куьнага туьскен эди.

¹⁵ Ама хатын, Аллага багысланып, иманында эм сьюьвинде туьз акыллы турып билсе, Баладынъ † тувувы ман куткарувлы болар.

Иман ямагатынынъ куллыкшылары

3 Дурыс айтылады: ким иман ямагатына етекши болмага ымтылады, сонынъ мырады аьруьв.

² Соны ман, ямагаттынъ етекшиси айыпсыз яшавлы, бир кере уйленген, эси дурыс, туьз

† Масих Иса (кара: Галатияшылар 4:4).

акыллы, эдаплы, конакшыл, уйретпеге аьли болган,

³ ишкиши болмаган, тоьбелеске карыспамаган, юмсак коьньилли, сабыр, байлыкка коьзин атпаган,

⁴ оьз аьелин ийги туткан, балаларына соьзин толысынша тебентели кепте тынълатып билген болмага тийисли.

⁵ Олай дегенимиз, эгер ким болса да бирев оьз аьелин тута билмейтаган болса, сол Алла ямагаты акында калай каьр шегер?

⁶ Ол иманга янъы келген де болмасын, неге десе, менменсип, уйкенсирер, ибилистей, куьнага калып, шуьшине еткерилер.

⁷ Тагы да (ямагатымыздынъ) тысында да ол ийги абырайлы аьдем болмага тийисли; солай болмаса, ол айыпланып, шайтан тысавына туьсер.

⁸ (Иман ямагатынынъ) ярдамшылары †† да сондай тебентели болмага кереклер; оьз соьзинде турмаган, шагырга бет беруьвши, байлыкка коьзин атуьшы болмасынлар.

⁹ Иманнынъ сырын таза намысы ман саклай билген аьдемлер болмага кереклер.

¹⁰ Эм сондайлар басында сыналып тергелсинлер; сонъында таза болып шыксалар, оларды (ямагатка) кылынув исине киргистерсинъ.

¹¹ Солай ок хатынлар да тебентели, соьзди юргистпейтаган, айык, баъри не ягыннан да сенимли болсынлар.

¹² Ямагаттынъ ярдамшысы бир кере уйленген, оьз балаларын, аьелин ийги туткан аьдем болсын.

¹³ Неге десе ийги ярдамшылар оьзине оьрметлевди табадылар эм Иса Масихке ынанувы акында йигерли соьйлеп биледилер.

Иманнынъ сыры

¹⁴ Мен, сенинъ касынъа тезден келермен деп, уьмитленемен.

¹⁵ А эгер мен кешигип калсам, сен Алладынь аьелинде калай айкаспага керегин билер уьшин буларды сага язаман. Ол аьел – яшав беруьвши Алладынь ямагаты, акыйкаттынъ диреги эм негизи.

¹⁶ Соьзсиз де, Алладынь йолынынъ сыры уллы: Ол Оьзин инсан шаркында ашты, Оьз туврашылыгын Рухы ман коьрсетти, Маьлеклерге коьринди, Миллетлер арасында белгили болды, Дуныяда Ога иман этилди, Данъкы ман коькке коьтерилип алынды.

Иманнан таюв

4 (Кие) Рух, сонъгы куьнлерде коьплер ялган рухларга эм йин уйретуьвлерине эс берип, иманнан таяяклар деп, бизге ашык айтады.

² Сондай уйретуьвлер намыссыз оьтирикшилердинъ экиюзлилиги мен келееклер.

†† дьяконлар.

³ Бу оытирикшилер аьдемлерге уьйленмеге ызын бермейдилер, Алладынь, акыйкатын билген иманлылар шуькир этип есинлер деп, яраткан асларын арамга шыгарадылар.

⁴ Алла яраткан аьр зат та алал, эм шуькир этип алынган бир зат та тасланаяк тувыл:

⁵ ол Алла соьзи мен эм дува ман Аллага багысланады.

Ийги кызметши

⁶ Эгер дейим сен, Тимотей, сол затлар акында (иман) кардашларымызга айтып турсань, иманнынь эм ызлаган акыйкат уьйретуьвдинь соьзлери мен оьстирилип, Иса Масихтинь ийги кызметшиси болаяксынь.

⁷ Заманыньды карт хатынлар каьрлеген арам бос таварыхларга йоймай, оьзиньди Алла йолында бармага уьйрет.

⁸ Ден саклав аьрекетининь бир кесек пайдасы бар, ама Алла йолында барув Онынь берген соьзине коьре аьлиги яшавда эм де келеек яшавда аьр ягыннан да пайдалы.

⁹ Айткан соьзим сенимли эм толысынша макул.

¹⁰ Соны уьшин биз ислеймиз эм куьресемиз. Неге десе баьри аьдемлердинь, боьтен де иманлылардынь, Куткарувшысы болган, яшав беруьвши Аллага сенемиз.

¹¹ Аьдемлерге бу затларды айт эм уьйрет.

¹² Яссынь деп, сага ким болса сол мисетсинмей карамасын. Соьз соьйлегенде, кешинуьвде, суьйимде, иманда эм тазалыкта иманлыларга коьрим бол.

¹³ Мен яньыдан келгенше, Кие Язувларды, давысыньды шыгарып, окы, уваз айтып эм уьйретип тур.

¹⁴ Иман ямагатынынь тамадалары, басынъа колларын салып дува эткенде, сага пайхамбарлык соьзи мен берилген эм энди сенде болган савгага эс бермей калма.

¹⁵ Бу затларды беркитип айт, олар ман каьрле. Солай этсень, етимислериньди баьриси коьрерлер.

¹⁶ Оьз оьзиньди эм калай уьйреткениньди тешкерип кара. Исиньди солай бардыр. Неге десе бу кепте ислесень, оьзиньди де, сени тынълаганларды да куткарарсынь.

Аьдемлер алдында борышлар

5 Карт аьдемлерге каты болма, оьзиньнинь атанъа соьйлегендей юмсак соьле.

² Яс аьдемлерди кардашларыньа, ясы уьйкен хатынларды оьзиньнинь ананъа, яс хатынларды юрек тазалыгынь ман карындашларыньа айткандай этип, аьр ягыннан да коьнъиллерин коьтер.

³ Шынтылай да тул болган хатынларга дирек бол.

⁴ Ама тул хатыннынь балалары эм тувдыклары бар болса, олар алдын оьзлерининь аьелине ярдам этип эм картларына тийислисин берип, Алладынь йолында бармага уьйренсинлер. Алла соны макул коьреди.

⁵ Шынтылай да тул болган, япа-ялгыз калган хатын Аллага сенип кеше-куьндиз ярдам тилеп, Ога дува этип турады.

⁶ Ама оьзининь завкы уьшин яшайтаган тул хатын, тири болса да, оны оьлиге санамага болаяк.

⁷ Бирев де (иманлыларды) шуьшлемесин деп, оларга сол зат акында хабарла.

⁸ Ким оьзининь ювыклары, боьтен де оьзининь аьели акында каьр шекпесе, ол иманыннан тайган эм имансыздан да яман.

⁹ Бир кере байга барган, оьзининь эткен ийгиликлери мен билинген, алпыс ясыннан арткан тул хатын, балаларын тербиялап оьстирген, конаксуьерлик коьрсеткен, имандашларына куллык эткен, кыйынлыклары болганларга ярдамласкан, оьзин аьр туьрли ийгилик этпеге берген болса, сол (ярдам алуьшы тул хатынлар) кагытына язылсын.

¹¹ Яс тул хатынларды олардынь санына язба, неге десе тен талаплары оьзлерин Масихке багыславдан куьшли болганда, олар тагы да байга бармага суьедилер.

¹² Берген биринши соьзлерин ысламаганлары уьшин, олар шуьшли боладылар.

¹³ Оннан калса, эриншек болганлары себеп, уьй уьйден кыдырмага уьйренедилер эм тек оны этип калмай, тийисли болмаган соьзлер айтып, баскалардынь ислерине карыскан босавызлар боладылар.

¹⁴ Соннан себеп, яс тул хатынлар байга барганлары, балалары болганлары, уьйлерин юргистип, явларга яман соьзлер айтпага эш бир амаллары болмаганы колай деп, маслагат беремен.

¹⁵ Олардынь бир кесеги тувра йолдан шыгып, ибилиске иердилер.

¹⁶ Ямагатка косым авырлык болмасын деп, иманлы хатыннынь ювыклары арасында тул хатынлар бар болсалар, оларга ярдам этсин. Ол заман ямагат кардаш-кавымы болмаган тул хатынларга ярдам этер.

¹⁷ Ямагатларын яхшы юргистуьвши тамадалар, боьтен де Алла соьзин эситтируьв эм оқытув ман каьрлегенлер, эки кабат мактавга тийисли деп, саналсынлар.

¹⁸ Кие Язувларда: «Аслык бастырган оьгиздинь авызын яппа» эм «Ким ислесе, сол алган савгасына тийисли», – деп айтылган.

¹⁹ Ямагат тамадасы шуьшленгенде, эки яде уьш шаат болмаса, кабыл этпе.

²⁰ Баскалар да корксын деп, куьнага киретаганлардынь яньылысларын баьрисининь алдында ашыклап айт.

²¹ Алладынь, Иса Масихтинь эм сайланган маьлеклердинь алдында бек тилеймен: бир

яктыкы болмай, биревге де айырым сый бермей, бу буйырыкларымды толтыр.

²² Биревге де колларынды салып, (оны Раббийдинъ куллыгына киргистпеге) асыкпа, баскалардынъ куьналарына косылма, озинъди таза тут.

²³ Тек сув ишип калмай, асказанынъ эм йыйы-йыйы авырувларды эмлер уьшин бираз да шагыр ише тур.

²⁴ Бирер аьдемлердинъ куьналары сол кадер ашык, заманлары келгенине де карамай, оькимге ушырарлар. Баскалардынъ куьналары сонъында белгили боладылар.

²⁵ Соьйтип, ийги ислердинъ де бир кесеклери ашык, ашык болмаган ислер де ясырылып калмаслар.

6 Алладынъ аты эм Онынъ уьйретуьви яманланмасын деп, куллар иелерин толысынша оьрметке тийисли деп санасынлар.

² Иман эткен иелердинъ куллары оларга мисетсинмей карамасынлар, неге десе олар – кардашлар. Керисинше, оннан да бек куллык этпеге кереклер, неге десе бу ийги кызметтен пайдаланганлар – суьйген (иман) кардашлары. Аьдемлерди сол затларга уьйретпеге эм насихатламага керексинъ.

Алладынъ йолы

³ Ким ялган уьйретуьвлер яйса эм де Раббийибиз Иса Масихтинъ дурыс соьзлери мен эм Алладынъ йолына негизленген уьйретуьви мен унаспаса,

⁴ сол – оьктемли эм билимсиз, онынъ тек эриспеге, бос соьз даваларын юргистпеге аваслыгы болар. Бу затлар зарланувга, куьндесликке, яманлавга, ашы шекленуьвлерге, акыйкатты йойган бузык акыллы аьдемлердинъ дайымлык келиспевликлерине йол ашады. Олар Алладынъ йолын, тек байлык табувдынъ амалы деп санайдылар.

⁶ Канагат этип Алладынъ йолында барув – уьйкен байлык табув.

⁷ Биз бу дуныяга оьзимиз бен бирге эш бир зат та аькелмегенмиз, эм оьзимиз бен бирге сосы дуныядан да бир зат та аькеталмаякпыз.

⁸ Эгер дейим киймеге кийимимиз эм емеге азыгымыз болса, булар ман канагат болармыз.

⁹ Байымага суьйгенлер азгырувга, капканга туьседилер, аьдемлерди баьлеге эм йойылувга аькетатаган коьп маьнесиз эм зарарлы талаплардынъ курманы боладылар.

¹⁰ Баьри яманлыклардынъ тамыры – акша суьюв. Акшага ымтылган коьп аьдемлер иманыннан тайганлар эм озлерине коьп кыйынлыклар аькелгенлер.

Паулдан Тимотейге насихат

¹¹ Ама сен, (Тимотей,) Алла аьдеми болганнан себеп, булардан эрек кашпага керексинъ. Туврашылыкка, Алладынъ йолына, иманга, суьйимге, шыдамлыкка, юваслыкка ымтыл.

¹² Иман уьшин яхшы куьрес, оьмирлик яшавды каты тут. Сен ол яшавга Алла ман шакырылдынъ эм асыл иманынъды коьплеген шаатлардынъ алдында бегиттинъ.

¹³ Баьри затка да яшав берген Алладынъ эм Понтий Пилат алдында асыл иманы акында шаатлаган Иса Масихтинъ сыйы ман сага оьсиетлеймен:

¹⁴ Раббийимиз Иса Масихтинъ келуьвине дейим сен алган буйырыкты минсиз эм айыпсыз толтыр.

¹⁵ Онынъ келуьвин муьбарек эм сынъар куьдирет Иеси, патшалардынъ Патшасы, бийлердинъ Бийи заманында ашаяк.

¹⁶ Ол – оьлимсизликтинъ сынъар Иеси, янына барып болмас ярыкта яшаган, аьдемлерден эш бирев де коьрмеген эм коьрип те болмаган Алла. Данък эм куьдирет дайым да Оныкы болсын! Амин.

¹⁷ Бу яшавда байларга, коькирексинмесинлер эм тез йойтылатаган байлыкларына сенмесинлер деп, айт. Оннан эсе, бизге завьк уьшин аьр не затты да мол берген Аллага сенсинлер,

¹⁸ Ийгилик этип, хайырлы ислер мен байымага, байлыклары ман боьлисип, юмарт болмага буйыр.

¹⁹ Соьйтип, олар озлерине келеектеги яшав негизи болаяк байлыкты йыйып, оьмирлик яшавга етерлер.

²⁰ Тимотей, Алладынъ сага сенип аманатлаганын сакла. Арам, бос соьзлерге, эм аьдемлердинъ янъылып «билим» деп аталатаганынынъ келиссиз ойларыннан тай.

²¹ Бирерлер, сол «билим» менде деп айтып, иманнан эрек тайдылар. Алладынъ шапагаты сизи мен болсын.

2 Тимотей

Тимотейге язылган экинши хат Паулдынъ баъри язганларынынъ сонъгысы болмага болады. Паул хатты тагы да, алал ярдамшысына Тимотейге каратып язады. Оьзининъ авыр аьлине карамай, Паул онынъ баъри яшавынынъ бойында дирек болып турган Аллады данъклайды. Паулды оьлим коркыстпайды, ол, оны Масих пен оьмирлик яшав саклайтаганына, ынанымлы. Кенем де ол христиан ямагатлары акында каър шегеди, неге десе олар да Исага сенимли болганы уьшин кувгынлыкларга туйсуьвди басларыннан кеширмеге керек болаяк. Сонынъ уьшин ол Тимотейди (оны ман бирге баъри христианларды) Масихке ынанувында азапланувлардынъ алдында берк турмага эм Иса Масихтинъ – Куткарувшы эм Раббий экенин эсинде сакламага уьйретеди.

1 Масих Исадынъ элшиси Паулдан суьйикли улым Тимотейге салам! Мен Алладынь уьхтыяры бойынша Масих Исада болган яшав акындагы ваьдесин насихатламага йиберилгенмен. Атамыз Алладан эм Раббийимиз Иса Масихтен сага шапагат, рагимлик эм тынышлык болсын!

Ийги Хабарга туйз кал

³ Кеше-куьндиз демей аьр дайым дуваларымда сени эске туйсиргенде, мен де, ата-бабаларымдай, таза намысым ман оьзим кылынган Аллага шуькир этемен.

⁴ Сенинь коьзясларынъды эсимде тургыстып, коьнъилимди куваныштан толтырар уьшин сени мен коьриспеге термилемен.

⁵ Акыйкат иманынъды эсиме туйсиремен. Алды ман Лоида аьеньде, сонъ ананъ Эвникеде болган сол иман сенде де бар деп, сенемен.

⁶ Сол себептен колларымды уьстинъе салув аркалы сага Алладан келген савгадынъ ялынын куьшлендирмеге керегинъди эсинъе туйсиремен.

⁷ Неге десе Алла бизге коркаклык рухын тувыл, а куьш, суьйим эм оьзин ыслап билуьв рухын берген.

⁸ Сога коьре Раббийимиз уьшин шаатлык этуьвден эм Онынъ уьшин есирге туйскенимнен уялма, ама Алладынь куьшине таянып, Ийги Хабар уьшин меним азабымды мени мен бирге боьл.

⁹ Алла биз эткен ислеримизге коьре болмай, Оьзининъ ниети эм шапагаты ман бизди куткарды эм Ога багысланган яшавга шакырды. Сол шапагат заманлар басланаяктан алдын бизге Масих Иса аркалы берилген эди,

¹⁰ а соьле Онынъ келуьви мен ашылды. Куткарувшымыз Масих Иса оьлимнинъ куьшин йок этти, Ийги Хабар аркалы оьлимсиз яшавды ашык коьрсетти,

¹¹ мени сол хабардынъ насихатшысы, элшиси эм окытувшысы этти.

¹² Сосындай кыйынлыкларды тоьзгенимнинъ себеби де сол. Тек мен уялмайман! Мен Кимге ынанганымды билемен эм Онынъ мага сенип аманатлаганын кыямет куьнине дейим сакламага куьши болганына ынанаман.

¹³ Сен меннен эситкен дурыс соьзлерди, акыйкат окувдынъ уьлгиси этип, иманынъ ман эм Масих Исада болган суьюв мен берк тут.

¹⁴ Алладынь сага сенип аманатлаган ийги уьйретуьвин бизим ишимизде болган Кие Рухтынъ куьши мен сакла.

¹⁵ Сен билгенше, Асия элиндегилердинъ баьриси де меннен тайганлар: Фигел мен Эрмоген олардынъ арасында.

¹⁶ Раббий Онесифордынъ уьйдегилерине Оьз рагимлигин берсин. Ол меним коьнъилиме тез-тез рахатлык туйсире эди эм меним тутнакка туйскенимнен уялмайтаган эди.

¹⁷ Ол Римге келгенде, мени тапканга дейим, каныгыслы излеген.

¹⁸ Раббий ога разы болсын! Кыямет куьнинде ол Раббийден рагимлик алсын! Эфесте ол неше бир кере мага ярдам эткенин, сен баьрисиннен де аьруьв билесинъ.

Кыйынлыкларга даян

2 Соьйтип, улым, Масих Исада болган шапагаттан куьшлен.

² Сен коьп санлы шаатлардынъ касында меннен эситкен сол затларынъды баскаларды да уьйретпеге амаллары болаяк сенимли аьдемлерге тапшыр.

³ Иса Масихтинъ асыл аскершисиндей болып, мени мен бирге кыйынлыклардан оьзинънинъ уьлисинъди ал.

⁴ Эш бир аскерши элгезерлигинде яшав-турмысынынъ куьнделик ислерине карыспайды, тек оьзин кызмет кылуьвга шакырган аскер басшысына ярамага керегин ойлайды.

⁵ Пелван да, эгер куьресте катнасканда тийисли йорыкларды тутпаса, енъуьвшидинъ тажы ман оьрметленмейди.

⁶ Сондай ок манълай терин тоьгип ислеген эгинши: ол онъыстан оьз уьлисин биринши болып алмага тийисли.

⁷ Мен айткан соьзлеримнинъ акында ойлан. Раббий сага баьрисин анъламага ярдамласар.

⁸ Иса Масихти эсинъде тургыст. Ол, Даут тукумыннан болып, оьлилерден тирилтилип тургыстылган. Иса Масих акында мен уьйреткен Ийги Хабарда айтылады.

⁹ Ийги Хабар уьшин мен азапланаман, кыянатшыдай бугавланганман, ама Алладынъ Соьзин шынжыр ман бугавлап болмас!

¹⁰ Сол себепли мен Алла сайлап алганлар уьшин, олар Масих Иса аркалы оьмирлик данък пан бирге куткарувга етер деп, баьрисин тоьзимлик пен оьткереман.

¹¹ Бу соьз сенимли: «Эгер биз Масих пен оьлген болсак, Оны ман бирге де яшармыз.

¹² Шыдамлы болсак, бирге патшалык та суьрермиз.

Оннан басымызды алсак, Ол да бизден басын алар.

¹³ Сенимсиз болсак та, Ол сенимли болып калады: Масих Оьзи Оьзиннен басын алалмайды!»

Аллага тийисли куллыкшы

¹⁴ Сосы затларды иманлылардынъ эсине сал, олардан соьзлер акында эрисуьвлерди токтатар уьшин каныгыслы тиле. Сондай эрисуьвлер тынълавшыларга пайдасыз, тек оларды баьлеге аькетеди.

¹⁵ Акыйкат соьзди дурыс уьйретуьвши, эш бир зат уьшин уялмаяк, Раббийдинъ разылыгын алган куллыкшы болганынъды коьрсетпеге мукаят каьрле.

¹⁶ Арам, бос соьзлерден эрек тай.

¹⁷ (Солай айтатаганлар) алласызлыгында тагы да эрекке кетееклер эм олардынъ уьйретуьви, широк мараздай, яйыла бараяк. Ондайлардынъ ишинде Именей мен Филет те.

¹⁸ Олар, акыйкатлык йолдан адасып, оьлилерден тирилуьв энди болып озган деп, бир кесек аьдемлердинъ иманын бузадылар.

¹⁹ Ама Алла туьзген иман негизи шайкалмас, неге десе мунадай соьзлер мен беркитилгенлер: «Раббий Оьзиндикилерди биледи» эм «Раббийдикимен деп айтувшы аьр бир аьдем яманлыктан кери тайсын».

²⁰ Уьйкен уьйде тек алтын эм куьмис савытлар болып калмай, онда агаштан эм де балшыктан этилгенлер де боладылар; бар эм оьрметли, эм де оьрметсиз ислерге керекли савытлар.

²¹ Сондай ок, ким оьзин оьрметсиз затлардан тазаласа, сол оьрметли, Аллага багысланган,

иесине яравлы, аьр бир туьрли яхшы ислерге аьзир савыт болаяк.

²² Яслыктынъ (керексиз) ымтылысларыннан каш, Раббийди ак юректен ярдамга шакырувшылар ман бирге туврашылыкка, иманга, суьювге, тынышылыкка ымтыл.

²³ Акылсыз эм яхиллик эрисуьвлерден эрек тур, олардынъ урсыс-талас пан кутылатаганын сен билесинъ.

²⁴ Раббий кулына урсыларда карысув – тийиссизлик, ама ога баьриси мен де юмсак болмага, уьйретип билмеге, ашувды юректе тургыстпаска,

²⁵ ога карсы шыгатаганларды юваслык пан туьзетпеге керек болады. Белки, Алла оларга теьбеге туьспеге эм акыйкатты танып билмеге амал берер.

²⁶ Соны ман олар эслерин йыярлар эм ибилистинъ, оьз ыхтыярына бойсынтып, есирде тургыстканыннан шыгарлар.

3 Бил, сонъгы куьнлерде кыйынлыклар туьсееклер:

² Аьдемлер оьзлерин бек суьювши, байлыкка коьз атувшы, мактаншак, оьктем, яманлавшы, ата-аналарына тынъламайтаган, ийгиликти аклап билмеген, сыйлылыкты корлаган,

³ суьйимди, кешируьвди унамайтаган, тилши, оьзин тыймайтаган, аявсыз, яхшылыкты суьймейтаган,

⁴ сатлык, ойсыз, уьйкен коькиреккли, Алладан эсе, яшав завыкларын артык коьретаган болаяклар.

⁵ Алла йолындагы аьдемдей болып оьзин коьрсетееклер, ама Онынъ йолынынъ куьши йоктай этип яшаяклар. Сондай аьдемлерден эрек тур.

⁶ Олардынъ ишинде, алдав ман аьдемлердинъ уьйлерине кирип, куьналарына батып турган, туьрли куьсевлерге оратылган, дайым да уьйренетаган, ама эш бир заман акыйкатты билип болалмаган наьсипсиз хатынларды есирге алганлар бар.

⁸ Яннис пен Ямбрис Муса пайхамбарга карсы шыккандай, бу аьдемлер де акыйкатка карсы шыгадылар. Олар – иманы сынава шыдаялмайтаган бузык акыллы аьдемлер.

⁹ Тек олар коьп етимисти табаялмаяклар; Яннис пен Ямбристикидей, олардынъ акылсызлыгы да баьрисине соьйтип ашылаяк.

Тимотейге сонъгы насихат

¹⁰ Сен, (Тимотей,) меним уьйретуьвиме, яшав аьллериме, мырадыма, иманыма, тоьзимиме, суьювиме, берклигиме,

¹¹ кувгынлыкларыма, азапланувларыма, мени мен Антиохияда, Иконияда эм Листрада болган затларга мукаят ызладынь. Мен кайдай кувгынлыклар кеширдим! Ама Раббий мени баьрисиннен де куткарды.

¹² Масих Исадыкы болып, Алладың йолында барганлардың баъриси де кувгынлыкларды кеширееклер.

¹³ Ама кара ниетли эм алдавшы аьдемлер барганнан барган сайын тереннен терен алдаварына оьзлери де коьмилип, баскаларды да алдаяклар.

¹⁴ Тек сен уьйренген эм ынанган затларынъа ала бол, неге десе сени ким уьйреткенин билесинъ.

¹⁵ Сен кишкейинънен алып Кие Язувларды билесинъ; олар Иса Масихке иман этуьвинъ мен сени акыллы этип, куткарылуьвга еткереди.

¹⁶ Алладың аьдеми акылбалык эм аьр бир яхшы иске аьзир болсын деп, баъри Кие Язувларды Алла рухландырган.

¹⁷ Олар уьйретуьвде, айыплавда, янъылыслар туьзетуьвде, туврашыл болмага тербиялавда пайдалы.

4 Алладың эм тирилер мен оьлилерге оьким береек Масих Исадынъ алдында Онынъ келуьви эм патшалыгы уьшин сага буйыраман:

² Алладың Соьзин яй! Сол затты кайсы заман да этпеге аьзир бол. Аьр яктан да шыдамлылык пан уьйретип ынандыр, янъылысларды туьзет, коьнъиллерин коьтер.

³ Сондай заман келеек: аьдемлер дурыс уьйретуьвди тынъламага да унамаяклар. Куьсевлерине бойсынып, эситпеге суьйген затларын соьйлеген туьрли окутуьвшыларды шакырып, оларга тынълаяклар.

⁴ Акыйкатлыктан тайып, бос таварыхларга кулак саладылар.

⁵ Тек сен аьр исте сак бол, кыйынлыкларга даян, Ийги Хабарды яов исин кайратлы юргист, кызметинъди белсинли толтыр.

⁶ Меним каным, курман шалатаган ерге тоьгилген шагырдай, тезден тоьгилеек, мага бу дуньядан кешпеге заман етти.

⁷ Мен яхшы куьрестим, йолымды тамамладым, иманымды сакладым.

⁸ Энди мага енъуьвшидинъ тажы – (Алладың алдында) акланув – аьзирленген. Аьдил Оькимши болган Раббий Оьзи белгилеген куьнинде сол

тажды мага эм тек мага тувыл, а Онынъ келуьвин талпынып саклаган баърисине де береек.

Тилеклер эм саламлар

⁹ Мага тез арадан келмеге каьрле.

¹⁰ Неге десе Димас, сосы дуньядынъ ийгиликлерин суьйип, Салоникке кетти, Крескент – Галатияга, Тит де Далматияга кеттилер.

¹¹ Мени мен тек Лука калды. Келсенъ, оьзинъ мен бирге Маркты да ала кел, ол мага куллыгымда коьп затка ярдам этеди.

¹² Тихикти Эфеске йибердим.

¹³ Мага келеятырып, тилеймен, Троадада Карптынъ касында калдырган йылы абамды (кийимимди) эм китапларымды, боьтен де, териге язылган китапларымды аькел.

¹⁴ Бақыршы Искендер мага коьп яманлык этти. Раббий Оьзи ога эткен яманлыгы уьшин тийислисин береек.

¹⁵ Сен де оннан сак бол, неге десе ол бизим соьзимизге куьшли яв.

¹⁶ Мага биринши кере оьзимди акламага амал шыкканда, бирев де мага ярдамга келмеди, баъриси де мени таслады. Бу зат уьшин олар шуьшлерине йолыктырылмасынлар!

¹⁷ Ама Раббий янымда болды, мен амалтын хабары толысынша билдирилсин эм оны баъри баска миллетлилер эситсин деп, мага куьш берди. Соны ман арсланнынъ авызыннан куткарылдым.

¹⁸ Муннан арбатын да Раббий мени баъри яманлыклардан коршалак эм Коьктеги Патшалыгына сав-саламат алып келеек. Дайым да Ога данък болсын! Амин.

¹⁹ Прискилла ман Акилага саламлар бер, солай ок Онесифордынъ аьелине де.

²⁰ Эраст Коринтте калды, Трофимди мен Милитте маразлы калдырдым.

²¹ Мунда кыс болмай келмеге каьрле. Сага Эввул, Пуд, Лин, Клавдия эм баъри кардашлар салам йибередилер. Раббий сенинъ рухынъ ман (дайым) болсын. Алладың шапагаты баъринъиз бен болсын!

ТИТ

Сосы хат, белки, Тимотейге язылган биринши хаттай болып, Паул ман оны Урымда тутнактан босатканлары сонъ язылган.

Тит Паулдынъ ювык ярдамшысы болган. Ол Коринтте Паул ман христиан ямагатынынъ ярасувында маънели орынды туткан. Паул Титты Крит аралында янъы христиан ямагатынынъ басшысы этип калдырган эди. Хаттынъ уш темасы бар: 1) христиан ямагатынынъ басшысы кайдай болмага тийисли; 2) ямагатта туърли куъп аъдемлер (эсейген эм яс аъдемлер, эрлер эм хатын-кызлар, куллар) оъзлерин калай юргистпеге тийислилер; 3) Иса Масих акында акыйкат окувдынъ негизи.

1 Алладынъ кулы эм Иса Масихтинъ элшисиннен Паулдан Титке – бир иманда акыйкат улыма салам!

2 Мен Алла сайлап алганлардынъ иманын эм Алладынъ йолында барып акыйкатлыкты анълавын оъстирмеге йиберилгенмен. Элшилигим оъмирлик яшавга уьмит этуьвге негизленген. Этпеге айтканын туърлендирмей туратаган Алла, дунья туъзилгениннен де алдын бу яшавды ваъде эткен эди. Куткарувшымыз Алла оъз буйырыгы ман мага тапшырган уваз аркалы Оъзи белгилеген заманында Соъзин ашыклады. Атамыз Алладан эм Куткарувшымыз Иса Масихтен сага шапагат эм тынышлык болсын!

Титтинъ Крит аралында этеек иси

5 Баъри шешилмей калган ислерди сонъына еткер эм, мен сага буйыргандай, аър бир шахарда иман ямагатларына тамадаларды айырып сал деп, сени Критте калдырганман.

6 Сайланган тамада кемшиликсиз яшайтаган, бир кере уйленген аъдем болмага тийисли. Онынъ балалары кылыксызлыкта эм тынълавсызлыкта шуьшленмеген иманлы болмага керек.

7 Неге десе ямагаттынъ етекшиси, Алла уйининъ ис юргистуьвшиси болганыннан себеп, кемшиликсиз яшамага тийисли. Ийнат, ашувшан, ишкиши, тоъбелескиш, непсукар болмаска керек.

8 Керисинше, конакшыл, яхшылыкты суьювши, туъз акыллы, аъдил, сыйлы, оъзин ыслап билуьвши,

9 баскаларды дурыс уйретуьв мен насихатламага эм сол уйретуьвге карсылык эткенлерди туьсиндирмеге куьши болар уьшин, оъзи уйренген уйретуьвге келисли, ынанымлы соъзди каты тутып билсин.

10 Неге десе бойсынмайтаганлар, бос соъзлилер эм алдавшылар боътен де ювыт ынанувшылардынъ ишинде коъп.

11 Сондайлардынъ авызларын яппага керек: непсукарлыктан кайбир аьеллерде, тийисли болмаганды уйретип, баърисин бузадылар.

12 Олардынъ халкыннан, оъзлерининъ пайхамбарларыннан бирев: «Критшилер аър дайымда да ялган соъзлилер, ашувлы айванлар, эриншек суганаклар», – деген.

13 Ол шаатлав дурыс. Сол себепли, иманында берк болдырар уьшин оларды аявсыз шуьшле.

14 Ювытлардынъ бос таварыхларына эм акыйкатлыктан кери кагатаган аъдемлердинъ буйырыкларына эс этпесинлер.

15 Таза яшавшыларга баъриси де таза, ама кир эм имансыз аъдемлерге эш бир зат та таза тувыл, неге десе олардынъ анъламлары да, намысы да кирленген.

16 Олар Аллады билемиз дейдилер, ама эткен ислери мен Оннан кери таятаганларын коърсетедилер: шийкендиргиш, бойсынмайтаган эм эш бир ийги иске яравсызлар.

Акыйкат уйретуьвге тийисли яшав

2 Ама сен дурыс уйретуьвге келисли болганды анълат:

2 Карт кисилер айык, тебентели, туъз акыллы, иманында, суьювинде, тоъзимлигинде берк болсынлар.

3 Карт кыскаяклылар болсалар Аллады оърметлейтаганларга тийисли болганын кийсинлер; соъз юргистуьвши болмасынлар, ишкишиликке карыспасынлар, ийгиликке уйретсинлер.

4 Алла соъзи яманланмас уьшин, яс хатынларга эсли болып, эрлерин яратувды, балаларын суьювди,

5 туъз акыллы, танъ, уйине яныплы, хайырлы эм оъз эрлерине бойсынувшы болувды коърсетсинлер.

6 Яс кисилерге де солай ок аър исте туъз акыллы болувды насихатла.

⁷ Оьзинъ де, ийгиликлер этип, оларга уьлги бол. Окытувшылыгында аьдилликти эм тебентеликти коьрсет.

⁸ Карсы турганлар бизге бир яман соьз де айталмастай, уялткандай этип, бирев де шуьшлеп болмастай, дурыс соьзлер соьйле.

⁹ Куллар да, аьр исинде иелерине бойсынуvшы болсынлар, олардынъ коьнъиллерине етпеге шалыссынлар. Терисиннен явапламай,

¹⁰ урламай, буьтинлей сенимли аьдемлер болганларын коьрсетсинлер деп, уьйрет. Солай этселер, Куткаруvшымыз Алладынъ окувы аьр ягыннан калай аьлемет экенин коьрсетерлер.

¹¹ Неге десе куткаруvды беруvвши Алла шапагаты баьри аьдемлерге де ашылды.

¹² Бу шапагат бизди, алласызлыктан эм дуныядынъ (айыплы) куьсевлериннен кери таюvга, озьзимизди ыслап билуvвге эм бу оьмирде ойлы-эсли, туврашыл эм Алладынъ йолына келисли яшавга уьйретеди.

¹³ Сол вакытта, муьбарек уьмитимиздинъ толувын, уллы Алла эм Куткаруvшымыз Иса Масихтинъ данък ишинде келуvвин саклаймыз.

¹⁴ Масих, бизди аьр туьрли куьнадан куткарып эм тазалап, Оьзине байыр, яхшылык этип шалыскан халк кеплестирер уьшин, Оьзин курман этти.

¹⁵ Булардынъ баьрисин каныгыслы билдир, тынълаганларды анъламага шакыр, насихатлап, тувра йолга сал. Сага эш бирев де мисетсинмей карамасын.

Тувра болганды этуьв

3 Басшыларга, аькимлерге бойсынмага эм тынъламага, аьр дайым да ийги ислерди толтырмага аьзир болып турмага керегин иманлылардынъ эслерине туьсирип тур.

² Биревди де яманламасынлар, татым болсынлар, яныплы айкассинлар, аьр заман баьри аьдемлерге ювас аьрекетленсинлер.

³ Неге десе бир заманларда биз де анъламсыз, тынълавсыз, алданган, туьрли (айыплы)

куьсевлерге эм завькларга кул болып, яман ниет пен куьншиликтинъ ишинде яшадык. Аьдемлер бизден шийкенетаган эдилер, биз де бир биримизди коьрип болмайтаган эдик.

⁴ Куткаруvшымыз Алла танълыгын эм аьдемлерге болган суьйимин ашык коьрсеткен заманда,

⁵ бизди, эткен ийгиликлеримиз уьшин болмай, Оьзининъ рагимлиги мен янъьдан тувып тазалануvшымыз бан эм Куткаруvшымыз Иса Масих аркалы уьстимизге мол тоьгилген Кие Рухтынъ янъьртувы ман куткарды.

⁷ Энди биз, Онынъ шапагаты ман акланып, уьмитимиз беркип, оьмирлик яшавдынъ асабалары болдык.

⁸ Сосы соьзлер сенимли. Аллага иман эткенлерге, озьлерин ийги ислерге багысламага эс берсинлер деп, сосы затлардынъ акында, бегитип, айтканынъды суьемен. Бу затлар аьдемлерге ийги эм пайдалы болар.

⁹ Тек керексиз соьз эрисуьвлерден, тукум тарихлериннен эм Таурат акында даваласувлардан, урсылардан саклан, неге десе олар пайдасыз эм маьнесиз.

¹⁰ Боьлинуvвди излегенге бир-неше кере айтып кара, оннан сонъ ога заманынъды йиберме.

¹¹ Бу аьдем туьз йолыннан адасып, куьналы болып, оьзи оьзине оьким шыгарганын бил.

¹² Мен сага Артемасты яде Тихикти йибергенлей ок, асыгып Никополга касыма кел, неге десе сонда кысламага токтастым.

¹³ Законшы Зенас пан Аполлоска ярдам эт деп, тилеймен, олардынъ элгезерлигинде йол кереклерин толысынша аьзирле.

¹⁴ Бизиклер, яшавлары пайдасыз болмасын деп, озьлерин ийгиликлер этпеге багысласынлар. Соьйтип, олар баскалардынъ керек затларын канагатлап билерлер.

¹⁵ Мени мен бирге болганлардынъ баьриси де сага салам йибередилер. Бизди суьйгенлердинъ баьрисине де салам айт. Алладынъ шапагаты баьринъиз бен бирге болсын!

Пилимон

Бу хат Паул ман, ол Урымда тутнакта турган заманда, язылган эди.

Паул Урымда болганда кашкыншы кул Онесим мен таныскан эди. Паулдан Ийги Хабарды эситип, Онесим Масихке ынанады. Паул Онесимге озынинъ иеси Пилимонга, язаланувы каты болаягына да карамай, кайтпага керек деп токтасады. Онесимнинъ иеси Пилимон Колос шахардынъ шетинде яшайтаган христиан эди. Паул оны ман таныс болган.

Соны ман, Паул Пилимоннан Онесимди кеширмеге эм оны, баалы кардашындай этип, карамага тилейди. Паул Онесимди Урымга да кайтармага суьетаган эди, ама ол каты буйырмай, икрамлык пан онынъ акында тиледи.

1 Иса Масихке иман эткени уьшин тутнакка туьскен Паулдан эм (иман) кардашым Тимотейден бизи мен бирге куллык эткен суьйикли Пилимонга,

² (иман) карындасымыз Аппияга, (Ийги Хабар уьшин) мендей болып, каты куьресетаган Архипке эм уьйинъе йыйылатаган иман ямагатына салам!

³ Сизге Атамыз Алладан эм Раббийимиз Иса Масихтен шапагат эм тынышлык болсын!

Шуькир эм дува

⁴ Пилимон, мен аьр заман дуваларымда Аллама, сени эсиме туьсирип, шуькир этемен.

⁵ Раббий Исага иман эткенинъ эм имандасларынънынъ баьрисин суьйгенинъ акында мага хабар етеди.

⁶ Биз Иса Масих уьшин этеек баьри ийгиликлерди сен анълаган заманда, иманынъды баскалар ман пайласувынъ етимисли болсын деп, дува этемен.

⁷ Кардашым, суьювинъ мени бек кувандырды эм юбантты, неге десе Аллага багысланганлар сен аркалы коьнъиллендилер.

Паулдынъ тилеги

⁸ Мен Масихке байыр болганым уьшин сага, кереклисин эт деп, уьйкен сеним мен буйырмага болаяк болсам да,

⁹ суьйимимизге таянып, тилек саламан. Мен, Паул, Масих Исадынъ элшисимен, а энди Онынъ уьшин тутнактаман.

¹⁰ Солай болса да сеннен, улым Онесимге † рагимли бол деп, тилеймен. Мен тутнакта онынъ атасы болдым.

¹¹ Оннан сен аьлиге дейим бир пайда да коьрмединъ, ама энди ол уьшини мен сага да, мага да пайдалы болды.

¹² Онесимди сага кайтараман. Ол мага бек баалы болды.

¹³ Ийги Хабар уьшин тутнакка туьскен заманымда, Онесим сенинъ орнынъа мага ярдам этер деп, оны янымда калдырмага бек суьйдим.

¹⁴ Ама мен сеннен ызынсыз ондай затты этпеге унамадым. Солай болганда, этеек ийги исинъ зор ман болмай, разылыгынъ ман тувсын.

¹⁵ Билким, Онесимнинъ сеннен бир кесек заманды айырылып турганы, сонъында сага оьмирликке кайтаягы уьшин болды.

¹⁶ Энди ол сенинъ кулынъдай болмай, а кулынънан артык, баалы кардашынъдай болып кайтаятыр. Айырым да ол мага баалы, ама сага, кулдай да, Раббийдинъ аьдеминдей де, оннан да бек баалы болар.

¹⁷ Сол себептен, мени тенъинъ деп санайтаган болсанъ, мени кабыл эткендей, оны да этерсинъ.

¹⁸ Эгер ол сеннен бир зат урлаган яде борышлы болса, онынъ борышын меники деп сана.

¹⁹ Мен, Паул, оьз колым ман язаман: мен тоьлермен. Сага, сен озынъ уьшин де мага борышлы болганынъды, айтпайман.

²⁰ Аьше, кардашым, Раббийдинъ йолында сенинъ хайыр эткенинъди коьрейим, соны ман Масих аркалы коьнъилимди рахат этерсинъ.

²¹ Мага тынълаягынъа сенип, сага язаман. Билемен, сен меним тилегенимнен де коьбирек этерсинъ.

²² Тагы да бир зат: мага бир боьлмеди аьзирлерсинъ. Мен, сизинъ эткен дуваларынъыз аркалы тезден босатылып сизди йоклаякпан деп, уьмитленемен.

Сонъгы саламлар

²³ Мени мен бирге Иса Масих уьшин тутнакта туратаган Эпафрас,

²⁴ эм ис кардашларым Марк, Аристарх, Димас эм Лука сага салам йибередилер.

²⁵ Раббий Иса Масихтинъ шапагаты рухынъыз бан бирге болсын. Амин.

† Онесим аты грекше «пайдалы» деген маънеде юреди.

Ювытлар

Эрте заманлардан алып христиан аьлимлери арасында бу хаттынъ авторы ким болганы акында бир бири мен келисуйвлик таппанганлар, неге десе автор оьзининъ атын айтпаган. Бир кесеклери, хаттынъ авторы элши Паул деп, санайдылар. Болган уьшин хаттынъ язылув стили эм айырым белгилери Паулдынъ баска хатларына бек те усамайды. Баска тергевшилер авторы Паулдынъ куллыкшыларынынъ бири – Барнаба, яде Аполлос, яде тагы да ким болса да бирев деп, ойланадылар. Бурын христиан динининъ бир окытувшысы айткандай, «Ямагат: мен оны язганман деп, айтпага болаяк эди». Хаттынъ аты эм туьзилисининъ негизи билдируьвине коьре, хат ювыт христианлары уьшин язылган. Олардынъ конкретли ямагаты кайда болганы белгисиз – Урымда, Ерусалимде, Александрияда яде баска шахарда. Хат янъы оьмирдинъ 60–70-нши йыллардынъ арасында язылмага болаяк. Автордынъ бас мырады – христиан динининъ ювыт дининнен артыклыгын коьрсетуьв. Соны ман ол оьзи язатаган аьдемлерининъ Масихке сенимли экенин беркитеек болады эм олардынъ ювыт динине сыналув заманда кайтатаганын токтатпага шалысады. Аьвелги заманларда пайхамбарлар эм маьлеклер Алладынь хабарын аьдемлерге билдиретаган болганлар. Соьле болса Иса Масихтинъ – Алладынь Улы, Кие Куллыкшысы эм оны ман биргесине туьз Курманлыктынъ – заманы келген. Масихтинъ Оьзин курманлыкка аькелуьви ынанганларды оьмирликке куьнадан тазалады. Масихке келуьв Ога ынанганы ман болады. Эски Антласувда аьдемлердинъ коьплери, оьз уьмитининъ толтырылувын коьрмеселер де, Аллага ынанганларынндай, соьйтип те христианлар оьзлерининъ дини уьшин кыйналган заманда да Масихке ынанмага тийислилер.

Алла Улы баьрисиннен де уллы

¹ Алла эрте заманларда пайхамбарлар аркалы коьп кере эм коьп туьрли кеплерде ата-бабаларымызга соьзин билдиретаган эди.

² Бу сонъгы куьнлерде де Ол Оьз Улы аркалы бизге соьзин билдирди. Улын баьри заттынъ асабасы этип салды, дуныяларды да Улы аркалы яратты.

³ Улы, Онынъ данъкынынъ яркыравы эм келбетининъ толы коьриниси болып, баьри затты Оьзининъ куьшли соьзи мен туталды. Оьзи инсанды куьналарыннан тазалап, уллы Алладынь бийик тагынынъ онъ янына олтырды.

⁴ Улы кайгадер маьлеклердикиннен йогары мактавлы атка ие болган болса, сол кадер маьлеклерден уллы болды.

⁵ Неге десе Алла маьлеклердинъ кайсысына эм кашан: «Сен Меним Улымсынъ, буьгуйн Мен Сени тувдырдым», тагы да: «Мен Ога Ата эм Ол Мага Ул болаяк», – деген?

⁶ Соьйтип те дуныяга Оьзининъ тувнъгыш Улын йибергенде: «Ога Алладынь баьри маьлеклери сежде кылсынлар»,

⁷ а маьлеклер акында: «Маьлеклеримди еллерге, кызметшилеримди ялынлы отка айландыраман», – деп айтады.

⁸ Ама Улы акында булай айткан: «Сенинъ тагынъ, Алла, оьмир оьмирлерге тураяк;

патшалыгынънынъ аса-таягы † дурыслыгынъды коьрсетеек.

⁹ Сен туврашылыкты суьйдинъ, йорыксызлыкты коьрип болмадынъ. Сол себептен Сага Алла, Сенинъ Алланъ, зейтун майды ягып, сайлап, досларыньа бергениннен коьбирек куванышты савгалады».

¹⁰ Тагы да: «Бас деп Сен, Раббий, ердинъ негизин курдынъ, коьклер де Сенинъ колынънынъ иси.

¹¹ Ер эм коьклер йок болып кетееклер, а Сен турганыньша тураяксынъ. Олардынъ баьриси де, кийимдей, тозаяк.

¹² Сен, ямышынъды буьклеп салгандай, оларды да буьклеексинъ, баьриси де кийимдей туьрленеек. Тек Сен эш бир заманда да туьрленеексинъ, Сенинъ оьмиринънинъ де сонъы курымай турар», – деп айтылады.

¹³ Алла эш бир заманда маьлеклердинъ бирине де: «Мен душпанларыньды аягынънынъ астына салганга дейим онъ янымда олтыр», – деп айтпаган.

¹⁴ Маьлеклердинъ баьриси де (Раббийдинъ) кызметин толтыратаган рухлар тувылма? Олар куткарылууды асабага алаякларга куллык этпеге йиберилгенлер.

† *скипетр.*

Эситкенимизге сак болмага керекпиз

2 Сол себепли биз туъз йолдан таймас уьшин, айлак та бек эс берип, эситкенимизге сак болмага керекпиз.

² Неге десе, маълеклер аркалы билдирилген соьздинъ (Таураттынъ) дурыс экени коьрсетилген, аьр бир туьрли кыянатлык эм тынълавсызлык тийисли язага еткерилген.

³ Солай болса, биз сондай уллы куткарувга эс бермесек, язадан калай куткарылармыз? Сол куткарылууды алдын Раббий билдирген эди, эситкенлер де бизге оны айтып ынандырдылар.

⁴ Алла оларга косылып, сол куткарылууды аьлемет нышанлар ман, аьжейиплер мен, коьп туьрли куьдиретли ислер мен, Оьз ыхтыяры бойынша Кие Рух пан туьрли савгалар уьлестирип шаатлады.

⁵ Биз айтатаган алдыда болаяк ер-коькти Алла маълеклерге бойсындырмаган.

Масих аьдемлерди куткарау уьшин аьдем болды

⁶ Кие Язувда ким болса да бирев Алладан сораган: «Аьдем не ди Сен ога эс берер уьшин? Аьдем улы да не ди Сен онынъ кайгысын шегер уьшин?

⁷ Сен оны бир кесек заманга дейим маълеклерден тоьмен этсень де, мактав эм оьрмет тажын басына салдынъ.

⁸ Баьри затты аякларынынъ астына салып, ога бойсындырдынъ». Алла ога баьри затты бойсындырды, ога бойсындырылмаган эш бир зат та калмады. А биз болсак энди де баьри заттынъ ога бойсынганын коьрмеймиз.

⁹ Тек Алладынъ шапагаты ман аьдемлердинъ баьриси уьшин оьлсин деп, кыска заманга дери маълеклерден тоьмен этилген Исады коьремиз. Ама сонъында Ол, оьлимди сынаганы уьшин, басына мактав эм оьрмет тажы салынды.

¹⁰ Алла баьри затты да яратты, баьрисининъ болувын саклайды. Соьйтип, Ол коьп улларын мактавга етистирер уьшин, олардынъ куткарылувына йолды аьзирлеген Исады, азапты шектирип, тамамлыкка еткермеге тийисли эди.

¹¹ Неге десе Аллага багысланганлар да, олардынъ Аллага багысланувына амал болган Иса да – баьриси бир Атадан. Сол себептен Иса оларга кардашларым деп айтпага уялмайды:

¹² «Сенинъ атынъды кардашларыма билдирермен, Сени ямагат ишинде зикир этип мактарман»,

¹³ Тагы да: «Мен Аллага сенеекпен» эм: «Мине Мен де эм Мага Алла берген балаларым», – деп айтады.

¹⁴ Иса «балаларым» дегенлер эт пен каннан яратылган себепли, Оьзи де олар ман бирдей инсан болды. Соьйтип, Оьзининъ оьлуви мен,

оьлимнинъ куьшин юргисткен ибилисти карувсыз этти,

¹⁵ оьмир бойы оьлимнен коркканлары уьшин кулдай яшаганлардынъ баьрисин босатты.

¹⁶ Шексиз, Иса маълеклерге ярдам этпейди, а Ибрагимнинъ тувдыкларына ярдамласады.

¹⁷ Сонынъ уьшин Исага аьр ягыннан кардашларына усамага керек эди. Соьйтип, Ол Аллага куллык этуьви мен рагимли эм сенимли бас дин куллыкшы болып, халкынынъ куьналарын кеширтуьвши курман болды.

¹⁸ Неге десе Иса Оьзи де, сыналып, кыйналганы уьшин, энди сынаварларга ушыраганларга ярдам эталады.

Иса Масих пен Муса пайхамбар

3 Соьйтип, Алла Оьзине байыр этип коькке шакырган кардашларым, биз ашык билдирген иманнынъ Элшиси эм Бас дин куллыкшысы Иса Масихке эс беринъиз.

² Муса пайхамбар Алладынъ буьтин уьйинде сенимли болгандай, Иса да Оны куллыкка салган Аллага сенимли.

³ Иса, тап уьйдинъ оьзиннен эсе де уьйди салушыга коьбирек сый этилгендей, Мусадан уллырак мактавга тийисли болды.

⁴ Аьр бир уьйдинъ оьз курувшысы бар, ама Алла – баьрисининъ де Курувшысы.

⁵ Муса, айтылаяк соьзлер акында шаатлык этер уьшин, Алладынъ буьтин уьйинде куллыкшы болып сенимли эди.

⁶ А Масих Алладынъ уьйине аьким Улы болып сенимли. Эгер йигерлигимизди эм мактанган уьмитимизди берк тутсак, сол уьй – бизбиз.

Имансызлыктан оьзинъизди сакланъыз

⁷ Сонынъ уьшин, Кие Рух айткандай: «Буьгуьн Алладынъ авазын эситсенъиз,

⁸ шоьлде Оны сынаган куьнинъизде, (ата-бабаларынъыз) козгалган заманда эткендей, юреклеринъизде ийнатлык тувдырманъыз.

⁹ Аталарынъыз шоьлде мени сынадылар эм тинтип тергедилер. Мен эткен затымнынъ баьрисин кырк йыл коьрип турдылар.

¹⁰ Сол себепли Мен сосы несилге ашувландым эм айттым: „Олардынъ юреклери дайым адасады, коьрсеткен йолымды билмейдилер“.

¹¹ Мен ашувымда ант эткен эдим: „Олар мен берек рахатлыкка кирек тувыллар“.

¹² Сак болынъыз, кардашлар, эш биревинъизде де, уьшини мен бар болушы Алладан артка кайтаргандай, яман, имансыз юрек болмасын.

¹³ Тек, (бу Кие Язудан) «буьгуьн» деген соьз кашан окулса, аьр куьн сайын бир биринъизди

коьнъиллендиринъиз: ким болса биревинъиз, куьнага алданып, ийнат болмасын.

¹⁴ Неге десе биз Масихте не бар болса, соннан уьлисимиз. Ялгыз алдынгы сенимимизди ахырына дери берк сакламага керекпиз.

¹⁵ Кашаннан бери айтылады: «Буьгуьн Онынъ авазын эситсенъиз, (ата-бабаларынъыз) коьзгалган заманда эткендей, юреклеринъизде ийнатлык тувдырманъыз».

¹⁶ Ким Алладынъ авазын эситип коьзгалган эди? Мусадынъ пайхамбарлыгы ман Мысырдан шыкканлардынъ баьриси тувылма?

¹⁷ Алла кырк йылдынъ бойында кимлерге ашувлы турган? Куьна этип иелслери шоьлде ширип калганлар тувылма?

¹⁸ Тек тынълавсыз болганларга болмаса, Алла: «Мен береек рахатлыкка киреек тувыллар», – деп, кимлерге ант эткен эди?

¹⁹ Соьйтип, коьремиз, олар иманга келмегенлери уьшин сол рахатлыкка киралмадылар.

Алладынъ рахатлык акындагы ваьдеси

4 Сол себептен, Алладынъ береек рахатлыгына киреегимиз акындагы ваьдеси куьшин саклайтаган бу заманда, сак болынъыз, эш биринъиз де сол рахатлыктан уьлиссиз калмасын.

² Биз де, тап солардай, Ийги Хабарды алганмыз, тек олар эситкен соьзди иманы ман кабыл этпегенлери уьшин сол соьзден пайда алмаганлар.

³ А биз, ынанганлар, Алладынъ рахатлыгына киремиз, неге десе Ол айткан: «Мен ашувымда ант эткен эдим: олар мен береек рахатлыкка киреек тувыллар». Онынъ ислери дуьнядынъ басында минсизликке еткерилген болсалар да Алла солай айткан эди.

⁴ А баска бир ерде етинши куьн акында булай айтылады: «Алла, Оьзининъ баьри ислерин токтатып, етинши куьнинде рахатлык тапты».

⁵ Тагы да бу ерде: «Олар мен береек рахатлыкка киреек тувыллар», – деп айтылады.

⁶ Соьйтип, кайбиревлерге сол рахатлыкка кирмеге туьседи, тек олардан алдын бу Ийги Хабарды алганлар тынълавсызлыгыннан сол рахатлыкка киралмадылар.

⁷ Сол себептен, Алла сондай бир коьп заман озганнан сонъ Дауттынъ авызы ман «буьгуьн» деп айтып тагы да бир куьнди белгили этеди. Эртеден айтылгандай: «Буьгуьн Онынъ авазын эситсенъиз, юреклеринъизде ийнатлык тувдырманъыз».

⁸ Эгер Ешу [†] оларга рахатлык аькелген болса, Алла оннан сонъ баска куьн акында айтпас эди.

⁹ Соьйтип Алладынъ халкына, шабат куьниндей ^{††}, рахатлык куьни калады.

[†] Ешу – Муса пайхамбардынъ оьлиминнен сонъ онынъ орнын тутып, Израил халкына басшылык эткен аьдем. ^{††} юльа аксамнан юма эртеси аксамга дейим заман арасы; ювытлардынъ эш бир ис этпеген сыйлы куьни.

¹⁰ Алла Оьз ислерин токтатып, рахатлык тапкандай, Онынъ рахатлыгына киргенлер де, оьз ислерин токтатып, рахатлык табадылар.

¹¹ Солай болып, бизим аьр биримиз де, (бурынгы исраилшилерден) уьлги алып, бойсынмавыш болмас уьшин, сондай рахатлыкка кирмеге белсинли шалыссын.

¹² Неге десе Алла соьзи яшайды, куьшин яды эм эки ягы да кайралган кылыштан оьткир: ол ян ман рухты, муьшелер мен мыйларды бир бириннен айыраактай теренге ислейди; юрегимиздеги оиларга эм ниетлерге де оьким этеди.

¹³ Яратылган эш бир затты да Алладан ясырып болмайды, баьриси де Онынъ коьзининъ алдында яланъаш эм ашык. Аллага явап береекпиз.

Иса – бас дин куллыкшымыз

¹⁴ Сога коьре, Алладынъ Улы Иса коьклерди оьткен, уллы Бас дин куллыкшымыз болганы уьшин, биз ашык билдиретаган иманды берк тутпага керекпиз.

¹⁵ Неге десе бас дин куллыкшымыз бизге карувсызлыгымызда языксынмай калмас. Ол, аьр яныннан биздей сыналган, тек куьна этпеген.

¹⁶ Солай болганда, биз Алладынъ рагимлигин алып, кезуьвинде бизге ярдам этетаган шапагатын табар уьшин шапагатлы Алладынъ тагына йигерлик пен ювыкласып барайык.

5 (Тауратка коьре) аьдемлер арасыннан сайланган аьр бас дин куллыкшы савгалар эм аьдемлердинъ куьналарын кеширтеек курманлар аькелмеге, Алладынъ алдында аьдемлер уьшин куллык этпеге салынады.

² Ол яхиллик эткенлерге эм адасканларга рагимли болып биледи, неге десе оьзининъ де карувсызлыгы ман куьресетаган аьдем болады.

³ Сол себептен ол халк уьшин де, оьзи уьшин де куьнады кеширтеек курман аькелмеге тийисли.

⁴ Эш бирев де сол кие исти оьзи оьзине алалмас, сол исти тек бир Алла, Харунды шакыргандай шакырса, этпеге болар.

⁵ Солай болып, Масих те оьзине бас дин куллыкшысы болув данъкты алмаган, сол исти Ога: «Сен Меним Улымсынъ, буьгуьн Мен Сени тувдырдым», – деген Алла берген.

⁶ Баска бир ерде: «Сен, Мелкиседектей [‡], оьмирликке ислеек дин куллыкшысынъ», – дейди.

⁷ Масих бу дуьняда яшаган вакытында, Оны оьлимнен куткармага куьши болган Аллага, коьтеринки тавыслап эм коьзясларын тоьгип, дува этип, тилеклерин билдирди. Аллады сыйлаганы уьшин, тилеклери эситилип, кабыл этилди.

[‡] Ибрагим пайхамбардынъ заманында яшаган эм дин куллыкшысы болган патша. Тауратта Мелкиседектинъ атасынынъ аты айтылмайды, оьзининъ оьлими акында бир зат та язылмаган. Ол оьмирден оьмирге яшайтаган Иса Масихке усайды.

⁸Улы болса да Ол шеккен кыйынлыклары ман Аллага тынълавлы болмага уйренди

⁹эм, тамамлыкка етип, Оьзине тынълавлы болганлардынъ баьриси уьшин оьмирлик куткарылуудынъ булагы болды.

¹⁰Алла Оны, Мелкиседектей, бас дин куллыкшысы болмага сайлады.

Баслапкы окувдан алдыга барынъыз

¹¹Онынъ акында биз коьп айтпага болаяк эдик, ама сиз тынълаялмай калганынъыз себепли анълатпага кыйын.

¹²Заманга коьре сиз окытувшылар болмага тийисли эдинъиз, ама сизге Алладынъ соьзлерининъ баслапкы окувларын янъыдан уйретеек бирев керек. Сизге каты ас тувыл, суьт керек.

¹³Анъламлы, суьт пен тамакланганлар, туврашылык акындагы окув яныннан суьлплы тувыллар, неге десе олар янъы тувган балалар.

¹⁴Каты ас болса, тек акылбалыкка етискенлерге тийисли болады: сезимлери тербияланып, олар яманнан яхшыды айырмага уйренгенлер.

6 Сога коьре, оьлим аькелуевши ислерден тевбеге кайтып, Аллага сенуьв,

²суьвда шомылдырылып тазаланув †, кол салув ††, оьлилерден тирилуев эм оьмирлик оьким акындагы уйретуевдинъ негизин янъыдан айтып турмай, Масихтинъ баслапкы окувиннан алдыга бараягынынъыз, тамамына етиспеге шалысаягынынъыз.

³Алла онъыннан берсе, соны этермиз.

⁴Неге десе ким бир кере ярыкландырылып, Алладынъ савгасынынъ татувын сезген, Кие Рухтан уьлисли болган,

⁵Алла соьзининъ ийгилигин эм болаяк оьмирдинъ куьшлерин сынаган,

⁶ама иманыннан тайган, ондайды янъыдан тевбеге туьсирип болмайды. Неге десе ол, Алладынъ Улын янъыдан кашка керип, буьтин халктынъ алдында маскаралаган бир аьдемдей болады.

⁷Ямгыр ман мол сувгарылган, сувды оьзине синъдирип, оны аьдуевлеп караган кисиге пайдалы онъыс берген топырак Алладан берекет алады.

⁸Ама сол топыракта шоькирли коьгемликлер эм тегенеклер оьсетаган болсалар, онынъ эш бир пайдасы болмайды, оны каргыс саклайды, ахырында оны яндырадылар.

⁹Ама, суьйиклилерим, солай айтсак та, сиз оннан ийги аьлде болып, куткарылууды тутаягынынъызга сенемиз.

¹⁰Алла залым тувыл, сизинъ эткен исинъизди эм Оьзининъ аты уьшин, имандасларынъызга алдын

† Инжилде аьдемнинъ сувда шомылдырылып тазаланувы, онынъ тевбеге туьсип, янъы оьмирде яшап баслаганын анълатады. †† Куллык этпеге сайланганларды Аллага берер уьшин олардынъ уьстине кол салынады.

да, соьле де ярдам этип, коьрсеткен суьювинъизди мутпас.

¹¹Аьр биринъиз де ахырына дери солай шалыскыр болганынъызды коьрсеткенинъизди суьемиз. Соьйтип, уьмит эткен затларынъыз болаягына толы сенуьвинъиз болар.

¹²Эриншек болмай, Алла ваьде эткен затларга иман эм тоьзимлик пен ие болганларга усаганынъызды суьемиз.

¹³Алла Ибрагимге ваьде эткенде, Ол Оьзиннен йогары эш бир зат болмаганлыктан Оьзи Оьзи мен ант этти.

¹⁴Ол: «Мен сага разылыгымнынъ уьстине разылыгымды косарман, тукумынъды оьлшемсиз коьп этермен», – деп айткан.

¹⁵Эм Ибрагим сабырлык пан саклап турганнан сонъ ваьде этилгенди алды.

¹⁶Аьдемлер оьзлериннен йогары зат пан ант этедилер эм, айтылганды ант пан бегитип, баьри эрисуевди токтатадылар.

¹⁷Соьйтип Алла, ваьде эткен затларга ие болаякларга мырадыннынъ туьрленмеегин коьрсетпеге суьйип, ваьдесин ант пан беркитти.

¹⁸Алла оьтирик айтпага болалмайды. Соьйтип, биз, куткарылар уьшин Ога келгенлер, уллы йигерлик пен алдымыздагы уьмитти берк тутар уьшин, Алла эки туьрленмеек затты (ваьдесин эм антын) кулланды.

¹⁹Бу уьмитимиз янымызды берк тутып, кавыфлардан саклаган кеме темириндей ‡, (Алладынъ уьйиндеги) ябувдынъ аргы ягына (сол уьйининъ энъ кие орнына) оьткерер.

²⁰Сол ерге, Мелкиседектей, оьмирликке кызмет этуьвши бас дин куллыкшымыз Иса, кирип, бизге де йол ашкан.

Дин куллыкшы Мелкиседек

7 Салим шахардынъ патшасы болган бу Мелкиседек Алла-Тааладынъ дин куллыкшысы эди. Ибрагим согыстан, патшалардынъ уьстиннен енъуев тапканнан сонъ, кайтып келеятырган эди. Мелкиседек Ибрагимнинъ алдына шыгып йолыкты эм ога разылыгын билдирди.

²Ибрагим согыстан тапкан байлыгынынъ оныншы пайын ога уьлиске берди. Бас деп Мелкиседек, атынынъ маьнесине коьре, «туврашылыктынъ патшасы», оннан сонъ онынъ титулы – Салимнинъ патшасы – «тыншылыктынъ патшасы».

³Мелкиседек атасыз-анасыз, ырувы-асылы да язылмаган, не куьнлерининъ басы, не яшавынынъ сонъы болмай, Алла Улына усаган, оьмирликке дин куллыкшысы болып калады.

⁴Коьресизбе, Мелкиседектинъ не кадер уллы экенлигин! Ога атамыз Ибрагим де, согыста тапкан байлыгынынъ оныншы кесегин уьлиске берген.

‡ якорь.

⁵ (Баъри исраилшилер) Ибрагим тукумыннан болсалар да, Исраилдинъ Левий ырувыннан дин куллыкшысы болганлар, Таурат парызы бойынша, халктан, олай демеклик оъз кардашларыннан, тапканларынынъ оныншы кесегин алмага кереклер.

⁶ Ама Мелкиседек, Левий тукумыннан болмаса да, Алла ваъдесин кабыл эткен Ибрагимнинъ тапканларынынъ оныншы кесегин ульiske алды эм ога разылыгын билдирди.

⁷ Соъзсиз де, разылыгын берген, алганнан уллы.

⁸ Оныншы кесекти ульiske алатаган дин куллыкшылары – оълеек аъдемлер, ама Мелкиседек акында, «энди де яшайды» деп, шаатлык этиледи.

⁹ Оныншы кесекти алувышы Левий оъзи де Ибрагим аркалы сол ульисти Мелкиседекке берген деп айтпага болаяк,

¹⁰ неге десе Мелкиседек Ибрагимнинъ алдына шыкканда, Левий аъли де атасы Ибрагимнинъ денинде эди.

Исадынъ янъы дин куллыкшылыгы

¹¹ Таурат Исраил халкына, Левийдинъ тувдыкларынынъ дин куллыкшы болаягына негизленип, берилди. Ама Левий ырувыннан дин куллыкшылары эш биревди де тамамлыкка етистирмедилер. Етистирген болсалар, Харундай куллык этпей, Мелкиседектей куллык этуъвши баска бир дин куллыкшыдынъ келуъви акында айтпага кереги соъле бар ма эди?

¹² Эгер дин куллыкшылыгында авыстырув болса, сол заманда Таурат йорыгы да туърленмеге тийисли болар. ¹³ Биз акында бу затларды айтатаган Масих, (Левий ырувыннан болмай,) баска ырувдан шыккан эм Онынъ ырувыннан эш бирев де курман этилуъвши ерде кызмет кылмаган эди.

¹⁴ Белгили, Раббийимиз Иса Юда ырувыннан шыккан, а Муса бу ырувга карап, дин куллыкшылары уъстиннен эш бир зат айтпаган.

¹⁵ Мелкиседектей баска бир дин куллыкшысы шыкканына коъре, биз айткан зат оннан да бек ашык болар.

¹⁶ Иса Таураттынъ тукум ман байланыслы парызы бойынша тувыл, а йок болмаяк яшавынынъ куъшине коъре дин куллыкшысы болган.

¹⁷ Неге десе мине не айтылган Онынъ акында: «Сен, Мелкиседектей, оъмирликке ислеек дин куллыкшысынъ».

¹⁸ Соъйтип, алдынгы парыз, карувсыз эм пайдасыз болганыннан, тайдырылган,

¹⁹ неге десе Таурат бир затты да тамамына етистиралмаган; онынъ орнына бизге оннан ийгирек бир уъмит – бизди Аллага ювыкластыраяк уъмит берилди.

²⁰ Бу ис те антсыз болмады! Левий ырувындагылар антсыз дин куллыкшылары болып турадылар.

²¹ А: «Раббий ант эткен эм ойын туърлендирмес; Сен оъмирликке ислеек дин куллыкшысынъ», – деген Алладынъ антына коъре Масих дин куллыкшы болган.

²² Бу зат Иса алдынгыдан да ийги антласувды беркитетаганын билдиреди.

²³ Баска дин куллыкшылары коъп болганлар, неге десе олардынъ кызмет кылувы оълим еткенде уъзилетаган эди.

²⁴ Иса болса оъмирликке яшаяк эм соъйтип Онынъ дин куллыкшылыгы дайым да сакланады.

²⁵ Сонынъ уъшин Ол Оъзи мен Аллага ювыкласатаганларды савлай куткармага болады, неге десе оъмирликке яшап, олар уъшин Алладан ялбарып тилейди.

Янъы антласувдынъ бас дин куллыкшысы

²⁶ Иса, бизге кайдай бас дин куллыкшы керек болса, тап сондай эди. Ол – сыйлы, куънасыз эм минсиз. Ол куъналылардан савлай баскаланады эм коъклердинъ уъстине коътерилип алынган.

²⁷ Ога, баска дин куллыкшыларандай, аър куън сайын алды ман оъзининъ, а оннан сонъ халктынъ куъналары уъшин курман аъкелмеге кереклиси йок. Ол Оъзин курман эткенде бир кере эм оъмирликке курман эткен.

²⁸ Таурат кемшиликлери болган аъдемлерди де дин куллыкшы этип салады, ама Алладынъ Таураттан сонъ, ант этип, берген ваъдеси оъмирлик тамамлыкка етискен Улын бас дин куллыкшы этип салды.

8 Айткан затларымыздынъ туъп маънеси бу: сондай бас дин куллыкшымыз бар. Ол Алладынъ коъктеги уллы тагынынъ онъ янына олтырып,

² энъ кие орында, инсан этпей, Алла туъзген акыйкат табынув шатырда куллык этеди.

³ Аър бир бас дин куллыкшы савгалар эм курманлар аъкелмеге салынады. Сонынъ уъшин бизим бас дин куллыкшымыз да курман этпеге бир заты болмага тийисли.

⁴ Эгер дейим Ол соълеги ерде яшаган болса, дин куллыкшы болмаяк эди, неге десе Таураттынъ буйырыгына коъре курман аъкелетаганлар бар.

⁵ Олардынъ куллык этетаган табынув шатыры – коъктегининъ уългиси эм куълеткиси. Муса шатырды туъзип баслаган заманда, Алла ога: «Кара, аър затты да сага тавда коърсетилген уългиге коъре туъз», – деп айткан.

⁶ А соъле Иса олардыкыннан уъйкен куллыкты алган. Тап солай Онынъ Алла ман халкы арасында туъзген антласувды да алдынгы антласувдан ийги, неге десе оннан да ийгирек ваъделерге негизленген.

⁷ Эгер дейим сол биринши антласув кемшиликсиз болган болса, сонда баска (яньы) антласувдынъ кереклиси йок эди.

⁸ Ама Раббий, халкын шуьшлеп: «Сондай куьнлер келеятырлар, Мен Израил халкы ман эм Юда халкы ман яньы антласув туьзермен.

⁹ Бу антласув Мен олардынъ ата-бабаларын Мысырдан етип шыгарган куьнде олар ман туьзген антласувдай тувыл; неге десе олар Меним антласувымда сенимли турмадылар, Мен де олардан тайдым.

¹⁰ Мине сол куьнлерден сонъ Израил халкы ман этеек антласувым бу: Мен йорыкларымды олардынъ акылына саларман, коьнъиллерине язып коярман. Мен – олардынъ Алласы, а олар Меним халкым боларлар.

¹¹ Ким болса да бирев оззининъ тувганына яде кардашына: Раббийди бил, – деп айтып уьйретпес, неге десе олардынъ баьриси де, кишкейи-уьйкени болса да, Мени билерлер.

¹² Мен олардынъ яман ислерин кеширермен, эткен куьналарын аьле эске алмаспан», – дейди.

¹³ Раббий бу антласувды «яньы» деп атап, бириншисининъ эскиргенин белгиледи; а сол эскиретаган эм картаятаган зат йогалмага ювык болады.

Дуныядагы табынув уьй

9 Биринши антласувдынъ да табынув йорыклары эм дуныядагы кие уьйи бар эдилер.

² Бир шатыр куралган эди. Сонынъ «кие орын» деп аталган биринши боьлмесинде шыраксалгыш, сыпыра эм Аллага багысланган оьтпеклер бар эдилер.

³ Экинши ябувдынъ аргы ягында «энь кие орын» деп аталган боьлме бар эди.

⁴ Онда ладан ийис этетаган алтын сыпыра эм аьр ягы алтын ман тысланган антласув сандыгы бар эди. Сол сандыкта ишине манна [†] куйылган алтын савыт, Харуннынъ буьрленген таягы эм уьстине антласув язылган таслар бар эдилер.

⁵ Сандыктынъ уьстиндеги «куьна кеширилетаган ер» деп аталган капкашты канатларынынъ куьлеткилери мен ябатаган сыйлы керублардынъ ^{††} сынтастары орынласкан эдилер. Ама соьле сосы затлар акында толы айтпага амал йок.

⁶ Баьриси де солай куралганнан сонъ дин куллыкшылары шатырдынъ биринши боьлмесине аьр дайым кирип, куллыкларын толтырадылар.

⁷ А экинши боьлмеге йылда бир кере тек ялгыз бир бас дин куллыкшысы киреди. Ол да озьи уьшин эм халктынъ билмей эткен куьналары

уьшин этилген курманнынъ канын аькелмесе, кирмейди.

⁸ Соны ман, биринши шатыр туратаган заманда, Кие Рух (коьктеги) кие орынга йол аьле де ашылмаганын коьрсетеди.

⁹ Бу соьлеги заманга уьлги: Аллага табынувшыдынъ аькелетаган савгалары эм курманлары онынъ ырызын савлай тазалап болалмаягын коьрсетеди.

¹⁰ Бу затлар, ялгыз ас-сув эм туьрли ювынувлар акында болып, Алла аьр затты туьзетеек заман келгенге дери куьши болган, денимизди калай юргистпеге керегин ашыклаган йорыклар.

Масихтинъ каны

¹¹ Ама Масих энди келген [‡] яхшылыкларды юргистетаган Бас дин куллыкшы болып келди. Ол, аьдем колы ман ясалмаган эм, туьзин айтканда, бу яратылган дуныядыкы болмаган, дуныядыкыннан уьйкен эм тамам курастырылган шатырдан оьтип кеткен.

¹² Масих, текелер мен таналардынъ каны болмай, а Оьз каны ман кие орынга бир кере кирип, бизге оьмирлик куткарувды тапты.

¹³ (Тауратка коьре) текелер мен бугалардынъ каны эм танадынъ куьли арам болганлардынъ уьстине себилсе, олардынъ денин тазалап, оларды Аллага табынмага тийисли этеди.

¹⁴ Солай болса, Масихтинъ каны оннан коьп те пайдалы. Масих оьмирлик Рух аркалы Оьзин, минсиз курмандай, Аллага берген. Онынъ каны, ырызымызды оьлим аькелуьвши ислерден тазалап, бизге уьшини мен бар болувшы Аллага куллык этпеге амал берер.

¹⁵ Сол себепли Масих Алла ман халкы арасында яньы антласувдынъ туьзуьвшиси болды. Соьйтип, Алла шакырган аьдемлер Онынъ ваьде эткен яхшылыкларына ие боларлар. Оларды биринши антласувдынъ заманларында эткен куьналарынан куткарау уьшин Масих, борышымызды тоьлеп, оьлди.

¹⁶ Уьшини мен сондай антласув оьсиетке усайды, неге десе оьсиет куьшли болар уьшин алдын оьсиет эткеннинъ оьлимин бегитпеге керек,

¹⁷ неге десе оьсиет тек оьлимнен сонъ ярайды. Оьсиет эткен сав болып, оьсиетининъ куьши болмайды.

¹⁸ Сол себепли биринши антласув да кансыз куьшке кирмеди.

¹⁹ Муса, Таураттынъ аьр бир парызын халкка билдиргеннен сонъ, таналар ман текелердинъ канын сув ман карыстырып, кызыл юнге шырмалган иссоп ^{††} байламы ман Таурат китаптынъ эм буьтин халктынъ уьстине себиш шыкты.

²⁰ «Бу – Алла мойнынъызга салган антласувды беркиткен кан», – деп айтты.

[†] Алла шоьлде бурынги израилшилерге ашамага коьктен берген азык (Таурат, Мысырдан Шыгув 16:13-36). ^{††} уллы маьлеклер.

[‡] кайбир текстлерде «келеек». ^{††} оьсимликтинъ аты.

²¹ Солай этип, Муса, шатырдынъ да, табынувда кулланылаяк баъри савытлардынъ да уьстине кан сепкиледиди.

²² Уьшини мен, Таурат коьп калмай аьр заттынъ да кан ман тазаланувын талаплайды, эм, курман айван каны тоьгилмей, куьналардынъ кеширилуьви де болмайды.

²³ Коьктеги затлардынъ уьлгилери сондай курманлар ман тазаланмага керек эдилер. Ама коьктеги затлардынъ оьзлери олардан ийги курманлар ман тазаланмага тийисли болганлар.

²⁴ Неге десе Масих, аьдем колы ман ясалган, акыйкат кие орыннынъ тек бир уьлгиси болган кие орынга кирмедиди. Ол, коьктинъ оьзине кирип, биз уьшин Алладынъ алдына барып суьелдиди.

²⁵ Бас дин куллыкшысы аьр йыл сайын энъ кие орынга оьз каны болмаган канды алып киреди, ама Масих Оьзин кайта-кайта курман этпеге коькке кирмеген.

²⁶ Солай болса, Ол дуьния яратылганнан бери (Оьзин курман этип,) кабат-кабат азап шекпеге тийисли болар эди. Ама Ол Оьзин курман этуьви мен бир кере оьмирлердинъ ахырында куьнады йок этпеге келди.

²⁷ Аьдемлердинъ кысмети бир кере оьлип, сонъ оькимнинъ алдында турувы болгандай,

²⁸ Масих те, коьплердинъ куьналарын Оьзине алар уьшин, Оьзин бир кере курман эттирди. Ол экинши кере болса куьналарды Оьзине алар уьшин болмай, Оны саклайтаганларды куткарап уьшин келеек.

Иса Масих – ахыр курман

10 Тауратта тек келеектеги яхшылыклардынъ куьлеткиси бар, сол ислердинъ акыйкат келбети йок. Сога коьре Таурат аьр йыл сайын токтавсыз аькелинген бирдей курманлар ман Аллага ювыкласканларды бир заманда да тамамлыкка етистиралмайды.

² Солай болмаса, курман этилуьв токтатылар эди. Неге десе Аллага табынувшылар, курман аькелип, бир кере тазаланып, куьналарын бир де сезбес эдилер.

³ Ама бу, йыл сайын курман этилуьвлер куьнады эске туьсиредилер.

⁴ Неге десе бугалардынъ эм текелердинъ канлары куьналарды йок эталмайдылар.

⁵ Сол себебли Масих дуьнияга келген заманда Аллага булай айтады: «Сен курманларды эм савгаларды излемединъ, ама Мага шаркымды аьзирлединъ,

⁶ савлай куьйдирилген эм куьналар уьшин соьйылган курманларга разы болмадынъ.

⁷ Сонда Мен: Мине Мен! Таурат китабында Меним акымда язылгандай, Сенинъ ыхтыярынъды толтырмага келгенмен, Аллам! – дедим».

⁸ Бас деп Масих Аллага: «Сен курманларды, савгаларды, савлай куьйдирилген эм куьналар уьшин соьйылган курманларды излемединъ, оларга разы болмадынъ», – деген. Ама сол курманларды аькелуьв – Тауратка коьре парыз!

⁹ Оннан сонъ Масих: «Мине Мен! Сенинъ ыхтыярынъды толтырмага келгенмен, Аллам!» – деп косты. Соьйтип Масих экинши антласувды беркитер уьшин бириншисин йок этеди.

¹⁰ Алладынъ сол ыхтыярына коьре Иса Масих шаркын бир кере курман эткени уьшин бизге Аллага багысланмага амал берилди.

¹¹ Аьр бир дин куллыкшысы куьн сайын кызметин аяк уьстинде бардырады, бир заманда да куьналарды тайдыралмайтаган бирдей курманларды кайтаралап этип турады.

¹² Масих болса, аьдемлердинъ куьналары уьшин бир кере курман болып, Алладынъ онъ ягында оьмирликке олтырды.

¹³ Сол вакыттан алып Ол душпанлары кашан аягынынъ астына салынаягын саклап турады.

¹⁴ Неге десе Ол оьзлерин Аллага багыслаганларды, тек бир курман аькелип, оьмирликтеги тамамлыкка еткерди.

¹⁵ Кие Рух онынъ акында бизге булай шаатлайды:

¹⁶ «Мен келеекте олар ман этеек антласувым сосы, – дейди Раббий, – Оьз йорыкларымды юреклерине саларман эм ойларына язарман».

¹⁷ Оннан сонъ, «Олардынъ куьналарын да, йорыксыз ислерин де кеширермен эм сол затларды бир де эсима туьсирмеспен», – деп косады.

¹⁸ Куьна кашан кеширилсе, сонда куьна уьшин курман аькелмеге керек болмайды.

Тоьзимли болынъыз!

¹⁹ Солай этип, кардашларым, Исадынъ каны ман биз кие орынга йигерлик пен кирмеге боламыз.

²⁰ Иса бу янъы, яшав беруьвши йолды бизге (кие орыннынъ йыртылган) ябувы, олай дегенимиз, Оьзининъ (кашка керилген) дени аркалы ашты.

²¹ Алла уьйинде басшылык этуьвши уллы дин куллыкшымыз бар.

²² Сонынъ уьшин туьз юрек пен, толы сенуьв мен, юрегимизди яман ниеттен тазалап, кевдемизди таза сув ман ювып, Аллага ювыкласаяк.

²³ Ашык билдирген уьмитимизди, таймай, тутаягынъыз, неге десе ваьде эткен Алла сенимли.

²⁴ Бир биримизди суьювге эм огырлы ислерге коьнъиллендирмеге эс береегинъыз.

²⁵ Кайбиревлердинъ аьдетинде болгандай, бирге йыйылувымызды коймаягынъыз. Ама (Иса кайтаяк) куьннинъ ювыкласатаганын сезип, бир биримизди оннан да бек коьнъиллендирип тураягынъыз.

²⁶ Биз акыйкатты билип кабыл этип алганнан сонъ, суьйгенимиздей куьна этип турсак, сонда куьналарымыз уьшин баска курман калмайды.

²⁷ Тек кайдай болса да бир коркынышлы оькимнен эм Аллага карсы турганларды йок этеек оттынъ кутырувын саклаудан баска зат калмады.

²⁸ Муса пайхамбарга буйырылган Тауратты бузган аьдемди эки-уьш шааттынъ соьзи мен аямай оьлтиредилер.

²⁹ Солай, ким Алладынь Улын аяклары ман таптап, оьзининъ Аллага багысланувына амал болган антласувдынъ канын маьнесизге санаса эм Алладынь шапагатлы Рухын корлатса, сизге коьре, оннан да авыр язага тийисли болмаякпа?

³⁰ «Оьш алув – Меники, Мен кайтарып береекпен», эм тагы да: «Раббий Оьз халкына оьким кесеек», – деп, ким айтканын билемиз.

³¹ Уьшини мен бар болушы Алладынь колына туьсуьв – коркынышлы зат.

³² Сиз озган куьнлеринъизди, ярыкландырылганнан сонъ, уллы кыйынлыкларды тоьзген куьнлеринъизди эсинъизге туьсириныйиз.

³³ Бирерде сизди, баскаларга коьрим этип, халктынъ алдында селекеледилер, азапладылар; бирерде сиз де сол затларды сынавшыларга якластыныйиз.

³⁴ Сиз тутнактагы аьдемлердинъ азапларын да боьлмеге каьрлединъиз, кайгырмай, байлыгынъыздынъ тоналганын да куваныш пан йолыктынъыз, неге десе сиз оьзинъизде оннан да ийги бир зат, оьмирлик байлыгынъыз болганын билетаган эдинъиз.

³⁵ Сонынъ уьшин сенуьвинъизден тайманъыз, онынъ савгасы уллы болаяк.

³⁶ Алладынь ыхтыярын толтырып, Онынъ ваьде эткениннен уьлисли болар уьшин сизге тоьзимлик керек.

³⁷ Неге десе (Кие Язуьвда язылганша): «Энди коьп калмады эм келмеге тийисли Болган (Масих) узак саклатпай келеек.

³⁸ Туврашыл аьдемим иманы ман яшаяк, а эгер дейим, шекленип, тайса, Мен ога разы болмаякпан».

³⁹ Биз болсак, иманларыннан тайып йойылганлардан тувылмыз, а иманда турып, янларын куткарганларданмыз.

Иман

11 Иман – уьмит эткенимизге сенуьв, аьли де коьрмеген затларымызга толы ынанув.

² Бурынгылар иманлары ман ийги шаатлык алганлар.

³ Дуныялар Алла соьзи мен яратылганын, коьринген затлар коьринмегенлерден куралганын иман ман анълаймыз.

⁴ Абил иманына коьре Аллага Кабилден эсе де ийги курман эткен эди. Ол, туврашыл аьдем болганына иманы уьшин шаатлык алды, неге десе Алла онынъ савгаларын кабыл этти. Соьйтип иманы ман Абил, оьзи оьлген болса да, соьле де соьйлейди.

⁵ Ханок иманы ман, оьлмей, бу дуныядан кешкен. Оны бир аьдем де табалмады, неге десе Алла оны Оьзине алган. Ол, дуныядан кешеектен алдын, Алладан разылык тапканына шаатлык алган эди.

⁶ А иманы болмай разылык тапканына амал йок, неге десе Аллага ювык келуьвши аьр ким Онынъ барлыгына, Оны излегенлерге савга бергенине ынанмага керек.

⁷ Иманы ман Нух Алладан энди де болмаган затлар акында билим алды, Аллады сыйлап, уьйдегилерин куткарап уьшин кеме аьзирледи. Соны ман дуныяга оьким этти эм иманга таянган туврашылыктан уьлисли болды.

⁸ Иманы ман Ибрагим, Алладынь: «Йолга шыгып, ие болаяк еринъе бар», – деп шакырганына тыньлап, каерге бараягын да билмей, йолга шыкты.

⁹ Иманы ман Ибрагим ант пан ваьде этилген ерде, келетен аьдемдей, турган эм сол ваьдеден оьзиндей уьлисли болган Исхак эм Якуп пан шатырларда яшаган.

¹⁰ Неге десе Ол, суьвретшиси де, курувшысы да Алла болган берк негизли шахарды саклай эди.

¹¹ Иманы ман Ибрагим, карт болса эм (пишеси) Сара бала табалмай турса да, тукумын бардырмага куьш алды, неге десе ваьде эткен Аллага сенетаган эди.

¹² Сол себептен бир аьдемнен, оьлимге ювык биревден коьктеги юлдызлардай эм денъиз ягасындагы кумдай, сансыз аьдем тувды.

¹³ Олардынъ баьриси де иманлы болып оьлдилер. Алладынь ваьде эткен затларын алмасалар да сол затларды узактан коьрип, куванып, оьзлери акында: «Бу дуныяда биз конакпыз эм келетенмиз», – деп ашык айттылар.

¹⁴ Соьйтип айтатаганлар соны ман ата юртын излегенлерин билдиредилер.

¹⁵ Эгер олар сол оьзлери шыккан ата юртын ойларында тургысткан болсалар, олардынъ артларына кайтып келмеге заманы болаяк эди.

¹⁶ Ама олар оннан да ийги юртка, олай дегенимиз, коьктеги юртка ымтыладылар. Сонынъ уьшин Алла олардынъ Алласыман деп, Оьзин танытканыннан уялмайды, неге десе олар уьшин шахар аьзирлеген.

¹⁷ Алла Ибрагимди сынаганда, Ибрагим иманы ман Исхакты курманга аькелди. Ол Алладынь ваьдесин алган болса да, оьзининъ ялгыз бир улын курман этпеге аьзирленди.

¹⁸ Ама Алла ога: «Сенинь тувдыкларынь тек Исхактан тувганлар болаяклар», – деп билдирген эди.

¹⁹ Ибрагим, Алладынь оьлилерди де тирилтпеге куьши бар деп, ойлады. Соьйтип, Исхакты бир яктан оьлимнен кери алгандай болды.

²⁰ Исхак, Якуп пан Эсавга разылыгын берди, келеекте оларга не болаягын айтты.

²¹ Иманы ман Якуп оьлеектен алдын Юсуптынъ эки улына разылыгын берди эм, таягынынъ ушына таянып, Аллага табынды.

²² Иманы ман Юсуп, яшавынынъ ахырында, Израил улларынынъ Мысырдан шыгаягын эслерине салды эм оьзининъ суьеги акында оьсиет этти.

²³ Муса тувганнан сонъ ата-анасы иманлары ман оны уьш ай бойында ясырып сакладылар, неге десе онынъ ярасык бала болганын коьрдилер эм патшадынъ буйырыгыннан коркпадылар.

²⁴ Иманы ман Муса, уьйкен кисе болганда, оьзин Пергауннынъ кызынынъ улы деп атамага унамады.

²⁵ Ол кыска заман ишинде куьналы завыкларды алганнан да Алладынъ халкы ман бирге азапларды кешуьвди макул коьрди.

²⁶ Муса Мысырдынъ казнасыннан эсе де Масих уьшин яман соьзге туьсуьвин уллы байлыкка санады, неге десе ол алаяк савгасын саклай эди.

²⁷ Иманы ман Муса, патша ашувыннан коркпай, Мысырдан тайды, неге десе ол, коьринмеген Аллады коьргендей, шыдамлы эди. Тувнъгышларды кыратаган маьлек израилшилерге тиймес уьшин Муса иманы ман, Пасха курманын эттирип, канын эсикердинъ уьстине буьрктирди.

²⁹ Иманлары ман олар, кургак ерден юргендей, Кызыл денъизден † оьттилер. Оларга карап оьтеек болып мысыршылар сувга баттылар.

³⁰ Иманлары ман израилшилер ети куьннинъ бойында тоьгерегиннен айланып шыкканнан сонъ, Ерихо шахардынъ иргелери ойылдылар.

³¹ Иманы ман каьхпе Рахав Аллады †† тынъламавшылар ман бирге аьлек этилмей сав калды, неге десе ол ызшыларды татымлык пан йолыккан эди.

³² Энди де неди айтайым? Мага Гидеоннынъ, Барактынъ, Самсоннынъ, Ифтахтынъ, Дауттынъ, Шамайылдынъ эм баска пайхамбарлар акында хабарламага заман етиспейди.

³³ Олар иманы ман патшалыкларды енъгенлер, аьдилликти эткенлер, ваьде этилген затларды алганлар, арсланлардынъ авызын япканлар,

³⁴ оттынъ куьшин соьндиргенлер, кылыштынъ оьткириннен тайганлар, карувсызлыктан беркигенлер, согыста куьшли болганлар, шет эллердинъ аьскерлерин кувып шыгарганлар.

³⁵ Оьлилер тирилтилип хатынларына эм аналарына кайтарылганлар. Баскалар болса,

† буьгуьнги Кызыл денъиз тувыл, Нилдинъ дельтасынынъ куьнтувар янына ювык батпак. Ювытша ога «Камыслы денъиз» деп аталады. †† Израилшилер Ерихо шахарды енъмеге керек эди. Шахарга карамага ызшылар йибердилер. Ызшылар Рахавдынъ уьйинде кондылар. Ерихо патшасы оларды ысламага аьдем йиберди, ама Рахав Аллага сенгени уьшин оларды ясырып куткарды. Оннан сонъ Рахавдынъ ярдамы ман ызшылар баска йол ман уьйлерине сав-саламат кайттылар. Израилшилер Ериходы алганда Рахав пан уьйиндегилерди сав койдылар.

эркинлик алууды макул коьрмей, ийгирек яшавга тирилуьвди алар уьшин азап шегип оьлгенлер.

³⁶ Кайбиревлерин мыскылладылар, камышыладылар, баскаларын шынжыр ман бугавладылар эм тутнакка аттылар.

³⁷ Таслар ман тоьбеленип оьлтирилдилер, пышкы ман кесилдилер ‡, кылыш пан тувралдылар, кой эм эшки терилерге оралып, ер-ерден айландылар, кытлыкларга, кыйынлыкларга, залымлыкларга тоьздилер.

³⁸ Дуныя оларга тийисли тувыл эди. Олар шоьллерде эм тавларда айландылар, дорбынларда эм ердинъ астындагы инлерде яшадылар.

³⁹ Олардынъ баьриси иманы уьшин Алладан ийги шаатлык алсалар да Онынъ ваьде эткен затларына йолыкпадылар.

⁴⁰ Неге десе, олар бизсиз тамамлыкка етпесин деп, Алла биз уьшин оннан да ийгисин аьзирлеген.

Раббий суьйген аьдемин тербиялайды

12 Сонынъ уьшин тоьгерегимизде, булыттай, коьп шаатлар бола турганына карап, аьр юкти, бизди бийлеген буьтин куьнамызды, уьстимизден атаяк эм алдымыздагы куьрести тоьзимлик пен бардырайык.

² Иманымыздынъ Басшысы эм Тамамлавшысы Исага карайык. Ол табаяк куванышы уьшин, корланганына эс бермей, кашка керилуьвине де шыдады. Энди Алла тагынынъ онъ янында †† олтырады.

³ Куьналылардынъ сондай уьйкен карсылыгына шыдаган Иса акында ойланъыз, сол заманда арымассыз эм коьнъилинъиз бен тоьмен болмассыз.

⁴ Куьнага карсы шыгувынъызда сиз энди де канынъыз акканга дейим куьреспегенсиз.

⁵ Сизге, улларына айтылгандай, берилген бу насихатты муткансыз: «Улым! Раббийдинъ тербиялавына эс этпей койма, Ол сени бетлеген заманда кайгырма.

⁶ Неге десе Раббий суьйген аьдемин тербиялайды, кабыл эткен аьр улын камышылайды».

⁷ Азапланувынъыз – тербияланувынъыздынъ бир кесеги. Алла сизге улларына карагандай карайды. Атасы тербияламаган улы боладыма?

⁸ Баьриси де алган тербиядан куры калган болсанъыз, сонда йорыксыз тувган балаларсыз, уллары тувылсыз.

⁹ Ога да косылып, ден ягыннан аталарымыз бизди тербиялаган заманда, оларга оьрмет эттик. Рух ягыннан Атамыз болган Аллага бойсынып, яшав тапсак, оннан да бек ийги тувылма?

¹⁰ Аталарымыз оьзлери суьйгендей бизди кыска заманга тербияладылар. Ама Алла, биз Онынъ

‡ кайбир текстлерде «кесилдилер, сыналдылар». †† еннетте энъ сыйлы орын.

киелигиннен уьлисли болар уьшин, бизди хайырга тербиялайды. Аьр туьрли тербия, бас деп, куваныш болмай, кайгы беруьвши заттай болып коьринеди, ама сонъында тербиядан уьйренгенлер туврашылыктан келген тынышлыкты табадылар.

¹² Сога коьре, карувсызланган колларынъызды эм калтырайтаган тобыкларынъызды куьшлендиринаиз.

¹³ Аксаган аяк оннан да осал болмай, сав болар уьшин туьз юринаиз.

Алла шапагатыннан тайманъыз

¹⁴ Аьдемлердинъ баьриси мен татымлыкта яшамага эм озинъызди Аллага багысламага ымтылынъыз. Эш бирев де, озин Аллага багысламай, Раббийди коьралмаяк.

¹⁵ Сак болынъыз, эш биревинъиз де Алла шапагатыннан уьлиссиз калмасын, аранъыздан, сизди зарарлаяк эм коьплерди увы ман кирлетеек ашы тамырлы оьленге усап шыкпасын.

¹⁶ Аранъыздан бирев де каьхпеликке берилмесин яде, тувнъгышлык акын бир аяк ас уьшин саткан Эсавдай, кие затларга оьрметсизлик этпесин.

¹⁷ Сиз билгендей, Эсав оннан сонъ атасынынъ разылыгын алмага суьйди, ама атасы унамады. Эсав атасынынъ разылыгын, коьзясларын тоьгип, тилеген болса да онынъ ойын туьрлендиралмады.

¹⁸ Сиз колынъыз бан тийип сезилетаган затка ювыкласпагансыз. (Ата-бабаларымыз) гуьрилдеп янган (Сина) тавга, каранъалыкка, кара булытларга эм давилга,

¹⁹ зурнадынъ тавысына эм соьйлейтаган авазга (ювыкластылар). Сол авазды эситетаганлар онынъ ызында тагы бир соьз болмасын, деп ялбардылар.

²⁰ Неге десе олар: «Эгер тавга айван келип тийсе, таслар ман оьлтирилмеге керек», – деген буйырыкка шыдаялмадылар.

²¹ Бу сондай коркытувшы бир коьринуьв эди, Муса сога: «Мен коркканымнан калтырайман», – деген.

²² Ама сиз Сион тавга эм коьктеги Ерусалимге ювыкластынъыз. Сол – уьшини мен бар болуьшы Алладынъ шахары. Онда байрам этпеге йыйылган сансыз маьлеклер бар.

²³ Алла «тувнъгышларым» деп атаган, атлары коьклерде язылган аьдемлердинъ ямагатына, баьрисине оьким этеек Аллага эм тамамлыкка етистирилген туврашыл аьдемлердинъ рухларына ювыкластынъыз.

²⁴ Алла ман халкы арасында янъы антласувды туьзген Исага эм Онынъ буьркилген канына ювыкластынъыз. Сол кан Абилдинъ каныннан да ийги затлар акында айтады.

²⁵ Сак болынъыз, сол затларды айтатаган Аллады кабыл этпей койманъыз. (Ата-бабаларымыз) ер уьстинде билим берген Мусага тынъламаганда язадан кутылалмадылар. Солай болганда, шексиз,

биз де коьклерден билим берген Исадан тайсак, язадан кутылаяк тувылмыз. Биринши кере Алладынъ авазы ерди синъкилдетти, а соьле Ол: «Мен тагы бир кере ерди синъкилдетип калмай, коькти де солай этермен», – деп ваьде этти.

²⁷ «Тагы бир кере» деген соьзлер шайкалатаган, туьзин айтсак, яратылган затлардынъ йок болагын эм соьйтип шайкалып болмаяк затлардынъ дайым калагын анълатады.

²⁸ Сонынъ уьшин биз Аллага шуькир этеек, неге десе шайкалмас патшалыктан уьлисли болдык. Соьйтип, Аллады сыйлап, Оннан коркып, Оны разы этеек кепте куллык этеекпиз.

²⁹ Неге десе Алламыз – яндыратаган от.

Ахыр насихатлар

13 (Иман) кардашларынъызга суьйиминъиз дайым болсын.

² Конакбайлык этуьвинъызди мутпанъыз; неге десе оны этип бир кесеклер, озьлери де билмей кетип, маьлеклерге конакбайлык эткенлер.

³ Тутнактагыларды, сиз де олар ман бирге тутнакта болгандай, эсинъизде тутынъыз. Залымлык шеккенлерди, сизинъ де денинъиз болганын ойлап, эсте тургыстынъыз.

⁴ Неке кыйылуьвга баьринъиз де оьрмет этинъиз. Яткан еринъиз куьна ман кирленмесин. Алла некесиз байланыста болганларды эм зина эткенлерди оькимге ушыратаяк.

⁵ Акшады суьймей, бар болганынъыз бан канагат этип, яшанъыз. Неге десе Алла: «Сени калдырмаспан эм тасламаспан», – деген.

⁶ Сол себепли бизим, таьвекелленип, айтатаганымыз: «Раббий мага ярдам этер, коркпайман; аьдем мага не этеекти?»

⁷ Сизге Алла Соьзин билдирген басшыларынъызды эсинъизге туьсире турынъыз эм, олардынъ яшавларынынъ ахырына карап, иманларын уьлгиге алынъыз.

⁸ Иса Масих (туьрленмейди): туьнегуьн де, буьгуьн де, оьмирде де бирдей болып калады.

⁹ Туьрли эм кужыр уьйретуьвлер мен кызыксынманъыз. Юрегинъизди ашамлык затларынъыз бан тувыл, Алладынъ шапагаты ман куьшлендирсенъиз ийги. Яшавларын ашаган затлары акындагы йорыкларга негизлендиргенлер бир пайда да коьрмедилер.

¹⁰ Кие шатырда куллык этуьвшилердинъ оннан ашамага эркинлиги болмаган, сондай курман этилуьвши еримиз бар.

¹¹ Бас дин куллыкшы аьдемлерди куьналарыннан тазалар уьшин курман этилген айванлардынъ канын кие орынга аькеледи, а олардынъ илеслери халк яшаган ердинъ тысында куьйдириледи.

¹² Соьйтип Иса, Оьз каны ман халкынынъ Аллага багыслануьвына амал болар уьшин, шахардынъ капысынынъ тысында азап шегип оьлди.

¹³ Сога коьре биз халк яшаган ердинъ тысына шыгып, Исадынъ касына бараяк, Ол корлангандай корланувга шыдаяк.

¹⁴ Неге десе мунда аьр дайым тураяк шахарымыз йок, тек келеектеги шахарды излеймиз.

¹⁵ Соьйтип те Исадынъ аты ман Аллага токтавсыз мактав курманын салаягынъыз: сол – Онынъ атын ашык билдиретаган авызлардынъ хайыры.

¹⁶ Яхшылык этип, баскалар ман боьлиспеге де мутпанъыз, неге десе Алла сондай курман этуьвди де макул коьреди.

¹⁷ Ямагатынъыздынъ басшыларына тынълавлы болынъыз эм бойсынынъыз. Олар янларынъыздынъ кайгысын этип турадылар, сол куллыгы уьшин Аллага явап берееклер. Олар, шатланып, куллык этсинлер; (тынълавсыз болганынъыз уьшин) кайгырып куллык этселер, сизге пайда болмас.

¹⁸ Бизим уьшин дува этинъиз. Ырызымызды таза тутамыз, аьр яктан оьзимизди туьз юргистпеге каьрлеймиз деп, толы ынанамыз.

¹⁹ Мен сизден, айырым болып, Алла мени сизге тез кайтарар уьшин дува эткенинъизди тилеймен.

²⁰ Алла Раббийимиз Исады оьлилерден тирилтти. Иса – койларынынъ уллы Койшысы † болып, Оьз каны аркалы олар ман Алла арасында оьмирлик антласувды беркитти.

²¹ Алла сизге тынышлык берип, сиз Онынъ буйырыгын толтырар уьшин сизге аьр туьрли яхшылыкты таптырсын. Ол разы болаяк ислерди эткенимизге Иса Масих аркалы амал берсин. Ога оьмирликке мактав болсын! Амин.

²² Сизден тилеймен, кардашларым, меним насихат соьзимди тоьзимлик пен кабыл этип алынъыз, неге десе мен сизге коьп те язбаганман.

²³ Билинъиз, кардашымыз Тимотей эркинликке шыккан. Эгер ол мен бетке тезден келсе, мен оны оьзим мен бирге алып сизди коьрермен.

²⁴ Ямагатынъыздынъ баьри басшыларына эм буьтин имандасларынъызга салам беринъиз. Италиядагы (иман) кардашларынъыз сизге салам йибередилер.

²⁵ Алладынъ шапагаты баьринъиз бен бирге болсын. (Амин.)

---

† халкынынъ уллы Басшысы.

Якуп

Янъы Антласувда келтирилген коьплеген Якуп атлы аьдемлердинъ ишиннен бу хатты Исадынъ кардашы, Ерусалимде христиан ямагатынынъ биринши басшысы Якуп язбага болаяк. Тергевшилердинъ бирерлери, бу хат Янъы Антласувды туьзген хатлардынъ эм китаплардынъ баьрисиннен алдын язылганы болады деп санайдылар.

Якуп бу хатты оьзлерининъ динди анълав принциплерин яшавга енъил киргисте алмайтаган христианларга язган. Ол бир затты да калдырмай, христианлар куьнделик яшавда акыллылыктынъ, байлыктынъ эм ярлылыктынъ, союз юргистуьвдинъ эм яладан яла ягувдынъ, тоьзимликтинъ, дува этуьвдинъ акындагы соравларды караганда, оьзлерин кайтип юргистпеге кереги акында ойланады. Якуптынъ бас ойы сосындай: эгер Аллага ынануву эткен ислери мен беркитилмей болса, сонда бу ынанув куткарылуьвга аькетпейди. Ол окувшыларга ким шынтылай да Аллага ынанады, сол, союзсиз де, Аллага яраткан затты этеди деген ойды беркитип айтады.

1 Алладынъ эм Раббий Иса Масихтинъ кулы Якуптан ювытлардынъ халklar арасында таралып яшаган он эки ырувына салам.

Сынавлар эм азгырувлар

2 Кардашларым, туьрли сынавларга туьскен заманда оларды толы куванышка санап йолыгынъыз.

3 Сизинъ иманынъыздынъ сыналуву оьзинъизде шыдамлыкты оьстиретаганын билесиз,

4 а шыдамлык сизде исин тамамлыкка еткерсин. Соьйтип, сиз бир яртилиги де болмаган кемшиликсиз эм акылбалык аьдемлер боларсыз.

5 Эгер сизинъ кайсы биревинъизге де болсын акыллылык етиспейтаган болса, сол Алладан тилесин. Алла онъ этип, эш бир шуьшлемей, акылды баьрисине береди эм ога да берер.

6 Ким тилейди, сол эш бир шексиз болып, иман ман тилесин, неге десе шекленген аьдем ел мен айландырылып шашыраган денъиз толкынына усайды.

7 Сондай аьдем, Раббийден эш бир зат аларман деп, уьмит этпесин.

8 Сол киси эки акыллы: неди этсе де, баьри затта да сенимсиз.

9 Сансыз кардашымыз Алла алдында оьзининъ йогары аьли мен мактансын.

10 Бай аьдем болса, тек корлык коьрееги мен мактансын, неге десе данъыл шешекейиндей курып кетеек.

11 Куьн тувып, оьз иссилиги мен коьгоьленди курытады, онынъ шешекейи куйылып, ярасыклыгы йогалады. Тап сондай болып, бай аьдем де, оьзининъ ислерин эте турганлай, курып калады.

12 Сынавда шыдаган – наьсипли. Ким сынаван етимисли оьтсе, сол Раббийден Оьзин

суьйгенлердинъ баьрисине бермеге айткан оьмирдинъ тажын алар.

13 Сыналып азгырылатаган бир аьдем де: «Мени Алла азгыртады», – деп айтпасын. Алла Оьзи яманлык пан азгырып болмайды эм эш биревди де азгыртпайды.

14 Аьр бир аьдемди онынъ оьз куьналы талпынувы кызыктырып, сынава туьсирип, азгыртады.

15 Оннан сонъ талпынувы коьбейип, куьнады тувдырады, а эткен куьнасы дуньяга оьлим аькеледи.

16 Суьйикли кардашларым. адасып олтырманъыз.

17 Баьри ийгиликлер эм баьри кемшиликсиз савгалар йогардан, коькте ярык беруьвши эм Оьзинде бир туьрленислер яде каранъылануву болмаган Атамыз Алладан келедилер.

18 Ол ыхтыяры бойынша, яратканларынынъ арасында биринши этип, бизди акыйкат соьзи мен тувдырган.

Аллага тынълавшылар

19 Меним суьйикли кардашларым, муны анъланъыз: аьр ким тынъламага аьзир болсын, тек явап кайтармага, ашувланмага да асыкпасын,

20 неге десе аьдемнинъ ашуву Алла суьйген туврашылыкты эттирмейди.

21 Сол себептен ян-якка таралып кеткен яманлыкты эм арамлыкты калдырынъыз да, коьнъилинъизге эгилген, янынъызды куткармага куьши болган Алла соьзин юваслык пан кабыл этип алынъыз.

22 Сол соьзди тек тынълавшылар болып калмай, оны толтырувшылар да болынъыз. Солай этпесенъиз, сиз оьзинъизди алдайтаган боларсыз.

23 Соьзди тынълаган, ама толтырмаган аьдем, биялада оьз бетине караган аьдемге усайды:

²⁴ ол оьзине карап тайганнан сонъ, оьзининъ кайдай болганын сол саьатлей мутады.

²⁵ Ама Алладынъ эркинликти беретанган минсиз йорыгына токтамай эс берген, эситкенин мутпай, сога коьре яшаган аьдем оьзи этетаган ислеринде наьсипли болар.

²⁶ Эгер ким болса да бирев оьзин динши деп санаса, ама оьз тилин тыялмайтаган болса, сол оьзин алдайды эм ондай аьдемнинъ диншилиги бос.

²⁷ Атамыз Алладынъ алдында таза эм минсиз диншилик оьксизлер мен тул хатынлардынъ кыйынлыкларына ярдамласув, дунья яманлыкларынан оьзин тазалыкта саклав болады.

Иман кардашларыньызга бирдей каранъыз

2 Кардашларым, мактавлы Раббийимиз Иса Масихке иман этуьвши болып, эш биревди де айырмай, аьр кимге де бирдей каранъыз.

² Айтпага, сизинъ ямагат йыйылувыньызга бай кийимли, алтын юзикли аьдем, а онынъ артыннан ярлы эм кирли кийимли бирев келип кирмеге болар.

³ Эгер сиз бай кийимлиге карап, ога: «Кел, бу аьруьв ерге олтыр», а ярлыга: «Сен сонда тур», яде «Меним аягымнынъ касында олтыр», – деп айтсанъыз,

⁴ сол заманда сиз, айырып карап, тийиссизликти этпейсизбе? Яман ойларыньыз бан оьким шыгарувшыдай болмайсызба?

⁵ Тынъланъыз, суьйикли кардашларым: Алла бу дуньядынъ ярлыларын, иманда бай болсынлар, Оны суьйгенлерге асабалыкка бермеге ваьде эткен Патшалыгыннан уьлис алсынлар деп, сайламадыма?

⁶ А сиз ярлыды сансыз эттинъиз. Сизге залымлык эткенлер эм сизди оьким шыгарувшылардынъ алдына тартканлар бай аьдемлер тувылма?

⁷ Сиз Масихтинъ сыйлы аты ман сувда шомылдырылып тазалангансыз. Соьле сол атты яманлайтаганлар солар тувылма?

⁸ Эгер сиз уьшини мен де Кие Язувларда белгиленгенше: «Ювыгынъды оьзинъди суьйгендей суьй», – деген патшамыз Алладынъ йорыгын саклайтаган болсанъыз, дурыс этесиз.

⁹ Эгер сиз бирер аьдемлерге баскалардынъ алдында айырым эс этсенъиз, сонда куьналы боласыз, Таурат йорыгын бузувшыдай шуьшленерсиз.

¹⁰ Ким Таурат йорыгынынъ баьрисин саклай турып, тек ялгыз бир талабын этпей куьналы болса, сол буьтин Тауратты бузгандай айыпланар.

¹¹ «Зиналык этпе», – деген, Сол: «Оьлтirme», – деп те айткан. Эгер сен аьелинъе туьз болып, ама биревди оьлтирсенъ, йорыкты бузган боласынъ.

¹² Эркинликке аькететаган йорыкка коьре сизге оьким шыгарылаяк. Сиз соны туьсинип, айтынъыз эм исинъизди этинъиз.

¹³ Ама рагимлик коьрсетпейтаган сол биревлерге оьким де рагимсиз боляяк. Рагимлик оькимнен уллы болып, сонъында енъуьвши болар.

Иман оьзин эткен ислери мен беркитеди

¹⁴ Кардашларым, эгер аьдем иманлыман деп айтып, ама иманын коьрсеткен бир ис те этпесе, оннан не пайда? Сондай иман оны куткарарма экен?

¹⁵ Эгер дейим (иман) кардашынъ яде карындасынъ кийимсиз эм дайым ассыз болса,

¹⁶ сизден бирев ога: «Тыншлык пан барынъыз, йылынынъыз эм ток болынъыз», – деп, тек олардынъ керекли затларыннан эш бир зат бермей, айтканларыннан не пайда?

¹⁷ Тек басында болган сондай иман, эгер онынъ ислери болмаса, оьли болады.

¹⁸ Ким болса да бирев: «Сенинъ иманынъ бар, меним де ислерим бар», – деп айтар. Мага, эткен ислеринъди болмай, иманынъды коьрсет, а мен оьз ислерим мен иманымды сага коьрсетермен.

¹⁹ Сен Алладынъ бир болганына ынанып, ийги этесинъ. Ама кара йинлер де, ынанып, коркканыннан калтырайдылар.

²⁰ Сен билмеге суьесинъме, мыйсыз аьдем, иманнынъ ислери болмаса, пайдасыз экенин?

²¹ Ислерининъ сонъына коьре тувылма атамыз Ибрагимнинъ акланувы? Ол оьзининъ улы Исхакты курман этилуьвши ерге аькелген.

²² Коьресинъме, онынъ иманы ман ислери айырылувсыз байланыслы болды, эм онынъ иманы ислери мен тамамлыгына етисти.

²³ Соьйтип: «Ибрагим Аллага ынанды, Алла да ынанганын туврашылыкка санады», – деген Кие Язув толтырылды эм Ибрагимге «Раббийдинъ йолдасы» деген ат берилди.

²⁴ Коьресизбе, Алла аьдемди тек иманы уьшин болмай, а эткен ислерине коьре аклайды.

²⁵ Соьйтип, сахарга тасаланып кирген израилшилерди конакка алып, баска йол ман шыгарып ярдамласкан каьхпе Рахав да эткен сол исине коьре акланмадыма?

²⁶ Аьдем шаркы рухсыз оьлидей, иман да эткен иси болмаса оьли болады.

Тилинъди тый

3 Кардашларым, аранъыздан коьплер (иман ямагатында) окытувшы болмага каьрлемесинлер, неге десе билесиз, бизге, окытувшыларга, баскалардан катырак оьким шыгарылаяк.

² Баьримиз де коьп янъылыс этемиз. Ким соьзи мен янъылыс этпейди, сол тамамлыкка еткен, оьзин аьр яктан тыйып билген аьдем.

³ Биз атты озимизге тынълавлы этер уьшин, ога авызлыкты саламыз. Соьйтип онынъ буьтин шаркын юргистемиз.

⁴ Яде, мысалыга, кемелерди алып карасак: кайдай уьйкен болсалар да, кайдай куьшли ел эссе де, кемеди юргистуьвши оны бир кишкей алаты ман кайда бурмага суьйсе, сонда аькетеди.

⁵ Сога усайды аьдемнинъ тили де: ол – кишкей муьше, ама коьп мактанады. Каратага, орманда уллы оьртен кишкей бир йылтыннан басланады да!

⁶ Тил де – сол ок йылтын. Баска муьшелеримиздинъ арасында туратаган бир яманлык дуньясы. Ол шаркымызды савлай кирлейди, оьзи яханем отыннан тутанып, яшавымыздынъ баьри юрсин куьйдиреди.

⁷ Аьр туьрли кийик айванды, кусты, йылысатаганды, денъиз айванды аьдем ырувы уьйретип бойсындырады эм де бойсындырды,

⁸ тек тилди эш бирев де бойсындырып болалмайды. Тил – кепке сыйынмаган, оьлим аькелуьвши увга толган яман зат.

⁹ Тил мен Атамыз Раббийди мактаймыз эм бу тил мен Аллага усап яратылган аьдемлерди наьлетлеймиз.

¹⁰ Бир ок авыздан мактав эм наьлетлев шыгадылар! Кардашларым, бу зат болмага тийисли тувыл.

¹¹ Бир ок булактан таьтли эм ашы сув калай агып шыкпага болады экен?

¹² Ынжыр теректе – зейтун, юзим сабагында – ынжыр оьспеге боларма? Соьйтип те тузлы булактан таьтли сув агып болмас.

Уьшини мен акыллы ким?

¹³ Аранъыздан кайсынъыз акыллы эм анъламлысыз? Сол аьдем ислерин акылдан келетаган юваслык пан эткенин аьруьв яшавы ман коьрсетсин.

¹⁴ Эгер юрегинъизде куьншиликтинъ увын эм менменсинуьвди юргистетаган болсанъыз, сонда мактанманъыз эм, акыйкатты ясыраяк болып, оьтирик айтпанъыз.

¹⁵ Сондай «акыллылык» еннеттен келмейди, ама ерден, аьдемнинъ яныннан, кара йинлерден басланады.

¹⁶ Кайда куьншилик эм менменсинуьв болса, сол ерде нызамсызлык эм аьр туьрли яман ис те болар.

¹⁷ Еннеттен келген акыллылык, бас деп, таза, оннан сонъ тынышлыкты суьйген, юмсак, бойсынуьвши, рагимликке эм хайырлы ислерге толы, тек айыруьвши эм экиюзли болмайды.

¹⁸ Ким тынышлыкты туьзеди, сол тынышлык пан шашкан урлыкларыннан туврашылыктынъ емисин орады.

Аллага бойсынынъыз

⁴ Эрис-суьрислеринъиз кайдан ды? Сол шаркынъыздынъ муьшелеринде согысатаган куьсевлеринъизден тувылма экен?

² Сиз бир зат куьсейсиз, ама оны алалмайсыз, соьйтип, аьдем оьлтиресиз, куьнлейсиз, кенем де уьмитинъизге еталмайсыз, соннан эрис-суьрисинъиз. Излеген затынъызды алмайсыз, неге десе сиз (Алладан) тилемейсиз.

³ Тилесенъиз де бир зат алмайсыз, неге десе оны ийгиликке тувыл, тек куьсевлеринъизге кулланмага тилейсиз.

⁴ Аллага туьз болмаганлар †! Сосы дуньяга дос болып, сиз, Алла ман карсы туратаганынъызды, аьше, билмейсизбе? Ким сосы дуньяга дос болмага суьйсе, сол Аллага яв болады.

⁵ Яде Алла бизде яшаткан рухын тап куьнлегенге дейим суьеди деген Кие Язув сизге бос коьринеме?

⁶ Алла бизге оннан да уьйкен шапагат коьрсетеди. Соны уьшин Кие Язув:

«Алла коькирекликерге карсы, А сабырларга шапагатын коьрсетеди», – деп айтады.

⁷ Соннан себеп Аллага бойсынынъыз, ибилиске карсылыгынъызды коьрсетинъиз, сол заманда ибилис сизден кашар.

⁸ Аллага ювык болынъыз, эм Ол сага ювыклар. Куьналылар, колларынъызды ювынъыз, эм сиз, экиакыллы болганлар, юреклеринъизди тазаланъыз.

⁹ Мыдах болынъыз, кайгырынъыз, оькирип йыланъыз. Куьлкинъиз йылавга айлансын, а суьйинишинъиз – кайгыга.

¹⁰ Алладынъ алдында сабырланынъыз, эм Ол сизди коьтерер.

¹¹ Кардашлар, бир биринъиздинъ акында яман айтпанъыз. Ким оьзининъ кардашын яманлайды яде шуьшлейди, сол Таурат Йорыгын да яманлап шуьшлейди. А эгер дейим сен Тауратты шуьшлей болсанъ, оны толтырмайсынъ, ога оькимши боласынъ.

¹² Ама кимди куткармага, а кимди шуьшине еткермеге керегин белгилейтаган тек Бирев бар. Ол (Алла) – Йорыкты Шыгаруьшы эм Оькимши. А сен, оьзинънинъ ювыгынъа оьким шыгаргандай, ким болгансынъ?

Бос мактанувлар

¹³ Энди тагы да сосы зат акында ойланъыз. Сиз: «Буьгуьн яде эртен биз биршемекей сахарга бараякпыз, йыл узагы онда сатув-алув ман каьр шегеекпиз», – дейсиз.

† Якуп окувшыларын эрлерине туьз болмаган зинашы хатынларга усатады

¹⁴ Озынъиз эртенъги куьн сизге не аькелеегин билмейсиз. Суьйткенде, яшавынъыз не ди? Биразга коьринип, сонъ йок болган бувга усайсыз.

¹⁵ Сизге баскаша соьйлемеге керек эди: «Раббий онъын берсе, яшаякпыз эм муны-муны этеекпиз».

¹⁶ Сиз болсанъыз мактанып коькирексийсиз. Сондай мактанувлардынъ баьриси де яманлык.

¹⁷ Суьйткенде, ким ийгиликти кайтип этпеге керегин биле туруп, этпесе, сога – куьна.

Байлар, сак болынъыз!

5 Энди сизинъ акынъызда, байлар. Йыланъыз, басынъызга келеек баьлелер уьшин оькирип йыланъыз!

² Байлыгынъыз ширип калган, кийиминъиз де куье мен едилген,

³ Алтыннъыз эм куьмисинъиз де тотласкан. Сол тот сизге карсы шаат болаяк эм, оттай, шаркынъызды куьйдиреек. Сиз бу ахыр куьнлерге байлык йыйгансыз.

⁴ Кырларынъызда аслык йыйган куллыкшыларынъыздан сиз тыйган кыйын ак оьш алмага шақырады. Аслык орувшылардынъ давыслары Куьдиретли Раббийдинъ кулагына еткенлер.

⁵ Сиз ер уьстинде яшаган заманынъызда байлыкка эм куьсевлерге берилдинъиз. Соьйтип соьылаяк куьнинъизге оьзинъизди беслединъиз!

⁶ Сиз туврашыларга оьким шыгарып, оларды оьлтиресиз. Олар сизге карсы шыкпайдылар.

Шыдамлы болынъыз

⁷ Кардашларым, тоьзимлик пен Раббийдинъ келуьвин сакланъыз. Карашынъыз ердинъ баалы емисин саклап турган эгиншиге. Ол, эрте эм кеш явган ямгырларды тоьзимлик пен саклайды.

⁸ Сиз де солай тоьзимли эм даянышлы болынъыз. Раббийдинъ келееги энди ювык.

⁹ Шуьшленмес уьшин, кардашлар, бир биринъиз акында шагынманъыз; каранъыз, Оькимши капы алдында!

¹⁰ Сизге Раббийдинъ аты ман соьйлеген пайхамбарлардынъ азап шеккенде коьрсеткен тоьзимлиги дайым да коьрим болсын.

¹¹ Эсинъизде тургыстынъыз, шыдамлыларды бактылы деп санаймыз. Аюптынъ шыдамлыгы акында эситкенсиз. Сонъында Раббий ога калай эткенин де билесиз. Неге десе Раббий бек юмсак юрекли эм рагимликке толы.

¹² Энь де маьнелиси, кардашларым, не коьк пен, не ер мен, не баска зат пан ант этпенъиз; «аьше» дегенинъиз уьшини мен де «аьше» болсын, «йок» дегенинъиз де туврасы ман «йок» дегенди билдирсин. Сол заманда сизге оьким шыгарылмас.

Дувадынъ куьши

¹³ Аранъыздан ким болса да бирев азап шеге болса, дува этсин; суьйине болса, зикирлер шалсын.

¹⁴ Авырган болса, иман ямагатынынъ тамадаларын шақыртып, Раббийдинъ аты ман, оьзининъ уьстине зейтун майын яктырып, дува эттирсин.

¹⁵ Иман ман этилген дува авырганды сав этер. Раббий онынъ савлыгын туьзетер. Куьна эткен болса, куьнасы кеширилелер.

¹⁶ Солай этип, савартылув уьшин куьналарынъыз акында бир биринъизге ашылынъыз эм бир биринъиз уьшин дува этинъиз. Туврашыл аьдемнинъ дуvasы бек куьшли эм коьп зат эталады.

¹⁷ Ильяс та, биздей, бир аьдем эди. Ама ол, ямгыр болмасын деп, яныплы дува эткенде, уьш йыл эм алты ай кыралда ямгыр эш явмады.

¹⁸ Янъыдан дува эткенде, коьктен ямгырлар явдылар, ер де оьзининъ емислерин оьстирди.

¹⁹ Кардашларым, эгер биревинъиз акыйкатлыктан тайса, ким болса да бирев ога кайтпага ярдам этсе,

²⁰ куьналыды терис йолдан шыгарган аьдем онынъ янын оьлимнен куткараягын, Аллага онынъ коьплеген куьналарын кеширтеегин билсин.

1 Петер

Элши Петер оьзининъ биринши хатын, баъри белгилерге коьре, Урымда (янъы эрадынъ 63 – 64-нши йй.) язган. Ога хатты язбага элши Паул ман бирге куллык эткен Силас ярдамласкан. Хат Кишкей Азиядынъ (соьлеги Турциядынъ) керуьв кесегинде яшаган Паулдынъ насихатлавы ман туьзилген христиан ямагатларына каратылган.

Сол вакыт христианлардынъ аьли авырдан авыр бола беретан эди: ынанувлары уьшин оларды мыскыллайтаган эм селекелейтаган эдилер. Олар аьр дайым Масихке сенуьвлерине заралык келтирген аьллерге бойсындыраяк азгырувлардынъ алдында калатаган эдилер. Петер Масихке ынанганлардынъ, тап Исадынъ оьзиндей болып, олар да оьз дини эм кие яшавы уьшин азап шегуьвге аьзир болмага тийисли экенлерин эслерине салады. Ога сенимлиги уьшин Раббий ерге кайтканда оларды савгалы этеек. Бу уьмит ынанганларга яшавда расатаган баъри кыйынлыктарды тоьзбеге куьш берер.

1 Масих Исадынъ элшиси Петерден, Понтка, Галатияга, Каппадокияга, Асия элине эм Битунияга шашыраган эм сол эллерде келетен болып яшайтаган аьдемлерге салам!

2 Атамыз Алла, сизди эртеден билип, сайлаган. Сиз, Иса Масихке тынълап, Онынъ тоьгилген каны ман тазаланар уьшин Рухтынъ куьши мен оьзинъизди Ога багыслагансыз. Сизде шапагат эм тынышлык коьбирек болсын.

Тири уьмит

3 Раббийимиз Иса Масихтинъ Алласына эм Атасына шуькир болсын! Ол Оьзининъ уллы рагимлиги мен Иса Масихти оьлилерден тирилтип, бизди янъыдан тувдырып, бизге тири уьмитти берди.

4 Ол бу затты, сизинъ уьшин коьклерде сакланатаган ширимейтаган, бузылмайтаган, солымайтаган асабалыкты аларсыз деп, этти.

5 Заманнынъ сонъында ашылмага аьзир болып туратаган куткарылув уьшин Алла сизди иманынъыз аркалы Оьз куьдирети мен саклап турады.

6 Сога коьре соьле кыска вакытта туьрли сынавлардан азапланмага керек болсанъыз да куткарылаягынъызга куванынъыз.

7 Солай сыналган иманынъыз, Иса Масих келгенде, сизге мактав, оьрмет эм данък аькелер. Ондай иман алтыннан да баа, неге десе алтын от пан сыналатаган болса да бара-тура йокка шыгады.

8 Сиз Масихти суьесиз эм, соьлеге дейим де коьрмегенлей, Ога иман этесиз эм иманынъыздынъ мырадына, янынъыздынъ куткарылувына етип, айтып болмаслык уллы мактавлы суьйиниш пен куванасынъыз.

10 Сизге коьрсетилеек шапагат акында эртеден йораган пайхамбарлар бу куткарылув акында мукаят тергеп, сорап шыкканлар.

11 Масихтинъ Рухы Масихтинъ шегеек азаплары эм Ога сонъында келеек данъкы акында эртеден айтканда, пайхамбарлар Онынъ кимди эм кайсы заманды коьрсететеганын билмеге каьрлегенлер.

12 Энди сизге билдирилген затлар ман олардынъ, оьзлерине болмай, сизге куллык эткенлери ашылды. Сол затларды коьклерден йиберилген Кие Рухтынъ куьши мен сизге Ййги Хабарды еткергенлер билдирдилер. Маьлеклер де сол затларды анъламага талпынадылар.

Кие (Аллага берилген) болынъыз

13 Сол себепли, акылынъызды куллык этпеге аьзирлеп, сак турынынъыз. Иса Масих келгенде, сизге коьрсетилеек шапагатка толы сенимли болып турынынъыз.

14 Сиз тынълавлы балалардай болынъыз, Аллады билмеген заманынъыздагы яман куьсевлеринъизге иерменъиз.

15 Керисинше, сизди шакырган Алла киедей, сиз де кие болынъыз: эткен баъри затынъызда Ога багысланынъыз,

16 неге десе: «Мага багысланынъыз †, неге десе Мен киemen», – деп язылган.

17 Эгер сиз аьр кимге эткен ислерине коьре тийисли оьким этуьвши Аллага, Атамыз деп, айтатаган болсанъыз, бу дуныяда Ога аьр дайым оьрмет берип яшанъыз.

18 Сиз аталарынъыздан калган бос яшав йолынъыздан, алтындай яде куьмистей, тез кешуьвли байлык пан болмай,

19 минсиз эм таза козыга усаган Масихтинъ асыл каны ман сатылып алынгансынъыз.

20 Ол аьле дуныя туьзилеектен алдын белгиленген эм тек сосы сонъгы заманда сизинъ уьшин келген.

† яде «Кие болынъыз».

²¹ Масих аркалы Оны оылилерден тирилткен эм Оны данъклаткан Аллага сенесинъыз, солай болганда иманынъыз да, уьмитинъыз де – Аллада.

²² Акыйкатка тынълавлы болганынъыз бан озынъызди тазаладынъыз эм соьле, экиюзли болмай, кардашларынъызды суьймеге боласыз. Соьйтип те бир биринъызди ак юректен, яныплы суьйинъыз.

²³ Сиз оьлеек урлыктан болмай, оьлимсиз урлыктан, Алладынь тири эм оьмирлерде тураяк соьзиннен янъыдан тувгансынъыз.

²⁴ Неге десе «аьр бир инсан – коьгоьлендей эм инсаннынъ данъкы – кийик шешекейиндей. Коьгоьлен курыса, шешекейи куйылады,

²⁵ Тек Раббий соьзи оьмирликте яшайды». А ол соьз – сизге билдирилген Ийги Хабар.

2 Соьйтип, сиз аьр туьрли яман ниетти, ялганды, экиюзликти, куьншиликти эм яла ягуды койынъыз.

² Янъы тувган саьбийдей, таза суьтке усаган Алла Соьзине ымтылынъыз. Оны ман сиз, оьсип, куткарылуьвга етерсиз.

³ Неге десе сиз Раббийдинъ ийгилигининъ даьмин тарткансыз.

Тири тас, сайланган халк

⁴ Сиз Раббийге – аьдемлер таслап, ама Алла сайлап алган асыл, тири таска – келгенде,

⁵ оьзинъыз де, Алладынь рухы яшайтаган уьйин курар уьшин кулланган тири таслардай, болдынъыз. Соьйтип Иса Масих аркалы Аллады разы эткен курманлыкларды – рухынъыздынъ курманлыкларын † – аькелетаган, Аллага багысланган дин куллыкшылары боларсыз.

⁶ Неге десе Кие Язудда: «Мине, Мен сайлап алган асыл тасты – уьй муьйисиндеги бас тасын – Сионда салаятырман. Ога ким сенсе, сонынъ уьмити уьзилмес», – деп айтылган.

⁷ Соьйтип, бу тас сизге – Ога сенгенлерге – асыл тас; ама ынанмайтаганларга Ол, «уьй курувшылар яравсыз деп таслаган тасы, муьйистинъ негизин салган тасы», «суьринуьв тасы эм йыгылуьв каясы» болды.

⁸ Олар Алла соьзине тынъламаганлары уьшин таска суьринедилер; оларга алдыдан солай йоралган.

⁹ А сиз – Алла сайлаган ырувсыз, Патшанъыз Алладынь дин куллыкшыларысыз, Ога багысланган миллетсиз, Ога байыр халксыз. Каранъалыктан Оьзининъ аьжейип ярыклыгына Шакырганнынъ мактавлы ислерин билдирер уьшин Алла сизди сайлаган.

¹⁰ Бир заманларда халк деп саналмаган эдинъыз, а энди Алладынь халкы болдынъыз, бир заманларда Алла сизди языксынмаган эди, а энди языксынады.

† Аллага табынуьв, мактав, шуькир, хайырлы ислер, аьдемлерге ярдам этуьв эм с.б.

¹¹ Суьйикли кардашларым! Сизден ялбарып тилеймен, (бу дуньяда) ят аьдемлердей эм йолавшылардай, инсан кылыгынъыздынъ янынъызга карсылык беретaган яман куьсевлериннен эрекке тайынъыз.

¹² Имансызлар арасында яшавынъызды намыслы тутынъыз; сол заман, олар сизди кыянатшыларсыз деп шуьшлеселер де, хайырлы ислеринъызди коьрип, Алла оларга ювыкласкан куьнде Оны данъкляяклар.

Бойсынуьвлы болынъыз

¹³ Аьдемлер туьзген аьр туьрли оькиметке Раббий уьшин бойсынуьвлы болынъыз. Баьрисине де басшылык этетаган императорга,

¹⁴ кыянатшыга оьким этер эм хайырлы ислерди этетаганды мактар уьшин, ол йиберген тоьрелерге бойсынынъыз.

¹⁵ Неге десе сондай Алладынь ыхтыяры: сиз, хайырлы ислерди эте турып, акылсыз надан аьдемлердинъ авызларын тыймага керексиз.

¹⁶ Сиз, эркин аьдемлердей, эркинлигинъызди яманлыктынъ ябуьвы этпей, Алладынь кулындай, яшанъыз.

¹⁷ Баьрисине де тийислише оьрмет этинъыз, иман кардашларынъызды суьйинъыз, Алладан коркынъыз, императорды сыйланъыз.

¹⁸ Куллар, оьз иелеринъызге толы оьрмет пен бойсынуьвлы болынъыз. Эм тек танъ эм сабыр болганларына тувыл, а суслыларына да.

¹⁹ Эгер бирев, Аллады аьр дайым эсинде тургыстып, шуьшсиз азапланувларга тоьзсе, сол Алладынь разылыгын табар.

²⁰ Эгер сизди куьна эткенинъыз уьшин соксалар эм сол затка шыдасанъыз, ога не мактав бар? Ама, хайырлы ислер эткенде азапланувга шыдасанъыз, сонда Алладынь разылыгын табарсыз.

²¹ Сиз мине сонынъ уьшин шакырылгансынъыз, неге десе Масих те, Оьзининъ ызыннан бармага сизге уьлги калдырып, сиз уьшин азапланган.

²² «Ол эш бир куьналы зат этпеген эм соьзлеринде эш бир ялганлык болмаган», – деп язылган.

²³ Ол корланганда, корлав соьзлер мен явапламаган; азаплана турып, Ол эш биревге де коркыныш тувдырмаган, ама исин аьдил оьким Этуьвшиге аманатлаган.

²⁴ Бизди куьналарымыздан куткарып, туврашыл этип яшатар уьшин Ол куьналарымызды Оьзининъ тени мен дарагашка коьтерди. Онынъ яралары ман сиз де савартылдынъыз.

²⁵ Сиз адасып юрген койлардай эдинъыз, ама энди янларынъыздынъ Басшысына †† эм Етекшисине кайтып келдинъыз.

†† грекше «Койшысына».

Хатынлар эм эрлер

3 Соьйтип те сиз, хатынлар, оьз эрлеринъизге бойсынынъыз. Соны ман эрлеринъиздинъ арасында Алла соьзине ынанмаганлар оьрметли таза яшавынъызды коьрселер, сиз бир соьз де айтпаганлай, оларды тек бир турмысынъыз бан иманга туьсиреексинъиз.

³ Сизинъ ярасыклыгынъыз оьрилген шашларга, тагылган алтынга, ярасык кийимге таянган тыскы аьрувлик болмасын.

⁴ Ол юрек туьбиндеги тыныш эм ювас янынъыздынъ йок болмаяк ярасыклыгы сизинъ аьрувлигинъиз болсын. Алла муны бек баалы деп санайды.

⁵ Озган заманларда Аллага уьмит эткен, Ога багысланган хатынлар да, оьз эрлерине бойсынып, оьзлерин солай ярасыклаганлар.

⁶ Сара Ибрагимге тынълап, ога «Бийим» деп соьйлеген. Эгер дейим хайырлы ислерди этип, коркыстувларга берилмейтаган болсанъыз, сиз – Сарадынъ кызларысынъыз.

⁷ Соьйтип, эрлер, сиз де сезгир болып, хатынларынъызга карап яшанъыз. Шаркы ман сизден карувсыз болганларын эслеп, оларды оьрметленъиз, неге десе олар – яшав берекетининъ ортак асабалары. Эгер солай этсенъиз, дуваларынъызга эш бир зат та орав этпес.

Туврашылык уьшин азап шегуьв

⁸ Сонъына калганда баьринъиз де бир ойда турынъыз, бир биринъизге эс этинъиз, бир биринъизди кардаштай суьйинъиз, юмсак юрекли эм сабыр кылыклы болынъыз.

⁹ Яманлыкка яманлык пан, корланувга корлав ман тувыл, керисинше, разылык пан явап беринъиз, неге десе Алла сизди шақырганда Оьз разылыгын таптыраягына соьз берген.

¹⁰ (Кие Язувда айтылганша):

«Яшавга суьйинип,
Ийги куьнлер коьрмеге излеген
Тилин яманлыктан,
Авызын оьтириктен тыйсын.

¹¹ Яманлыктан тайып, ийгилик этсин,

Тынышлык излеп, тынышлыкка ымтылсын.

¹² Неге десе Раббий туврашыл аьдемлерге коьз салады,

Олардынъ дуваларына кулак асады,
Яманлык этуьвшилерге карсы турады».

¹³ Ийгилик этип шалысатаган болсанъыз, ким сизге яманлык этер?

¹⁴ Туврашылык уьшин азап шексенъиз де наьсиплисинъиз. Биревдинъ де коркыстувлары сизди уьркитпесинлер, тынышсызландырмасынлар.

¹⁵ Тек Масихти, Раббийимиз деп, юреклеринъизде сыйланъыз эм аьр дайым да сизден уьмитинъиздинъ маьнесин сорайтагаганларга явап бермеге аьзир болынъыз.

¹⁶ Ама юваслык эм оьрмет пен явап беринъиз. Юзинъиз таза болып турсын. Сол заманда Масихке берилген акыйкат турмысынъызды каралайтаганлар сизди шуьшлеген затларыннан уялаяклар.

¹⁷ Эгер Алладынъ ыхтыяры болса, яманлык уьшин кыйналувдан эсе ийгилик уьшин азапланув коьпке яхшы.

¹⁸ Масих, шуьшсиз болса да, куьналарымызды тазалап бизди Алладынъ алдына аькетеек болып, шуьшимиз уьшин азап шекти. Онынъ тени оьлимге берилди, ама Ол рухы ман тирилди.

¹⁹ Масих рухы аркалы мунынъ хабарын рухлары (ахыретте) тутнакта болган аьдемлерге де еткерген эди.

²⁰ Бурынгы заманларда, Нух пайхамбар кемесин ясайтаган куьнлерде Алладынъ тоьзимлик пен саклавына карамай, сондайлар тынълавлы болмаганлар. Сол кемеде бек аз аьдемнинъ, туьзин айтсак, сегиз аьдемнинъ янлары сувлар арасыннан оьтип кутылдылар.

²¹ Бу – сизинъ сувда шомылдырылып тазаланувынынъыздынъ баслапкы белгиси. Сув ман тазаланувынынъыз – тенинъиздинъ кирден тазаланувы болмай, таза ниет пен яшамага Аллага ваьде беруьвинъиз болады эм Иса Масихтинъ тирилуьви аркалы энди де сизди куткарады.

²² Масих, коькке алынганнан сонъ, Алладынъ онъ янында турады. Ога маьлеклер де, аькимлер де, куьдиретлер де бойсынадылар.

Алла уьшин яшав

4 Солай этип, Масих тени мен азап шеккенине коьре, сиз де сол ой ман беркимеге керексиз. Неге десе тени мен азап шеккен аьдем куьна этуьвди кояды.

² Ол бу дуьнядагы яшавынынъ калган куьнлерин баска аьдемлердинъ куьсеген затларына берилмей, Алла ыхтыяры бойынша яшайды.

³ ынанмайтаганлардынъ суьйген затларын этип, аьдепсизликке, яман куьсевлерге, эсирикке, тийиссиз ойнаклавга, ишкишиликке эм, (Алладынъ) йорыкларын танымай, бутларга табынып яшаганынъызды койынъыз.

⁴ Энди олар ман бирге сондай тыювсыз каьхпеликке тез косылмаганынъызга сейирсинип, сизди яманлайдылар.

⁵ Олар тирилерге эм оьлилерге оьким шыгармага аьзир болган (Алладынъ) алдында явап бермеге керек болаяклар.

⁶ Оьлгенлер баска аьдемлердей тенлери мен оькимге берилселер де Алладынъ ыхтыяры аркалы рухлары ман яшар уьшин, Ийги Хабар оларга да билдирилди.

⁷ Аьр бир заттынъ ахыры ювыклайды. Сонынъ уьшин туъз акыллы, тилек-дува кылар уьшин уявлы болынъыз.

⁸ Энъ де кереклиси – бир биринъизди суьйип яныплы болынъиз. Неге десе суьйим коьп куьналарды курытады.

⁹ Бир биринъизге ынжынмай конакбайлык коьрсетинъиз,

¹⁰ Аьр ким де Алладан алган кайсы савгасын да, Алладынь коьп туьрли шапагатын хайырга кулланган уьй юргистуьвшидей баскаларга кызмет кылып, куллансын.

¹¹ Биринъиз (ямагатка) соьз айтканда, Алладынь соьзиндей, айтсын; биринъиз кызмет кылганда, Алладынь берген карувы ман кылсын. Соьйтип, Алла аьр затта да Иса Масих аркалы данъклансын. Оьмирлерге Ога данък эм куьдирет! Амин.

¹² Азизлерим, сизди сынар уьшин йиберилген азап отына, сизге аькис ис болып йиберилгендей, сейирсинменъиз.

¹³ Керисинше, Масихтинъ азаплары ман боьлиспеге амалынъыз болганына суьйининъиз. Сол заманда, Онынъ данъкы ашылган вакытта, суьйинишинъиздинъ сонъы болмаяк.

¹⁴ Эгер дейим Масих уьшин сизге яман соьйлеселер, сиз наьсиплисинъиз, неге десе Алладынь данъклы Рухы уьстинъизде.

¹⁵ Тек биревинъиз де аьдем оьлтирген, уры, бир баска кыянатшы, яде баскалардынъ ислерине карысувшы болып азапка туьспесин.

¹⁶ Ким болса да бирев масихши † болганы уьшин азап шексе, уялмасын, сол атты юргисткени уьшин Аллады данъкласын.

¹⁷ Неге десе оьким басланмага заман келди эм ол Алладынь аьелиннен басланаяк. Эгер биринши болып оьким бизге кесилеек болса, Алладынь Ийги Хабарына бойсынмаганлардынъ ахыры кайдай болаяк?

¹⁸ (Язылгандай): «Эгер туврашылдынъ куткарылувы кыйын болса,

Алласыз эм куьналы ман не болар?»

¹⁹ Соннан себеп, Алла ыхтыяры ман азап шегетаганлар, хайырлы ислерди этип, янларын сенимли Яратувшыга аманатласынлар.

Сакаманлар эм яслар

⁵ Мен оьзим – ямагат тамадасы, Масих азапларынынъ шааты эм Ол келгенде, ашылаяк данъктынъ катнасувшысы бола турып, аранъыздагы сакаманлардан ялбарып тилеймен:

² Алла сизге тапшырган «кой суьруьвин» (иманлыларды) туьзетип, йол коьрсетинъиз. Муны оьзинъизди зорлангандай коьрмей, Алла излегендей суьйип этинъиз; оьзинъизге пайда излемей, юрек буйырыгы ман,

³ сизинъ каравынъызга тапшырылганларга аькимлик этпей, «суьруьвинъизге» уьлги болынъыз.

⁴ Суьруьвдинъ энъ уьйкен Басшысы келген заманда, сиз эш солымас данъклы тажын табарсыз.

⁵ Яслар, сиз де тамадаларга бойсынынъыз; баьринъиз де бир биринъизге сабыр кылыклы болып турынъыз, неге десе (язылган): «Алла оьктемлерге карсы турады, а ювасларга шапагатын коьрсетеди».

⁶ Соьйтип, Алладынь куьдиретли колына бойсынып, бир биринъиз бен сабыр кылыклы ювас болынъыз.

⁷ Баьри кайгынъызды Аллага аманатланъыз, неге десе Ол сизинъ уьшин кайгырады.

⁸ Эсинъизди йоймай, уяв турынъыз, неге десе душпанынъыз ибилис, биревди ютпага оькирип излеген арсландай, юреди.

⁹ Дуныядынъ аьр еринде иман кардашларынъыз сондай азаплар шегетаганын билип, иманынъызга берк болып, ибилиске карсы турынъыз.

¹⁰ Оьзининъ дайымлык данъкына сизди Масих аркалы шакырган, аьр туьрли шапагаттынъ булагы Алла, бир кыска заманнынъ ишинде шеккен азапларынынъыздан сонъ, сизди Оьзи беркитеек, куьшлендиреек, негизлендиреек.

¹¹ Ога дайымлык данък эм куьдирет! Амин.

¹² Сосы хатты мен сенимлиге санаган кардашым Силастынь ярдамы ман сизге кыскаша яздым. Бу – Алладынь акыйкат шапагаты деп шаатлык этемен. Сол шапагатка сенип турынъыз.

¹³ Бабылдагы сиздей болып сайланган (иман ямагаты) эм улым Марк сизге салам йибередилер.

¹⁴ Бир биринъизди оьбуьв мен саламланъыз. Масихке байыр болганлардынъ баьрисине тынышлык. Амин.

† яде «христиан».

2 Петер

Элши Петер экинши хатын бириншисиннен бир неше йыл озганнан сонъ, белки, оьлеектен бираз алдын язган да болар.

Сол заманда Христиан ямагатларынынъ арасында ялган оқытувшылар шыктылар. Олар Масихке ынанганларды алданувга, куьналы куьсевлерди толтырмага даьврендирип басладылар. Олардынъ яшавы эм соьзлери Исадынъ окувына кемшилик туьсиретаган эди. Олар Раббийдинъ тезден ерге кайтаякпан деп айткан соьзине ынанмадылар. Петер христианларды олардынъ динин осалландыраяк шекленуьвлерге бойсынмаска шақырады. Масихке ынанганлар алдыда да Аллага яраган яшав ман яшамага эм оьзлерининъ баъри уьмитлерин Раббийге аманатламага керегин билдирди.

Бу хаттынъ коьп ерлери Юдадынъ хатына бек усайды. Аьлиги аьлимлердинъ коьплери авторлардынъ биреви баскасынынъ тексти мен кулланган, яде олардынъ экеви де бир ок уьшинши текстти оьзининъ ойын айтар уьшин кулланган деп санайдылар.

Аьвелги христиан тарихшилердинъ ойларына коьре, элши Петер оьз дини уьшин император Нероннынъ вакытында, элши Паул ман бир заманда, язаланып оьлтирилген.

1 Иса Масихтинъ кулы эм элшиси Шимон Петерден, биз бен бирдей болып, Алламыз эм Куткарувшымыз Иса Масихтинъ туврашылыгы ман асыл иманды алганларга:

² Аллады эм Раббийимиз Исады билуьвинъиз бен сизде шапагат эм тынышлык коьп болсын.

Алладынь шақырувы

³ Оьз данъкы эм ийгилиги мен бизди Оьзине шақырган Алладынь куьдиретиннен Оны билуьвимиз аркалы бизге яшамага эм Алла йолында бармага керегиннен аьр не зат та савгага берилген.

⁴ Онынъ данъкы эм ийгилиги мен бизге энъ уллы эм каьдирли ант соьзлери берилди. Сиз сол соьзлер аркалы бу дуньяды куьсевлер мен бийлеген бузыклыктан тайдырылып Алладынь талаплаган табиатына косылгансыз.

⁵ Сол себепли сиз, баъри куьшинъизди салып, алган иманынъызда ийгиликте коьрсетинъиз: ийгиликте – билимди;

⁶ билимде – оьзин тыйып билуьвди; оьзин тыйып билуьвде – тоьзимликте; тоьзимликте – Алла йолында барувды;

⁷ Алла йолында барувда – (иман) кардашларыньыз бан ярасувлыкты; кардашларыньыз бан ярасувлыкта – суьювди коьрсетинъиз.

⁸ Эгер сизде сондай касиетлер бар болып эм олар беркип, оьсетаган болсалар, сол заманда сиз Раббийимиз Иса Масихти билуьвинъизде етимиссиз эм емиссиз калмаяксыз.

⁹ Ама кимде бу касиетлер болмасалар, сол – сокыр, коьзин юмган, оьзининъ алдынгы куьналарыннан тазаланганын муткан.

¹⁰ Сонынъ уьшин, кардашларым, оьзинъиздинъ шақырылганынъызды эм сайланып алынганынъызды беркиптеге оннан да коьп куьресип шалысынъыз. Соны этсенъиз, эш бир заман тентиремессиз.

¹¹ Соьйтип, сизге Раббийимиз эм Куткарувшымыз Иса Масихтинъ оьмирлик патшалыгына кирмеге йол кенъ ашылар.

¹² Эне сонынъ уьшин деп, сиз бу затларды билсенъиз де, сизде болган акыйкатта берк турсанъыз да, мен соларды эсинъизге аьр заман туьсирип тураакпан.

¹³ Мен энди де бу шатырымда † туратаганда эсинъизди янъыртсам, туврадай, коьремен.

¹⁴ Мага, Раббийимиз Иса Масих билдиргендей, тез арадан бу ден шатырымнан айырылмага керек болак.

¹⁵ Мен кеткеннен сонъ да сол затларды аьр заман эсинъизде тургыстар уьшин энди де каьрлемеге керекпен.

Иса Масихтинъ данъкы

¹⁶ Неге десе сизге Раббийимиз Иса Масихтинъ куьдирети мен келуьвин билдирген заманда, биз ойланып шыгарылатаган таварыхларга иермеген эдик: биз – Онынъ данъкынынъ уллылыгын коьрип турганлармыз.

¹⁷ Уллы эм мактавлы Алладан Ога: «Бу – Меним суьйген Улым, Мен Ога разыман», – деген аваз келгенде, Ол Атасы Алладан оьрметти де, данъкты да алган эди.

¹⁸ Коьклерден келген бу авазды биз Иса Масих пен бирге кие тавда болган заманда эситкен эдик.

† шаркымда.

¹⁹ Соьйтип, пайхамбарлардынъ соьзлерине сенимимиз алдынгыннан да берк болды. Сол соьзлерге, куьн шыкканша, каранъа ерде янган майшыракка карагандай, юреклеринъизде эртенъги юлдыз тувганга дейим карап ийги этесиз.

²⁰ Бас деп, Кие Язувларда эш бир пайхамбарлык соьздинъ оьз алдына шешилип болмаягын билинъиз,

²¹ неге десе бир пайхамбарлык соьз де эш бир заманда аьдемнинъ эрки мен айтылмаган, ама аьдемлер, Кие Рухка коьнъилленип, Алладан келген соьзлерди билдиргенлер.

Ялган оқытувшылар

2 Халкта (Исраилде) ялган пайхамбарлар болгандай, сизинъ аранъызда да ялган оқытувшылар болаяклар. Олар, оьзлерин уьйкен баады тоьлеп куткарган Иеден тайып, ясыртыннан аранъызга баьлели окувлар киргисткени мен оьзлерининъ басына тез йойылувды аькелееклер.

² Коьплер олардынъ аьдепсиз ислерининъ ызыннан бараяклар, сол себепли акыйкаттынъ йолы яманлавга туьсеек.

³ Олар непсукарлыкларыннан оьтирик соьзлерди айтып, сизди кулланыаклар. Ама оларга оьким шыгарылаяк куьн эртеден аьзир болып турады, оларды Йояк да уйклап ятпайды.

⁴ Алла куьналыкка туьскен маьлеклерди де аямаган. Олар шынжыр ман байланып, яханем каранъалыгына атылганлар. Онда оьким этилеек шагына дейим турааклар.

⁵ Алла аьвелги дуныяды да аямады, алласыз дуныяга сув кыяметти йиберип йок этти, тек туврашылыкты уьйретуьвши Нухты эм аьелининъ ети янын саклады.

⁶ Алла Содом ман Гомора шахарларын куьлге айландырып, йок болмага оьким шыгарды. Соьйтип, алласызлардынъ басына туьсеек затлардынъ уьлгисин коьрсетти.

⁷ Ама йорыкты танымаганлардынъ аьдепсиз яшавыннан азап шеккен туврашыл аьдемди, Лутты, куткарды.

⁸ Неге десе олардынъ арасында яшап, бу аьдемнинъ аьдил яны йорыксиз ислерди коьрип, олардынъ акында эситип, куьннен-куьнге кыйналатаган эди.

⁹ Солай болганда, Раббий Оьзининъ йолында барувшыларды авыр сынавлардан калай куткармага болаягын эм огырсызларды оьким шыгарылаяк Кыямет куьнине дейим калай сакламага керегин биледи.

¹⁰ Бу айырым болып та инсан кылыгынынъ арам куьсевине берилип яшайтаган, Раббийдинъ аькимлигине эс бермейтаганларга каратылып айтылады. Олар арсыз, ийнат эм мактавлыларды [†] да яманламага коркпайтаганлар.

[†] алдын маьлек болган, сонъ куьнага туьсип, Раббийден тайган кара йинлер.

¹¹ Маьлеклер ^{††} сондайлардан коьпке куьшли эм куватлы болсалар да, оларды Раббийдинъ алдында яманлап, оьким шыгармайдылар.

¹² Ама бу ялган оқытувшылар оьзлери анъламаган затларын яманлайдылар. Олар табиат куьсевлерине иерип яшаган эм ысланып соьылмага тувган анъсыз айванларга усайдылар. Айванлардай, олар да йогалааклар.

¹³ Баскаларды зарарлаганлары уьшин оьзлери де зарарланыаклар, неге десе олар куьндиз ойын-той этуьвди завьк деп санайдылар. Сизге сол аьдемлер – уят эм маскара! Сиз бен ас ише турганлай, оьзлерининъ сизди алдайтаганларына завьккланатаганлар.

¹⁴ Олардынъ коьзлери зинага толган. Олар куьнага токтавсыз киредилер, беркимеген янларды адастырадылар. Олар – юрекleri непсукарлыкка уьйренген наьлет аьдемлер,

¹⁵ тувра йолдан тайганлар, намыссыз йол ман табылган байлыкты суьетаган Босор улы Биламнынъ ызыннан барып, адасканлар.

¹⁶ Соьйтип, Билам оьзининъ йорыксизлыгы уьшин бетленди: тилсиз эшек, аьдем давысы ман соьйлеп, бу пайхамбардынъ акылсызлыгын тыйган.

¹⁷ Сондай ялган оқытувшылар – сувсыз булаклардай, давил ман айландырылып куваланган тумандай: оларга (оьмирлик) каранъалыктынъ туьби сакланып турады.

¹⁸ Неге десе олар, мактаншак эм маьнесиз соьзлерди айтып, адасканлардан куьштен кутылып баслаган аьдемлерди йолдан шыгарып, инсан кылыкларынынъ куьсевлерине эм аьдепсизлигине аькетедилер.

¹⁹ Олар оьзлери бузыклыктынъ куллары болып турсалар да аьдемлерди эркинликке шыгармага соьз бередилер. Аьдемди не зат енъсе, аьдем сога кул болады да!

²⁰ Эгер олар Раббийимиз эм Куткарувшымыз Иса Масихти билгени уьшин бу дуныядынъ арамлыкларыннан кутылып, ама янъыдан сол затларга карысып енъилселер, сонда олардынъ сонъгы аьли алдынгыдан да яман болады.

²¹ Неге десе туврашылык йолын билип, сонъ оларга берилген кие парыздан тайганнан эсе, сол йолды коьтере де билмегенлери ийги болар эди.

²² Сондай аьдемлер акында такпакларда айтылганлар дурыс болады: «Ийт оьз кусыгына кайтар», «Донъыз ювилса да янъыдан балшыкка авнар».

Раббийдинъ куьни

3 Суьйгенлерим, бу энди меним сизге экинши кере язып йибереятырган хатым. Бу хатларым

^{††} куьнага туьспей, Раббийге туьз болган маьлеклер. Олар кара йинлерди яманлап, оьким этпейдилер, неге десе оьким этуьв маьлеклердикли тувыл, а Алладынъ иси болады.

ман эсинъизди янъыртып, сизди дурыс акылда турмага шакыраман.

² Аллага багысланган пайхамбарлардынъ сизге эртеден айткан соъзлерин эм Куткарувшымыз Раббийдинъ элшилери аркалы билдирилген парызды эсте тургыстканынъызды излеймен.

³ Алды ман сиз бу сонъгы заманларда сизди мыскыллайтаган, озълерининъ куъсевлерининъ ызыннан баратаган аьдемлердинъ шыгаягын билинъиз.

⁴ Олар: «Аьше, Раббий кайтып келеек деген ваьдеге не болды? Аталарымыз озлгеннен бери баьриси де, яратылганыннан баслап, солай ок каады да», – деп мыскыллаяклар.

⁵ Солай ойлайтаганлар Алладынъ соъзи аркалы коьклердинъ эртеден бери бар болганын эм ердинъ сувдан эм сув ман яратылганын биле турганлай мутадылар.

⁶ Солай ок та сувдынъ ярдамы ман алдынгы дуныя бузылган, сувга батып, йок болган.

⁷ А аьлиги ер мен коьк те, сол ок соъз бен отка берилмеге сакланып, алласыз аьдемлердинъ озкимге туьсип йойылаяк куьнине дейим коршаланып турады.

⁸ Суьйгенлерим, тек бир затты мутпанъыз: Раббийге бир куьн – мынъ йылдай, мынъ йыл – бир куьндей.

⁹ Раббий Оьзи берген соъзин толтырув ягыннан кешикпейди. Бир кесеклер оны кешиккендей коьрселер де, Ол бизге тоьзимлик коьрсетеди, эш биревдинъ де йойылганын суьймей, баьрисининъ де тевбеге туьскенин излейди.

¹⁰ Раббийдинъ куьни, урлакайдынъ кеше келгениндей, анъламастан келеек. Сол заманда коьклер куьшли шав-шув ман озаяк эм дуныядынъ баслапкы негизлери янып йойылаяк, соьйтип ер

де, онынъ уьстиндеги баьри ислер де куьйдирилееклер.

¹¹ Эгер баьри затлар солай бузылаяк болсалар, сонда сиз кайдай аьдемлер болмага тийислисиз? Сиз Аллады озьрметлеп, Ога багысланып яшамага керексиз.

¹² Раббий куьнин саклап турынъыз, сол куьннинъ келуьвин тезлетинъиз. Сол куьн коьклер от пан бузылаяклар эм дуныядынъ баслапкы негизлери тоьзип болмаслык иссиликте ирееклер.

¹³ Ама биз, Онынъ берген соъзине таянып, туврашылык туратаган янъы коьклерди эм янъы ерди телезип саклаймыз.

¹⁴ Сол себепли, суьйгенлерим, бу затлардынъ келеегин саклап, Раббийдинъ алдына, кирленмегенлей эм уятсызлык этпегенлей, тынышлык пан келмеге ымтылынъыз.

¹⁵ Раббийимиздинъ узак тоьзимлигин, куткарылувды алув деп, сананъыз. Онынъ акында аьзиз кардашымыз Паул да ога берилген акыллылык пан сизге язган эди.

¹⁶ Ол оззининъ баьри хатларында бу затлар акында язады. Сол хатлардынъ ишинде анъламага кыйын болган кайбир затлар да бар. Надан эм иманы беркимеген аьдемлер, Кие Язувларда баска айтылганларды эткенлериндей, сол затларды терис йорап, озълерининъ йойылувын аьзирлейдилер.

¹⁷ Сол себепли, суьйгенлерим, онынъ акында эртерек билгенинъиз уьшин сак болынъыз: сизди йорыксызлардынъ янъылыслары териске аькетпесин эм сиз иман берклигинъизди йойтпанъыз.

¹⁸ Раббийимиз эм Куткарувшымыз Иса Масихтинъ коьрсеткен шапагатында эм берген билимлигинде озьрленинъиз. Ога буьгьун де, озмирлик куьнде де данък болсын! Амин.

1 Яхъя

Бу хаттынъ язылув йосыгы эм ойы, оны доьртинши Инжилдинъ авторы элши Яхъя язган деп, коьрсетеди. Христиан аьдетине коьре, Яхъя бу хатты Эфес шахарында янъы эрадынъ 90-ншы йылларында язбага болаяк.

Бу вакытта христиан ямагатларынынъ арасында Иса Масих эм христиан дини акында ялган окувлар кенъ яйылып баслаган эдилер. Окытувшылардынъ бирерлери, Алла Улы Оьзининъ ердеги яшавында шынты аьдем шаркында болганын, оьтирик деп санайтаган эдилер. Олар, Иса тек аьдемдей болып коьринип, ама уьшини мен де Ол Оьзине не керекти, не авырувды сезбейтаган кевдесиз рух деп, беркитип айтатаган эдилер. Олар куьнадынъ эм куьнадан куткарылувдынъ акында дурыс уьйретпеген эдилер.

Сонынъ уьшин Яхъя оьзининъ хатында христиан диннинъ дурыс маьнеси неде болганын анълатады: Алла, инсан болып, аьдемлерге оьзининъ суювин аькелген эм бизим уьшин Оьзининъ янын берген. Шынты христианлардынъ Иса ман ювык карысувлары бар, Онынъ суювин аладылар эм оны баска аьдемлерге савга этип бермеге суюдилер.

1 Яшав Соьзи (Иса Масих) акында соьйлеймиз. Басыннан ок болган, биз эситкен, коьзимиз бен коьрген, караган эм колымыз бан тийип сезген сол затларымызды насихатлаймыз.

2 Яшав Оьзи ашылып коьринди. Оны коьргенмиз, Ога шаат боламыз, Атамызда болган эм бизге ашылган оьмирлик яшавды сизге билдиремиз.

3 Сиз де биз бен айкасувда боларсыз деп, сизге сол оьзимиз коьргенимизди эм эситкенимизди билдиремиз. Биз де Атамыз (Алла) ман эм Онынъ Улы Иса Масих пен айкасамыз.

4 Биз бу затларды куванышымыз толы болар уьшин язамыз.

Нурда юринъиз

5 Мине биз Оннан эситкен хабар, оны сизге билдиремиз: Алла – Ол нур эм Онда эш бир каранъалык йок.

6 Эгер биз, Оны ман айкасамыз деп айтып, ама каранъалыкта юрсек, оьтирикши боламыз эм акыйкатка коьре этпеймиз.

7 Эгер Ол нурда болгандай, нурда юрсек, биз бир биримиз бен айкасамыз эм Онынъ Улы – Иса Масихтинъ тоьккен каны бизди аьр туьрли куьналардан тазалайды.

8 Эгер куьналы тувылмыз деп, айтатаган болсак, оьз оьзимизди алдаймыз эм бизде акыйкатлык болмас.

9 Эгер дейим куьналарымызды айтсак, Алла оларды кеширер, бизди аьр туьрли ялганлыктан тазалар, неге десе Ол – сенимли эм аьдил.

10 Эгер куьна этпегенмиз деп айтсак, Аллады оьтирикшидей этип коьрсетемиз эм Онынъ соьзи бизде тувыл.

Масих – аклавшы

2 Балаларым, сизге мунынъ баьрисин, куьналы болманъыз деп, язаман. Ама ким куьна этсе, бизди Атасынынъ алдында аклавшы аьдил Иса Масих бар.

2 Ол бизим куьналарымызды эм тек бизикин де тувыл, белки баьри дуныядынъ куьналарын кеширткен курман болган.

3 Масихти таныганымызды Онынъ парызларын толтыратаганымыздан билемиз.

4 Ким: «Мен Оны таныдым», – дейди, ама Онынъ парызларын толтырмайды, сол – оьтирикти айтады эм онда акыйкатлык йок.

5 Ким Масихтинъ соьзин толтырады, онынъ Аллады суюви акыйкатлай да толы болады, биз де Онда болганымызды соннан билемиз.

6 Ким: «Аллада тураман», – дейди, сол, Масихтей, яшамага тийисли.

7 Суюьгенлерим! Мен сизге янъы парыз язбайман, ама бу бурыннан келген эм сизге басыннан белгили болган парыз. Бурынгы парыз – ол сиз эситкен соьз.

8 Язатаганымды янъы парыз деп те айтып болады, неге десе онынъ акыйкатлыгы Масихте эм сизде коьринеди. Каранъалык оьтип, акыйкат нур энип туры.

9 Ким: «Мен нурда тураман» – деп, оьзининъ кардашын коьрип болмайды, сол энди де каранъалыкта.

10 Ким оьз кардашын суюеди, сол – нурда яшайды эм (баскаларды) йолдан тайдырмайды.

11 Ама ким оьз кардашын коьрип болмаса, сол – каранъалыкта турады эм каранъалыкта юреди,

кайда баратаганын билмейди, неге десе каранъалык коьзин сокыр эткен.

¹² Сизге язаман, балаларым, неге десе энди Масихтинъ атыннан куьналарыньыз кеширилген.

¹³ Сизге язаман, аталар, неге десе сиз басыннан бери Болып Турганды таныдынъыз. Сизге язаман, яс йигитлер, неге десе сиз ибилисти енъдинъыз. Язаман сизге, кеделер, неге десе сиз Атады таныдынъыз.

¹⁴ Сизге язганман, аталар, неге десе сиз басыннан бери Болып Турганды таныдынъыз. Сизге язганман, яс йигитлер, неге десе сиз куьшлисиз, Раббийдинъ соьзи сизде яшайды эм ибилисти енъгенсиз.

¹⁵ Дуныялык яшавга эм онда болган затларга берилменъиз: ким дуныялык яшавды суьеди, сонда Атадынъ суьйими йок.

¹⁶ Неге десе дуныялык яшавда болган затлардынъ баьриси – инсан кылыгынынъ куьсегени, коьз тоймавлыгы, яшав-турмыс байлыгы ман оьктемсигени – Атадан тувыл, а дуныялык яшавдан.

¹⁷ Дуныя да, дуныядынъ суьйген затлары да оьтедилер, ама Алладынь ыхтыярын толтырувшы оьмирлик яшавлы болады.

Масихтинъ душпаны

¹⁸ Балалар! Бу – сонъгы заман. Сиз Масихтинъ душпаны келеек деп эситкендей, соьлеги заманда да Масихтинъ коьплеген душпанлары шыктылар эм соннан биз сонъгы заманнынъ келгенин билемиз.

¹⁹ Олар бизден шыктылар, ама бизики тувыллар, неге десе, эгер бизикилер болсалар, биз бен калар эдилер. Олардынъ кеткенлери эш бирининъ де бизики болмаганын коьрсетти.

²⁰ Ама кие болган (Масих) сизди май ягып сайлаган эм баьринъиздинъ де билиминъиз бар.

²¹ Мен сизге, акыйкатты танымайсыз деп тувыл, а керисинше, оны билесиз, солай ок эш бир оьтирик те акыйкаттан шыкпаганын анълайсыз деп, язганман.

²² Ким оьтирикти айтады, эгер Иса – Масих болганын айттыргысы келмеген аьдем болмаса? Атады да, Улын да унамаган – сол Масихтинъ душпаны.

²³ Улын унамаганда Ата да болмайды, а Улын таныйман дегенде – Ата да бар.

²⁴ Басыннан алып эситкенинъиз сизде турсын. Эгер сизде сол басыннан эситкенинъиз туратаган болса, сиз Улында да, Атасында да турарсыз.

²⁵ Мине Онынъ бизге берген ваьде соьзи – оьмирлик яшав.

²⁶ Мен муны сизге сизди алдамага каьрлегенлердинъ акында язаман.

²⁷ Раббийден алган Кие Рух † сизде турады эм баска биревдинъ де уьйретуьви сизге керек

болмайды. Сизди аьр бир затка уьйрететаган Кие Рух акыйкатлык – оьтирик тувыл. Сол сизди уьйреткендей, Масихте турынъыз.

²⁸ Аьше, балаларым, энди Масихтинъ йолыннан тайманъыз. Тек сол заман Онынъ кайтып келуьвин коркынышсыз эм айыпсыз болып йолыгармыз.

²⁹ Эгер сиз Ол туврашыл экенин билетаган болсанъыз, тувралык эткенлердинъ аьр бири Оннан тувганын да билерсиз.

Алладынь балалары

3 Каранъызтага, Атамыз (Алла) бизди калай суьеди! Ол бизге «Алладынь балалары» деп айтады. Уьшини мен де солай. Дуныя Оны танымаганлыктан бизди де танымайды.

² Суьйгенлерим, биз соьле Алладынь балаларымыз, ама алдыда не болаягымыз энди де ашылмаган. Тек билемиз: Масих ашылып белгиленгенде, Ога усяякпыз, неге десе Ол кайдай экенин коьррекупиз.

³ Оны ман уьмитлерин байлаган аьр ким оьзин тазалайды, неге десе Масих – таза.

⁴ Куьна эткен аьр ким (Алладынь) йорыгын да бузады. Куьна этуьв – йорыкты бузув.

⁵ Сиз Масих куьналарымызды Оьзине алмага келгенин билесиз. Ол Оьзи – куьнасыз.

⁶ Масихтинъ йолы ман барган куьна этпейди, а куьна этетаган Оны не коьрмеген, не де танымаган.

⁷ Балаларым, сизди эш бирев де алдап коймасын. Ким тувралык этеди, сол, Масихтей, туврашыл.

⁸ Ким куьна этеди, сол – ибилистен, неге десе бас деп куьна эткен – ибилис. Сонынъ уьшин Алладынь Улы ибилистинъ ислерин бузбага келген.

⁹ Алладан тувган куьна этпейди, неге десе Алладынь урлыгы онда турады. Ол куьна эталмайды, неге десе Алладан тувган.

¹⁰ Алладынь балалары эм ибилистинъ балалары сосындай белгилери мен баскаланадылар: тувралык этпеген – Алладан тувыл, тап сондай – оьз кардашын да суьймеген.

¹¹ Сиз басыннан эситкен хабарынъыз сосындай: бир биринъизди суьйинъиз.

¹² Биз ибилистен болган эм кардашын оьлтирген Кабилдей болмаяк. А не уьшин ол кардашын оьлтирген эди? Неге десе кардашы – тувралык, ол болса яманлык этетаган эди.

¹³ Кардашларым, эгер дуныя сизди коьрип болмайтаган болса, сейирсинменъиз.

¹⁴ Биз оьлимнен яшавга коьшкенимизди билемиз, неге десе кардашларымызды суьемиз; (кардашын) суьймеген оьлимнинъ ишинде калар.

¹⁵ Кардашын коьрип болмаган – аьдем оьлтируьвши. Эш бир аьдем оьлтируьвшидинъ оьмирлик яшавы болмаганын билесиз.

¹⁶ Суьювдинъ не зат болганын, Масихтинъ бизге Оьзининъ яшавын бергениннен анълаймыз. Биз

† *Дух Святой.*

де кардашларымыз уьшин янымызды бермеге керекпиз.

¹⁷ Эгер ким болса да бирев дуныя байлыкка ие болып, ама кардашын кытлыкта коьрип, ога юрегин ашпаса, сол биревде Алладынь суьйими калай яшар?

¹⁸ Балаларым! Соьз эм тил мен тувыл, ислеримиз эм акыйкатлык пан суьймеге керекпиз.

¹⁹ Соьйтип оьзимиздинь акыйкатлыктан болганымызды билермиз. Юрегимиз бизди не заман шуьшлесе, Алладынь алдында юрегимизди тынышландырармыз. Неге десе Алла бизим юрегимизден уллы эм аьр бир затты биледи.

²¹ Суьйиклилерим! Эгер дейим юрегимиз бизди шуьшлемесе, Алладынь алдында таьвекелли болармыз.

²² Оннан не зат тилесек те алармыз. Неге десе биз Онынь парызларын толтырамыз эм Ога яраган ислер этемиз.

²³ Онынь буйырыгы сол: Улы Иса Масихке сенуьв эм Ол берген парызлары бойынша бир биримизди суьюв.

²⁴ Алладынь парызларын толтырган Аллада турар, Алла да онда турар. Алладынь бизде турганын Онынь бизге берген Рухыннан билемиз.

Акыйкат эм ялган рух

4 Суьйиклилерим! Рухлардынь аьр бирисине ынанманьыз. Олардынь Алладыкы болганын сынаньыз, неге десе коьп ялган пайхамбарлар дуныядынь аьр ерине яйылганлар.

² Алладынь Рухын булай танырсыньыз: Иса Масихтинь инсан шаркында дуныяга келгенин кабыл эткен аьр бир рух – Алладан.

³ Иса Масихти кабыл этпеген эш бир рух Алладан тувыл, ол – Масихтинь душпанынынь рухы. Сиз онынь келееги акында эситкенсиз эм ол энди де дуныяда турады.

⁴ Балаларым, сиз Алладансыз эм ялган пайхамбарларды енъдиньиз, неге десе Сол сизде болган Рух дуныядыкыннан куьшлирек.

⁵ Ялган пайхамбарлар – бу дуныядан, сога коьре олардынь соьзлери бу дуныядыкы эм дуныя оларды тынълайды.

⁶ Биз Алладанмыз: Аллады таныган бизге тынълар. Алладан болмаган бизге тынъламайды. Эне соннан биз акыйкаттынь эм ялганнынь рухын таныймыз.

Суьюв Алладан

⁷ Суьйиклилерим! Бир биримизди суьймеге тийислимиз, неге десе суьюв – Алладан. Суьйгенлердинь аьр бириси Алладан тувган эм Аллады биледи.

⁸ Суьймеген аьдем Аллады танымас, неге десе Алла – суьюв.

⁹ Алла Оьзининь сынъар Улы аркалы бизге яшав берер уьшин Оны дуныяга йиберген эм суьювин бизге солай билдирген.

¹⁰ Суьюв деген не? Аллады суьйгенимиз тувыл, а Онынь бизди суьйип, куьналарымызды кеширткен курман болар деп, Улын йибергени.

¹¹ Суьйиклилерим! Алла бизди соьйтип суьйгенине коьре биз де бир биримизди суьймеге керекпиз.

¹² Аллады эш бир аьдем эш бир заманда коьрмеген. Биз бир биримизди суьйсек – Алла бизде турар эм Онынь суьйими бизде толы болар.

¹³ Биз Аллада турганымызды эм Ол бизде болганын, Ол берген Рухыннан билемиз.

¹⁴ Ата Оьзининь Улын сосы дуныяга Куткарувшы этип йибергенин биз коьрдик эм сол затты шаатлаймыз.

¹⁵ Иса Алладынь Улы болганын ким ашык айтса, Алла – сол аьдемде, ол да Аллада турады.

¹⁶ Солай этип, биз Алладынь суьйимин таныдык эм сол суьйимге ынандык. Алла – суьюв. Суьювде туратаган – Аллада, Алла да онда турады.

¹⁷ Бизде суьюв толы болганыннан, Кыямет † куьнинде коркувсыз турармыз, неге десе Масих калай болса, биз де бу дуныяда солаймыз.

¹⁸ Суьювде коркув йок, толы суьюв оны кувады, неге десе коркувда азаплык бар: коркатаган инсандынь суьюви толы тувыл.

¹⁹ Биз суьемиз, неге десе, бас деп, Ол бизди суьйген.

²⁰ Ким: «Мен Аллады суьемен», – деп, оьзи кардашын суьймесе, сол оьтирикши. Неге десе оьзи коьрип турган кардашын суьймеген аьдем, коьрмеген Аллады суьйип болмайды.

²¹ Масихтинь бизге: «Аллады суьйген аьдем кардашын да суьйсин», – деген парызын алдык.

Алла Улына сенуьв

5 Исадынь Масих болганына ынанган аьр ким Алладан тувган. Атады суьйген аьр ким Оннан тувганды да суьеди.

² Аллады суьйип, парызларын толтырганда, Алладынь балаларын суьйгенимизди анълармыз.

³ Аллады суьюв – Онынь парызларын толтырув, олар да авыр тувыл.

⁴ Неге десе Алладан тувган аьр ким дуныяды енъеди. Дуныяды енъмеге мырсат берген – ол иманымыз.

⁵ Иса Алладынь Улы болганына ынанганнан баска ким енъер дуныяды?

⁶ Сув ман эм кан ман келген †† – Ол Иса Масих. Ол тек ялгыз сув ман тувыл, сув эм кан ман келген. Мунынь акында шаатлык эткен – Рух, а Рух – акыйкат.

† грекше, «оькимлик». †† Иса Масих оьз куллыгын Йордан сувында шомылдырылувы ман баслатты эм кашта керилип оьлгенде, канынынь тоьгилюьви мен тамамлады.

⁷ Шаатлык эткенлер уьшев: Рух, сув, кан; уьшеви де бир шаатлыкта †.

⁹ Биз аьдем шаатлыгын кабыл этемиз, Алла шаатлыгы болса оннан уллырак, неге десе ол – Алладынь Оьз Улына берген шаатлыгы.

¹⁰ Алладынь Улына ынанганнынь оьзинде Алладынь шаатлыгы бар. Аллага ынанмаган Оны, оьтирикши деп, санайды, неге десе Алладынь Оьз Улына берген шаатлыгына ынанмайды.

¹¹ Сол шаатлык бу: Алла бизге оьмирлик яшав берген эм сол яшав – Онынъ Улында.

¹² Оьзинде Алладынь Улы болганнынь яшавы бар. Оьзинде Алладынь Улы болмаганнынь яшавы йок.

Оьмирлик яшав

¹³ Мен бу затларды сизге – Алладынь Улына ынанганларга оьмирлик яшавынъыз бар экенин билинъиз деп яздым.

¹⁴ Алладынь алдында таьвекеллимиз: биз Алладынь ыхтыярына келисли бир зат тилесек, Ол бизди эситеди.

† рух, сув, кан; уьшеви де бир шаатлыкта: Инжилдинъ латынша коьширувьвинде бу соьзлер булай йоралган: «Коькте шаатлык эткенлер уьшев: Ата, Соьз эм Кие Рух; уьшеви де бир шаатлыкта».

¹⁵ Биз не зат тилесек те, Онынъ эситкенин билемиз. Сога коьре, Алладан не зат тилесек те, соны алатаганымызды да билемиз.

¹⁶ Ким кардашынынъ оьлим аькелмейтаган куьнага киретаганын коьрсе, сол онынъ уьшин дува этсин. Дувасы ман кардашына яшав берер. Бу тек оьлим аькелмейтаган куьна эткен аьдемлер уьшин болар. Оьлим аькелетаган куьна да бар, онынъ уьшин дува этсин деп айтпайман.

¹⁷ Аьр туьрли яманлык – куьна, ама оьлимге аькелмейтаган куьна да бар.

¹⁸ Алладан тувган аьдем куьна этпейтаганын билемиз, неге десе тек Алладан тувган (Иса Масих) сол аьдемди саклайды, ибилис ога тийип болмайды.

¹⁹ Биз Алладан болганымызды билемиз, соьйтип те сав дуныя ибилистинъ юргистуьвинде болганын да анълаймыз.

²⁰ Тагы да билемиз, Алладынь Улы келген эм Акыйкатты таныр уьшин бизге акыл берген. Биз Акыйкаттамыз, Онынъ Улы Иса Масихтемиз. Ол – акыйкат Алла эм оьмирлик яшав.

²¹ Балаларым, оьзинъизди бутлардан сакланъыз!

2 Яхъя

Бу хат «Алла сайлап алган ханбийкеге эм онынъ балаларына» деп тувра маънесин ясырган аты болган бир христиан ямагатына эм онынъ аъдемлерине йибериленген. Авторы – элши Яхъя оъзин «ямагаттынъ тамадасыман» деп айтады. Ол соьйтип хатты йибергенлерге оъзининъ абырайлы экенлигин билдиреди эм христиан ямагатынынъ аъдемлери уьшин яваплыгын коьрсетеди. Биринши хатындагындай этип, Яхъя окувшыларды акыйкатлыкка эм суювге коьре яшамага керегин насихатлайды. Ол тагы да Иса Масих аъдем болмаган деп санайтаган ялган окувдан сакланмага керегин тилейди.

Суюв эм акыйкат

1 Ямагаттынъ тамадасыннан Алла сайлап алган эм мен акыйкатлай суйген ханбийкеге эм онынъ балаларына † салам! Ялгыз мен болмай, белки, акыйкатты таныганлардынъ баьриси де сизди суюдилер,

² неге десе акыйкат ишимизде яшайды эм де оьмирлер бойында бизи мен калаяк.

³ Атамыз Алладан эм Онынъ Улы Иса Масихтен шапагат, рагимлик эм тынышлык сизи мен бирге болсын.

⁴ Мен балаларынънынъ арасында, биз Атадан алган парызымызга бойсынып, акыйкатлыктынъ йолында юретаганларды тапканда бек кувандым.

⁵ Соьле де тилеймен сеннен, ханбийкем, бир биримизди суюеек. Сага янъы парыз этип бермей, ама сол басыннан алып бизге белгили болган затты язаман.

⁶ Суюв болса биз Алладынъ парызлары бойынша яшаганымыздан шыгады. Мине сол сиз

† бир иман ямагатынынъ аъдемлери болмага болады. 13-нши аятка да каранъыз.

басыннан алып эситкен парыз – калай яшамага кереги акындагы парыз.

⁷ Неге десе дунияга, Иса Масих инсан шаркында келгенин кабыл этпеген коьп алдавшылар дуниядынъ ер ерине яйылганлар. Ондайлар – шынты алдавшылар эм Масихтинъ душпанлары.

⁸ Бизим (Алла йолында) кызмет кылып тапканымызды йоймай кыйын акынъызды толысынша алар уьшин сак болынъыз.

⁹ Масихтинъ уьйретуьвин бузган эм ога ызламаган аъдемде Алла йок. Масихтинъ уьйретуьви мен яшаганда Атасы да, Улы да бар.

¹⁰ Эгер Масихтинъ уьйретуьвин аькелмеген бирев сизге келсе, оны уьйинъизге ювытпанъыз, салам да берменъиз.

¹¹ Неге десе сондай аъдем мен саламласкан онынъ яман ислеринде катнасады.

¹² Сизге язбага коьп затым бар эди, ама калем мен кагытты кулланмага суюймеймен. Куванышымыз толы болсын деп, коьзбе-коьз соьйлесермиз деп уьмит этемен.

¹³ Алла сайлап алган аьптенънинъ балалары сага салам йибередилер.

3 Яхъя

Элши Яхъя, экинши хаттагындай этип, оьзин «ямагаттынъ тамадасыман» деп айтады. Ол бу хатты бир христиан ямагатындагы Гай деген аьдемге язады. Яхъя оны оьзининъ суьювин коьрсеткени уьшин мактайды эм Диотреф деген биревдинъ тийиссиз юрис-турысы акында куьни-бурын билдиреди.

¹ Ямагаттынъ тамадасыннан мен акыйкатлай суьйген баалы Гайга салам!

² Суьйикли досым, сен ян-ягыннан етимисли болгандай, баьри ягыннан да етимисли, сав-эсен болувынъды Алладан тилеймен.

³ Неге десе акыйкатлыкка сенгенинъди, акыйкатлыктынъ йолында юргенинъди кардашларымыз келип шаатлаганда, айлак бек кувандым.

⁴ Мага, балаларым акыйкатлыктынъ йолында юредилер деп, эситкеннен уьйкен куваныш йок.

Мактав эм насихатлар

⁵ Суьйикли досым, сен оларды алдын танымаган болсанъ да (иман) кардашларынъа этетаган аьр затынъда алаллыкты коьрсетесинъ.

⁶ Кардашларынъ ямагат алдында сенинъ суьйиминъ акында шаатладылар. Оларды Алла кызметинде юргенлерге тийисли болгандай аьзирлеп йолга салсанъ, ийги этерсинъ,

⁷ неге десе олар, баска миллетлилерден (имансызлардан) эш бир ярдам алмай, Масихтинъ аты уьшин йолга шыктылар.

⁸ Солай этип, биз, акыйкатлыктынъ йолында ислегенлер мен бирлесип, сондайларга ярдам этпеге тийислимиз.

⁹ Мен иман ямагатына язган эдим, ама араларында бириншиликти айлак та бек суьйген Диотреф бизди ювытпайды.

¹⁰ Сол себепли, эгер мен янынъызга келсем, онынъ эткен ислерин эсине туьсирермен. Ол, бизим акымыздан яман соьзлерди айтканына да разы болмай, оьзи де (иман) кардашларымызды ювытпайды, ювытпага суьйгенлерди де тыяды эм ямагаттан кувалап шыгарады.

¹¹ Суьйикли досым, яманлыкка иерме, яхшылыкка иер. Ким яхшылык этеди, сол – Алладан, а яманлыкты этуьвши – Аллады коьрмеген.

¹² Димитрийдинъ тийислилизине баьриси эм акыйкатлык оьзи де шаатлык этеди. Соьйтип, биз де шаатлаймыз эм шаатымыздынъ тувра экенин билесинъ.

¹³ Сага коьп затларды язар эдим, ама калем мен кагытты кулланмага суьймеймен.

¹⁴ Сени тез арадан коьрип, коьзбе-коьз соьйлесермиз деп уьмит этемен.

¹⁵ Сага тынышлык болсын! Мундагы досларынъ салам йибередилер. Ондагы досларымызга, аьр бирининъ атын айтып, бизден салам бер. (Амин.)

Юда

Юда Ерусалимдеги христиан ямагатынынъ басшысы Якуптынъ иниси (экеви де Иса Масихтинъ кишкей кардашлары) болган.

Озининъ хатында Юда христиан ямагатларына ялган окутувшылар болганларын эм Масихтинъ окувын баска маънеде беретанларын, табиатсыз яшав алин юргистетаганларын куъни-бурын билдиреди. Юда христианларды Раббийге сенимли эм табиатлы болып турмага шакырады.

Хаттынъ тексти Петердинъ экинши хатына бек ювык. Толысынша белгили тувыл, олардынъ кайсысы – Юда яде Петер биринши болып озининъ хатын язганы. Белки, эки автор да бир ок уьшинши текст пен хатларын язган заманда кулланган болганлар.

Саламласув

1 Иса Масихтинъ кулы эм Якуптынъ кардашы Юдадан Атамыз Алла шакырып сайлаганларга, Иса Масих коршалайтаганларга салам!

² Сизде Алладынъ рагимлиги, тынышлыгы эм суьйими аьр дайым оьсе барсын.

Оькимге тийислилер

³ Суьйгенлерим! Бизим ортак куткарылувымыздынъ акында сизге язбага бек шалыссам да сизге – Аллага багысланганларга бир кере эм оьмирликке аманат этилген иман уьшин куьресип куллык этинъиз деп ялбарып, сосы хатты язбага кереклидей коьремен.

⁴ Неге десе арамызга кайбир алласыз аьдемлер ясыртын киргенлер. Олар оьзлерининъ эдапсызлыгына сылтав излеп, Алламыздынъ шапагатын туьрлише анълатадылар эм ялгыз бир Иемиз – Раббийимиз Иса Масихти кабыл этип алмайдылар. Бу терисликлери уьшин язаланаяклары коьптен бери Кие Китапта билдирилген.

⁵ Сиз бу затлардынъ баьрисин билсенъиз де, мен кенем де эсинъизге туьсирмеге суьемен: Раббий бир кере Оьз халкын Мысыр ериннен куткарган болса да сонъында иманнан тайганларды оьлимге берди.

⁶ Эм де маьлеклер оларга берилген аькимликти яманга кулланып, оьзлерининъ коьктеги меканларын таслап кеткенде, Раббий оларды оьмирлик бугавлар ман беркитип, каранъалыкта уллы Кыямет куьннинъ оькимине дейим тургыстады.

⁷ Солай ок болып, Содом ман Гомора эм олардынъ тоьгерегиндеги шахарлар, каьхпеликке эм табиатка карсы байланысларга берилгенлери уьшин оьмирлик от пан язага йолыктырылып, уьлги болганлар.

⁸ Тап солардай болып, сосы аьдемлер де, коьрген туьслерине таянып, оьз тенин кирлейдилер, Раббийдинъ аькимлигин кабыл этип алмайдылар, мактавлыларды да яманлайдылар.

⁹ Ама маьлеклердинъ етекшиси Микаил, Муса пайхамбардынъ суьеги уьшин давласып, ибилис пен соьйлескен заманда ибилисти яманлап шуьшлемеге йигерленмеген эди, тек: «Сени Раббий тыйсын!» – деген.

¹⁰ А бу аьдемлер неди яманлаганларын оьзлери де билмейдилер, тек, анъсыз айванлардай, табиаты ман не затларды анъласалар, сол затлар оларды йойылувга аькеледилер.

¹¹ Оларга кайгы! Олар Кабилдинъ йолы ман бардылар; Биламдай, савга излеп, йолларында адастылар; Корахтай, карсы шыгамыз деп, йойылдылар.

¹² Ондай аьдемлер, сизинъ суьюв йыйынларынынъызда кара татлардай. Сиз бен бирге уялмай зияпет этип, олар басларынынъ каьрин шегедилер. Олар – ел мен кувылып юретаган ямгырсыз булытлардай; эки кайтам оьлген, куьзде тамыры ман сувырылып тасланган эмиссиз тереклердей,

¹³ уят ислери мен коьбикленген кийик денъиз толкынларындай, оьмирликке калын-каранъалыкта сакланмага буйырылган адаскан юлдызлардай.

¹⁴ Адам пайхамбардан сонъ ети атага айланган тувдык Ханок пайхамбар ондайлардынъ акында, йорап, булай билдирген: «Мине Раббий Оьзине багысланган мынълаган маьлеклери † мен келятыр.

¹⁵ Ол баьри аьдемлерге оьким шыгармага эм олардынъ, Аллады оьрметлемей, эткен баьри яман ислери, алласыз куьналылардынъ Раббийге карсы айткан баьри каты соьзлери уьшин язаламага келеди».

¹⁶ Бу аьдемлер – яладан-яла ягувшылар, эш бир зат пан да разы болмайтаганлар, оьзлерининъ

† яде «аьдемлери».

куьсеген затларына иеретаганлар, кимнен пайда туьсеек болса, сога, мактав соьзлерди айтып, ялынатаганлар.

Оьзинъизди Алладынь суьйиминде тутынъыз

¹⁷ Ама сиз, суьйгенлерим, Раббийимиз Иса Масихтинъ элшилерининъ эртеден йорап айткан соьзлерин эсте сакланъыз.

¹⁸ Олар сизге: «Сонъгы заманда оьзлерининъ арам куьсевлери бойынша яшаяк корлавшылар шыгаяклар», – деп айткан эдилер.

¹⁹ Бу аьдемлер – айырылув салувшылар, тек оьз янлары ман бийленип, Кие Рухтан куры калганлар.

²⁰ А сиз, суьйгенлерим, оьз яшавынъызды энъ кие иманынъыздынъ негизине салып, Кие Рух пан дува этинъиз.

²¹ Раббий Иса Масих Оьзининъ рагимлиги мен сизге оьмирлик яшав береегин саклап, оьзинъизди Алладынь суьйиминде тутынъыз.

²² Шекленгенлерди языксынынъыз;

²³ баскаларды, оттан тартып шыгарып, куткарынъыз; уьшиншилерди языксынынъыз, ама сак болынъыз: олардынъ тек бир тениннен кирленген коьйлегиннен де шийкенинъиз.

²⁴ Сизди йыгылувдан сакламага эм Оьз данъкына айыпсыз, куванышлы болып, киргистпеге куьши болган

²⁵ Куткарувшымыз ялгыз бир Аллага Раббийимиз Иса Масих аркалы данък, уллылык, куват, аькимлик буьтин оьмирлерден алдын болгандай, соьлеге де эм оьмирлерге де болсын! Амин.

Ашылув

Бу китаптынъ авторы ким болганын айырувда бир неше аьдетте болган ой бар. Энъ яйылганы – оны язган элши Яхъя, Янъы Антласувга киргистилген доьртинши Инжилдинъ эм уьш хаттынъ авторы. Ол китапты янъы оьмирдинъ 90-ншы йылларында, император Домицианнынъ заманында оьзи Патмос аралына суьргинге туьскенинде язган, дейдилер. Домициан, оьзине Алла деп, сый беруьвди талаплаган эм христианларды каты кыйнаптаган болган. Баска бурынгы ойга коьре, автор элши тувыл, тек онынъ аты – Яхъя.

Бу китап Эски Антласув пайхамбарлардынъ аьдетине ызлайды. Пайхамбарлар ярык эм эсте сакланатаган келбетлер мен ердинъ тарихининъ кутылаягы эм ийгиликтинъ яманлыктынъ уьстиннен сонъгы енъуьви акында айтатаган болганлар.

Сосы китапта суьвретленген хабар биринши яктан Кишкей Азиядынъ (соьлеги Турциядынъ) христиан ямагатларына каратылган. Ол кувгында болганларга келеекте не зат болмага тийисли деген соравга уьмитлендируьвши явап береді: Иса Масих янъыдан ерге келеек, Ким Аллага эм Онынъ халкына карсы шыккан болса, солардынъ баьрисининъ уьстиннен сонъгы енъуьвди табаяк эм Ога сенимли аьдемлерге оьмирлик савгады береек. Китаптынъ бетлериннен христиан ямагатларынынъ арасына кирген ялган окытувшылардан сак болмага кереги акында айтылады.

1 Бу – Иса Масихтинъ ашылув соьзи. Алла оны, тез арадан не зат болмага тийисли экенин оьзининъ кулларына коьрсетеек болып, Иса Масихке берген эди. Иса Масих бу соьзди маьлеги аркалы йиберип, Оьзининъ кулы Яхъяга ашып коьрсетти.

² Яхъя да аьр не коьргенине, Алладынъ соьзине эм Иса Масихтинъ билдируьвине шаатлык этти.

³ Бу соьзлерди окыйтаган, эситетаган эм мунда язылганларды тутатаган наьсипли, неге десе (сол соьзлердинъ толтырылаяк) заманы ювыклайды.

Ети иман ямагатына салам

⁴ Яхъядан Асия элиндеги ети иман ямагатына: Бар Болып Турганнан, Бар Болганнан эм де Бар Болып Тураяктан, Онынъ тагынынъ алдында туратаган ети рухтан,

⁵ эм акыйкат шаат болган, оьлиден биринши тирилген, дунья патшаларынынъ басшысы болган Иса Масихтен сизге шапагат эм тынышлык болсын!

⁶ Бизди суьйген, Оьзининъ тоьгилген каны ман куьналарымыздан эркин эткен, бизди Оьзининъ Атасы Аллага куллык этпеге патша эм дин куллыкшылары этип айырган Исага оьмирлер оьмирлерге данък эм куьдирет болсын! Амин.

⁷ Мине Иса булытлар ман келеятыр, Оны аьр туьрли коьз де, Оны тескишлеп оьлтиргенлер де коьрееклер. Ертеде баьри ырувлар да Онынъ алдында юзлерин тоьбелеп йылаяклар. Солай. Амин.

Бириншиси де, сонъысы да Менмен

⁸ «Менмен – Альфа да, Омега да, (басы да, ахыры да)», – дейди Бар Болып Турган, Бар Болган эм Бар Болып Тураяк, савлай дуньяды туткан Раббий Алла.

⁹ Мен Исадынъ азап шегуьвинде, патшалыгында эм тоьзимлигинде сиз бен бирге катнасуьшы (иман) кардашынъыз Яхъяман, Алла соьзин яйып, Иса Масихке шаат болганым уьшин Патмос аралда (есир) болып шыктым.

¹⁰ Раббий куьнинде † мени Рух бийлеп алды эм артымнан куьшли, зурна ишиннен шыккандай, тавыс эситтим. Ол : «[Альфа да, Омега да, бириншиси де, сонъысы да Менмен.]

¹¹ Сол коьретаганынъызды китапка яз эм Асия элиндеги ети иман ямагатына йибер: Эфеске, Измирге, Бергамага, Тиатрага, Сартка, Филадельфияга эм Лаодикияга», – деди.

¹² Мени мен соьйлегеннинъ давысы кимдики болганын коьрер уьшин бурылып карадым да ети алтын майшыракты коьрдим.

¹³ Ети майшырактынъ ортасында аьдем улына усаган, ерге дери еткен узын кийимге оралган эм коькирегине дери алтын белбав кыскан Биревди коьрдим:

¹⁴ Онынъ басы ман шашы, ак юндей, кардай ак; коьзлери от ялынындай,

¹⁵ аяклары отта кыздырылган яркыраган ездей, давысы шорылдап аккан сувлар тавысындай эдилер.

† базар куьн.

¹⁶ Ол онъ колында ети юлдызды тута эди, а авызыннан эки ягы да ыткыр кылыш шыга эди. Онынъ бети болган куыши мен яркырайтаган куындей эди.

¹⁷ Мен Оны коьргенде, оьлгендей, аягына йыгылдым. А Ол, мага Оьзининъ онъ колын салып, айтты: «Коркпа! Бириншиси де, Ахырысы да Менмен.

¹⁸ Тири Болувшы Менмен: оьлген эдим, а энди оьмирлер оьмирлерге яшайман. [Амин.] Ахыреттинъ де, оьлимнинъ де ашкышлары Менде.

¹⁹ Солай этип сен коьргенинъди, не зат бар болып турганын эм оннан сонъ не зат болагын яз.

²⁰ Меним онъ колымда сен коьрген ети юлдыздынъ эм ети алтын майшырактынъ сыры бу болады: ети юлдыз – ети иман ямагатынынъ маьлеклери, а ети майшырак – ети иман ямагаты.

Эфестеги ямагатка хат

2 Эфестеги иман ямагатынынъ маьлегине † булай яз: Онъ колында ети юлдызды тутып, ети майшырактынъ арасында Юруьвши булай айтады:

² «Эткен затларынъды, куллыгынъды, тоьзимлигинъди эм де сен яман кылыклы аьдемлерди шыдап болмаганынъды билемен. Оьзлерин (Иса Масихтинъ) элшилеримиз деп санаган, ама уьшини мен элши болмаган аьдемлерди сынагансынъ эм де олардынъ оьтирикши болганларын анълагансынъ.

³ Сен коьпти тоьзип кеширгенсинъ, сабырлыгынъ бар болганын, Меним атым уьшин шыдап, арымаганынъды билемен.

⁴ Ама сага карсы айтаягым: биринши суьйиминъди таслаганынъ болады.

⁵ Солай этип кайдан йыгылганынъды эсинъе туьсир, тевбеге кайт, алдын эткен затларынъды эт. Солай болмаса, эгер тевбеге келмесенъ, касынъа келермен эм шырагынъды орныннан козгалтарман.

⁶ Сенде не зат ийги десенъ – мендей болып, Николай †† кавымынынъ эткен затларын сен де коьрип болмайсынъ.

⁷ Рухтынъ иман ямагатларына не айтатаганын кулагы болган эситсин! Ким енъеди, сога Алла еннетининъ ортасындагы яшав терегиннен туздаьм эттирермен».

Измирдеги ямагатка хат

⁸ Измирдеги иман ямагатынынъ маьлегине булай яз: Бириншиси эм Ахырысы, Оьлген эм соьле Яшайтаган булай айтады:

⁹ «Азапланувынъды эм де ярлылыгынъды билемен, ама сен байсынъ! Оьзлерин ювытлармыз деп санап, сени яманлайтаганлар шынты ювыт тувыллар, а шайтаннынъ синагогы.

† яде «хабаршысына». Бу соьз 2:8, 12, 18, 3:1, 7 эм 14-нши аятларда да кулланылады. †† бир сектадынъ басшысы.

¹⁰ Сен тоьзип турмага керек болаяк кыйынлыктынъ эш бир затыннан коркпа, мине аьдемлеринъди сынаяк болып, аранъыздан кайбиревлерди ибилис тутнакка олтыртаяк эм он куьн бойы сынап, кыйынлык шектиреек. Оьлимге етсенъ де туьз бол эм сага яшав тажын берермен.

¹¹ Рухтынъ иман ямагатларына не айтатаганын кулагы болган эситсин! Ким енъеди, сол экинши оьлимнен эш бир зарар коьрмеек».

Бергамадагы ямагатка хат

¹² Бергамадагы иман ямагатынынъ маьлегине булай яз: Эки ягы да ыткыр кылышы болган булай айтады:

¹³ «Сен кайда яшаганынъды билемен. Шайтаннынъ тагы онда. Сога карамай, сен Меним атыма туьз болдынъ. Сизде, шайтан яшаган ерде, сенимли шаатым Антипа оьлтирилген вакытта да иманымнан таймагансынъ.

¹⁴ Ама сага бираз карсы айтар затым бар: сенде, сол ерде Биламнынъ окутувын тутатаганлар бар. Билам Балакты Исраил улларын йолдан тайдырып, бутларга багысланган курман этлерин ашатып, каьхпеликке берилмеге уьйреткен.

¹⁵ Сондай болып та сенде де Николай кавымынынъ окувын тутатаганлар бар.

¹⁶ Соннан себеп тевбеге туьс. Солай этпесенъ, тезден сага келермен, олар ман авызымдагы кылыш пан согысарман.

¹⁷ Рухтынъ иман ямагатларына не айтатаганын кулагы болган эситсин! Ким енъеди, сога ясыртын сакланатаган маннадан ‡ туздаьм эттирермен эм ога ак тас берермен. Сол таста, оны алганнан баска эш бирев де билмеген янъы аты язылган».

Тиатирадагы ямагатка хат

¹⁸ Тиатирадагы иман ямагатынынъ маьлегине булай яз: Коьзлери оттынъ ялынынъдай, аяклары яркыраган ездей Алла Улы булай айтады:

¹⁹ «Эткен затларынъды, суьйиминъди, иманынъды, куллык этуьвинъди, тоьзимлигинъди эм аьлиги заманда эткен ислеринъ аьвелги ислеринънен уллырак болганын да билемен.

²⁰ Ама сага карсы айтар затым бар: сен оьзин пайхамбардай коьретаган Изабел атлы хатынга меним кулларымды уьйреттирип, янъылыска киргистпеге, каьхпеликке берилмеге эм бутларга багысланган курман этлерин ашатпага амал бересинъ.

²¹ Мен ога, каьхпелигиннен тайып, тевбеге туьспеге заман берген эдим, ама ол тевбеге туьспеге суьймеди.

‡ Муса пайхамбардынъ заманында Алла коьктен туьсирип, исраилшилерге ашаткан туздаьм.

²² Энди Мен оны тоьсекке туьсиремен эм оны ман зина этетаганларды, эткен затлары уьшин тевбеге кайтпасалар, уллы азапка калдырарман.

²³ Балаларын да оьлимге еткерермен. Баьри ямагатлар Меним юреклерди эм коьнъиллерди сынавшы болганымды билерлер. Аьр биринъизге исинъизге коьре тийислисин берермен.

²⁴ Сизге болса эм Тиатирада болган баскаларга да, сол окувды тутпаганларга эм „шайтанныъ теренликлери“ деп айтылган затларды билмегенлерге айтаман: басынъызга баска эмбекти салмаспан.

²⁵ Мен келгенше, тек сол сизде болганды саклап турынъыз.

²⁶ Ким енъеди эм Мен этетаган затларды сонъына дейим бардырады, сога миллетлердинъ уьстинде аькимликти берермен.

²⁷ Ол оларды темир таягы ман багып турар эм олар, балшык савыттай, уватылаяклар.

²⁸ Мен Атамнан куват алгандай, ол да алаяк: Мен ога танъ юлдызын берермен.

²⁹ Рухтынъ иман ямагатларына не айтатаганын кулагы болган эситсин!»

Сарттагы ямагатка хат

3 Сарттагы иман ямагатынынъ маьлегине булай яз: Оьзинде Алладынъ ети рухы эм ети юлдызы болган булай айтады: «Эткен затларыньды билемен, сен, тиридей, атынъды юргистесинъ, ама оьлисинъ.

² Уяв тур, оьзинъде калган, оьлим аьлге еткерилген затларды беркит, неге десе эткен затларынынъ Алламнынъ алдында толы болганын коьрмеймен.

³ Сен неди кабыл этип алганыньды эм эситкениньди эсинъе туьсир, сакла, тевбеге туьс. Эгер энди уяв турмасанъ, мен, карактай, сакламастан келермен, сенинъ уьстинъе кайсы саьатте келеегимди билмессинъ.

⁴ Ама сенде, Сартта, кийимин кир этпеген бир неше кисе бар. Олар Мени мен ак кийимде юрерлер, неге десе олар тийислилер.

⁵ Ким енъеди, сол ак кийим киер; онынъ атын яшав китабыннан кетирмеспен; атын Атамнынъ эм Онынъ маьлеклерининъ алдында да ашык айтарман.

⁶ Рухтынъ иман ямагатларына не айтатаганын кулагы болган эситсин!»

Филадельфиядагы ямагатка хат

⁷ Филадельфиядагы иман ямагатынынъ маьлегине яз: Сол, Кие эм Акыйкат эм Дауттынъ ашкышына ие болган, капыды ашканда бирев де ябалмаган, япканда бир аьдем де ашаламаган сага булай айтады:

⁸ «Эткен затларыньды билемен; мине Мен алдынъда эситки аштым, оны эш бирев де

ябалмайды. Куьшинъ аз, ама Меним соьзимди саклагансынъ эм Атымнан артка таймагансынъ.

⁹ Мине, не этермен шайтаннынъ синагогыннан: оьзлерине, ювытпыз деп, ама ювыт болмай ялган айтканларга, Мен, олар келип, аягынънынъ алдында басларын ийгенше этермен эм сени суьйгенимди билерлер.

¹⁰ Сен, соьзимди саклап, тоьзимлик коьрсеттинъ. Мен де сени ерде яшаганлардынъ сыналувы уьшин буьтин дуняяга келеек сынав вакытыннан сакларман.

¹¹ Мен тез заманнан келермен; бирев тажынъды алып кетпестей, не затынъ бар болса, соны сакла.

¹² Ким енъеди, соны Алламнынъ уьйининъ бас баганасы этермен эм ол энди сол ерден эш шыкпаяк; онынъ уьстине Алламнынъ атын, Алламнынъ шахарынынъ, коьктен Алламнынъ алдыннан тоьменге туьсеятырган янъы Ерусалимнинъ атын эм оьзимнинъ янъы атымды язарман.

¹³ Рухтынъ иман ямагатларына не айтатаганын кулагы болган эситсин!»

Лаодикиядагы ямагатка хат

¹⁴ Лаодикиядагы иман ямагатынынъ маьлегине яз: Сенимли эм акыйкат шаат, Алладынъ яратканынынъ булагы Амин †, булай айтады:

¹⁵ «Эткен затларыньды билемен; сен исси де, сузык та тувылсынъ; ах, эгер сен не сузык яде исси болсанъ экен!

¹⁶ Ама сен исси де, сузык та болмай, йылы болганынъ уьшин сени авызымнан буьркип шыгарарман.

¹⁷ Неге десе сен: „Колайлыман, бай болганман, эш бир заттан муктажым йок“, – дейсинъ; ама оьзинънинъ баьрисиннен де язык, каьрип, пакыр, сокыр эм яланъаш болганыньды билмейсинъ.

¹⁸ Мен сага бай болар уьшин отта тазаланган алтынды, кийип, яланъашлыктынъ уятлыгын ябар уьшин меннен ак кийимди, коьзинъе ягып, коьрер уьшин коьз даьрисин сатып алмага акыл уьйретемен.

¹⁹ Мен кимди суьемен, солардынъ бетине салып айтаман эм де азаплап уьйретемен. Соьйтип, шалыскыр бол эм тевбеге туьс.

²⁰ Мине Мен эсик туьбинде тураман эм оны кагаман. Эгер ким, давысымды эситип, эситки ашса, ога кирермен, оны ман бирге, ол да Мени мен бирге ас ишермиз.

²¹ Мен енъип, Атам ман бирге Онынъ тагында олтыргандай, ким енъеди, сога да Меним тагымда Мени мен олтырмага амал берермен.

²² Рухтынъ иман ямагатларына не айтатаганын кулагы болган эситсин!»

Коектеги так

4 Оннан сонъ караганымда коьрдим: мене коькте эсик ашылды. Сол алдынгы, мен оны эситкен, мени мен соьйлескен, зурнага усаган давыс айтты: «Мунда мин эм Мен сага муннан сонъ болмага тийислисин коьрсетейим».

2 Сол мезгил мени Рух бийлеп алды, коьктеги такты эм онда Олтырувшыды коьрдим.

3 Сол Олтырувшы – сыпаты ман яспис эм сардис тасларындай. Тактынъ тоьгерегиндеги курткашкы зубаржат тасына усайды.

4 Тактынъ тоьгерегинде тагы да йырма доьрт так бар эди; оларда йырма доьрт тамададынъ олтырып турганын коьрдим. Олар ак кийим кийген эдилер, басларында алтын тажлары бар эди.

5 Тактынъ ягыннан айындырыклар, коьк гуьрилдевлер эм тавыслар шыгатаган эдилер эм алдында Алладынь ети рухы болган ети от шырак янатаган эди.

6 Тактынъ алдында куьрт сисеге усаган денъиз, ортасында эм тоьгерегинде алды да, арты да коьзлер мен капланган доьрт янувар бар эди.

7 Бириншиси – арсланга, экиншиси – оьгизге, уьшиншисининъ бети аьдемдикине усаган, доьртиншиси болса ушып бараяткан карагуска усаган эди.

8 Доьрт янувардынъ аьр бирисининъ алтысар канаты бар эди. Януварлардынъ аьр ягы да, канатларынынъ ишлери де коьзлер мен капланган эди. Олар не куьни, не туьни тынышлыгы болмай: «Кие, кие, кие буьтин дуныяды туткан Раббий Алла, Бар Болып Турган, Бар Болган эм Бар Болып Тураяк», – деп, токтавсыз, кайтарып айтып туратаган эдилер.

9 Януварлар оьмирлер бойы яшайтаган тагында Олтырувшыга данъклав, оьрметлев, шуькир береттаган вакытта,

10 йырма доьрт тамада Онынъ алдына йыгылып, оьмирлер бойы Яшайтаганга бас ийип, тажларын тактынъ алдына салып: «Я Раббий Алламыз, данълав да, оьрметлев те, куьдирет те алмага тийисли Сенсинъ. Аьр не затты да Сен яраткансынъ, аьр не зат та Сенинъ ыхтыярынъ ман яратылып бар болды», – деп айта эдилер.

Ети мухырлы колязба

5 Такта Олтырувшыдынъ онъ колында иши де, тысы да язылган болып ети мухыр ман бегитилген колязба коьрдим.

2 Маьлектинъ коьтеринки тавысы ман: «Ким бу китапты ашпага эм мухырларын шешпеге тийисли?» – деп айтканын эситтим.

3 Ама эш бирев де, ер уьстинде де, ер астында да бу китапты ашпага эм онынъ ишине карамага табылмады.

4 Мен бу китапты ашып, онынъ ишине карамага тийисли эш биревдинъ де табылмаганына коьп йыладым.

5 Сонда тамадалардынъ биреве мага: «Йылама! Мине Дауттынъ Тамыры – Юда ырувыннан Арслан † енъген, бу китапты эм онынъ ети мухырын ашпага болаяк», – деди

6 Тактынъ, доьрт янувардынъ эм тамадалардынъ ортасында соьйлгандай болып турган бир Козы коьрдим. Онынъ ети муьйизи эм ети коьзи бар эди. Олар – Раббийдинъ буьтин ерге йиберген ети рухы.

7 Козы келди де такта Олтырувшыдынъ онъ колыннан китапты алды.

8 Козы китапты алатаган вакытта, доьрт янувар ман йырма доьрт тамада Онынъ алдында ерге дейим басларын ийдилер. Олардынъ аьр бирининъ колында лира эм ладан ийиске толган алтын аяклар бар эди. Булар – Аллага багысланганлардынъ дувалары.

9 Олар: «Китапты алып, онынъ мухырларын ашпага тийислисинъ. Неге десе Сен, курманлык болып, Оьз канынъ ман аьр ырувдан эм тилден, халктан эм миллеттен аьдемлерди Алла уьшин сатып алгансынъ.

10 Алламызга кызмет кылар уьшин оларды патша эм дин куллыкшылары эткенсинъ. Олар ер уьстинде патшалык этееклер», – деп янъы зикир шала эдилер.

11 Оннан сонъ так пан януварлардынъ эм тамадалардынъ тоьгерегинде коьплеген маьлеклерди коьрдим эм тавысларын эситтим. Олар сансыз коьп, мынълаган эдилер.

12 Маьлеклер, давысларын коьтеринки шыгарып: «Сойылган Козы куьдирет, байлык, терен акыл, куват, оьрмет, данък эм мактав алмага тийисли», – деп айта эдилер.

13 Коекте, ерде, ер астында эм денъизде аьр туьрли яратылганлардынъ баьриси эм олардынъ ишиндеги баьри зат: «Такта Олтырувшыга эм Козыга оьмир оьмирлерге мактав, оьрмет, данък эм куьдирет болсын!» – дегенлерин эситтим.

14 Доьрт янувар: «Амин», – деп айтатаган, тамадалар да басларын тоьмен ийип, сежде кылатаган эдилер.

Козы мухырларды ашады

6 Сонъ мен Козыдынъ ети мухырдынъ бириншисин ашканын коьрдим эм доьрт янувардынъ бириси коьк гуьрилдевине усаган тавысы ман: «Кел!» – дегенин эситтим.

2 Коьзиме ак ат эм онынъ уьстинде колына яй ыслаган атлы коьринди. Ога таж кийдирилген эм ол, янъы енъуьвлерге ымтылган енъуьвшидей болып, шыкты.

3 Козы экинши мухырды ашканда, мен экинши янувардынъ: «Кел!» – дегенин эситтим.

† Масих Исадынъ титуллары.

⁴ Сол заманда кызыл туъсли баска ат шыкты. Онынъ уьстиндеги атлыга, ер юзинде яшаган аьдемлер бир бирлерин оьлтирсинлер деп, олардынъ араларындагы татымлыкты йок этуьв тапшырылган, Ога уьйкен кылыш та берилген эди.

⁵ Козы уьшинши мухырды ашканда, уьшинши янувардынъ: «Кел!» – дегенин эситтим эм карап, кара ат коьрдим. Онынъ уьстиндеги атлыдынъ колында шекки бар эди.

⁶ Доьрт янувардынъ арасыннан шыккан тавыстынъ: «Тек бир оьлшем [†] бийдай эм уьш оьлшем арпа бир куьнлик иске ^{††}, ама зейтун майына эм шагырга зарар берме!» – дегенин эситтим.

⁷ Козы доьртинши мухырды ашканда, мен доьртинши янувардынъ: «Кел!» – деген тавысын эситтим.

⁸ Карап, ак туъсли ат коьрдим. Онынъ уьстиндеги атлыдынъ аты – оьлим, онынъ артыннан ахырет келетаган эди. Ер юзининъ доьрт боьлигининъ бирин кылыш пан, ашлык пан, оьлет пен, йырткышлар ман кырмага атлыга эркинлик берилген эди.

⁹ Козы бесинши мухырды ашканда, курман этилуьвши ердинъ туьбинде Алла соьзи эм оьзлерининъ эткен шаатлыгы уьшин оьлтирилгенлердинъ янларын коьрдим.

¹⁰ Баьри болган куьшлери мен олар: «Кие эм акыйкат Иемиз, канымыз уьшин ер юзинде яшайтаганларга кайзаман оьким шыгарып оьш алаяксынъ?» – деп, бакырыстылар.

¹¹ Сол заманда оларды ак кийимлерге кийиндирдилер эм сыдыралары, олардай болып оьлтирилген, баска Алла кулларына эм (иман) кардашларына толганга дейим, тагы бир кесек заман сакламага керек болганлары айтылды.

¹² Козы алтыншы мухырды ашканда, уьйкен ер сенъкилдев болганын коьрдим. Куьн, эшки юниннен согылып этилген кумаш пан ябылгандай, караланды, толган ай, кандай, (кызыл) болды.

¹³ Коьктеги юлдызлар, куьшли елде ясыл ынжырлар теректен калай тыбырдап туьсе болсалар, солай ерге туьстилер.

¹⁴ Коьк, колязбадай оралып, йойылды. Баьри тавлар эм араллар орынларыннан коьгалдылар.

¹⁵ Ер юзи патшалары, уллы аьдемлери, аьскер басшылары, байлар эм куьшлилер, баьри ыргатлар эм азатлар дорбынларга, каялар арасына ясырындылар.

¹⁶ Аьдемлер тавларга, каяларга: «Уьстимизге авып туьсинъиз, бизди такта Олтырганнан эм Козыдынъ ашувиннан сакланъыз.

¹⁷ Олардынъ уллы ашувиннынъ куьни келди. Энди сол куьнге ким карсы шыгып болар?» – дедилер.

[†] азык оьлшемининъ кишкейи (1,1 литр). ^{††} грекше «бир динарга».

Мухырланган 144 000 аьдем

⁷ Оннан сонъ мен доьрт маьлекти коьрдим. Олар ер юзининъ доьрт шетинде турып, не ерге, не денъизге, не бир терекке ел эспесин деп, ердинъ доьрт елин бувып туратаган эдилер.

² Мен баска бир маьлекти де коьрдим. Ол куьнтувардан коьтерилип келе эди эм яшав беруьвши Алладынъ мухыры онда эди. Сол маьлек, ер юзинде, денъизде зарар эндирмеге куват берилген доьрт маьлекке сесин коьтерип:

³ «Не ер юзине, не денъизге, не терекке Алламыздынъ кулларынынъ манълайына биз мухыр салганымызга дейим зарар этпенъиз!» – деди.

⁴ Мен мухыр салынганлардынъ санын эситтим. Исраил улларынынъ буьтин ырувларыннан 144 000 аьдемге мухыр салынган эди:

⁵ Юдадынъ ырувыннан он эки мынъ аьдемге, Рубен ырувыннан он эки мынъга, Гад ырувыннан он эки мынъга,

⁶ Ашер ырувыннан он эки мынъга, Напталий ырувыннан он эки мынъга, Манаше ырувыннан он эки мынъга,

⁷ Шимон ырувыннан он эки мынъга, Левий ырувыннан он эки мынъга, Иссакар ырувыннан он эки мынъга,

⁸ Завулон ырувыннан он эки мынъга, Юсуп ырувыннан он эки мынъга, Бенямин ырувыннан да он эки мынъ аьдемге мухыр салынган эди.

Куткарылганлардынъ сансыз туьркими

⁹ Сонъ мен аьр миллеттен, ырувдан, халктан эм тилден болган, эш бирев де санап болмаган коьп аьдемлерди коьрдим. Олар тактынъ эм Козыдынъ алдында ак кийимлерге оралып, колларына хурма бутакларын ыслап тура эдилер.

¹⁰ Баьри болган куьшлери мен олар: «Такта олтырувшы Алламызда эм Козыда бизим куткарылувымыз!» – деп, бакырыстылар.

¹¹ Сол заманда тактынъ, тамадалардынъ эм доьрт янувардынъ тоьгерегинде турган маьлеклердинъ баьриси, так алдына бетлери мен йыгылып, Аллага табынып:

¹² «Амин! Мактав, данък, терен акыл, шуькир, оьрмет, куьш эм куьдирет Алламызга оьмирлерге болсын! Амин!» – дедилер.

¹³ Тамадалардынъ бириси меннен: «Сен бу ак кийимлер кийген аьдемлерди билесинъме, олар кайдан келгенлер?» – деп сорады.

¹⁴ «Бийим, оны сен билесинъ», – дедим мен.

Ол: «Бу аьдемлер уьйкен кыйынлык заманын басларыннан кеширгенлер. Олар кийимлерин, Козыдынъ каны ман ювып, ак эткенлер.

¹⁵ Сонынъ уьшин олар Алладынь тагы алдында туруп,
Ога уьйинде кеше-куьндиз табынадылар.
Такта Олтырган олардынъ уьстине шатырын керип ашаяк.

¹⁶ Олар энди аш болмаяклар эм де сувсамаяклар.
Оларды куьн иссилиги кыйнамаяк,

¹⁷ неге десе оларды тактынъ оьзеги болган Козы куьтеек.

Яшавдынъ сув шоқыракларына аькетеек.
Алла олардынъ аьр туьрли коьзясларын суьртеек», – деди.

Етинши мухыр

8 Козы етинши мухырды ашканда, коькте баьриси де тынды. Ярым саьатке дери тоьгеректи сессизлик бийледи.

² Сол заман Алладынь алдында турган ети маьлекти коьрдим. Олардынъ аьр бирине зурна берилген эди.

³ Тагы да бир маьлек келип, курман этилуьвши ердинъ касына янасты. Колында онынъ ийис шыгаратаган алтын савыты бар эди. Тактынъ алдындагы алтын курман этилуьвши ерде Аллага багысланган баьри аьдемлердинъ дуваларына косар уьшин ога коьп ладан ийис берилген эди.

⁴ Ладан ийистинъ туьтини Аллага багысланганлардынъ дувалары ман бирге маьлектинъ колыннан Алладынь алдына коьтерилди.

⁵ Маьлек колына савытты алып, курман этилуьвши ердинъ оты ман оны толтырып, ерге таслады. Сол саьатлей коьк гуьрилдевлер, уьйкен тавыслар эситилди, айындырык яркырады эм ер сенъкилдеди.

Ети зурна

⁶ Ети маьлек колларындагы ети зурнада ойнамага аьзир болдылар.

⁷ Биринши маьлек зурнасын ойнатты. Сол саьатлей ер юзин кан карыскан буршак эм от сокты. Ер юзининъ уьштен бир кесеги, тереклердинъ уьштен бириси, коьк оьленнинъ оьзи де калмай, янып соьндиленер.

⁸ Экинши маьлек зурнасын ойнатты. От янган уьйкен тавга усаган бир зат денъизге тасланды.

⁹ Денъиздинъ уьштен бир кесеги канлы болды, денъиздеги ян-янувардынъ уьштен бириси кырылды, кемелердинъ уьштен бириси йок этилди.

¹⁰ Уьшинши маьлек зурнасын ойнатты. Коьктен, ялынлы от шырактаяк, янып турган уьйкен юлдыз йылгалардынъ уьштен бирине, сув булакларына туьсти.

¹¹ Юлдыздынъ аты Ювсан эди. Сувлардынъ уьштен бириси, ювсандай, ув татык болды, коьплеген аьдем сол сувдан оьлди.

¹² Доьртинши маьлек зурнасын ойнатты. Куьннинъ уьштен бириси, айдынъ уьштен бириси эм юлдызлардынъ уьштен бириси зарарланды. Солай болганда, олардынъ уьштен бириси караланды, кешедей, куьндиздинъ де уьштен бириси ярыксыз калды.

¹³ Сол заманда мен йогарда, коькте ушкан карагусты коьрдим эм онынъ: «Ер юзинде яшаганларга сонъгы уьш маьлектинъ зурналарыннан соьле-аьле шыгаяк сеслериннен – кайгы, кайгы, кайгы!» – деп каты кышкырганын эситтим.

9 Бесинши маьлек зурнасын ойнатты. Мен коьктен туьскен тагы да бир юлдыз коьрдим. Ога туьпсиз опкынга аькетуьвши куйыдынъ ашкышы берилген эди.

² Сол юлдыз опкыннынъ куйысын ашканда, онынъ ишиннен, уьйкен пештен шыккандай болып туьтин коьтерилди. Куйыдан шыккан туьтиннен куьн эм ава караланды.

³ Туьтиннинъ арасыннан ер юзине шегерткилер явдылар. Оларга, ердеги каракуртлардынъ куьшиндей, куьш берилген эди.

⁴ Оларга, не ер коьгоьленине, не бир туьрли оьсимликке, не де бир туьрли терекке зарар этпенъиз, тек, манълайларында Алла мухыры болмаган аьдемлерге зарар этинъиз деп, айтылган эди.

⁵ Шегерткилерге сол аьдемлерди оьлтирмеге тувыл, тек бес ай узагында кыйнамага ызын берилген эди. Олардынъ кыйнавы каракурт шаккан аьдемнинъ кыйналувына тенъ эди.

⁶ Азапланган куьнлеринде аьдемлер оьлим излееклер, тек оны таппаяклар. Оьлеек болаяклар, ама оьлим олардан кашаяк.

⁷ Шегерткилер оьзлерининъ сыпаты ман согыска аьзир болган атларга усайдылар, басларында алтын тажга усаган бир зат бар, а бетлери – аьдем сыпатындай.

⁸ Шашлары – хатынлардынъ шашындай, а тислери – арсандыкындай.

⁹ Тоьслеринде, темир куьбедей, куьбелери бар. Канатларынынъ тавысы десенъ согыста шапкан коьплеген атлардынъ эм арбалардынъ тавысына усайды.

¹⁰ Куйрыклары бар, онда каракуртлардыкындай ув огы бар. Сол куйрыкларда олардынъ бес ай аьдемлерге зарар этпеге берилген куьши йыйылган.

¹¹ Шегерткилерге басшылык этуьвши патша – туьпсиз опкыннынъ маьлеги. Онынъ еврейше аты Аваддон, грекше – Аполлион †.

¹² Биринши кайгы озып кеткенде, артыннан эки кайгы бирге келеятыр.

¹³ Алтыншы маьлек зурнасын ойнатты. Мен Алладынь алдындагы алтын курман этилуьвши

† «Йоювшы» деген соьзлер.

ердинъ доьрт муьйизиннен шыккан тавысты эситтим.

¹⁴ Сол тавыс, колында зурна болган алтыншы маьлекке: «Уьйкен Ефрат йылгасында байланган доьрт маьлекти босат!» – деди.

¹⁵ Соьйтип, аьдемлердинъ уьштен бирин оьлтирер уьшин сол саьатке, куьнге, айга эм йылга аьзирленген доьрт маьлек босатылды.

¹⁶ Онда 200 000 000 атлы аьскер бар эди. Санларын мен оьзим эситтим.

¹⁷ Мен коьринисте коьрген атлар да, олардынъ уьстиндеги атлылар да сосындай болганларын эследим: тоьслеринде оттай янган кызыл, карагоьк, коькирт туьсли темир куьбе бар эди. Атлардынъ баслары арсландыкына усай эдилер.

Авызларыннан от, туьтин эм коькирт шыга эди.

¹⁸ Сол уьш баьле мен – олардынъ авызларыннан шыккан от пан, туьтин мен, коькирт пен аьдемлердинъ уьштен бири оьлтирилди.

¹⁹ Атлардынъ куьши авызларында эм куйрыкларында. Йыланларга усаган куйрыкларынынъ баслары бар, олар ман аьдемлерге зарар береди.

²⁰ Сосы баьле-казалардан оьлмей калган аьдемлер, оьзлерининъ колы ман эткен бутларын таслап, тевбеге кайтпадылар, коьрип, эситип, юрип болмаган алтын, куьмис, ез, тас эм агаш бутларга табынганларын коймадылар.

²¹ Олар аьдем оьлтируьвлерине, саьарликлерине, каьхпеликлерине, урлавларына, тевбе этип, оькинмедилер.

Кишкей кагыты ман маьлек

10 Мен коьктен туьсип келген баска куьшли маьлекти де коьргенмен. Ол булытка оралган, басынынъ уьстинде курткашык яркырайды. Бети куьнге, аяклары десень от баганаларга усайдылар.

² Колында ол бир кишкей ашык колязба ыслай эди. Онъ аягы ман денъизге, сол аягы ман ерге таянып,

³ арсланнынъ оькиргенине усаган коьтеринки тавысы ман бакырды. Ол бакырган заманында, ети коьк гуьрилдевинъ де тили ашылып, бир зат айтты.

⁴ Ети гуьрилдевинъ айтканнан сонъ, мен эситкенимди язып баслады, ама коьктен: «Ети коьк гуьрилдевинъ айтканынъ язба, ол сыр болып калсын» – деген тавысты эситтим.

⁵ Оннан сонъ, ерди эм денъизди басып туратаган, мен коьрген маьлек, онъ колын коькке коьтерип,

⁶ оьмирлер бойы Яшайтаганнынъ, коькти, ерди, денъизди эм оларда болган баьри затты Яратканнынъ аты ман ант этип:

⁷ «Энди кешигуьв болмаяк, неге десе етинши маьлек зурнасын ойнатса, Алладынъ Оьз кулларына, пайхамбарларына хабарлаганындай сыры толтырылаяк», – деди.

⁸ Сонъ коьктен мен эситкен тавыс тагы да мени мен соьйлесип: «Бар, ерде эм денъизде турган маьлектинъ колыннан ашык колязбады ал!» – деди.

⁹ Мен маьлекке барып: «Мага сол кишкей колязбады бер», – дедим.

Ол: «Ал эм аша оны. Карнынъ шанышып авыраяк, ама авызынъда балдай таьтли болаяк», – деди.

¹⁰ Мен колыма колязбады алып ашадым. Авызымда балдай таьтли эди, ама оны ютканлай, карным шанышып авырды.

¹¹ Сонъ мага: «Сен арбатында да коьплеген халкларга, миллетлерге, тиллерге эм патшаларга пайхамбарлык этеексинъ», – деп айттылар.

Эки шаат

11 Мага аршынга усаган бир таяк берилп: «Бар, Алла уьйининъ курман этилуьвши ерининъ уьйкенлигин оьлше, сонда табынатаганларды сана.

² Алла уьйининъ тыс каралдысына эс берме, оны оьлшеме. Тыс каралды кие шахарды кырк эки ай таптаяк миллетлерге берилген.

³ Мен эки шаатыма куьш береекпен. Олар эрегожа кийип бир мынъ эки юз алпыс куьн пайхамбарлык суьрееклер», – деп айтылды.

⁴ Бу эки шаат – дуныя Иесининъ алдында турган эки зейтун тереги эм эки майшырак.

⁵ Эгер дейим ким болса да бирев оларга зарар этпеге суьйсе, олардынъ авызыннан шыккан от явларын ютар. Солай этип, ким болса да бирев оларга зарар этпеге ойланса, сол оьлтирилмеге тийисли.

⁶ Эки шаатка, пайхамбарлыкты юргисткен заманларында, коькти капап, ямгырларды токтатпага куват берилген; сувларды канга айландырмага эм кашан суьйселер, сол заманда ерде аьр туьрли баьле-каза яратпага куват алганлар.

⁷ Шаатлыкларын этип кутылганнан сонъ, туьпсиз опкыннан шыгуьвши йырткыш олар ман согысаяк, оларды енъеек эм оьлтиреек.

⁸ Олардынъ илеслери, символ ман айтканда, Содом эм Мысыр деп аталган уллы шахардынъ уьйкен йолына тасланаяк. Онда олардынъ Раббийи де кашка керилген.

⁹ Уьш куьн ярым узагында аьр халктан, ырувдан, тилден, миллеттен болган аьдемлер олардынъ илеслерине караяклар эм оларды кабырга салмага ызын берееклер.

¹⁰ Сол эки пайхамбардынъ оьлими дуныя яшавшыларын суьйинтеек, неге десе экеви оларды бек кыйнаган. Аьдемлер ойын-той этееклер, бир бирлерине савгалар йиберееклер.

¹¹ Уьш куьн ярым заман озган сонъ, Алладан яшав рухы кирип, эки пайхамбар кайтарадан аяк уьстине миндилер. Оларга караганларды уьйкен коркыныш бийледи.

¹² Эки пайхамбар коьктен куьшли тавыстынь: «Мунда мининъиз!» – дегенин эситтилер. Булыт уьстинде олар коькке коьтерилдилер, душпанлары оларга карадылар.

¹³ Сол саьатлей уьйкен ер сенъкилдеви болды. Шахардынъ оннан бири шашылды, ети мынъ аьдеми оьлди; калганларды коркув бийледи эм олар коьктеги Аллады данъкладылар.

¹⁴ Экинши кайгы кешти, ама тезден уьшинши кайгы келеек.

Етинши зурна

¹⁵ Етинши маьлек зурнасын ойнатты. Коькте: «Дунья патшалыгы Раббийимиздинъ эм Масихининъ патшалыгы болды.

Ол оьмир оьмирлерге патшалык суьреек», – деген коьтеринки тавыслар эситилдилер.

¹⁶ Сол заманда Алла алдында такларында олтырган йорма доьрт тамада, эт бетиннен туьсип, Аллага сежде кылдылар:

¹⁷ «Буьтин дуньяды туткан, бар болып турган эм бар болган Раббий Алламыз, уллы куьшинъди кулланып, патшалык суьргенинъ уьшин Сага шуькир этемиз.

¹⁸ Миллетлер ашувландылар, ама Сенинъ де ашувынъ басларына туьсти. Оьлилерге оьким шыгармага, кулларынь болган пайхамбарларды, Сага багысланганларды, кишкейи-уьйкени болсын, атынъды сыйлаганларды савгаламага, а ерди йоятаганларды йок этпеге заман келди», – деп, тавысландылар.

¹⁹ Сонъ Алладынь коьктеги уьйи ашылды, онда антласув сандыгы † коьринди. Айындырыклар яркырады, коьк гуьрилдевлер эситилди, ер сенъкилдеди, каты буршак явды.

Хатын эм аздаа (ибелис)

12 Аспанда, уллы нышан болып, куьнди уьстине кийген хатын коьринди: онынъ аягынынъ астында ай, басында он эки юлдызлы тажы бар эди.

² Хатын, юкли болып, бала табув азабыннан эм авырувыннан кышкыра эди.

³ Сонъ аспанда тагы да бир нышан – ети баслы эм он муьйизли, аьр басында бирер тажы болган уьйкен кызыл аздаа коьринди,

⁴ куйрыгы ман аспаннан юлдызлардынъ уьштен бирин сыпырып алды да ерге атты. Аздаа бала табаяк хатыннынъ алдында, сабийи тувганлай, оны ютаяк болып, токталды.

† Аьр ягы алтын ман куьпленген сандык. Ишинде антласув язылган таслар сакланадылар.

⁵ Хатыннан буьтин миллетлерди темир таягы ман багып юреек эр сабий тувды. Хатыннынъ баласы, сол саьатлей, Аллага эм Онынъ тагынынъ алдына аькелинди.

⁶ Хатын шоьлге кашты. Онда, ол мынъ эки юз алпыс куьн асыралып турсын деп, Алла ога ер аьзирлеген эди.

Аспандагы согыс

⁷ Аспанда согыс басланды. Микаил †† ман онынъ маьлеклери аздаага карсы согысты, аздаа да оьзининъ маьлеклери мен оларга карсы шыкты, ⁸ ама шыдалмады. Соьйтип, олар коьктеги орынларын йойдылар.

⁹ Бу уьйкен аздаа – буьтин дуньяды алдап азгырган, ибилис эм шайтан деп аталган бурынгы йылан ерге атылды, маьлеклери де оны ман бирге атылдылар.

¹⁰ Оннан сонъ мен коькте куьшли тавысты эситтим. Ол: «Энди Алламыздынъ куткарувы, куьдирети, патшалыгы эм Масихининъ аькимлиги келди, неге десе (иман) кардашларымызды айыплавшы, оларды Алламыздынъ алдында куьни-туьни айыплап туратаган, ерге тасланды.

¹¹ Олар аздаады Козыдынъ каны ман эм оьзлерининъ шаатлав соьзи мен енъдилер эм де, оьлимге дейим де коркпай, оьзлерининъ янларын аямадылар.

¹² Сога коьре, аспан эм онда яшаганлар, куваныньыз! Ерге эм денъизге – кайгы, неге десе уьстинъизге оьзине аз заман калганын билген, ашувдан кутырган ибилис туьскен!» – деди.

¹³ Аздаа ерге атылып тасланганын коьргенде, эр балады тапкан хатыннынъ ызыннан кувып баслады.

¹⁴ Хатынга болса йыланнан кашып шоьлге, оьзи уьш йыл ярым заман асыралып тураак ерге ушып барсын деп, уьйкен карагустынъ эки канаты берилди.

¹⁵ Хатынды сув алып кетер уьшин йылан оьз авызыннан хатыннынъ артыннан, йылгадай, сув агысты.

¹⁶ Ама ер, авызын ашып, аздаа авызыннан агысткан йылгады ютып, хатынга ярдам этти.

¹⁷ Аздаа хатынга ашувланды эм хатыннынъ тукумыннан калганлар, Алладынь парызларын тутып, Исага шаатлыкларын юргисткенлер мен согыспага кетти.

Денъизден шыккан янувар

13 Мен денъиз ягасындагы кумда токталдым эм денъизден шыгаятырган ети баслы он муьйизли йырткышты коьрдим. Онынъ он муьйизинде бирер тажы бар эди, басларында ассылык атлары язылган эди.

†† бас маьлектинъ аты.

² Мен коьрген йырткыш йолбарыска усай эди, аяклары – аювдыкындай, авызы болса арсландыкындай эди. Аздаа ога озининъ куьшин, тагын эм уллы аькимлигин берген эди.

³ Онынъ басларынынъ бири оьлим яралыдай болганын коьрдим, ама оьлим ярасы сав болган эди. Ер уьстиндегилердинъ баьриси, ызыннан карап, сейирсиндилер,

⁴ Йырткышка аькимлик берген аздаага бас ийип: «Бу йырткыштай ким бар ды эм оны ман ким согыспага болаяк ты?» – дедилер.

⁵ Бу йырткышка оьктемли эм ассылык пан соьйлейтаган авыз эм кырк эки ай бойында юргистпеге аькимлик берилди.

⁶ Ол Аллага карсы ассылык соьзлерди айтпага, Онынъ атын, уьйин эм коькте яшаганларды яманламага авызын ашты.

⁷ Йырткышка Аллага багысланганларга карсы согыспага, оларды енъмеге амал этилди. Ога аьр ырувды да, аьр халкты да, тилди де, миллетти де бийлемеге аькимлик берилди.

⁸ Ер уьстинде яшайтаган, дунья яратылганнан бери курман этилген Козыдынъ яшав китабында атлары язылмаган аьдемлердинъ баьриси йырткышка бас ийип турааклар.

⁹ Кулагы болган эситсин.

¹⁰ Ким есирге туьсеек болса, сол есирге туьсеек; ким кылыш пан оьлтирилеек болса, сол кылыш пан оьлеек. Бу аьлде Аллага багысланганларга тоьзимли болып иманда турмага керек.

Ерден шыккан йырткыш

¹¹ Сонъ мен баска йырткыштынъ ерден шыгаятырганын коьрдим; ол, Козыдай, эки муьйизли, ама аздаадай соьйлейтаган эди.

¹² Ол биринши йырткыштынъ баьри аькимлигин онынъ аты ман юргистеди. Буьтин ерди де, онда яшаганларды да, оьлим ярасы сав болган биринши йырткышка табындырады.

¹³ Экинши йырткыш уьйкен аьлемет нышанларды коьрсетеди; соьйтип те аьдемлердинъ алдында коьктен ерге от та явдырады,

¹⁴ ога биринши йырткыштынъ атыннан коьрсетпеге берилген нышанлары ман ер уьстинде яшаганларды алдайды. Ер уьстинде яшаганларга, кылыштан яралы болып, сав калган йырткыштынъ сыйына сынтас этинъиз деп, буйырды.

¹⁵ Ога, биринши йырткыштынъ сынтасына ян эндирип, сынтасты соьйлетпеге, сынтаска сежде кылмаганынъ аьр бирин оьлтиртпеге куьш берилди.

¹⁶ Экинши йырткыш кишкейлердинъ эм уьйкенлердинъ, байлардынъ эм пақырлардынъ, эркинлердинъ эм куллардынъ – баьрисининъ онъ колына яде манълайына тамга салдыраяк.

¹⁷ Сол тамгады йырткыштынъ атын яде атын белгилеген санды юргистпеген аьдемнен баска эш

биревге де не алмага, не сатпага эркинлик берилмеек.

¹⁸ Муны анъламага акыл керек. Акылы болган аьдем йырткыштынъ санын эсаплап шыгарсын, неге десе ол аьдем саны. Онынъ саны ббб.

Козы эм 144 000 аьдем

14 Сонда мен карадым да Козы Сион тавдынъ басында турганын коьрдим. Оны ман бирге манълайларында Козыдынъ эм Атасынынъ аты язылган 144 000 аьдем бар эди.

² Оннан сонъ мен коьктен шорылдап аккан сувлар тавысындай эм куьшли коьк гуьрилдегениндей тавыстынъ келгенин эситтим. Мен эситкен тавыс лирашылар лираларында ойнаган анъ тавысына усай эди.

³ Сол 144 000 аьдем тактынъ, доьрт янувардынъ эм тамадалардынъ алдында янъы йырды йырлай эдилер. Сол йырды дуньялык яшавдынъ есирлигиннен куткарылган бу аьдемлерден баска эш бирев де уьйреналмады.

⁴ Неге десе олар – уьйленмегенлер, каьхпелер мен айкаспай, оьзлерин кирлемей турганлар. Козы кайда барса, олар сонда барып, ызыннан юретаганлар, аьдемлер арасыннан Аллага эм Козыга тувнъгышлар болар уьшин сатып алынганлар.

⁵ Олардынъ авызларынан ялган соьз шыкпады. Олар айыпсызлар.

Уьш маьлек

⁶ Мен коьктинъ ортасында ушып келеятырган баска бир маьлекти коьрдим. Ол ер уьстинде яшаганларга, аьр миллетке, ырувга, тилге эм халкка билдирер уьшин оьмирлик Ийги Хабарды колына ыслаган эди.

⁷ Ол коьтеринки тавысы ман: «Аллады сыйлап данъкланъыз! Неге десе Онынъ оьким шыгараяк вакыты етти. Коькти, ерди, денъизди, сув шыккан ерлерди Яратканга сежде этинъиз!» – дейтаган эди.

⁸ Онынъ артыннан баска маьлек те: «Йойылды! Уллы сахар Бабыл йойылды! Ол озининъ каьхпелигининъ кутырган шагыры ман баьри халкларды эсирткен эди», – деп айта эди.

⁹ Уьшинши маьлек те олардынъ ызларынан ушып, тавысын шыгарып: «Ким йырткышка эм онынъ сынтасына сежде этсе, озининъ манълайына яде колына тамга салдырса,

¹⁰ сол Алладынъ ашувунынъ шагырыннан ишеек. Ол шагыр карыстырылмаган эм Алладынъ ашув аягында † аьзирленген. Сондайлар Аллага багысланган маьлеклердинъ эм Козыдынъ алдында от пан эм коькирт пен эзиетленееклер.

¹¹ Олардынъ азапланув туьтини оьмир оьмирлерге шыгаяк, йырткышка эм онынъ сынтасына табынатаган эм атынынъ тамгасын

† язадынъ символы.

кабыл этип алганлар кеше-куьндиз тынышлык таппаяклар», – деди.

¹² Бу аьлде Аллага багысланганларга – Онынъ парызларын эм Исага иман этуьвин сак тутатаганларга тоьзимли болмага керек.

¹³ Мен: «Яз: бу куьннен алып, Раббийге ынанып оьлгенлер – наьсиплилер!» – деп коьктен мага айткан давысты эситтим.

«Аьше, олар, куллыкларын таьвесип, рахатлык табарлар, неге десе эткен затлары уьшин баргы аларлар», – деди Рух.

¹⁴ Тагы да карадым эм мине ак булыт, сол булыттынъ уьстинде аьдем улына усаган Бирев олтыра эди; басында алтын тажы, колында оьткир орагы.

¹⁵ Алла уьйиннен баска маьлек шыгып, тавысын коьтерип, булыт уьстинде Олтырганга кышкырды: «Орагыньды узат та орып басла. Орув заманы эткен, ерде онъыс писип турады».

¹⁶ Булыт уьстинде Олтырган орагын ерге салды эм ердинъ онъысы орылды.

¹⁷ Коьктеги Алла уьйиннен тагы да бир маьлек шыкты. Онынъ колында да оьткир орагы бар эди.

¹⁸ Отка аькимлик суьрген баска бир маьлек курман этилуьвши ерден шыгып, кышкырыклап: «Оьткир орагыньды йибер де ер уьстиндеги юзимнинъ талларын кесип йый, неге десе юзимлери пискен», – деди.

¹⁹ Яне маьлек орагын ерге йиберди, ердеги юзимди кесип йыйды, Алладынъ ашувынынъ уьйкен юзим эзгишине атты.

²⁰ Юзим сахардынъ тысында эзгиште тапталды, эзгиштен аттынъ ювенине эткен, бир мынь алты юз стадия † узынлыгы болган кан акты.

Ети маьлек эм ети баьле

15 Сонъ мен коькте баска бир уьйкен эм сейир нышанды – сонъгы ети баьлеси болган ети маьлекти коьрдим. Алладынъ ашувланувы бу баьлелер мен кутылатаган эди.

² Тагы да мен, от карыстырылган сисе денъиздей бир затты эм йырткышты, онынъ сынтасын эм атынынъ санын енъгенлердинъ, Алладынъ лираларын ыслап, бу сисе денъиздинъ уьстинде турганларын коьрдим.

³ Олар Алладынъ кулы Мусадынъ йырын эм Козыдынъ йырын йырлап: «Буьтин дунаяды туткан Раббий Алла! Ислеринъ уллы эм сейир! Йолларынъ тувра эм акыйкат, миллетлер †† Патшасы!»

⁴ Я Раббий! Ким Сени сыйламаяк эм атынъды данъкламаяк? Неге десе тек бир Сен – сыйлысынъ. Баьри миллетлер келип Сенинъ алдынъда сежде кылаяклар, неге десе туьзлик пен оьким шыгаратаганыньды коьрсеттинъ», – дедилер.

† 1600 стадия = 296 км. †† бир неше текстлерде «оьмирлер», бир-эки текстте де «Аллага багысланганлар».

⁵ Оннан сонъ мен карадым эм Алла уьйининъ, коьктеги шаатлык шатырдынъ, ашылганын коьрдим.

⁶ Ети баьлеси болган ети маьлектинъ таза, яркыраган кетен кийимлер кийип, коькирекке дейим алтын белбавларды кысып, Алла уьйиннен шыкканын коьрдим.

⁷ Сонда доьрт янувардынъ бириси оьмирлер бойы яшаган Алладынъ ашуву ман толган ети алтын аякты ети маьлекке берди.

⁸ Алла уьйи Онынъ данъкынынъ эм куьдиретининъ туьтини мен толды, эш бирев де ети маьлектинъ ети баьлеси таьвесилгенге дейим онда киралмады.

Алла ашуву ман ети аяк

16 Оннан сонъ мен Алла уьйиннен ети маьлекке: «Барынъыз эм Алладынъ ети ашув аягын ерге тоьгинъыз!» – деп айтатаган уллы давысты эситтим.

² Биринши маьлек барып, аягын ерге тоькти: йырткыш тамгасын юргисткен эм сынтасына табынган аьдемлерде яман эм шийкендирген иринли яралар болдылар.

³ Экинши маьлек аягын денъизге тоькти: денъиз, оьли канындай, канлы болды эм яны болган аьр зат кырылды.

⁴ Уьшинши маьлек аягын йылгаларга эм сув шыгатаган ерлерге тоькти. Олар да кан болдылар.

⁵ Мен сув маьлегининъ: «Ай, Бар Болып Туратаган эм Бар Болган Сыйлы (Раббий), Сен бу затларга карсы оьким шыгарганынъ уьшин аьдилсинъ!»

⁶ Олар Сага багысланганлардынъ эм де пайхамбарлардынъ канларын тоьккени уьшин, Сен оларга канды ишпеге бердинъ: олар ога тийисли», – дегенин эситтим.

⁷ Курман этилуьвши ерден баскадынъ: «Ай, буьтин дунаяды туткан Раббий Алла! Сенинъ шыгарган оькимлеринъ акыйкат эм туврашыл!» – дегенин эситтим.

⁸ Доьртинши маьлек аягын куьнге тоькти: соны ман куьнге аьдемлерди оты ман куьйдирмеге ызын берилди.

⁹ Куьшли иссилик аьдемлерди куьйдирди, ама олар теьбеге туьспедилер, бу баьлелер уьстинде куваты болган Аллады данъкламай, Онынъ атын яманладылар.

¹⁰ Бесинши маьлек оьз аягын йырткыштынъ тагына тоькти: йырткыштынъ патшалыгы караланды эм аьдемлер шеккен азапларыннан тиллерин тислей эдилер.

¹¹ Азапларыннан эм яраларыннан Коьктеги Аллады яманладылар, ама, ислериннен тайып, теьбеге туьспедилер.

¹² Алтыншы маьлек оьз аягын уллы Ефрат сувына тоькти: куьн шыгатаган яктан келген патшаларга йол аьзир болар уьшин, Ефрат сувы куьрыды.

¹³ Сонъ мен аздаадынъ, йырткыштынъ эм де ялган пайхамбардынъ авызыннан шыгатырган, бакага усаган уьш кара йинди коьрдим.

¹⁴ Олар – аьлемет нышанлар этуьвши кара йин рухлары. Шыгып, буьтин дуныяды туткан Алладынь уллы куьнинде болаяк согыска савлай дуныядынъ патшаларын йыймага барадылар.

¹⁵ «Мине Мен, карактай, сакламастан келеятырман: яланъаш юрмес эм уятлыгы коьринмес уьшин уяв турувшы эм кийимин уьстинде саклавышы – наьсипли!» (– дейди Иса.)

¹⁶ Уьш кара йин патшаларды еврейше «Армагедон» деген ерге йыйды.

¹⁷ Етинши маьлек аягын авага шашты: Алла уьйиндеги тактан: «Болып кутылды!» – деген куьшли давыс эситилди.

¹⁸ Сонъ ясынок-айындырыклар, коьк гуьрилдевлер, тавыслар шыктылар эм ер уьстинде аьдем яратылганнан бери болмаган, сондай бир уьйкен ер сенъкилдеви болды.

¹⁹ Уьйкен сахар да уьшке боьлинди, миллетлердинъ шахарлары да ойылдылар. Уллы Бабыл да Алла алдында эске алынды эм ога кызган ашувунынъ шагыр аягы берилди.

²⁰ Баьри араллар да каштылар, тавлар да йок болдылар.

²¹ Коьктен аьдемлерге аьр бири талант † тенъли болган буршак явды. Буршак баьлеси уьшин аьдемлер Аллады яманладылар, неге десе болган баьле бек авыр эди.

Каьхпе эм йырткыш

17 Меним касыма ети аягы болган ети маьлектинъ бириси келип: «Кел мунда, мен сага шорылдап аккан сувларда олтырган уллы каьхпеге оьким кесилгенин коьрсетейим.

² Оны ман каьхпеликте дуныя патшалары болганлар, онынъ каьхпелик шагырыннан ер юзинде яшаганлар да эсиргенлер», – деди.

³ Сонъ маьлек мени Рухтынъ бийлегени мен шоьлге коьширди. Онда мен хатынды коьрдим. Хатын ети баслы, он муьйизли кызыл бир йырткыштынъ уьстинде олтыры эди. Йырткыштынъ савлай уьстинде ассылык эттиретаган атлар язылган эди.

⁴ Хатын кызыл эм карагошкыл-кызыл кийимлер кийип, алтын, баалы таслар эм ынжылар ман безекленген эди. Колында шийкендиретаган затларга эм каьхпелигининъ кирине толган алтын аякты ыслаган эди.

⁵ Манълайында сыры болган бир ат язылган эди: «Уллы Бабыл – каьхпелердинъ эм дуныядынъ шийкендиретаган затларынынъ анасы».

⁶ Хатын Аллага багысланганлардынъ эм Исадынъ шаатларынынъ канына эсирген эди. Оны коьргенде мен бек сейирсиндим.

† 1 талант = 40 кг.

⁷ Ама маьлек: «Не затка соьйтип сейирсиндинъ? Мен сага хатыннынъ эм оны юргистетаган ети баслы, он муьйизли йырткыштынъ сырын ашайым.

⁸ Сен коьрген йырткыш бир заманларда бар эди, ама энди йок. Ол туьпсиз опкыннан коьтерилеек эм йойылувына бараяк. Ер юзинде яшайтаганлар, дуныя яратылганнан бери атлары яшав китабына язылмаганлар, йырткышты коьрселер сейир этееклер. Неге десе ол бир заманларда бар эди, энди йок, ама янъыдан болаяк.

⁹ Муны анъламага акыл керек. Ети бас – ол хатын минип олтырган ети тав эм де ети патша.

¹⁰ Олардынъ беси йыгылды, бириси турады, етинши аьли де келмеген. Келсе де ол коьпке калмаяк.

¹¹ Бир заманларда яшаган, ама энди болмаган йырткыш – сегизинши патша. Ол сол етидинъ бириси эм йойылувына бараяк.

¹² Сен коьрген он муьйиз – баска он патша. Олар энди де патшалыкларын алмаганлар, ама патшалык этпеге аькимликлерин йырткыш пан бирге бир саьатке алаяклар.

¹³ Олардынъ мыратлары бир, соны уьшин патшалар оьз куьшлерин эм аькимликлерин йырткышка бердилер.

¹⁴ Олар Козы ман согысаяклар, тек Козы оларды енъеек, неге десе Козы – бийлердинъ Бийи эм патшалардынъ Патшасы, Оны ман бирге болганлар да шакырылган, сайланган эм Ога туьз болган аьдемлер».

¹⁵ Маьлек тагы да: «Сен коьрген каьхпе олтырган сувлар – халklar, ямагатлар, миллетлер эм тиллер.

¹⁶ Сен коьрген он муьйиз эм оларды юргисткен йырткыш каьхпеди коьрип болмаяклар эм оны йойып, яланъаш этееклер, кевдесин ашаяклар, оьзин отта ягаяклар.

¹⁷ Неге десе Алла Оьзининъ мырадын толтырув ойын патшалардынъ юреклерине салган. Соьйтип олар, Алладынь соьзлери толганша, бир ниетли болып, патшалыкларын йырткышка берееклер.

¹⁸ А сен коьрген хатын – уллы бас сахар: ердинъ патшаларына ол патшалык этеди».

Бабылдынъ йыгулувы

18 Сонъ мен коьктен туьсип келеятырган баска бир маьлекти коьрдим. Онынъ бек уьйкен аькимлиги бар эди. Ер онынъ данъкы ман ырыкланды.

² Маьлек десенъ коьтеринки давысы ман: «Уллы Бабыл йыгылды!

Ол кара йинлердинъ меканы, аьр туьрли арам рухтынъ, аьр туьрли арам эм шийкендирген кустынъ турак ери болган.

³ Онынъ каьхпелигининъ кутырган шагырыннан буьтин миллетлер эсиргенлер;

ер юзининъ патшалары оны ман каъхпеликте болдылар,
ер юзининъ саъвдегерлери де онынъ эсапсыз моллыгыннан байыдылар», – деди.

⁴ Сонъ мен коьктен тагы да бир баска давыс эситтим. Ол:

«Халкым меним,
Бабыл ман бирге куьнасына кирмеек,
басына келетаган баълелер мен язаланмаяк болсанъ,
оннан шык!

⁵ Коькке дейим етти уьсти-уьстине йыйылган куьналары,
эткен яманлыкларын Алла эске алды.

⁶ Бабыл не кадер берген болса,
сиз де сол кадер кайтарынъыз,
эткен затлары уьшин ога эки кабат кайтарынъыз.
Шагыр берген аягын, сиз энди кайтарганда эки кабат толтырынъыз.

⁷ Не кадер ол озин коьтерип, байлыкта яшаган болса,
сиз де ога сол кадер азап эм кайгы ман кайтарынъыз.

Неге десе ол: „Патша болып олтыраман,
кайгыргандай, тул хатын тувылман“, – деп айтады.

⁸ Сога коьре басына тусеек баълелер – оьлим, кайгы, ашлык – бир куьннинъ ишинде келеек;

от пан яндырылаяк,
неге десе ога оьким шыгарган Раббийдинъ куьши уьйкен».

⁹ Бабыл ман каъхпеликте болып, байлыкта яшаган ер патшалары, янган шахардынъ уьстиннен шыккан туьтинди коьрип,
коькиреклерине согып-согып, йылаяклар.

¹⁰ Онынъ азабына эректен коркып карап:
«Уллы шахар Бабыл – кайгы сага, кайгы, куьдиретли шахар!
Бир саъаттинъ ишинде сага оьким кесилди», – деп айтаяклар.

¹¹ Ер юзининъ саъвдегерлери йылап кайгыраяклар. Неге десе энди эш бирев де олардан бир зат та сатып алмаяк:

¹² алтын эм куьмис затларды, баалы тасларды эм ынжыларды, юка кетенди, йибекти, кызыл эм карагошкыл-кызыл кумашларды, туьрли кокысы болган тереклерди, пил суьегиннен ясалган туьрли затларды, баалы тереклердинъ агашыннан, езден, темирден эм мермерден ясалган туьрли савыт-садакты,

¹³ аска салынатаган ийис-коькыслы оьленлерди, тамырларды, майларды, ладан ийисти, мирди †, шагырды, зейтун майын, яхшы унды эм бийдайды, мал-туварларды, койларды, атларды, арбаларды эм кулларды – аьдемлердинъ янларын эш бирев де сатып алмаяк.

¹⁴ «Янынъ куьсеген пискен емислер Сенде йок болдылар; Буьтин байлыгынъ эм барлыгынъ йойылдылар. Аьдемлер энди оларды табалмаяклар», – деп айтаяклар.

¹⁵ Бабылда бу затларды сатып байыган саъвдегерлер, онынъ азабын коьргенде, коркаяклар. Эректен калып, оькирип йылаяклар.

¹⁶ «Юка кетенге, кызыл эм карагошкыл-кызыл кумашларга кийинген, алтынга, баалы тасларга эм ынжыларга ярасыкланган уллы шахар, кайгы сага, кайгы!

¹⁷ Бир саъаттинъ ишинде байлыгынъ куьл болды!» – деп айтаяклар.

¹⁸ Кеме басшылары, кеме йолавшылары, денъизшилер эм денъизде ислегенлер – баьриси де эректен янган шахардынъ уьстиннен шыккан туьтинге карап: «Кайсы шахар сосы уллы шахар ман тенълесер?» – деп бакырысаяклар.

¹⁹ Топырак пан басларын себип, кайгырып, йылап:

«Уллы шахар – кайгы сага, кайгы!
Денъизде кемелери болганлардынъ баьриси де сеннен, баалы затларынънан байыганлар.
Эм мине сен бир саъаттинъ ишинде куьл болдынъ!» – деп кышкыраяклар.

²⁰ А сен, коьк, суьйин!
Эм сиз, Аллага багысланганлар,
элшилер эм пайхамбарлар, суьйининъиз!
Алла, сосы шахарга оьким кесип, оьшинъизди алды.

²¹ Сол заманда куьшли бир маьлек, туьйирмен тастай уьйкен тасты алып, денъизге атты эм:
«Сосындай аявсызлык пан уллы шахар Бабыл корланаяк эм оннан сонъ табылмаяк.

²² Сенде не лирада ойнавшылардынъ, не йырлавшылардынъ,
Не дуьдикте, не де зурнада ойнавшылардынъ сеси эситилмеек.

Сенде бир туьрли оьнер мен каьр шегуьвши табылмаяк.

Туьйирмен таслардынъ тавысы энди сенде эситилмеек.

²³ Сенде энди шырактынъ ярыгы янмаяк,
Келин мен киевдинъ давыслары энди эситилмеек.
Саъвдегерлеринъ дуньядынъ уллы аьдемлери эдилер.

Саьарлигинъ мен баьри миллетлер йолдан тайдылар.

²⁴ Бабылда пайхамбарлардынъ,
Аллага багысланган баьри аьдемлердинъ эм буьтин ер юзинде (шуьшсиз)
оьлтирилгенлердинъ каны Онынъ мойнында», – деди.

Раббийди мактанъыз

19 Сонъ коькте уьйкен ямагаттынъ коьтеринки давысына усаган авазды эситтим:
«Аллелуя ††!

† баалы аьруув ийисли май.

Куткарылув, данък эм куыш – Алламыздан.
² Неге десе Онынъ оькимлери тувра эм акыйкат: каьхпелиги мен ерди йойган уллы каьхпеге Ол оьким шыгарды эм кулларынынъ каны уьшин оьш алды».
³ Тагы да: «Аллелуя! Каьхпединъ янганыннан туьтин оьмирлер бойы шыгаяк», – дедилер.
⁴ Сонда йырма доьрт тамада эм доьрт янувар тагында олтырган Аллага сежде этип: «Амин! Аллелуя!» – дедилер.
⁵ Тактан тагы да бир сес: «Алламыздынъ баьри куллары – Кишкейиннен уьйкенине дейим Оны сыйлаганлар, Оны данъкланъыз!» – деди.
⁶ Тагы да уьйкен ямагаттынъ давысына, шорылдап аккан сувлардынъ эм куьшли коьк гуьрилдевинъ тавысына усаган сестинъ: «Аллелуя! Неге десе буьтин дуньяды туткан Раббий Алламыз Патшалык этеди!
⁷ Куванаяк эм шатланаяк! Аллады данъкляяк! Неге десе Козыдынъ неке кююв тойынынъ заманы келди, Онынъ келини аьзир болды.
⁸ Алла оны таза эм йылтыраган юка кетенге кийиндирди», – дегенин эситтим. Бу юка кетен – Аллага багысланганлардынъ туврашыл ислери.
⁹ Маьлек мага: «Яз: „Козыдынъ тойына шакырылганлар – бактылы!“» – деди. Тагы да: «Бу соьзлер – уьшини мен де Алладыкы», – деп косты.
¹⁰ Ога сежде этеек болып, мен аягына йыгылдым. Тек ол: «Булай этпе! Мен Исага шаатлыкларын юргисткен (иман) кардашларынънынъ эм сенинъ кызмет досынъман. Аллага сежде кыл! Эм бил: Исага шаатлык этуьв – пайхамбарлыктынъ рухы», – деди.

Ак аттынъ уьстинде атлы

¹¹ Сонда мен коьк ашылганын эм онда ак ат турганын коьрдим. Уьстиндеги Атлыдынъ аты – Сенимли эм Акыйкат. Атлы тувра оьким кеседи эм согысады.
¹² Онынъ коьзлери – от ялынындай, басында коьплеген тажлары бар, уьстинде оьзиннен баска бирев де билмеген аты язылган эди.
¹³ Онынъ абасы (кийими) канга баткан эм Ога «Алладынъ соьзи» деген ат берилген эди.
¹⁴ Атлыдынъ артыннан соьйтип ак атлардынъ уьстинде таза эм ак юка кетенлерге кийинген коьктеги аьскерлер бара эдилер.
¹⁵ Миллетлерди енъер уьшин, атлыдынъ авызыннан оьткир кылыш шыгады. Оларды темир таягы ман багаяк. Буьтин дуньяды туткан

†† «Раббийди мактанъыз» деген еврейше соьз.

Алладынъ кызган ашувынынъ шагырын шыгарган юзим эзгишинде юзим тапталаяк.

¹⁶ Абасында эм бутында патшалардынъ Патшасы эм бийлердинъ Бийи деген аты язылган.

¹⁷ Мен тагы да бир маьлекти коьрдим. Ол, куьнде турып, коьктинъ ортасында ушкан баьри кусларга:

¹⁸ «Патшалардынъ, аьскер аькимлердинъ, куьшлилердинъ, атлардынъ эм атлылардынъ, азатлардынъ эм ыргатлардынъ, уллылардынъ эм кишкейлердинъ – баьрисининъ этин емеге йыйылып, Алладынъ уллы тойына келинъиз!» – дегенин эситтим.

¹⁹ Сонъ йырткыштынъ, дунья патшаларынынъ эм олардынъ аьскерлерининъ атта Олтырган эм Онынъ аьскери мен согыспага йыйылганларын коьрдим.

²⁰ Йырткыш эм онынъ алдында аьлемет нышанлар коьрсеткен, соьйтип, йырткыштынъ тамгасын алып сынтасына табынганларды алдаган ялган пайхамбар есирге алындылар. Экиси де янып турган отлы, коькиртли коьлге тирилей тасландылар.

²¹ Калганлар атта Олтырганнынъ авызындагы кылышы ман оьлтирилдилер. Баьри куслар олардынъ этлерине тойдылар.

Мынъ йыл

20 Сонъ коьктен туьсип келген бир маьлекти коьрдим. Колында туьпсиз опкыннынъ ашкышы эм уьйкен шынжыры бар эди.

² Маьлек аздаады – ибилис эм шайтан деп аталган бурынгы йыланды ыслап, мынъ йылга байлады

³ эм туьпсиз опкынга таслады. Сонда маьлек ибилисти, мынъ йыл оьткенге дейим миллетлерди тагы алдап болмасын деп, капады эм киртлерге мухыр салды. Сонъында ибилис босатылмага керек, тек аз заманга.

⁴ Оннан сонъ такларды коьрдим. Такларда олтырганларга оьким шыгармага эркинлик берилген эди. Исага эткен шаатлыклары эм Алладынъ соьзи уьшин басы кесилгенлердинъ янларын да коьрдим. Олар – йырткышка да, онынъ сынтасына да сежде кылмаган эм не манълайына, не колына онынъ тамгасын салып кабыл этпеген аьдемлер.

⁵ Олар тирилип, Иса Масих пен мынъ йыл патшалык суьрдилер. Ол – оьлилерден биринши тирилуьв. Калганлар, мынъ йыл оьтпей, оьлилерден тирилмедилер.

⁶ Биринши тирилуьвге косылганлар – бактылы эм Аллага багысланган. Оларга экинши оьлимнинъ аькимлиги йок. Олар Алладынъ эм Масихтинъ дин куллыкшылары болаяклар, Масих пен мынъ йыл патшалык суьрееклер.

Ибилистинъ опыравы

⁷ Мынъ йыл кетсе, шайтан тутнагыннан босатылаяк.

⁸ Оннан шыгып, ердинъ доьрт шетинде яшаган миллетлерди – Гог пан Магогты алдап, согыска баьрисин йыяяк. Олар, денъиз кумындай, сансыз болаяклар.

⁹ Ердинъ аьр ягына кирип, Аллага багысланганлардынъ турган ерин, Алла суьйген сахарды курсап алдылар. Ама коьктен туьскен от баьрисин ютты.

¹⁰ Оларды алдаган ибилис десенъ отлы, коькиртли коьлге тасланды. Йырткыш эм ялган пайхамбар да онда. Олар кеше де, куьндиз де оьмирлер бойы азап шегееклер.

Оьлгенлерге оьким

¹¹ Оннан сонъ мен уьйкен ак такты эм онда Олтырганды коьрдим. Онынъ каравыннан ер эм коьк каштылар, йойылып кеттилер.

¹² Оьлилердинъ уллыларын-кишкейлерин де коьрдим. Олар тактынъ алдында тура эдилер. Сонъ китаплар ашылды. «Яшав китабы» деп аталган баска бир китап та ашылды. Оьлилерге, китапларда язылганындай, ислерине коьре оьким шыгарыла эди.

¹³ Денъиз оьзиндеги оьлилерди кайтарды, оьлим эм ахырет те оьзлериндеги оьлилерди кайтардылар. Баьрисине де эткен затларына коьре оьким шыгарылды.

¹⁴ Сонъ оьлим эм ахырет отлы коьлге тасланды. Сол отлы коьл – экинши оьлим.

¹⁵ Аты яшав китабына язылмаганлардынъ баьриси де отлы коьлге тасландылар.

Янъы коьк эм ер

21 Мен янъы коьк эм янъы ерди коьрдим. Алдынгы коьк пен ер йойылып кеткен эди, денъиз де энди йок эди.

² Мен кие сахарды, янъы Ерусалимди, коьрдим. Ол коьктен, Алладынъ алдыннан келе эди. Сахар, оьзининъ киевине аьзирленген келиндей, ярасыкланган эди.

³ Тактан коьтеринки тавыс: «Мине Алладынъ меканы – аьдемлер арасында. Ол олардынъ арасында яшаяк. Олар Онынъ халкы болаяк, Алла Оьзи де олар ман бирге болып, Алласы болаяк.

⁴ Олардынъ баьри коьзясларын суьртеек. Оьлим энди болмаяк, кайгы да, бакырык та, авырув да энди болмаяк, неге десе алдынгы баьри зат та кетти», – деди.

⁵ Сол заманда такта Олтырган: «Мине, баьри затты янъы этемен!», а мага: «Яз, неге десе бу соьзлер сенимли эм акыйкат», – деди.

⁶ Эм косты: «Аьр зат тамам! Мен – Альфа эм Омега, Басы эм Сонъыман. Сувсаганларды

тоьлевсиз яшав шоькырагыннан алынган сув ман савгаларман.

⁷ Ким енъеди, сол бу затлардынъ асабасы болаяк. Мен ога Алла болаякпан, ол да Мага ул. Коркаклардынъ, сенимсизлердинъ, шийкендиргенлердинъ, аьдем оьлтируьвшилердинъ, каьхпеликке берилгенлердинъ, саьаршилердинъ, бутларга табынувшылардынъ эм баьри оьтирикшилердинъ бактысы – янып турган отлы, коькиртли коьл. Сол – экинши оьлим».

Янъы Ерусалим

⁹ Сонъгы ети баьле-казага толган ети аягы болган ети маьлектинъ бириси келди. Ол мени мен соьйлесип: «Кел булайга, мен сага Козыдынъ хатыны болаяк келинди коьрсетейим», – деди.

¹⁰ Сонъ мени Рухтынъ бийлеви мен бир бийик, уьйкен тавга коьтерди эм коьктен, Алладынъ алдыннан туьсип келеятырган кие сахарды, Ерусалимди, коьрсетти.

¹¹ Бу сахар Алладынъ данъкы ман яркырайды эм онынъ ярыгы, куьрт сиседей, ашык болган бек баалы яспис тасына усайды.

¹² Сахарды он эки капысы болган уьйкен, бийик ирге курсап алады. Он эки капыды он эки маьлек саклайды. Капыларга Исраил улларынынъ он эки ырувынынъ атлары язылган.

¹³ Куьнтувардан – уьш капы, сырттан – уьш капы, кубыладан – уьш капы, куьнбатардан да уьш капы бар.

¹⁴ Сахардынъ иргеси он эки негизге таянады эм аьр биринде Козыдынъ он эки элшисининъ бирер аты язылган.

¹⁵ Мени мен соьйлеген маьлектинъ колында сахарды, онынъ капыларын, иргесин оьлшемеге алтын таягы бар эди.

¹⁶ Сахар доьрткил болып, узыны ман эни бирдей эди. Маьлек сахарды таягы ман оьлшеди. Аьр бир ягы 12 000 стадия † болып шыкты. Узыны да, эни де, бийиклиги де бирдей.

¹⁷ Маьлек сахардынъ иргесин де оьлшеди: ол кулланатаган аьдем оьлшеми мен 144 аршын †† болып шыкты.

¹⁸ Сахардынъ иргеси яспис тасыннан, оьзи болса ярык сисеге усаган таза алтыннан этилген эди.

¹⁹ Иргединъ негизлери туьрли баалы таслар ман: биринши негиз – яспис, экиншиси – сапфир, уьшиншиси – халкидон, доьртиншиси – зубаржат,

²⁰ бесиншиси – сардоникс, алтыншысы – сардис, етиншиси – хризолит, сегизиншиси – берил, тогызыншысы – топаз, оныншысы – хризопраз, он бириншиси – гиацинт, а он экиншиси – аметист пен ярасыкланган эдилер.

²¹ Он эки капы – он эки ынжы. Аьр бир капы – бир сав ынжыдан. Сахардынъ уьйкен йолы – сиседей ашык таза алтыннан.

† 12 000 стадия = 2 200 км. †† 144 аршын = 75 метр.

²² Шахарда Алла уйин коьрмедим, неге десе шахардынъ табынув уйи – буьтин дуньяды туткан Раббий Алла эм Козы.

²³ Шахарга куьн мен айдынъ яркыраганы керек тувыл. Алла данъкы онынъ уьстинде яйнайды эм Козы – онынъ шырагы.

²⁴ Миллетлер шахардынъ ярыгында юрееклер, дунья патшалары оьзлерининъ данъкларын мунда аькелееклер.

²⁵ Шахардынъ капылары куьндиз киртленмеек, неге десе онда туьн болмаяк.

²⁶ Сосы шахарга миллетлердинъ данъкы эм оьрмети аькелинеек.

²⁷ Эш бир арам зат, шийкендирген иске эм оьтирикке берилген эш бирев де сосы шахарга кирмеек, тек аты Козыдынъ яшав китабына язылганлар кирееклер.

22 Маьлек мага Алладынъ эм Козыдынъ тагыннан шыгатаган, куьрт сиседей, яркыраган яшав сувынынъ йылгасын коьрсетти.

² Шахардынъ уйкен йолынынъ ортасыннан агатаган сувдынъ эки ягасында яшав тереги оьседи. Йылда он эки туьрли емис – аьр ай янъы емис аькеледи. Теректинъ япыраклары – миллетлерди эмлейтаган дарман.

³ Энди эш бир наьлет калмаяк. Сол шахарда Алладынъ эм Козыдынъ тагы куралаяк. Куллары Ога кызмет кылаяклар.

⁴ Олар Онынъ юзин коьрееклер, аты олардынъ манълайында болаяк.

⁵ Туьнлер энди болмаяклар, аьдемлерге не шырактардынъ, не куьннинъ ярыгы керек болмаяк, неге десе Раббий Алла Оьзи олардынъ уьстинде ярыкланаяк эм олар оьмир оьмирге патшалык суьрееклер.

Иса Масихтинъ келуьви

⁶ «Бу соьзлер туврашыл эм акыйкат. Сонынъ уьшин пайхамбарлардынъ рухын коьтеретаган Раббий Алла мени, Оьзининъ маьлегин, тезден болаяк затларды кулларына коьрсетпеге йиберди», – деди маьлек.

⁷ «Мине, тезден келеекпен! – (дейди Иса,) – сосы китаптынъ пайхамбарлык соьзлерине тынълаганлар – бактылы!»

⁸ Мен, Яхъя, мунынъ баьрисин де эситкенмен эм коьргенмен. Эситкен эм коьрген заманда, бу

затларды мага коьрсеткен маьлектинъ аякларына йыгылып, сежде кылмага ымтылдым.

⁹ Ама ол мени токтатты: «Этпе оны! Мен – сенинъ, пайхамбар кардашларынънынъ эм сосы китаптынъ соьзлерине кулак салганлардынъ кызмет досыман. Аллага сежде кыл!»

¹⁰ «Сосы китаптынъ пайхамбарлык соьзлерин мухырлама, – деди, – неге десе олардынъ толув заманы ювыкта.

¹¹ Яманлык эткенлер яман эткенлерин коймасын, кирли болган кирли ислерин суьрдирсин, туврашыл тагы да тувралык этсин эм оьзин Аллага багыслаган багыслап турсын».

¹² «Мине, мен тезден келеекпен, – (дейди Иса,) – Меним береек савгаларым янымда. Аьр кимге эткен затларына коьре тийислисин береекпен.

¹³ Альфа эм Омега, Бириншиси эм Ахырысы, Басы эм Соныы Менмен.

¹⁴ Кийимлерин ювганлар – бактылы! Соьйтип, олар яшав терегиннен ашамага эркинлик алып, шахарга капыдан кирееклер.

¹⁵ Ийтлер † эм саьаршилер, каьхпеликке берилгенлер эм аьдем оьлтируьвшилер, бутларга табынуьшылар эм оьтирикти суьйип, алдав ман яшаганлар – баьриси де шахардынъ тысында калаяклар.

¹⁶ Мен, Иса, бу затларды иман ямагатларына шаатламага маьлегимди йибердим. Мен – Дауттынъ тамыры эм несили, яркыраган танъ юлдызы».

¹⁷ Келин эм Рух: „Кел!“ – дейдилер. Соны эситкен аьр ким де: „Кел!“ – десинлер. Баьри сувсаганлар келсин, ким суьйсе, сол яшав сувын тоьлевсиз ишсин!

¹⁸ Сосы пайхамбарлык китаптынъ соьзлерин эситкен аьр аьдемге шаатлайман: ким сосы соьзлерге бир зат косса, Алла сосы китапта язылган баьле-казаларды косар.

¹⁹ Ким сосы пайхамбарлык китаптынъ соьзлериннен бир зат алып тасласа, Алла да сосы китапта язылган яшав терегиннен эм кие шахардан ога туьскен уьлисти алып таслаяк».

²⁰ Бу затлардынъ баьрисин шаатлайтаган: «Аьше, тезден келеекпен!» – дейди. Амин. Кел, Раббийимиз Иса!

²¹ Раббий Исадынъ шапагаты баьри мен болсын!

† яман аьдемлер.